

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

BIBLIOTHECA
SCRIPTORVM GRÆCORVM ET ROMANORVM
TEVNERIANA

POLYBIVS
HISTORIAE

EDIDIT

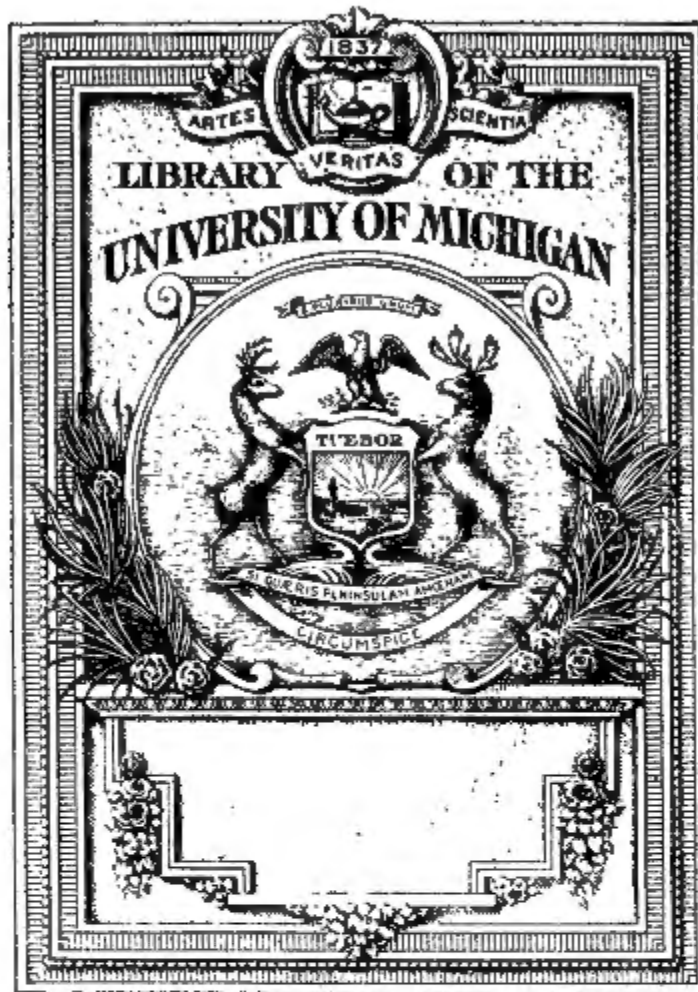
TH. BVETTNER-WOBST

I

POLYBIVS HISTORIAE EDIDIT TH. BVETTNER

LIPSIÆ
IN AEDIBVS B.G. TEVNERI

THE GIFT OF
PROF. ALEXANDER ZIWET

Grad. R. R. 1

PA

4391

A21

B93

1905

Alexander Zisch

ΠΟΛΥΒΙΟΥ

ΙΣΤΟΡΙΑΙ

Polybii

POLYBII

HISTORIAE

EDITIONEM A LUDOVICO DINDORFIO CURATAM

RETRACTAVIT

THEODORUS BÜTNER-WOBST

EDITIO ALTERA

VOL. I

MCMV

LIPSIAE

IN AEDIBUS B. G. TEUBNERI

LIPSIÆ: TYPIS B. G. TEUBNERI.

Hosted by Google

PRAEFATIO.

In annotatione critica alterius Polybii editionis, cuius volumina tria priora nihil aliud esse volumus nisi supplementa editionis Hultschianae, codicum compendiis utimur his:

A Vaticanus 124 saeculi XI. ab Hultschio collatus, quo continentur quinque libri priores. Est omnium Polybii codicum longe praestantissimus ac fide dignissimus.

A¹ prima manus,

A² secunda manus, quae et libro archetypo inspecto et coniciendo videtur verba tradita mutasse (v. *BW*¹ praef. II 5—16).

A^r duae vel tres manus recentes (v. *BW*¹ praef. II 16—22).

R codices recentes quinque priorum librorum vel omnes vel complures.

Ex iis singuli sunt afferendi:

B Britannicus 11728, olim Florentinus a Gronovio passim inspectus; descriptum eum esse anno 1417 e codice A demonstravit *BW Griech. Stud. f. H. Lipsius*. Lipsiae 1894, 18 ss.

C Monacensis 157 saeculi XIV. Hunc unum librum manu scriptum e bibliotheca Matthiae Corvini profectum (v. H. Simonsfeldium *Sitz.-Ber. d. philos.-philol. u. d. hist. Classe d. kgl. bayer. Akad. d. Wiss.* 1902, 534 ss.) a Vincentio Obsopoeo, cuius nomen patrium erat *Heidnecker* (v. Simonsfeldium l. c. 541), ad editionem Polybii principem (v. infra *Ob*) esse adhibitum primus perspexit Schweighaeuser

a*

L, XXXIV ss.; idem vir doctus eum codicem, quem dicere consuevit Bavaricum, excussit.

D Monacensis 388 saeculi XIV., ut videtur, a Schweighaeusero, qui eum appellat Augustanum, collatus.

E Parisinus 1648 saeculi XV. extremi a Schweighaeusero, qui eum dicit Regium A, comparatus.

Σ Cpolitanus 25 saeculi XV. a BW collatus (v. Fleckeis. anal. 1898, 887 ss.).

Σ² secunda manus, quae coniciendo studet verba tradita corrigere.

Omnes hi codices recentes ex codice A aut ex eius archetypo non sunt descripti, sed verisimillimum esse videtur ex eodem libro (Φ) continente aut Polybii libros XVIII priores integros aut libros quinque priores et excerpta antiqua, ex quo codex Urbinas (F) deductus est, alterum codicem plenum coniecturis (X) ex eoque libros recentes (CDEΣ) ita fluxisse, ut liber Bavaricus (C) longe simillimus sit codici Φ, sed Augustanus (D) et Regius A (E) et Cpolitanus (Σ) artiore quodam vinculo cohaereant cum Vaticano (A). Itaque quicquid in recentioribus illis libris (CDEΣ) reperitur, non omne videtur esse eiusmodi, ut appareat esse excogitatum a correctoribus, sed in propatulo est posse quidem redire bonas scripturas ad auctoritatem libri illius archetypi haud mali (v. BW¹ praef. II 29).

F Urbinas 102 saeculi XI. vel XII., quo continentur excerpta antiqua. Eum librum partim Hultschius ipse, partim Wilmanns et Hinckius in eius usum contulerunt. Ioannes Tschiedelius meum in usum eum codicem inde a libro nono comparavit.

Codex Urbinas ex ipso Vaticano (A) vel ex eius archetypo continente libros Polybii XVIII priores integros non videtur esse derivatus; sed ipse docui in praefatione alterius voluminis p. 52 ss. Urbinatem redire ad librum quendam (Φ) continentem aut Polybii libros XVIII priores aut libros quinque priores et excerpta antiqua, qui ex eodem archetypo deductus

esse videtur, e quo fuit codex Vaticanus A. (De ratione, quae inter Urbinatem et libros R intercedat v. ea quae supra exposui).

F¹ prima manus,

F² secunda manus, quae et ipso archetypo iterum inspecto et coniecturis emendat (v. *BW*¹ praef. II 55).

F³ tertia manus, quae coniciendo verba depravata studet sanare.

F^r recentes manus correctorum coniecturis emendantium.

S codices recentes excerptorum antiquorum a Schweighaeusero collati vel omnes vel complures.

Ex iis singuli sunt afferendi:

D Monacensis 388, Schweighaeuseri Augustanus.

Est inter libros recentes longe vetustissimus et emendatissimus, derivatus, nisi fallor, ex codice archetypo (*X*) librorum recentium (v. p. IV).

D^m manus antiqua, quae in margine Augustani verba depravata et ex altero codice perbono et coniectura studet emendare (v. *BW*¹ praef. II 58 ss.).

G Mediceus (v. Schweighaeuserum II, VII s. VI 304).

H Regius D (v. eundem II, IX s. VI 305).

K Regius E (v. eundem II, XIII s. VI 305).

L Oxoniensis (v. eundem II, X).

Hi omnes codices GHKL a Schweighaeusero collati videntur ex libro quodam recentiore (*Ψ*) derivato ex eodem archetypo, e quo fluxit Urbinas, ducti esse (v. *BW*¹ praef. II 58).

Praeterea nonnullis locis verba sunt facienda de codicibus Regiis F et G, Vesontino, Tubingensi, quos omnes a Schweighaeusero (v. eundem II, X ss.) excussos ad unum redire archetypum verisimile est (v. *BW*¹ praef. II, 58).

M Vaticanus 73 palimpsestus saeculi X/XI., quo excerpta *περὶ γυναικῶν* continentur, a Maio inde a VI. libro (v. infra sub *Ma*), ab Heysio inde ab initio (v. infra

sub *Hey*) editus, meum in usum comparatus a Boissvainio (v. infra sub *Bo*). Cf. *BW*¹ praef. IV 16.

P Peirescianus, nunc Turonensis 980, membranaceus saeculi XI., cui insunt excerpta *περὶ ἀρετῆς καὶ κακίας*, a Valesio (v. infra sub *Va*) inde a VI. libro editus, in usum Hultschii a Wollenbergio cum editione Didotiana collatus; ipse eum anno 1893 comparavi. Cf. *BW*¹ praef. IV 13 ss.

Q Scorialensis I, Ω, 11 saeculi XVI., in quo eclogae *περὶ ἐπιβουλῶν* servatae sunt, et a Carolo Muellero et a Federo excussus.

T Parisinus suppl. Gr. 607, cuius media pars, qua excerpta *περὶ στρατηγημάτων* continentur, X. saeculo videtur esse exarata. Wescher eum contulit (v. ad 21, 27, 1).

Y codices, quibus excerpta insunt *περὶ πρέσβων ἔθνῶν πρὸς Ῥωμαίους* (v. *BW*¹ praef. IV 3 ss.), a de Boorio (exc. de leg. vol. II., Berol. 1903) collati vel omnes vel complures (v. *BW*¹ praef. IV 25 ann. 2).

Ex iis singuli sunt afferendi:

X Ambrosianus N 135 sup. chartaceus, manu Darmarii exaratus et 24/VIII 1574 finitus, meum in usum inde a libro XX. a Domenico Bassio collatus. Ex eo derivati sunt ceteri codices:

U* Vaticanus 1418 chartaceus, alia ac Darmarii manu XVI. saeculo scriptus et cod. Neapolitanus III B 15 chartaceus eadem manu XVI. saeculo scriptus. Eos adhibuit Fulvius Ursinus; meum in usum Graevenus inde a libro XX. contulit Vaticanum, Martinius Neapolitanum.

O Monacensis 185 chartaceus, manu Darmarii XVI. saeculo scriptus, a Schweighaeusero, Hultschio, de Boorio collatus.

Z codices, quibus excerpta Constantianiana continentur *περὶ πρέσβων Ῥωμαίων πρὸς ἔθνικούς* (cf. *BW*¹ praef. IV cap. I), a de Boorio (exc. de leg. vol. I., Berol. 1903) collati vel omnes vel complures (v. *BW*¹ praef. IV 25 ann. 2)

Ex iis singuli sunt afferendi:

- V Scorialensis R III 14 chartaceus, Darmarii manu exaratus et 27/VI 1574 finitus.
- W Bruzellensis 11301 16 chartaceus, alia ac Darmarii manu XVI. saeculo exaratus (v. *Charles Justice, Le codex Schottanus* cet. *Gand* 1896, 9 s.). Est alter codex Schottii, de quo exposuimus in praef. IV 5 ss. Meum in usum hunc inde a libro XX. contulit Carolus Justice
- N Monacensis 267 chartaceus, Darmarii manu XVI. saeculo scriptus. Hunc primus contulit Hultschius, deinde de Boorius.
- U Vaticanus 1418 chartaceus, alia ac Darmarii manu XVI saeculo scriptus. Hunc adhibuit Fulvius Ursinus, meum in usum inde a libro XXI. contulit Fridericus Spiro.

Quotiescunque litterae codicis supra est additum s, velut U^s, testimonium non est certum, sed ex silentio, ut dicunt, derivatum.

Si litterae codicis supra adiectum est m, velut U^m, in margine codicis scripturam inveniri significatur. Cum codicis nota vel aliud quoddam compendium uncis lunatis est inclusa, velut *αίτιον* W (N), scriptura huius libri vel editionis est quidem eadem atque codicis antea citati, sed aut de rebus orthographicis aut de loco, quo sit exaratum vocabulum, consensus non est.

Uncis quadratis spuria includimus, lunatis addita coniecturis.

} nota post scripturam addita significat versum exeuntem, ante scripturam adiecta versum in-
euntem.

* significat in contextu locum corruptum, in annotatione singulas litteras erasas.

* * * significat in contextu lacunam.

. significat spatium unius litterae in lacuna.¹⁾

1) In scripturis codicis M allatis puncta significant litteras singulas, quae obscuratae dispici non possunt; si vero in

Praeterea in annotatione critica, in qua praeter cetera praecipue id agimus, ut non solum eos nominatum afferamus, qui quandam coniecturam primi proposuerunt, sed etiam eorum editorum addamus nomina, qui quandam emendationem primi in contextum receperunt, adhibemus compendia¹⁾ haec:

Ob Polybii historiarum libri quinque opera Vincentii Obsopoei in lucem editi. Haganoae 1530. (Numeri Arabici additi significant folia). De fonte huius editionis principis v. sub C p. III.

Re emendationes viri cuiusdam docti, quae servatae sunt in codice Parisino 1649 (est Schweighauseri Regius B) descripto ex Obsopoei editione (v. Schweighauserum I, LII^{ae}).

*Re** emendationes, quae exstant in Regio C, libro

lectionibus eiusdem codicis allatis puncta infra litteras singulas sunt posita, volumus intellegi eas certe discerni nunc non posse.

1) Compendia secundum temporum rationem ita ordinata sunt, ut ex singulis annotationibus criticis luculenter appareat, quae inde ab Obsopoeo usque ad haec tempora viri docti proposuerint digna memoratu editoresque in contextum receperint. Quod igitur, ut exemplum afferam, ad 31, 1, 3 adicimus *παρωξυκέσαι* Y, *παρωξυγκέσαι* vulgo post *Rei* 713 *Sch*, sed cf. *ἀπεκταρότες* 11, 18, 10, *ἔβεβραδύκει* Luc. symp. 20, *ἀποστράγγων* Dion. Hal. de comp. verb. p. 155, 11', intellegi volumus *παρωξυκέσαι* codicum repeti in editionibus Ursini, Casauboni, Gronovii, Ernesti, *παρωξυγκέσαι* immerito mutatum a Reiskio irrepsisse in editiones Schweighauserianam, Didotianam, Bekkerianam, Dindorfianam, Hultschianam, denique a nobis comparantibus formas simillimas, quas citamus, restitutam esse codicum scripturam *παρωξυκέσαι*. Praeterea addendum esse videtur voculam vulgo a nobis in annotatione critica haud raro afferri, quae quomodo sit accipienda, ex ceteris verbis appositis intellegi potest. Velut quod infra adicimus vol. IV p. 136, 18 *μανεδονίας* (Y) ante *Rei* 678 *Sch*, *μανεδόνας* *Ur* vulgo', patet *μανεδόνας* inde ab Ursino in editionibus Casauboni, Gronovii, Ernesti inveniri, Schweighauserum vero astipulatum Reiskii emendationi, quam codicum consensu comprobari nunc in propatulo est, *Μανεδονίας* revocasse.

codici Parisino 1649 simillimo, cuius prior pars Parisiis, posterior Oxoniae servatur.

- He* Polybii Megalopolitani Historiarum libri quinque priores — item epitome sequentium librorum usque ad XVII. Basileae per Ioannem Hervagium 1549. (Numeri Arabici additi significant paginas). Praeter editionem principem ab Hervagio adhibitum esse codicem D docuit Schweighaeuser I, xvi^{ss}.
- Ur* Ex libris Polybii Megalopolitani selecta de legationibus Ex bibliotheca Fulvi Ursini Antverpiae 1582. (Numeri Romani additi excerptorum numeros, numeri Arabici adiecti paginas significant; numeri Arabici coniuncti cum litteris *a* vel *b* referendi sunt ad eius emendationes in Polybium, quas in altera sui libri parte p. 149—182 binis columnis distinctas proposuit. *Ur* not. adiectis numeris Arabicis significat Ursini notas in Polybium). Cf. *BW*¹ praef. IV 4 s.
- Ca* Polybii ... historiarum libri qui supersunt. Isaacus Casaubonus emendavit. Parisiis 1609. (Numeri Arabici additi paginas significant). Cf. *BW*¹ praef. IV 5 ss.
- Va* Polybii . excerpta ex collectaneis Constantini Augusti Porphyrogenetae Henricus Valesius . edidit cet. Parisiis 1634. (Numeri Arabici additi significant paginas; *Va* ann. adiectis numeris Arabicis spectat ad Valesii annotationes in collectanea Constantini Porphyrogenetae cet. editioni affixas). Cf. *BW*¹ praef. IV 13 ss.
- Gro* Polybii . . historiarum libri. Iacobus Gronovius recensuit. Amstelodami 1670.
- Gro*² Gronovii annotationes margini editionis ascriptae, quas a Davide Ruhnkenio ex bibliotheca publica universitatis Lugdunensis Batavae Schweighaeuser (v. vol. I, XXIII ss.) accepit et ad suam adhibuit editionem.
- Ernestus* Polybii . Historiarum quae supersunt cet.

- Praefationem et glossarium Polybianum adiunxit. Io. Augustus Ernesti. Lipsiae 1763/4.
- Rei* Ioannis Iacobi Reiske animadversionum ad Graecos auctores vol. IV., quo Polybii reliquiae pertractantur Lipsiae 1763. (Numeri Arabici additi significant paginas).
- Sch* Polybii Megalopolitani historiarum quidquid superest. Recensuit ... Iohannes Schweighaeuser. Lipsiae 1789 -1795.
- Ma* Scriptorum veterum nova collectio e Vaticanis codicibus edita ab Angelo Maio. Tomus II. Romae 1827.
- Ge* Polybii historiarum excerpta Vaticana in titulo de sententiis recensuit Iacobus Geel. Lugd. Batav. 1829.
- Lu* Polybii et Appiani historiarum excerpta Vaticana ... recognita ab Iohanne Friderico Lucht. Altonae 1830.
- Didotiana Πολυβίου καὶ Ἀππιανοῦ τὰ σωζόμενα.* Polybii et Appiani quae supersunt cet. Paris. editore Ambrosio Firmin Didot 1839.
- Ben* De hiatu in oratoribus Atticis et historicis Graecis .. disputavit G. E. Benseler. Fribergae 1841.
- Be* Polybius ex recognitione Immanuelis Bekkeri. Berolini 1844.
- Hey* Polybii historiarum excerpta gnomica in palimpsesto Vaticano LXXIII. Ang. Maii curis resignata retractavit Theodorus Heyse. Berolini 1846.¹⁾
- Na* Polybiana scripsit S. A. Naber Mnemos VI (1857). (Numeri Arabici additi paginas significant)
- Ni* *Kritische Untersuchungen über die Quellen der vierten und fünften Dekade des Livius von Heinrich Nissen.* Berolini 1863 (Numeri Arabici additi significant paginas).
- D* Polybii historia. Edidit Ludovicus Dindorfius. Lipsiae 1866. Volumen III. produt 1867, IV. 1868.

1) Nonnulla Heysius retractavit in Zimmermanni annalibus (*Zeitschr. f. d. Alt - Wiss.* 1847, 327).

(Si adiecti sunt numeri Romani cum Arabicis coniuncti, velut I 66, praefationes voluminum singulorum significantur)

- Me* De Polybii librorum XXX—XXXIII fragmentis ordine collocandis. Diss. inaug. quam scripsit Augustus Metzger Marburg. Catt. 1871.
- Hu* Polybii historiae. Edidit Fridericus Hultschius Berolini. Volumen I². prodiit 1888, II². 1892, III. 1870, IV. 1872 *Hu*¹ spectat ad editionem priorem, *Hu*² ad posteriorem. (Si adiectum est qu. I. vel qu. II., intelleguntur quaestiones Polybianae *Programm des Gymnasiums zu Zwickau* 1859 vel Quaestiones Polybianae *Programm des Gymnasiums der Kreuzschule zu Dresden* 1869).
- Ste* De Polybii olympiadum ratione et oeconomia. Diss. inaug. Viadrin. quam scripsit Hermannus Steigemann. Suidmiciae 1885. (Numeri Arabici additi paginas significant).
- Hu* *E. Z. Die erzählenden Zeitformen bei Polybios von Friedrich Hultsch* (*Abh. d. Kön. Sachs. Gesellsch. d. Wissensch XIII* (1891), 1—210, *XIII* (1892), 347—467, *XIV* (1893), 1—100).
- Bo* ea quae ex codice Vaticano M descripsit et mecum anno 1902 communicavit Ursulus Philippus Boissevainius.
- BW* editoris coniecturae. (Si adiecti sunt numeri Romani cum Arabicis coniuncti, velut I 66, IV cap. IV, paginae vel capita praefationum vel primi vel secundi vel quarti tomi intelleguntur; *BW*¹ spectat ad editionem priorem, *BW*² ad posteriorem).
- BW* *Beitr.: Beiträge zu Polybios von Theodor Büttner-Wobst. Jahresber. der Kreuzschule zu Dresden* 1901. (Numeri Arabici additi paginas significant).
- Ceterum usi sumus Athenaei editione Kaibeliana, Diodori Vogel Dindorfiana, Suidae Bernhardyana.

ANNOTATIO CRITICA.

Lib. I.

2, 3 (c. 1, 5) οὐχ AMF^rR vulgo ante *Hu*, ἐν οὐχ M secundum *Hey*, *Hu*. ibid. ὅλως M secundum *Hey*, ὅλοις agnovit *Bo*. 3 (c. 2, 1) δ' εἴτην vel δ' εἴτην M, δ' εἴτι τι vel δ' εἴτ' εἴτι legerat *Hey* ibid. τὸ A^rR, τι A¹M, τί F^r. 9 (c. 2, 1) οὕτως A(M)F^r, οὕτω R^r vulgo ante *Hu*.

3, 1 (c. 2, 6) ἰσχνῶς non est mutandum, etsi Polybius hoc vocabulo non utitur alio historiarum loco, quoniam in duobus prioribus libris eius scriptoris haud paucae occurrunt locutiones (v. ad 3, 12. 4, 6. 8, 16. 19, 30. 22, 22. 90, 31. 127, 17), quas Polybius alibi adhibere dubitat. 3 ss. (c. 2, 7 s.) αὐτοῖς (ἀναμφισβήτητον μὲν τοῖς (νῦν ὑπάρχου)σιν, ἀνυπέ(ρβλητον δ' ἴσως καὶ) τοῖς ἐπιγε(νομένοις τὴν) ἀρχὴν κα(τέστησαν. Ὡς [vel Πῶς] δ' ὑπὸ δυναστεί(αν) ἔπεσε) μίαν τὰ ὅλα, διὰ τ(ῆς) ἐπομένης γραφῆς ἐξέσται κτλ. *Stichius Philol.* 1890, 365 s. 12 (c. 3, 1) ἐναποστέ τε καὶ τετραραποστέ] particulis τε καὶ numeri nullo alio Polybii loco inter se iunguntur; v. ad 3, 1. 17 (ibid.) ante *Koίλης* M non add. τῆς. 24 (c. 3, 2) συνέβαινε M. 31 (c. 3, 4) γίνεσθαι, forma recentior, in codice M ubique fere servatur; γίγνεσθαι comparet, si librum primum respicimus, ne uno quidem loco (v. *Hu*² praef. I 31 s.).

4, 6 (c. 3, 6) ἐθάρσησαν AMR, retinui cum *Hu*² praef. II 4; v. ad 3, 1. 19 (c. 3, 6) βύβλος per *v* scriptum comparet in codice M, si libros tres priores spectas, 1, 3, 10; 15, 1; contra βίβλος, altera forma Polybio non concedenda, 1, 3, 8. 2, 1, 1. 3, 9, 3; 32, 1 et 2; utrum 1, 13, 5 βύβλον exaratum sit, an βίβλον, discerni non potest.

5, 4 (c. 4, 1) καὶ (δεῖ) διὰ τῆς ἱστορίας ὑπὸ μίαν] quod Heysius e codice M attulerat ὑπὸ δὲ μίαν, olim edideram ὑπὸ μίαν (δεῖ), cui coniecturae Iacobynus *Philol.* 1886, 331 astipulatur; nunc vero, quoniam Boissevainii testimonio constat illud δὲ in codice M deesse, cum Hultschio ante διὰ addo δεῖ.

8 (c. 4, 2) τοῦτό (γε) *Lammerius Fleckeis. annal.* 1888, 631 s. coll 12, 26^a, 2. 20 c. 4, 4) δ' ὀφελιμώτατον *BW*² coll 6, 2, 3.

39, 8, 7, καὶ ὀφελιμώτατον AR cum hiatu intolerabili (v. Fleckeis. *annal.* 1889, 683) 29 (c. 4, 6) ὑπολαμβάνει BW¹ I 22 a coll. 3, 6, 4; 20, 4. 34, 8, 3, Plut. *consol. ad Apoll.* 15 p. 109 F, ὑπολάβει A, ὑπολάβοι R^a vulgo Eandem emendationem proponit, ut suam Fassbänder de Pol. sent. condic. *Progr. d. Realgymn. z. Münster i. W.* 1895, 5. Cf. ad 249, 16

6, 20 ss. (c. 4, 11) ἅμα καὶ τὸ χρέσιμον καὶ τὸ τεργνόν. ἅμα (om. CD) λαβεῖν AR, ἅπαντα ἅμα λαβεῖν BW¹ probante Iacobyō l. c. 331, ἅμα — ἀναλαβεῖν Σ ante Be.

8, 16 (c. 6, 7) τὰς τε δυνάμεις καὶ πύρρον AF^rR, τὰς τε [ἴμμο τ'] (ἡπειρωτικῶς εἰόντες) δυνάμεις κτλ *Rei* 9, τὰς γε δυνάμεις κατὰ Πύρρον Bothius Polyb. Lips. 1844, 7, τὰς τε [ἴμμο τ'] ὀθνεῖας δυνάμεις κτλ Campius *quaest. Pol. II. Progr. d. Gymn. z. Greiffenberg* 1855, 88, τὰς τε δυνάμεις in suspicionem vocat Iacobyus l. c. 331; sed v. Sch V 153 et cf. ad 3, 1

29 (c. 6, 8) οἰκοῦντας A¹ BW¹ I 6 coll. 2, 23, 13 [21, 46, 4 add Hu], κατοικοῦντας A²F^rR vulgo. 25 ss. (c. 7, 2) μεσσήνην — παράσπονδοι AF^rR, Μεσσήνη — παράσπονδοι Sch Hu¹, Μεσσήνην — παρασπονδεῖν Re vulgo post Ca 6, v. Kaelkerum *quaest. de eloc. Polyb. Diss. inaug. Lips.* 1880, 294.

9, 29 (c. 7, 11) ζωγρία A(E), ζωγρία R^a vulgo post Ca 7 (ζωγρία Ob 2^a, ζωγρία He 3) Dindorfium recte edidisse ζωγρία facientem cum Suida ac Scaligero (v. Sch V 157) et codicis A auctoritas confirmat (v. Hu Fleckeis *annal.* 1867, 310) et inscriptionis cuiusdam testimonium (v. Dittenbergerum *syll.*³ n. 318, 30) demonstrat et ratio poscit vocabuli derivandi a ζωγρεῖν

12, 7 (c. 9, 8) προσηγορεύθη (καὶ τῶν Συρακοσίων καὶ τῶν συμμάχων BW¹, sed v. Hu² praef. I 35 s. 22 (c. 10, 4) ζητεῖν seclndit Hu; sed v. BW Fleckeis. *annal.* 1889, 137 s

29 (c. 10, 5) σαρδάνιον A, σαρδόνιον R vulgo, Σαρδῶν Hu; scripturam vulgatam tuetur BW Fleckeis *annal.* 1884, 113 et 1889, 138

13, 16 (c. 11, 2) τετρουμένοι AMR BW¹ (v. Hu Fleckeis *annal.* 1867, 312), τετροιμένοι Σ, τετρουχόμενοι Ob 3 He 4, τετρουχόμενοι Ca 10 vulgo ante Be, τετρουμένοι D *Rei* 55 Be, τεθρουμένοι Re² *Rei* 514; v. ad 86, 22; 98, 9.

15, 22 (c. 12, 7) τῷ corr. Re Ca 11, τὸ A^rMR.

16, 11 (c. 13, 3) ὡι M ante Ca 12, ὄς A^rR vulgo ante Ca.

13 (c. 13, 3) τὰ ante πε. add A^r(M) R, del. Re Ca 12.

17, 3 (c. 13, 9) εὐμαρῆ H Roehlius *Progr. d. Domgymn. z. Halberstadt* 1897, 14. 9 (c. 13, 11) πλείονα M ante Re Ca 13, πλείονος AR vulgo ante Ca 31 (c. 14, 4) ἐκβάλλοι C vulgo ante Hu, ἐκβάλλοι AMR Hu.

18, 3 (c. 14, 5) τῆς M. 3 ὅταν γὰρ τις τὸ τῆς ἱστορίας ἡθος ἀναλαμβάνη — 14 ἐπαινεῖν ὀκητέον Ann. *Conn. praef.* p. 5, 20 ss liberius repetit e Polybio auctoris nomine dissimu-

lato. 15 (c. 14, 7) *εὐλαβητέον*] hoc verbum in spatio litterarum novem vel decem a librario codicis M consulto omittitur.

16 (c. 14, 7) *ἀεὶ* M. 23 (c. 15, 1) *βύβλον* M, v. ad 4, 19. 24 et 27 (c. 15, 1 et 2) *συρακουσίονος* M (R).

19, 30 (c. 15, 10) *ἐπολέμων* AR Ob 4ⁿ He 6 Sch Stichius *Neue phil. Rundsch.* 1888, 111, *ἐπολιόρκων* Re Ca 14 vulgo ante Sch et post Be; v. ad 3, 1.

20, 1 (c. 15, 10) *ἐπαρχεία* Glaser de ratione, quae intercedit inter serm. Polyb. et eum, qui in titulis saec. III, II, I apparet. Diss. inaug. Giss. 1894, 74 et Schweizer *Gramm. d. perg. Inschr.* Berolin. 1898, 55; at quoniam exempla formae *ἐπαρχίας* e titulis ab Glasero et Schweizero allata demonstrant usum eligendi aut hanc aut illam formam non fuisse certum (similiter iudicat de re simillima Blassius *Ausf. Gramm. d. griech. Spr. von Raphael Kühner* Hannov. 1892 II § 330 p. 276 ann. 1 extr.), nobis videtur esse acquiescendum in auctoritate codicum bonorum.

11 (c. 15, 13) *ὅπῃ* in suspicionem vocat Hu; sed v. Stichium *Neue phil. Rundsch.* 1889, 3 et cf. 5, 12, 8.

22, 11 (c. 17, 5) *ἐπαρχίας*] v. ad 20, 1. 16 (c. 17, 6) *Ποστόμιος* Dittenberger *Hermes* 1872, 285 BW¹ IV cap. IV pro *ποστούμιος* 22 (c. 17, 8) *φέροντας* tuetur Re¹ 12 et Sch in lex. 647; cf. ad 3, 1.

24, 1 (c. 18, 5) *ἡθροίζον* BW¹ I 77 ac similiter posthac (v. Hu² praef. I 36 s.).

26, 3 (c. 19, 8) *συνέβαλλον* AR Sch, om C in lacuna ampliore, *συνέβαλον* vulgo ante Sch, Be Hu¹ BW¹, codicum scripturam restituit Hu², v. Hu E Z XXI 16. Cf. ad 35, 6. 84, 28. 107, 3. 119, 22. 133, 18. 147, 12. 209, 10.

30, 31 (c. 22, 5) *περιετέθειτο* Di I 51 BW¹; sed v. Hu E Z. XXXII 1.

31, 10 (c. 22, 7) *τοῖς σιτοποικοῖς μηχανήμασιν* Na 359, *ταῖς σιτοποικαῖς μηχαναῖς* Di I c. BW¹; sed v. BW Fleckeis. annal. 1889, 138 et Goetzelerum quaest. in App. et Pol. dicendi genus cet. Wirceburgi 1890, 87 et 103. 31 (c. 23, 2) *μυλασίτην* AR, *Μυλασίτην* Ca 23, *Μυλαίτην* vulgo post Sch, *Μυλαίτην* Hol-

stenius, *Μυλαίτην* Di coll. Steph. Byz. p. 461, 8.

34, 7 (c. 24, 9) *Σολπίκιον* BW¹ IV cap. IV pro *σουλπίκιον*.

35, 2 (c. 25, 3) *μὲν (εὐ)* BW¹, sed v. Sch V 214. 6 (c. 25, 4) *συνέβαλλον* A Hu², *συνέβαλον* R vulgo; v. ad 26, 3.

36, 22 (c. 26, 7) *εἴκοσι* AⁿR^a, corr Di; v. BW¹ IV cap. IV.

28 (c. 26, 9) *θήμενος* Lobeckius paralip. 512 ann. 11, scripturam traditam tuetur BW¹ I 83 coll. 4, 41, 9 et 10, 18, 13. 29 (c. 26, 9) *μεγαλούρειαν* Glaser l. c. 73 et Schweizer l. c. 54, sed facio cum Blassio ad 20, 1 citato

37, 4 (c. 26, 11) *Μάρκος* ubique esse restituendum censet Dittenberger *Hermes* 1872, 136 ann. 1

- 38, 19 (c. 27, 7) ἐκτεταγμένοις Σ ante Di I 52.
- 39, 30 s (c. 28, 6) πρώτοι (κινδυνεύσαντες πρώτοι BW¹ I 80.
- 43, 6 (c. 30, 5) ἀξιόχρειων Re¹ 20 Sch vulgo ante Hu, v BW
Fleckeis. annal 1884, 119
- 46, 11 c. 32, 6 πολὺς; ὁ Campius Pol Gesch. übersetzt cet.
Stuttgartiae 1863, 55 ann. 1, ὁ del. Di BW¹. 16 (c. 32, 7)
πρότερον et προτέρων A per dittogr, προτέρων R, corr Σ ante
Hu Philol. 1859, 317.
- 47, 26 (c. 33, 9) σημαίας AR vulgo ante Sch (v BW¹ IV
cap. IV), σημαίας E² vulgo post Sch.
- 50, 10 (c. 35, 7) ἐναργέστερον magis, quam ἐνεργέστερον M,
sed parum dispicitur
- 51, 1 (c. 36, 3 οἰοί τ' ἂν | ἀναφέρειν A (M, R, οἰοί τ' ἀναφέ
ρειν DE Be, οἰοί τ' ἂν εἶεν φέρειν Re, οἰοί τ' ἂν (εἶεν ἐπὶ
πολὺν χρόνον ἀναφέρειν BW¹ I 83 2 c. 36, 3) ἐφ' A (M)R,
ἐφ' M secundum Heysium, quod BW¹ cum Scaligero receperat.
- 24 (c. 36, 10) Φόλονιον BW pro φολούσιον; v. BW¹ IV cap IV
- 52, 1 c. 37, 1 προσδείξαντες AR, unde προσμείξαντες Glaser
l. c. 68 (sed v BW¹ IV cap. IV), corr CE². 11 (c. 37, 3) ἱστο
ρησθαι pro ἱστορησαι Di I 46; nunquam enim perfectum verbi
συμβαίνειν coniungitur cum aoristo (v Hu E. Z. XIX 4 p 151
ann. 1, 16 (c. 37, 4 τραχείαν pro πλαγίαν πελαγίαν D) BW¹
I 83 coll 5, 89, 1 probantibus Stichio Philol. Anzeiger 1883, 829
et R. Wagnero Berl. phil. Wochenschr 1889, 337.
- 53, 9 (c. 37, 10) οἰόνται Σ Re pro οἶόν τε. 27 (c. 38, 5)
βουλόμενοι Σ ante Ur 150^b pro βουλευόμενοι 28 (c. 38, 5) ἐκ
Sch (ἐκ τῶν Σ Re) pro τῶν ἐκ
- 54, 8 (c. 38, 7) τῆς Ur 150^b Di BW (v. 2, 19, 2 τῆς 'Ρω
μαίων ἐπαρχίας, τῶν AR, τῆς, τῶν Σ ante Ca 39 vulgo.
25 c. 39, 2) Σόρτιος Bentenus observ. crit. in Polyb. Diss. in
aug Lugd. Batav 1878, 9; sed v Diod. 3, 50, 4 et Plut. Dion
c. 25.
- 55, 13 (c. 39, 8) Καικέλιον BW¹ I 9 e testimonio cuiusdam
tituli; sed quod altera quoque nominis forma Καικίλιος in in
scriptionibus comparet (v Dittenbergerum Hermes 1872, 140)
ad scripturam vulgatam redit BW² 29 (c. 39, 12, ἐν, ἐξ -
σταδίοις Ca vulgo post Sch (v Sch V 254), ἐξ — σταδίου Σ
Ca 41 vulgo ante Sch
- 57, 3 (c. 40, 7) τοῦ τείχους καὶ τοῦ τάφρου A, τοῦ τείχους
καὶ τῆς τάφρου R^s, corr. BW¹ I 45 s Interdum enim Poly
bius, etiamsi genere duo substantiva inter se differunt neque
adiectivum neque substantivum apponitur, articulo alteri sub
stantivo adiuncto ita solet uti, ut duae illae notiones quasi in
unam coniungantur (v Winerum Gramm. d. neutest Sprachid.
Lips. 1855, 115 s). cf. 3, 48, 2 οὔτε τὰς ὁδοὺς οὔτε τόπους,
3, 61, 11 κατὰ τὰς ἐπιβολὰς καὶ συλλογισμούς, 6, 31, 5 τῆς ἀγορᾶς

καὶ στρατηγίου καὶ ταμείου, 10, 27, 10 ἐν ταῖς στοαῖς καὶ περιούλοις et v. *BW* Fleckeis. *annal.* 1889, 139.

58, 14 (c. 41, 2) διὰ ταῦτα secludit *Hu*, μετὰ ταῦτα coni. *Sch*; traditam scripturam tuentur Kaelker l. c. 273s. et Krebsius *D. Präpos. b. Pol. Wirceburgi* 1882, 15.

59, 9 (c. 42, 2) μὲν χειρόνησος *AE*, μὲν χειρόννησος *B²C*, μὲν χειρόνησος *D* (v. *BW* Fleckeis. *annal.* 1884, 114s.), μὲν χειρόνησος (αὕτη δὲ νῆσος) *Σ²*, μὲν (νῆσός ἐστιν, ἢ δὲ) χειρόνησος *Ca* 43, μὲν χειρόνησός (ἐστιν, αὕτη δὲ νῆσος) *Hu*. 16 (c. 42, 5) δύσει *AR* Krebsius *Bursians Jahresber.* cet. 1894, 63, corr. *Hu* Fleckeis. *annal.* 1857, 833.

60, 22 (c. 42, 13) δ**συνίστατο *A¹*, δὴ συνίστατο *A²R* vulgo *BW²* (videtur *A³* e codice archetypo δὴ revocasse pro δεῖ manus primae [v. 2, 14, 7]; similiter adhibetur δὴ 1, 69, 11), διασυνίστατο *Hu* *BW¹*, ἀεὶ συνίστατο *C. Wunderer Blätt. f. d. bayr. Gymn.* 1889, 345.

62, 9 (c. 44, 1) τούτων Bentenus l. c. 9, sed v. Krebsium *D Präpos.* cet. 84 et 88. 12 (c. 44, 1) καταμελλῆσαι *Σ¹* ante Ernestum pro καταμελλῆσαι.

64, 19 (c. 45, 11) *Rei* 27: 'aut post τολμῶντες aut post προθυμίαν deest ὥστε'; illud praetulit *BW*, quod post -ῶντες vocabuli τολμῶντες omitti facillime potuit ὥστε.

66, 21 (c. 47, 2) ἐπειδ' ἔν *A(R)*, ἐπειτα (cum hiato) Scaliger, ἐπειτ' ἔν *Hu*; de particula ἔν cf Kruegeri gr. gr. § 53, 10, 2.

68, 4 (c. 48, 3) διαφορὰν *DES* vulgo ante *Ca* 49, διαφορορὰν *ARΣ²*. 26 (c. 48, 8) προσωθεῖτο *AR*, προσωθεῖτο *Di*, corr. *Ca* in *Corrigendis*; syllabico quod dicunt augmento uti Polybium tantum in aoristi formis verbi ὠθεῖν docet *BW* Fleckeis. *annal.* 1884, 119 (v. ad 304, 7).

70, 4 (c. 49, 6) ἄθρους *BW*, v. ad 24, 1.

71, 19 (c. 50, 7) παραγγέλ** *A¹*, παρήγγειλε *A²R* vulgo, παραγγείλας corr. *BW¹* I 11 et verba inter se coniungit sic: Ἰτάρβας δὲ . . . ὑπέστησε τὴν ἑαυτοῦ ναῦν ἀντίπρωρον τοῖς πολεμίοις . . . ἅμα δὲ καὶ . . . ταῦτό ποιεῖν παραγγείλας διὰ τῶν ὑπηρετῶν, καταστάντων δὲ πάντων εἰς μέτωπον σημήνας διὰ τῶν συνθημάτων τὰς μὲν ἐρχὰς ἐποιεῖτο . . .

72, 4 (c. 51, 4) συνεβάλλετο *AR*, συνεβάλλετο *Σ¹* ante *Be* (v. *Hu E. Z XXI*18), συνεβάλλετ' *Hu Philol.* 1859, 310. 16 (c. 51, 7) κατὰ *Sch* V 282, καὶ *AR* vulgo, καὶ κατὰ *Rei* 34. 24 (c. 51, 9) ἐπιφέρεσθαι coni. *Hu*, sed v. 5, 2, 2

73, 25 (c. 52, 5) σιταρχίας *Di*, sed confert *BW¹* I 80 C.I.A. II 1, 348, 12 σιταρχίας (III. saec.).

75, 12 (c. 53, 10) καθόρμισαν *AR* Krebsius *Bursians Jahresber.* cet. 1894, 63, corr. *BW¹* I 83 probante *Hu²* praef. I 40

76, 31 (c. 54, 8) αὐτοῦς *AR* et *Suid.* v. χρήσιμον, αὐτοῖς Scaliger vulgo post *Sch*, traditam scripturam (αὐτοῦς scil. τοῦς

στόλους) tuetur Bothius l c 11s.; cf. 3, 37, 7 ἢ δ' Εὐρώπη ταύταις ἀμφοτέραις ὡς πρὸς τὰς ἄρκτους ἀντιπαράκειται.

78, 2 (c. 55, 10) καὶ AR BW Fleckeis annal. 1889, 687, καὶ ἐπὶ Sch, καὶ κατὰ Bothius l c. 12, καὶ πὶ Be 15 (c. 56, 3, τοῖς εἰρητοῖς A¹, τοῖς εἰρητοῖς DE, τῆς εἰρητῆς A^rC Sch BW coll. Diod. 23, 20, ταῖς εἰρηταῖς Hu coll. Diod. 22, 10, 4

23 (c. 56, 4) πρὸς μὲν τὰς πελαγίους πνοίας (πνοίας s acc A(R), πνοῶς C, ἀντιπνοίας B) εὐφρῶς κείμενος, θανασίμων (θηρασίμων A, οὕτως θανασίμων A^r in marg R, δὲ θηρίων εἰς τέλος ἔμοιρος Id spatium, quod in summo montis fastigio est situm, non modo aptum esse et pecuariae faciendae et frugibus ferendis, sed etiam, si maritimos spectes afflatus, egregie esse comparatum ac pestiferarum bestiarum prorsus expers tam dilucide exponit Polybius (v Sch V 291), ut intellegi vix possit, quomodo C Wunderer (*Blätt f. d. bayr. Gymn.* 1901, 484ss) neque scriptoris cogitationem assecutus et Schweighauseri commentario prorsus neglecto possit scribere: πρὸς μὲν τὰς πελαγίους πελείας εὐφρῶς κείμενος, θηρασίμων δὲ θηρίων εἰς τέλος ἔμοιρος, quasi columbas quidem veteres non venentur Nam ea, quae Polybius vult intellegi aëra flatibus marinis ita esse temperatum, ut ii qui his locis morarentur neque aestu vexarentur neque morbis corripentur, tam bene congruunt cum us quae sequuntur, animalia pestifera, quorum morsu incolae possint interfici, ibi esse nulla, ut in propatulo ait Polybium his verbis voluisse explicare eam regionem montis fuisse saluberrimam. (v J. Schubringium *Hist. Topogr. v. Panormus Osterprogr. d. Catharineums in Lubeck* 1870, 25s)

79, 27 (c. 57, 2) δὲ AMC, δὴ R. 28 (c. 57, 2) στρατευμάτων Gro, στρατοπέδων Sch, sed v. Kaelkerum l. c. 269s

80, 2 (c. 57, 3) γίγνεται (immo γίνονται) Di I 53 pro κρίνεται coll. 2, 69, 4. 3, 73, 2. 15, 36, 2; adde 1, 14, 6. 18 (c. 57, 8) περιπεσόντας in M fuisse videtur

84, 28 (c. 61, 1) συνέβαλλον A Hu, συνέβαλον R vulgo; v. ad 26, 3.

85, 12 (c. 61, 4) κακοκαθίας ubique restituendum esse censet Glaser l c. 73, sed cf. Schweizerum l. c. 54 et v. ad 20, 1 et 36, 29.

86, 19 (c. 62, 8) εἶναι ἡγεμόνος AR, ἡγεμόνος deleto εἶναι Di IV 6, ἡγεμόνος εἶναι Hu *Philol* 1859, 312, εἶναι (καθηγεμόνος coni BW 23 (c. 62, 7) τετραμμένοις AR vulgo ante Sch, BW¹, τετραμμένοις D Scaliger; v. ad 13, 16. 98, 9

89, 21 (c. 65, 7) ἔθνη coni. Sch lex Pol 180, sed v. Kaelkerum l. c. 280

90, 31 (c. 66, 7) τὸν πρῶτον χρόνον, v. ad 3, 1

92, 30 (c. 67, 10) ὁ ante Ἄνων del. Ben 209 BW²; v. BW *Philol.* 1904, 543ss.

94, 17 (c. 68, 10) ἐν | τινι καινῶν A, ἐν τινι καινῶν C²R, ἐν τινι καινῶν BC¹, ἀεὶ τι καινῶν Ca 69, ἐν τι ἀεὶ καινῶν Sch (quotidie novi aliquid: Perottus), (ἀ)εὶ τι νέον (καὶ) καινῶν BW¹ I 48 coll. 5, 75, 4.

96, 19 (c. 69, 13) προσελθόντων AR vulgo, προσελθόντα C, προσελθόντων BW auctore Sch; nam sermo fit non de iis, qui ad globos seditiosorum concurrunt, sed de iis, qui in contione militum in medium progrediuntur consilium daturi (v. 1, 80, 9) Cf. 185, 29.

98, 9 (c. 71, 3) τετρουμένοι AR vulgo ante Sch, BW¹, τετρουμένοι D Scaliger; v. ad 13, 16. 86, 22

99, 3 (c. 72, 3) ἀεὶ BW, τε AR, del Sch, γε Hu, τε retinet et post στρατηγῶν add. καὶ τῶν πολιτενομένων [vel πολιτικῶν] Stichius *Neue phil. Rundsch.* 1889, 3. 22 (c. 72, 7) δεῖ AMR (in M δ fortasse manus secundae), corr. Rei 60 Sch.

103, 28 (c. 76, 3) εἰς σύνοπτον C. Wunderer *Philol.* 1894, 618 BW¹, εἰς συνάπτον AR Sch, εἰς τὸ συνάπτειν C vulgo ante Sch.

104, 25 (c. 76, 9) πρὸς τῇ ἰτόνῃ AR, πρὸ τῆς ἰτόνης Hu, πρὸς ἰτόνῃ BW¹ I 808, v. Kallenbergium *Philol.* 1890, 529 et BW *Philol.* 1904, 546.

107, 3 (c. 78, 10) συνέβαλλον AFR Hu², συνέβαλον B²C vulgo; v. ad 26, 3.

110, 24 (c. 80, 13) συντρίφαντες τὰ σκέλη ἔτι ζῶντας AR, συντρίφαντες τὰ σκέλη ζῶντας Ben 210, συντρίφαντες ἔτι ζῶντας BW¹ I 126, τὰ σκέλη συντρίφαντες ἔτι ζῶντας R. Wagner *Berl. phil. Wochenschr.* 1889, 338 BW².

111, 7 (c. 81, 4) δν A², M (ut videtur) R, δ A¹. 9 (ibid.) καρχηδόνα AMR Sch Diod 25, 3 (Diodorum in describendo bello Poenorum Africo usum esse Polybio demonstrat Th. Mommsenus *Röm. Forsch.* II 266 [cf. Nissenum *Krit. Unters. üb. d. Qu. d. IV. u. V. Dek.* cet. Berol. 1863, 11088]), καρχηδονίους C, Καρχηδόν' BW coll. 10, 1, 8. 128 (c. 81, 5) διὰ τινα H Roehlius *Progr. d. Domschule. z. Halberstadt* 1897, 14. 23 (c. 81, 7) μηδ' AMF, μηδὲ R² ζώων AF, ζώων MR².

112, 3 (c. 81, 10) στροφήν A¹MΣDE¹, τροφήν A²CE²F².

4 (c. 81, 10) τὰς τῶν ἀεὶ πρ. Bentenus l. c. 15, sed non raro solet Polybius verba mire collocare; v. BW¹ II 67 et cf. 3, 64, 5 (ad 290, 8). 14, 1, 3. 15, 6, 2; 8, 12. 5 (c. 81, 11) μὲν om. M, πᾶν Be, μὲν post συνέβαινε transponit Di, v. 4, 30, 3 et cf. BW¹ II 49 (ad 5, 71, 8). 21 (c. 82, 4) παραλειπεῖν A, παραλειπείν R vulgo, corr. Bentenus l. c. 16 (v. Hu *E.Z.* XXV 12) Hu².

23 (c. 82, 4) φιλονεικίαν AR, corr. Di, v. BW¹ IV cap. IV.

114, 53. (c. 83, 1) ἐπὶ τὰς ἰέρων A¹, sub τὰς A² add. συμμαχίδας πόλεις | ἐπιστάς δὲ, eadem habent R, sed ἐπὶ τὰσδε pro ἐπιστάς δὲ C, ἐπὶ τὰς πόλεις ἐπιστάς δὲ reliqua parte paginae relicta vacua et in sequenti exarato ἰέρων Σ; ἐπὶ τὰς

συμμαχίδας πόλεις, ἐπιστάς δὲ ὁ Ἴερων vulgo, ἐπὶ τὰς (συμμαχίδας πόλεις ὁ δ'), Ἴερων *Hu*, ἐπὶ τὰς (συμμαχίδων πόλεων, ἐλπίδας Ἴερων δ'), *BW*¹ I 14 et II 18 (ubi exponitur, quid indicandum sit de auctoritate manus recentis codicis A) coll 2, 48, 3 3, 68, 8; 69, 4, ἐπὶ τὰς συμμαχίδας πόλεις Ἴερων δὲ cum hiatu) *Stichius Philol. Anzeiger* 1883, 829s 29 c. 83, 8) *Σικελίας Di* IV 12, sed v *BW* *Fleckeis annal* 1884, 120; cf ad 245, 12 249, 9.

115, 298 c. 84, 8 ἀπειρίας καὶ τριβῆς ἀλόγον καὶ στρατιωτικῆς *Be* v *Diod.* 25, 4, 2 et 3, ἀπειρίας ἀλόγον καὶ τριβῆς στρατιωτικῆς *Goetzeler de eloc Polyb Wirceburgi* 1887, 33 ann 2.

116, 158. (c. 84, 10) τῆς . . . ἀσεβείας καὶ παρανομίας conii. *BW*, v *Diod.* 25, 5, 1

118, 298. (c. 87, 3) Post ἀπελθόντα lac. indicat et add. νῦν δὲ vel τότε δὲ) πάλιν παρακληθέντα *Rei* 78, τότε δ' ἐπαναγαγόντα add post Ἄνωνα *BW*¹ I 31, τότε δ' ἐπανελθόντα vel ἐπανιόντα *Stichius* I c. 830, sed ea verba unum versum, quem excidisse verisimillimum est (v. *Hu* ad h. l.), non explent.

119, 22 (c. 87, 9) συνέβαλλον *AR Sch Hu*², συνέβαλον *B^cC* vulgo, v. ad 26, 3

120, 3 (c. 88, 2) καταλιπέσθαι conii. *Be*, sed v *Diod.* 25, 5, 3 16 (c. 88, 8) ἐ(να)πεδείξαντο *Di* (v. 16, 1, 1), ἐπεδείξαντο *AR* vulgo post *He* 35, ἐπέδειξαν *Ob* 22, *Re*, *Re*^{*}, *Rei* 78 168. c. 88, 7) τέτταρα μὲν οὖν ἔτη *Sieglimus Die Chronol d Belag v Sagunt Diss inaug Lips* 1878, 20 e *Diod.* 25, 6, sed v *Meltzerum de bell Punico II primordiis cet Progr d Wettin Gymn zu Dresden* 1885, 6s

Lib. II.

122, 1 (c. 1, 1) inc. M: Ὅτι ἐν τῇ πρώτῃ βίβλῳ φησὶ πολέβιος διεσαφήσαμεν cet. 11 (c. 1, 2) ἱερῶν *A*¹, ἱερῶνι *A*²R vulgo ante *Hu*, ἱερῶνα *Hu*, sed v 18, 11, 4 27, 7, 6. 12 ἐπεβαλλόμεθα *Ca* in *Corrigendis pro ἐπεβαλλόμεθα*, v *Hu E. Z.* XXII 2 p. 188s

123, 26 (c. 2, 4) ἔσχε tuetur *Hu E. Z.* XXIV 28 p. 398.

124, 14 (c. 2, 10) προϊόντων] προίειναι πρὸς τὴν ἀρχὴν et προπορεύεσθαι est ambire summum magistratum, eius se candidatum ferre; videtur hoc diversum esse a προσιέναι et προσπορεύεσθαι, quod est accedere ad rempublicam gerendam, eam capessere': *Rei* 80

126, 27 (c. 4, 9) post πᾶσαν add. γῆν *Be*, τὴν παραλίαν *Stichius Philol. Anzeiger* 1883, 830, παραλίαν *Lammertus Fleckeis. annal.* 1888, 632 *BW*².

127, 3 (c. 5, 3) μικραὶ A¹R vulgo ante *Sch*, C. Wunderer *Blätt. f. d. bayr. Gymn.* 1901, 489, μακρὰι A²B; v. *Sch* V 352ss.

βραχεῖαι AR Wunderer l. c., corr. *Gro*; v. *Sch* l. c. 17 (c. 5, 5) παρὰ τῆ πόλει tuetur Krebsius *Bursians Jahresber.* cet. 1894, 61 *BW*²; v. ad 3, 1

128, 28 c. 6, 8) τῆ ante Ἠπειρῶν propter hiatum del. *BW*¹ I 80s. coll. 18, 1, 14; 3, 9; 23, 4 probante Kallenbergio *Philol.* 1890, 529; cf. *BW Philol.* 1904, 546.

129, 20 (c. 7, 8) ἄν del. Herwerdenus *Mnemos* 1874, 76, sed v. Stichium de Pol. dic. genere 190s. et cf. *BW* Fleckeis. *annal.* 1889, 143 ann. 20

130, 31 (c. 8, 2) ἀπήγον Scaliger, sed v. *Rei* 70 et 86s

131, 30 (c. 8, 11) σφάδρα καὶ *BW*¹ I 40 coll. Xenoph. comment. 3, 8, 4, Plat. Charmid. p. 160 C, ἐφε... A(D¹E¹), ἐφινῶς καὶ CD²E² vulgo, om. FY, ἐμφανῶς καὶ Bothius l. c. 14s (cum hiatu), ἐφῆσε Hu, v. Hu *Philol.* 1859, 302.

132, 3 (c. 8, 12) καὶ ὡς ὀλιγ DE, ὡς καὶ ὀλιγ. (cum hiatu, v. *BW* Fleckeis. *annal.* 1889, 684) Scaliger 17 (c. 9, 3) κακῶς AR vulgo ante *Sch*, Wunderer l. c., *securi et nihil prorsus suspicantes* Perottus, unde ἀκάκως vulgo post *Sch*.

133, 10 (c. 9, 8) ἀότους del. *Di* I 48, sed v. *BW* Fleckeis. *annal.* 1889, 142. γινομένους com. Hertleinius Fleckeis. *annal.* 1877, 34, sed v. 1, 49, 3 31, 31, 2 et Dion. Hal. 6, 28 μὴ περιιδεῖν ἀνάστατον τὴν πατρίδα γενομένην, ubi idem Hertleinius immerite mutat γινομένην. 18 (c. 10, 1) συνέβαλλον A *Sch* Hu², συνέβαλον R vulgo, v. ad 26, 3. 28s. (c. 10, 4) δυσχερήστως (διέκειτο πρὸς τὸ παρὸν) *BW*¹ I 84 (unus enim versus videtur deesse), δυσχερήστων A, ἐδυσχερήστων R vulgo, ἐδυσχερήστωντο *Rei* 94 sed *Sch* V 364 confert l. 75, 7 δυσχερηστέιν περὶ τὴν ἔξοδον), δυσχερηστοίη Hu

134, 23 (c. 11, 1) φουλούιος A²R²(?) vulgo, φολούιος Σ, Φόλουιος *BW*, v. Dittenbergerum *Hermes* 1872, 285; cf. *BW*¹ IV c. IV et ad 136, 21. 162, 15. 24 (c. 11, 1). 135, 15 (c. 11, 7) 136, 23 (c. 12, 1). 137, 3 (c. 12, 4) ποστούμιος AR, corr. *BW* l. c.

135, 27 (c. 11, 10) σαρδιαίους AR, Ἄρδναίους Ca 99, corr. *Sch*. 28 (c. 11, 11) (ᾶν) οἱ *Sch*, οἱ AR, οἱ Σ ante *Be*.

136, 21 (c. 12, 1) φουλονῖος A (super os accentus gravis erasus est; fuerant enim exarata φουλον νίος), φούλον νίος Σ, DE (ut videtur, φλούιος C (ut videtur) *Ob* 24^u *He* 40, φολούιος Ca 100, Φόλουιος *BW*, Φουλαῖος vulgo post *Sch*; v. ad 134, 23.

137, 29 (c. 13, 1) Νέαυ ante Καρχ. add. *Sch* V 574, sed v. ad 257, 14.

138, 13 (c. 13, 5) οὐ | κατετόλμων A¹ *BW*¹ I 15s. coll. 1, 47, 10. 3, 103, 6 4, 7, 4 probantibus Glasero l. c. 35 et Hu², οὐκ ἐτόλμων A²R vulgo, οὐκ ἀπετόλμων Hu¹.

144, 8 (c. 17, 4) Ἰσομβρες C vulgo, Ἰνσοβρες AFR Steph.

Byz v Ἰνσόβραες (ἔθνος ἑλκετικὸν πρὸς τῷ Πάδῳ Πολύβιος οὗς καὶ Ἰνσοβρας φησίν) *Di*, Ἰνσομβρες Σ² *Hu* *BW*¹ Videtur igitur Polybius Insubres nominasse aut Insobras aut Ἰνσομβρας. 13 (c. 17, 5) βραχεὶ *A(F)R* *BW*² coll. 1, 42, 2 3, 32, 10 5, 38, 7, βραχὺν *D* vulgo post *Ca* 105. 15 (c. 17, 6) διατίθενται *Be* pro διατίθενται, *Na* 235 confert 7, 7, 1 19 (c. 17, 7) Αἴγωνες Cluver *It. ant.* 271, αἴγωνες *AR*, αἴγονες *F*, Αἴγγονες *BW* coll. *Strab.* 1 C 186, 193, 208, *Plut. Caes.* 26.

145, 19 (c. 18, 4) περιγεγενημένην coni *Sch*, sed v. *BW* *Fleckeis* *annal* 1889, 142s. 27 (c. 18, 6) ἀθροίσαντες *Be*, sed v. *Kaelkerum* l. c. 280s et *BW* l. c. 143

146, 5 (c. 18, 9) φόβον ἐκκαίδεκα (cum hiatu) *Matzatus Röm. Chronol.* I 89, φόβον ἑπτακαίδεκα (cum hiatu) *Lackner* de *incurs. a Gallis in Ital. factis qu. hist.* I 25 (*Progr. d. Gymn. z. Gumbinnen* 1889, v. *Th. Mommsenum Röm. Forsch* II 360ss

146, 27 (c. 19, 6) προσφιλονικήσαντες *Di* pro προσφιλονικήσαντες, v. ad 112, 23

147, 11 (c. 19, 10) ὑπὸ τοῦ θυμοῦ ἐκ (cum hiatu) Σ² *Re* *Scaliger* vulgo post *Ca* 108, ὑπὸ τῶν θυμῶν ἐκ *Di* I 55, ὑπὸ τὸν θυμὸν ἐκ *AR* vulgo post *Rei* 118s. *Sch*, v. 5, 76, 3. 10, 47, 9.

12 (c. 19, 10) συνέβαλλον *AR* *Sch*, συνέβαλον *B²C* vulgo ante *Sch*, *Be* *Hu*¹ *BW*¹, imperfectum restituit *Hu*²; v. ad 26, 3

150, 5 (c. 22, 2) ὑπαρξάντων Σ ante *Re** *Ur* *Scaligerum* *Ca* 110, ὑπαρξάντων *AR* vulgo ante *Ca*, aoristum frustra tuetur *Sch*.

151, 9 (c. 22, 11) τοὺς (τὰ C) κατὰ τοὺς πολεμίους *AR*, τοὺς κατὰ (τὴν) Ἰταλίαν, πολεμίους *BW*; ἐγγχειρεῖν h. l. coniungi cum praepositione πρὸς, quod praecesserit τοῖς καιροῖς, ad evitandum duplicium dativorum concursum atque inde oriundam aliquam ambiguitatem recte annotat *Sch* V 394s.

152, 58 (c. 23, 8) πρὸς ταύτην ἀναφέροντες τὴν ἔννοιαν] traditam scripturam tuentur *Rei* 128 et *Kaelker* l. c. 293; ταύτη ἀναφ (cum hiatu) τ ἐ coni. *Scaliger*, πρὸς ταύτ' ἀναφ. τ. ἐ coni. *Hu*

153, 27 (c. 24, 12) Φρεντανῶν *Sch* ex 3, 88, 3 *Di* *BW*¹, sed v. *Steph. Byz.* p. 662, 19s.

154, 29 (c. 25, 29) ὡς ἐπὶ πόλιν Φαισόλαν] v. *BW* *Fleckeis* *annal* 1889, 152s

155, 23 (c. 26, 1) καὶ κατὰ *AR*, καὶ del *Sch* I 281.

156, 28 (c. 27, 1) πύσας *AFR*, πίσσας *C* vulgo, corr *D*² *Sch* (v. *Sch* V 407).

158, 2 (c. 28, 1) πύσας *AFR* *Sch*, πίσσας *C* vulgo, πύσας *D*¹ (v. *Sch* l. c.).

161, 5 (c. 30, 5) παρὰ τῶν ἀκοντιστῶν *Bentenus* l. c. 19, sed v. *Krebsium D. Präpos.* cet. 53s 16 (c. 30, 9) ἐπερδεξίων *A*¹, ὑπερδεξίων *A*²*FR*; primae manus scripturam contra *Kaelkerum* l. c. 255 tuetur *BW* *Fleckeis* *annal* 1884, 118s pro-

bante Schenkelio l. c. 236 s 25 (c. 31, 2) αὐτῶ καὶ τοῖς ἀναγκαίοις] figura ὑστέρον προτέρου utitur Polybius ad hiatus evitandum, ut 2, 35, 2; 41, 6. 3, 6, 3; 74, 3. 23, 16, 8

162, 15 (c. 31, 8) φουλοῖον AR, φλοῖον C Ob 29 He 47, Φολοῖον Ca 119 vulgo ante Sch, Φουλοῖον vulgo post Sch, Φόλοιον BW¹, v. ad 134, 23. 26 (c. 32, 1) ἀπὸ μασσαλίας AR, ἀπὸ Πλακεντίας Cluver, ἀπὸ Σαββατίας Unger Philol. 1878, 691 ss., ἀπὸ τῆς τῶν Ἀπενίνων παρωρε)ίας conii Hu² praef. I 53 s., librorum scripturam tuentur Paisius studi italiam d. filol. class. V. Firenze-Roma 1897, 279 ss. (eius viri docti disputationem inspicere non potui; v Berl. phil. Woch 1898, 1201) et Cuntzius Pol. u. s. Werk. Lips 1902, 61

163, 11 (c. 32, 6) τὰς δυνάμεις add. Ur 153*, τὰς ὑπαρχούσας δυνάμεις i. e. unum versum add BW¹ I 31 et 84. 12 (c. 32, 6) ἀνικῆτους conii. C. Wunderer Pol. Forsch. I 72 s., sed v Sch V 416.

164, 13 (c. 33, 3) ὥστε ἂν AR, ὥστ' ἂν Ben 213, corr BW.

165, 5 (c. 33, 7) ὑπολιπόμενος conii. Be, receperunt Di BW¹, sed v. Hu E. Z. XXV 13 16 (c. 34, 1) τοῦ del. aut ὑπὲρ τοῦ conii. Lammertus Fleckeis annal. 1888, 617 s., sed v BW Fleckeis. annal. 1889, 139 ann. 12. 25 (c. 34, 4) (περι)στρατοπεδεύσαντες BW¹ I 63, στρατοπεδεύσαντες AR, στρατοπεδεύσαντες περὶ C vulgo.

166, 20 (c. 34, 11) εἶχον conii. Hu Fleckeis annal 1858, 818, recepit BW¹, sed v. Hu E. Z. XXIV 5

167, 88. (c. 35, 2) ἀπολλυμένων καὶ παραταττομένων] v ad 161, 25. 26 ss. (c. 35, 6) | τοῖς τὸν φυλοναντῶν ὑπομένουσι καὶ πάσας ἐξελέγχουσι A(B), τοῖς τὸ φύλον αὐτῶν ὑπομένουσι καὶ πάσας ἐξελέγχουσι R vulgo, τὸ φύλον αὐτῶν, ὑπομένουσι καὶ πάσας ἐξελέγχουσι Re Sch, τὸ φύλον αὐτῶν τοῖς ὑπομένουσι καὶ πάσας ἐξελέγχουσι Rei 144, post τοῖς participium cum suo casu vel adverbio excidisse putat Hu, τὸ φύλον αὐτῶν (τὴν ἔφοδον) ὑπομένουσι καὶ πάσας ἐξελέγχουσι Bentenus l. c. 19 s., (τὸ τῶν βαρβάρων πλῆθος τοῖς σὺν νῶ κινδυνεύουσι) τὴν ἔφοδον αὐτῶν ὑπομένουσι καὶ πάσας ἐξελέγχουσι BW¹ I 31 s. (Schenkelio Bursians Jahresber. cet. 1884, 243 immerito offensionem esse τὴν ἔφοδον propter ἐφόδους antecedens docent BW II 67 ann 1 et Hu² praef. I 41 ss.), τοῖς ὑπομένουσι τὸ φύλον αὐτῶν [καὶ] πάσας ἐξελέγχουσι Lammertus l. c. 630 s.

168, 22 (c. 36, 2) καρχηδονίων A³R vulgo, καρχηδονίους A¹ Hu, v 31, 12, 11 Καρχηδονίαν ναῶν.

169, 18 (c. 37, 3) ἂν pro δ' ἂν Sch, δ' ἂν (= δὴ ἂν) Schanzius Rhein. Mus. 1883, 140

170, 22 (c. 37, 10) τὸ ἔθνος conii. Hu Fleckeis. annal 1889, 741 ss

171, 26 (c. 38, 8) οὐδέσι Hu, sed v. Kaelkerum l. c. 278 s.

31, c. 38, 9) καὶ αἴτιον A R cum hiatu intolerabili, corr BW Fleckeis. *annal.* 1889, 679 coll. 4, 57, 10 7, 14, 5 22, 5, 6

172, 26 (c. 39, 6) Ἀμαρίον Foucartus *Revue arch.* 1876, 96 ss., sed v Hu² praef I 56

175, 5 (c. 41, 5) Ἀλεξάνδρου καὶ Φιλίππου] v. ad 161, 25.

179, 4 (c. 44, 5) ἀπετέθειτο Be pro ἀπετίθειτο, v. Hu E. Z. XXXII 8 extr. 248 (c. 45, 3) τὸ τὸν ἀκροκόρινθον πράξιν A(R), τὴν κατὰ τὸν ἀκροκόρινθον πράξιν C vulgo, τὸ τὸν Ἀκροκόρινθον πράξι(κοπήσαντας καταλαβ)εῖν Hu qu I 12, τὸ τὸν Ἀκροκόρινθον πράξι(κοπήσαντας καταλαβ)εῖν BW¹ I 32 coll. 1, 55, 6 21, 32^b

181, 308. (c. 47, 5) οὐτ' ἐχθρὸν οὐτε πολέμιον A R, οὐτ' ἐχθρὸν οὐτε φίλον C vulgo (v C Wundererum *Philol.* 1894, 48 s.), οὐτ' ἐχθρὸν οὐτε πολέμιον (οὐτε φίλιον) BW¹ I 54 (conciunitatem orationis non postulare, ut bina vocabula in utraque sententiae parte exstent apparet e 3, 4, 7 πότερον ἐπαινετήν καὶ ζηλωτήν ἢ ψεκτιήν γεγονέναι νομιστέον τὴν ἀρχὴν αὐτῶν), οὐτε σύμμαχον οὐτε πολέμιον coni Hu² praef I 56 s., οὐτε συνέρογόν οὐτε πολέμιον BW Fleckeis *annal.* 1889, 144 s.

182, 25 (c. 48, 3) δι(ε)λήσει BW¹ I 54, δεῖ . . . A(R), δειγμα ποιούμενος C vulgo, διενόετο Hu.

185, 11 (c. 50, 8) ἀναφέρειν Bentenus l c. 21, sed sicut Polybius pro ἀναφέρειν τὴν αἰτίαν ἐπὶ τινα vel εἰς τινα (4, 80, 7 7, 13, 8 10, 5, 8) non dubitat adhibere φέρειν τὴν αἰτίαν ἐπὶ τινα 33, 11, 2 (hoc quoque loco Bentenus l. c. 52 pro φέρων coniecit ἀναφέρων atque ita hiatus obtrudit Polybio intolerabilem), ita non est, cur in suspicionem vocemus φέρειν τὰ πράγματα ἐπὶ τινα. 29 c. 50, 11) προσελθὼν Na 253 BW pro προσελθὼν coll. 3, 63, 2; v. ad 96, 19

191, 18 (c. 55, 9) κατίσχυεν P. 17 (ibid.) κλιτώριοι P.

25 (c. 56, 3) παραλείπειν A, corr. R, v Hu E. Z. XXV 20 extr. et cf. ad 237, 31

193, 3 (c. 56, 11) τὸν πάντα BW¹ I 19, πάντα τὸν A²(R), *****τα τὸν A¹, σύμπαντα τὸν coni Hu 22 (c. 56, 15) τιμῶν AB Di, τιμωρῶν R vulgo, τιμωρησάμενος καὶ στεφάνων coni Hu, ne concinnitas sermonis violetur; sed v. ad 181, 30 s.

195, 28 (c. 58, 10) μηδέν APR Sch, μηδεν vulgo ante Sch.

196, 1 (c. 58, 11); 31, c. 59, 2) 197, 8, c. 59, 5); 15 (c. 59, 7) φH P, v. ad 198, 29 200, 14. 201, 21 196, 10 (c. 58, 13) ἀνοίας Σ ante Scaligerum, sed v Rev 85: ἀγνοια respondet latino error et usurpatur a Polybio pro ἀνοια stultitia' 16 (c. 58, 14) ταῦτα APR^a Ob 35 He 57, ταυτὰ Σ Ca 144. 20 (c. 59, 1) τετραγωνικότητα μὲν P. 31 (c. 59, 1) δ' P. 29 (c. 59, 3) τοὺς δ' ἀπιστοθυνας om BP

197, 16 (c. 59, 7) ἔδωκε PR^a vulgo, ἔδωκεν A BW², ἔδωκ' ἄν Hu BW¹; solet enim Polybius etiam de rebus non veris

uti indicativo praeteriti particula ἔν non addita in sententiis primariis enuntiatorum conditionalium, si intellegi vult consequentia esse prorsus necessaria, velut 2, 63, 3 et 4. 3, 53, 1. 4, 81, 3. 18, 13, 8; 35, 6. 31, 22, 4; cf. Stichium de Pol. dicendi genere Diss. inaug. Bipont. 1883, 198 s. 17 (c. 59, 8) ἀρα τοῦ P 31 (c. 60, 2) ἄρα τῶν P. 21 (c. 59, 8) τὸν P manu recentissima, τῶν P¹. 30 (c. 60, 1) ἀθῶος P.

198, 2 (c. 60, 2) καὶ APR Ob 35^a, om. He 57 Ca 145, add. e P Gro, πᾶν Sch, Hu, BW¹, sed v Bothium l. c. 18 et cf. ad 197, 18. 5 (c. 60, 3) παρεσπόνδῃσε P. 14 (c. 60, 5) αὐτον. (accentu eraso et o in rasura) P. 18 (c. 60, 6) ἐπεὶ C, ἐπὶ AR, ἐπι (s. acc.) P. 22 (c. 60, 7) φ^H P, v. ad 196, 1. 27 (c. 61, 1) χωρισθὲ P. 28 (ibid.) δηλον (s. acc.) ὅτι P.

199, 5 (c. 61, 3) ἦ P. 10 (c. 61, 4) ut 201, 17 (c. 62, 10) μεσήνην P, v. ad 201, 17. 15 (c. 61, 5) μεγαλοπολίται P. 27 (c. 61, 8) ἀρ' (s. acc.) P initio folii.

200, 7 (c. 61, 11) ἐπιστῆσαι P. 8 (ibid.) διὰ τινος P παρορμησαι P. 11 s. (c. 61, 12) γ' ἐμοι (s. acc.) P. 14 (c. 62, 1) φ^H P, v. ad 196, 1. 198, 22. 201, 21. 24 (c. 62, 3) πολέμον (s. acc.) P.

201, 10 s. (c. 62, 8) οὐ καπεποικὸς ἔν P 14 (c. 62, 9) τολμήσει s P, τολμήσειεν Σ. 17 (c. 62, 10) μεσήνην P, v. ad 199, 10. 21 (c. 62, 11) φ^H P, v. ad 196, 1. 198, 22. 200, 14. 28 (c. 63, 1) δέκα ἡμέραις APR vulgo, δέχ' ἡμέραις Ben 214 BW coll. 10, 7, 5, ἡμέραις δέκα Hu².

202, 15 (c. 63, 5) φᾶναι AB²CE² vulgo, φαναι (s. acc.) P, corr. D Sch.

204, 8 (c. 65, 5) εἰς διαμυρίους ὀντακισχιλίους] ex singulis numeris, quos supra posuit Polybius, confici peditum summam 27 600, pro quibus numero rotundo [ideo adhibetur εἰς] nunc afferri 28 000 recte annotat Sch V 480; v. Kromayerum Ant. Schlachtf. I Berol. 1903, 228 ann. 1.

205, 10 (c. 66, 2) πρὸς τὸ μέλλον coniungendum esse cum τινὰς ἐπιβολὰς docet Bothius l. c. 19, v. Kromayerum l. c. 246.

22 (c. 66, 6) Ἐπειρώτας pro Κρητάς Schornius Gesch. Griechenl. Bonn. 1833, 132 ann. 2, v. Kromayerum l. c. 233 ann. 2.

206, 15 s. (c. 67, 2) τὰς σπείρας τῶν Ἀχαιῶν ἐρήμονες ἐκ τῶν κατόπιν οὔσας] v. Kromayerum l. c. 247 ann. 1

208, 8 (c. 68, 8) δι' v. Rei 251 ss. et BW Fleckeis. annal. 1889, 145 9 (c. 68, 9) τὴν κατὰ (κορυφὴν) στάσιν Lammertus Fleckeis annal. 1888, 632, sed v. Rei 185 et Sch V 489.

209, 9 (c. 69, 7) καταβαλοῦσαι pro μεταβαλοῦσαι Rei 185 s. BW, v. 5, 85, 9. 11, 15, 6; 16, 1. 18, 24, 9. 10 (ibid.) συνέβαλλον APR Sch, συνέβαλον C vulgo ante Schweighauserum Be, Hu¹, BW¹; imperfectum restituit Hu², v. ad 26, 3.

210, 2 (c. 70, 2) παρ' ὀλίγον C Wunderer coni. Pol 26 ss.

et *Philol.* 1894, 62 coll. Plut. Cleom. c. 27 extr. 3 (c. 70, 3)
εἴτε Rei 188, *εἰς A(M)B*, *εἰ R* vulgo ante *Be* 6 (ibid.) *ἐπὶ*
Be, *εἰ AMR*, *εἰς Ur* 155^a vulgo.

Lib. III.

216, 3 (c. 4, 3) καὶ om. M. 27 (c. 4, 7) οὖσι M. 29 (ibid.)
 δὲ M ἐπιγινόμενοις Hertleinius Fleckeis *annal.* 1877, 34 *BW*¹,
 sed v. *Hu E.Z.* XXIII 12 p. 361 *ann.* 2 et cf. 3, 117, 5

217, 6 (c. 4, 10) τοὺς M. 22 (c. 5, 1) ἦν δ' ἢ *Re*, ἦδη
 AR, *εἰ* | ἦδη M, ἦδ' ἢ C. 25 (ibid.) *μασσανασην* (s. acc.)
 A(R) vulgo ante *Sch.* *μασσανάσσην* B vulgo post *Sch.*, corr.
*BW*¹ I 74; v. *Dittenbergerum syll.*² I n. 305 *ann.* 1

218, 1 (c. 5, 3) τοῦ βίου καὶ τῆς ἀρχῆς] de figura ὑστέρου
 προτέρου v. ad 161, 25. 15s. (c. 5, 7) προσδεῖ] πρὸ δὴ M.
 16 (ibid.) δ' ἔτι τῆς *BW*¹, δὲ τὰ τῆς *AMR Ob* 39 *He* 63 *Sch*
 V 504, δὲ τῶν τῆς vulgo post *Ca* 161, δὲ τὰ νῦν τῆς vel δὲ
 ταύτη καὶ *Rei* 195, δὲ τῆς *Campius progr Ruppin* 1849, 8, δὲ
 καὶ *Hu.* 18 (c. 5, 8) γὰρ *freilich*, v. *J. M. Stahlm Rhein.*
Mus. 1902, 1ss. et cf. ad 225, 10. 20 (ibid.) ἀξιοχρεῶν | (s.
 acc.) M τὸ κάλλος A(M), τὸ καὶ ἄλλους B (v. *BW Fleckeis. an-*
nal. 1889, 691), τὸ καλῶς R *Ob* 39 *He* 63, (δὲ) τὸ κάλλος vulgo
 post *Ca* 162, τὸ κάλλους *Ur* 155^a *Hu BW*¹. 28 (c. 6, 1) δὲ
 τῶν M. 31 (ibid.) *συνέστη* non esse scribendum docet *Rei* 196

219, 15 (c. 6, 5) τὸν κατὰ *Be* auctore *Sch* V 505, τὴν κατὰ
 AMB, τὸν κατὰ τῶν R vulgo. 25 (c. 6, 7) παραγινομένη M, v.
*Hu*² *praef.* I 31s δῆλον δ' οἶμαι *Stichius Neue phil. Rundsch.*
 1889, 5. 30 (c. 6, 10) *στρατιῶν* AR, s. acc. M, corr. C.

220, 2 (c. 6, 11) δευτέραν A¹(M, R *Ob* 39 *He* 64, δευτέρα*
 A²(B) *Ca* 163 monente *Ur* 155^a. 4 (ibid.) οἰδὲ AR, M s. acc.,
 corr. C. 8 (c. 6, 12) ἄσθυρίαν M. 16 (c. 6, 13) ἠτοίμαζεν M
 23 (c. 7, 2) *πολεμοῦ* M. 26 (ibid.) ἐπιγινόμενην M, v. ad 216, 29.
 27 (ibid.) δὲ M

221, 16 (c. 7, 7) *εἶσι* (s. acc. et spir.) M

222, 23 (c. 8, 10) τίν' *BW*¹, τί γ' *Lammertus* l. c. 632, sed
 v. *Hu Philol.* 1859, 292.

223, 3 (c. 9, 2) *παρὰ* del. *BW*², v. *Hu*² *praef.* I 42 *ann.* 2.
 6 (c. 9, 3) βίβλους M, v. ad 4, 19. 24 (c. 9, 7) *στρατόπεδ' ἐν*
coni. Hu, sed v. *BW Fleckeis. annal.* 1889, 147 27 (ibid.)
ἀργῆς R vulgo (v. *C Wundererum Philol.* 1894, 49s.), ἀργῆς A,
*ἀρμῆς Hu BW*¹.

224, 7 (c. 10, 2) ἦν del. *Bentenius* l. c. 23 *Hu*², sed v. *BW*
 l. c. 147s

225, 10 (c. 11, 3) γὰρ] γούν vulgo post *Ca* 167 ante *Sch.*
 qui γὰρ restituito coniecit δὲ. Cf. ad 218, 18

226, 14 (c. 12, 4) *πᾶσιν* AR vulgo (v C Wundererum *Blätt. f. d. bayr. Gymn.* 1889, 345), *πᾶσαν* Be Hu BW¹ 16 (ibid.) *πατρῶαν* AMR, corr. Ca 168. 21 (c. 12, 5) *ποτὲ* AM, corr. R^s.

καὶ ποτε A(M), corr. R^s. 23 (c. 12, 6) *νομίζοντας* A(M)R, corr. Ca 168.

230, 22 (c. 16, 1) *ἀρμοζόμενοι* ARY, *ἀρμοζομένη* Scaliger vulgo post Be, traditam scripturam tnetur BW¹ I 7s coll. 1, 31, 8; 34, 2 3, 86, 68. fr. 150.

231, 14 18 (c. 16, 5 et 6) *διεψεύσθησαν* — *Ἰταλίαν* in suspicionem vocat Sieglinus *D. Chronol. d. Belag. v. Sagunt* Diss. inaug. Lips 1878, 19 ann 30, sed v. Meltzerum *Gesch. d. Karth.* II 588

232, 9 (c. 17, 6) *οὐδὲν* A¹, *οὐδέν* A² BW¹, *οὐδένα* C, corr. R.

233, 29 (c. 18, 8) *ἀνθρώπων διαφερόντων*] v BW Fleckeis. *annal.* 1889, 148 et cf. 10, 3, 4.

234, 24 (c. 19, 4) *τοῦ λόφου* Rei 202 Di, sed v. Krebsium *D. Präpos.* cet. 92 ann. 1.

236, 1 (c. 20, 2) *τε* M. 16 (c. 20, 5) *δέη* M (ut videtur) 18 (ibid) *ἐμοί γε* M (ut videtur) 26 (c. 20, 8) *ἐκδότους* *διδόναι* *ῥωμαίοις* *ἐπαιτεον* (s. spir. et acc., A, *ἐκδ δ. ῥ. ἐπαιτέον* B, *ἐκδ. δ. ῥ. ἐπαιτέον* (ἀπαιτητέον N et cod Pal. Vat. 413 Y, *ἐκδ δ. ῥ. ἀπῆτουν* R, *ἐκδ. δ. ῥ. ἐκέλευον* conii. Di I 7, [*ἐκδότους* *διδόναι*] *ῥωμαίοις* *ἐκδοτέον* BW¹ I 57 probante Wielandtio l. c. 21s., corr. Hu Fleckeis *annal.* 1887, 763s. et comment. Fleckeis. 83. Quod autem Stichius *Neue phil. Rundsch.* 1889, 5 offensionem esse contendit, *ἐπιτάττειν* non coniungi cum dativo personae, cui aliquid mandetur, patet a Polybii dictione non alienum esse id vocabulum adhibere nullo addito dativo, si conferas 3, 93, 8. 31, 18, 10.

237, 16 (c. 21, 4) *ἀμφοῖν* pro *αὐτῶν* BW¹ I 85 coll. 3, 27, 3; 29, 4 et 5; 69, 5. 19 (c. 21, 6) *τὸ μὲν τὸ* A¹, *τὸ μὲν τὸ* A², *τὸ μὲν* ARY vulgo, *τότε μὲν τὸ* Hu, *τοῦ μὲν* BW¹ I 22 probante Wielandtio l. c. 22.

238, (c. 21, 8) *δὲ κοιωνεῖνον* *καθολικώτερον* A, *δὲ κοιωνεῖν καθ.* B, *δὲ κοιωνεῖν οὐ καθ.* C vulgo ante Ca, *δὲ κοιωνεῖν οὐ καθ.* R, *δὲ κοιωνεῖν συγκatholicώτερον* Y, *δὲ κοιωνεῖν *** οὐ καθ.* Ca 176, *δὲ κοιωνεῖν οὕτω καθ.* Ca in ora ed. Basil. (*Sch* V 525), *δὲ κοιωνεῖν* (*πρὸς πόλεμον παρασκευάζεσθαι*) *οὐ καθ.* Scaliger, *δὲ κοιωνεῖν* (*τοῦ ἀδικήματος* [cum hiatu] *καὶ τὸν πόλεμον συναναδέχεσθαι* *οἱ μὲν*) *οὐν καθ.* Rei 202s., *δὲ κοιωνεῖν* *οὕτω καθ.* Sch, *δὲ κοιωνεῖν* (*τῆς ἀδικίας καὶ συναναδέχεσθαι τὸν πόλεμον* *οἱ μὲν*) *οὐν καθ.* BW¹ I 32. 31 *παραλιπεῖν* ARY, v. Hu *E. Z. XXV* 20 extr. et cf. ad 191, 25

238, 17 (c. 22, 2) *δυνεῖν* BW¹ I 78s. et Fleckeis. *annal.* 1884, 115 pro *δυοῖν*; v. ad 324, 10.

240, 14 c 24, 2) *Μαστία Τυροσίων* Meltzer *Gesch. d. Karth.* I 520 18 (c. 24, 3) *καὶ Τυρίων*] *κυρίων* O. Hirschfeldius *Rhein. Mus.* 1896, 475 coll. 7, 9, 5, sed v J. Belochium *Beitr z alt. Gesch. hrsggeb. v. C. F. Lehmann* 1901, 283s, qui censet aut traditam scripturam esse retinendam aut *καὶ* ante *Τυρίων* esse delendam. Cf Meltzerum *Gesch. d. Karth* I 340.

241, 7 (c. 24, 11) ***] *nihil emunto* Perottus 221, lac. indicat *Ca* 179 in latinis et add. *neve eo appellito*, *μηδὲ* (immo *μήν*) *ἀγοραζέτω μηδέν* Sch, v. Meltzerum I c. I 341. 30 (c. 25, 3 post *ἐγγραπτον* distinguunt omnes ante Madvigium advers. crit I 481 Hauniae 1871, ante *ἐγγραπτον* *BW*¹ *Hu*²; ad veterem rationem esse redeundum demonstrant Niesius *Gesch d gr. u. maked. Staaten* II 42 ann. 2, Belochius l. c., *BW Beitr. z. alt. Gesch. hrsggeb. v. C. F. Lehmann u. E. Kornemann* 1903, 131ss 30ss *ibid.*) *ἀμφότεροι ἵνα δ' ἐξῆ - χάρα, ὀπίτεροι ἂν χροίαν ἔχωσι τῆς βοηθείας, τὰ πλοῖα* cet Belochius l. c., sed v. *BW* l. c.

242, 3 (c. 25, 4) *ἄφοδον* pro *ἐφοδον* *Rei* 205, C Wachsmuthius *Festschr. z. deutsch. Historikertag* Lips 1894, 58ss *BW*²; v. *BW* l. c. 133. 9 (c. 25, 6) *διὰ λίθων* AR, Y) C Wunderer *Philol.* 1897, 189ss, *διὰ λίθον* C vulgo, corr *B*^m et *Ur* 156^a, Ernestus 11 (*ibid.* *διὰ λίθων* AR Wunderer l. c., *διὰ λίθον* C, *Δία λίθον* *Ur* 156^b Ernestus. 14 (c. 25, 8) *μοι εἶη* *Di* pro *ποιεῖν*, v. C. I. A. II 842, 1ss. et cf. Scalum *D. Staatsvertr. d. Altert.* Lips. 1898 I 140, 24.

243, 22 (c. 27, 2) *καὶ Σικελίας ἀπάσης καὶ* i e unum versum add *BW*¹ I 58

245, 12 (c. 29, 4) *σικελίαν* AY *BW* Fleckeis *annal* 1884, 120 et 1889, 148s., *σικελίας* R vulgo, v. ad 114, 29

246, 18 (c. 30, 3) post *ἀπάλειαν* add. *καὶ τὴν τοῦ Ἰβηρος* (immo *τὴν Ἰβηρος*, v. 3, 14, 9; 76, 2 et 6 4, 28, 1 10, 35, 3 et cf. *BW Philol.* 1903, 548ss *ποταμοῦ διάβασιν* et pro *αἰτίαν* coni. *αἰτίας* H. Hesselbarthius *hist.-krit. Unters. i. Ber. der 3. Dek. d. Liv.* progr. Lippstad. 1882, 8 et *hist.-krit. Unters. z. 3. Dek. d. Liv.* Hal. 1899, 91s.; v. Meltzerum l. c. II 597.

247, 1 (c. 31, 3) *ὑπέιληψε* MR⁵. 5 (c. 31, 9) *τολμήσαι* AMR, corr. C 788 *ibid.* *μηδὲν ἂν ἐκ τῶν νῦν παρόντων* *εὐλ. βεβ. μηδένα τῶν νοῦν ἔχόντων* *BW*¹ I 69, *μηδένα τῶν νοῦν ποτ' ἂν* pro *νοῦν* A¹ in marg. *νῦν*) *εὐλ. βεβ. μηδένα τῶν νοῦν ἔχόντων* A, *τῶν, νῦν ποτ' ἂν* omisso *μηδένα*) *εὐλ. βεβ. μηδένα τῶν νοῦν ἔχόντων* M, *μηδένα τῶν νῦν ποτ' ἂν* *εὐλ. βεβ. μηδένα τῶν νοῦν ἔχόντων* R *Ob* 44 *He* 72, *μηδένα τῶν νοῦν ἔχόντων ἂν* *εὐλ. βεβ. Ur* 156^b, *μηδένα τῶν νοῦν ἔχόντων ποτ' ἂν* *εὐλ. βεβ. Re Ca* 185, *μη δεῖν ἀπὸ τῶν νῦν παρόντων* *εὐλ. βεβ. μηδένα τῶν νοῦν ἔχόντων* *Rei* 207, *μη διὰ τῶν νῦν ποτ' ἂν* *εὐλ. βεβ. μηδένα τῶν νοῦν ἔχόντων* Sch, *μηδέποτ' ἂν* *εὐλ. βεβ. μηδένα*

τῶν νοῦν ἐχόντων *Be*. 10 (c. 31, 4) τῆν om. *M*. 11 (c. 31, 5) εἶτι *A*¹, εἶτε *A*²*MR*, corr. *BW*¹. 28 (c. 31, 9) συνοργιζόμενον *BW*¹ pro συνοργιζόμενον 29 (ibid) καὶ ἐπί] v *BW* Fleckeis. annal. 1889, 687. 31 (c. 31, 10) καὶ κατ' ἰδίαν *D* pro καὶ ἰδίᾳ; v. *BW* l. c. 682.

248, 3 (c. 31, 11) ἀναγινώσκουσιν et ἀναγιγνώσκουσιν *A* per dittogr., ἀναγινώσκουσι *MR*². 6 (c. 31, 12) πότερα | *A(MR)*, πότερ *Ben* 217, corr. *BW*¹. 11 (c. 32, 1) ἦ *AMR*, corr. *Ca* 186. 12 (ibid) δυσανάγνωστον *BW*¹ l 85 secutus Campium progr. Ruppin 1849, 10 pro δόσγνωστον. 13 (ibid.) βίβλων *AMR*, corr *Hu*¹ 15 (c. 32, 2) καθάπερ ἂν | εἰ *A(M)*.

16 (ibid.) κατάμικτον *AMR*, corr. *Re Ur* 156^b Scaliger *Ca* 186. 18 (ibid.) τῶν κατὰ Πύρρον καὶ Τίμαιον συγγραφέων καὶ καιρῶν ἐξηγήσεως *AMB*, τῆς τῶν (τῆς, omisso τῶν *C Ob* 44), κατὰ Πύρρον καὶ Τίμαιον συγγραφέων καιρῶν ἐξηγήσεως *R Ob* 44 *He* 72, τῆς τῶν κατὰ Πύρρον τιμαίᾳ συγγραφέων καιρ. ἐξ. *Ur* 157^a, τῆς τῶν κατὰ Πύρρον ὑπὸ Τιμαίου συγγραφέων καιρ. ἐξ. *Ca* 186, (τῆς) τῶν κατὰ Πύρρον καὶ Τίμαιον συγγραφέων καὶ καιρῶν ἐξηγήσεως conl. *Sch*, τῶν κατὰ Πύρρον ceteris deletis *Be*, τῶν κατὰ Πύρρον καιρῶν ceteris deletis *Hu* Fleckeis. annal. 1857, 893 s et qu. l 5. 24 (c. 32, 3) γραφόντων *M* (ut videtur) ante *Sch*, γραφέωντων *AM*²*R* vulgo.

249, 4 (c. 32, 8) ἐπιγινωσκόμενα *AMB*, ἐπιγιγνώμενα *R* vulgo, corr. *Hu*¹. 5 (ibid) τὰ add. *Ca* 186, om. *AMR*. 9 Σικελίας *Be*, v. ad 114, 29, 13 (c. 32, 8) πολέμουσ *M* (ut videtur) et (*A*²*R*), πολεμίους *A*¹. 15 (c. 32, 9) τις *A*, τις *M(R)*.

16 (ibid.) γράφουσιν *AB*, *M* (v. acc), συγγράφουσιν *R* vulgo ante *Hu*¹. ὑπολαμβάνει *A*¹ (ut videtur, ὑπολαμβάνει *M, A*²*BC*) *Ob* 44^a *Gro*, ὑπολαμβάνουσι *R* vulgo, ὑπολαμβάνει restituit *Hu*¹, v. ad 5, 29 21 (c. 32, 10) μέρους *Sch* pro μέρος coll. 7, 7, 6.

252, 24 (c. 34, 9) εὐθύμως] id adverbium hoc uno loco a Polybio adhibitum tuetur *Hu* comment. Fleckeis. 84 s.

254, 8 (c. 36, 3) συμβάλλεσθαι πεποίηκε *AR BW*¹ *Hu*², συμβάλλεσθαι & πεποίηκε *B*, συμβάλλεσθαι πέφνκε *Ur* 157^a vulgo post *Ca* 190, συμβάλλεσθαι ἐκπεποίηκε *Sch*, συμβάλλεσθ' ἐκπεποίηκε *Hu*¹.

256, 18 (c. 38, 3) διατιθέναι *AR*, διατίθεσθαι *Rei* 215 *Sch* lex *Pol.* 152 *BW*¹, ad traditam scripturam redit *BW*²; nam Polybius videtur activa forma uti, ut comparet istos scriptores cum rhapsodiis recitantibus (v Stallbaumium ad *Plat.* *Charmid.* p 162 D).

257, 14 (c. 39, 6) [τῆν δὲ Καινὴν πόλιν ἔτι Νέαν Καρχηδόνα καλοῦσιν] Quibuscumque locis Polybius de Carthagine nova mentionem facit, αὐτ. Καινὴν πόλιν (2, 13, 1. 3, 13, 7; 15, 3; 17, 1; 33, 5; 39, 11; 76, 11; 96, 2. 5, 1, 3. 10, 7, 5) αὐτ. Καρχηδόνα (2, 13, 1 τῆν τε παρὰ μὲν τισι Καρχηδόνα, παρὰ δὲ τισι Καινὴν

πόλιν προσαγορευομένην, 10, 6, 8 τὴν ἐν Ἰβηρίᾳ Καρχηδόνα, 10, 15, 11 τῆς κατὰ τὴν Ἰβηρίαν Καρχηδόνας, cf 10, 8, 1; 9, 3. 11, 31, 1 nominat; sed quamvis uno loco Strabo (III, 2, 10 p. 147 C Polybii testimonium afferat hoc: Πολύβιος δὲ τῶν περὶ Καρχηδόνα Νέαν ἀργυρείων μνησθεῖς ., tantum abest, ut putemus haec Polybii esse verba, ut pateat Strabonem suum dicendi genus secutum Hispaniae illam urbem dixisse Νέαν Καρχηδόνα Quae si recte se habebunt, negari vix poterit a Polybio hanc urbem aut Καινὴν πόλιν aut Καρχηδόνα dici, sed nomen Novae Carthaginis ab usu Polybii prorsus abhorrere Itaque manifestum est interpretamentum illud τὴν δὲ Καινὴν πόλιν — καλοῦσιν e contextu esse eiciendum' *BW*¹ I 36. 19 s. c. 39, 8 post ἑξακοσίων lac. indicat *Gro*^m, ἀπὸ δὲ τούτου [scil τοῦ Ἐμπορείου] εἰς cum hiatu τὰ ὄρια cum hiatu, τα τῶν Ἰβήρων τε καὶ Κελτῶν [vel εἰς τὰ ἄκρα cum hiatu] τῶν Πυρρηναίων] στάδιοι ἑξακόσιοι (cum hiatu, add. *Sch*, ἀπὸ δὲ (immo δ') Ἐμπορείου πόλεως εἰς Νάρβωνα περὶ ἑξακοσίων M C P. Schmidtius de Pol geogr Dias inaug Berol 1875, 10 *BW*¹, ἀπὸ δ' Ἐμπορείου πόλεως ἕως τῆς προσηρημένης ἑσχίας πορευομένοις παρὰ τὸν αἰγιαλὸν περὶ ὀκτακοσίων, διεκβάλλουσι δὲ τὰ Πυρρηναῖα ὄρη (cum hiatu) περὶ ἑξακοσίων *Guil Osiander Der Hannibalweg Berol 1900, 9*; secutus ea, quae *Sch* V 574 ss dilucide exponit, *BW* affirmat post ἑξακοσίων excidisse ea, quae de distantia Emporii usque ad locum illum § 4 s, qui terminus est Hispaniae et Galliae, Polybius dixerat, quam distantiam 600 fere stadiorum fuisse negari non potest, etsi prorsus aliter iudicat *Cuntzius Pol u s Werk Lips 1902, 20 ss 21 ss ibid.*) ταῦτα γὰρ ἐπιμελῶς] haec verba non esse secludenda studet docere *Cuntzius l. c. 21 ss*

258, 26 (c. 40, 6 ἔχοντες (deleto οὐκ) δὲ τότε καιρὸν *Rei* 217, οὐκ ἔχοντες δὲ καιρὸν, τότε *Madvigius advers. crit. I, 481 s*, οὐκ ἔχοντες δ' εἰς τότε καιρὸν *Wielandtius l. c. 47*, sed v *Rei l. c* et *Sch* V 578.

259, 9 (c. 40, 9, ὁ τὴν ὑπατον ἀρχὴν εἰληφώς *BW*², καὶ τ ὑπ ἀρχ. εἰλ *AR*, τ ὑπ. ἀρχ εἰλ deleto καὶ *Rei* 217, (ὁ) καὶ τ. ὑπ. ἀρχ. εἰλ *Na* 129 coll. 21, 8, 1. 29 (c. 40, 13) ψιλῶν pro ὑψηλῶν *E Wölfflinus Ant. v. Syr u. Coel Antyp Vitoduri 1872, 56 coll Liv. 21, 35, 9 Hu*²

260, 8 (c. 41, 2, ἐπὶ *AR* (traditam scripturam tuetur *C. Wunderer conl. Pol 7 coll 3, 33, 7 10, 8, 7. 16, 18, 15) BW*², ὑπὸ vulgo post *Rei* 217, ἐτι *Matzatus apud Hu*² praef I 59; v. ad 315, 2

261, 15 (c. 42, 3) ἐξέβαλε Σ ante *Be*. 29 (c. 42, 6) Βοδμίλων pro βοαμίλων *Niesius Pauly Wissowa Realenc. cet III 680 BW*², v. *Dittenbergerum syll.*² n. 167, 4

262, 22 c. 43, 2, εὐκινῆ τᾶτων *A R*, εὐκινῆτων *B*, corr Σ ante *Re*

265, 12 (c. 44, 12) μελόντων Σ ante Ca 198 pro μελλόντων.

266, 28 (c. 46, 4) προσέβαλλον AFR BW¹, προσέβαλον C vulgo; v. *Hu E.Z.* XXI 15.

268, 6 (c. 47, 2) τὰς δόσεις χειμερινάς AR, τὰς χειμ. δόσεις C vulgo, τὰς del *Hu qu* I 18, v. *Cuntzium* l. c. 62. 12 (c. 47, 4)

περὶ Σ ante *Sch* pro παρὰ 16 (ibid) ἕως *Krebsius D. Präpos.* cet 20 BW¹ pro ὡς, v. *BW Fleckeis* annal 1889, 149ss

Ἄδριον BW *Fleckeis*. annal 1884, 115 pro ἄδρία.

269, 10 (c. 48, 1) | τε καὶ A(B), καὶ R vulgo, τίς καὶ BW¹ I 59. 14 (c. 48, 2) (τοὺς) τόπους vulgo post *Rei* 222, sed v.

ad 57, 3

270, 9 (c. 48, 9) τε AMR, δὲ *Sch* errore.

271, 268 (c. 49, 9) αὐτῶ, *** ὑπήκουσε] αὐτῶν | αὐτῶ νη-
ρουςσε (ὑπήκουσε A^rR) AR, αὐτῶ ὑπήκουσε (cum hiatu) *Rei* 225
Sch, αὐτόν (i. e. Hannibalem), ὑπήκουσε *Ben* 220, αὐτῶ ταυθ'
ὑπήκουσε conl. *Hu*¹, [αὐτῶν αὐτῶ] ὑπήκουσε BW¹, ἀθήριτον,
αὐτῶ ὑπήκουσε (cum hiatu) C. *Wunderer* conl. *Pol* 14, αὐτῶ,
ροννεχῶς (vel προθύμως) ὑπήκουσε BW *Fleckeis*. annal.
1889, 155ss, αὐτῶ συννηκούσε conl. *Hu*², αὐτόνομον αὐτόθεν
συννηκούσε (voluit ὑπήκουσε) C. *Wunderer Philol.* 1894, 50,
αὐτῶ, (προθύμως) ὑπήκουσε BW coll. 1, 66, 7 11, 34, 7 videtur
enim codicis archetypi librarius non modo dittographiam αὐτῶν
ante vocabulum αὐτῶ perperam inseruisse, sed etiam ante ὑπή-
κουσε omisisse adverbium quoddam, quo Polybius significarat
Hannibalem regi auxilium oranti libenter esse obsecutum, quod
prope manifesta esset utilitas societatis cum regulo faciendae)

274, 30 (c. 51, 12) ἐπὶ δευτὴν καὶ τριτὴν ἡμέραις del E *Hassius*
Fleckeis. annal. 1893, 162ss.

275, 18 (c. 52, 5) μηδὲν δυσχερές] δυσχερές μηδὲν A¹(R,
Suid. v. κηρύκειον et σύνθημα vulgo, notis " et ' superscriptis
ordinem verborum mutat A¹ (v. BW¹ I 4s et 24) BW, μηδὲν
punctis notavit A² 20 (c. 52, 6) συλλογιζόμενος (δ' ἐκ τῶν
εἰκότων ὡς δεξιόμενος, vel συλλ. (δ' ὡς εἰκὸς διότι δεξιόμενος)
Stichius Neue phil. Rundsch. 1889, 5.

276, 3 (c. 53, 1) πάντας | ἄρδην A(R), πάντας (ἄν) ἄρδην
Scaliger vulgo post *Sch*, at v. ad 197, 16.

278, 9 (c. 54, 8) ἐπιβάλλετο *Stichius* de *Pol.* dic. genere
166, sed v. *Hu E.Z.* XXII 1. 6 9 et cf. ad 318, 18 330, 12.

15 (c. 55, 1) ἐπὶ τοὺς AB, ἐπιτοὺς R vulgo, ἐπιτοὺς *Hu*, ἐπ'
ἔτος *Bothius* l. c. 23 BW (de ἐπὶ cum genetivo coniuncto
significante tempus v. *Krebsium D. Präpos.* cet. 80)

280, 19 (c. 57, 1) διεξιλεῖν M, sed v. 1, 13, 10. 21 (c. 57, 2)
ἡρακλέους AB, M ut videtur, ἡρακλείους R, v. BW *Fleckeis*
annal 1884, 113s. et *Hu*² praef. I 49s. 23 (ibid) ταύταις

AMR, corr. C. 26 (c. 57, 3) κατ' αὐτήν AB *Be*, κατὰ | τὴν
M(R) vulgo ante *Be*, κατὰ D. 29 (ibid.) τὸ MC, om. AR.

281, 28 (c. 58, 3) παραλιπεῖν R vulgo, παραλειπεῖν A, παραλείπειν M Hu; v. Hu E.Z. XXV 12.

282, 3 (c. 58, 4) αὐτοῖς Hu. 6 (c. 58, 5) πολυπραγμανεῖν M, sed superscriptum est altera fortasse manu δὴ 12 (c. 58, 7) ἦνεν A Hu, ἦνε R^s vulgo, ἦνε M 21 (c. 58, 9) τῶν πάρεξ οντων A (τῶν παρεξόντων M) R vulgo ante Ca, πάρεξ τῶν ὄντων Σ² vulgo post Ca 211, traditam scripturam restituit Sch V 612s. 27 (c. 59, 2) προσεβίβασαν AMR, corr. U^r 158^a Ca 211.

283, 4 (c. 59, 4) τὰς μεγάλας AMR, μεγάλας vulgo post Rei 231 Sch. Restitui πολλάς καὶ μεγάλας, quod non sine verisimilitudinis specie esse excogitatum καὶ illud docet, quod per errorem in codicibus AM irrepsit in membrum antecedens: πράξεις καὶ φιλοτιμίας: BW¹ I 86. 6 (c. 59, 5) γινώσκειν καὶ ἀληθινώτερον Σ² ante Be, καὶ γινώσκειν | ἀληθ^θ A(MR) Ob 50^a He 82, καὶ ἀληθ^θ. γινώσκειν Ca 211 vulgo. 13 (c. 59, 7) καὶ τὰς AR, 5 τὰς M 23 c. 60, 1 τὸ μὲν οὖν πλήθος τῆς δυνάμεως ὅπερ ἔχων R vulgo, τὸ — ἔχων omisso ὅπερ A, τί — ἔχων coni Hu¹, τὸ — (ἦν, ἔχων coni Hu², τὸ — ὅσον) ἔχων Di Fleckeis annal. 1869, 117 BW¹ Hu³, ὃ ἔχων coni. Stichijs Neue phil. Rundsch. 1889, 5. Scriptura codicum recentium ideo videtur ex cod archetypo esse derivata neque coniectura inventa, quod pronomine ὅπερ hiatus tam bene evitatur, ut credi vix possit a viro quodam docto Byzantino hoc esse excogitatum, forma ὃ repudiata.

284, 3 (c. 60, 4) γὰρ add Σ² ante Ca 212 25 (c. 60, 10) αὐτῶ vulgo post Be.

285, 23 (c. 61, 5) ἐπιβάλλεσθαι AR, ἐπιβαλεῖσθαι coni. Sch, ἂν ἐπιβαλέσθαι Na 345, ἐπιβαλέσθαι Hu qu I 24 Di; videtur Polybius voluisse exprimere Publium fuisse fisum Hannibalem Alpes superare ne tentare quidem οὐδ' ἐπιβάλλεσθαι) Cf. Stichijs de Pol. dic. gen. 183s

286, 8 (c. 61, 9) διότι AR vulgo Kaelker l. c. 246s., διὸ καὶ Hu.

288, 5 (c. 63, 2) βουλευσονται A¹, βουλεύονται A²R vulgo, βουλεύονται F, βουλεύσονται Hu 6 (c. 63, 3) συγκεκλημένοι AFR, συγκεκλιμένοι Σ² C vulgo, συγκεκλημένοι Na 118 Hu; v Schweighaeuseri lex Pol 571s, Meisterhansium l. c. 36, 4, Schweizerum l. c. 60, E. Maysorum Gramm d gr Papyri cet. I § 11, 4. 27 (c. 63, 8) τὴν τοιαύτην AFR C. Wunderer Blätt f. d. bayr Gymn. 1894, 364, τοιαύτην CD vulgo, corr Be auctore Sch; videtur enim τὴν αὐτὴν utique esse necessarium et propter sensum et propter ἦνπερ insequens

290, 8 (c. 64, 5) μόνον οὐ τολμῶσι κατὰ πρόσωπον ἰδεῖν AR vulgo (Rei 236: est idem ac si alius dixisset οὐ τολμῶσιν ἡμᾶς ἰδεῖν μόνον κατὰ πρόσωπον non audent videre nostrum vel solum

ipsum vultum; de insolita verborum collocatione v. ad 112, 4), *μόνον οὐχὶ οὐ* (cum hiato) τ κ πρ. *ιδ* La-Roche *Charakt d Pol.* Lips 1857, 64 ann. †, [μόνον] οὐ τ κ πρ. *ιδ*. vulgo post *Be*, μένειν οὐ τ κ πρ. *ιδ*. *BW* Fleckeis. *annal.* 1884, 117, μένειν οὐ τ κ πρ. *ιδόντες Hu*² coll 1, 31, 5. 6, 55, 2, σχεδόν οὐ τ κ πρ. *ιδ*. C. Wunderer *Blätt f d bayr. Gymn.* 1889, 346.
29 (c. 64, 10) ἐφ' ἄς pro σφῶς Σ² ante *Ca* 217.

292, 21 (c. 66, 2) ὑπὸ του conī *BW*. 26 (c. 66, 3) ἕως μὲν τοῦ πρώτου ποταμοῦ usque ad eum fluvium, ad quem primum venerunt (cf 3, 68, 5 ἐστρατοπέδευσε περὶ τοὺς πρώτους λόφους castra fecit circa tumulos, ad quos primos venit).

293, 8 (c. 66, 7) γὰρ add. A^cCΣ. 17 (c. 66, 9) καὶ στρατοπεδεύσας περὶ πόλιν Πλακεντίαν} senarium agnovit Bothius l. c. 23.

297, 3 c 69, 3) ἀδοῦ *Hu*. 19 (c. 69, 8) πράττειν (τι) vulgo post *Be* auctore *Sch* coll. 3, 80, 13; 79, 10. 15, 29, 7 Sed πράττειν absolute positum aliis quoque locis adhibetur, velut 5, 75, 9

298, 23 (c. 70, 4) τὰ δὲ *AFR*, τὰ γὰρ *Ca* 222 vulgo, τὰ τε γὰρ *Be*, τὰ τε *BW*. 31 (c. 70, 6) προκειμένων *AR*, ὑποκειμένων *Gro*^m *BW*; v. Kaelkerum l. c. 243 et Krebsium *D Präpos.* cet. 82s.

299, 6 (c. 70, 7) ἐπικαθεσταμένους *Condos Bull corr hell.* 1877, 64s. *BW*¹, sed v. *BW* Fleckeis. *annal.* 1889, 158.
21 (c. 70, 11) ἀεὶ om. *D Di*; sed cf. C. Wundererum conī. *Pol.* 19 et v ad 14, 4, 9. 27 (c. 71, 1, καστρατηγεῖν (sic) *Ob* 53, στρατηγεῖν *D He* 87, καταστρατηγεῖν *CE Ca* 223 vulgo, στρατηγεῖν *AF* vulgo post *Be*; καταστρατηγεῖν praefert Krebsius z *Rect d. Cas* cet. III 23, sed v. *Hu Berl. phil. Woch.* 1890, 1441s

300, 27 (c. 71, 8) (τακτὸν) ἤδη *BW*², ἤδη *FR*, ἡ**δη *A*, in certam castrorum partem *Ca* 224, ἤδη γνώριμον vel ἤδη προειρημένον *Rei* 246, συνήθη conī. *Hu*¹, ὅν ἤδει *BW*¹, ἡθάδη (voluit ἡθάδα) Schenkelius *Bursians Jahresber.* cet. 1886 I 243, ἀποδειχθέντα vel ἔητὸν vel συντεθέντα C. Wunderer conī. *Pol.* 17s

301, 28 (c. 72, 3) ὀρμηὶ καὶ προθυμίαι περὶ τὸ πλῆθος *AF*, ὀρμηὶ καὶ προθυμίᾳ περι(ῆν) τὸ πλῆθος corr. *Hu* Fleckeis. *annal.* 1867, 304s., ὀρμηὶ καὶ προθυμίᾳ περι(εγίνετο) [sic] τὸ πλῆθος *Di* Fleckeis. *annal.* 1869, 117, ὀρμηὶ καὶ προθυμίᾳ περὶ τὸ πλῆθος ἦν *CE*² C. Wunderer conī. *Pol.* 15 et *Blätt. f. d bayr. Gymn.* 1889, 346.

302, 31 (c. 73, 1) συνεπλέκησαν *F Hu BW*², συνεπλεκείσαν et συνεπλεκησαν *A* per dittogr., συνεπλέκησαν *C Σ* (*R* incerti) vulgo

303, 5 (c. 73, 3) προειμένων *BW*¹ auctore *Be*, sed v. ad 9, 11^a, 2 31 (c. 74, 1) Νομάδων] λογάδων conī. *Holzappel Fleckeis. annal.* 1895, 787.

- 304, 7 (c. 74, 2) *συνεαθοῦντο* *Di*, sed v. ad 68, 26
 308, 10 (c. 77, 5) *αὐτὸν* A^oR^o vulgo, *αὐτοῦς* Cⁱ, corr. *BW*
 309, 21 (c. 79, 1) (τοῦς) Ἰβήρας *BW*ⁱ, sed v. *BW* Fleckeis
 annal. 1889, 677 ann. 17.
 312, 22 (c. 81, 10) *προιέναι* A (M s. acc.) FR, corr. *Ca* 232
 23 (c. 81, 10) *ἔσται* AFR vulgo, *ἔστι* M secundum *Bo*, *ἔστ'* (sic,
Ben 221, *ἔσται* transponit post *ὁ προεστὼς Di* IV 5, qui prae-
 terea conicit fortasse expungenda esse *ὁ προεστὼς τῶν πολε-
 μίων, ἔσθ'* *Hu* qu. II 5, *ἔστιν* Bentenus l. c. 32, corr. *BW*ⁱ
 26 (c. 81, 11) *ἀτανδροί* M, 29 (ibid. *ἀτανδροί* AFME; formam
 per *ει* scriptam Polybio esse reddendam censet C Wunderer
Blätt. f. d. bayr. Gymn 1889, 344. At sicut in epistula Anti-
 goni regis ad Teios quarto a Ch. n. saeculo data adhibetur
 forma *ἀμισθί* (Dittenberger syll.² n. 177, s), ita Polybio quoque
ἀτανδροί videtur esse concedendum. Cf. praeterea ad 20, 1 et
 36, 29. 26. 29 (c. 81, 11) *γίνεται* (non *γίννεται*) M.
 313, 15 (c. 82, 4) post *ταῦτό* vel post *πᾶσιν* add. *συνιοῦσιν*
 vel *συνηγμένοις* *Rei* 257 probante Schweighaeusero, post *ταῦτό*
 add. *συνηθροισμένοις* Wielandtiuss de Pol. archetypo Diss. in-
 aug. Heidelb. 1887, 47.
 315, 2 (c. 83, 7) *ἐπὶ* AFR (traditam scripturam tuetur
 C Wunderer con. Pol. 7) *BW*², *ὅπο* vulgo post *Rei* 258; v. ad
 260, 8. 5 (c. 84, 1) *ὀμιχλώδους* A *BW*ⁱ *Hu*², *ὀμιχλώδους*
 F^oR^o vulgo; v. ad 316, 21.
 316, 21 (c. 84, 13) *ὀμίχλης* A *BW*ⁱ *Hu*², *ὀμίχλης* F^oR^o
 vulgo; v. ad 315, 5.
 318, 18 (c. 86, 3) *πᾶσι μὲν ἐπεβάλετο* *BW* pro *ἐπεβάλετο*
μὲν πᾶσι ibid. *ἐπεβάλλετο* Stichiuss de Pol. dic. genere 166, sed
 v. ad 278, 9. 25 (c. 86, 4) *καὶ τι* *BW* pro *καὶ τὸ*
 320, 12 (c. 87, 5) *μεγάλως* DE Cobetus *Mnemos* 1876, 362,
 sed v. *BW* Fleckeis. annal. 1884, 120.
 321, 10 (c. 88, 3) *πραιτετιανήν* C *Ob* 57 *He* 93, *πραιτε-
 τιανήν* Aⁱ, *πραιτετιανήν* A²R, *πραιτουτιανήν* *Ur* 159^b coll.
Liv. 22, 9, *Πραιτετιανήν* vulgo post *Ca* 239, *Πραιτετιανήν* resti-
 tuit Sch. coll. Steph. Byz. p. 534, 5, quam formam testimonis
 titulorum confirmari annotat Nissenus *Ital. Landesk.* II 428
 ann. 5. 25 (c. 88, 8) *Ναυρίαν* Seeckius *Hermes* 1878, 509s.
BW coll. Ihnii hist. Rom. II 181, *Δανυρίαν* A² (vel A^r) R vulgo,
*Δ***υρίαν* A, *περὶ τὴν Δανυρίαν* coniungit cum *ἐξώρμησε* para-
 graphi antecedentis S. Pallazani *Boll. di filol. class.* 1902, 182ss.
 (eam disputationem inspicere non potui, v. *Woch. f. klass. Philol.*
 1902, 529).
 322, 25 (c. 89, 6) *ἔχειν ἐλπίδα* *Ben* 222 *BW*ⁱ I 81s. *Hu*²
 pro *ἐλπίδα ἔχειν*. 27 (89, 8) *ὄλων* *Ur* 159^b pro *νομάδων*, *ὄλων*
πραγμάτων C. Wunderer *Philol.* 1894, 62s, v. 5, 66, 7 *εἰς τὸν*
περὶ τῶν ὄλων συγκοταβαίνειν κίνδυνον

323, 30 (c. 90, 7) *οὐενοαντανήν* AR, *Οὐενοουαντανήν* Di, unde *Οὐενοαντανήν* corr. Hu; de forma nominis v. Dittenbergerum *Hermes* 1872, 151 et 304 31 (ibid) *Τελεσίαν* Cluver *Ital. antiq* 1224 e Liv 22, 13, 1 BW¹; sed v. Nissenum l. c. II 801, 6.

324, 10 (c. 90, 11) *δυσὲν* BW¹ I 78s. et Fleckeis. *annal.* 1884, 116 pro *δυσοῖν*, v. ad 238, 17. 25 (c. 91, 2) *χρησθαι τοῖς ἐμποροῖς* Ben 222 BW pro *τοῖς ἐμποροῖς χρησθαι*. 30 (c. 91, 4)

σενουεσάνοι ** (οἱ A² vel A^r) AR, *σενουεσάνοι* C vulgo ante Sch, *Σενουεσσανοῖ* Steph. Byz, *Σενουεσσανοῖ* vulgo post Sch, *Σενουεσσανοῖ* Hu BW¹, *Σενουεσσανοῖ* BW², quod et ū Latinorum exprimitur Graecorum ο (v. Dittenbergerum *Hermes* 1872, 282ss.) et SENVISANIS occurrit in titulo latino (v. BW¹ I 73)

325, 17 (c. 91, 9) post *Σαννίτιδος* add. *δευτέρα δὲ ἡ* (cum hiatu) *ἀπὸ τοῦ ἐριβανοῦ* (cum hiatu) C e cap. 92, 1, *δευτέρα δὲ ἡ ἀπὸ* (δ' ἀπὸ corr. Hu) *τῆς Λατίνων χώρας* conl. Sch, *δευτέρα δ' ἀπὸ τῆς Λατίνης* BW, *διὰ τῆς τῶν Τιανιτῶν χώρας, δευτέρα δὲ κατὰ τὸν Ἐριβιανὸν καὶ τοὺς Καληρούς* Nissenus *Ital. Landesk.* II 687 ann. 3

326, 21s. (c. 92, 9) *δυνήσεται ποιήσασθαι καὶ τὴν παραχειμασίαν* BW pro *καὶ τὴν παραχειμασίαν δυνήσεται ποιήσασθαι*.

327, 25 (c. 93, 5) *μέχρις ἂν* conl. Di I 55, sed v. BW Fleckeis. *annal.* 1884, 131.

329, 19 (c. 94, 9) *καὶ ἀναγκασθεῖς*] *καταναγκασθεῖς* Di I 42 BW¹, sed v. Fleckeis. *annal.* 1889, 690 ann. 30.

330, 12 (c. 95, 4) *ἐπεβάλλετο* Stichius l. c. 166, sed v. ad 278, 9.

332, 3 (c. 96, 9) *Σαρδόν'* BW pro *σαρδόνα* (σαρδῶ B) coll. 10, 1, 8

333, 15 (c. 97, 5) *ταύτομάτου* pro *τοῦ αὐτομάτου* Ben 223 Hu *Philol.* 1858, 295 BW, v. BW *Philol.* 1903, 549.

336, 24 (c. 100, 1) *παρὰ τῶν παρασκόπων* AR, *παρὰ τῶν κατασκόπων* CE²; *παρὰ τῶν σκοπῶν* C Wunderer conl. Pol. 30s., quod in prioribus Polybii libris Poenorum speculatores constanter nominentur *σκοποῖ*, non *κατάσκοποι* 29 (c. 100, 2) *λίβυρον* (s. acc.) A, *λίβυρον* R^a vulgo, *Τάβυρον* conl. Sch, *Τίβυρον* Nissenus *Ital. Landesk.* II 786 ann. 2; ea quae G. Grasso disputavit de Polybii monte Liburno (*Rivista di storia antica* cet. VII 1, 187) equidem non potui inspicere.

337, 10s. (c. 100, 6) *προστάξας — οἰκονομίαν ταύτην* nachdem jede Abteilung angewiesen worden war, täglich ein bestimmtes Maß an die eigenen Leute abzuliefern, als eine den Fouragemeistern der Abteilung zuerteilte Auflage. Cum Reiskio enim (p. 277s.) *ἐπιβολὴν τοῦ τάγματος τοῖς προκειχ. ἐπὶ τὴν οἰκονομίαν ταύτην* ita sunt accipienda, ut eadem sint, ac si Polybius dixisset *ἐπιβεβλημένον* [hoc est *ἐπιτεταγμένον* ὅπ'

Ἄντιβον] τοῖς ἐξ ἑκάστου τάγματος προκειθ. εἰς τὴν τοῦ σίτου οἰκονομίαν. Mandaverat igitur Hannibal, ut unaquaeque exercitus pars certam frumenti mensuram ad suos (non ad Hannibalem) quotidie adveheret, tantam scilicet, quanta esset imperata agminis administratoribus rei frumentariae.

340, 22 (c. 103, 4) συνεβεβήκει] v. *Hu E.Z XXXII* 16 p 93.
20 (c. 103, 7) ἀντιφιλονεικοῦντα AR vulgo, corr. *Di BW*², v. *BW*¹ IV 21.

342, 9 (c. 105, 2) μετὰ τῶν ἰππέων ἀπτοῦ C *Ob* 60ⁿ vulgo post *Rei* 281 *Sch*, ἀπτῶν μετὰ τῶν ἰππέων AFR, ἀπτῶν μετὰ τῶν ἰππέων ἀπτοῦ *He* 100 vulgo ante *Sch*, ἀπτοῦ μετὰ τῶν ἰππέων Σ *Re* ante *Be* 24 (c. 105, 6) σημείας AFR *BW*², σημείας C vulgo, v. *BW*¹ IV 21 et cf. ad 353, 26.

343, 21 c. 106, 2) ἡγούλος F^aR^a vulgo, ἡγουλος (s acc) A, ἡγούλος *Be Hu BW*².

344, 7 (c. 106, 6) ποστούμιον A^aR^a, corr. *BW*², v. *BW*¹ IV 19

346, 6 (c. 107, 12) τοῖς ῥωμαίοις στρατοπέδοις AR vulgo ante *Sch*, τοῖς ῥωμαίοις στρατοπέδοις B vulgo post *Sch* (v ind hist. *196 v. ῥωμαϊκός), τοῖς ῥωμαίων στρατοπέδοις Σ, ut coniecerat *Hu*.

347, 10 (c. 108, 7) τό τε] τὸ δὲ coni. *BW* coll. 1, 60, 8; 65, 8; 82, 8. 2, 29, 8; 55, 2. 3, 4, 13; 17, 6; 49, 13; 70, 10; 89, 6. 4, 8, 4; 30, 3; 60, 10; 77, 3. 5, 12, 4 cet.

350, 23 (c. 110, 10) σταδίων AFR vulgo ante *Sch*, σταδίων superscripto ων C, σταδίων vulgo post *Sch*, στάδι *Hu*, v. *BW* *Fleckeis. annal.* 1890, 833 s

351, 6 (c. 111, 2) ἰπποκρατοῦντας AFR vulgo, ἰπποκρατοῦντες *Hu* *Fleckeis. annal.* 1858, 817 *Hu*¹, ad traditam scripturam redit *Hu*²; v. ad p 145, 27

353, 26 (c. 113, 3) σημείας AFR *BW*, σημείας C vulgo, v. ad 342, 24.

355, 18 (c. 115, 1) ἔπισος AFR, ἐπ' ἴσον *Hu* coll. 2, 30, 7 6, 38, 4. 8, 1, 2 *BW*¹, ἐπ' ἴσης *Di* coll. 10, 16, 9, traditam scripturam tuetur C *Wunderer Blatt f d bayr. Gymn.* 1889, 345 *BW*².

357, 18 (c. 116, 6) περὶ] παρὰ *Woelfflinus act. semin Erlang.* II 159, sed v. *BW* *Fleckeis. annal.* 1889, 158 et cf. 5, 110, 1. 9, 8, 7. 10, 49, 1.

358, 4 (c. 116, 9) κατά τε τὸν coni. *Be*, sed v. *Kaelkerum l. c.* 287s. 18 (c. 116, 13) ψυχὴν AFR, ψυγὴν *Emperius opusc.* 318 *Hu BW*¹, sed v. C. *Wundererum Philol.* 1894, 52s.

29 (c. 117, 3) — οἱ δ' ἐκτὸς ὄντες τῆς μάχης —] v. *BW* *Fleckeis. annal.* 1889, 158ss.

359, 4 (c. 117, 5) ἐπιγενομένοις] ἐπιγινομένοις *BW*¹, sed v. ad 216, 29.

ARGUMENTUM LIBRI PRIMI.

- Cap. I. Prooemium auctoris. Fructus historiae. Historiae Romanae praestantia.
- Cap. II. Imperii Romani cum aliis comparatio Historia pragmatica.
- Cap. III. Princeps institutum Polybii. Historia eius velut unum corpus. In gratiam Graecorum scribit Polybius. Libro duo priores praemittuntur velut praeparatio.
- Cap. IV. Res Romanae cum omnium gentium rebus conexas. Historia universalis. Ex dissectis membris non licet iudicare de toto.
- Cap. V. Transitus ad ipsum argumentum. Initium paulo altius repetendum.
- Cap. VI. Pars prior praeparationis. Res ante bellum Punicum primum. Romani Italiam subigunt.
- Cap. VII. Mamertini Messanam occupant. Rhegium a praesidio Romano opprimitur (A. Urb. 474). Supplicio afficiuntur perfidi (A. Urb. 483).
- Cap. VIII. Mamertini premuntur a Syracusanis. Hiero praetor Syracusanorum (A. Urb. 485).
- Cap. IX. Hiero rex Syracusanorum (A. Urb. 486).
- Cap. X. Mamertini alii Romanos advocant, alii Poenos. Deliberant Romani de Mamertinis.
- Cap. XI. Auxilium ferendum decernunt (A. Urb. 490). Sunes oppidum. Hiero Poenis sese iungit. Chalcidicus mons. Appius Claudius Messanam traiecit. Fugat Hieronem.
- Cap. XII. Appius Claudius pellit Poenos. Instituti ratio scriptoris.
- Cap. XIII. Pars posterior praeparationis. Argumentum libri I et II, quibus haec pars continetur. Ratio tractandi res his libris comprehensas. Bellum Punicum I.
- Cap. XIV. Philinus et Fabius historici. Officium historici. Veritas lumen historiae.
- Cap. XV. Philini errores. Echetla oppidum.
- Cap. XVI. Bellum magna vi suscipitur (A. Urb. 491). Legionum Romanarum ratio. Foedus Romanorum cum Hierone.

- Cap. XVII. Apparatus Poenorum Agrigenti. L. Postumius, Q. Mamilius Cos (A. Urb. 492). Obsident Agrigentum. Severa Romanorum disciplina.
- Cap. XVIII. Obsidio Agrigenti. Heraclea opp. Hannibal praefectus Agrigenti. Hanno praetor Poenorum capit Herbesum. Romani obsidentes Agrigentum obsessi ab Hannone.
- Cap. XIX. Proelio profligatur Hanno. Hannibal cum suis evadit ex urbe. Agrigentum captum a Romanis.
- Cap. XX. Maiora consilia agitant Romani. L. Valerius. T. Otacilius Cos. (A. Urb. 493). De ingrediendo mari cogitant Romani. Classem parant audaces, qui nullam antea bellicam navem habuerant.
- Cap. XXI. Ratio exercendi remiges. Exit prima classis Romana (A. Urb. 494). Cn. Cornelius Cos captus ad Liparam a Boode Poeno. Plures naves amittit Hannibal praefectus classis Punicae.
- Cap. XXII. Duilii pugna navalis. Corvi structura. Usus in pugna navali.
- Cap. XXIII. Duilii victoria navalis. Mylaites ager.
- Cap. XXIV. Segesta obsidione liberata. Macella capta. Hamilcar caedit auxilia Romanorum. Romani in Sardinia victores (A. Urb. 495 et seq.). Hannibal in crucem actus. A. Atilius, C. Sulpicius Cos (A. Urb. 496). Plures Siciliae urbes capiunt.
- Cap. XXV. C. Atilii anceps pugna navalis ad Tyndaridem (A. Urb. 497). Augentur utrinque classes (A. Urb. 498).
- Cap. XXVI. M. Atilius Regulus, L. Manlius Africam petunt. Copiae navales. Triarii navales. CDXX viri in quaque navi. Acies navalis Romanorum triquetra.
- Cap. XXVII. Acies Poenorum. Eorum duces. Proelium navale ad Ecnomum. Triplex proelium navale.
- Cap. XXVIII. Victoria Romanorum.
- Cap. XXIX. In Africam appellunt Cos. Capiunt Clupeam. Populantur Africam. M. Atilius Regulus in Africa manet.
- Cap. XXX. Poeni duces suos convocant. Reguli successus in Africa. Adis oppidum. Imperite rem gerunt Poeni. Fugantur a Regulo. Capitur Tunes.
- Cap. XXXI. Undique premuntur Poeni (A. Urb. 499). Dura eis imperat Regulus.
- Cap. XXXII. Xanthippus dux Poenorum.
- Cap. XXXIII. Xanthippus et Regulus.
- Cap. XXXIV. Committitur proelium. Reguli clades. Capitur a Poenis.
- Cap. XXXV. Monita Polybii. Fructus historiae.
- Cap. XXXVI. Xanthippus domum redit. M. Aemilius, Ser. Fulvius Cos. Africam petunt. Capiunt Punicam classem.

- Cap. XXXVII. Victricis classis infandum naufragium. Infesta navigationi signa. Pertinax audacia Romanorum.
- Cap. XXXVIII. Novae Poenorum spes in Sicilia. Asdrubal Lilybaei (A. Urb. 500). Nova classis Romanorum. A. Atilius, Cn. Cornelius Cos. Panormum Poenis eripiunt.
- Cap. XXXIX. (A. Urb. 501). Cos. cum classe haerent in syrti. Meninx. Lotophagorum ins. Alterum ingens naufragium. Poenis mari cedunt Romani. Cos. in Sicilia pedestribus copiis (A. Urb. 502). Pavent elephantos. Thermam et Liparam capiunt. C. Atilius, L. Manlius Cos. (A. Urb. 504).
- Cap. XL. (A. Urb. 504). Caecilius et Asdrubal ad Panormum. Caeditur fugaturque Asdrubal.
- Cap. XLI. Novam classem parant Romani (A. Urb. 504). Lilybaeum obsident.
- Cap. XLII. Siciliae situs et figura. Pachynus, Pelorias. Lilybaeum obsident Romani. Himilcon praefectus Lilybaei.
- Cap. XLIII. Lilybaeum prodere conantur mercennarii. Alexonis Achaei fides. Irrita Lilybaei proditio.
- Cap. XLIV. Subsidium mittitur Lilybaeo. Hannibal cum subsidio intrat.
- Cap. XLV. Erumpunt obsessi. Frustra tentant machinas Romanorum.
- Cap. XLVI. Drepana Hannibal Rhodius. Securus Lilybaeum navi intrat, et fidenter exit. Idem saepe facit Rhodius et alii.
- Cap. XLVII. Portum Lilybaei obstruunt Romani. Capitur Hannibal Rhodius.
- Cap. XLVIII. Erumpunt obsessi ex Lilybaeo, et opera Romanorum incendunt. Circumvallant Lilybaeum Romani.
- Cap. XLIX. (A. Urb. 505). P. Claudius Cos. Drepana tentat. Adherbal praefectus Drepanorum.
- Cap. L. P. Claudius ab Adherbale male accipitur ad Drepana.
- Cap. LI. Fugatus classem perdit P. Claudius.
- Cap. LII. Adherbalis gloria. P. Claudii infamia. L. Iunius Cos. in Siciliam mittitur.
- Cap. LIII. Classi Romanae ad Lilybaeum et Heracleam insidiatur Carthalo.
- Cap. LIV. L. Iunius Cos. Lilybaeum navigat. Classem naufragio amittit.
- Cap. LV. Mare omittunt Romani. L. Iunius Erycem occupat. Eryx mons et oppidum. Venus Erycina. Erycem tenet Iunius.
- Cap. LVI. Amilcar Barca (A. Urb. 507 sqq.). Ercte castellum. Amilcar et Romani ad Panormum.
- Cap. LVII. Aequus Mars inter utrosque.

- Cap. LVIII. Amilcar et Romani ad Erycem (A. Urb. 510 sqq.). Gallorum gallinaceorum pugna.
- Cap. LIX. Classem denuo parant Romani. (A. Urb. 511) Sumptibus privatorum paratur classis. C. Lutatius cum classe ad Drepana (A. Urb. 512).
- Cap. LX. Hanno praefectus classis Poenorum. Hiera ins. Lutatius et Hanno ad Aegussam.
- Cap. LXI. Proelium navale ad Aegussam (A. Urb. 513). C. Lutatius debellat classem Poenorum.
- Cap. LXII. Pacem petunt Poeni per Amilcarem Barcam. Laus Amilcaris. Pacis condiciones.
- Cap. LXIII. Pax concluditur cum Poenis. Belli gesti magnitudo. Mira classium commissarum moles. Consilio et virtute, non casu, parva potentia Romanorum
- Cap. LXIV. Promittitur liber de forma reipublicae Romanae. Poeni cum Romanis collati.
- Cap. LXV. Bellum Romanorum cum Faliscis. Bellum Africanum Poenorum cum suis mercennariis inexpiabile et alias memorabile.
- Cap. LXVI. Origo belli Africi. Afri et mercennarii Poenorum ex Sicilia in Africam traiciuntur. Carthagine mittuntur Siccam. Stipendii debiti rationes exaggerant.
- Cap. LXVII. Seditio mercennariorum et periculosa turba. Hanno sedare tumultum nequit. Tunete seditiosi castra ponunt.
- Cap. LXVIII. Omnia pollicentur Poeni. Maiora semper postulant mercennarii. Gesconi res committitur.
- Cap. LXIX. Spendius et Mathos irritant commilitones. Saeviunt in nolentes secum facere. Duces rebellium Spendius et Mathos
- Cap. LXX. Gesconem comprehendunt. Bellum suscipiunt apertum (A. Urb. 514). Concitant Afros adversus Poenos. Uticam et Hipponem obsident.
- Cap. LXXI. Poenorum res angustae.
- Cap. LXXII. Durum imperium Poenorum in subditos. Feminae cum viris rebellionem favent.
- Cap. LXXIII. Poenorum apparatus. Hippo et Utica obsessae a rebellibus. Carthaginis situs. Tunes.
- Cap. LXXIV. Hanno imperite rem gerit ad Uticam. Rursus ad Gorzam
- Cap. LXXV. (A. Urb. 515) Amilcar Barca Uticam obsidione liberat. Bacara fluvium vado traicit. Custodes pontis a tergo adoritur.
- Cap. LXXVI. Profligat rebelles Amilcar
- Cap. LXXVII. Rursus Amilcarem premit Spendius. Autarius Gallus et Afri Numidaeque cum Spendio

- Cap. LXXVIII. Narava Numida ad Amilcarem transit. Amilcar acie vincit rebelles.
- Cap. LXXIX. Mercennarii in Sardinia deficiunt a Poenis. Omnis Sardinia deficit. In Africa rebelles commentis ducum suorum confirmantur. Spendius irritat rebelles.
- Cap. LXXX. Autaritus Gallus saeva suadet. Saeviunt rebelles in humaniores. Gesconem misere trucidant.
- Cap. LXXXI. Saeva alia consilia capiunt. Animorum ulcera insanabilia.
- Cap. LXXXII. Poenorum duces Amilcar et Hanno discordes inter se. Commeatus Poenorum perit naufragio. Hippon et Utica deficiunt ad rebelles. Rebelles Carthaginem obsident.
- Cap. LXXXIII. Hiero iuvat Poenos. Nec Romani desunt Poenis.
- Cap. LXXXIV. Rebelles premit Amilcar (A. Urb. 516). Ars imperatoria quantum praestet rudi audaciae. Fame pressi rebelles se mutuo vorant.
- Cap. LXXXV. Amilcari dedit se Spendius. Necatur multitudo rebellium. Prion locus prope Carthaginem.
- Cap. LXXXVI. Matho rebellis obsidetur Tunete. Spendius in cruce suspenditur. Hannibal a Mathone capitur. In crucem agitur.
- Cap. LXXXVII. Hanno et Amilcar in concordiam reducti. Premunt Mathonem. Leptis oppidum. Acie victus capitur Matho.
- Cap. LXXXVIII. Pacata Africa. Hippon et Utica receptae. Finis belli Africi. Sardinia Romanis cedunt Poeni et novum tributum recipiunt (A. U. 516).

ARGUMENTUM LIBRI SECUNDI.

- Cap. I. Nexus historiae. Amilcar in Hispania (A. Urb. 517—525). Asdrubal succedit Amilcari.
- Cap. II. Res Illyricae (A. Urb. 523). Agron rex Illyriorum. Aetoli Medionem oppugnant. De titulo manubiarum litigant praetores Aetolorum.
- Cap. III. Agron iuvat Medionios. Clades Aetolorum ad Medionem.
- Cap. IV. Consilium Aetolorum in ipsos vertit fortuna. Moritur Agron. Teuta regina Illyriorum. Infestat maria (A. Urb. 524).

- Cap. V. Phoenice proditur Illyriis a Gallis mercennariis. Scerdilaidas dux Illyriorum. Illyrii acie vincunt Epirotas.
- Cap. VI. Aetoli et Achaei succurrunt Epirotis. Helicranum. Indutiae Epirotarum cum Illyriis. Epirotae et Acarnanes foedus faciunt cum Illyriis. Imprudentia Epirotarum.
- Cap. VII. Gallorum mercennariorum perfidia.
- Cap. VIII. Mare infestat Teuta. Issam obsidet. C. et L. Coruncanii, legati ad Tentam. Occiditur unus ex legatis.
- Cap. IX. Dyrrachium dolo capiunt Illyrii (A. Urb. 525) Mox rursus expelluntur. Corcyram obsident.
- Cap. X. Classem auxiliarem Achaeorum profligant ad Paxos insulas. Margus Carynensis. Corcyra Illyriis se dedit. Demetrius Pharius, Corcyrae praefectus.
- Cap. XI. Bellum Romanorum Illyricum Cn Fulvius, A. Postumius Cos. Demetrius Pharius et Corcyrenses Romanis se tradunt. Tum Apollonia et Dyrrachium. Ardiaei subacti. Parthini, Atintanes, Issaei, in fidem recepti. Damnum ad Nutriam acceptum. Arbon et Rhizon opp et fl Demetrius a Romanis Illyrico praeficitur.
- Cap. XII. Pax Illyriis data (A. Urb. 526) Legatio Romana ad Graecos de rebus Illyricis. Romani Isthmicorum ludorum participes facti.
- Cap. XIII. Res Hispanienses. Asdrubal Novam Carthaginem condit. Foedus Romanorum cum Asdrubale.
- Cap. XIV. Res Gallicae. Gallia Cisalpina. Italiae figura triquetra. Figura et fines Galliae Cisalpiniae.
- Cap. XV. Ubertas Galliae Cisalpiniae. Galli Alpini. Galli Transalpini.
- Cap. XVI. Apenninus mons. Padus fluvius.
- Cap. XVII. Etrusci superiore Italia pulsı a Gallis Galli Transpadani. Cispadani. Vitae ratio Gallorum Cisalpinorum.
- Cap. XVIII. Irruptiones Gallorum in dicionem Romanam (A. Urb. 364, 393, 404, 426)
- Cap. XIX. (A. Urb. 455.) Galli in agro Camerte caedunt Romanos (A. Urb. 458 sqq. Caeduntur a Romanis. L. Caecilius praetor cadit in pugna (A. Urb. 471). Delentur Senones Galli. Sena colonia.
- Cap. XX. Caeduntur Boii cum Etruscis ad Vadimonem lacum. Rursus victi pacem petunt (A. Urb. 472) Bellis Gallicis durantur Romani ad alia.
- Cap. XXI. (A. Urb. 517) Novi motus Gallorum. Boii suos reges occidunt. Lex agraria C. Flamini (A. Urb. 522). Gravis belli Gallici origo.
- Cap. XXII. (A. Urb. 523 sqq.) Insubres et Boii concitant Gaesatas. Metuunt Romani

- Cap. XXIII. (A. Urb. 529.) Erumpit bellum Gallicum Cisalpinum. Veneti et Cenomani favent Romanis. (A. Urb. 529.) Copiae hostium. L. Aemilius Cos. Ingentes apparatus Romanorum.
- Cap. XXIV. Copiae Romanorum et sociorum. Legio Romana.
- Cap. XXV. Galli Etruriam populantur. Caeduntur Romani ad Faesulam.
- Cap. XXVI. Succurrit L. Aemilius et servat reliquos. Domum repetunt Galli.
- Cap. XXVII. Abeuntibus occurrit C. Atilius Cos. ex Sardinia rediens. Galli inter duos hostes.
- Cap. XXVIII. Acies bifrons Gallorum. Nudi pugnant Gaesatae. In certamine equitum cadit Atilius. Proelium ad Telamonem.
- Cap. XXIX. Aciei bifrontis commoda et incommoda. Clamor Gallorum bellicus. Maniacae.
- Cap. XXX. Profigantur Gaesatae ab iaculatoribus Romanis. Reliquus Gallorum exercitus armorum genere victus caeditur.
- Cap. XXXI. Caesorum numerus. L. Aemilius persequitur victoriam. Novi Cos. Boios in deditioem accipiunt (A. Urb. 530).
- Cap. XXXII. P. Furius C. Flaminius Insubribus inferunt bellum. Signa aurea Insubrium. Cenomanorum auxilia suspecta Romanis (A. Urb. 531).
- Cap. XXXIII. Vincuntur Insubres consilio tribunorum. Gladii Gallorum inepti. Flamini temeritas.
- Cap. XXXIV. (A. Urb. 532.) Pax negatur Insubribus. Aceras obsident Cos. M. Claudius Marcellus proelio vincit ad Clastidium. Cn. Cornelius Scipio Aceras capit et Mediolanum.
- Cap. XXXV. Deditioe Insubrium finitur bellum Gallicum. Lusus fortunae memorabiles. In irruptionibus barbarorum non desperandum.
- Cap. XXXVI. (A. Urb. 533.) In Hispania Annibal succedit Asdrubali.
- Cap. XXXVII. Transitus ad reliquam partem praeparationis. Res Graecorum. Institutum auctoris. Res Achaeorum eorumque foedus.
- Cap. XXXVIII. Nomen Achaeorum. Foedus Achaicum. Vetera instituta Achaeorum.
- Cap. XXXIX. Graeci Italici asciscunt instituta Achaeorum. Lacedaemonii et Thebani arbitris utuntur Achaeis.
- Cap. XL. Instaurati foederis Achaici auctores. Aratus, Philopoemen, Lycortas.
- Cap. XLI. Instauratio foederis Achaici. Foedus pristinum.

Civitates foederatae duodecim. Foedus dissolutum a Macedonibus. Instaurationis initium (Olymp. 124, A. Urb. 470 sqq.)

Cap. XLII. Laus Achaeorum.

Cap. XLIII. Margus Carynensis praetor Achaeorum (Olymp. 131, A. Urb. 500). Aratus Achaeis Sicyonem attribuit (A. Urb. 503), Corinthum et Megara (Olymp. 134, A. Urb. 511). Aratus praetor opponit se Macedonibus et Aetolis. Antigonus Gonatas rex Macedoniae.

Cap. XLIV. Achaei socii Aetolorum adversus Demetrium. Tyranni posita tyrannide accedunt Achaeis (Olymp. 136, A. Urb. 521 sqq.). Lydiadas tyrannus Megalopolis.

Cap. XLV. Aetoli favent Antigono Dosoni et Cleomeni adversus Achaeos. Aetolorum consilia pervertit Aratus.

Cap. XLVI. Cleomenes rex Lacedaemoniorum plura oppida Achaeorum capit. Bellum Cleomenicum (Olymp. 138, A. Urb. 527).

Cap. XLVII. Aratus molitur societatem cum Antigono Dosone.

Cap. XLVIII. In eam rem utitur Megalopolitarum opera. Nicophanes et Cercidas Megalopolitae. Legati ad Antigonum.

Cap. XLIX. Mandata legatorum.

Cap. L. Promittit societatem Antigonus. Soli bellum suscipiunt Achaei, duce Arato.

Cap. LI. Cladibus afficiuntur Achaei ad Lycaeam, ad Ladocea, ad Hecatombaeum. Achaei et Aratus advocant Antigonum.

Cap. LII. Cleomenes plura Achaeorum oppida capit. Eidem Corinthii se dedunt. Acrocorinthum Antigono offert Aratus. Antigonus in Peloponneso.

Cap. LIII. Argos occupant Achaei. Recipere illam frustra tentat Cleomenes.

Cap. LIV. Antigonus occupat Acrocorinthum. Praesidia Cleomenis expellit. Plurima oppida Cleomeni eripit Antigonus (A. Urb. 532).

Cap. LV. Cleomenes in Megalopolin irruit. Saevit in Megalopolitanos. Thearces Clitorius.

Cap. LVI. Phylarchus historicus adversatur Arato. Exaggerat res tristes: velut in his quae de Mantinea narrat. Aliud est tragoedia, aliud historia. Diversae rei causae variant rem.

Cap. LVII. Mantinea Cleomeni se tradiderat. Recepta fuerat ab Arato et benigne habita. Mantinenses grati agnoscunt humanitatem Achaeorum.

Cap. LVIII. Iterum ad Cleomenem deficiunt perfidi Mantinenses et praesidium Achaeorum interficiunt. Perfidia

- Mantinensium gravissimam poenam merita. Phylarchi mendaces tragoediae de Mantinensibus
- Cap. LIX. De Aristomacho Argivo tragoedias movet Phylarchus.
- Cap. LX. Merito occisus Aristomachus.
- Cap. LXI. Non solum iniqua, sed et praeclare facta narrare debet historicus. Megalopolitae generose respuunt beneficia Cleomenis Eorum virtutem tacet Phylarchus.
- Cap. LXII. Exaggerat Phylarchus praedam ex Megalopoli. Tenues Peloponnesiorum opes.
- Cap. LXIII. Pugnancia scribit Phylarchus.
- Cap. LXIV. Cleomenes Argivum agrum populatur (Olymp. 139, A. Urb. 533)
- Cap. LXV. Antigonus in Laconicam ducit. Cleomenis castra et acies ad Sellasiam. Euas, Olympus, Oenus. Perioeci Spartanorum.
- Cap. LXVI. Castra Antigoni ad Gorgylum fluvium. Acies Antigoni et Cleomenis.
- Cap. LXVII. Proelium. Philopoemenis prudens consilium.
- Cap. LXVIII. Philopoemenem laudat Antigonus. Imperitia Euclidae fratris Cleomenis. Fugatur.
- Cap. LXIX. Philopoemenis fortitudo Proelium inter reges commissum. Funduntur Lacedaemonii. Cleomenes Alexandriam fugit.
- Cap. LXX. Antigonus Sparta potitur. Mox domum redit. Honoribus cumulatus a Graecis. Obit.
- Cap. LXXI. Consilium auctoris. Circa idem tempus obeunt plures reges. Conexio libri I et II cum sequentibus.

ARGUMENTUM LIBRI TERTII.

- Cap. I. Incipit uberior et propria Polybii historia. Institutum auctoris.
- Cap. II. Argumentum partis II et principalis Historiarum.
- Cap. III. Idem.
- Cap. IV. Argumentum appendicis partis II Historiarum.
- Cap. V. Argumentum partis III Historiarum.
- Cap. VI. Disputatur de causis belli Punici II. Discrimen inter principium, causam, praetextum. Ostenditur exemplo belli Alexandri cum Persis.
- Cap. VII. Causa, praetextus, principium belli Romanorum cum Antiocho. Inter haec notandum discrimen.
- Cap. VIII. Fabii sententia de causis belli Punici secundi.

- Cap. IX. De fide scriptoris recte aestimanda. Prima causa belli Punici secundi.
- Cap. X. Altera et maxima causa. Tertia belli causa.
- Cap. XI. Hannibal iurat perpetuum odium in Romanos.
- Cap. XII. In pace odium non posuerant Poeni. Monitum Polybii.
- Cap. XIII. Initia belli Hannibalici (A. Urb. 533). Hannibal subigit Olcades.
- Cap. XIV. Vaccaeos subigit (A. Urb. 534). A Carpetanis opprimitur. Mox ipsos opprimit. Hispania ulterior paene tota paret Poenis.
- Cap. XV. Saguntinorum legationes ad Romanos. Romanorum legatio ad Hannibalem. Carthago Nova. Ferocia et malae artes Hannibalis. Carthaginem proficiscuntur legati Romani.
- Cap. XVI. Res Illyricae. Demetrius Pharius deficit a Romanis. L. Aemilius Cos. Mittitur in Illyricum (Olymp. 140. A. Urb. 535).
- Cap. XVII. Situs Sagunti. Saguntum oppugnat Hannibal. Expugnatur Saguntum.
- Cap. XVIII. Bellum Illyricum cum Demetrio Phario. Aemilius Cos. Dimalum vi capit. Pharus aggreditur. Strategema Aemilii.
- Cap. XIX. Fugatur exercitus Demetri. Demetrius ad Philippum profugit. Messenae perit Demetrius. Pharus capta et Illyricum receptum. Triumphat Aemilius.
- Cap. XX. Sagunto capto quid fecerint Romani. Fabula de pueris Romanis in senatum admissis. Chaereae et Sosylugae. Legatio Romana Carthaginem missa.
- Cap. XXI. Poeni cum Romanis de iure disceptant. Romani verbis contendere nolunt.
- Cap. XXII. Primum foedus Romanorum cum Poenis (A. Urb. 245). Vetusta lingua latina.
- Cap. XXIII. Monita Polybii de hoc foedere.
- Cap. XXIV. Alterum foedus (A. Urb. 406 vel 448). Monita Polybii.
- Cap. XXV. Foedus proximum ante bellum Punicum I (A. Urb. 475). Iuramentum per Iovem lapidem.
- Cap. XXVI. Foederum tabulae aeneae. Philini error circa illud foedus.
- Cap. XXVII. Foedus post bellum Punicum I. Foedus post bellum Africanum. Foedus cum Asdrubale.
- Cap. XXVIII. Monita Polybii de iure Rom. bello Punico I.
- Cap. XXIX. Iura Romanorum bello Punico II. Ratam esse debuit foedus cum Asdrubale. Ex superiori foedere novis etiam sociis cautum erat.

- Cap. XXX. Saguntini ante tempora Hannibalis socii erant Romanorum. Alio respectu iniuste bellum Punicum II susceperunt Poeni. Alio respectu iure.
- Cap. XXXI. Cur his immoratus sit Polybius. Rerum praeteritarum cognitio ad res nunc gerendas necessaria. In historia causae et adiuncta et consequentia debent exponi.
- Cap. XXXII. Molem operis sui excusat auctor. Fructus historiae universalis.
- Cap. XXXIII. Optionem pacis et belli Poenis dant Romani. Hannibal parat expeditionem in Italiam (A. Urb. 535). Africam praesidio Hispanorum firmat. Hispaniae praesidia petit ex Africa. Tabulae aëneae Hannibalis in Lacinio.
- Cap. XXXIV. Gallorum nuntios expectat Hannibal (A. Urb. 536). Gallorum nuntii Copias contrahit et hortatur Hannibali.
- Cap. XXXV. Iberum transit et Hispaniam citeriorem subigit. Hannonem Hispaniae citeriori praeficit. Pyrenaeum superat.
- Cap. XXXVI. Geographia cum historia iungenda. Quattuor mundi plagae.
- Cap. XXXVII. Tres maiores terrae partes, Asia, Africa Europa. Narbo fl. Iberia.
- Cap. XXXVIII. Ignotae terrae australes et boreales. Situm locorum animo complecti debet lector.
- Cap. XXXIX. Longitudo ditionis Poenorum in Africa. Longitudo viae ab Hannibale confectae Signa miliaria.
- Cap. XL. (A. Urb. 536.) P. Cornelius Ti Sempronius Cos. Placentia et Cremona. Rebellant Boii et Insubres. Mutinam obsident. L. Manlius praetor Fugatur et obsidetur a Boiis.
- Cap. XLI. P. Cornelius Scipio in Hispaniam navigat. Ti Sempronius Carthaginem cogitat obsidere. Scipio Massiliae exponit copias. Hannibal ad Rhodanum.
- Cap. XLII. Traicere flumen parat. Alia parte praemittitur Hanno Bodmiliaris filius.
- Cap. XLIII. Rhodanum traicit Hannibal.
- Cap. XLIV. Numidae equites exploratum missi. Magilus regulus ex Gallia Circumpadana. Hannibal ad Rhodanum hortatur suos.
- Cap. XLV. Speculatores Numidae fugati ab equitibus Scipionis. Scipio castra Hannibalis versus proficiscitur.
- Cap. XLVI. Traiectio elephantorum.
- Cap. XLVII. Iuxta Rhodanum progreditur Hannibal Rhodanus. Ardyes Galli. Aliorum fabulae de itinere Hannibalis.
- Cap. XLVIII. Fabulae de itinere Hannibalis. Prudenter iter instituit.

- Cap. XLIX. Scipio redit in Italiam. Fratrem in Hispaniam mittit. Hannibal in insula inter Rhodanum et Isaram. Regulo huius regionis opem fert adversus fratrem.
- Cap. L. Hannibal ascendens Alpes infestatur ab Allobrogibus.
- Cap. LI. Hos caedit ac reprimit.
- Cap. LII. Alpes ascendere pergit. Specie pacis decipitur ab Alpinis.
- Cap. LIII. Hannibal paene opprimitur ab Alpinis. Summa iuga Alpium conscendit.
- Cap. LIV. Ex iugo Alpium suis ostentat Italiam. Descendere Alpes incipit. Via longo praecipitio interrupta.
- Cap. LV. Nives in Alpibus insuperabiles. Viam per praerupta munit Hannibal.
- Cap. LVI. Superatis Alpibus Italiam ingreditur. Residuarum copiarum numerus. P. Cornelius Scipio ad Padum accedit.
- Cap. LVII. Rerum in natura memorabilium enarratio pertinet etiam ad historiam. Sed seorsum et ex professo ea tractaturus est Polybius. Catillones in legendis historiis.
- Cap. LVIII. Multa fabulosa narrarunt veteres. Nec mirum ob difficultates olim oblatas.
- Cap. LIX. Polybii aetate melius cognosci multa potuerunt. Polybii itinera eo consilio suscepta.
- Cap. LX. Residuum exercitum reficit Hannibal. Taurinos subigit expugnata eorum urbe.
- Cap. LXI. Hannibal et Scipio mirantur alter alterius adventum. Romae magna trepidatio. Advocatur Ti. Sempronius ex Sicilia.
- Cap. LXII. Spectaculo captivorum suos hortatur Hannibal.
- Cap. LXIII. Hannibalis oratio ad milites.
- Cap. LXIV. P. Scipio inter Padum et Ticinum. Hortatur milites.
- Cap. LXV. Proelium equestre ad Ticinum. Fugatur equitatus Scipionis.
- Cap. LXVI. Scipio vulneratus cis Padum regreditur. Hannibal Padum superat. Galli se iungunt Hannibali. Scipio et Hannibal ad Placentiam.
- Cap. LXVII. Galli auxiliares Romanorum transeunt ad Hannibalem. Boii cum eodem ineunt societatem. Scipio ad Trebiam se recipit.
- Cap. LXVIII. Eum sequitur Hannibal. Trebiam traicit Scipio. Ti. Sempronius coniungitur Scipioni.
- Cap. LXIX. Clastidium proditione capit Hannibal. Galli ab Hannibale infestati opem poscunt Romanos. Pugna equestris. Dubia Sempronii victoria.
- Cap. LXX. Sempronius invito Scipione pugnae avidus. Et Hannibal dimicare cupit.

- Cap. LXXI. Insidias praeparat Hannibal. Loca varia insidiis apta. Magonem in insidiis collocat Hannibal. Ad pugnam elicit Sempronium.
- Cap. LXXII. Aciem educit Sempronius brumali die. Trebiam aegre traicit. Hannibalis acies. Numidarum pugnandi genus. Iuncti duo exercitus consulares.
- Cap. LXXIII. Pugna ad Trebiam.
- Cap. LXXIV. Caeduntur Romani. Pars Romanorum perumpit per hostes et Placentiam fugit. Victores Poeni. Elephantos omnes uno excepto amittunt.
- Cap. LXXV. Frustra cladem celat Sempronius. Romanorum novi apparatus. Cn. Servilius, C. Flaminius Cos. designati. Hiero rex auxilia mittit Romanis.
- Cap. LXXVI. Cn. Cornelius Scipio Hispanium usque ad Iberum fluvium subigit. Hannonem et Indibilem capit. Asdrubal palantes Romanos caedit. Scipio Tarracone hibernat.
- Cap. LXXVII (A. Urb. 537.) C. Flaminius, Cn. Servilius Cos. Hannibal in Gallia Cisalpina hibernans. Sociorum Romanorum benevolentiam captat.
- Cap. LXXVIII. Capillamenta Hannibalis. Diversi aditus ex Gallia Cisalpina in dicionem Romanorum. Viam per paludes eligit Hannibal.
- Cap. LXXIX. Hannibal per paludes Etruriam petit. Molestum iter per paludes.
- Cap. LXXX. Etruriam ingressus Hannibal Flaminium ad pugnam elicere cogitat.
- Cap. LXXXI. Explorare indolem adversarii summa virtus imperatoria. Qua parte peccat adversarius, ea aggrediendus est.
- Cap. LXXXII. Faesulam praetergressus Hannibal vastat agros. Frustra monentibus aliis hostem sequitur Flaminius. Cortona. Tarsimennus lacus.
- Cap. LXXXIII. Situs locorum. Insidias disponit Hannibal. Convallem insidiis clausam intrat Flaminius.
- Cap. LXXXIV. Pugna ad Tarsimennum lacum. Perit Flaminius Cos. Clades misera Romanorum. Sex milia perruptis hostibus evadunt. Maharbali se dedunt.
- Cap. LXXXV. Captivis Romanis fidem non servat Hannibal. Socios Romanorum liberos dimittit. Romae consternatus populus. Senatus dignitatem servat.
- Cap. LXXXVI. Servilius opem mittit Flaminio. Nova clades C. Centenii. Hannibal per Umbriam et Picenum petit mare Adriaticum.
- Cap. LXXXVII. Equos et viros reficit. Limopsorus. Afri Romano more armati. Carthaginem nuntium mittit Han-

- nibal. Q. Fabius Maximus dictator creatus Insignia et iura dictatoris. M. Minucius magister equitum.
- Cap. LXXXVIII. Veteribus vinis equos curat Hannibal. Tres partes Apuliae. Luceria. Vibonium. Fabius dictator Servilium Cos. classi praeficit. Fabius et Hannibal ad Aecas.
- Cap. LXXXIX. Cautè versatur Fabius. Merito cunctabatur.
- Cap. XC. Fabii prudens consilium. Dictatori obtrectat magister equitum. Poeni in Samnium transeunt. Beneventum, Venusiam, Falernum, Campanos campos petit Hannibal. Nulla urbs Italiae defecit ad Poenos.
- Cap. XCI. Situs et opulentia planitiei Campanae. Campi Phlegraei.
- Cap. XCII. Hannibal ad Athurnum. Vastat Campaniam. parum impediente Fabio. Redeunti insidias struit Fabius.
- Cap. XCIII. Insidias Fabii callide eludit Hannibal. Boum cornibus faces alligatae.
- Cap. XCIV. Falluntur Romani. Nil proficit Fabius. Salvus per fauces elabitur Hannibal. Male audit Fabius Romam proficiscens frustra monet Minucium.
- Cap. XCV. Res Hispaniae (A. Urb. 537). Asdrubal. Amilcar classi praefectus. Cn. Scipio. Massilienses amici Romanorum.
- Cap. XCVI. Cn. Scipio proelio navali vincit Poenos. Classis Poenorum circa Sardiniam. Servilius persequitur classem Punicam. Cercina Cossyrus.
- Cap. XCVII. P. Scipio cum nova classe mittitur in Hispaniam. Coniunctim agunt Cn. et P. Scipiones. Iberum transeunt.
- Cap. XCVIII. Sagunti servantur obsides Poenorum. Abilyx, nobilis Hispanus. Bostar dux Carthaginensis sub Asdrubale. De obsidibus cum Bostare agit Abilyx.
- Cap. XCIX. Abilyx cum Scipionibus agit de obsidibus. Obsides tradit eis. Obsides Romani remittunt ad suos.
- Cap. C. Hannibalis castra ad Gerunium. Mons Liburnus. Gerunium capit Hannibal. Frumentum eo convehit.
- Cap. CI. Minucius copias ducit absente Fabio. Calena arx. Hannibal ad Gerunium. Minucius velitatione superior.
- Cap. CII. Caedit frumentatores Hannibalis Castra sua aegre defendit Hannibal. Laetitia et spe exsultat Minucius.
- Cap. CIII. Romae Minucium laudant omnes, Fabium vituperant. Res inaudita, duo simul dictatores. Fabius et Minucius inter se dividunt legiones.
- Cap. CIV. Dissidium Romanorum commodum Hannibali. Minucio insidias parat Hannibal. Fraudem non sentit Minucius.

- Cap. CV. Minucius premitur ab hoste. Servatur a Fabio. Dictatori reconciliatur magister equitum.
- Cap. CVI. (A. Urb. 538) Novi Cos. L. Aemilius, C. Terentius. Cn. Servilius M. Regulus Praefectus. L. Postumius praetor mittitur in Galliam. Cn. Servilius bene rem administrat.
- Cap. CVII. Hannibal arcem Cannae occupat. Romanis comitatus eripit. Proelio decernere constituunt Romani. Omnium spes in Aemilio. Octo legiones consulares. Legio Romana.
- Cap. CVIII. CIX. Aemilius hortatur milites.
- Cap. CX. Romani ad Cannam. Dissident inter se Cos. Aemilius et Terentius. Alternis diebus imperant consules. Levi proelio victores Romani. Duplicia castra Romanorum ad Aufidum.
- Cap. CXI. Hannibal hortatur suos.
- Cap. CXII. Pugnam detrectat Aemilius. Pugnandi studio ardet Varro. Romae omnes timent. Superstitiosi Romani.
- Cap. CXIII. Terentius aciem instruit ad Aufidum prope Cannam. Lunata Hannibalis acies.
- Cap. CXIV. Arma militum Hannibalis. Gladii Hispanorum et Gallorum. Duces utriusque aciei.
- Cap. CXV. Pugna Cannensis.
- Cap. CXVI. L. Aemilius cadit in proelio. Cadunt Regulus et Servilius. Vivus evadit Terentius.
- Cap. CXVII. Clades Cannensis. Romanorum pereunt LXX milia. Capiuntur X milia.
- Cap. CXVIII. Effectus pugnae Cannensis. Inferior Italia ad Hannibalem deficit. Romani de retinenda Italia desperant. Praetor Romanorum in Gallia Cisalpina cum exercitu perit. Brevi tamen se recipit Romanorum respublica.
-

ΠΟΛΥΒΙΟΥ

ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΠΡΩΤΗ.

Ha'

Bo.

1. *Εἰ μὲν τοῖς πρὸ ἡμῶν ἀναγράφουσι τὰς πρῶ-1 β.*
ξαις παραλελειφθαι συνέβαινε τὸν ὑπὲρ αὐτῆς τῆς
ἱστορίας ἔπαινον, ἴσως ἀναγκαῖον ἦν τὸ προτρέ-
πεσθαι πάντας πρὸς τὴν αἴρεσιν καὶ παραδοχὴν
τῶν τοιούτων ὑπομνημάτων διὰ τὸ μηδεμίαν ἐτοι-
μοτέραν εἶναι τοῖς ἀνθρώποις διόρθωσιν τῆς τῶν
προγεγενημένων πράξεων ἐπιστήμης. ἐπεὶ δ' οὐδ' 2
τινὲς οὐδ' ἐπὶ ποσόν, ἀλλὰ πάντες ὡς ἔπος εἰπεῖν
ἀρχῇ καὶ τέλει κέχρηται τούτῳ, φάσκοντες ἀληθι-
10 νωτάτην μὲν εἶναι παιδείαν καὶ γυμνασίαν πρὸς
τὰς πολιτικὰς πράξεις τὴν ἐκ τῆς ἱστορίας μάθησιν,
ἐναργεστάτην δὲ καὶ μόνην διδάσκαλον τοῦ δύνα-
σθαι τὰς τῆς τύχης μεταβολὰς γενναίως ὑποφέρειν
τὴν τῶν ἀλλοτρίων περιπετειῶν ὑπόμνησιν, δῆλον 3
15 ὡς οὐδενὶ μὲν ἂν δόξαι καθήκειν περὶ τῶν καλῶς
καὶ πολλοῖς εἰρημένων ταυτολογεῖν, ἥκιστα δ' ἡμῖν.
αὐτὸ γὰρ τὸ παράδοξον τῶν πράξεων, ὑπὲρ ὧν 4
προηγήμεθα γράφειν, ἱκανόν ἐστι προκαλέσασθαι
καὶ παρορμηθεῖν πάντα καὶ νέον καὶ πρεσβύτερον
20 πρὸς τὴν ἔντευξιν τῆς πραγματείας. τίς γὰρ οὕτως 5
ὑπάρχει φαῦλος ἢ ῥάθυμος ἀνθρώπων ὃς οὐκ ἂν

2. βούλοιο γνῶναι πῶς καὶ τίνι γένει πολιτείας ἐπι-
κρατηθέντα σχεδὸν ἅπαντα τὰ κατὰ τὴν οἰκουμένην
οὐχ ὅλοις πεντήκοντα καὶ τρισὶν ἔτεσιν ὑπὸ μίαν
ἀρχὴν ἔπεσε τὴν Ῥωμαίων, ὃ πρότερον οὐχ εὐρί-
6 σκεται γεγονός, τίς δὲ πάλιν οὕτως ἐκπαθῆς πρὸς 5
τι τῶν ἄλλων θεαμάτων ἢ μαθημάτων ὃς προου-
ργιαίτερον ἂν τι ποιήσαιτο τῆσδε τῆς ἐμπειρίας;

2 Ὡς δ' ἔστι παράδοξον καὶ μέγα τὸ περὶ τὴν ἡμε- 4
τέραν ὑπόθεσιν θεώρημα γένοιτ' ἂν οὕτως μάλιστ'
ἐμφανές, εἰ τὰς ἐλλογιματάτας τῶν προγεγενημένων 10
δυναστειῶν, περὶ ἃς οἱ συγγραφεῖς τοὺς πλείστους
διατέθεινται λόγους, παραβάλοιμεν καὶ συγκρίναι-
2 μεν πρὸς τὴν Ῥωμαίων ὑπεροχὴν. εἰσὶ δ' αἱ τῆς
παραβολῆς ἄξια καὶ συγκρίσεως αὐταί. Πέρσαι κατὰ
τινας καιροὺς μεγάλην ἀρχὴν κατεκτήσαντο καὶ δυ- 15
ναστείαν· ἀλλ' ὀσάκις ἐτόλμησαν ὑπερβῆναι τοὺς
τῆς Ἀσίας ὄρους, οὐ μόνον ὑπὲρ τῆς ἀρχῆς, ἀλλὰ
3 καὶ περὶ σφῶν ἐκινδύνευσαν. Λακεδαιμόνιοι πολ-
λοὺς ἀμφισβητήσαντες χρόνους ὑπὲρ τῆς τῶν Ἑλ-
λήνων ἡγεμονίας, ἐπειδὴ ποτ' ἐκράτησαν, μόλις ἔτη 20
4 δώδεκα κατεῖχον αὐτὴν ἀδήριτον. Μακεδόνες τῆς
μὲν Εὐρώπης ἤρξαν ἀπὸ τῶν κατὰ τὸν Ἀδρίαν τό-
πων ἕως ἐπὶ τὸν Ἰστρον ποταμόν, ὃ βραχὺ παντε-
5 λῶς ἂν φανείη μέρος τῆς προειρημένης χώρας· μετὰ
δὲ ταῦτα προσέλαβον τὴν τῆς Ἀσίας ἀρχὴν, κατα- 25
λύσαντες τὴν τῶν Περσῶν δυναστείαν. ἀλλ' ὅμως
οὗτοι πλείστων δόξαντες καὶ τόπων καὶ πραγμάτων
γενέσθαι κύριοι, τὸ πολὺ μέρος ἀκμὴν ἀπέλιπον
6 τῆς οἰκουμένης ἀλλότριον. Σικελίας μὲν γὰρ καὶ
Σαρδοῦς καὶ Λιβύης οὐδ' ἐπεβάλοντο καθάπαξ ἀμ- 30
φισβητεῖν, τῆς δ' Εὐρώπης τὰ μαχιμώτατα γένη τῶν

προσεσπερίων ἔθνῶν ἰσχνῶς εἰπεῖν οὐδ' ἐγί-
 νωσκον. Ῥωμαῖοί γε μὴν οὐ τινὰ μέρη, σχεδὸν δὲ 7
 πᾶσαν πεπονημένοι τὴν οἰκουμένην ὑπήκοον αὐτοῖς,
 (ἀνυπόστα)τον μὲν τοῖς (ὑπάρχουσι πᾶ)σιν, ἀν-
 8. υπέ(ρβλητον δὲ καὶ) τοῖς ἐπιγι(νομένοις ὑπερ)οχὴν
 κα(τέλιπον τῆς αὐτῶν) δυναστ(είας. περὶ δὲ τοῦ) 8
 μεντο|λαδιατ (ἐκ τῆς γρα)φῆς ἐξέσται
 σαφέστερον κατανοεῖν· ὁμοίως δὲ καὶ περὶ τοῦ πόσα
 καὶ πηλίκᾳ συμβάλλεσθαι πέφυκε τοῖς φιλομαθοῦσιν
 10 ὁ τῆς πραγματικῆς ἱστορίας τρόπος.

Ἄρξει δὲ τῆς πραγματείας ἡμῖν τῶν μὲν χρόνων 3 5.
 ὀλυμπιάς ἑκατοστῆ τε καὶ τετρακακοστῆ, τῶν δὲ πρά-
 ξεων παρὰ μὲν τοῖς Ἑλλήσιν ὁ προσαγορευθεὶς συμ-
 μαχικὸς πόλεμος, ὃν πρῶτον ἐξήνεγκε μετ' Ἀχαιῶν
 15 πρὸς Αἰτωλοῦς Φίλιππος, Δημητρίου μὲν υἱός, πατὴρ
 δὲ Περσέως, παρὰ δὲ τοῖς τὴν Ἀσίαν κατοικοῦσιν
 ὁ περὶ Κοίλης Συρίας, ὃν Ἀντίοχος καὶ Πτολεμαῖος
 ὁ Φιλοπάτωρ ἐπολέμησαν πρὸς ἀλλήλους· ἐν δὲ 2
 τοῖς κατὰ τὴν Ἰταλίαν καὶ Λιβύην τόποις ὁ συστὰς
 20 Ῥωμαίοις καὶ Καρχηδονίοις, ὃν οἱ πλεῖστοι προσ-
 αγορεύουσιν Ἀννιβιακόν. ταῦτα δ' ἔστι συνεχῆ
 τοῖς τελευταίοις τῆς παρ' (Ἀρ)άτου Σικωνίου συν-
 τάξεως. ἐν μὲν οὖν τοῖς πρὸ τούτων χρόνοις 3
 ὡσανεὶ σποράδας εἶναι συνέβαινε τὰς τῆς οἰκουμέ-
 25 νης πράξεις (διὰ) τὸ καὶ (κατὰ) τὰς ἐπιβολάς, (ἔτι)
 δὲ (καὶ τὰς) συντελείας αὐτ(ῶν ὁμοίως δὲ) καὶ κατὰ
 4. το(ῦς τόπους διαφέρ)ειν ἕκαστα (τῶν πεπραγμ)ένων.
 ἀπὸ δὲ τούτων τῶν καιρῶν οἷονεὶ σωματοειδῆ συμ- 4
 βαίνει γίνεσθαι τὴν ἱστορίαν, συμπλέκεσθαι τε τὰς
 30 Ἰταλικὰς καὶ Λιβυκὰς πράξεις ταῖς τε κατὰ τὴν Ἀσίαν
 καὶ ταῖς Ἑλληνικαῖς καὶ πρὸς ἓν γίνεσθαι τέλος

5 τὴν ἀναφορὰν ἀπάντων. διὸ καὶ τὴν ἀρχὴν τῆς
 αὐτῶν πραγματείας ἀπὸ τούτων πεποιήμεθα τῶν
 6 καιρῶν. τῷ γὰρ προειρημένῳ πολέμῳ κρατήσαντες
 Ῥωμαῖοι Καρχηδονίων καὶ νομίσαντες τὸ κυριώ-
 τατον καὶ μέγιστον μέρος αὐτοῖς ἠνύσθαι πρὸς τὴν
 τῶν ὅλων ἐπιβολήν, οὕτως καὶ τότε πρῶτον ἐθάρ-
 σησαν ἐπὶ τὰ λοιπὰ τὰς χεῖρας ἐκτείνειν καὶ περαι-
 οῦσθαι μετὰ δυνάμεως εἰς τε τὴν Ἑλλάδα καὶ τοὺς
 7 κατὰ τὴν Ἀσίαν τόπους. εἰ μὲν οὖν ἡμῖν ἦν συν-
 ἦθη καὶ γνώριμα τὰ πολιτεύματα τὰ περὶ τῆς τῶν 10
 ὅλων ἀρχῆς ἀμφισβητήσαντα, ἴσως οὐδὲν ἂν ἡμᾶς
 εἶδει περὶ τῶν πρὸ τοῦ γράφειν ἀπὸ ποίας προθέ-
 σεως ἢ δυνάμεως ὀρμηθέντες ἐνεχείρησαν τοῖς τοι-
 8 οῦτοις καὶ τηλικούτοις ἔργοις. ἐπεὶ δ' οὔτε τοῦ 6.
 Ῥωμαίων οὔτε τοῦ Καρχηδονίων πολιτεύματος πρὸ- 15
 χειρός ἐστι τοῖς πολλοῖς τῶν Ἑλλήνων ἢ προγεγε-
 νημένη δύναμις οὐδ' αἱ πράξεις αὐτῶν, ἀναγκαῖον
 ὑπελάβομεν εἶναι συντάξασθαι ταύτην καὶ τὴν ἐξῆς
 9 βύβλον πρὸ τῆς ἱστορίας, ἵνα μηδεὶς ἐπιστὰς ἐπ'
 αὐτὴν τὴν τῶν πραγμάτων ἐξήγησιν τότε διαπορῇ 20
 καὶ ζητῇ ποίοις διαβουλίαις ἢ ποίαις δυνάμεσι καὶ
 χορηγίαις χρησάμενοι Ῥωμαῖοι πρὸς ταύτας ὄρμη-
 σαν τὰς ἐπιβολάς, δι' ὧν καὶ τῆς γῆς καὶ τῆς θα-
 λάττης τῆς καθ' ἡμᾶς ἐγένοντο πάσης ἐγκρατεῖς,
 10 ἀλλ' ἐκ τούτων τῶν βύβλων καὶ τῆς ἐν ταύταις 25
 προκατασκευῆς δῆλον ἦ τοῖς ἐντυγχάνουσιν ὅτι καὶ
 λίαν εὐλόγοις ἀφορμαῖς χρησάμενοι πρὸς τε τὴν
 5. ἐπίνοιαν ὄρμησαν καὶ πρὸς τὴν συντέλειαν ἐξ-
 4 ίκοντο τῆς τῶν ὅλων ἀρχῆς καὶ δυναστείας. τὸ
 γὰρ τῆς ἡμετέρας πραγματείας ἰδίου καὶ τὸ θαν- 30
 μάσιον τῶν καθ' ἡμᾶς καιρῶν τοῦτ' ἐστίν ὅτι, καθ-

ἀπερ ἢ τύχη σχεδὸν ἅπαντα τὰ τῆς οἰκουμένης
 πράγματα πρὸς ἓν ἐκλινε μέρος καὶ πάντα νεύειν
 ἠνάγκασε πρὸς ἓνα καὶ τὸν αὐτὸν σκοπὸν, οὕτως
 καὶ (δεῖ) διὰ τῆς ἱστορίας ὑπὸ μίαν σύνοψιν ἀγαγεῖν
 5 τοῖς ἐντυγχάνουσι τὸν χειρισμὸν τῆς τύχης, ᾧ κέ-
 χρηται πρὸς τὴν τῶν ὅλων πραγμάτων συντέλειαν.
 καὶ γὰρ τὸ προκαλεσάμενον ἡμᾶς καὶ παρορμησαν 2
 πρὸς τὴν ἐπιβολὴν τῆς ἱστορίας μάλιστα τοῦτο
 γέγονεν, σὺν δὲ τούτῳ καὶ τὸ μηδένα τῶν καθ' ἡμᾶς
 10 ἐπιβεβλησθαι τῇ τῶν καθόλου πραγμάτων συντά-
 ξει· πολὺ γὰρ ἂν ἤττον ἔγωγε πρὸς τοῦτο τὸ μέρος
 ἐφιλοτιμήθην. νῦν δ' ὄρων τοὺς μὲν κατὰ μέρος 3
 πολέμους καὶ τινὰς τῶν ἅμα τούτοις πράξεων καὶ
 πλείους πραγματευομένους, τὴν δὲ καθόλου καὶ
 15 συλλήβδην οἰκονομίαν τῶν γεγονότων πότε καὶ
 πόθεν ὠρμήθη καὶ πῶς ἔσχε τὴν συντέλειαν, ταύ-
 την οὐδ' ἐπιβαλόμενον οὐδένα βασανίζειν, ὅσον γε
 καὶ ἡμᾶς εἰδέναι, παντελῶς ὑπέλαβον ἀναγκαῖον 4
 εἶναι τὸ μὴ παραλιπεῖν μηδ' ἔᾶσαι παρελθεῖν ἀνεπι-
 20 στάτως τὸ κάλλιστον ἅμα δ' ὠφελιμώτατον ἐπιτή-
 δευμα τῆς τύχης. πολλὰ γὰρ αὕτη καινοποιοῦσα 5
 καὶ συνεχῶς ἐναγωνιζομένη τοῖς τῶν ἀνθρώπων 7.
 βίοις οὐδέπω τοιόνδ' ἀπλῶς οὔτ' εἰργάσατ' ἔργον
 οὔτ' ἠγωνίσατ' ἀγώνισμα, οἷον τὸ καθ' ἡμᾶς.
 25 ὅπερ ἐκ μὲν τῶν κατὰ μέρος γραφόντων τὰς ἱστο- 8
 ρίας οὐχ οἷον τε συνιδεῖν, εἰ μὴ καὶ τὰς ἐπιφα-
 νεστάτας πόλεις τις κατὰ μίαν ἐκάστην ἐπελθὼν ἢ
 καὶ νῆ Δία γεγραμμένας χωρὶς ἀλλήλων θεασάμενος
 εὐθέως ὑπολαμβάνει κατανενοηκέναι καὶ τὸ τῆς
 30 ὅλης οἰκουμένης σχῆμα καὶ τὴν σύμπασαν αὐτῆς
 θέσιν καὶ τάξιν· ὅπερ ἔστιν οὐδαμῶς εἰκόσ. καθό- 7

λου μὲν γὰρ ἔμοιγε δοκοῦσιν οἱ πεπεισμένοι διὰ τῆς κατὰ μέρος ἱστορίας μετρίως συνόψεσθαι τὰ
 6. ὅλα παραπλήσιόν τι πάσχειν, ὡς ἂν εἴ τινες ἐμφύ-
 χου καὶ καλοῦ σώματος γεγονότος διερριμμένα τὰ
 μέρη θεώμενοι νομίζοιεν ἱκανῶς αὐτόπται γίνεσθαι ὅ
 8 τῆς ἐνεργείας αὐτοῦ τοῦ ζῶου καὶ καλλονῆς. εἰ
 γὰρ τις αὐτίκα μάλα συνθεῖς καὶ τέλειον αὐτίς
 ἀπεργασάμενος τὸ ζῶον τῷ τ' εἶδει καὶ τῇ τῆς
 ψυχῆς εὐπρεπείᾳ κἄπειτα πάλιν ἐπιδεικνύοι τοῖς
 αὐτοῖς ἐκείνοις, ταχέως ἂν οἴμαι πάντας αὐτοὺς ὁμο- 10
 λογήσειν διότι καὶ λίαν πολὺ τι τῆς ἀληθείας ἀπ-
 ελείποντο πρόσθεν καὶ παραπλήσιοι τοῖς ὄνειρώτ-
 9 τουσιν ἦσαν. ἔννοιαν μὲν γὰρ λαβεῖν ἀπὸ μέρους
 τῶν ὅλων δυνατόν, ἐπιστήμην δὲ καὶ γνώμην ἀτρε-
 10 κῆ σχεῖν ἀδύνατον. διὸ παντελῶς βραχὺ τι νομι- 15
 στέον συμβάλλεσθαι τὴν κατὰ μέρος ἱστορίαν πρὸς
 11 τὴν τῶν ὅλων ἐμπειρίαν καὶ πίστιν. ἐκ μέντοι γε
 τῆς ἀπάντων πρὸς ἀλλήλα συμπλοκῆς καὶ παραθέ-
 σεως, ἔτι δ' ὁμοιότητος καὶ διαφορᾶς, μόνως ἂν
 τις ἐφίκοιτο καὶ δυναθείῃ κατοπτεύσας ἕμα καὶ 20
 τὸ χρήσιμον καὶ τὸ τερπνὸν ἐκ τῆς ἱστορίας ἀνα-
 λαβεῖν.

5 Ἐποδησόμεθα δὲ ταύτης ἀρχὴν τῆς βύβλου τὴν
 πρώτην διάβασιν ἐξ Ἰταλίας Ῥωμαίων. αὕτη δ'
 ἔστιν συνεχῆς μὲν τοῖς ἀφ' ὧν Τίμαιος ἀπέλιπεν, 25
 πίπτει δὲ κατὰ τὴν ἐνάτην καὶ εἰκοστὴν πρὸς ταῖς
 2 ἑκατὸν ὀλυμπιάδα. διὸ καὶ φητέον ἂν εἴη πῶς καὶ
 πότε συστησάμενοι τὰ κατὰ τὴν Ἰταλίαν καὶ τίσιν 8.
 ἀφορμαῖς μετὰ ταῦτα χρησάμενοι διαβαίνειν ὄρ-
 μησαν εἰς Σικελίαν· ταύτη γὰρ τῇ γῆ πρῶτον ἐπέ- 30
 3 βησαν τῶν ἐκτὸς τόπων τῆς Ἰταλίας. καὶ φητέον

αὐτὴν τὴν τῆς διαβάσεως αἰτίαν ψιλῶς, ἵνα μὴ τῆς αἰτίας αἰτίαν ἐπιζητούσης ἀνυπόστατος ἢ τῆς ὅλης ὑποθέσεως ἀρχὴ γένηται καὶ θεωρία. ληπτέον δὲ 4 καὶ τοῖς καιροῖς ὁμολογουμένην καὶ γνωρίζομένην 5 ἀρχὴν παρ' ἅπασι καὶ τοῖς πράγμασι δυναμένην αὐτὴν ἐξ αὐτῆς θεωρεῖσθαι, κἂν δέη τοῖς χρόνοις 7. βραχὺ προσαναδραμόντας κεφαλαιώδη τῶν μεταξὺ πράξεων ποιήσασθαι τὴν ἀνάμνησιν. τῆς γὰρ ἀρ- 5 χῆς ἀγνοουμένης ἢ καὶ νῆ Δί' ἀμφισβητουμένης 10 οὐδὲ τῶν ἐξῆς οὐδὲν οἶόν τε παραδοχῆς ἀξιοθῆναι καὶ πίστεως· ὅταν δ' ἢ περὶ ταύτης ὁμολογουμένη παρασκευασθῇ δόξα, τότε ἤδη καὶ πᾶς ὁ ἄσυνεχης λόγος ἀποδοχῆς τυγχάνει παρὰ τοῖς ἀκούουσιν.

Ἔτος μὲν οὖν ἐνειστήκει μετὰ μὲν τὴν ἐν Αἰ- 6 15 γῶς ποταμοῖς ναυμαχίαν ἐννεακαίδεκατον, πρὸ δὲ τῆς ἐν Δεύκτροις μάχης ἐκκαίδεκατον, ἐν ᾧ Λα- 2 κεδαιμόνιοι μὲν τὴν ἐπ' Ἀνταλαίδου λεγομένην εἰρήνην πρὸς βασιλέα τῶν Περσῶν ἐκύρωσαν καὶ πρεσβύτερος Διονύσιος τῇ περὶ τὸν Ἑλλέπορον 20 ποταμὸν μάχῃ νενικηκῶς τοὺς κατὰ τὴν Ἰταλίαν Ἕλληνας ἐπολιόρκει Ῥήγιον, Γαλάται δὲ κατὰ κρά- 3 τος ἐλόντες αὐτὴν τὴν Ῥώμην κατεῖχον πλὴν τοῦ Καπετωλίου. πρὸς οὓς ποιησάμενοι Ῥωμαῖοι σπου- 3 25 δὰς καὶ διαλύσεις εὐδοκουμένας Γαλάταις καὶ γε- νόμενοι πάλιν ἀνελπίστως τῆς πατρίδος ἐγκρατεῖς καὶ λαβόντες οἶον ἀρχὴν τῆς συναυξήσεως ἐπόλε- 4 μουν ἐν τοῖς ἐξῆς χρόνοις πρὸς τοὺς ἀστυγείτονας. γενόμενοι δ' ἐγκρατεῖς ἅπαντων τῶν Λατίνων διὰ 4 30 μετὰ ταῦτ' ἐπολέμουν Τυρρηνοῖς, ἔπειτα Κελτοῖς, ἐξῆς δὲ Σαννίταις τοῖς πρὸς τε τὰς ἀνατολάς καὶ

τὰς ἄρκτους συντερμονοῦσι τῇ τῶν Λατίνων χώρα.
 5 μετὰ δὲ τινα χρόνον Ταραντίνων διὰ τὴν εἰς τοὺς
 πρεσβευτὰς Ῥωμαίων ἀσέλγειαν καὶ τὸν διὰ ταῦτα
 φόβον ἐπισπασαμένων Πύρρον, τῷ πρότερον ἔτει τῆς θ.
 τῶν Γαλατῶν ἐφόδου τῶν τε περὶ Δελφοὺς φθαρέν- 5
 6 των καὶ περαιωθέντων εἰς τὴν Ἀσίαν, Ῥωμαῖοι
 Τυρρηνοὺς μὲν καὶ Σαννίτας ὑφ' αὐτοὺς πεποι-
 ημένοι, τοὺς δὲ κατὰ τὴν Ἰταλίαν Κελτοὺς πολλαῖς
 μάχαις ἤδη νενικηκότες, τότε πρῶτον ἐπὶ τὰ λοιπὰ
 μέρη τῆς Ἰταλίας ὄρμησαν, οὐχ ὡς ὑπὲρ ὀθνείων, 10
 ἐπὶ δὲ τὸ πλεῖον ὡς ὑπὲρ ἰδίων ἤδη καὶ καθηκόν-
 8. των σφίσι πολεμήσουτες, ἀθληταὶ γεγονότες ἀληθινοὶ
 τῶν κατὰ τὸν πόλεμον ἔργων ἐκ τῶν πρὸς τοὺς
 7 Σαννίτας καὶ Κελτοὺς ἀγῶνων. ὑποστάντες δὲ
 γενναίως τὸν πόλεμον τοῦτον καὶ τὸ τελευταῖον 15
 τὰς τε δυνάμεις καὶ Πύρρον ἐκβαλόντες ἐκ τῆς
 Ἰταλίας αὐτοὶς ἐπολέμουν καὶ κατεστρέφοντο τοὺς
 8 κοινωνήσαντας Πύρρῳ τῶν πραγμάτων. γενόμενοι
 δὲ παραδόξως ἀπάντων ἐγκρατεῖς καὶ ποιησάμενοι
 τοὺς τὴν Ἰταλίαν οἰκοῦντας ὑφ' αὐτοὺς πλὴν Κελτῶν 20
 μετὰ ταῦτα πολιορκεῖν ἐνεχείρησαν τοὺς τότε κατ-
 έχοντας τὸ Ῥήγιον Ῥωμαίους.

7 Ἴδιον γὰρ τι συνέβη καὶ παραπλήσιον ἑκατέραις
 ταῖς περὶ τὸν πορθμὸν ἐκτισμέναις πόλεσιν· εἰσὶ δ'
 2 αὗται Μεσσήνη καὶ Ῥήγιον. Μεσσήνην μὲν γὰρ 25
 οὐ πολλοῖς ἀνώτερον χρόνοις τῶν νῦν λεγομένων
 καιρῶν Καμπανοὶ παρ' Ἀγαθοκλεῖ μισθοφοροῦντες
 καὶ πάλαι περὶ τὸ κάλλος καὶ τὴν λοιπὴν εὐδαι-
 μονίαν τῆς πόλεως ὀφθαλμιῶντες ἅμα τῷ λαβεῖν
 3 καιρὸν εὐθὺς ἐπεχείρησαν παρασπονδεῖν· παρῆσ- 30
 ἐλθόντες δ' ὡς φίλιοι καὶ κατασχόντες τὴν πό-

λιν οὓς μὲν ἐξέβαλον τῶν πολιτῶν, οὓς δ' ἀπ-
 ἔσφαξαν. πράξαντες δὲ ταῦτα τὰς μὲν γυναῖκας 4
 καὶ τὰ τέκνα τῶν ἠκληρηκότων, ὥς ποθ' ἢ τύχη
 διένειμεν παρ' αὐτὸν τὸν τῆς παρανομίας καιρὸν
 5 ἐκάστοις, οὕτως ἔσχον· τοὺς δὲ λοιποὺς βίους καὶ
 τὴν χώραν μετὰ ταῦτα διελόμενοι κατεῖχον. ταχὺ δὲ
 δὲ καὶ ῥαδίως καλῆς χώρας καὶ πόλεως ἐγκρατεῖς
 γενόμενοι παρὰ πόδας εὗρον μιμητὰς τῆς πράξεως.
 Ῥηγῖνοι γάρ, καθ' ὃν καιρὸν Πύρρος εἰς Ἰταλίαν 6
 10 ἐπεραιοῦτο, καταπλαγεῖς γενόμενοι τὴν ἔφοδον αὐ-10
 τοῦ, δεδιότες δὲ καὶ Καρχηδονίους θαλαττοκρα-
 τοῦντας ἐπεσπάσαντο φυλακὴν ἅμα καὶ βοήθειαν
 παρὰ Ῥωμαίων. οἱ δ' εἰσελθόντες χρόνον μὲν τινα 7
 διετήρουν τὴν πόλιν καὶ τὴν ἑαυτῶν πίστιν, ὄντες
 15 τετρακισχίλιοι τὸν ἀριθμὸν, ὧν ἠγεῖτο Δέκιος Καμ-
 πανός· τέλος δὲ ζηλώσαντες τοὺς Μαιερτίνοους, ἅμα 8
 δὲ καὶ συνεργοὺς λαβόντες αὐτοὺς παρεσπόνδησαν
 9. τοὺς Ῥηγίνοους, ἐκπαθεῖς ὄντες ἐπὶ τε τῇ τῆς πόλεως
 εὐκαιρίᾳ καὶ τῇ τῶν Ῥηγίνων περὶ τοὺς ἰδίους
 20 βίους εὐδαιμονίᾳ· καὶ τοὺς μὲν ἐκβαλόντες, τοὺς
 δ' ἀποσφάζαντες τῶν πολιτῶν τὸν αὐτὸν τρόπον
 τοῖς Καμπανοῖς κατέσχον τὴν πόλιν. οἱ δὲ Ῥωμαῖοι 9
 βαρέως μὲν ἔφερον τὸ γεγονός· οὐ μὴν εἶχόν γε
 ποιεῖν οὐδὲν διὰ τὸ συνέχεσθαι τοῖς προειρημένοις
 25 πολέμοις. ἐπεὶ δ' ἀπὸ τούτων ἐγένοντο, συγκλεί-10
 σαντες αὐτοὺς ἐπολιόρκουν τὸ Ῥήγιον, καθάπερ
 ἐπάνω προεῖπον. κρατήσαντες δὲ τοὺς μὲν πλείστους 11
 ἐν αὐτῇ τῇ καταλήψει διέφθειραν, ἐκθύμως ἀμυνο-
 μένους διὰ τὸ προορᾶσθαι τὸ μέλλον, ζῶργιᾳ δ'
 30 ἐκνυρίευσαν πλειόνων ἢ τριακοσίων. ὧν ἀναπεμ-12
 φθέντων εἰς τὴν Ῥώμην, οἱ στρατηγοὶ προαγαγόντες

εἰς τὴν ἀγορὰν καὶ μαστιγώσαντες ἅπαντας κατὰ τὸ παρ' αὐτοῖς ἔθος ἐπελέκισαν, βουλόμενοι διὰ τῆς εἰς ἐκείνους τιμωρίας, καθ' ὅσον οἰοί τ' ἦσαν, διορθοῦσθαι παρὰ τοῖς συμμάχοις τὴν αὐτῶν πίστιν.
 13 τὴν δὲ χώραν καὶ τὴν πόλιν παραχρῆμα τοῖς Ῥηγι- 5
 νοῖς ἀπέδωσαν.

8 Οἱ δὲ Μαμερτίνοι — τοῦτο γὰρ τὸ ὄνομα κυριεύ-
 σαντες οἱ Καμπανοὶ τῆς Μεσσήνης προσηγόρευσαν
 σφᾶς αὐτοῦς — ἕως μὲν συνεχρῶντο τῇ τῶν Ῥω-
 μαίων συμμαχίᾳ τῶν τὸ Ῥήγιον κατασχόντων, οὐ 10
 μόνον τῆς ἑαυτῶν πόλεως καὶ χώρας ἀσφαλῶς κατ-
 εκράτουν, ἀλλὰ καὶ περὶ τῆς συνορούσης οὐχ ὡς
 ἔτυχε παρηνώχλουν τοῖς τε Καρχηδονίοις καὶ τοῖς
 Συρακοσίοις καὶ πολλὰ μέρη τῆς Σικελίας ἐφο-
 2 ρολόγουν. ἐπεὶ δ' ἐστερηθήσαν τῆς προειρημένης 15
 ἐπικουρίας, συγκλεισθέντων τῶν τὸ Ῥήγιον κατ-
 εχόντων εἰς τὴν πολιορκίαν, παρὰ πόδας ὑπὸ τῶν 11.
 Συρακοσίων αὐτοὶ πάλιν συνεδιώχθησαν εἰς τὴν
 3 πόλιν διὰ τινὰς τοιαύτας αἰτίας. χρόνοις οὐ πολλοῖς
 πρότερον αἱ δυνάμεις τῶν Συρακοσίων διενεχθεῖσαι 20
 πρὸς τοὺς ἐν τῇ πόλει καὶ διατρίβουσαι περὶ τὴν
 Μεργάνην κατέστησαν ἐξ αὐτῶν ἄρχοντας, Ἀρτε-
 μίδωρόν τε καὶ τὸν μετὰ ταῦτα βασιλεύσαντα τῶν
 Συρακοσίων Ἰέρωνα, νέον μὲν ὄντα κομιδῆ, πρὸς
 10. δέ τι γένος εὐφυῆ βασιλικῆς καὶ πραγματικῆς οἰκο- 25
 4 νομίας. ὁ δὲ παραλαβὼν τὴν ἀρχὴν καὶ παρεισελθὼν
 εἰς τὴν πόλιν διὰ τινῶν οἰκείων καὶ κύριος γενό-
 μενος τῶν ἀντιπολιτευομένων οὕτως ἐχρήσατο πράως
 καὶ μεγαλοψύχως τοῖς πράγμασιν, ὥστε τοὺς Συρα-
 κοσίους, καίπερ οὐδαμῶς εὐδοκουμενοὺς ἐπὶ ταῖς 30
 τῶν στρατιωτῶν ἀρχαιρεσίαις, τότε πάντας ἴμο-

θυμαδὸν εὐδοκῆσαι στρατηγὸν αὐτῶν ὑπάρχειν
 Ἰέρωνα. ὃς ἐκ τῶν πρώτων ἐπινοημάτων εὐθέως 5
 δῆλος ἦν τοῖς ὀρθῶς σκοπομένοις μειζόνων ὀρεγό-
 μενος ἐλπίδων ἢ κατὰ τὴν στρατηγίαν. θεωρῶν 9
 5 γὰρ τοὺς Συρακοσίους, ἐπειδὴν ἐκπέμψωσι τὰς δυνά-
 μεις καὶ τοὺς ἄρχοντας μετὰ τῶν δυνάμεων, αὐτοὺς
 ἐν αὐτοῖς στασιάζοντας καὶ καινοτομοῦντας αἰεὶ τι,
 τὸν δὲ Λεπτίνην εἰδὼς καὶ τῇ προστασίᾳ καὶ τῇ 2
 πίστει πολὺ διαφέροντα τῶν ἄλλων πολιτῶν, εὐδο-
 10 κимоῦντα δὲ καὶ παρὰ τῷ πλήθει διαφερόντως, συν-
 ἄπτεται κηδεῖαν πρὸς αὐτόν, βουλόμενος οἷον ἐφε-
 δρεῖαν ἀπολιπεῖν ἐν τῇ πόλει τοῦτον, ὅτ' αὐτὸν ἐξιέναι
 δεῖοι μετὰ τῶν δυνάμεων ἐπὶ τὰς πράξεις. γήμας 3
 δὲ τὴν θυγατέρα τοῦ προειρημένου καὶ συνθεωρῶν
 15 τοὺς ἀρχαίους μισθοφόρους καχέκτας ὄντας καὶ
 κινητικούς ἐξάγει στρατείαν ὡς ἐπὶ τοὺς βαρβάρους
 τοὺς τὴν Μεσσήνην κατασχόντας. ἀντιστρατοπεδεύσας 4
 δὲ περὶ Κεντόριπα καὶ παραταξάμενος περὶ τὸν
 Κυμαρόσωρον ποταμὸν τοὺς μὲν πολιτικούς ἵππεῖς
 20 καὶ πεζοὺς αὐτὸς ἐν ἀποστήματι συνείχευ, ὡς κατ'
 ἄλλον τόπον τοῖς πολεμίοις συμμύξων, τοὺς δὲ ξένους
 προβαλόμενος εἶασε πάντας ὑπὸ τῶν βαρβάρων δια-
 φθαρῆναι· κατὰ δὲ τὸν τῆς ἐκείνων τροπῆς καιρὸν 5
 ἀσφαλῶς αὐτὸς ἀπεχώρησεν μετὰ τῶν πολιτῶν εἰς 12.
 25 τὰς Συρακούσας. συντελεσάμενος δὲ τὸ προκεί- 6
 μενον πραγματικῶς καὶ παρηρηκῶς πᾶν τὸ κινητικὸν
 καὶ στασιῶδες τῆς δυνάμεως, ξενολογήσας δι' αὐ-
 τοῦ πλήθος ἱκανὸν μισθοφόρων, ἀσφαλῶς ἤδη τὰ
 κατὰ τὴν ἀρχὴν διεξῆγεν. θεωρῶν δὲ τοὺς βαρβά- 7
 30 ρους ἐκ τοῦ προτερήματος θρασέως καὶ προπετιῶς
 ἀναστρεφομένους, καθοπλίσας καὶ γυμνάσας ἐνερ-

- γῶς τὰς πολιτικὰς δυνάμεις ἐξῆγεν καὶ συμβάλλει
 11. τοῖς πολεμίοις ἐν τῷ Μυλαίῳ πεδίῳ περὶ τὸν Λογ-
 8 γανὸν καλούμενον ποταμόν. τροπὴν δὲ ποιήσας
 αὐτῶν ἰσχυρὰν καὶ τῶν ἡγεμόνων ἐγκρατῆς γενό-
 μενος ζωγρία τὴν μὲν τῶν βαρβάρων κατέκλυσε 5
 τόλμαν, αὐτὸς δὲ παραγενόμενος εἰς τὰς Συρακούσας
 βασιλεὺς ὑπὸ πάντων προσηγορεύθη τῶν συμμά-
 χων.
- 10 Οἱ δὲ Μαμερτίνοι πρότερον μὲν ἐστερημένοι
 τῆς ἐπικουρίας τῆς ἐκ τοῦ Ἑγγίου, καθάπερ ἀνώ- 10
 τερον εἶπον, τότε δὲ τοῖς ἰδίοις πράγμασιν ἐπαι-
 κότες ὀλοσχερῶς διὰ τὰς νῦν ῥηθείσας αἰτίας, οἱ
 μὲν ἐπὶ Καρχηδονίους κατέφευγον καὶ τούτοις ἐν-
 2 εχείριζον σφᾶς αὐτοὺς καὶ τὴν ἄκραν, οἱ δὲ πρὸς
 Ἑωμαίους ἐπρέσβευον, παραδιδόντες τὴν πόλιν καὶ 15
 δεόμενοι βοηθήσειν σφίσιν αὐτοῖς ὁμοφύλοις ὑπάρ-
 3 χουσιν. Ἑωμαῖοι δὲ πολὺν μὲν χρόνον ἠπόρησαν
 διὰ τὸ δοκεῖν ἐξόφθαλμον εἶναι τὴν ἀλογίαν τῆς
 4 βοηθείας. τὸ γὰρ μικρῶ πρότερον τοὺς ἰδίους πο-
 λίτας μετὰ τῆς μεγίστης ἀνηρηκότητος τιμωρίας, ὅτι 20
 Ἑγγίνους παρεσπόνδησαν, παραχρῆμα Μαμερτίνοις
 βοηθεῖν ζητεῖν τοῖς τὰ παραπλήσια πεποιηκόσιν οὐ
 μόνον εἰς τὴν Μεσσηνίαν, ἀλλὰ καὶ τὴν Ἑγγίνων
 5 πόλιν, δυσαπολόγητον εἶχε τὴν ἁμαρτίαν. οὐ μὴν
 ἀγνοοῦντές γε τούτων οὐδέν, θεωροῦντες δὲ τοὺς 25
 Καρχηδονίους οὐ μόνον τὰ κατὰ τὴν Λιβύην, ἀλλὰ
 καὶ τῆς Ἰβηρίας ὑπήκοα πολλὰ μέρη πεποιημένους,
 ἔτι δὲ τῶν νήσων ἀπασῶν ἐγκρατεῖς ὑπάρχοντας
 τῶν κατὰ τὸ Σαρδόνιον καὶ Τυρρηνικὸν πέλαγος,
 6 ἡγωνίων, εἰ Σικελίας ἔτι κυριεύσαιεν, (μὴ) λίαν βα- 30
 ρεῖς καὶ φοβεροὶ γείτονες αὐτοῖς ὑπάρχοιεν, κύκλῳ 18.

σφᾶς περιέχοντες καὶ πᾶσι τοῖς τῆς Ἰταλίας μέρεσιν
 ἐπικείμενοι. διότι δὲ ταχέως ὑφ' αὐτοὺς ποιήσου-7
 νται τὴν Σικελίαν, μὴ τυχόντων ἐπικουρίας τῶν
 Μαμερτίνων, προφανὲς ἦν. κρατήσαντες γὰρ ἐγχειρι-8
 5 ζομένης αὐτοῖς τῆς Μεσσήνης ἔμελλον ἐν ὀλίγῳ
 χρόνῳ τὰς Συρακούσας ἐπανελέσθαι διὰ τὸ πάσης
 12. σχεδὸν δεσπόζειν τῆς ἄλλης Σικελίας. ὃ προορώμενοι 9
 Ῥωμαῖοι καὶ νομίζοντες ἀναγκαῖον εἶναι σφίσι τὸ μὴ
 προέσθαι τὴν Μεσσήνην μηδ' ἔᾶσαι Καρχηδονίους
 10 οἶονεὶ γεφυρωῶσαι τὴν εἰς Ἰταλίαν αὐτοῖς διάβασιν,
 πολὺν μὲν χρόνον ἐβουλεύσαντο, καὶ τὸ μὲν συν-11
 ἔδριον οὐδ' εἰς τέλος ἐκύρωσε τὴν γνώμην διὰ τὰς
 ἄρτι φηθείσας αἰτίας. ἐδόκει γὰρ τὰ περὶ τὴν ἀλο-
 γίαν τῆς τοῖς Μαμερτίνοις ἐπικουρίας ἰσορροπεῖν
 15 τοῖς ἐκ τῆς βοήθειας συμφέρουσιν. οἱ δὲ πολλοὶ 2
 τετραυμένοι μὲν ὑπὸ τῶν προγεγονότων πολέμων
 καὶ προσδεόμενοι παντοδαπῆς ἐπανορθώσεως, ἅμα
 δὲ τοῖς ἄρτι φηθείσι περὶ τοῦ κοινῆ συμφέρου τὸν
 πόλεμον καὶ κατ' ἰδίαν ἐκάστοις ὠφελείας προδή-
 20 λους καὶ μεγάλας ὑποδεικνυόντων τῶν στρατηγῶν,
 ἔκριναν βοηθεῖν. κυρωθέντος δὲ τοῦ δόγματος ὑπὸ 3
 τοῦ δήμου, προχειρισάμενοι τὸν ἕτερον τῶν ὑπάτων
 στρατηγὸν Ἄππιον Κλαύδιον ἐξαπέστειλαν, κελεύ-
 σαντες βοηθεῖν καὶ διαβαίνειν εἰς Μεσσήνην. οἱ 4
 25 δὲ Μαμερτίνοι τὸν μὲν τῶν Καρχηδονίων στρατη-
 γὸν ἤδη κατέχοντα τὴν ἄκραν ἐξέβαλον, τὰ μὲν
 καταπληξάμενοι, τὰ δὲ παραλογισάμενοι· τὸν δ'
 Ἄππιον ἐπεσπῶντο καὶ τούτῳ τὴν πόλιν ἐνεχείρι-
 ζον. Καρχηδόνιοι δὲ τὸν μὲν στρατηγὸν αὐτῶν 5
 30 ἀνεσταύρωσαν, νομίσαντες αὐτὸν ἀβούλως, ἅμα δ'
 ἀνάδρωσος προέσθαι τὴν ἀκρόπολιν· αὐτοὶ δὲ τῆ 6

μὲν ναυτικῇ δυνάμει περὶ Πελοποννήσου στρατοπεδεύ-
 σαντες, τῷ δὲ περὶ στρατεύματι περὶ τὰς Σύνει-
 7 καλουμένας ἐνεργῶς προσέκειντο τῇ Μεσσήνῃ. κατὰ
 δὲ τὸν καιρὸν τοῦτον Ἰέρων νομίσας εὐφυνῶς ἔχειν
 τὰ παρόντα πρὸς τὸ τοὺς βαρβάρους τοὺς τὴν Μεσ- 5
 σήνην κατέχοντας ὀλοσχερῶς ἐκβαλεῖν ἐκ τῆς Σικε-
 λίας, τίθεται πρὸς τοὺς Καρχηδονίους συνθήκας.
 8 καὶ μετὰ ταῦτ' ἀναξεύξας ἐκ τῶν Συρακουσῶν 14.
 ἐποιεῖτο τὴν πορείαν ἐπὶ τὴν προειρημένην πόλιν·
 καταστρατοπεδεύσας δ' ἐκ θατέρου μέρους περὶ τὸ 10
 Χαλκιδικὸν ὕψος καλούμενον ἀπέκλεισε καὶ ταύτης
 13.9 τῆς ἐξόδου τοὺς ἐν τῇ πόλει. ὁ δὲ στρατηγὸς τῶν
 Ῥωμαίων Ἄππιος νυκτὸς καὶ παραβόλως περαιωθεὶς
 10 τὸν πορθμὸν ἤκεν εἰς τὴν Μεσσήνην. ὄρων δὲ
 πανταχόθεν ἐνεργῶς προσηρκεῖν τοὺς πολεμίους 15
 καὶ συλλογισάμενος ἅμα μὲν αἰσχροῦν, ἅμα δ' ἐπι-
 σφαλῆ γίνεσθαι τὴν πολιορκίαν αὐτῷ, τῆς τε γῆς
 11 τῶν πολεμίων ἐπικρατούντων καὶ τῆς θαλάττης, τὸ
 μὲν πρῶτον διεπρεσβεύετο πρὸς ἀμφοτέρους, βουλό-
 μενος ἐξελέσθαι τοῦ πολέμου τοὺς Μάμερτίνοους· 20
 12 οὐδενὸς δὲ προσέχοντος αὐτῷ, τέλος ἐπαναγκαζόμε-
 νος ἔκρινε διακινδυνεύειν καὶ πρῶτον ἐγχειρεῖν τοῖς
 13 Συρακοσίοις. ἐξαγαγὼν δὲ τὴν δύναμιν παρέταξε
 πρὸς μάχην, ἐτοίμως εἰς τὸν ἀγῶνα συγκαταβάτος
 14 αὐτῷ καὶ τοῦ τῶν Συρακοσίων βασιλέως· ἐπὶ πολὺν 25
 δὲ χρόνον διαγωνισάμενος ἐπεκράτησεν τῶν πολε-
 μίων καὶ κατεδίωξε τοὺς ὑπεναντίους ἕως εἰς τὸν
 15 χάρακα πάντας. Ἄππιος μὲν οὖν σκυλεύσας τοὺς
 νεκροὺς ἐπανῆλθεν πάλιν εἰς τὴν Μεσσήνην. ὁ δ'
 Ἰέρων ὀττευσάμενός τι περὶ τῶν ὄλων πραγμάτων, 30
 ἐπιγενομένης τῆς νυκτὸς ἀνεχώρησε κατὰ σπουδὴν

εἰς τὰς Συρακούσας. τῇ δὲ κατὰ πόδας ἡμέρᾳ 12
 γνοὺς Ἄππιος τὴν ἀπόλυσιν τῶν προειρημένων καὶ
 γενόμενος εὐθαρσῆς ἔκρινε μὴ μέλλειν, ἀλλ' ἐγχει-
 ρεῖν τοῖς Καρχηδονίοις. παραγγείλας οὖν τοῖς στρα- 2
 5 τιώταις ἐν ᾧρᾳ γίνεσθαι τὴν θεραπείαν, ἅμα τῷ
 φωτὶ τὴν ἐξοδὸν ἐποιεῖτο. συμβαλὼν δὲ τοῖς ὑπ- 3
 εναντίοις πολλοὺς μὲν αὐτῶν ἀπέκτεινε, τοὺς δὲ λοι-
 ποὺς ἠνάγκασε φυγεῖν προτροπάδην εἰς τὰς παρα-
 κειμένας πόλεις. χρησάμενος δὲ τοῖς εὐτυχήμασι 4
 10 τούτοις καὶ λύσας τὴν πολιορκίαν, λοιπὸν ἐπιπο-
 ρευόμενος ἀδειῶς ἐπόρθη τὴν τε τῶν Συρακοσίων
 καὶ τὴν τῶν συμμαχούντων αὐτοῖς χώραν, οὐδενὸς
 ἀντιποιουμένου τῶν ὑπαίθρων· τὸ δὲ τελευταῖον
 προσκαθίσας αὐτὰς ἐπιβάλετο πολιορκεῖν τὰς Συρα-
 15 κούσας.

Ἡ μὲν οὖν πρώτη Ῥωμαίων ἐκ τῆς Ἰταλίας 5 15.
 14. διάβασις μετὰ δυνάμεως ἦδε καὶ διὰ ταῦτα (καὶ) κατὰ
 τούτους ἐγένετο τοὺς καιροὺς, ἦν οἰκειοτάτην κρί- 6
 ναντες ἀρχὴν εἶναι τῆς ὅλης προθέσεως, ἀπὸ ταύτης
 20 ἐποιησάμεθα τὴν ἐπίστασιν, ἀναδραμόντες ἔτι τοῖς
 χρόνοις τοῦ μηδὲν ἀπόρημα καταλιπεῖν ὑπὲρ τῶν
 κατὰ τὰς αἰτίας ἀποδείξεων. τῷ γὰρ πῶς καὶ πότε 7
 πταίσαντες αὐτῇ τῇ πατρίδι Ῥωμαῖοι τῆς ἐπὶ τὸ
 βέλτιον ἤρξαντο προκοπῆς καὶ πότε πάλιν καὶ πῶς
 25 κρατήσαντες τῶν κατὰ τὴν Ἰταλίαν τοῖς ἐκτὸς ἐπι-
 χειρεῖν ἐπεβάλοντο πράγμασιν, ἀναγκαῖον ὑπελάβο-
 μεν εἶναι παρακολουθῆσαι τοῖς μέλλουσι καὶ τὸ
 κεφάλαιον αὐτῶν τῆς νῦν ὑπεροχῆς δεόντως συν-
 ὄψεσθαι. διόπερ οὐ χρὴ θαυμάζειν οὐδ' ἐν τοῖς 8
 30 ἐξῆς, εἴαν που προσανατρέχωμεν τοῖς χρόνοις περὶ
 τῶν ἐπιφανεστάτων πολιτευμάτων. τοῦτο γὰρ ποιή- 9

σομεν χάριν τοῦ λαμβάνειν ἀρχὰς τοιαύτας, ἐξ ὧν
 ἔσται σαφῶς κατανοεῖν ἐκ τίνων ἕκαστοι καὶ πότε
 καὶ πῶς ὀρμηθέντες εἰς ταύτας παρεγένοντο τὰς
 διαθέσεις, ἐν αἷς ὑπάρχουσι νῦν. ὃ δὲ καὶ περὶ
 Ῥωμαίων ἄρτι πεποιήκαμεν. 5

- 13 Ἀφεμένους δὲ τούτων λέγειν ὦρα περὶ τῶν
 προκειμένων, ἐπὶ βραχὺ καὶ κεφαλαιωδῶς προειρη-
 2 μένους τὰς ἐν τῇ προκατασκευῇ πράξεις. ὧν εἰσι
 πρῶται κατὰ τὴν τάξιν αἱ γενόμεναι Ῥωμαίοις καὶ
 3 Καρχηδονίοις ἐν τῷ περὶ Σικελίας πολέμῳ. ταύ- 10
 ταις συνεχῆς ὁ Διβυκὸς πόλεμος· ὃ συνάπτει τὰ
 κατ' Ἰβηρίαν Ἀμίλικα, μετὰ δὲ τοῦτον Ἀσδρούβα
 4 πραχθέντα καὶ Καρχηδονίοις. οἷς ἐγένετο κατὰ τὸν
 αὐτὸν καιρὸν ἢ πρώτη Ῥωμαίων διάβασις εἰς τὴν
 Ἰλλυρίδα καὶ ταῦτα τὰ μέρη τῆς Εὐρώπης, ἐπὶ δὲ 15
 τοῖς προειρημένοις οἱ πρὸς τοὺς ἐν Ἰταλίᾳ Κελτοὺς
 5 ἀγῶνες. τούτοις δὲ κατὰ τὸν αὐτὸν καιρὸν παρὰ
 τοῖς Ἕλλησιν ὁ Κλεομενικὸς καλούμενος ἐνηργεῖτο
 πόλεμος, εἰς ὃν καὶ τὴν καταστροφὴν ἐποιησάμεθα
 τῆς ὅλης κατασκευῆς καὶ τῆς δευτέρας βύβλου. 20
- 15.6 Τὸ μὲν οὖν ἐξαριθμῆσθαι τὰ κατὰ μέρος ὑπὲρ 16.
 τῶν προειρημένων πράξεων οὐδὲν οὐδ' ἡμῖν ἀναγ-
 7 καίον οὔτε τοῖς ἀκούουσι χρήσιμον. οὐ γὰρ ἱστο-
 ρεῖν ὑπὲρ αὐτῶν προτιθέμεθα, μνησθῆναι δὲ κε-
 8 φαλαιωδῶς προαιρούμεθα χάριν τῆς προκατασκευῆς 25
 τῶν μελλουσῶν ὑφ' ἡμῶν ἱστορεῖσθαι πράξεων.
 8 διόπερ ἐπὶ κεφαλαίων ψάλλοντες κατὰ τὸ συνεχῆς
 τῶν προειρημένων πειρασόμεθα συνάψαι τὴν τε-
 λευτὴν τῆς προκατασκευῆς τῇ τῆς ἡμετέρας ἱστορίας
 9 ἀρχῇ καὶ προθέσει. τοῦτον γὰρ τὸν τρόπον συν- 30
 εχοῦς γινομένης τῆς διηγήσεως, ἡμεῖς τε δόξομεν

εὐλόγως ἐφάπτεσθαι τῶν ἤδη προϊστορημένων ἐτέ-
 ροις, τοῖς τε φιλομαθοῦσιν ἐκ τῆς τοιαύτης οἰκο-
 νομίας εὐμαθῆ καὶ ῥαδίαν ἐπὶ τὰ μέλλοντα ῥηθῆ-
 σεσθαι παρασκευάσομεν τὴν ἔφοδον. βραχὺ δ' ἐπι- 10
 5 μελέστερον πειρασόμεθα διελθεῖν ὑπὲρ τοῦ πρώτου
 συστάντος πολέμου Ῥωμαίοις καὶ Καρχηδονίοις περὶ
 Σικελίας. οὔτε γὰρ πολυχρονιώτερον τούτου πό- 11
 λεμον εὐρεῖν ῥάδιον οὔτε παρασκευὰς ὀλοσχερεστέ-
 ρας οὔτε συνεχεστέρας πράξεις οὔτε πλείους ἀγῶ-
 10 νας οὔτε περιπετείας μείζους τῶν ἐν τῷ προειρη-
 μένῳ πολέμῳ συμβάντων ἑκατέροις. αὐτὰ τε τὰ 12
 πολιτεύματα κατ' ἐκείνους τοὺς καιροὺς ἀκμὴν ἀκέ-
 ραία μὲν ἦν τοῖς ἐθισμοῖς, μέτρια δὲ ταῖς τύχαις,
 πάρισα δὲ ταῖς δυνάμεσιν. διὸ καὶ τοῖς βουλομένοις 13
 15 καλῶς συνθεάσασθαι τὴν ἑκατέρου τοῦ πολιτεύμα-
 τος ἰδιότητα καὶ δύνάμιν οὐχ οὕτως ἐκ τῶν ἐπι-
 γενομένων πολέμων ὡς ἐκ τούτου ποιητέον τὴν
 σύγκρισιν.

Οὐχ ἦττον δὲ τῶν προειρημένων παρωξύνθη 14
 20 ἐπιστῆσαι τούτῳ τῷ πολέμῳ καὶ διὰ τὸ τοὺς ἐμπει-
 ρότατα δοκοῦντας γράφειν ὑπὲρ αὐτοῦ, Φιλῖνον καὶ
 Φάβιον, μὴ δεόντως ἡμῖν ἀπηγγελκέναι τὴν ἀλή-
 θειαν. ἐκόντας μὲν οὖν ἐφεῦσθαι τοὺς ἄνδρας οὐχ 2
 ὑπολαμβάνω, στοχαζόμενος ἐκ τοῦ βίου καὶ τῆς αἰ-
 25 ρέσεως αὐτῶν· δοκοῦσι δέ μοι πεπονθέναι τι παρα-
 πλήσιον τοῖς ἔρῳσι. διὰ γὰρ τὴν αἵρεσιν καὶ τὴν 3
 ὄλην εὐνοίαν Φιλίνῳ μὲν πάντα δοκοῦσιν οἱ Καρ-
 χηδόνιοι πεπρωχθαι φρονίμως, καλῶς, ἀνδρωδῶς,
 16. οἱ δὲ Ῥωμαῖοι τάναντία, Φαβίῳ δὲ τοῦμπαλιῶν τού- 17.
 30 των. ἐν μὲν οὖν τῷ λοιπῷ βίῳ τὴν τοιαύτην ἐπι- 4
 εἰκειαν ἴσως οὐκ ἂν τις ἐκβάλλοι· καὶ γὰρ φιλόφι-

λον εἶναι δεῖ τὸν ἀγαθὸν ἄνδρα καὶ φιλόπατριν καὶ
 συμμισεῖν τοῖς φίλοις τοὺς ἐχθροὺς καὶ συναγαπᾶν
 5 τοὺς φίλους· ὅταν δὲ τὸ τῆς ἱστορίας ἦθος ἀναλαμ-
 βάνῃ τις, ἐπιλαθέσθαι χρὴ πάντων τῶν τοιούτων
 καὶ πολλάκις μὲν εὐλογεῖν καὶ κοσμεῖν τοῖς μεγί- 6
 στοῖς ἐπαίνοις τοὺς ἐχθροὺς, ὅταν αἱ πράξεις ἀπαι-
 τῶσι τοῦτο, πολλάκις δ' ἐλέγχειν καὶ ψέγειν ἔπονει-
 δίστως τοὺς ἀναγκαιοτάτους, ὅταν αἱ τῶν ἐπιτη-
 6 δευμάτων ἁμαρτίαι τοῦθ' ὑποδεικνύωσιν. ὥσπερ
 γὰρ ζῶον τῶν ὄψεων ἀφαιρεθεῖσῶν ἀχρειοῦται τὸ 10
 ὄλον, οὕτως ἐξ ἱστορίας ἀναιρεθείσης τῆς ἀληθείας
 τὸ καταλειπόμενον αὐτῆς ἀνωφελὲς γίνεται δι-
 7 ἡγήμα. διόπερ οὔτε τῶν φίλων κατηγορεῖν οὔτε τοὺς
 ἐχθροὺς ἐπαινεῖν ὀκνητέον, οὔτε δὲ τοὺς αὐτοὺς
 ψέγειν, ποτὲ δ' ἐγκωμιάζειν εὐλαβητέον, ἐπειδὴ τοὺς 15
 ἐν πράγμασιν ἀναστρεφομένους οὔτ' εὐστοχεῖν αἰεὶ
 8 δυνατὸν οὔθ' ἁμαρτάνειν συνεχῶς εἰκόσ. ἀποσιάντας
 οὖν τῶν πραττόντων αὐτοῖς τοῖς πραττομένοις ἐφαρ-
 μοστέον τὰς προεπούσας ἀποφάσεις καὶ διαλήψεις ἐν
 9 τοῖς ὑπομνήμασιν. ὡς δ' ἔστιν ἀληθῆ τὰ νῦν ὑφ' 20
 15 ἡμῶν εἰρημένα σκοπεῖν ἐκ τούτων πάρεστιν. ὁ γὰρ
 Φιλῆνος ἀρχόμενος ἅμα τῶν πραγμάτων καὶ τῆς δευ-
 τέρας βύβλου φησὶ προσκαθῆσθαι τῇ Μεσσήνῃ πο-
 λεμοῦντας τοὺς τε Καρχηδονίους καὶ τοὺς Συρα-
 2 κοσίους, παραγενομένους δὲ τοὺς Ῥωμαίους κατὰ 25
 θάλατταν εἰς τὴν πόλιν εὐθὺς ἐξελθεῖν ἐπὶ τοὺς
 Συρακοσίους· λαβόντας δὲ πολλὰς πληγὰς ἐπαν-
 ελθεῖν εἰς τὴν Μεσσήνην· αὐθις δ' ἐπὶ τοὺς Καρχη-
 δονίους ἐκπορευθέντας οὐ μόνον πληγὰς λαβεῖν,
 ἀλλὰ καὶ ^{ζωφῆ}ζωφῆ τῶν στρατιωτῶν ἱκανοὺς ἀπο- 30
 3 βαλεῖν. ταῦτα δ' εἰπὼν τὸν μὲν Ἰέρωνά φησι μετὰ

τὴν γενομένην συμπλοκὴν οὕτως ἔξω γενέσθαι τοῦ
 17. φρονεῖν ὥστε μὴ μόνον παραχρῆμα τὸν χάρακα
 καὶ τὰς σκητὰς ἐμπρήσαντα φυγεῖν νυκτὸς εἰς τὰς
 Συρακούσας, ἀλλὰ καὶ τὰ φρούρια πάντα κατα-
 5 λιπεῖν τὰ κείμενα κατὰ τῆς τῶν Μεσσηνίων χώρας·
 ὁμοίως δὲ καὶ τοὺς Καρχηδονίους μετὰ τὴν μάχην 4 18.
 εὐθέως ἐκλιπόντας τὸν χάρακα διελεῖν σφᾶς εἰς τὰς
 πόλεις, τῶν δ' ὑπαίθρων οὐδ' ἀντιποιεῖσθαι τολ-
 μᾶν ἔτι· διὸ καὶ συνθεωρήσαντας τοὺς ἡγουμένους
 10 αὐτῶν ἀποδεδειλιακότας τοὺς ὄχλους βουλευσάσθαι
 μὴ κρίνειν διὰ μάχης τὰ πράγματα· τοὺς δὲ Ῥω- 5
 μαίους ἐπομένους αὐτοῖς οὐ μόνον τὴν χώραν πορ-
 θεῖν τῶν Καρχηδονίων καὶ Συρακοσίων, ἀλλὰ καὶ
 τὰς Συρακούσας αὐτὰς προσκαθίσαντας ἐπιβαλέσθαι
 15 πολιορκεῖν. ταῦτα δ', ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, τῆς πάσης 6
 ἐστὶν ἀλογίας πλήρη καὶ διαστολῆς οὐ προσδεῖται
 τὸ παράπαν. οὓς μὲν γὰρ πολιορκοῦντας τὴν Μεσ 7
 σήνην καὶ νικῶντας ἐν ταῖς συμπλοκαῖς ὑπέθετο,
 τούτους φεύγοντας καὶ τῶν ὑπαίθρων ἐκχωροῦντας
 20 καὶ τέλος πολιορκουμένους καὶ ταῖς ψυχαῖς ἀποδε-
 δειλιακότας ἀπέφηνεν· οὓς δ' ἠττωμένους καὶ πο- 8
 λιορκουμένους ὑπεστήσατο, τούτους διώκοντας καὶ
 παραχρῆμα κρατοῦντας τῶν ὑπαίθρων καὶ τέλος
 πολιορκοῦντας τὰς Συρακούσας ἀπέδειξε. ταῦτα δὲ 9
 25 συνάδειν ἀλλήλοις οὐδαμῶς δύναται· πῶς γάρ; ἀλλ'
 ἀναγκαῖον ἢ τὰς ὑποθέσεις εἶναι τὰς πρώτας ψευ-
 δεῖς ἢ τὰς ὑπὲρ τῶν συμβαινόντων ἀποφάσεις. εἰσὶ 10
 δ' αὐταὶ μὲν ἀληθεῖς· καὶ γὰρ ἐξεχώρησαν οἱ Καρ-
 χηδόσιοι καὶ Συρακόσιοι τῶν ὑπαίθρων, καὶ τὰς
 30 Συρακούσας ἐπολέμουν οἱ Ῥωμαῖοι κατὰ πόδας,
 ὡς δ' οὕτως φησι, καὶ τὴν Ἐχέταν, ἐν μέσῃ κει-

- μένην τῇ τῶν Συρακοσίων καὶ Καρχηδονίων ἐπαρ-
 11 χία. λοιπὸν ἀνάγκη συγχωρεῖν τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς
 ὑποθέσεις εἶναι ψευδεῖς, καὶ νικῶντων εὐθέως τῶν
 Ῥωμαίων ἐν ταῖς περὶ τὴν Μεσσήνην συμπλοκαῖς
 ἠττημένους αὐτοὺς ἡμῖν ὑπὸ τοῦ συγγραφέως ἀπηγ- 5
 γέλθαι.
- 12 Φιλίνον μὲν οὖν παρ' ὄλην ἂν τις τὴν πραγ-
 ματείαν εὖροι τοιοῦτον ὄντα, παραπλησίως δὲ καὶ
 18 Φάβιον, ὡς ἐπ' αὐτῶν δειχθήσεται τῶν καιρῶν.
- 13 ἡμεῖς δ' ἐπειδὴ τοὺς ἀρμόζοντας πεποιήμεθα λόγους 10
 ὑπὲρ τῆς παρεκβάσεως, ἐκανελθόντες ἐπὶ τὰς πρά-
 ξεις πειρασόμεθα προστιθέντες ἀεὶ τὸν ἐξῆς λόγον 19.
 εἰς ἀληθινὰς ἐννοίας ἄγειν διὰ βραχείων τοὺς ἐν-
 τυγχάνοντας ὑπὲρ τοῦ προειρημένου πολέμου.
- 16 Προσπεσόντων γὰρ εἰς τὴν Ῥώμην ἐκ τῆς Σικε- 15
 λίας τῶν περὶ τὸν Ἄππιον καὶ τὰ στρατόπεδα
 προτερημάτων, καταστήσαντες ὑπάτους Μάνιον Ὀτα-
 κίλιον καὶ Μάνιον Οὐαλέριον τὰς τε δυνάμεις ἀπά-
 σας ἐξαπέστελλον καὶ τοὺς στρατηγοὺς ἀμφοτέρους
 2 εἰς τὴν Σικελίαν. ἔστι δὲ παρὰ Ῥωμαίοις τὰ πάντα 20
 τέτταρα στρατόπεδα Ῥωμαϊκὰ χωρὶς τῶν συμμάχων,
 ἃ κατ' ἐνιαυτὸν προχειρίζονται· τούτων ἕκαστον
 ἀνὰ τετρακισχιλίους πεζοὺς, ἵππεις δὲ τριακοσίους.
 3 ὧν παραγενομένων ἀπὸ τε τῶν Καρχηδονίων αἱ
 πλείους ἀφιστάμεναι πόλεις προσετίθεντο τοῖς Ῥω- 25
 4 μαίοις ἀπὸ τε τῶν Συρακοσίων. ὁ δ' Ἰέρων θεω-
 ρῶν τὴν διατροπὴν καὶ κατάπληξιν τῶν Σικελιωτῶν,
 ἅμα δὲ τὸ πλῆθος καὶ τὸ βάρος τῶν Ῥωμαϊκῶν
 στρατοπέδων, ἐκ πάντων συνελογίζετο τούτων ἐπι-
 κυδεστέρας εἶναι τὰς τῶν Ῥωμαίων ἢ τὰς τῶν 30
 5 Καρχηδονίων ἐλπίδας. διόπερ ἐπὶ τοῦτο τὸ μέρος

δομήσας τοῖς λογισμοῖς διεπέμπετο πρὸς τοὺς στρα-
 τηγούς, ὑπὲρ εἰρήνης καὶ φιλίας ποιούμενος τοὺς
 λόγους. οἱ δὲ Ῥωμαῖοι προσεδέξαντο, καὶ μάλιστα 6
 διὰ τὰς χορηγίας· θαλαττοκρατούντων γὰρ τῶν Καρ- 7
 6 χηδονίων εὐλαβοῦντο μὴ πανταχόθεν ἀποκλεισθῶσι
 τῶν ἀναγκαίων διὰ τὸ καὶ περὶ τὰ πρὸ τοῦ δια-
 βάντα στρατόπεδα πολλὴν ἔνδειαν γεγονέναι τῶν
 ἐπιτηδείων. διόπερ ὑπολαβόντες τὸν Ἰέρωνα με- 8
 γάλην εἰς τοῦτο τὸ μέρος αὐτοῖς παρέξασθαι χρεῖαν
 10 ἀσμένως προσεδέξαντο τὴν φιλίαν. ποιησάμενοι δὲ 9
 συνθήκας ἐφ' ᾧ τὰ μὲν αἰχμάλωτα χωρὶς λύτρων
 ἀποδοῦναι τὸν βασιλέα Ῥωμαίοις, ἀργυρίου δὲ προσ-
 θεῖναι τάλαντα τούτοις ἑκατόν, λοιπὸν ἤδη Ῥωμαῖοι
 μὲν ὡς φίλοις καὶ συμμάχοις ἐχρῶντο τοῖς Συρα-
 19. κοσίοις. ὁ δὲ βασιλεὺς Ἰέρων ὑποστείλας ἑαυτὸν 10
 ὑπὸ τὴν Ῥωμαίων σκέπην καὶ χορηγῶν ἀεὶ τούτοις
 εἰς τὰ κατεπείγοντα τῶν πραγμάτων ἀδεῶς ἐβασί-
 λευε τῶν Συρακοσίων τὸν μετὰ ταῦτα χρόνον, φι-
 λοστεφανῶν καὶ φιλοδοξῶν εἰς τοὺς Ἕλληνας. ἐπι- 11
 20 φανεστάτος γὰρ δὴ πάντων οὗτος δοκεῖ καὶ πλεῖ-
 στον χρόνον ἀπολελανκέναι τῆς ἰδίας εὐβουλίας ἐν 20.
 τε τοῖς κατὰ μέρος καὶ τοῖς καθόλου πράγμασιν.

Ἐπανενεχθεῖσῶν δὲ τῶν συνθηκῶν εἰς τὴν Ῥώ- 17
 μην, καὶ προσδεξαμένου τοῦ δήμου καὶ κυρώσαν-
 25 τος τὰς πρὸς Ἰέρωνα διαλύσεις, λοιπὸν οὐκέτι πά-
 σας ἔκρινον ἐξαποστέλλειν οἱ Ῥωμαῖοι τὰς δυνάμεις,
 ἀλλὰ δύο μόνον στρατόπεδα, νομίζοντες ἅμα μὲν 2
 κεκουφίσθαι τὸν πόλεμον αὐτοῖς προσκεχωρηκότος
 τοῦ βασιλέως, ἅμα δὲ μᾶλλον ὑπολαμβάνοντες οὐ-
 30 τως εὐπορήσειν τὰς δυνάμεις τοῖς ἀναγκαίοις. οἱ 3
 δὲ Καρχηδόνιοι θεωροῦντες τὸν μὲν Ἰέρωνα πολέ-

μιον αὐτοῖς γεγονότα, τοὺς δὲ Ῥωμαίους ὀλοσχερό-
 στερον ἐμπλεκομένους εἰς τὰ κατὰ τὴν Σικελίαν
 ὑπέλαβον βαρυτέρας προσδεῖσθαι παρασκευῆς, δι'
 ἧς ἀντοφθαλμεῖν δυνήσονται τοῖς πολεμίοις καὶ
 4 συνέχειν τὰ κατὰ τὴν Σικελίαν. διὸ καὶ ξενολογῆ- 5
 σαντες ἐκ τῆς ἀντιπέρας χώρας πολλοὺς μὲν Λιγυ-
 στίνοὺς καὶ Κελτοὺς, ἔτι δὲ πλείους τούτων Ἴβη-
 5 ρας, ἅπαντας εἰς τὴν Σικελίαν ἀπέστειλαν. ὄρωντες
 δὲ τὴν τῶν Ἀκράγαντινων πόλιν εὐφροσύνῃ οὖσαν
 πρὸς τὰς παρασκευὰς καὶ βαρυτάτην ἔμα τῆς αὐτῶν 10
 ἐπαρχίας εἰς ταύτην συνήθροισαν τὰ τε χορήγια
 καὶ τὰς δυνάμεις, ὀρμητηρίῳ κρίνοντες χρῆσθαι
 6 ταύτῃ τῇ πόλει πρὸς τὸν πόλεμον. τῶν δὲ Ῥω-
 μαίων οἱ μὲν πρὸς τὸν Ἰέρωνα ποιησάμενοι στρα-
 τηγοὶ τὰς συνθήκας ἀνακεχωρήκειςαν· οἱ δὲ μετὰ 15
 τούτους κατασταθέντες Λεύκιος Ποστόμιος καὶ
 Κόιντος Μαμίλιος ἦκον εἰς τὴν Σικελίαν μετὰ τῶν
 7 στρατοπέδων. θεωροῦντες δὲ τὴν τῶν Καρχηδο-
 νίων ἐπιβολὴν καὶ τὰς περὶ τὸν Ἀκράγαντα παρα-
 20 σκευὰς ἔγνωσαν τολμηρότερον ἐγχειρεῖν τοῖς πράγ- 20
 μασιν· διὸ καὶ τὰ μὲν ἄλλα μέρη τοῦ πολέμου
 παρήκαν, φέροντες δὲ παντὶ τῷ στρατεύματι πρὸς
 αὐτὸν Ἀκράγαντα προσήρειςαν· καὶ στρατοπεδεύ-
 σαντες ἐν ὀκτῶ σταδίοις ἀπὸ τῆς πόλεως συνέκλει-
 9 σαν ἐντὸς τειχῶν τοὺς Καρχηδονίους. ἀκμαξούσης 25
 δὲ τῆς τοῦ σίτου συναγωγῆς, καὶ προφαινομένης
 χρονίου πολιορκίας, ὄρμησαν ἐκθνυρότερον τοῦ δέ-
 10 οντος οἱ στρατιῶται πρὸς τὸ σιτολογεῖν. οἱ δὲ Καρ- 21.
 χηδόνιοι κατιδόντες τοὺς πολεμίους ἐσκεδασμένους
 κατὰ τῆς χώρας, ἐξελθόντες ἐπέθεντο τοῖς σιτολο- 20
 γοῦσιν. τρεψάμενοι δὲ τούτους ῥαδίως οἱ μὲν ἐπὶ

τὴν τοῦ χάρακος ἀρπαγὴν ὤρμησαν, οἱ δ' ἐπὶ τὰς
 ἐφεδρείας. ἀλλ' ἢ τῶν ἐθισμῶν διαφορὰ καὶ τότε 11
 καὶ πολλάκις ἤδη σέσωκε τὰ Ῥωμαίων πράγματα.
 τὸ γὰρ πρόστιμον παρ' αὐτοῖς θάνατός ἐστι τῷ προ-
 5 εμένῳ τὸν τόπον καὶ φυγόντι τὸ παράπαν ἐξ ἐφ-
 εδρείας. διὸ καὶ τότε πολλαπλασίους ὄντας τοὺς 12
 ὑπεναντίους ὑποστάντες γενναίως πολλοὺς μὲν τῶν
 ἰδίων ἀπέβαλον, ἔτι δὲ πλείους τῶν ἐχθρῶν ἀπ-
 ἔκτειναν. τέλος δὲ κυκλώσαντες τοὺς πολεμίους ὅσον 13
 10 οὕτω διασπῶντας τὸν χάρακα, τοὺς μὲν αὐτῶν δι-
 ἐφθειραν, τοὺς δὲ λοιποὺς ἐπικείμενοι καὶ φονεύον-
 τες συνεδίωξαν εἰς τὴν πόλιν.

Μετὰ δὲ ταῦτα συνέβη τοὺς μὲν Καρχηδονίους 18
 εὐλαβέστερον διακείσθαι πρὸς τὰς ἐπιθέσεις, τοὺς
 15 δὲ Ῥωμαίους φυλακτικώτερον χρῆσθαι ταῖς προνο-
 μαῖς. ἐπεὶ δ' οὐκ ἀντεξήεσαν οἱ Καρχηδόνιοι πλὴν 2
 ἕως ἀκροβολισμοῦ, διελόντες οἱ στρατηγοὶ τῶν Ῥω-
 μαίων εἰς δύο μέρη τὴν δύναμιν τῷ μὲν ἐνὶ περὶ
 τὸ πρὸ τῆς πόλεως Ἀσκληπιεῖον ἔμενον, θατέρῳ δὲ
 20 κατεστρατοπέδευσαν ἐν τοῖς πρὸς Ἡράκλειαν κεκλι-
 μένοις μέρεσιν τῆς πόλεως. τὰ δὲ μεταξὺ τῶν στρα- 3
 τοπέδων ἐξ ἑκατέρου τοῦ μέρους τῆς πόλεως ὠχυ-
 ρώσαντο καὶ τὴν μὲν (ἐντὸς) αὐτῶν τάφρον προει-
 βάλοντο χάριν τῆς πρὸς τοὺς ἐξιόντας ἐκ τῆς
 25 πόλεως ἀσφαλείας, τὴν δ' ἐκτὸς αὐτῶν περιεβά-
 λοντο, φυλακὴν ποιούμενοι τῶν ἔξωθεν ἐπιθέσεων
 21. καὶ τῶν παρεισάγεσθαι καὶ παρεισπίπτειν εἰσθότων
 εἰς τὰς πολιορκουμένας πόλεις. τὰ δὲ μεταξὺ τῶν 4
 τάφρων καὶ τῶν στρατοπέδων διαστήματα φυλακαῖς
 30 διέλαβον, ὀχυροποιησάμενοι τοὺς εὐκαίρους τῶν
 τόπων ἐν διαστάσει. τὰ δὲ χορήγια καὶ τὴν ἄλλην 5

παρασκευὴν οἱ μὲν ἄλλοι σύμμαχοι πάντες ἤθροίζον
 αὐτοῖς καὶ παροῆγον εἰς Ἐρβησόν, αὐτοὶ δ' ἐκ ταύ-
 τῆς τῆς πόλεως οὐ μακρὰν ὑπαρχούσης ἄγοντες καὶ
 φέροντες συνεχῶς τὰς ἀγορὰς δαψιλῆ τὰναγκαῖα
 6 σφίσι παρεσκεύαζον. πέντε μὲν οὖν ἰσῶς μῆνας ἐπὶ 22.
 τῶν αὐτῶν διέμενον, οὐδὲν ὀλοσχερὲς προτέρημα
 δυνάμενοι λαβεῖν κατ' ἀλλήλων πλὴν τῶν ἐν αὐ-
 7 τοῖς τοῖς ἀκροβολισμοῖς συμβαινόντων. συναγομέ-
 νων δὲ τῷ λιμῷ τῶν Καρχηδονίων διὰ τὸ πλῆθος
 τῶν ἐν τῇ πόλει συγκεκλεισμένων ἀνδρῶν — οὐ γὰρ 10
 ἐλάττους πέντε μυριάδων ὑπῆρχον — δυσχρηστούμε-
 νος Ἀννίβας ἤδη τοῖς πράγμασιν, ὃ τεταγμένος ἐπὶ
 τῶν πολιορκουμένων δυνάμεων, διεπέμπετο συν-
 εχῶς εἰς τὴν Καρχηδόνα τὴν τε περίστασιν διασα-
 8 φῶν καὶ βοηθεῖν παρακαλῶν. οἱ δ' ἐν τῇ Καρχη- 15
 δόνι τῶν ἐπισυνηγμένων στρατιωτῶν καὶ θηρίων
 γεμίσαντες τὰς ναῦς ἐξέπεμψαν εἰς τὴν Σικελίαν
 9 πρὸς Ἄνωνα τὸν ἕτερον στρατηγόν. ὃς συναγα-
 γῶν τὰς παρασκευὰς καὶ δυνάμεις εἰς Ἡράκλειαν
 πρῶτον μὲν πραξικοπήσας κατέσχε τὴν τῶν Ἐρβη- 20
 σέων πόλιν καὶ παρείλετο τὰς ἀγορὰς καὶ τὴν τῶν
 ἀναγκαίων χορηγίαν τοῖς τῶν ὑπεναντίων στρατο-
 10 πέδοις. ἐξ οὗ συνέβη τοὺς Ῥωμαίους ἐπ' ἴσου πο-
 λιορκεῖν καὶ πολιορκεῖσθαι τοῖς πράγμασιν. εἰς γὰρ
 τοῦτο συνήγοντο τῇ σιτοδείᾳ καὶ σπᾶνει τῶν ἀναγ- 25
 καίων ὥστε πολλάκις βουλευέσθαι περὶ τοῦ λύειν
 11 τὴν πολιορκίαν. ὃ δὴ καὶ τέλος ἂν ἐποίησαν, εἰ
 μὴ πᾶσαν σπουδὴν καὶ μηχανὴν προσφερόμενος Ἰέ-
 ρων τὰ μέτρια καὶ τὰναγκαῖα σφίσι παρεσκεύαζε
 22.19 τῶν χορηγίων. μετὰ δὲ ταῦτα θεωρῶν ὃ προειρη- 30
 μένος ἀνῆρ τοὺς μὲν Ῥωμαίους ὑπὸ τε τῆς νόσου

καὶ τῆς ἐνδείας ἀσθενῶς διακειμένους διὰ τὸ λοι-
 μικὴν εἶναι παρ' αὐτοῖς κατάστασιν, τὰ δὲ σφέτερα
 στρατόπεδα νομίζων ἀξιόχρεα πρὸς μάχην ὑπάρχειν,
 ἀναλαβὼν τὰ τε θηρία περὶ πεντήκοντα τὸν ἀριθ- 2
 μὸν ὄντα καὶ τὴν λοιπὴν δύναμιν ἅπασαν προῆγε
 κατὰ σπουδὴν ἐκ τῆς Ἡρακλείας, παραγγείλας τοῖς
 Νομαδικοῖς ἵππεῦσι προπορεύεσθαι καὶ συνεγγί-
 σασι τῷ χάρακι τῶν ἐναντίων ἐρεθίζειν καὶ πειρᾶ-
 σθαι τοὺς ἵππους αὐτῶν ἐκκαλεῖσθαι, κἄπειτα πᾶ-
 10 λιν ἐκκλίνας ἀποχωρεῖν, ἕως ἂν αὐτῷ συμμίξωσι.
 πραξάντων δὲ τὸ συνταχθὲν τῶν Νομάδων καὶ 23.
 προσμιξάντων θατέρῳ τῶν στρατοπέδων, εὐθύς οἱ
 τῶν Ῥωμαίων ἵππεις ἐξεχέοντο καὶ θρασέως ἐπ-
 ἐκειντο τοῖς Νομάσιν. οἱ δὲ Λίβνες ὑπεχώρουν κατὰ 4
 15 τὸ παρᾶγγεσμα, μέχρι συνέμιξαν τοῖς περὶ τὸν Ἄν-
 νωνα· λοιπὸν τ' ἐκ μεταβολῆς περιχυθέντες ἐπ-
 ἐκειντο τοῖς πολεμίοις καὶ πολλοὺς μὲν αὐτῶν ἀπ-
 ἐκτειναν, τοὺς δὲ λοιποὺς ἕως εἰς τὸν χάρακα
 συνεδίωξαν. γενομένων δὲ τούτων ἐπεστρατοπέδευ- 5
 20 σαν οἱ περὶ τὸν Ἄνωνα τοῖς Ῥωμαίοις, καταλαβό-
 μενοι τὸν λόφον τὸν καλούμενον Τόρον, ὥς δέκα
 σταδίους ἀπέχοντες τῶν ὑπεναντίων. καὶ δύο μὲν 6
 μῆνας ἔμενον ἐπὶ τῶν ὑποκειμένων, οὐδὲν ὀλοσχε-
 ρὲς πράττοντες πλὴν ἀκροβολιζόμενοι καθ' ἑκά-
 25 στην ἡμέραν. τοῦ δ' Ἄννιβου διαπυρσομένου καὶ 7
 διαπεμπομένου συνεχῶς ἐκ τῆς πόλεως πρὸς τὸν
 Ἄνωνα καὶ δηλοῦντος ὅτι τὰ πλήθη τὸν λιμὸν
 οὐχ ὑπομένει, πολλοὶ δὲ καὶ πρὸς τοὺς πολεμίους
 ἀντομολοῦσι διὰ τὴν ἐνδειαν, ἔγνω διακινδυνεύειν
 30 ὁ τῶν Καρχηδονίων στρατηγός, οὐχ ἤττον ἐπὶ τοῦτο
 φερομένων καὶ τῶν Ῥωμαίων διὰ τὰς προειρημένους

8 αἰτίας. διόπερ ἔξαγαγόντες ἀμφοτέρωι τὰς δυνά-
 μεις εἰς τὸν μεταξὺ τόπον τῶν στρατοπέδων συν-
 9 ἔβαλλον ἀλλήλοισι. ἐπὶ πολὺν δὲ χρόνον γενομένης
 τῆς μάχης τέλος ἐτρέψαντο τοὺς προκινδυνεύσαντας
 23.10 μισθοφόρους τῶν Καρχηδονίων οἱ Ῥωμαῖοι. τού- 5
 των δὲ πεσόντων εἰς τὰ θηρία καὶ τὰς λοιπὰς τάξεις
 τὰς ἐφεστηκυίας συνέβη πᾶν συνταραχθῆναι τὸ
 11 τῶν Φοινίκων στρατόπεδον. γενομένου δ' ἐγκλί-
 ματος ὀλοσχεροῦς οἱ μὲν πλείστοι διεφθάρησαν αὐ-
 τῶν, τινὲς δ' εἰς Ἡράκλειαν ἀπεχώρησαν· οἱ δὲ 10
 Ῥωμαῖοι τῶν τε πλείστων ἐκυρίευσαν θηρίων καὶ
 12 τῆς ἐπισκευῆς ἀπάσης. ἐπιγενομένης δὲ τῆς νυκτός,
 καὶ διὰ τὴν ἐκ τῶν κατορθωμάτων χαρὰν καὶ διὰ
 τὸν κόπον ῥαθυμότερον ταῖς φυλακαῖς αὐτῶν χρη-
 σαμένων, ἀπειπίσας Ἀννίβας τὰ πράγματα καὶ νο- 15
 μίσας ἔχειν εὐφυῆ καιρὸν πρὸς σωτηρίαν διὰ τὰς
 προειρημένας αἰτίας, ὤρμησε περὶ μέσας νύκτας ἐκ 24.
 13 τῆς πόλεως, ἔχων τὰς ξενικὰς δυνάμεις. χῶσας δὲ
 φορμοῖς ἀχύρων σεσαγμένοις τὰς τάφρους ἔλαθε
 τοὺς πολεμίους ἀπαγαγὼν ἀσφαλῶς τὴν δύναμιν. 20
 14 οἱ δὲ Ῥωμαῖοι τῆς ἡμέρας ἐπελεύσεως συνέντες τὸ
 γεγονός καὶ τῆς οὐραγίας τῆς τῶν περὶ τὸν Ἀν-
 νίβαν ἐπὶ βραχὺ καθαψάμενοι μετὰ ταῦτα πάντες
 15 ὤρμησαν πρὸς τὰς πύλας. οὐδενὸς δ' ἐμποδῶν
 αὐτοῖς ἰσταμένου, παρεισπεσόντες διήρπασαν τὴν 25
 πόλιν καὶ πολλῶν μὲν σωμάτων, πολλῆς δὲ καὶ
 παντοδαπῆς ἐγένοντο κατασκευῆς ἐγκρατεῖς.
 20 Τῆς δ' ἀγγελίας ἀφικομένης εἰς τὴν σύγκλητον
 τῶν Ῥωμαίων ὑπὲρ τῶν κατὰ τὸν Ἀκράγαντα, πε-
 ριχαρεῖς γενόμενοι καὶ ταῖς διανοίαις ἐπαρθέοντες 30
 οὐκ ἔμενον ἐπὶ τῶν ἐξ ἀρχῆς λογισμῶν οὐδ' ἤρ-

κοῦντο σεσωκέναι τοὺς Μαμερτίνοὺς οὐδὲ ταῖς ἐξ
 αὐτοῦ τοῦ πολέμου γενομέναις ὠφελείαις, ἐλπίσαν-2
 τες δὲ καθόλου δυνατὸν εἶναι τοὺς Καρχηδονίους
 ἐκβαλεῖν ἐκ τῆς νήσου, τούτου δὲ γενομένου μεγάλην
 5 ἐπίδοσιν αὐτῶν λήψεσθαι τὰ πράγματα, πρὸς τού-
 τοις ἦσαν τοῖς λογισμοῖς καὶ ταῖς περὶ τοῦτο τὸ
 μέρος ἐπινοίαις. τὰ μὲν οὖν περὶ τὰς πεζικὰς δυ- 3
 νάμεις ἐώρων κατὰ λόγον σφίσι προχωροῦντα· μετὰ 4
 γὰρ τοὺς τὸν Ἀκράγαντα πολιορκήσαντας οἱ κατα-
 10 σταθέντες στρατηγοὶ Λεύκιος Οὐαλέριος καὶ Τίτος
 24. Ὀτακίλιος ἐδόκουν ἐνδεχομένως χειρίζειν τὰ κατὰ
 τὴν Σικελίαν. τῆς δὲ θαλάττης ἀκονιτὶ τῶν Καρ- 5
 χηδονίων ἐπικρατούντων ἐξυγροστατεῖτ' αὐτοῖς ὁ πό-
 λεμος· ἐν γὰρ τοῖς ἐξῆς χρόνοις, κατεχόντων αὐ- 6
 15 τῶν ἤδη τὸν Ἀκράγαντα, πολλαὶ μὲν πόλεις προσ-
 ετίθεντο τῶν μεσογαίων τοῖς Ῥωμαίοις, ἀγωνιῶσαι
 τὰς πεζικὰς δυνάμεις, ἔτι δὲ πλείους ἀφίσταντο τῶν
 παραθαλαττίων, καταπεπληγμένοι τὸν τῶν Καρχη-
 δονίων στόλον. ὅθεν ὄρωντες αἰεὶ καὶ μᾶλλον εἰς 7
 20 ἐκάτερα τὰ μέρη ῥοπὰς λαμβάνοντα τὸν πόλεμον
 διὰ τὰς προειρημένας αἰτίας, ἔτι δὲ τὴν μὲν Ἰτα-
 λίαν πορθουμένην πολλάκις ὑπὸ τῆς ναυτικῆς δυ-
 νάμεως, τὴν δὲ Αἰβύην εἰς τέλος ἀβλαβῆ διαμένου-
 σαν, ἔωρησαν ἐπὶ τὸ συνεμβαίνειν τοῖς Καρχηδο-
 25 νίοις εἰς τὴν θάλατταν. διὸ καὶ τοῦτο τὸ μέρος 8
 οὐχ ἥκιστα με παρώρησεν ποιήσασθαι μνήμην ἐπὶ 25.
 πλεῖον τοῦ προειρημένου πολέμου χάριν τοῦ μηδὲ
 ταύτην ἀγνοεῖσθαι τὴν ἀρχήν, πῶς καὶ πότε καὶ δι'
 ἅς αἰτίας πρῶτον ἐνέβησαν εἰς θάλατταν Ῥωμαῖοι.
 30 θεωροῦντες δὲ τὸν πόλεμον αὐτοῖς τριβὴν λαμβά- 9
 νοντα, τότε πρῶτον ἐπεβάλλοντο ναυπηγεῖσθαι σκάφη,

10 πεντηρικὰ μὲν ἑκατόν, εἴκοσι δὲ τριήρεις. τῶν δὲ
 ναυπηγῶν εἰς τέλος ἀπείρων ὄντων τῆς περὶ τὰς
 πεντήρεις ναυπηγίας διὰ τὸ μηδένα τότε τῶν κατὰ
 τὴν Ἰταλίαν κεχρησθαι τοιούτοις σκάφεσιν, πολλὴν
 11 αὐτοῖς παρεῖχεν τοῦτο τὸ μέρος δυσχέρειαν. ἐξ ὧν
 καὶ μάλιστα συνίδοι τις ἂν τὸ μεγαλόψυχον καὶ
 12 παράβολον τῆς Ῥωμαίων αἰρέσεως. οὐ γὰρ οἷον εὐ-
 λόγους ἀφορμὰς ἔχοντες, ἀλλ' οὐδ' ἀφορμὰς καθ-
 ἀπαξ οὐδ' ἐπίνοιαν οὐδέποτε ποιησάμενοι τῆς θαλάτ-
 τῆς, τότε δὴ πρῶτον ἐν νῶ λαμβάνοντες οὕτως τολ- 10
 μηρῶς ἐνεχείρησαν ὥστε πρὶν ἢ πειραθῆναι τοῦ
 πράγματος, εὐθύς ἐπιβαλέσθαι Καρχηδονίοις ναυ-
 μαχεῖν τοῖς ἐκ προγόνων ἔχουσι τὴν κατὰ θάλατ-
 13 ταν ἡγεμονίαν ἀδῆριτον. μαρτυρίᾳ δ' ἔν τις χρή-
 σαιτο πρὸς τὴν ἀλήθειαν τῶν νῦν ὑπ' ἐμοῦ λεγο- 15
 μένων καὶ πρὸς τὸ παράδοξον αὐτῶν τῆς τόλμης·
 ὅτε γὰρ τὸ πρῶτον ἐπεχείρησαν διαβιβάζειν εἰς τὴν
 Μεσσήνην τὰς δυνάμεις, οὐχ οἷον κατάφρακτος ἀν-
 25 τοῖς ὑπῆρχεν ναῦς, ἀλλ' οὐδὲ καθόλου μακρὸν πλοῖον
 14 οὐδὲ λέμβος οὐδ' εἷς, ἀλλὰ παρὰ Ταραντίνων καὶ 20
 Λοκρῶν ἔτι δ' Ἐλεατῶν καὶ Νεαπολιτῶν συγχορη-
 σάμενοι πεντηκοντόρους καὶ τριήρεις ἐπὶ τούτων
 15 παραβόλως διεκόμισαν τοὺς ἄνδρας. ἐν ᾧ δὴ καιρῷ
 τῶν Καρχηδονίων κατὰ τὸν πορθμὸν ἐπαναχθέντων
 αὐτοῖς, καὶ μιᾶς νεῶς καταφράκτου διὰ τὴν προ- 25
 θυμίαν προπεσοῦσης, ὥστ' ἐποκείλασαν γενέσθαι
 τοῖς Ῥωμαίοις ὑποχείριον, ταύτη παραδείγματι χρώ-
 μενοι τότε πρὸς ταύτην ἐποιοῦντο τὴν τοῦ παντὸς
 16 στόλου ναυπηγίαν, ὡς εἰ μὴ τοῦτο συνέβη γενέ-
 σθαι, δῆλον ὡς διὰ τὴν ἀπειρίαν εἰς τέλος ἂν ἐκωλύ- 30
 21 θῆσαν τῆς ἐπιβολῆς. οὐ μὴν ἀλλ' οἷς μὲν ἐπιμελῆς

ἦν τῆς ναυπηγίας, ἐγίνοντο περὶ τὴν τῶν πλοίων
 κατασκευὴν, οἱ δὲ τὰ πληρώματα συναθροίσαντες
 ἐδίδασκον ἐν τῇ γῆ κωπηλατεῖν τὸν τρόπον τοῦτον·^{26.}
 καθίσαντες ἐπὶ τῶν εἰρεσιῶν ἐν τῇ χέρσῳ τοὺς ἕν-²
⁵ δρας τὴν αὐτὴν ἔχοντας τάξιν ταῖς ἐπ' αὐτῶν τῶν
 πλοίων καθέδραις, μέσον δ' ἐν αὐτοῖς στήσαντες
 τὸν κελευστήν, ἅμα πάντας ἀναπίπτειν ἐφ' αὐτοὺς
 ἄγοντας τὰς χεῖρας καὶ πάλιν προνεύειν ἐξωθοῦν-
 τας ταύτας συνείθιζον ἄρχεσθαι τε καὶ λήγειν τῶν
¹⁰ κινήσεων πρὸς τὰ τοῦ κελευστοῦ παραγγέλματα.
 προκατασκευασθέντων δὲ τούτων, ἅμα τῷ συντελε-³
 σθῆναι τὰς ναῦς καθελκύσαντες καὶ βραχὺν χρό-
 νον ἐπ' αὐτῆς τῆς ἀληθείας ἐν θαλάττῃ πειραθέν-
 τες ἔπλεον παρὰ τὴν Ἰταλίαν κατὰ τὸ πρόσταγμα
¹⁵ τοῦ στρατηγοῦ. ὁ γὰρ ἐπὶ τῆς ναυτικῆς δυνάμεως⁴
 τεταγμένος τοῖς Ῥωμαίοις Γνάιος Κορνήλιος ὀλίγαις
 ἡμέραις πρότερον, συντάξας τοῖς ναυάρχοις, ἐπειδὴν
 καταρτίσωσι τὸν στόλον, πλεῖν ὡς ἐπὶ τὸν πορθμὸν,
 αὐτὸς ἀναχθεὶς μετὰ νεῶν ἑπτακαίδεκα προκα-
²⁰ ἔπλευσεν ἐπὶ τὴν Μεσσήνην, σπουδάζων τὰ κατ-
 επείγοντα πρὸς τὴν χρεῖαν παρασκευάσαι τῷ στόλῳ.
 προσπεσούσης δ' αὐτῷ πράξεως ἐκεῖ περὶ τῆς τῶν⁵
 Λιπαραίων πόλεως, δεξάμενος τὴν ἐλπίδα προχειρό-
 τερον τοῦ δέοντος ἔπλει ταῖς προειρημέναις ναυσὶ
^{26.} καὶ καθωρμίσθη πρὸς τὴν πόλιν. ὁ δὲ τῶν Καρ-⁶
 χηδονίων στρατηγὸς Ἀννίβας, ἀκούσας ἐν τῷ Παν-
 ὄρμῳ τὸ γεγονός ἐξαποστέλλει Βοώδη τῆς γερου-
 σίας ὑπάρχοντα, ναῦς εἴκοσι δούς. ὃς ἐπιπλεύσας νυ-⁷
 κτὸς ἐν τῷ λιμένι συνέκλεισε τοὺς περὶ τὸν Γνάιον.
³⁰ ἡμέρας δ' ἐπιγενομένης τὰ μὲν πληρώματα πρὸς
 φυγὴν ὥρμησεν εἰς τὴν γῆν, ὁ δὲ Γνάιος ἐκπλαγῆς

γενόμενος καὶ ποιεῖν ἔχων οὐδὲν τέλος παρέδωκεν
 8 αὐτὸν τοῖς πολεμίοις. οἱ δὲ Καρχηδόνιοι τὰς τε
 ναῦς καὶ τὸν στρατηγὸν τῶν ὑπεναντίων ὑποχείριον
 9 ἔχοντες παραχρῆμα πρὸς τὸν Ἀννίβαν ἀπήραν. μετ'
 οὐ πολλὰς δ' ἡμέρας, οὕτως ἐναργοῦς ὄντος καὶ
 προσφάτου τοῦ περὶ τὸν Γνάιον ἀτυχήματος, παρ'
 ὀλίγον αὐτὸς Ἀννίβας εἰς τὸ παραπλήσιον ἀμάρ-
 10 τημα προφανῶς ἐνέπεσεν. ἀκούσας γὰρ τὸν τῶν
 Ῥωμαίων στόλον κομιζόμενον παρὰ τὴν Ἰταλίαν σύν-
 εγγυς εἶναι, κατιδεῖν βουλόμενος τὸ τε πλῆθος καὶ 27.
 τὴν ὅλην σύνταξιν τῶν ὑπεναντίων, λαβὼν πεν-
 11 τήκοντα ναῦς ἐπιπλεῖ. κάμπτων δὲ περὶ τὸ τῆς Ἰτα-
 λίας ἀκρωτήριον ἐπιπίπτει τοῖς πολεμίοις ἐν κόσμῳ
 καὶ τάξει ποιουμένοις τὸν πλοῦν καὶ τὰς μὲν πλεί-
 ονς ἀπέβαλε τῶν νεῶν, αὐτὸς δὲ μετὰ τῶν ὑπολει- 15
 φθεισῶν ἀνελπίστως καὶ παραδόξως διέφυγεν.

22 Οἱ δὲ Ῥωμαῖοι μετὰ ταῦτα συνεγγίσαντες τοῖς
 κατὰ τὴν Σικελίαν τόποις καὶ συνέντες τὸ γεγο-
 νὸς σύμπτωμα περὶ τὸν Γνάιον παραντίκα μὲν δι-
 επέμποντο πρὸς Γάιον Βίλιον τὸν ἡγούμενον τῆς 20
 2 πεζῆς δυνάμεως καὶ τοῦτον ἀνέμενον, ἅμα δ'
 ἀκούοντες οὐ μακρὰν εἶναι τὸν τῶν πολεμίων στό-
 λον ἐγίνοντο πρὸς παρασκευὴν τοῦ ναυμαχεῖν.
 3 ὄντων δὲ τῶν πλοίων φάουλων ταῖς κατασκευαῖς καὶ
 δυσκινήτων, ὑποτίθεται τις αὐτοῖς βοήθημα πρὸς 25
 τὴν μάχην τοὺς ἐπικληθέντας μετὰ ταῦτα κόρακας
 4 ὧν συνέβαινε τὴν κατασκευὴν εἶναι τοιαύτην. στῦ-
 λος ἐν πρόρρα στρογγύλος εἰστήκει, μῆκος μὲν ὄρ-
 27. γυῖων τεττάρων, κατὰ δὲ τὸ πλάτος τριῶν παλαι-
 5 στῶν ἔχων τὴν διάμετρον. οὗτος αὐτὸς μὲν ἐπὶ 20
 τῆς κορυφῆς τροχιλίαν εἶχεν, περιετίθετο δ' αὐτῷ

κλίμαξ ἐπικαρσίαις σανίσι καθηλωμένη, πλάτος μὲν
 ποδῶν τεττάρων, τὸ δὲ μῆκος ἕξ ὀργυιῶν. τὸ δὲ 6
 τρῆμα τοῦ σανιδώματος ἦν παράμηκες καὶ περι-
 έβαινε περι τὸν στῦλον μετὰ τὰς πρώτας εὐθείως τῆς
 8 κλίμακος δὴ ὀργυιάς. εἶχεν δὲ καὶ δρύφακτον αὐτῆ
 παρ' ἑκατέραν τὴν ἐπιμήκη πλευρὰν εἰς γόνυ τὸ
 βάθος. ἐπὶ δὲ τοῦ πέρατος αὐτοῦ προσήρμοστυ 7
 σιδηροῦν οἶον ὑπερον ἀπωξυσμένον, ἔχον δακτύ-
 λιον ἐπὶ τῆς κορυφῆς, ὡς τὸ ὄλον φαίνεσθαι παρα-
 10 πλήσιον ταῖς σιτοποικαῖς μηχανήσεσιν. εἰς δὲ τοῦτον 8
 τὸν δακτύλιον ἐνεδέδετο κάλωσ, ᾧ κατὰ τὰς ἐμβο-
 λάς τῶν πλοίων ἐξαίροντες τοὺς κόρακας διὰ τῆς
 ἐν τῷ στύλῳ τροχιλίας ἀφίεσαν ἐπὶ τὸ κατάστρομα
 τῆς ἀλλοτρίας νεὼς ποτὲ μὲν κατὰ προῶρραν, ποτὲ
 15 δ' ἀντιπεριάγοντες τὰς ἐκ τῶν πλαγίων προσπι-
 πτούσας ἐμβολάς. ὅτε δὲ ταῖς σανίσι τῶν καταστρο- 9
 μάτων ἐμπαγέντες οἱ κόρακες ὁμοῦ συνδήσαιεν τὰς
 ναῦς, εἰ μὲν πλάγλαι παραβάλοιεν ἀλλήλαις, παν- 28.
 ταχόθεν ἐπεπήδων, εἰ δὲ κατὰ προῶρραν, δι' αὐτοῦ
 20 τοῦ κόρακος ἐπὶ δύο συνεχεῖς ἐποιοῦντο τὴν ἐφ-
 οδον· ὧν οἱ μὲν ἡγούμενοι τὴν κατὰ πρόσωπον ἐπι- 10
 φάνειαν ἐσκέπαζον ταῖς τῶν θυρεῶν προβολαῖς, οἱ
 δ' ἐπόμενοι τὰς ἐκ τῶν πλαγίων ἠσφάλιζον πλευ-
 ρὰς ὑπὲρ τὸν δρύφακτον ὑπερτιθέμενοι τὰς ἵτις
 25 τῶν ὅπλων. οὗτοι μὲν οὖν τοιαύτη κεχρημένοι πα- 11
 ρασκευῇ καιρὸν ἐπετήρουν πρὸς ναυμαχίαν· ὁ δὲ 23
 Γάιος Βίλιος ὡς θάρτων ἔγνω τὴν περιπέτειαν τοῦ
 τῆς ναυτικῆς δυνάμεως ἡγουμένου, παραδοὺς τὰ
 πεζικὰ στρατόπεδα τοῖς χιλιάρχοις αὐτὸς διεκομίσθη
 30 πρὸς τὸν στόλον. πνθόμενος δὲ τοὺς πολεμίους 2
 πορθεῖν τὴν Μυλαῖτιν χώραν ἐπιπλεῖ στόλῳ παντί.

28. 3 συνιδόντες δ' οἱ Καρχηδόνιοι μετὰ χαρᾶς καὶ σπου-
 δῆς ἀνήγοντο ναυσὶν ἑκατὸν καὶ τριάκοντα, κατα-
 φρονοῦντες τῆς ἀπειρίας τῶν Ῥωμαίων, καὶ πάντες
 ἔπλεον ἀντίπρωροι τοῖς πολεμίοις, οὐδὲ τάξεως
 καταξιώσαντες τὸν κίνδυνον, ἀλλ' ὡς ἐπὶ λείαν τινα 5
 4 πρόδηλον. ἤγειτο δ' Ἀννίβας αὐτῶν — οὗτος δ'
 ἦν ὁ τὰς δυνάμεις ἐκκλέψας νυκτὸς ἐκ τῆς τῶν
 Ἀκρογαντίνων πόλεως — ἔχων ἐπτήρη τὴν γενο-
 5 μένην Πύρρου τοῦ βασιλέως. ἅμα δὲ τῷ πλησιά-
 ζειν συνθεωροῦντες ἀνανενευκότας τοὺς κόρακας ἐν 10
 ταῖς ἐκάστων πλώραις, ἐπὶ ποσὸν μὲν ἠπόρουν οἱ
 Καρχηδόνιοι, ξενιζόμενοι ταῖς τῶν ὀργάνων κατα-
 σκευαῖς· οὐ μὴν ἀλλὰ τελέως κατεγνώκότες τῶν
 ἐναντίων ἐνέβαλον οἱ πρῶτοι πλείοντες τετολμηκό-
 6 τως. τῶν δὲ συμπλεκομένων σκαφῶν αἰὲ δεδεμε- 15
 νων τοῖς ὀργάνοις, καὶ τῶν ἀνδρῶν εὐθύς ἐπιπο-
 ρευομένων δι' αὐτοῦ τοῦ κόρακος καὶ συμπλεκο-
 μένων ἐπὶ τοῖς καταστρώμασιν, οἱ μὲν ἐφουεύοντο
 τῶν Καρχηδονίων, οἱ δὲ παρεδίδοσαν ἑαυτοὺς ἐκ-
 20 πληττόμενοι τὸ γινόμενον· παραπλήσιον γὰρ πεζο-
 7 μαχίας συνέβαινε τὸν κίνδυνον ἀποτελεῖσθαι. διὸ
 καὶ τριάκοντα μὲν τὰς πρῶτας συμβαλούσας ναῦς
 αὐτάνδρους ἀπέβαλον, σὺν αἷς ἐγένετ' αἰχμάλωτον
 καὶ τὸ τοῦ στρατηγοῦ πλοῖον· Ἀννίβας δ' ἀνελ-
 πίστως καὶ παραβόλως αὐτὸς ἐν τῇ σκάφῃ διέφυγεν. 29.
 8 τὸ δὲ λοιπὸν πλῆθος τῶν Καρχηδονίων ἐποιεῖτο
 μὲν τὸν ἐπίπλουν ὡς εἰς ἐμβολήν, ἐν δὲ τῷ συνεγ-
 γίξειν θεωροῦντες τὸ συμβεβηκὸς περὶ τὰς προ-
 πλεύσας ναῦς ἐξέκλινον καὶ διένευον τὰς τῶν
 9 ὀργάνων ἐπιβολάς. πιστεύοντες δὲ τῷ ταχυναυτεῖν, 30
 οἱ μὲν ἐκ πλαγίων, οἱ δὲ κατὰ πρύμναν ἐκπερι-

πλέοντες ἀσφαλῶς ἠλπίζον ποιήσασθαι τὰς ἐμβολὰς. πάντη δὲ καὶ πάντως ἀντιπερισταμένων καὶ συν- 10
διανευόντων τῶν ὀργάνων οὕτως ὥστε κατ' ἀνάγκη
τοὺς ἐγγίσαντας συνδεδέσθαι, τέλος ἐγκλίναν-
τες ἔφυγον οἱ Καρχηδόνιοι, καταπλαγέντες τὴν
καινοτομίαν τοῦ συμβαίνοντος, πεντήκοντα ναῦς
ἀποβαλόντες.

Οἱ δὲ Ῥωμαῖοι παραδόξως ἀντιπεποιημένοι τῆς 24
29. κατὰ θάλατταν ἐλπίδος, διπλασίως ἐπερρώσθησαν
10 ταῖς ὁρμαῖς πρὸς τὸν πόλεμον. τότε μὲν οὖν προσ- 2
σχόντες τῇ Σικελίᾳ τὴν τ' Αἰγεσταιῶν ἔλυσαν πο-
λιορκίαν ἐσχάτως αὐτῶν ἤδη διακειμένων κατὰ
τε τὴν ἐκ τῆς Αἰγέστης ἀναχώρησιν Μάκελλαν πό-
λιν κατὰ κράτος εἶλον. μετὰ δὲ τὴν ναυμαχίαν 3
15 Ἀμίλλκας, ὁ τῶν Καρχηδονίων στρατηγὸς ὁ τεταγ-
μένος ἐπὶ τῶν πεζικῶν δυνάμεων, διατρίβων περὶ
Πάνορμον, γνοὺς ἐν τοῖς Ῥωμαϊκοῖς στρατοπέδοις
στασιάζοντας τοὺς συμμάχους πρὸς τοὺς Ῥωμαίους
περὶ τῶν ἐν ταῖς μάχαις πρωτείων, καὶ πυνθανό- 4
20 μενος στρατοπεδεύειν αὐτοὺς καθ' ἑαυτοὺς τοὺς
συμμάχους μεταξὺ τοῦ Παρώπου καὶ τῶν Θερμιῶν
τῶν Ἰμεραίων, ἐπιπεσὼν αὐτοῖς αἰφνιδίως ἀνα-
στρατοπεδεύουσι μετὰ πάσης τῆς δυνάμεως σχεδὸν
εἰς τετρακισχιλίους ἀπέκτεινεν. μετὰ δὲ ταύτην τὴν 5
25 πρᾶξιν ὁ μὲν Ἀννίβας ἔχων τὰς διασωθείσας ναῦς
ἀπέπλευσεν εἰς τὴν Καρχηδόνα, μετ' οὐ πολὺ δ'
ἐκεῖθεν εἰς Σαρδόνα διῆρε, προσλαβὼν ναῦς καὶ
τινας τῶν ἐνδόξων τριηράρχων. χρόνοις δ' οὐ 6
πολλοῖς κατόπιεν ἐν τῇ Σαρδόνι συγκλεισθεὶς ὑπὸ
30 Ῥωμαίων ἐν τινι λιμένι καὶ πολλὰς ἀποβαλὼν τῶν
νεῶν, παραντίκα συλληφθεὶς ὑπὸ τῶν διασωθέντων

- 7 Καρχηδονίων ἀνεσταυρώθη. Ῥωμαῖοι γὰρ ἄμα τῆς
θαλάττης ἤψαντο καὶ τῶν κατὰ Σαρδόνα πραγμά-
των εὐθέως ἀντείχοντο.
- 8 Τὰ δ' ἐν τῇ Σικελίᾳ στρατόπεδα τῶν Ῥωμαίων 30.
κατὰ μὲν τὸν ἐξῆς ἐνιαυτὸν οὐδὲν ἄξιον ἐπραξαν 5
9 λόγου, τότε δὲ προσδεξάμενοι τοὺς ἐπικαθεσταμέ-
νους ἄρχοντας Αὐλον Ἀτίλιον καὶ Γάιον Σολπί-
κιον ὤρμησαν ἐπὶ τὸν Πάνορμον διὰ τὸ τὰς τῶν
10 Καρχηδονίων δυνάμεις ἐκεῖ παραχειμάζειν. οἱ δὲ
στρατηγοὶ συνεγγίσαντες τῇ πόλει μετὰ πάσης τῆς 10
δυνάμεως παρετάξαντο. τῶν δὲ πολεμίων οὐκ ἀντ-
εξιόντων, πάλιν ἐντεῦθεν ἐποίησαντο τὴν ὁρμὴν ἐπὶ
11 πόλιν Ἰππάναν, καὶ ταύτην μὲν ἐξ ἐφόδου κατὰ
κράτος ἔλαβον, εἶλον δὲ καὶ τὸ Μυττίστρατον, πολ-
30.λοὺς χρόνους ὑπομεμενηκὸς τὴν πολιορκίαν διὰ τὴν 15
12 ὀχυρότητα τοῦ τόπου. τὴν δὲ Καμαριναίων πόλιν
μικρῷ πρότερον ἀπ' αὐτῶν ἀποστᾶσαν, τότε προσ-
ενέγκαντες ἔργα καὶ καταβαλόντες τὰ τεῖχη κατ-
έσχον· ὁμοίως δὲ καὶ τὴν Ἔνναν καὶ ἕτερα πλείω
13 πολισμάτια τῶν Καρχηδονίων. ἀπὸ δὲ τούτων γε- 20
νόμενοι Λιπαραίους ἐπεχείρησαν πολιορκεῖν.
- 25 Τῷ δ' ἐξῆς ἐνιαυτῷ Γάιος Ἀτίλιος ὁ στρατηγὸς
τῶν Ῥωμαίων πρὸς Τυνδαρίδα καθορμισθεὶς καὶ
συνθεασάμενος ἀτάκτως παραπλέοντα τὸν τῶν Καρχη-
δονίων στόλον, παραγγείλας τοῖς ἰδίοις πληρώμα- 25
σιν ἔπεσθαι τοῖς ἡγουμένοις, αὐτὸς ὤρμησε πρὸ τῶν
2 ἄλλων, ἔχων δέκα ναῦς ὁμοπλοούσας. οἱ δὲ Καρχη-
δόνιοι συνιδόντες τῶν ὑπεναντίων τοὺς μὲν ἀκμὴν
ἐμβαίνοντας, τοὺς δ' ἀναγομένους, τοὺς δὲ πρῶ-
τους πολὺ προειληφότας τῶν ἄλλων, ἐπιστρέψαντες 30
3 αὐτοῖς ἀπήντων. καὶ κυκλώσαντες τὰς μὲν ἄλλας

διέφθειραν, τὴν δὲ τοῦ στρατηγοῦ ναῦν παρ' ὀλίγον αὐτανδρον ἔλαβον. οὐ μὴν ἀλλ' αὕτη μὲν ταῖς ὑπηρεσίαις ἐξηρτυμένη καὶ ταχυναυτοῦσα διέφυγε παραδόξως τὸν κίνδυνον, αἱ δὲ λοιπαὶ τῶν Ῥωμαίων 4
 5 ἐπιπλέουσαι κατὰ βραχὺ συνηθροίζοντο. γενόμεναι δ' ἐν μετώπῳ συνέβαλλον τοῖς πολεμίοις καὶ δέκα μὲν αὐτάνδρους ναῦς ἔλαβον, ὀκτὼ δὲ κατέδυσαν. αἱ δὲ λοιπαὶ τῶν Καρχηδονίων ἀπεχώρησαν εἰς τὰς Λιπαραίας καλουμένας νήσους.

10 Ἐκ δὲ ταύτης τῆς ναυμαχίας ἀμφότεροι νομίζοντες 5 ἐφάμιλλον πεποιῆσθαι τὸν κίνδυνον, ὥρμησαν ὀλο-81. σχερδέστερον ἐπὶ τὸ συνίστασθαι ναυτικὰς δυνάμεις καὶ τῶν κατὰ θάλατταν ἀντέχεσθαι πραγμάτων. αἱ 6 δὲ πεζικαὶ δυνάμεις ἐν τοῖς κατὰ ταῦτα καιροῖς οὐδὲν
 15 ἐπραξαν ἄξιον μνήμης, ἀλλὰ περὶ μικρὰς καὶ τὰς τυ- χούσας πράξεις κατέτριψαν τοὺς χρόνους. διὸ παρα-7 σκευασάμενοι, καθάπερ εἶπον, εἰς τὴν ἐπιφερομένην θερσίαν ἀνήχθησαν Ῥωμαῖοι μὲν τριάκοντα καὶ τρια- κοσίαις μακρῶν ναυσὶ καταφράκτοις καὶ κατέσχον
 31. εἰς Μεσσήνην. ὄθεν ἀναχθέντες ἐπλεον δεξιὰν ἔχον-8 τες τὴν Σικελίαν, κάμψαντες δὲ τὸν Πάχυνον ὑπερ- ἤσαν εἰς Ἐκνομον διὰ τὸ καὶ τὸ πεζὸν στράτευμα περὶ τούτους αὐτοὺς εἶναι τοὺς τόπους. Καρχη-9 δόνιοι δὲ πεντήκοντα καὶ τριακοσίαις ναυσὶ κατα-
 25 φράκτοις ἀναπλεύσαντες Λιλυβαίῳ προσέσχον, ἐν- τεῦθεν δὲ πρὸς Ἡράκλειαν τὴν Μινώαν καθωρμί- σθησαν. ἦν δὲ τῶν μὲν Ῥωμαίων πρόθεσις εἰς 26 τὴν Λιβύην πλεῖν καὶ τὸν πόλεμον ἐκεῖ περισπᾶν, ἵνα τοῖς Καρχηδονίοις μὴ περὶ Σικελίας, ἀλλὰ περὶ
 30 σφῶν αὐτῶν καὶ τῆς ἰδίας χώρας ὁ κίνδυνος γίνη- ται. τοῖς δὲ Καρχηδονίοις τάναντία τούτων ἐδόκει· 2

συνιδόντες γὰρ ὡς εὐέφοδος ἐστὶν ἡ Λιβύη καὶ πᾶς
 δὲ κατὰ τὴν χώραν λαὸς εὐχείρωτος τοῖς ἄπαξ εἰς
 αὐτὴν ἐμβαλοῦσιν, οὐχ οἷοί τ' ἦσαν ἐπιτρέπειν,
 3 ἀλλὰ διακινδυνεύειν καὶ ναυμαχεῖν ἔσπευδον. ὕν-
 των δὲ τῶν μὲν πρὸς τὸ κωλύειν, τῶν δὲ πρὸς τὸ 6
 βιάζεσθαι, προφανῆς ἦν ὁ μέλλων ἀγὼν ἐκ τῆς ἑκα-
 4 τέρων συνίστασθαι φιλοτιμίας. οἱ μὲν οὖν Ῥωμαῖοι
 πρὸς ἀμφοτέρωθεν τὴν παρασκευὴν ἀρμόζουσαν ἐποι-
 οῦντο πρὸς τε τὴν κατὰ θάλατταν χρεῖαν καὶ πρὸς
 5 τὴν ἀπόβασιν τὴν εἰς τὴν πολεμίαν. διόπερ ἐπιλέ 10
 ξαντες ἐκ τῶν πεζικῶν στρατοπέδων τὰς ἀρίστας χεῖ-
 ρας διεῖλον τὴν πᾶσαν δύναμιν, ἣν ἤμελλον ἀνα-
 6 λαμβάνειν, εἰς τέτταρα μέρη. τὸ δὲ μέρος ἕκαστον
 διττὰς εἶχεν προσηγορίας· πρῶτον μὲν γὰρ ἑκαλεῖτο
 στρατόπεδον καὶ πρῶτος στόλος καὶ τὰ λοιπὰ κατὰ 15
 λόγον. τὸ δὲ τέταρτον καὶ τρίτην ἐπωνυμίαν ἔτι 32.
 προσειλήφει· τριάριοι γὰρ ὠνομάζοντο κατὰ τὴν ἐν
 7 τοῖς πεζικοῖς στρατοπέδοις συνήθειαν. καὶ τὸ μὲν
 σύμπαν ἦν στράτευμα τούτων τῆς ναυτικῆς δυνά-
 μεως περὶ τέτταρας καὶ δέκα μυριάδας, ὡς ἂν ἐκά- 20
 στης νεῶς λαμβανούσης ἐρέτας μὲν τριακοσίους, ἐπι-
 8 βάτας δ' ἑκατὸν εἴκοσιν. οἱ δὲ Καρχηδόνιοι τὸ μὲν
 πλεῖον καὶ τὸ πᾶν ἠρμόζοντο πρὸς τὸν κατὰ θάλατ-
 32.ταν κίνδυνον· τό γε μὴν πλῆθος αὐτῶν ἦν ὑπὲρ
 πεντεκαίδεκα μυριάδας κατὰ τὸν τῶν νεῶν λόγον. 25
 9 ἐφ' οἷς οὐχ οἷον ἂν τις παρῶν καὶ θεώμενος ὑπὸ
 τὴν ὄψιν, ἀλλὰ κἂν ἀκούων καταπλαγείη τὸ τοῦ
 κινδύνου μέγεθος καὶ τὴν τῶν πολιτευμάτων ἀμ-
 φοτέρων μεγαλομερίαν καὶ δύναμιν, στοχαζόμενος
 ἐκ τε τοῦ τῶν ἀνδρῶν καὶ τοῦ τῶν νεῶν πλήθους. 30
 10 οἱ δὲ Ῥωμαῖοι συλλογιζόμενοι διότι τὸν μὲν πλοῦν

εἶναι συμβαίνει πελάγιον, τοὺς δὲ πολεμίους τα-
 χυνναυτεῖν, πανταχόθεν ἐπειρῶντο ποιείσθαι τὴν τάξιν
 ἀσφαλῆ καὶ δυσπρόσοδον. τὰς μὲν οὖν ἐξήρεις δὴ 11
 οὔσας, ἐφ' ὧν ἔπλεον οἱ στρατηγοὶ Μάρκος Ἀτίλιος
 5 καὶ Λεύκιος Μάλιος, πρῶτας ἐν μετώπῳ παραλλήλους
 ἔταξαν. τούτων δ' ἑκατέρω συνέχευε κατα μίαν ναῦν 12
 ἐπιτάττοντες τῇ μὲν τὸν πρῶτον, τῇ δὲ τὸν δεύτε-
 ρον στόλον ἐπέστησαν, αἰεὶ καθ' ἑκάστην ναῦν ἑκα-
 τέρου τοῦ στόλου μείζον τὸ μεταξὺ ποιοῦντες διά-
 10 στημα. ταῖς δὲ πρόρραις ἔξω νεύοντα τὰ σκάφη
 τὴν ἐπίστασιν ἐπ' ἀλλήλοις εἶχεν. ἐπειδὴ δὲ τὸν 13
 πρῶτον καὶ δεύτερον στόλον ἀπλῶς εἰς ἔμβολον ἔτα-
 ξαν, ἐπέβαλον τούτοις ἐπὶ μίαν ναῦν ἐν μετώπῳ
 τὸ τρίτον στρατόπεδον· ὧν ἐπιστάντων ἀπετελέσθη
 15 τρίγωνον τὸ πᾶν εἶδος τῆς τάξεως. ἐπὶ δὲ τούτοις 14
 ἐπέστησαν τὰς ἱππηγούς, ῥύματα δόντες ἐξ αὐτῶν
 ταῖς τοῦ τρίτου στόλου ναυσίν. ταύταις δὲ κατόπιν 15
 ἐπέβαλον τὸν τέταρτον στόλον, τοὺς τριαρίους κλη-
 θέντας, ἐπὶ μίαν παρεκτείναντες ναῦν, ὡς ὑπερτεί-
 20 νειν ἔξ ἑκατέρου τοῦ μέρους τοὺς πρὸ ἑαυτῶν. καὶ 16
 συναρμοσθέντων πάντων κατὰ τὸν εἰρημένον τρό-
 83. πον, τὸ μὲν ὅλον ἀπετελέσθη σχῆμα τῆς τάξεως
 ἔμβολον, οὗ τὸ μὲν ἐπὶ τὴν κορυφὴν μέρος ἦν κοί-
 λον, τὸ δὲ πρὸς τῇ βάσει στερεόν, τὸ δὲ σύμπαν
 25 ἐνεργὸν καὶ πρακτικόν, ἅμα δὲ καὶ δυσδιάλυτον.
 οἱ δὲ τῶν Καρχηδονίων στρατηγοὶ κατὰ τὸν αὐτὸν 27
 καιρὸν παρακαλέσαντες τὰ πλήθη διὰ βραχέων καὶ
 συνυποδείξαντες αὐτοῖς ὅτι νικήσαντες μὲν τῇ ναυ-
 μαχίᾳ περὶ Σικελίας ποιήσονται τὸν πόλεμον, ἡτ-
 83. τηθέντες δὲ περὶ τῆς σφετέρως πατρίδος κινδυνεύ-
 σουσιν καὶ τῶν ἀναγκαίων, οὕτως αὐτοῖς παρήγγει-

2 λαν ἐμβαίνειν εἰς τὰς ναῦς. προθύμως δὲ πάντων
 ποιούντων τὸ παραγγελλόμενον διὰ τὸ προορᾶσθαι
 τὸ μέλλον ἐκ τῶν εἰρημένων, εὐθαρσῶς ἀνήγοντο
 8 καὶ καταπληκτικῶς. θεωροῦντες δὲ τὴν τῶν πολε-
 μίων τάξιν οἱ στρατηγοὶ καὶ πρὸς ταύτην ἀρμοζόμε- 5
 νοι τὰ μὲν τρία μέρη τῆς αὐτῶν δυνάμεως ἐπὶ μίαν
 ἕτατον ναῦν, πρὸς τὸ πέλαγος ἀνατείναντες τὸ δε-
 ξιὸν κέρασ, ὡς κυκλώσοντες τοὺς ὑπεναντίους, πά-
 σασ ἰστάντες ἀντιπρώρρους τὰς ναῦς τοῖς πολεμίοις.
 4 τὸ δὲ τέταρτον εὐώνυμον τῆς ὅλης τάξεως ἐποίουν, 10
 5 ἐν ἐπικαμπίῳ νεῦον πρὸς τὴν γῆν. ἤγοῦντο δὲ τῶν
 Καρχηδονίων τοῦ μὲν δεξιοῦ κέρως, ἔχων ἐπίπλους
 καὶ πεντήρεις τὰς μάλιστα ταχυναυτούσας πρὸς τὴν
 ὑπερκέρασιν, "Αννων ὁ περὶ τὸν Ἀκράγαντα λειψθεῖς
 6 τῇ παρατάξει· τῶν δ' εὐωνύμων εἶχε τὴν ἐπιμέλειαν 15
 Ἀμίλλκας ὁ περὶ τὴν Τυνδαρίδα ναυμαχίσας· ὃς τότε
 κατὰ μέσσην τὴν τάξιν ποιούμενος τὸν κίνδυνον ἐχρή-
 7 σατό τιμι στρατηγήματι κατὰ τὸν ἀγῶνα τοιαύδε. τῶν
 γὰρ Ῥωμαίων συνθεασαμένων ἐπὶ λεπτὸν ἐκτεταμέ-
 νους τοὺς Καρχηδονίους καὶ ποιησαμένων τὴν ὁρ- 20
 μὴν ἐπὶ μέσους, τὴν μὲν ἀρχὴν ὁ κίνδυνος ἔλαβε
 8 τοιαύτην. ταχὺ δὲ τῶν περὶ τὰ μέσα Καρχηδονίων
 ἐκ παραγγέλματος κλινάντων πρὸς φυγὴν χάριν τοῦ
 διασπάσαι τὴν τῶν Ῥωμαίων τάξιν, οὗτοι μὲν ὑπ-
 εχώρουν μετὰ σπουδῆς, οἱ δὲ Ῥωμαῖοι κατόπιν ἤκο- 25
 9 λούθουν ἐκθύμως. ὁ μὲν οὖν πρῶτος καὶ δεῦτερος
 στόλος ἐπέκειτο τοῖς φεύγουσιν, τὸ δὲ τρίτον καὶ τὸ
 τέταρτον στρατόπεδον ἀπεσπᾶτο, τῶν μὲν θυμουλ-
 κούντων τὰς ἱππηγούς ναῦς, τῶν δὲ τριαρίων συμ- 34.
 10 μενόντων καὶ συνεφεδρευόντων τούτοις. ἐπεὶ δὲ 30
 τὸν πρῶτον καὶ δεῦτερον στόλον ἱκανὸν τῶν ἄλλων

ἐδόκουν ἀπεσπακέναι τόπον οἱ Καρχηδόνιοι, συνθή-
 ματος ἀρθέντος ἐκ τῆς Ἀμίλκου νεῶς μετεβάλλοντο
 πάντες ἅμα καὶ συνέβαλον τοῖς ἐπικειμένοις. ἀγῶ- 11
 34. νος δὲ συστάντος καρτεροῦ, τῷ μὲν ταχυναυτεῖν ἐκ-
 5 περιπλέοντες καὶ ῥαδίως μὲν προσιόντες ὀξέως δ'
 ἀποχωροῦντες πολὺ περιῆσαν οἱ Καρχηδόνιοι, τῷ 12
 δὲ βιαιομαχεῖν κατὰ τὰς συμπλοκάς καὶ συνθεῖν τοῖς
 κόραξιν τοὺς ἅπαξ ἐγγίσαντας, ἅμα δὲ καὶ τῷ συν-
 αγωνιζομένων ἀμφοτέρων τῶν στρατηγῶν ἐν ὄψει
 10 τῶν ἡγουμένων ποιεῖσθαι τὸν κίνδυνον, οὐχ ἦττον
 ἐπικυδεστέρας εἶχον οἱ Ῥωμαῖοι τῶν Καρχηδονίων
 τὰς ἐλπίδας. ἢ μὲν οὖν κατὰ τούτους μάχη τοιαύ- 13
 την εἶχε διάθεσιν. κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν καιρὸν τὸ 28
 μὲν δεξιὸν κέρας ἔχων Ἄννων, τὸ μεῖναι ἐν ἀπο-
 15 στάσει κατὰ τὴν πρώτην συμβολήν, τό τε πέλαγος
 ὑπεράρας ἐνέβαλε ταῖς τῶν τριαρίων ναυσὶ καὶ πολ-
 λὴν ἀπορίαν παρεῖχε καὶ δυσχρηστίαν αὐτοῖς. οἱ 2
 δὲ παρὰ τὴν γῆν τεταγμένοι τῶν Καρχηδονίων
 παραγεγονότες εἰς μέτωπον ἐκ τῆς προὔπαρχούσης
 20 τάξεως καὶ ποιήσαντες ἀντιπρώρρους τὰς ναῦς ἐν-
 έβαλον τοῖς θυμουλκοῦσι τὰς ἱππηγούς· οἱ δ' ἀφ-
 έμενοι τὰ ῥύματα συνεπλέκοντο καὶ διηγωνίζοντο
 τοῖς πολεμίοις. ἦν δὲ τρία μέρη τῆς ὅλης συμπλο- 3
 κῆς, καὶ τρεῖς ναυμαχίαι συνέστησαν πολὺ κεχωρι-
 25 σμέναι τοῖς τόποις ἀλλήλων· τῷ δ' ἑκατέρων πάρ- 4
 ισα τὰ μέρη γενέσθαι κατὰ τὸν ἐξ ἀρχῆς χειρισμὸν
 ἐφάμιλλον εἶναι συνέβαινε καὶ τὸν κίνδυνον. οὐ 5
 μὴν ἀλλὰ τὸ κατὰ λόγον ἐν ἑκάστοις ἐπετελεῖτο
 περὶ τὴν μάχην, ὅπερ εἰκὸς ὅταν ἦ παραπλήσια
 30 πάντα τὰ τῶν ἀγωνιζομένων. οἱ γὰρ πρῶτοι (κιν- 6
 δυνεύσαντες πρῶτοι) καὶ διεκρίθησαν· τέλος γὰρ ἐκ-

βιασθέντες οἱ περὶ τὸν Ἀμίλκαν εἰς φυγὴν ὤρμη-
 7 σαν. ὁ μὲν οὖν Λεύκιος ἀνεδείτο τὰς αἰχμαλώτους
 ναῦς· ὁ δὲ Μάρκος συνορῶν τὸν περὶ τοὺς τριαρί-
 ους καὶ τὰς ἱππηγούς ἀγῶνα κατὰ σπουδὴν ἐβοήθει
 τούτοις, ἔχων τοῦ δευτέρου στόλου τὰς ἀκεραίους 5
 8 ναῦς. συνάψαντος δὲ καὶ προσμίζαντος αὐτοῦ τοῖς 35.
 περὶ τὸν Ἄνωνα, ταχέως ἀναθαρρήσαντες οἱ τριά-
 ριοι, καίπερ ἤδη κακῶς ἀπαλλάττοντες, πάλιν ἐπερ-
 85. 9 ρώσθησαν πρὸς τὸν κίνδυνον. οἱ δὲ Καρχηδόνιοι,
 τῶν μὲν κατὰ πρόσωπον αὐτοῖς προσμαχομένων, 10
 τῶν δὲ κατὰ νότου προσπιπτόντων, δυσχρηστού-
 μενοι καὶ παραδόξως ὑπὸ τῶν βοηθησάντων κυ-
 κλούμενοι, κλίναντες πελαγίαν ἐποιούντο τὴν ὑπό-
 10 χώρησιν. κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν καιρὸν ὃ τε Λεύκιος
 ἐπαναπλέων ἤδη καὶ θεωρῶν συγκεκλεισμένον πρὸς 15
 τῇ γῇ τὸν τρίτον στόλον ὑπὸ τοῦ τῶν Καρχηδονίων
 εὐωνύμου κέρατος, ὃ τε Μάρκος ἐν ἀσφαλεῖ κα-
 ταλιπὼν τὰς ἱππηγούς καὶ τοὺς τριαρίους ὤρμη-
 11 σαν ἀμφοτέροι βοηθεῖν τοῖς κινδυνεύουσι. παρα-
 πλήσιον γὰρ ἦν ἤδη τὸ γινόμενον πολιορκία· καὶ 20
 πάντες ἂν ἀπολώλεισαν οὗτοί γε προφανῶς, εἰ μὴ
 δεδιότες τοὺς κόρακας οἱ Καρχηδόνιοι περιφράξαντες
 μὲν αὐτοὺς πρὸς τῇ γῇ συνείχον, πρὸς δὲ τὰς ἐμ-
 βολὰς διὰ τὴν συμπλοκὴν εὐλαβῶς ἔχοντες οὐ προσ-
 12 ἤεσαν. ταχέως δ' ἐπιγενόμενοι καὶ κυκλώσαντες οἱ 25
 στρατηγοὶ τοὺς Καρχηδονίους ἀντάνδρους μὲν ἔλα-
 βον πεντήκοντα ναῦς τῶν πολεμίων, ὀλίγαι δὲ τι-
 13 νες παρὰ τὴν γῆν ἐξελίχσαι διέφυγον. ὁ μὲν οὖν
 κατὰ μέρος κίνδυνος τοιαύτην ἔσχε τὴν διάθεσιν,
 τὸ δὲ τέλος τῆς συμπάσης ναυμαχίας ἐγένετο κατὰ 30
 14 τοὺς Ῥωμαίους. διεφθάρη δὲ τούτων μὲν εἴκοσι

καὶ τέτταρα σκάφη, τῶν δὲ Καρχηδονίων ὑπὲρ τριάκοντα. ναῦς δὲ τῶν μὲν Ῥωμαίων ἀνταυδρος οὐδεμία τοῖς πολεμίοις ἐγένεθ' ὑποχείριος, τῶν δὲ Καρχηδονίων ἐξήκοντα καὶ τέτταρες.

5 Μετὰ δὲ ταῦτα πάλιν οἱ Ῥωμαῖοι προσεπισιτι- 29
 σάμενοι καὶ τὰς αἰχμαλώτους ναῦς καταρτίσαντες,
 ἔτι δὲ τὴν ἀρμόζουσαν τοῖς προτερήμασιν ἐπιμέλειαν
 ποιησάμενοι τῶν πληρωμάτων ἀνήγοντο ποιούμε-
 νοι τὸν πλοῦν ὡς ἐπὶ τὴν Λιβύην. προσσχόντες 2
 10 δὲ ταῖς πρώταις πλεύσαις ναυσὶν ὑπὸ τὴν ἄκραν
 τὴν Ἑρμαίαν ἐπονομαζομένην, ἥ πρὸ παντὸς τοῦ
 περὶ τὴν Καρχηδόνα κόλπου κειμένη προτείνει πε-
 λάγιος ὡς πρὸς τὴν Σικελίαν, καὶ προσδεξάμενοι
 τὰς ἐπιπλεύσας ἐνταῦθα ναῦς καὶ πάντα συν- 36.
 15 αἰθροίσαντες τὸν στόλον ἐπλεον παρὰ τὴν χώραν,
 ἕως ἐπὶ τὴν Ἀσπίδα καλουμένην πόλιν ἀφίκοντο.
 36. ποιησάμενοι δὲ τὴν ἀπόβασιν ἐνταῦθα καὶ νεωληή- 3
 σαντες, ἔτι δὲ τάφρω καὶ χάρακι περιλαβόντες τὰς
 ναῦς ἐγίνοντο πρὸς τὸ πολιορκεῖν αὐτήν, οὐ βου-
 20 λομένων ἐκουσίως σφίσι προσχωρῆσαι τῶν κατ-
 εχόντων τὴν πόλιν. οἱ δὲ διαφυγόντες ἐκ τοῦ κατὰ 4
 τὴν ναυμαχίαν κινδύνου τῶν Καρχηδονίων κατα-
 πλεύσαντες καὶ πεπεισμένοι τοὺς ὑπεναντίους ἐκ
 τοῦ γεγονότος προτερήματος ἐπαρθέντας εὐθέως
 25 ποιήσεσθαι τὸν ἐπίπλου ἐπ' αὐτὴν τὴν Καρχη-
 δόνα, παρετήρουν ταῖς πεζικαῖς καὶ ναυτικαῖς δυνά-
 μεσι τοὺς προκειμένους τῆς πόλεως τόπους. ἐπι- 5
 γνόντες δὲ τοὺς Ῥωμαίους ἀσφαλῶς ἀποβεβηκότας
 καὶ πολιορκοῦντας τὴν Ἀσπίδα, τοῦ μὲν παραφυ-
 30 λάττειν τὸν ἐπίπλου ἀπέγνωσαν, συνήθροισον δὲ
 τὰς δυνάμεις καὶ περὶ φυλακὴν ἐγίνοντο τῆς τε

6 πόλεως καὶ τῆς χώρας. οἱ δὲ Ῥωμαῖοι κυριεύσαντες
 τῆς Ἀσπίδος καὶ φυλακὴν ἀπολιπόντες τῆς πόλεως
 καὶ χώρας, ἔτι δὲ πρεσβευτὰς εἰς τὴν Ῥώμην πέμ-
 ψαντες τοὺς ἀπαγγελοῦντας μὲν περὶ τῶν γεγυνο-
 τῶν, ἐρησομένους δὲ περὶ τῶν μελλόντων τί δεῖ 5
 ποιεῖν καὶ πῶς χρῆσθαι τοῖς πράγμασιν, μετὰ δὲ
 ταῦτα πάσῃ τῇ δυνάμει κατὰ σπουδὴν ἀναξεύξαντες
 7 ὤρμησαν ἐπὶ τὸ πορθεῖν τὴν χώραν. οὐδενὸς δ'
 ἐμποδῶν ἴσταμένον, πολλὰς μὲν οἰκῆσεις περιττῶς
 κατεσκευασμένας διέφθειραν, πολὺ δὲ πλῆθος τῆς 10
 τετραπόδου λείας περιεβάλλοντο· σώματα δὲ πλείω
 8 τῶν δισμυρίων ἐπὶ τὰς ναῦς ἀνήγαγον. ἐν δὲ
 τούτῳ τῷ καιρῷ παρήσαν ἐκ τῆς Ῥώμης οἱ διασα-
 φοῦντες ὅτι δεῖ τὸν μὲν ἓνα τῶν στρατηγῶν μένειν
 ἔχοντα δυνάμεις τὰς ἀρκούσας, τὸν δ' ἕτερον ἀπο- 15
 9 κομίζεῖν εἰς τὴν Ῥώμην τὸν στόλον. ὁ μὲν οὖν
 Μάρκος ἔμενεν, ὑπολειπόμενος ναῦς τετταράκοντα
 καὶ πεζοὺς μυρίους καὶ πεντακισχιλίους, ἵππεις δὲ
 10 πεντακοσίους· ὁ δὲ Λεύκιος ἀναλαβὼν τὰ πληρώ-
 ματα καὶ τὸ τῶν αἰχμαλώτων πλῆθος καὶ κομι- 20
 σθεὶς παρὰ τὴν Σικελίαν ἀσφαλῶς ἦκεν εἰς τὴν
 Ῥώμην.

30 Οἱ δὲ Καρχηδόνιοι θεωροῦντες τὴν τῶν πολε- 37.
 37.μίων παρασκευὴν χρονωτέραν οὔσαν, πρῶτον μὲν
 στρατηγούς ἑαυτῶν εἴλοντο δύο, τὸν τ' Ἄννωνος 25
 Ἀσδρούβαν καὶ Βώσταρον, μετὰ δὲ ταῦτα πρὸς τὸν
 Ἀμίλκαν ἔπεμπον εἰς τὴν Ἡράκλειαν, καλοῦντες
 2 κατὰ τάχος αὐτόν. ὁ δ' ἀναλαβὼν ἵππεις πεντα-
 κοσίους καὶ πεζοὺς πεντακισχιλίους παρήν εἰς τὴν
 Καρχηδόνα· καὶ κατασταθεὶς στρατηγὸς τρίτος 30
 ἐβουλεύετο μετὰ τῶν περὶ τὸν Ἀσδρούβαν πῶς δεῖ

χρῆσθαι τοῖς παροῦσιν. ἔδοξεν οὖν αὐτοῖς βοηθεῖν 3
 τῇ χώρᾳ καὶ μὴ περιορᾶν αὐτὴν ἀδεῶς πορθουμέ-
 νην. ὁ δὲ Μάρκος μετὰ τινὰς ἡμέρας ἐπεπορεύετο, 4
 τὰ μὲν ἀτείχιστα τῶν ἐρυμάτων ἐξ ἐφόδου διαρ-
 5 πάζων, τὰ δὲ τετειχισμένα πολιορκῶν. ἀφικόμενος 5
 δὲ πρὸς πόλιν Ἀδὺν ἀξιόχρεω, περιστρατοπεδεύσας
 ταύτην συνίστατο μετὰ σπουδῆς ἔργα καὶ πολιορ-
 κίαν. οἱ δὲ Καρχηδόνιοι τῇ τε πόλει σπουδάξον- 6
 τες βοηθῆσαι καὶ τῶν ὑπαίθρων ἀντιποιεῖσθαι κρι-
 10 νοντες ἐξήγον τὴν δύναμιν. καὶ καταλαβόμενοι 7
 λόφον ὑπερδέξιον μὲν τῶν πολεμίων, ἀφυῆ δὲ ταῖς
 ἑαυτῶν δυνάμεσιν, ἐν τούτῳ κατεστρατοπέδευσαν.
 λοιπὸν ἔχοντες μὲν τὰς πλείστας ἐλπίδας ἐν τοῖς 8
 ἱππεῦσιν καὶ τοῖς θηρίοις, ἀφέμενοι δὲ τῶν ἐπιπέ-
 15 δων χωρίων καὶ συγκλείσαντες σφᾶς αὐτοὺς εἰς
 τόπους ἐρυμνοὺς καὶ δυσβάτους, ἔμελλον διδάξειν
 τοὺς πολεμίους ὃ δέον ἦν πράττειν κατ' αὐτῶν. ὁ
 δὲ καὶ συνέβη γενέσθαι. συννοήσαντες γὰρ οἱ τῶν 9
 Ῥωμαίων ἡγεμόνες ἔμπειρως ὅτι τὸ πρακτικώτατον
 20 καὶ φοβερώτατον τῆς τῶν ὑπεναντίων δυνάμεως
 ἡχρεΐωται διὰ τοὺς τόπους, οὐκ ἀνέμειναν ἕως ἐκεῖ-
 νοὶ καταβάντες εἰς τὰ πεδία παρετάξαντο, χρώμενοι 10
 δὲ τοῖς ἰδίοις καιροῖς ἅμα τῷ φωτὶ προσέβαινον ἐξ
 ἑκατέρου τοῦ μέρους πρὸς τὸν λόφον. οἱ μὲν οὖν 11
 25 ἱππεῖς καὶ τὰ θηρία τοῖς Καρχηδονίοις ἦν ἄχρηστα
 τελέως· οἱ δὲ μισθοφόροι πάνυ γενναίως καὶ προ-
 θύμως ἐκβοηθήσαντες τὸ μὲν πρῶτον στρατόπεδον
 ἠνάγκασαν ἐκκλῖναι καὶ φυγεῖν· ἐπεὶ δὲ προπεσόν- 12
 38. τες καὶ κυκλωθέντες ὑπὸ τῶν ἐκ θατέρου μέρους
 30 προσβαινόντων ἐτράπησαν, μετὰ ταῦτα πάντες εὐ-
 θὺς ἐκ τῆς στρατοπεδείας ἐξέπεσον. τὰ μὲν οὖν 13 38.

θηρία μετὰ τῶν ἰππέων, ἐπεὶ τάχιστα τῶν δυμαλῶν
 ἤψατο, μετ' ἀσφαλείας ἐποιοῦντο τὴν ἀποχώρησιν·
 14 οἱ δὲ Ῥωμαῖοι τοὺς πεζοὺς βραχὺν ἐπιδιώξαντες
 τόπον καὶ τὸν χάρακα διαρπάσαντες, μετὰ δὲ ταῦτα
 πᾶσαν ἐπιπορευόμενοι τὴν χώραν καὶ τὰς πόλεις 5
 15 ἀδεῶς ἐπόρθουν. γενόμενοι δὲ τῆς προσαγορευο-
 μένης πόλεως Τύνητος ἐγκρατεῖς, εὐφυοῦς ὑπαρ-
 χούσης πρὸς τὰς προκειμένας ἐπιβολάς, ἔτι δὲ κει-
 μένης εὐκαίρως κατὰ τε τῆς πόλεως καὶ τῆς σύνεγ-
 γυς ταύτης χώρας, κατεστρατοπέδευσαν εἰς αὐτήν. 10
 31 Οἱ δὲ Καρχηδόνιοι μικρῷ μὲν πρότερον κατὰ
 θάλατταν, τότε δὲ κατὰ γῆν ἐπταικότες, οὐ διὰ τὴν
 τῶν πολλῶν ἀνανδρίαν, ἀλλὰ διὰ τὴν τῶν ἡγουμέ-
 νων ἀβουλίαν, κατὰ πάντα τρόπον ἐνεπεπτώκεισαν
 2 εἰς δυσχερῆ διάθεσιν. ἅμα γὰρ τοῖς προειρημένοις 15
 καὶ τὸ τῶν Νομάδων ἔθνος συνεπιτιθέμενον αὐτοῖς
 οὐκ ἐλάττω, πλείω δὲ τῶν Ῥωμαίων εἰργάζετο κατὰ
 3 τὴν χώραν. ἐξ ὧν διὰ τὸν φόβον συμφευγόντων
 εἰς τὴν πόλιν τῶν ἀπὸ τῆς χώρας δυσθυμία καὶ
 λιμὸς ἦν ὀλοσχερῆς, τὰ μὲν διὰ τὸ πλῆθος, τὰ δὲ 20
 4 διὰ τὴν προσδοκίαν τῆς πολιορκίας. ὁ δὲ Μάρκος
 ὄρων τοὺς Καρχηδονίους καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ
 θάλατταν ἐσφαλμένους καὶ νομίζων ὅσον οὐπω
 κρατήσειν τῆς πόλεως, ἀγωνιῶν δὲ μὴ συμβῆ τὸν
 ἐπιπαραγινόμενον στρατηγὸν ἐκ τῆς Ῥώμης φθά- 25
 σαντα τὴν ἐπιγραφὴν τῶν πραγμάτων λαβεῖν, προ-
 5 καλεῖτο τοὺς Καρχηδονίους εἰς διαλύσεις. οἱ δ'
 ἀσμένως ἀκούσαντες ἐξέπεμψαν αὐτῶν τοὺς πρώ-
 τους ἄνδρας· οἳ καὶ συμμίξαντες αὐτῷ τοσοῦτον
 ἀπέσχον τοῦ ῥέπειν ταῖς γνώμας ἐπὶ τὸ ποιεῖν τι 30
 τῶν λεγομένων ὥστ' οὐδ' ἀκούοντες ὑπομένειν ἐδύ-

ναντο τὸ βάρος τῶν ἐπιταγμάτων. ὁ μὲν γὰρ Μάρ- 6
 κος ὡς ἤδη κεκρατηκῶς τῶν ὄλων, ὅτι ποτὲ συν-
 εχώρει, πᾶν ᾤετο δεῖν αὐτοὺς ἐν χάριτι καὶ δωρεᾷ
 39. λαμβάνειν· οἱ δὲ Καρχηδόνιοι θεωροῦντες ὅτι καὶ 7
 5 γενομένοις αὐτοῖς ὑποχειρίοις οὐδὲν ἂν συνεξακο-
 λουθήσαι βαρύτερον τῶν τότε προσταγμάτων, οὐ
 μόνον δυσαρεστήσαντες τοῖς προτεινομένοις ἐπανήλ- 39.
 θον, ἀλλὰ καὶ προσκόψαντες τῇ βαρύτητι τοῦ Μάρ-
 κου. τὸ δὲ συνέδριον τῶν Καρχηδονίων διακούσαν 8
 10 τὰ προτεινόμενα παρὰ τοῦ στρατηγοῦ τῶν Ῥωμαίων,
 καίπερ σχεδὸν ἀπεγνωκὸς τὰς τῆς σωτηρίας ἐλπί-
 δας, ὅμως οὕτως ἀνδρωδῶς ἔστη καὶ γενναίως ὥστε
 πᾶν ὑπομένειν εἴλετο καὶ παντὸς ἔργου καὶ καιροῦ
 πείραν λαμβάνειν ἐφ' ᾧ μηδὲν ἀγεννὲς μηδ' ἀν-
 15 ἄξιον τῶν πρὸ τοῦ πράξεων ὑπομεῖναι.

Περὶ δὲ τοὺς καιροὺς τούτους καταπλεῖ τις εἰς 32
 τὴν Καρχηδόνα ξενολόγος τῶν ἀπεσταλμένων εἰς
 τὴν Ἑλλάδα πρότερον [εἰς τὴν Καρχηδονίαν], ἄγων
 στρατιώτας πλείστους, ἐν οἷς καὶ Ξάνθιππὸν τινα
 20 Λακεδαιμόνιον, ἄνδρα τῆς Λακωνικῆς ἀγωγῆς μετ-
 εσχημότα καὶ τριβὴν ἐν τοῖς πολεμικοῖς ἔχοντα
 σύμμετρον. ὃς διακούσας τὸ γεγονὸς ἐλάττωμα καὶ 2
 πῶς καὶ τίνι τρόπῳ γέγονεν, καὶ συνθεωρήσας τὰς
 τε λοιπὰς παρασκευὰς τῶν Καρχηδονίων καὶ τὸ
 25 πλῆθος τῶν ἰππέων καὶ τῶν ἐλεφάντων παραντίκα
 συνελογίσατο καὶ πρὸς τοὺς φίλους ἐνεφάνισε διότι
 συμβαίνει τοὺς Καρχηδονίους οὐχ ὑπὸ Ῥωμαίων,
 αὐτοὺς δ' ὑφ' αὐτῶν ἠττάσθαι διὰ τὴν ἀπειρίαν
 τῶν ἡγουμένων. ταχὺ δὲ διὰ τὴν περίστασιν τῶν 3
 30 τοῦ Ξανθίππου λόγων διαδοθέντων εἰς τὰ πλήθη
 καὶ τοὺς στρατηγοὺς, ἔγνωσαν οἱ προεστῶτες ἀνα-

- 4 καλεῖσθαι καὶ πείραν αὐτοῦ λαμβάνειν. ὁ δὲ παρα-
γενόμενος εἰς τὰς χεῖρας ἔφερε τοῖς ἄρχουσι τοὺς
ἀπολογισμοὺς καὶ παρὰ τί νῦν σφαλεῖσαν, καὶ
διότι πεισθέντες αὐτῷ καὶ χρησάμενοι τοῖς ἐπιπέ-
δοις τῶν τόπων ἐν τε ταῖς πορείαις καὶ στρατοπε- 5
δείαις καὶ παρατάξεσιν εὐχερῶς ἑαυτοῖς τε τὴν
ἀσφάλειαν δυνήσονται παρασκευάζειν καὶ τοὺς ὑπ-
5 εναντίους νικᾶν. οἱ δὲ στρατηγοὶ δεξάμενοι τὰ
40. λεγόμενα καὶ πεισθέντες αὐτῷ παραχρῆμα τὰς δυ-
6 νάμεις ἐνεχείρισαν. ἦν μὲν οὖν καὶ κατὰ ταύτην 10
τὴν παρὰ τοῦ Ξανθίππου διαδιδομένην φωνὴν ὁ
θροῦς καὶ λαλιά τις εὐελπῖς παρὰ τοῖς πολλοῖς·
7 ὡς δ' ἐξαγαγὼν πρὸ τῆς πόλεως τὴν δύναμιν ἐν
κόσμῳ παρενέβαλε καὶ τι καὶ κινεῖν τῶν μερῶν ἐν
τάξει καὶ παραγγέλλειν κατὰ νόμους ἤρξατο, τηλι-40.
καύτην ἐποίει διαφορὰν παρὰ τὴν τῶν πρότερον
στρατηγῶν ἀπειρίαν ὥστε μετὰ κραυγῆς ἐπισημαί-
νεσθαι τοὺς πολλοὺς καὶ σπεύδειν ὡς τάχιστα συμ-
βαλεῖν τοῖς πολεμίοις, πεπεισμένους μηδὲν ἂν πα-
8 θεῖν δεινὸν ἡγουμένου Ξανθίππου. τούτων δὲ 20
γινομένων οἱ στρατηγοὶ συνιδόντες τοὺς ὄχλους
ἀνατεταρακτότας παραδόξως ταῖς ψυχαῖς, παρακα-
λέσαντες αὐτοὺς τὰ πρέποντα τῷ καιρῷ μετ' ὀλίγας
9 ἡμέρας ὄρμησαν ἀναλαβόντες τὴν δύναμιν. αὕτη
δ' ἦν πεζοὶ μὲν εἰς μυρίους καὶ δισχιλίους, ἵππεῖς 25
δὲ τετρακισχίλιοι, τὸ δὲ τῶν ἐλεφάντων πλῆθος
ἔγγιστα πού τῶν ἑκατόν.
- 33 Οἱ δὲ Ῥωμαῖοι θεωροῦντες τοὺς Καρχηδονίους
τὰς τε πορείας ποιουμένους διὰ τῶν ὀμαλῶν τόπων
καὶ τὰς στρατοπεδείας τιθέντας ἐν τοῖς ἐπιπέδοις 30
τῶν χωρίων, κατ' αὐτὸ μὲν τοῦτο ξενιζόμενοι δι-

ετρέποντο, τοῖς γε μὴν ὅλοις ἔσπευδον ἐγγίσει τοῖς
 πολεμίοις. συνάψαντες δὲ τὴν μὲν πρώτην ἡμέραν 2
 κατεστρατοπέδευσαν ὡς δέκα σταδίουσ ἀποσχόντες
 τῶν ὑπεναντίων. τῇ δὲ κατὰ πόδας οἱ μὲν προ- 3
 6 εστῶτες τῶν Καρχηδονίων ἐβουλεύοντο πῶς καὶ τί
 πρακτέον εἶη κατὰ τὸ παρόν· οἱ δὲ πολλοὶ προ- 4
 θυμῶς ἔχοντες πρὸς τὸν κίνδυνον, συστρεφόμενοι
 κατὰ μέρη καὶ κατ' ὄνομα τὸν Ξανθίππου ἀναβοῶν-
 τες ἐξάγειν σφᾶς ᾤοντο δεῖν τὴν ταχίστην. οἱ δὲ 5
 10 στρατηγοὶ τὴν τε τῶν ἔχλων ὁρμὴν καὶ προθυμίαν
 θεωροῦντες, ἅμα δὲ καὶ τοῦ Ξανθίππου διαμαρτυ-
 ρομένου μὴ παριέναι τὸν καιρὸν, παρήγγειλαν τῷ
 μὲν πλήθει διασκευάζεσθαι, τῷ δὲ Ξανθίππῳ χρῆ-
 σθαι τοῖς πράγμασιν ἐπέτρεψαν ὡς ποτ' αὐτῷ δοκεῖ
 41. συμφέρειν. ὁ δὲ λαβὼν τὴν ἐξουσίαν, τοὺς μὲν 6
 ἐλέφαντας ἐξαγαγὼν ἐφ' ἓνα πρὸ πάσης τῆς δυνά-
 μεως ἐν μετώπῳ κατέστησε, τὴν δὲ φάλαγγα τῶν
 Καρχηδονίων ἐν ἀποστήματι συμμέτρῳ τούτοις κατ-
 ὀπιν ἐπέστησε. τῶν δὲ μισθοφόρων τοὺς μὲν ἐπὶ 7
 20 τὸ δεξιὸν κέρας παρενέβαλεν, τοὺς δ' εὐκίνητοτάτους
 ὁμοῦ τοῖς ἰππεῦσιν ἐκατέρου τοῦ κέρατος προέστη-
 σεν. οἱ δὲ Ῥωμαῖοι συνιδόντες παρατακτομένους 8
 τοὺς ὑπεναντίους ἀντεξήεσαν ἐτοίμως. καταπληττό- 9 41.
 25 μνοι δὲ καὶ προορώμενοι τὴν τῶν ἐλεφάντων ἐφ-
 ὀδον, προθέμενοι τοὺς γροσφομάχους πολλὰς ἐπ'
 ἀλλήλαις κατόπιν ἴστασαν σημείας, τοὺς δ' ἰππεῖς
 ἐμέρισαν ἐφ' ἑκάτερον τὸ κέρας. τὴν δὲ σύμπασαν 10
 τάξιν βραχυτέραν μὲν ἢ πρόσθεν, βαθυτέραν δὲ
 ποιήσαντες τῆς μὲν πρὸς τὰ θηρία μάχης δεόντως
 30 ἦσαν ἐστοχασμένοι, τῆς δὲ πρὸς τοὺς ἰππεῖς, πολ-
 λαπλασίους ὄντας τῶν παρ' αὐτοῖς, ὀλοσχερῶς ἤστο-

11 χησαν. ἐπεὶ δ' ἀμφοτέροισι κατὰ τὰς ἑαυτῶν προ-
 αιρέσεις καὶ καθόλου καὶ κατὰ μέρος ἐνάστους ἔθη-
 καν εἰς τὰς ἀρμοζούσας τάξεις, ἔμενον ἐν κόσμῳ,
 παραδοκοῦντες τὸν καιρὸν τῆς ἀλλήλων ἐπιθέσεως.
 34 ἅμα δὲ τῷ τὸν Ξάνθιππον τοῖς μὲν ἐπὶ τῶν θη- 5
 ρίων παραγγεῖλαι προάγειν καὶ διασπᾶν τὰς τῶν
 ὑπεναντίων τάξεις, τοῖς δ' ἵππεῦσιν ἐφ' ἑκατέρου
 τοῦ κέρατος κυκλοῦν καὶ προσβάλλειν τοῖς πολεμί-
 2 οῖς, τότε δὴ καὶ τὸ τῶν Ῥωμαίων στρατόπεδον κατὰ
 τὰ παρ' αὐτοῖς ἔθη συνεψόφησαν τοῖς ὄπλοις καὶ 10
 3 συναλαλάξαντες ὥρμησαν ἐπὶ τοὺς πολεμίους. οἱ μὲν
 οὖν ἵππεῖς τῶν Ῥωμαίων ταχέως ἀφ' ἑκατέρων τῶν
 κεράτων ἐφυγον διὰ τὸ πολλαπλασίους εἶναι τοὺς
 4 Καρχηδονίους. τῶν δὲ πεζῶν οἱ ταχθέντες ἐπὶ τοῦ
 λαιοῦ κέρως, ἅμα μὲν ἐκκλίνοντες τὴν τῶν θηρίων 15
 ἐφοδον, ἅμα δὲ καταφρονοῦντες τῶν μισθοφόρων
 ὥρμησαν ἐπὶ τὸ δεξιὸν κέρας τῶν Καρχηδονίων·
 τρεψάμενοι δὲ τούτους ἐπέκειντο καὶ κατεδίωκον
 5 αὐτοὺς ἕως εἰς τὸν χάρακα. τῶν δὲ κατὰ τοὺς
 ἐλέφαντας ταχθέντων οἱ μὲν πρῶτοι συμπεσόντες 20
 ὑπὸ τῆς βίας τῶν ζῳῶν ἐξωθούμενοι καὶ καταπα-
 42.τούμενοι σωρηδὸν ἐν χειρῶν νόμῳ διεφθείροντο,
 τῆς γε μὴν ὅλης τάξεως τὸ σύστημα διὰ τὸ βάθος
 τῶν ἐφεστώτων ἕως τινὸς ἀδιάσπαστον ἔμεινεν.
 6 ἐπεὶ δ' οἱ μὲν τὰς ἐσχάτας ἔχοντες τάξεις κυκλοῦ- 25
 μενοι πανταχόθεν ὑπὸ τῶν ἱππέων ἠναγκάζοντο
 πρὸς τούτους στρεφόμενοι κινδυνεύειν, οἱ δὲ διὰ
 μῆσων τῶν ἐλεφάντων εἰς τὸ πρόσθεν ἐκβιαζόμενοι
 καὶ κατὰ νότον παριστάμενοι τῶν θηρίων εἰς ἀκέ-
 ραιον καὶ συντεταγμένην ἐμπίπτοντες τὴν τῶν Καρ- 30
 7 χηδονίων φάλαγγα διεφθείροντο, τότε δὴ πανταχό 42.

θεν πονοῦντες οἱ μὲν πλείστοι τῶν Ῥωμαίων συνεπατήθησαν ὑπὸ τῆς ὑπερφυοῦς βίας τῶν ζώων, οἱ δὲ λοιποὶ συνηκοντίσθησαν ὑπὸ τοῦ πλήθους τῶν ἱππέων ἐν αὐτῷ τῷ τῆς παρατάξεως τόπῳ, τελέως δὲ τινες ὀλίγοι πρὸς φυγὴν ὤρμησαν. οὐσῶν δὲ πεδινῶν τῶν ὑποχωρήσεων, καὶ τούτων οἱ μὲν ὑπὸ τῶν θηρίων καὶ τῶν ἱππέων ἀπόλλυντο, πεντακῶσιοι δ' ἴσως οἱ μετὰ Μάρκου τοῦ στρατηγοῦ φυγόντες μετ' ὀλίγον ὑποχείριοι γενόμενοι σὺν αὐτῷ κείνῳ πάντες ἐξωγρήθησαν. τῶν μὲν οὖν παρὰ τοῖς Καρχηδονίοις μισθοφόρων ἔπεσον εἰς ὀκτακῶσιους οἱ κατὰ τὸ λαιὸν τῶν Ῥωμαίων ταχθέντες, τῶν δὲ Ῥωμαίων ἐσώθησαν μὲν εἰς δισχιλίους οἱ κατὰ τὸ δίωγμα τῶν προειρημένων ἐκτὸς γενόμενοι τοῦ κινδύνου, τὸ δὲ λοιπὸν πλήθος διεφθάρη πλὴν Μάρκου τοῦ στρατηγοῦ καὶ τῶν ἅμα τούτῳ φυγόντων. αἱ μὲν οὖν σημεῖαι τῶν Ῥωμαίων αἱ σωθεῖσαι διέπεσον εἰς τὴν Ἀσπίδα παραδόξως· οἱ δὲ Καρχηδόνιοι τοὺς νεκροὺς σκυλεύσαντες καὶ τὸν στρατηγὸν ἅμα μετὰ τῶν αἰχμαλώτων ἔγοντες ἐπανῆλθον περιχαρεῖς τοῖς παροῦσιν εἰς τὴν πόλιν.

Ἐν τῷ καιρῷ πολλὰ τις ἂν ὀρθῶς ἐπισημαινόμενος εὔροι πρὸς ἐπανόρθωσιν τοῦ τῶν ἀνθρώπων βίου συντελεσθέντα. καὶ γὰρ τὸ διαπιστεῖν τῇ τύχῃ, καὶ μάλιστα κατὰ τὰς εὐπραγίας, ἐναργέστατον ἐφάνη πᾶσιν τότε διὰ τῶν Μάρκου συμπτωμάτων· ὁ γὰρ μικρῷ πρότερον οὐ διδοὺς ἔλεον οὐδὲ συγγνώμην τοῖς πταίουσιν παρὰ πόδας αὐτοῦ ἤγετο δεησόμενος τούτων περὶ τῆς ἑαυτοῦ σωτηρίας. καὶ μὴν τὸ παρ' Εὐριπίδῃ πάλαι καλῶς εἰρησθαι δοκοῦν ὡς ἐν σοφὸν βούλευμα τὰς πολλὰς χεῖρας

νικᾶ τότε δι' αὐτῶν τῶν ἔργων ἔλαβε τὴν πίστιν.
 5 εἷς γὰρ ἄνθρωπος καὶ μία γνώμη τὰ μὲν ἀήτητα
 πλήθη καὶ πραγματικὰ δοκοῦντ' εἶναι καθείλεν, τὸ
 δὲ προφανῶς πεπτωκὸς ἔρδην πολίτευμα καὶ τὰς
 ἀπηληγυίας ψυχὰς τῶν δυνάμεων ἐπὶ τὸ κρείττον 5
 6 ἤγαγεν. ἐγὼ δὲ τούτων ἐπεμνήσθην χάριν τῆς τῶν
 7 ἐντυγχανόντων τοῖς ὑπομνήμασι διορθώσεως. δεῖν
 γὰρ ὄντων τρόπων πᾶσιν ἀνθρώποις τῆς ἐπὶ τὸ
 βέλτιον μεταθέσεως, τοῦ τε διὰ τῶν ἰδίων συμπτω-43.
 μάτων καὶ τοῦ διὰ τῶν ἀλλοτρίων, ἐναργέστερον 10
 μὲν εἶναι συμβαίνει τὸν διὰ τῶν οἰκείων περιπε-
 τειῶν, ἀβλαβέστερον δὲ τὸν διὰ τῶν ἀλλοτρίων.
 8 διὸ τὸν μὲν οὐδέποθ' ἐκουσίως αἰρετέον, ἐπεὶ μετὰ
 μεγάλων πόνων καὶ κινδύνων ποιεῖ τὴν διορθώσιν,
 τὸν δ' αἰετὸν θηρευτέον, ἐπεὶ χωρὶς βλάβης ἔστιν συν- 15
 9 ἰδεῖν ἐν αὐτῷ τὸ βέλτιον. ἐξ ὧν συνιδόντι καλλί-
 στην παιδείαν ἠγητέον πρὸς ἀληθινὸν βίον τὴν ἐκ
 τῆς πραγματικῆς ἱστορίας περιγινομένην ἐμπειρίαν·
 10 μόνη γὰρ αὕτη χωρὶς βλάβης (ἐπὶ) παντὸς καιροῦ
 καὶ περιστάσεως κριτὰς ἀληθινούς ἀποτελεῖ τοῦ βελ- 20
 τίονος. ταῦτα μὲν οὖν ἡμῖν ἐπὶ τοσοῦτον εἰρήσθω.
 36 Καρχηδόνιοι δέ, κατὰ νοῦν ἀπάντων σφίσι κε-
 χωρηκότων, ὑπερβολὴν χαρᾶς οὐκ ἀπέλιπον διὰ τε
 τῆς πρὸς τὸν θεὸν εὐχαριστίας καὶ διὰ τῆς μετ'
 2 ἀλλήλων φιλοφροσύνης. Ξάνθικπος δὲ τηλικαύτην 25
 ἐπίδοσιν καὶ ῥοπὴν ποιήσας τοῖς Καρχηδονίων πράγ-
 μασιν μετ' οὐ πολλὸν χρόνον ἀπέπλευσεν πάλιν, φρο-
 3 νίμως καὶ συνετῶς βουλευσάμενος. αἱ γὰρ ἐπιφα-
 νεῖς καὶ παράδοξοι πράξεις βαρεῖς μὲν τοὺς φθό-
 νους, ὀξείας δὲ τὰς διαβολὰς γεννώσιν· ἃς οἱ μὲν 30
 ἐγχώριοι διὰ τε τὰς συγγενείας καὶ τὸ τῶν φίλων

44. πλῆθος οἷοί τ' ἂν (εἶεν ἐπὶ πολλὸν χρόνον) ἀναφέ-
 ρειν, οἱ δὲ ξένοι ταχέως ἐφ' ἑκατέρων τούτων ἡτ-
 τῶνται καὶ κινδυνεύουσι. λέγεται δὲ καὶ ἕτερος 4
 ὑπὲρ τῆς ἀπαλλαγῆς τῆς Ξανθίππου λόγος, ὃν πει-
 5 ρασόμεθα διασαφεῖν οἰκειότερον λαβόντες τοῦ παρ-
 όντος καιρόν.

Ῥωμαῖοι δέ, προσπεσόντων σφίσι παρ' ἐλπίδα 5
 τῶν ἐν Λιβύῃ συμβεβηκότων, εὐθέως ἐγίνοντο πρὸς
 τὸ καταρτίζειν τὸν στόλον καὶ τοὺς ἄνδρας ἐξαι-
 10 ρεῖσθαι τοὺς ἐν τῇ Λιβύῃ διασεσωσμένους. οἱ δὲ 6
 Καρχηδόνιοι μετὰ ταῦτα στρατοπεδεύσαντες ἐπο-
 λιόρκοιεν τὴν Ἀσπίδα, σπουδάζοντες ἐγκρατεῖς γε-
 νέσθαι τῶν ἐκ τῆς μάχης διαφυγόντων. διὰ δὲ 7
 τὴν γενναιότητα καὶ τόλμαν τῶν ἀνδρῶν οὐδαμῶς
 15 ἐλεῖν δυνάμενοι τέλος ἀπέστησαν τῆς πολιορκίας.
 προσπεσόντος δ' αὐτοῖς ἔχαρτύειν τὸν στόλον τοὺς 8
 Ῥωμαίους καὶ μέλλειν αὐθις ἐπὶ τὴν Λιβύην ποι-44.
 εἶσθαι τὸν πλοῦν, τὰ μὲν ἐπεσκεύαζον σκάφη, τὰ
 δ' ἐκ καταβολῆς ἐναυπηγοῦντο. ταχὺ δὲ συμπλη- 9
 20 ρώσαντες ναῦς διακοσίας ἀνήχθησαν καὶ παρεψύ-
 λαττον τὸν ἐπίπλοον τῶν ὑπεναντίων. οἱ δὲ Ῥω- 10
 μαῖοι τῆς θερείας ἀρχομένης καθελκύσαντες τρια-
 κόσια καὶ πεντήκοντα σκάφη καὶ στρατηγούς ἐπι-
 στήσαντες Μάρκον Αἰμίλιον καὶ Σερούιον Φόλουιον
 25 ἐξαπέστειλλον. οἱ δ' ἀναχθέντες ἐπλεον παρὰ τὴν
 Σικελίαν ὡς ἐπὶ τῆς Λιβύης. συμμίξαντες δὲ περὶ 11
 τὴν Ἑρμαίαν τῷ τῶν Καρχηδονίων στόλῳ, τούτους
 μὲν ἐξ ἐφόδου καὶ ῥαδίως τρεψάμενοι ναῦς ἔλαβον
 αὐτάνδρους ἑκατὸν δεκατέτταρας· τοὺς δ' ἐν Λιβύῃ 12
 30 διαμείναντας νεανίσκους ἀναλαβόντες ἐκ τῆς Ἀσπί-
 δος ἐπλεον αὐθις ἐπὶ τῆς Σικελίας. διάραντες δὲ 37

τὸν πόρον ἀσφαλῶς καὶ προσμίξαντες τῇ τῶν Καμα-
 ριναίων χώρα τηλικούτῳ περιέπεσον χειμῶνι καὶ
 τηλικαύταις συμφοραῖς ὥστε μηδ' ἂν εἰπεῖν ἀξίως
 2 δύνασθαι διὰ τὴν ὑπερβολὴν τοῦ συμβάντος. τῶν
 γὰρ ἐξήκοντα καὶ τεττάρων πρὸς ταῖς τριακοσίαις 5
 ναυσὶν ὀγδοήκοντα μόνον συνέβη περιλειφθῆναι
 σκάφη, τῶν δὲ λοιπῶν τὰ μὲν ὑποβρούχια γενέσθαι,
 τὰ δ' ὑπὸ τῆς ῥαχίας πρὸς ταῖς σπιλάσι καὶ τοῖς
 45. ἀκρωτηρίοις καταγνύμενα πλήρη ποιῆσαι σωμάτων
 3 τὴν παραλίαν καὶ ναυαγίων. ταύτης δὲ μείζω περι- 10
 πέτειαν ἐν ἐνὶ καιρῷ κατὰ θάλατταν οὐδ' ἱστορη-
 σθαι συμβέβηκεν. ἥς τὴν αἰτίαν οὐχ οὕτως εἰς τὴν
 4 τύχην ὡς εἰς τοὺς ἡγεμόνας ἐπανοιστέον· πολλὰ
 γὰρ τῶν κυβερνητῶν διαμαρτυραμένων μὴ πλεῖν
 παρὰ τὴν ἔξω πλευρὰν τῆς Σικελίας τὴν πρὸς τὸ 15
 Λιβυκὸν πέλαγος ἐστραμμένην διὰ τὸ τραχεῖαν
 εἶναι καὶ δυσπροσβόριστον, ἅμα δὲ καὶ τὴν μὲν
 οὐδέπω καταλήγειν ἐπισημασίαν, τὴν δ' ἐπιφέρε-
 σθαι· μεταξὺ γὰρ ἐποιοῦντο τὸν πλοῦν τῆς Ῥωίωνος
 5 καὶ κυνὸς ἐπιτολῆς· οὐθενὶ προσσχόντες τῶν λεγο- 20
 μένων ἔπλεον ἔξω πελάγιοι, σπουδάζοντές τινες τῶν
 ἐν τῷ παράπλῳ πόλεις τῇ τοῦ γεγονότος εὐτυχήμα-
 6 τος φαντασίᾳ καταπληξάμενοι προσλαβέσθαι. πλὴν
 οὗτοι μὲν μικρῶν ἐλπίδων ἔνεκα μεγάλοις περιτυ- 45.
 χόντες ἀτυχήμασι τότε τὴν αὐτῶν ἀβουλίαν ἔγνω- 25
 7 σαν. καθόλου δὲ Ῥωμαῖοι πρὸς πάντα χρώμενοι
 τῇ βίᾳ καὶ τὸ προτεθὲν οἰόμενοι δεῖν κατ' ἀνάγκην
 ἐπιτελεῖν καὶ μηδὲν ἀδύνατον εἶναι σφίσι τῶν ἄπαξ
 δοξάντων, ἐν πολλοῖς μὲν κατορθοῦσι διὰ τὴν τοι-
 αύτην ὁρμήν, ἐν τισὶ δὲ προφανῶς σφάλλονται, καὶ 30
 8 μάλιστα' ἐν τοῖς κατὰ θάλατταν. ἐπὶ μὲν γὰρ τῆς

γῆς πρὸς ἀνθρώπους καὶ τὰ τούτων ἔργα ποιούμε-
 νοι τὰς ἐπιβολὰς τὰ μὲν πολλὰ κατορθοῦσι διὰ τὸ
 πρὸς παραπλησίους δυνάμεις χρῆσθαι τῇ βία, ποτὲ
 δὲ καὶ σπανίως ἀποτυγχάνουσι· πρὸς δὲ τὴν θάλατταν
 καὶ πρὸς τὸ περιέχον ὅταν παραβάλλωνται
 καὶ βιαιομαχῶσι, μεγάλοις ἐλαττώμασι περιπίπτου-
 σιν. ὃ καὶ τότε καὶ πλεονάκις αὐτοῖς ἤδη συνέβη
 καὶ συμβήσεται πάσχειν, ἕως ἂν ποτε διορθώσονται
 τὴν τοιαύτην τόλμαν καὶ βίαν, καθ' ἣν οἴονται δεῖν
 αὐτοῖς πάντα καιρὸν εἶναι πλωτὸν καὶ πορευτὸν.

Οἱ δὲ Καρχηδόνιοι, συνέντες τὸν γεγονότα φθόρον
 τοῦ τῶν Ῥωμαίων στόλου καὶ νομίσαντες κατὰ
 μὲν γῆν ἀξιόχρεως (σφᾶς) εἶναι διὰ τὸ προγεγονὸς
 εὐτύχημα, κατὰ δὲ θάλατταν διὰ τὴν εἰρημένην τῶν
 Ῥωμαίων περιπέτειαν, ὥρμησαν προθυμότερον ἐπί-
 τε τὰς ναυτικὰς καὶ πεζικὰς παρασκευάς. καὶ τὸν
 μὲν Ἀσδρούβαν εὐθὺς ἐξαπέστειλλον εἰς τὴν Σικελίαν,
 δόντες αὐτῷ τοὺς τε προὔπαρχοντας καὶ τοὺς ἐκ
 τῆς Ἡρακλείας παραγεγονότας στρατιώτας, ἅμα δὲ
 εἰς τὸν Ἰόνιον ἐπέστειλαν ἑκατὸν καὶ τετταράκοντα
 τούτοις ἐλέφαντας ἐκατὸν καὶ τετταράκοντα. τοῦτον
 δ' ἐκπέμψαντες διακοσίας κατεσκευάζοντο ναῦς καὶ
 τᾶλλα τὰ πρὸς τὸν πλοῦν ἠτοίμαζον. ὃ δ' Ἀσδρούβας
 διακομισθεὶς εἰς τὸ Λιλύβαιον ἀσφαλῶς τὰ τε θηρία
 καὶ τὰς δυνάμεις ἐγύμναζεν καὶ δῆλος ἦν ἀντικοι-
 σόμενος τῶν ὑπάλθρων. Ῥωμαῖοι δὲ τῶν ἐκ τῆς
 ναυαγίας ἀνακομισθέντων διακούσαντες τὸ κατὰ μέ-
 ρος βαρέως μὲν ἠνεγκαν τὸ γεγονός· οὐ βουλόμε-
 νοι δὲ καθάπαξ εἰλεῖν, αὐθις ἐγνωσαν ἐκ δρυόχων
 εἰκοσι καὶ διακόσια ναυπηγεῖσθαι σκάφη. τούτων
 δὲ τὴν συντέλειαν ἐν τριμῆνῳ λαβόντων, ὅπερ οὐδὲ
 πιστεῦσαι ῥάδιον, εὐθέως οἱ κατασταθέντες ἄρχον-

7 τες Αύλος Ἀτίλιος καὶ Γνάιος Κορνήλιος καταρτί-
 8 σαντες τὸν στόλον ἀνήχθησαν, καὶ πλεύσαντες διὰ
 πορθμοῦ προσέλαβον ἐκ τῆς Μεσσήνης τὰ διασω-
 9 θέντα τῶν πλοίων ἐκ τῆς ναυαγίας καὶ κατάραν-
 10 τες εἰς Πάνορμον τῆς Σικελίας τριακοσίαις ναυσίν, 5
 ἥπερ ἦν βαρυτάτη πόλις τῆς Καρχηδονίων ἐπαρχίας,
 6 ἐνεχείρησαν αὐτὴν πολιορκεῖν. συστησάμενοι δὲ
 κατὰ διττοὺς τόπους ἔργα καὶ τᾶλλα παρασκευασά-
 7 μενοι προσήγαγον τὰς μηχανάς. ῥαδίως δὲ τοῦ
 8 παρὰ θάλατταν πύργου πεσόντος, καὶ βιασαμένων 10
 ταύτη τῶν στρατιωτῶν, ἡ μὲν καλουμένη Νέα πό-
 λις ἐαλώκει κατὰ κράτος· ἡ δὲ Παλαιὰ προσαγορευ-
 ομένη τούτου συμβάντος ἐκινδύνευσεν. διὸ καὶ τα-
 10 χέως ἐνέδωκαν αὐτὴν οἱ κατοικοῦντες. γενόμενοι
 11 δ' ἐγκρατεῖς οὗτοι μὲν ἀπέπλευσαν εἰς τὴν Ῥώμην, 15
 39 ἀπολιπόντες φυλακὴν τῆς πόλεως. μετὰ δὲ ταῦτα
 τῆς θερείας ἐπιγενομένης οἱ κατασταθέντες ἄρχοντες
 Γνάιος Σερονίλιος καὶ Γάιος Σεμπρώνιος ἀνέπλευ-
 47. σαν παντὶ τῷ στόλῳ καὶ διάραντες εἰς τὴν Σικε-
 2 λίαν ἀφώρμησαν ἐντεῦθεν εἰς τὴν Λιβύην. κομι- 20
 ζόμενοι δὲ παρὰ τὴν χώραν ἐποιοῦντο καὶ πλείστας
 ἀποβάσεις. ἐν αἷς οὐδὲν ἀξιόλογον πράττοντες παρ-
 εγίνοντο πρὸς τὴν τῶν Λωτοφάγων νῆσον, ἡ κα-
 3 λεῖται μὲν Μῆνιγξ, οὐ μακρὰν δ' ἀπέχει τῆς μικρᾶς
 4 Σύρτεως. ἐν ἣ προσπεσόντες εἰς τινα βράχεια διὰ 25
 τὴν ἀπειρίαν, γενομένης ἀμπώτεως καὶ καθισάντων
 4 τῶν πλοίων εἰς πᾶσαν ἤλθον ἀπορίαν. οὐ μὴν
 ἀλλὰ πάλιν ἀνελπίστως μετὰ τινα χρόνον ἐπενε-
 χθείσης τῆς θαλάττης, ἐκρίψαντες ἐκ τῶν πλοίων
 5 πάντα τὰ βάρη μόλις ἐκούφισαν τὰς ναῦς. οὗ γε- 30
 νομένου φυγῆ παραπλήσιον ἐποιήσαντο τὸν ἀπό-

πλουν. ἀψάμενοι δὲ τῆς Σικελίας καὶ κάμψαντες
τὸ Λιλύβαιον καθωρμίσθησαν εἰς Πάνορμον. ἐν-6
τεῦθεν δὲ ποιούμενοι παραβόλως καὶ διὰ πόρου τὸν
πλοῦν εἰς τὴν Ῥώμην πάλιν περιέπεσον χειμῶνι τη-
5 λικούτῳ τὸ μέγεθος ὥστε πλείω τῶν ἑκατὸν καὶ 47.
πεντήκοντα πλοίων ἀποβαλεῖν.

Οἱ δ' ἐν τῇ Ῥώμῃ τούτων συμβάντων, καίπερ ὄν-7
τες ἐν παντὶ φιλότιμοι διαφερόντως, ὅμως τότε διὰ
τὸ μέγεθος καὶ τὸ πλῆθος τῶν συμπτωμάτων τοῦ
10 μὲν ἔτι στόλον ἀθροίζειν ἀναγκασθέντες ὑπὸ τῶν
πραγμάτων ἀπέστησαν, ἐν δὲ ταῖς πεξικαῖς δυνάμεσι 8
τὰς ὑπολοίπους ἔχοντες ἐλπίδας, τοὺς μὲν στρατη-
γοὺς ἀπέστειλλον Λεύκιον Καικίλιον καὶ Γάιον Φού-
ριον καὶ στρατόπεδα μετὰ τούτων εἰς τὴν Σικελίαν,
15 ἑξήκοντα δὲ μόνον ἐπλήρωσαν ναῦς χάριν τοῦ τὰς
ἀγορὰς κομίζειν τοῖς στρατοπέδοις. ἐκ δὲ τῶν εἰρη-9
μένων περιπετειῶν συνέβη πάλιν ἐπικυδέστερα γενέ-
σθαι τὰ τῶν Καρχηδονίων πράγματα. τῆς μὲν γὰρ 10
θαλάττης ἀδεῶς ἐπεκράτουν ἐκκεχωρηκότων τῶν
20 Ῥωμαίων, ἐν δὲ ταῖς πεξικαῖς δυνάμεσι μεγάλας
εἶχον ἐλπίδας. καὶ τοῦτ' ἔπασχον οὐκ ἀλόγως· οἱ 11
γὰρ Ῥωμαῖοι, διαδοθείσης φήμης περὶ τῆς ἐν τῇ
Λιβύῃ μάχης ὅτι τὰ θηρία τὰς τε τάξεις αὐτῶν
διασπάσαι καὶ τοὺς πλείστους διαφθεῖραι τῶν ἄν-
25 δρῶν, οὕτως ἦσαν κατάφοβοι τοὺς ἐλέφαντας ὡς 12
48. ἐπὶ δὲ ἐνιαυτοὺς τοὺς ἑξῆς τῶν προειρημένων και-
ρῶν πολλάκις μὲν ἐν τῇ Λιλυβαίτιδι χώρᾳ, πολλάκις
δ' ἐν τῇ Σελινονντία παραταττόμενοι τοῖς πολεμίοις
(ἐν) ἕξ καὶ πέντε σταδίοις οὐκ ἐθάρρησαν οὐδέποτε
30 κατάρξαι τῆς μάχης οὐδ' εἰς τοὺς ὀμαλοὺς καθόλου
συγκαταβῆναι τόπους, δεδιότες τὴν τῶν ἐλεφάντων

13 ἔφοδον. Θέρμαν δὲ μόνον καὶ Λιπάραν ἐξεπολιόρ-
 κησαν ἐν τούτοις τοῖς καιροῖς, ἀντεχόμενοι τῶν
 14 ὄρεινῶν καὶ δυσδιαβάτων τόπων. διὸ καὶ θεωροῦν-
 τες οἱ Ῥωμαῖοι τὴν ἐν τοῖς πεζικοῖς στρατοπέδοις
 ποίαν καὶ δυσελπιστίαν αὐτοῖς ἔγνωσαν ἐκ μετα- 5
 15 μελείας ἀντιλαμβάνεσθαι τῆς θαλάττης. καὶ κατα-
 στήσαντες στρατηγοὺς Γάιον Ἀτίλιον καὶ Λεύκιον
 Μάλιον ναυπηγοῦνται πεντήκοντα σκάφη καὶ κατ-
 ἔγραφον καὶ συνήθροισον στόλον ἐνεργῶς.

40 Ὁ δὲ προεστὼς τῶν Καρχηδονίων Ἀσδρούβας, 10
 ὄρων ἀποδειλιῶντας τοὺς Ῥωμαίους ἐν ταῖς προγε-
 γενημέναις παρατάξεσιν, πνθόμενος τὸν μὲν ἕνα τῶν
 στρατηγῶν μετὰ τῆς ἡμισείας δυνάμεως εἰς τὴν Ἴτα-48.
 λίαν ἀπηλλάχθαι, τὸν δὲ Καικίλιον ἐν τῷ Πανόρμῳ
 διατρίβειν τὸ λοιπὸν μέρος ἔχοντα τῆς στρατιάς, 15
 βουλόμενον ἐφεδρεῦσαι τοῖς τῶν συμμάχων καρ-
 2 ποῖς ἀκμαζούσης τῆς συγκομιδῆς, ἀναλαβὼν ἐκ τοῦ
 Λιλυβαίου τὴν δύναμιν ὤρμησεν καὶ κατεστρατοπέ-
 δευσεν πρὸς τοῖς ὄροις τῆς χώρας τῆς Πανορμίτιδος.
 3 ὁ δὲ Καικίλιος, θεωρῶν αὐτὸν κατατεταραρηκότα, 20
 καὶ σπουδάζων ἐκκαλεῖσθαι τὴν ὄρμην αὐτοῦ, συν-
 4 εἶχε τοὺς στρατιώτας ἐντὸς τῶν πυλῶν. οἷς ἐκαι-
 ρόμενος Ἀσδρούβας, ὡς οὐ τολμῶντος ἀντεξιέναι
 τοῦ Καικίλιου, θρασέως ὀρμήσας παντὶ τῷ στρα-
 τεύματι κατῆρε διὰ τῶν στενῶν εἰς τὴν Πανορ- 25
 5 μίτιν. φθείροντος δὲ τοὺς καρποὺς αὐτοῦ μέχρι
 τῆς πόλεως, ἔμενεν ἐπὶ τῆς ὑποκειμένης γνώμης ὁ
 Καικίλιος, ἕως αὐτὸν ἐξεκαλέσατο διαβῆναι τὸν πρὸ
 6 τῆς πόλεως ποταμόν. ἐπεὶ δὲ τὰ θηρία διεβίβασαν
 οἱ Καρχηδόνιοι καὶ τὴν δύναμιν, τὸ τηνικαῦτα δὲ 20
 49. τοὺς εὐζώνους ἐξαποστέλλων ἠρέθιζε, μέχρι πάν

αὐτοὺς ἐκτάξαι τὸ στρατόπεδον ἠνάγκασε. συνθεα-7
 σάμενος δὲ γινόμενον ὃ προέθετο, τινὰς μὲν τῶν
 εὐκινήτων πρὸ τοῦ τείχους καὶ τάφρου παρεν-
 έβαλε, προστάξας, ἂν ἐγγίξῃ τὰ θηρία πρὸς αὐτούς,
 5 χρῆσθαι τοῖς βέλεσιν ἀφθότως, ὅταν δ' ἐκπιέζων-8
 ται, καταφεύγειν εἰς τὴν τάφρον καὶ πάλιν ἐκ ταύ-
 τῆς ὀρμωμένους εἰσακοντίζειν εἰς τὰ προσπίπτοντα
 τῶν ζώων· τοῖς δ' ἐκ τῆς ἀγορᾶς βανεύσοις φέ-9
 ρειν προσέταξε τὰ βέλη καὶ παραβάλλειν ἔξω παρὰ
 10 τὸν θεμέλιον τοῦ τείχους. αὐτὸς δὲ τὰς σημείας 10
 ἔχων ἐπὶ τῆς κατὰ τὸ λαῖον κέρας τῶν ὑπεναντίων
 κειμένης πύλης ἐφειστήκει, πλείους ἀεὶ καὶ πλείους
 ἐπαποστέλλων τοῖς ἀκροβολιζομένοις. ἅμα δὲ τῷ 11
 τούτων ὀλοσχεριστεράν γενέσθαι τὴν συμπλοκὴν
 15 ἀντιφιλοδοχοῦντες οἱ τῶν ἐλεφάντων ἐπιστάται πρὸς
 τὸν Ἀσδρούβαν καὶ βουλόμενοι δι' αὐτῶν ποιῆσαι
 τὸ προτέρημα πάντες ὥρμησαν ἐπὶ τοὺς προκινδύ-
 νεύοντας· τρεψάμενοι δὲ τούτους ἑαδίως συνεδίω-
 ξαν εἰς τὴν τάφρον. προσπεσόντων δὲ τῶν θη- 12
 20 ρίων καὶ τιτρωσκομένων μὲν ὑπὸ τῶν ἐκ τοῦ τεί-
 χους τοξευόντων, συνακοντιζομένων δ' ἐνεργοῖς καὶ 13
 πυκνοῖς τοῖς ὑσσοῖς καὶ τοῖς γρόσφοις ὑπ' ἀκραιῶν
 τῶν πρὸ τῆς τάφρου διατεταγμένων, συμβελῆ γινόμε- 13
 να καὶ κατατραυματιζόμενα ταχέως διαταράχθη
 25 καὶ στραφέντα κατὰ τῶν ἰδίων ἐφέρετο, τοὺς μὲν
 ἄνδρας καταπατοῦντα καὶ διαφθείροντα, τὰς δὲ τά-
 ξεις συγχέοντα καὶ κατασπῶντα τὰς αὐτῶν. ἂ καὶ 14
 κατιδὼν ὁ Καικίλιος ἐξῆγε τὴν δύναμιν ἐνεργῶς·
 καὶ συμπεσὼν ἐκ πλαγίου κατὰ κέρας τεταραγμέ-
 30 νοις τοῖς πολεμίοις ἀκραιῶς ἔχων καὶ συντεταγ-
 μένους τροπὴν ἐποίει τῶν ὑπεναντίων ἰσχυρὰν

καὶ πολλοὺς μὲν αὐτῶν ἀπέκτεινεν, τοὺς δὲ λοιποὺς
 15 ἠνάγκασε φεύγειν προτροπάδην. θηρία δὲ σὺν αὐ-
 τοῖς μὲν Ἴνδοις ἔλαβε δέκα, τῶν δὲ λοιπῶν τοὺς
 Ἴνδοὺς ἀπερριφόντων μετὰ τὴν μάχην περιελασάμε-
 16 νος ἐκυρίευσεν πάντων. ταῦτα δ' ἐπιτελεσάμενος 5
 50. ὁμολογουμένως αἴτιος ἐδόκει γεγονέναι τοῖς Ῥω-
 μαίων πράγμασι τοῦ πάλιν ἀναθαρρῆσαι τὰς πεζικὰς
 δυνάμεις καὶ κρατῆσαι τῶν ὑπαίδρων.

41 Τοῦ δὲ προτερήματος τούτου προσπεσόντος εἰς
 τὴν Ῥώμην, περιχαρεῖς ἦσαν οὐχ οὕτως ἐπὶ τῷ τοὺς 10
 πολεμίους ἠλαττώσθαι τῶν θηρίων ἐστερημένους,
 ὡς ἐπὶ τῷ τοὺς ἰδίους τεθαρρηκέναι τῶν ἐλεφάν-
 2 των κεκρατηκότας. διὸ καὶ πάλιν ἐπερρώσθησαν
 διὰ ταῦτα κατὰ τὴν ἕξ ἀρχῆς πρόθεσιν εἰς τὸ μετὰ
 στόλου καὶ ναυτικῆς δυνάμεως τοὺς στρατηγοὺς ἐπὶ 15
 τὰς πράξεις ἐκπέμπειν, σπουδάζοντες εἰς δύναμιν
 3 πέρας ἐπιθεῖναι τῷ πολέμῳ. παρασκευασθέντων δὲ
 τῶν ἐπιτηδείων πρὸς τὴν ἑξαποστολὴν ἔπλεον οἱ
 στρατηγοὶ διακοσίαις ναυσὶν ὡς ἐπὶ τῆς Σικελίας.
 4 ἔτος δ' ἦν τῷ πολέμῳ τετταρεσκαιδέκατον. καθορ- 20
 μισθέντες δὲ πρὸς τὸ Λιλύβαιον, ἅμα καὶ τῶν πε-
 ζικῶν ἐκεῖ στρατοπέδων αὐτοῖς ἀπηντηκότων, ἐνεχεί-
 ρουν πολιορκεῖν, ὅτι κρατήσαντες ταύτης φραδίως
 5 μεταβιβάσουσι τὸν πόλεμον εἰς τὴν Λιβύην. σχε-
 δὸν δὲ περὶ γε τούτου τοῦ μέρους καὶ τῶν Καρ- 25
 χηδονίων οἱ προεστῶτες ὠμοδόξουν καὶ τοὺς αὐ-
 6 τοὺς εἶχον λογισμοὺς τοῖς Ῥωμαίοις. διὸ καὶ τἄλλα
 πάρεργα ποιησάμενοι περὶ τὸ βοηθεῖν ἐγίνοντο καὶ
 παραβάλλεσθαι καὶ πᾶν ὑπομένειν ὑπὲρ τῆς προ 50.
 ειρημένης πόλεως διὰ τὸ μηδεμίαν ἀφορμὴν κατα- 30
 λείπεσθαι σφίσι, πάσης δὲ τῆς ἄλλης Σικελίας ἐπι-

κρατεῖν Ῥωμαίους πλὴν Δρεπάνων. ἵνα δὲ μὴ τοῖς 7
 ἀγνοοῦσι τοὺς τόπους ἀσαφῆ τὰ λεγόμενα γίνηται,
 πειρασόμεθα διὰ βραχέων ἀγαγεῖν εἰς ἔννοιαν τῆς
 εὐκαιρίας καὶ θέσεως αὐτῶν τοὺς ἐντυγχάνοντας.
 5 τὴν μὲν οὖν σύμπασαν Σικελίαν τῇ θέσει τετάχθαι 42
 συμβαίνει πρὸς τὴν Ἰταλίαν καὶ τὰ κείνης πέρατα
 παραπλησίως τῇ τῆς Πελοποννήσου θέσει πρὸς τὴν
 λοιπὴν Ἑλλάδα καὶ τὰ ταύτης ἄκρα, τούτῳ δ' αὐτῷ 2
 διαφέρειν ἀλλήλων, ἧ' κείνη μὲν χερσόνησός (ἐστίν,
 10 αὕτη δὲ νῆσος) ἧς μὲν γὰρ ὁ μεταξὺ τόπος ἐστὶ
 πορευτός, ἧς δὲ πλωτός. τὸ δὲ σχῆμα τῆς Σικελίας 3
 51. ἐστὶ μὲν τρίγωνον, αἱ δὲ κορυφαὶ τῶν γωνιῶν
 ἐκάστης ἀκρωτηρίων λαμβάνουσι τάξεις, ὧν τὸ μὲν 4
 πρὸς μεσημβρίαν νεῦον, εἰς δὲ τὸ Σικελικὸν πέλαγος
 15 ἀνατεῖνον Πάχυνος καλεῖται, τὸ δ' εἰς τὰς ἄρκτους 5
 κεκλιμένον ὀρίζει μὲν τοῦ πορθμοῦ τὸ πρὸς δύσεις
 μέρος, ἀπέχει δὲ τῆς Ἰταλίας ὡς δεκαδύο στάδια,
 προσαγορεύεται δὲ Πελωριάς. τὸ δὲ τρίτον τέτρα- 6
 πται μὲν εἰς αὐτὴν τὴν Διβύην, ἐπίκειται δὲ τοῖς
 20 προκειμένοις τῆς Καρχηδόνας ἀκρωτηρίοις εὐκαί-
 ρως, διέχον ὡς χιλίους σταδίους, νεύει δ' εἰς χει-
 μερινὰς δύσεις, διαιρεῖ δὲ τὸ Διβυκὸν καὶ τὸ Σαρ-
 δῶνον πέλαγος, προσαγορεύεται δὲ Διλύβαιον. ἐπὶ 7
 δὲ τούτῳ πόλις ὁμώνυμος κεῖται τῷ τόπῳ, περὶ ἣν
 25 τότε συνέβαινε τοὺς Ῥωμαίους συνίστασθαι τὴν πο-
 λιορκίαν, τείχεσί τε διαφερόντως ἠσφαλισμένην καὶ
 πέριξ τάφρω βαθεῖα καὶ τενάγῃσιν ἐκ θαλάττης, δι'
 ὧν ἐστίν εἰς τοὺς λιμένας εἰσπλους πολλῆς δεό-
 μενος ἐμπειρίας καὶ συνηθείας. ταύτη δὲ προσ- 8
 30 στρατοπεδεύσαντες ἐξ ἑκατέρου μέρους οἱ Ῥωμαῖοι
 καὶ τὰ μεταξὺ τῶν στρατοπέδων τάφρω καὶ χάρακι

καὶ τείχει διαλαβόντες ἤρξαντο προσάγειν ἔργα
κατὰ τὸν ἔγγιστα κείμενον τῆς θαλάττης πύργου
9 ὡς πρὸς τὸ Λιβυκὸν πέλαγος. προσκατασκευάζον-
τες δ' αἰεὶ τοῖς ὑποκειμένοις καὶ παρεκτείνοντες τῶν
ἔργων τὰς κατασκευὰς τέλος ἔξ πύργους τοὺς συν-51.
εχεῖς τῷ προειρημένῳ κατέβαλον, τοὺς δὲ λοιποὺς
10 πάντας ἅμα κριοκοπεῖν ἐνεχείρησαν. γινομένης δ'
ἐνεργοῦ καὶ καταπληκτικῆς τῆς πολιορκίας, καὶ τῶν
πύργων τῶν μὲν πονούντων ἀν' ἐκάστην ἡμέραν,
τῶν δ' ἐρειπομένων, ἅμα δὲ καὶ τῶν ἔργων ἐπι- 10
11 βαινόντων αἰεὶ καὶ μᾶλλον ἐντὸς τῆς πόλεως, ἦν
ἰσχυρὰ διατροφή καὶ κατάπληξις παρὰ τοῖς πολιορκ-
κουμένοις, καίπερ ὄντων ἐν τῇ πόλει χωρὶς τοῦ πο-
λιτικοῦ πλήθους αὐτῶν τῶν μισθοφόρων εἰς μυ-
12 ρίους. οὐ μὴν ἄλλ' ὃ γε στρατηγὸς αὐτῶν Ἴμίλ- 15
κων οὐδὲν παρέλειπε τῶν δυνατῶν, ἀλλὰ τὰ μὲν
52. ἀντοικοδομῶν, τὰ δ' ἀντιμεταλλεύων οὐ τὴν τυχοῦ-
13 σαν ἀπορίαν παρεῖχε τοῖς ὑπεναντίοις. ἔτι δὲ καθ'
ἐκάστην ἡμέραν ἐπιπορευόμενος καὶ τοῖς ἔργοις ἐγ-
χειρῶν, εἴ πως δύναίτο πῦρ ἐμβαλεῖν, πολλοὺς 20
ὑπὲρ τούτου τοῦ μέρους καὶ παραβόλους ἀγῶνας
δὴ συνίστατο καὶ μεθ' ἡμέραν καὶ νύκτωρ, ὥστε
πλείους ἐνίοτε γίνεσθαι νεκροὺς ἐν ταῖς τοιαύταις
συμπλοκαῖς τῶν εἰωθότων πίπτειν ἐν ταῖς παρα-
τάξεσι. 25

43 Κατὰ δὲ τοὺς καιροὺς τούτους τῶν ἡγεμόνων
τινὲς τῶν τὰς μεγίστας χώρας ἐχόντων ἐν τοῖς μι-
σθοφόροις συλλαλήσαντες ἑαυτοῖς ὑπὲρ τοῦ τὴν
πόλιν ἐνδοῦναι τοῖς Ῥωμαίοις καὶ πεπεισμένοι πειθ-
αρχήσειν σφίσι τοὺς ὑποτεταγμένους, ἐξεπήδησαν 30
νυκτὸς ἐκ τῆς πόλεως ἐπὶ τὸ στρατόπεδον καὶ

διελέγοντο τῷ τῶν Ῥωμαίων στρατηγῷ περὶ τού-
 των. ὁ δ' Ἀχαιὸς Ἀλέξων ὁ καὶ τοῖς Ἀκραγαντί-
 2 νοῖς κατὰ τοὺς ἐπάνω χρόνους αἰτίος γενόμενος τῆς
 σωτηρίας, καθ' ὃν καιρὸν ἐπεβάλοντο παρασπον-
 5 δεῖν αὐτοὺς οἱ τῶν Συρακοσίων μισθοφόροι, καὶ
 τότε πρῶτος συνεῖς τὴν πρᾶξιν ἀνήγγειλε τῷ στρα-
 τηγῷ τῶν Καρχηδονίων. ὁ δὲ διακούσας παρα-
 3 χρῆμα συνῆγε τοὺς καταλειπομένους τῶν ἡγεμόνων
 καὶ παρεκάλει μετὰ δεήσεως, μεγάλας δωρεὰς καὶ
 10 χάριτας ὑπισχνούμενος, εἰάν ἐμμείνωσι τῇ πρὸς αὐ-
 τὸν πίστει καὶ μὴ κοινωνήσωσι τοῖς ἐξεληλυθόσι
 τῆς ἐπιβολῆς. δεχομένων δὲ προθύμως τοὺς λό-
 4 γους, εὐθέως μετ' αὐτῶν ἀπέστειλε πρὸς μὲν τοὺς 52.
 Κελτοὺς Ἀννίβαν τὸν υἱὸν τὸν Ἀννίβου τοῦ μεταλ-
 15 λάξαντος ἐν Σαρδόνι διὰ τὴν προγεγενημένην ἐν
 τῇ στρατείᾳ πρὸς αὐτοὺς συνήθειαν, ἐπὶ δὲ τοὺς
 ἄλλους μισθοφόρους Ἀλέξωνα διὰ τὴν παρ' ἐκεί-
 νοῖς ἀποδοχὴν αὐτοῦ καὶ πίστιν· οἱ καὶ συναγα-
 5 γόντες τὰ πλήθη καὶ παρακαλέσαντες, ἔτι δὲ πι-
 20 στωσάμενοι τὰς προτεινομένας ἐκάστοις δωρεὰς ὑπὸ
 τοῦ στρατηγοῦ, ῥαδίως ἐπεισαν αὐτοὺς μένειν ἐπὶ
 τῶν ὑποκειμένων. διὸ καὶ μετὰ ταῦτα, τῶν ἐπιη-
 6 δησάντων (ἐκ τοῦ προφανοῦς ἐρχομένων) πρὸς τὰ
 53. τείχη καὶ βουλομένων παρακαλεῖν καὶ λέγειν τι περὶ
 25 τῆς τῶν Ῥωμαίων ἐπαγγελίας, οὐχ οἷον προσεῖχον
 αὐτοῖς, ἀλλ' ἀπλῶς οὐδ' ἀκούειν ἤξιουν, βάλλοντες
 δὲ τοῖς λίθοις καὶ συνακοντίζοντες ἀπεδίωξαν ἀπὸ
 τοῦ τείχους. Καρχηδόνιοι μὲν οὖν διὰ τὰς προειρη-
 7 μένας αἰτίας παρὰ μικρὸν ἤλθον ἀπολέσαι τὰ πράγ-
 30 ματα, παρασπονδηθέντες ὑπὸ τῶν μισθοφόρων· Ἀλέ-
 8 ξων δὲ πρότερον Ἀκραγαντίνοῖς ἔσωσε διὰ τὴν

πίστιν οὐ μόνον τὴν πόλιν καὶ τὴν χώραν, ἀλλὰ καὶ τοὺς νόμους καὶ τὴν ἐλευθερίαν, τότε δὲ Καρχηδονίοις αἴτιος ἐγένετο τοῦ μὴ σφαλῆναι τοῖς ὄλοις.

- 44 Οἱ δ' ἐν τῇ Καρχηδόνι τούτων μὲν οὐδὲν εἶ-⁵
 δότες, συλλογιζόμενοι δὲ τὰς ἐν ταῖς πολιορκίαις
 χρείας, πληρώσαντες στρατιωτῶν πεντήκοντα ναῦς
 καὶ παρακαλέσαντες τοῖς ἀρμόζουσι λόγοις τῆς πρά-
 ξεως τὸν ἐπὶ τούτοις τεταγμένον Ἀννίβαν, ὃς ἦν
 Ἀμίλκον μὲν υἱὸς τριήραρχος δὲ καὶ φίλος Ἀτάρ-¹⁰
 βου πρῶτος, ἐξαπέστειλαν κατὰ σπουδὴν, ἐντειλά-
 μενοι μὴ καταμελλῆσαι, χρησάμενον δὲ σὺν καιρῷ²
 τῇ τόλμῃ βοηθῆσαι τοῖς πολιορκουμένοις. ὁ δ' ἀνα-
 χθεὶς μετὰ μυριάων στρατιωτῶν καὶ καθορμισθεὶς
 ἐν ταῖς καλουμέναις Αἰγούσσαις, μεταξὺ δὲ κειμέ-¹⁵
 ναις Λιλυβαίου καὶ Καρχηδόνης, ἐπετήρει τὸν πλοῦν.
³ λαβὼν δ' οὖριον καὶ λαμπρὸν ἄνεμον, ἐκπετάσας
 πᾶσι τοῖς ἀρμένοις καὶ κατουρώσας ἐπ' αὐτὸ τὸ
 στόμα τοῦ λιμένος ἐποιεῖτο τὸν πλοῦν, ἔχων καθ-
 ωπλισμένους καὶ πρὸς μάχην ἐτοίμους τοὺς ἄνδρας⁵³.
⁴ ἐπὶ τῶν καταστρωμάτων. οἱ δὲ Ῥωμαῖοι τὰ μὲν
 αἰφνιδίου γενομένης τῆς ἐπιφανείας, τὰ δὲ φοβού-
 μενοι μὴ σὺν τοῖς πολεμίοις ὑπὸ τῆς βίας τοῦ πνεύ-
 ματος συγκατενεχθῶσιν εἰς τὸν λιμένα τῶν ὑπ-
 εναντίων, τὸ μὲν διακωλύειν τὸν ἐπίπλουν τῆς βοη-²⁵
 θείας ἀπέγνωσαν, ἐπὶ δὲ τῆς θαλάττης ἔστησαν
⁵ καταπεπληγμένοι τὴν τῶν πολεμίων τόλμαν. τὸ δ'
 ἐκ τῆς πόλεως πλῆθος ἠθροισμένον ἐπὶ τὰ τείχη
⁵⁴ πᾶν ἅμα μὲν ἠγωνία τὸ συμβησόμενον, ἅμα δ' ἐπὶ
 τῷ παραδόξῳ τῆς ἐλπίδος ὑπερχαρὲς ὑπάρχον μετὰ³⁰
 κρότου καὶ κραυγῆς παρεκάλει τοὺς εἰσπλέοντας.

Ἄννίβας δὲ παραβόλως καὶ τεθαρρηκότως εἰσδρα- 6
 μῶν καὶ καθορμισθεὶς εἰς τὸν λιμένα μετ' ἀσφα-
 λείας ἀπεβίβασε τοὺς στρατιώτας. οἱ δ' ἐν τῇ πό- 7
 λει πάντες οὐχ οὕτως ἦσαν ἐπὶ τῇ τῆς βοηθείας
 5 παρουσίᾳ περιχαρεῖς, καίπερ μεγάλην ἐλπίδα καὶ
 χεῖρα προσειληφότες, ὥς ἐπὶ τῷ μὴ τετολμηκέναι
 τοὺς Ῥωμαίους κωλύσαι τὸν ἐπίπλουν τῶν Καρχηδο-
 νίων. Ἰμίλκων δ' ὁ τεταγμένος ἐπὶ τῆς πόλεως στρα 45
 τηγός, θεωρῶν τὴν ὁρμὴν καὶ προθυμίαν τῶν μὲν
 10 ἐν τῇ πόλει διὰ τὴν παρουσίαν τῆς βοηθείας τῶν
 δὲ παραγεγονότων διὰ τὴν ἀπειρίαν τῶν περιεστῶ-
 των κακῶν, βουλόμενος ἀκεραίοις ἀποχρήσασθαι 2
 ταῖς ἐκατέρων ὁρμαῖς πρὸς τὴν διὰ τοῦ πυρὸς ἐπί-
 θεσιν τοῖς ἔργοις, συνῆγε πάντας εἰς ἐκκλησίαν·
 15 παρακαλέσας δὲ τῷ καιρῷ τὰ πρέποντα διὰ πλειό- 3
 νων καὶ παραστήσας ὁρμὴν ὑπερβάλλουσαν διὰ τε
 τὸ μέγεθος τῶν ἐπαγγελιῶν τοῖς κατ' ἰδίαν ἀνδρ-
 αγαθήσασιν καὶ τὰς κατὰ κοινὸν ἐσομένας χάριτας
 αὐτοῖς καὶ δωρεὰς παρὰ Καρχηδονίων, ἡμοθυμα- 4
 20 δὸν ἐπισημαινομένων καὶ βοῶντων μὴ μέλλειν, ἀλλ'
 ἄγειν αὐτούς, τότε μὲν ἐπαινέσας καὶ δεξάμενος
 τὴν προθυμίαν ἀφῆκε, παραγγείλας ἀναπαύεσθαι
 καθ' ὥραν καὶ πειθαρχεῖν τοῖς ἡγουμένοις· μετ' 5
 οὐ πολὺ δὲ συγκαλέσας τοὺς προεστῶτας αὐτῶν
 25 διένειμε τοὺς ἀρμόζοντας πρὸς τὴν ἐπίθεσιν ἐκά-
 στοις τόπους καὶ τὸ σύνθημα καὶ τὸν καιρὸν τῆς
 ἐπιθέσεως ἐδήλωσε καὶ παρήγγειλε τοῖς ἡγεμόσι
 μετὰ πάντων τῶν ὑποτεταγμένων ἐπὶ τοῖς τόποις 54.
 ἑωθινῆς εἶναι φυλακῆς. τῶν δὲ πειθαρχησάντων, 6
 30 ἐξαγαγὼν τὴν δύναμιν ἅμα τῷ φωτὶ κατὰ πλείους
 τόπους ἐνεχείρει τοῖς ἔργοις. οἱ δὲ Ῥωμαῖοι διὰ 7

τὸ προορᾶσθαι τὸ μέλλον οὐκ ἀργῶς οὐδ' ἀπαρα-
 σκεύως εἶχον, ἀλλ' ἐτοίμως ἐβοήθουν πρὸς τὸ δε-
 όμενον καὶ διεμάχοντο τοῖς πολεμίοις ἐρρωμένως.
 8 πάντων δ' ἐν βραχεῖ χρόνῳ συμπεσόντων ἀλλήλοις
 ἦν ἀγῶν παράβολος περίξ τοῦ τείχους· οἱ μὲν γὰρ 5
 55. ἐκ τῆς πόλεως ἦσαν οὐκ ἐλάττους δισμυρίων, οἱ
 9 δ' ἐξώθεν ἔτι πλείους τούτων. ὅσῳ δὲ συνέβαινε
 τοὺς ἄνδρας ἐκτὸς τάξεως ποιεῖσθαι τὴν μάχην ἀνα-
 μιξ κατὰ τὰς αὐτῶν προαιρέσεις, τοσοῦτῳ λαμπρό-
 τερος ἦν ὁ κίνδυνος, ὡς ἂν ἐκ τοσοῦτου πλήθους 10
 κατ' ἄνδρα καὶ κατὰ ζυγὸν οἴονεῖ μονομαχικῆς συν-
 εστώσης περὶ τοὺς ἀγωνιζομένους τῆς φιλοτιμίας.
 10 οὐ μὴν ἀλλ' ἦ τε κραυγὴ καὶ τὸ σύστρεμμα διαφέ-
 11 ρον ἦν πρὸς αὐτοῖς τοῖς ἔργοις. οἱ γὰρ ἀρχῆθεν
 ἐπ' αὐτῷ τούτῳ παρ' ἀμφοῖν ταχθέντες, οἱ μὲν ἐπὶ 15
 τῷ τρέψασθαι τοὺς ἐπὶ τῶν ἔργων οἱ δ' ἐπὶ τῷ μὴ
 προέσθαι ταῦτα, τηλικαύτην ἐποιοῦντο φιλοτιμίαν
 καὶ σπουδὴν, οἱ μὲν ἐξῶσαι σπεύδοντες, οἱ δ' οὐδαμῶς
 εἶξαι τούτοις τολμῶντες, (ὥστε) διὰ τὴν προθυμίαν
 τέλος ἐν αὐταῖς μένοντες ταῖς ἐξ ἀρχῆς χώραις ἀπ- 20
 12 ἔθνησκον. οἱ γὰρ μὴν ἅμα τούτοις ἀναμεμιγμένοι,
 δᾶδα καὶ στυπκίον καὶ πῦρ ἔχοντες, οὕτω τολμηρῶς
 καὶ πανταχόθεν ἅμα προσπίπτοντες ἐνέβαλλον ταῖς
 μηχαναῖς ὥστε τοὺς Ῥωμαίους εἰς τὸν ἔσχατον παρα-
 γενέσθαι κίνδυνον, μὴ δυναμένους κατακρατῆσαι 25
 13 τῆς τῶν ἐναντίων ἐπιβολῆς. ὁ δὲ τῶν Καρχηδονίων
 στρατηγὸς θεωρῶν ἐν μὲν τῷ κινδύνῳ πολλοὺς
 ἀποθνήσκοντας, οὐ δ' ἔνεκα ταῦτ' ἐπραττεν, οὐ
 δυναμένους κρατῆσαι τῶν ἔργων, ἀνακαλεῖσθαι τοὺς
 14 ἑαυτοῦ παρήγγειλε τοῖς σαλπισταῖς. οἱ δὲ Ῥωμαῖοι 30
 παρ' οὐδὲν ἐλθόντες τοῦ πάσας ἀποβαλεῖν τὰς παρα-

σκευάς, τέλος ἐκράτησαν τῶν ἔργων καὶ πάντα δι-
ετήρησαν ἀσφαλῶς.

Ὁ μὲν οὖν Ἀννίβας μετὰ τὴν χρεῖαν ταύτην ἐξ- 46
έπλευσε νύκτωρ ἔτι μετὰ τῶν νεῶν λαθῶν τοὺς πο- 55.
5 λεμίους εἰς τὰ Δρέπανα πρὸς Ἀτάρβαν τὸν τῶν
Καρχηδονίων στρατηγόν. διὰ γὰρ τὴν εὐκαιρίαν 2
τοῦ τόπου καὶ τὸ κάλλος τοῦ περὶ τὰ Δρέπανα λι-
μένος αἰεὶ μεγάλην ἐποιοῦντο σπουδὴν οἱ Καρχηδό-
νιοι περὶ τὴν φυλακὴν αὐτοῦ. συμβαίνει δὲ τοῦ 3
10 Διλυβαίου τοῦτον ἀπέχειν τὸν τόπον ὡς ἂν ἑκατὸν
καὶ εἰκοσι στάδια. τοῖς δ' ἐν τῇ Καρχηδόνι βου- 4
56. λομένοις μὲν εἰδέναι τὰ περὶ τὸ Διλύβαιον, οὐ δύ-
ναμένοις δὲ διὰ τὸ τοὺς μὲν συγκεκλειῖσθαι τοὺς
δὲ παραφυλάττεσθαι φιλοτίμως, ἐπηγγείλατό τις ἀνήρ
15 τῶν ἐνδόξων, Ἀννίβας ἐπικαλούμενος Ῥόδιος, εἰς-
πλεύσας εἰς τὸ Διλύβαιον καὶ γενόμενος ἀντόπτης
ἅπαντα διασαφήσειν. οἱ δὲ τῆς ἐπαγγελίας μὲν ἀσμέ 5
ως ἤκουσαν, οὐ μὴν ἐπίστευόν γε διὰ τὸ τῷ στόλῳ
τοὺς Ῥωμαίους ἐπὶ τοῦ κατὰ τὸν εἰσπλοῦν στόμα-
20 τος ἐφορμεῖν. ὁ δὲ καταρτίσας τὴν ἰδίαν ναῦν ἀν- 6
ήχθη· καὶ διάρας εἰς τινα τῶν πρὸ τοῦ Διλυβαίου
κειμένων νήσων, τῇ κατὰ πόδας ἡμέρᾳ λαβῶν εὐ-
καίρως ἄνεμον οὐριον περὶ τετάρτην ὥραν ἀπάν-
των τῶν πολεμίων ὀρώντων καὶ καταπεπληγμένων
25 τὴν τόλμαν εἰσέπλευσεν. καὶ τὴν κατόπιν εὐθέως 7
ἐγίνετο περὶ ἀναγωγῆν. ὁ δὲ τῶν Ῥωμαίων στρα- 8
τηγὸς βουλόμενος ἐπιμελέστερον τὸν κατὰ τὸν εἰς-
πλοῦν τόπον τηρεῖν, ἐξηρτυκῶς ἐν τῇ νυκτὶ δέκα
ναῦς τὰς ἀριστα πλεύσας, αὐτὸς μὲν ἐπὶ τοῦ λι-
30 μένος ἐστῶς ἐθεώρει τὸ συμβαῖνον, ὁμοίως δὲ καὶ
πᾶν τὸ στρατόπεδον· αἱ δὲ νῆες τοῦ στόματος ἐξ 9

ἀμφοῖν τοῖν μεροῖν, ἐφ' ὅσον ἦν δυνατὸν ἐγγιστα
 τοῖς τενάγεσι προσάγειν, ἐπιείχον ἐπιτερωκνῆσαι πρὸς
 τὴν ἐμβολὴν καὶ σύλληψιν τῆς ἐκπλεῖν μελλούσης
 10 νεώς. ὁ δὲ Ῥόδιος ἐκ τοῦ προφανοῦς τὴν ἀναγω-
 γὴν ποιησάμενος οὕτως κατανέστη τῶν πολεμίων 5
 τῇ τε τόλμῃ καὶ τῷ ταχυνναυτεῖν ὥστ' οὐ μόνον
 ἄκρωτον ἐξέπλευσε τὴν ναῦν ἔχων καὶ τοὺς ἄνδρας,
 οἷον ἐστῶτα παραδραμῶν τὰ σκάφη τῶν ὑπεναν-
 11 τίων, ἀλλὰ καὶ βραχὺ προπλεύσας ἐπέστη πτερώ-
 σας τὴν ναῦν, ὥσανεὶ προκαλούμενος τοὺς πο- 56.
 12 λεμίους. οὐδενὸς δὲ τολμῶντος ἐπ' αὐτὸν ἀντανάγε-
 σθαι διὰ τὸ τάχος τῆς εἰρεσίας, ἀπέπλευσε κατ-
 αναστὰς μιᾷ νηὶ παντὸς τοῦ τῶν ἐναντίων στόλου.
 13 καὶ τὸ λοιπὸν ἤδη πλεονάκεις ποιῶν ταὐτὸ τοῦτο
 μεγάλην χρεῖαν παρείχετο, τοῖς μὲν Καρχηδονίοις 15
 ἀεὶ τὰ κατεπεύγοντα διασαφῶν, τοὺς δὲ πολιορκου-
 μένους εὐθαρσεῖς παρασκευάζων, τοὺς δὲ Ῥωμαίους
 57. 47 καταπληττόμενος τῷ παραβόλῳ. μέγιστα δὲ συν-
 εβάλλετο πρὸς τὴν τόλμαν αὐτοῦ τὸ διὰ τῶν προβρα-
 χέων ἐκ τῆς ἐμπειρίας ἀκριβῶς σεσημειῶσθαι τὸν 20
 2 εἰσπλοῦν· ὑπεράρας γὰρ καὶ φαινόμενος ἔπειτ' ἂν ἀπὸ
 τῶν κατὰ τὴν Ἰταλίαν μερῶν ἐλάμβανε τὸν ἐπὶ τῆς
 θαλάττης πύργον κατὰ πρῶρραν οὕτως ὥστε τοῖς
 πρὸς τὴν Λιβύην τετραμμένοις πύργοις τῆς πό-
 λεως ἐπιπροσθεῖν ἅπασιν· δι' οὗ τρόπου μόνως ἐστὶ 25
 δυνατὸν ἐξ οὐρίας τοῦ κατὰ τὸν εἰσπλοῦν στόματος
 3 εὐστοχεῖν. τῇ δὲ τοῦ Ῥοδίου τόλμῃ πιστεύσαντες
 καὶ πλείους ἀπεθάρρησαν τῶν εἰδόντων τοὺς τόπους
 τὸ παραπλήσιον ποιεῖν· ἐξ ὧν οἱ Ῥωμαῖοι δυσχρη-
 στούμενοι τῷ συμβαίνοντι χωννύειν τὸ στόμα τοῦ 30
 4 λιμένος ἐπεχείρησαν. κατὰ μὲν οὖν τὸ πλεῖστον

μέρος τῆς ἐπιβολῆς οὐδὲν ἦννον διὰ τὸ βάθος τῆς
θαλάττης καὶ διὰ τὸ μηθὲν δύνασθαι τῶν ἐμβαλλο-
μένων στῆναι μηδὲ συμμεῖναι τὸ παράπαν, ἀλλ'
ὕπὸ τε τοῦ κλύδωνος καὶ τῆς τοῦ ῥοῦ βίας τὸ
5 ῥιπτούμενον εὐθέως ἐν τῇ καταφορᾷ παρωθεῖσθαι
καὶ διασκορπίζεσθαι, κατὰ δὲ τινα τόπον ἔχοντα
βράχεια συνέστη χῶμα μετὰ πολλῆς ταλαιπωρίας,
ἐφ' ᾧ τετρήρης ἐκτρέχουσα νυκτὸς ἐκάθισε καὶ τοῖς
πολεμίοις ὑποχείριος ἐγένετο, διαφέρονσα τῇ κατα-
10 σκευῇ τῆς ναυπηγίας. ἥς οἱ Ῥωμαῖοι κρατήσαντες
καὶ πληρώματι καταρτίσαντες ἐπιλέκτω πάντας τοὺς
εἰσπλέοντας, μάλιστα δὲ τὸν Ῥόδιον, ἐπετήρουν. ὁ
δὲ κατὰ τύχην εἰσπλεύσας νυκτὸς μετὰ ταῦτα πάλιν
ἀνήγετο φανερώς. θεωρῶν δ' ἐκ καταβολῆς αὐτῶ
15 τὴν τετρήρη συνεξορμήσασαν, γνοὺς τὴν ναῦν δι-
ετρόπη. τὸ μὲν οὖν πρῶτον ὤρμησεν ὡς καταταχή-
8 σων· τῇ δὲ τοῦ πληρώματος παρασκευῇ καταλαμβα-
57. νόμενος, τέλος ἐπιστρέψας ἠναγκάσθη συμβαλεῖν
τοῖς πολεμίοις. καταπροτερούμενος δὲ τοῖς ἐπιβατι-
9
20 κοῖς διὰ τε τὸ πλῆθος καὶ διὰ τὴν ἐκλογὴν τῶν
ἀνδρῶν ἐγένετο τοῖς ἐχθροῖς ὑποχείριος. οἱ δὲ 10
58. Ῥωμαῖοι, κυριεύσαντες καὶ ταύτης τῆς νεῶς εὖ κατ-
εσκευασμένης καὶ καταρτίσαντες αὐτὴν τοῖς πρὸς
τὴν χρείαν, οὕτως ἐκάλυσαν τοὺς κατατολμῶντας
25 καὶ πλέοντας εἰς τὸ Λιλύβαιον.

Τῶν δὲ πολιορκουμένων ταῖς μὲν ἀντοικοδομί-
48 αῖς ἐνεργῶς χρωμένων, τοῦ δὲ λυμαίνεσθαι καὶ δια-
φθεῖρειν τὰς τῶν ὑπεναντίων παρασκευὰς ἀπεγνω-
κότων, γίνεταί τις ἀνέμον στάσις ἔχουσα τηλικαύτην
2
30 βίαν καὶ φορὰν εἰς αὐτὰς τὰς τῶν μηχανημάτων
προσαγωγὰς ὥστε καὶ τὰς στοὰς διασαλεύειν καὶ

τοὺς προκειμένους τούτων πύργους τῇ βίᾳ βαστά-
 3 ζειν. ἐν ᾧ καιρῷ συννοήσαντες τινες τῶν Ἑλλη-
 νικῶν μισθοφόρων τὴν ἐπιτηδειότητα τῆς περιστά-
 σεως πρὸς τὴν τῶν ἔργων διαφθορὰν προσφέρουσι
 4 τῷ στρατηγῷ τὴν ἐπίνοιαν. τοῦ δὲ δεξαμένου καὶ 5
 ταχέως ἐτοιμάσαντος πᾶν τὸ πρὸς τὴν χρεῖαν ἀρμό-
 ζον, συστραφέντες οἱ νεανίσκοι κατὰ τριτοῦς τό-
 5 πους ἐνέβαλον πῦρ τοῖς ἔργοις. ὡς δ' ἂν τῶν μὲν
 κατασκευασμάτων διὰ τὸν χρόνον εὖ παρεσκευα-
 σμένων πρὸς τὸ ῥαδίως ἐμπρησθῆναι, τῆς δὲ τοῦ 10
 πνεύματος βίας φυσώσης κατ' αὐτῶν τῶν πύργων
 καὶ μηχανημάτων, τὴν μὲν νομὴν τοῦ πυρὸς ἐνερ-
 γὸν συνέβαινε γίνεσθαι καὶ πρακτικὴν, τὴν δ' ἐπάφ-
 κειαν καὶ βοήθειαν τοῖς Ῥωμαίοις εἰς τέλος ἀπρα-
 6 κτον καὶ δυσχερῆ. τοιαύτην γὰρ ἐκπληξιν παρίστα 15
 τὸ συμβαῖνον τοῖς βοηθοῦσιν ὥστε μήτε συννοῆσαι
 μήτε συνιδεῖν δύνασθαι τὸ γινόμενον, ἀλλ' ἀπο-
 σκοτουμένους ὑπὸ τῆς εἰς αὐτοὺς φερομένης λιγνύος
 καὶ τῶν φεσαλύγων, ἔτι δὲ τῆς τοῦ καπνοῦ πολυ-
 πληθίας, οὐκ ὀλίγους ἀπόλλυσθαι καὶ πίπτειν, μὴ 20
 δυναμένους ἐγγίσει πρὸς αὐτὴν τὴν τοῦ πυρὸς βοή-
 7 θειαν. ὅσῳ δὲ μείζῳ συνέβαινε γίνεσθαι τὴν δυσ-
 χρηστίαν περὶ τοὺς ὑπεναντίους διὰ τὰς προειρη-
 μένας αἰτίας, τοσοῦτῳ πλείων εὐχρηστία περὶ τοὺς
 8 ἐνιέντας ἦν τὸ πῦρ. τὸ μὲν γὰρ ἐπισκοτοῦν καὶ 25
 59. βλάπτειν δυνάμενον πᾶν ἐξεφυσᾶτο καὶ προωθεῖτο 58.
 κατὰ τῶν ὑπεναντίων, τὸ δὲ βαλλόμενον ἢ ῥιπτού-
 μενον ἐπὶ τε τοὺς βοηθοῦντας καὶ τὴν τῶν ἔργων
 διαφθορὰν εὐστοχον μὲν ἐπεγίνετο διὰ τὸ συνορᾶν
 τοὺς ἀφιέντας τὸν πρὸ αὐτῶν τόπον, πρακτικὸν δὲ 30
 διὰ τὸ γίνεσθαι σφοδρὰν τὴν πληγὴν, συνεργούσης

τοῖς βάλλουσι τῆς τοῦ πνεύματος βίας. τὸ δὲ πέρασ 9
 τοιαύτην συνέβη γενέσθαι τὴν παντέλειαν τῆς κα-
 ταφθορᾶς ὥστε καὶ τὰς βάσεις τῶν πύργων καὶ τὰ
 στύπη τῶν κριῶν ὑπὸ τοῦ πυρὸς ἀχρειωθῆναι. τού- 10
 5 των δὲ συμβάντων τὸ μὲν ἔτι διὰ τῶν ἔργων πο-
 λιορκεῖν ἀπέγνωσαν οἱ Ῥωμαῖοι περιταφρεύσαντες
 δὲ καὶ χάρακι περιλαβόντες κύκλῳ τὴν πόλιν, ἔτι
 δὲ τῆς ἰδίας στρατοπεδείας τεῖχος προβαλόμενοι τῷ
 χρόνῳ παρέδωκαν τὴν πρᾶξιν. οἱ δ' ἐν τῷ Διλυ- 11
 10 βαίῳ τὸ πεπτωκὸς ἐξοικοδομησάμενοι τεῖχος εὐθαρ-
 σῶς ὑπέμενον ἤδη τὴν πολιορκίαν.

Εἰς δὲ τὴν Ῥώμην προσπεσόντων τούτων, καὶ 49
 μετὰ ταῦτα πλειόνων ἀναγγελλόντων διότι συμβαί-
 νει τῶν ἀπὸ τοῦ στόλου πληρωμάτων τὸ πλεῖστον
 15 μέρος ἐν τε τοῖς ἔργοις καὶ τῇ καθόλου πολιορκίᾳ
 διεφθάρθαι, σπουδῆ κατέγραφον ναύτας καὶ συνα- 2
 θροίσαντες εἰς μυρίους ἐξέπεμψαν εἰς τὴν Σικελίαν.
 ὧν διὰ τοῦ πορθμοῦ περαιωθέντων καὶ πεξῆ πα- 3
 ραγενομένων εἰς τὸ στρατόπεδον, συναγαγὼν τοὺς
 20 χιλιάρχους ὁ στρατηγὸς τῶν Ῥωμαίων Πόπλιος
 Κλαύδιος ἔφη καιρὸν εἶναι πλεῖν ἐπὶ τὰ Δρέπανα
 παντὶ τῷ στόλῳ. τὸν γὰρ στρατηγὸν τῶν Καρχη- 4
 δονίων Ἀτάρβαν τὸν τεταγμένον ἐπ' αὐτῶν ἀπα-
 ράσκευον εἶναι πρὸς τὸ μέλλον, ἀγνοοῦντα μὲν τὴν
 25 παρουσίαν τῶν πληρωμάτων, πεπεισμένον δὲ μὴ
 δύνασθαι πλεῖν τὸν αὐτῶν στόλον διὰ τὴν γεγενη-
 μένην ἐν τῇ πολιορκίᾳ καταφθορὰν τῶν ἀνδρῶν.
 προχείρως δ' αὐτῶν συγκατατιθεμένων, εὐθέως ἐν- 5
 εβίβαξε τὰ τε προὔπαρχοντα καὶ τὰ προσφάτως πα-
 30 ραγεγονότα πληρώματα, τοὺς δ' ἐπιβάτας ἐκ παντὸς 5θ.
 60. ἐπέλεξε τοῦ στρατεύματος ἐθελοντὴν τοὺς ἀρίστους,

ἄτε δὴ τοῦ μὲν πλοῦ σύνεγγυς ὄντος, τῆς δ' ὠφε-
 6 λείας ἐτοίμου προφαινομένης. ταῦτα δὲ παρασκευ-
 ασάμενος ἀνήχθη περὶ μέσας νύκτας, λαθῶν τοὺς
 πολεμίους. καὶ τὰς μὲν ἀρχὰς ἄθρους ἔπλει, δεξιὰν
 7 ἔχων τὴν γῆν. ἅμα δὲ τῷ φωτὶ τῶν πρώτων ἐπὶ 6
 τὰ Δρέπανα νεῶν ἐπιφαινομένων, κατιδὼν Ἀτάρ-
 βας τὸ μὲν πρῶτον ἐξενίσθη διὰ τὸ παράδοξον·
 8 ταχὺ δ' ἐν αὐτῷ γενόμενος καὶ νοήσας τὸν ἐπί-
 πλουν τῶν ὑπεναντίων ἔκρινε παντὸς ἔργου περ-
 ραν λαμβάνειν καὶ πᾶν ὑπομένειν χάριν τοῦ μὴ 10
 περιδεῖν σφᾶς εἰς πρόδηλον συγκλεισθέντας πο-
 9 λιορκίαν. διόπερ εὐθέως τὰ μὲν πληρώματα συν-
 ἤγε πρὸς τὸν αἰγιαλόν, τοὺς δ' ἐκ τῆς πόλεως
 10 μισθοφόρους ἤθροισε μετὰ κηρύγματος. τῶν δὲ
 συλληχθέντων, ἐπεβάλετο διὰ βραχέων εἰς ἔννοιαν 15
 αὐτοὺς ἄγειν τῆς τε τοῦ νικᾶν ἐλπίδος, εἰάν τολμή-
 σωσι ναυμαχεῖν, καὶ τῆς ἐν τῇ πολιορκίᾳ δυσχρη-
 στίας, εἰάν καταμελλήσωσι προἰδόμενοι τὸν κίνδυν-
 11 νον. ἐτοίμως δ' αὐτῶν παρορμηθέντων πρὸς τὴν
 ναυμαχίαν καὶ βοῶντων ἄγειν καὶ μὴ μέλλειν, 20
 ἐπαινέσας καὶ δεξάμενος τὴν ὁρμὴν παρήγγειλε κατὰ
 τάχος ἐμβαίνειν καὶ βλέποντας πρὸς τὴν αὐτοῦ
 12 ναῦν ἔπεσθαι ταύτῃ κατὰ πρύμναν. διασαφήσας
 δὲ τὰ προειρημένα κατὰ σπουδὴν πρῶτος ἐποιεῖτο
 τὸν ἀνάπλουν, ὑπ' αὐτὰς τὰς πέτρας ἐπὶ θάτερα 25
 μέρη τοῦ λιμένος ἐξάγων τοῦ τῶν πολεμίων εἰς-
 50 πλου. Πόπλιος δ' ὁ τῶν Ῥωμαίων στρατηγὸς θεω-
 ρῶν τοὺς μὲν πολεμίους παρὰ τὴν αὐτοῦ δόξαν οὐτ'
 εἰκοντας οὔτε καταπεπληγμένους τὸν ἐπίπλουν ἀλλὰ
 2 πρὸς τῷ ναυμαχεῖν ὄντας, τῶν δὲ σφετέρων νεῶν 30
 τὰς μὲν ἐντὸς ἤδη τοῦ λιμένος οὔσας τὰς δ' ἐν

αὐτῷ τῷ στόματι, τὰς δὲ φερομένας ἐπὶ τὸν εἰσ-
 πλοῦν, πάσαις ἀναστρέφειν παρήγγειλε καὶ ποιεί-
 σθαι τὸν πλοῦν ἔξω πάλιν. ἐνθα δὴ τῶν μὲν ἐν 3
 τῷ λιμένι τῶν δὲ κατὰ τὸν εἰσπλοῦν ἐκ τῆς με-
 5 ταβολῆς συμπιπτουσῶν, οὐ μόνον θόρυβος ἦν ἐκ
 61. τῶν ἀνδρῶν ἄπλετος, ἀλλὰ καὶ τοὺς ταρσοὺς ἐθραύ-60.
 ονθ' αἱ νῆες ἀλλήλαις συγκρούουσαι. ὅμως δ' οὖν 4
 αἰεὶ τοὺς ἀνατρέχοντας ἐκτάττοντες οἱ τριήραρχοι
 παρ' αὐτὴν τὴν γῆν ταχέως ἐποίουν ἀντιπρώρρους
 10 τοῖς πολεμίοις. ὁ δὲ Πόπλιος αὐτὸς ἐπέπλει μὲν 5
 ἀρχῆθεν κατόπιν ἐπὶ παντὶ τῷ στόλῳ, τότε δ' ἐπι-
 στρέψας κατ' αὐτὸν τὸν πλοῦν πρὸς τὸ πέλαγος
 ἔλαβε τὴν εὐώνυμον τῆς ὅλης δυνάμεως τάξιν.
 Ἀτάρβας δὲ κατὰ τὸν αὐτὸν καιρὸν ὑπεράρας τὸ 6
 15 λαῖον τῶν πολεμίων [Ῥωμαίων], ἔχων πέντε ναῦς
 ἐπίπλους, ὑπέστησε τὴν ἑαυτοῦ ναῦν ἀντίπρωρρον
 τοῖς πολεμίοις ἀπὸ τοῦ κατὰ τὸ πέλαγος μέρους·
 ἅμα δὲ καὶ τῶν ἐπιπλεόντων αἰεὶ τοῖς συνάπτουσι 7
 προσεπιταττομένοις ταῦτ' οὖν ποιεῖν παραγγείλας διὰ
 20 τῶν ὑπηρετῶν, καταστάντων δὲ πάντων εἰς μέτω-8
 πον σημήνας διὰ τῶν συνθημάτων τὰς μὲν ἀρχὰς
 ἐποιεῖτο τὸν ἐπίπλοῦν ἐν τάξει, μενόντων πρὸς τὴν
 γῆν τῶν Ῥωμαίων διὰ τὸ προσδέχεσθαι τὰς ἐκ τοῦ
 λιμένος ἀνατρεχούσας ναῦς. ἔξ οὗ συνέβαινε με-9
 25 γάλα τοὺς Ῥωμαίους ἐλαττωθῆναι πρὸς αὐτῇ τῇ γῆ
 ποιησαμένους τὴν συμπλοκὴν. ἐπειδὴ δὲ σύνεγγυς 51
 αὐτῶν ἦσαν, ἀρθέντων τῶν συνθημάτων ἐφ' ἑκα-
 τέρας τῆς ναυαρχίδος συνέβαλλον ἀλλήλοις. τὸ 2
 μὲν οὖν πρῶτον ἰσόρροπος ἦν ὁ κίνδυνος, ὡς ἂν
 30 ἀμφοτέρων τοῖς ἀρίστοις ἐκ τῆς πεζικῆς δυνάμεως
 ἐπιβάταις χρωμένων· αἰεὶ δὲ μᾶλλον ὑπερεῖχον οἱ 3

Καρχηδόνιοι διὰ τὸ πολλὰ προτερήματα παρ' ὄλον
 4 ἔχειν τὸν ἀγῶνα. τῷ τε γὰρ ταχυναυτεῖν πολὺν
 περιῆσαν διὰ τὴν διαφορὰν τῆς ναυπηγίας καὶ τὴν
 τῶν πληρωμάτων ἕξιν, ἢ τε χώρα μεγάλη συνεβάλ-
 λει' αὐτοῖς, ἅτε πεποιημένων τὴν ἔκταξιν ἀπὸ τῶν 5
 5 κατὰ τὸ πέλαγος τόπων. εἴτε γὰρ πιέζουσιν τινες
 ὑπὸ τῶν πολεμίων, κατόπιν ἀνεχώρουν ἀσφαλῶς
 62. διὰ τὸ ταχυναυτεῖν εἰς τὸν ἀναπεπταμένον τόπον·
 6 κἄπειτ' ἐκ μεταβολῆς τοῖς προπίπτουσι τῶν διω-
 κόντων, τοτὲ μὲν περιπλέοντες τοτὲ δὲ πλάγιοι 10
 προσπίπτοντες στρεφομένοις καὶ δυσχρηστοῦσι διὰ
 τὸ βᾶρος τῶν πλοίων καὶ διὰ τὴν ἀπειρίαν τῶν
 πληρωμάτων, ἐμβολὰς τε συνεχεῖς ἐδίδοσαν καὶ
 7 πολλὰ τῶν σκαφῶν ἐβάπτιζον· εἴτε κινδυνεύοι τις
 τῶν συμμάχων, ἐτοίμως παρεβοήθουν ἕξω τοῦ δει- 16
 νοῦ καὶ μετ' ἀσφαλείας, παρὰ τὰς πρύμνας κατὰ
 8 τὸ πέλαγος ποιούμενοι τὸν πλοῦν. τοῖς γε μὴν
 Ῥωμαίοις τὰναντία τούτων συνέβαινε· τοῖς τε γὰρ
 πιεζομένοις οὐκ ἦν εἰς τοῦπισθεν δυνατὸν ἀποχω-
 ρεῖν, πρὸς τῇ γῆ ποιουμένοις τὸν κίνδυνον, αἰεὶ δὲ 20
 τὸ θλιβόμενον ὑπὸ τῶν κατὰ πρόσωπον σκάφος ἢ
 τοῖς βραχέσι περιπίπτου ἐκάδιζε κατὰ πρύμναν ἢ
 9 πρὸς τὴν γῆν φερόμενον ἐπώκελλε. διεκπλεῖν μὲν
 οὖν διὰ τῶν πολεμίων νεῶν καὶ κατόπιν ἐπιφαί-
 νεσθαι τοῖς ἤδη πρὸς ἑτέροισι διαμαχομένοις, ὅπερ 25
 ἐν τῷ ναυμαχεῖν ἐστὶ πρακτικώτατον, ἀδυνάτως
 εἶχον διὰ τε τὴν βαρύτητα τῶν πλοίων, προσέτι
 10 δὲ καὶ τὴν ἀπειρίαν τῶν πληρωμάτων. οὐδὲ μὴν 61.
 ἐπιβοηθεῖν τοῖς δεομένοις κατὰ πρύμναν ἐδύναντο
 διὰ τὸ συγκεκλεισθαι πρὸς τῇ γῆ καὶ μηδὲ μικρὸν 30
 ἀπολείπεσθαι τόπον τοῖς βουλομένοις ἐπαρκεῖν τῷ

δεομένῳ. τοιαύτης δὲ δυσχρηστίας ὑπαρχούσης περὶ 11
 τὸν ὅλον ἀγῶνα, καὶ τῶν μὲν καθιζόντων ἐν τοῖς
 βράχεσι, τῶν δ' ἐκπιπτόντων σκαφῶν, κατιδὼν ὁ
 στρατηγὸς τῶν Ῥωμαίων τὸ συμβαῖνον ὤρμησε
 5 πρὸς φυγὴν, ἀπὸ τῶν εὐωνύμων παρὰ τὴν γῆν ἐξ-
 ελίξας, καὶ σὺν αὐτῷ περὶ τριάκοντα νῆας, αἵπερ
 ἔτυχον ἐγγὺς οὔσαι. τῶν δὲ λοιπῶν σκαφῶν, ὅν- 12
 των ἐνενήκοντα καὶ τριῶν, ἐκυρίευσαν οἱ Καρχη-
 δόνιοι καὶ τῶν πληρωμάτων, ὅσοι μὴ τῶν ἀνδρῶν
 10 τὰς ναῦς εἰς τὴν γῆν ἐκβαλόντες ἀπεχώρησαν.

Γενομένης δὲ τῆς ναυμαχίας τοιαύτης Ἀτάρβας 52
 μὲν εὐδοκίμει παρὰ τοῖς Καρχηδουίοις, ὡς δι' αὐτὸν
 καὶ διὰ τὴν ἰδίαν πρόνοιαν καὶ τόλμαν κατωρθώ-
 63. κῶς, Πόπλιος δὲ παρὰ τοῖς Ῥωμαίοις ἠδόξει καὶ 2
 15 διεβέβλητο μεγάλως, ὡς εἰκῆ καὶ ἀλογίστως τοῖς πράγ-
 μασι κεχηρημένος καὶ τὸ καθ' αὐτὸν οὐ μικροῖς
 ἐλαττώμασι περιβεβληκῶς τὴν Ῥώμην· διὸ καὶ μετὰ 3
 ταῦτα μεγάλας ζημίας καὶ κινδύνους κριθεὶς πε-
 ριέπεσεν. οὐ μὴν οἷ γε Ῥωμαῖοι, καίπερ τοιούτων 4
 20 συμβεβηκότων, διὰ τὴν ὑπὲρ τῶν ὅλων φιλοτιμίαν 62.
 οὐδὲν ἀπέλειπον τῶν ἐνδεχομένων, ἀλλ' εἶχοντο
 τῶν ἐξῆς πραγμάτων. διὸ καὶ συνάψαντος τοῦ κατὰ 5
 τὰς ἀρχαιρεσίας χρόνου, στρατηγοὺς ὑπάτους κα-
 ταστήσαντες παραντίκα τὸν ἕτερον αὐτῶν ἐξέπεμ-
 25 πον Λεύκιον Ἰούνιον, τὰς τε σιταρχίας παρακομί-
 ζοντα τοῖς τὸ Διλύβαιον πολιορκουῖσι καὶ τὰς ἄλλας
 ἀγορὰς καὶ χορηγίας τῷ στρατοπέδῳ· πρὸς δὲ καὶ
 παραπομποὺς τούτοις ἐπλήρωσαν ἐξήκοντα ναῦς.
 ὁ δ' Ἰούνιος ἀφικόμενος εἰς τὴν Μεσσήνην καὶ 6
 30 προσλαβὼν τὰ συνηνητηκότα τῶν πλοίων ἀπὸ τε τοῦ
 στρατοπέδου καὶ τῆς ἄλλης Σικελίας παρεκομίσθη

κατὰ σπουδὴν εἰς τὰς Συρακούσας, ἔχων ἑκατὸν εἰκοσι σκάφη καὶ τὴν ἀγορὰν σχεδὸν ἐν ὀκτακοσί-
 7 αἰς ναυσὶ φορητοῖς. ἐντεῦθεν δὲ παραδοὺς τοῖς
 ταμίαις τὰς ἡμισείας φορητοὺς καὶ τινα τῶν μα-
 8 κρῶν πλοίων ἐξαπέστειλε, διακομισθῆναι σπουδά-
 8 ζων τῷ στρατοπέδῳ τὰ πρὸς τὴν χρεῖαν. αὐτὸς
 δ' ἐν ταῖς Συρακούσαις ὑπέμενε, τοὺς τε κατὰ
 πλοῦν ἀφυστεροῦντας ἐκ τῆς Μεσσήνης ἀναδεχό-
 μενος καὶ παρὰ τῶν ἐκ τῆς μεσογαίου συμμάχων
 σῆτον προσαναλαμβάνων. 10

- 53 Κατὰ δὲ τοὺς αὐτοὺς καιροὺς Ἀτάρβας μὲν ἔν-
 δρας τοὺς ἐν τῇ ναυμαχίᾳ ληφθέντας καὶ τὰς αἰχ-
 μαλώτους νῆας ἐξαπέστειλεν εἰς τὴν Καρχηδόνα,
 2 Καρθάλωνα δὲ τὸν συνάρχοντα δοὺς τριάκοντα ναῦς
 ἐξέπεμψε πρὸς αἷς ἔχων αὐτὸς ἑβδομήκοντα κατ- 15
 3 ἐπλευσεν, προστάξας ἄφνω προσπεσόντα ταῖς ὀρμού-
 σαις παρὰ τὸ Λιλύβαιον τῶν πολεμίων ναυσίν, ὧν
 μὲν ἂν δυνατὸς ἦ κυριεῦσαι, ταῖς δὲ λοιπαῖς πῦρ
 4 ἐμβαλεῖν. πεισθέντος δὲ τοῦ Καρθάλωνος καὶ ποι-
 64. ησαμένου τὸν ἐπίπλου ἐπὶ τὴν ἑσθινὴν καὶ τὰ 20
 μὲν ἐμπιπρῶντος τὰ δ' ἀποσπῶντος τῶν πλοίων,
 μεγάλην συνέπεσε γενέσθαι ταραχὴν περὶ τὸ τῶν
 5 Ῥωμαίων στρατόπεδον. προσβοηθούντων γὰρ αὐ-
 τῶν ἐπὶ τὰς ναῦς καὶ γινομένης κραυγῆς, συννο-
 ήσας Ἰμίλκων ὁ τὸ Λιλύβαιον τηρῶν καὶ θεωρῶν 25
 ἤδη τῆς ἡμέρας ὑποφαινούσης τὸ συμβαῖνον, ἐπ-
 6 αποστέλλει τοὺς ἐκ τῆς πόλεως μισθοφόρους. οἱ δὲ
 Ῥωμαῖοι, τοῦ δεινοῦ πανταχόθεν αὐτοὺς περιστάν- 30
 63. τος, οὐκ εἰς μικρὰν οὐδ' εἰς τὴν τυχοῦσαν ἤλθον
 7 διατροπὴν. ὁ δὲ τῶν Καρχηδονίων ναύαρχος ὀλίγα 30
 τῶν σκαφῶν τὰ μὲν ἀποσπάσας τὰ δὲ συντρίψας,

μετὰ ταῦτα μικρὸν ἀπὸ τοῦ Λιλυβαίου παρακομισθεὶς ὡς ἐφ' Ἡρακλείας ἐτήρει, βουλόμενος διακωλύειν τοὺς ἐπὶ τὸ στρατόπεδον πλέοντας. προσαγ- 8
 γειλάντων δὲ τῶν σκοπῶν πλῆθος ἱκανὸν πλοίων
 5 προσφέρεσθαι παντοδαπῶν καὶ συνεγγίξειν, ἀναχθεὶς ἐπλεῖ, συμμῖξαι σπεύδων διὰ τὸ καταφρονεῖν τῶν Ῥωμαίων ἐκ τοῦ προγεγενημένου προτερήματος. ὁμοίως δὲ καὶ τοῖς ἐκ τῶν Συρακουσῶν προ- 9
 απεσταλμένοις ταμίαις ἀνήγγειλαν οἱ προπλεῖν εἰ-
 10 θισμένοι λέμβοι τὸν ἐπίπλου τῶν ὑπεναντίων. οἱ 10
 δὲ νομίσαντες οὐκ ἀξιόχρεως σφᾶς αὐτοὺς εἶναι πρὸς ναυμαχίαν, καθωρμίσθησαν πρὸς τι πολισμάτιον τῶν ὑπ' αὐτοὺς ταττομένων, ἀλίμενον μὲν, σάλους δ' ἔχον καὶ προβολὰς περικλειούσας ἐκ τῆς γῆς
 15 εὐφρεῖς. οὗ ποιησάμενοι τὴν ἀπόβασιν καὶ τοὺς 11
 τε καταπέλτας καὶ τοὺς πετροβόλους τοὺς ἐκ τῆς πόλεως ἐπιστήσαντες προσεδόκων τὸν ἐπίπλου τῶν ὑπεναντίων. οἱ δὲ Καρχηδόνιοι συνεγγίσαν- 12
 τες τὸ μὲν πρῶτον ἐπεβάλοντο πολιορκεῖν τούτους,
 20 ὑπολαβόντες τοὺς μὲν ἄνδρας καταπλαγέντας εἰς τὸ πολισμάτιον ἀποχωρήσειν, τῶν δὲ πλοίων ἀσφαλῶς κυριεύσειν· οὐ προχωρούσης δὲ τῆς ἐλπίδος, ἀλλὰ 13
 τοῦναντίον ἀμυνομένων γενναίως, καὶ τοῦ τόπου πολλὰς ἔχοντος καὶ παντοδαπὰς δυσχρηστίας, ὀλίγα
 65. τῶν τὰς ἀγορὰς ἔχοντων πλοίων ἀποσπάσαντες ἀπέπλευσαν πρὸς τινα ποταμόν, ἐν ᾧ καθωρμισθέντες ἐπετήρουν τὸν ἀνάπλου αὐτῶν.

Ὁ δ' ἐν ταῖς Συρακούσαις ὑπολειφθεὶς στρατη- 54
 γός, ἐπεὶ τὰ κατὰ τὴν πρόθεσιν ἐπετέλεσεν, κάμψας
 80 τὸν Πάχυνον ἐποιεῖτο τὸν πλοῦν ὡς ἐπὶ τὸ Λιλυβαίον, οὐδὲν εἰδὼς τῶν περὶ τοὺς προπλέοντας συμ-

2 βεβηκότων. ὁ δὲ τῶν Καρχηδονίων ναύαρχος, ση-
 μηνάντων τῶν σκοπῶν αὐτῷ πάλιν τὴν ἐπιφάνειαν
 τῶν ὑπεναντίων, ἀναχθεὶς ἐπλεῖ μετὰ σπουδῆς,
 βουλόμενος αὐτοῖς ὡς πλεῖστον ἀπέχουσι τῶν οὐ-
 3 κείων νεῶν συμβαλεῖν. ὁ δ' Ἰούνιος κατιδὼν ἐκ 84.
 πολλοῦ τὸν στόλον τὸν τῶν Καρχηδονίων καὶ τὸ
 πλῆθος τῶν σκαφῶν, οὔτε συμβαλεῖν τολμῶν οὔτ'
 ἐκφυγεῖν ἔτι δυνατὸς ᾔν διὰ τὸ σύνεγγυς εἶναι τοὺς
 πολεμίους, ἐγκλίνας εἰς τόπους τραχεῖς καὶ κατὰ
 4 πάντα τρόπον ἐπισφαλεῖς καθωρμίσθη, κρίνων αἱ 10
 ρετώτερον ὑπάρχειν ὅ,τι δέοι παθεῖν μᾶλλον ἢ τοῖς
 πολεμίους αὐτανδρον τὸ σφέτερον στρατόπεδον ὑπο-
 5 χεῖριον ποιῆσαι. συνιδὼν δὲ καὶ τὸ περὶ τούτου
 γεγονὸς ὁ τῶν Καρχηδονίων ναύαρχος τὸ μὲν παρα-
 βάλλεσθαι καὶ προσάγειν τοιοῦτοις τόποις ἀπεδο- 15
 κίμασε, λαβὼν δ' ἄκραν τινὰ καὶ προσορμισθεὶς
 ταύτῃ μεταξὺ τῶν στόλων ἐτήρει καὶ προσεῖχε τὸν
 6 νοῦν ἀμφοτέροις. ἐπιγενομένου δὲ χειμῶνος καὶ
 περιστάσεως προφαινομένης ἐκ τοῦ πελάγους ὀλο-
 σχερεστέρας, οἱ μὲν τῶν Καρχηδονίων κυβερνήται 20
 διὰ τε τὴν τῶν τόπων καὶ τὴν τοῦ πράγματος ἐμ-
 πειρίαν προορώμενοι τὸ μέλλον καὶ προλέγοντες
 τὸ συμβησόμενον ἐπεισαν τὸν Καρθάλωνα φυ-
 γεῖν τὸν χειμῶνα καὶ κάμψαι τὴν ἄκραν τοῦ Πα-
 7 χύνου. πεισθέντος δὲ νουνεχῶς, οὔτοι μὲν πολλὰ 25
 μοχθήσαντες καὶ μόλις ὑπεράραντες τὴν ἄκραν ἐν
 8 ἀσφαλεῖ καθωρμίσθησαν, οἱ δὲ τῶν Ῥωμαίων στό-
 λοι, τοῦ χειμῶνος ἐπιγενομένου καὶ τῶν τόπων εἰς
 τέλος ὑπαρχόντων ἀλιμένων, οὕτως διεφθάρησαν ὥστε
 μηδὲ τῶν ναυαγίων μηδὲν γενέσθαι χρήσιμον, ἀλλ' ἀμ- 30
 φοτέρους αὐτοὺς ἄρδην καὶ παραλόγως ἀχρειωθῆναι.

66. Τούτου δὲ συμβάντος τὰ μὲν τῶν Καρχηδο-55
 νίων αὐθις ἀνέκυψε καὶ πάλιν ἐπιρροπεστέρας εἶχε
 τὰς ἐλπίδας, οἱ δὲ Ῥωμαῖοι πρότερον μὲν ἐπὶ πο-2
 σὸν ἠτυχηότες τότε δ' ὀλοσχερῶς ἐκ μὲν τῆς θα-
 5 λάττης ἐξέβησαν, τῶν δ' ὑπαίθρων ἐπεκράτουν·
 Καρχηδόνιοι δὲ τῆς μὲν θαλάττης ἐκυρίευσον, τῆς δὲ
 γῆς οὐχ ὅλως ἀπήλπιζον. μετὰ δὲ ταῦτα πάντες 3
 ἐπὶ μὲν τοῖς ὅλοις ἐσχετλίαζον, οἱ τ' ἐν τῇ Ῥώμῃ
 καὶ τὰ περὶ τὸ Λιλύβαιον στρατόπεδα, διὰ τὰ προ-
 10 ειρημένα συμπτώματα· τῆς γε μὴν προδέσειως οὐκ 4 65.
 ἀφίσταντο τῆς κατὰ τὴν πολιορκίαν, ἀλλ' οἱ μὲν
 ἐχορήγουν κατὰ γῆν ἀπροφασίστως, οἱ δὲ προσ-
 εκαρτέρον ταύτη κατὰ τὸ δυνατόν. ὁ δ' Ἰούνιος 5
 ἀνακομισθεὶς ἐπὶ τὸ στρατόπεδον ἐκ τῆς ναυαγίας
 15 καὶ περιπαθῆς ὧν ἐγένετο πρὸς τὸ καινοτομησαί
 τι καὶ πρᾶξαι τῶν δεόντων, σπουδάξων ἀναμαχέ-
 σασθαι τὴν γεγενημένην περιπέτειαν. διὸ καὶ βρα-6
 χείας αὐτῷ παραπεσούσης ἀφορμῆς, καταλαμβάνει
 πραξικοπήσας τὸν Ἔρυνκα καὶ γίνεται τοῦ τε τῆς
 20 Ἀφροδίτης ἱεροῦ καὶ τῆς πόλεως ἐγκρατῆς. ὁ δ' 7
 Ἔρυνξ ἔστι μὲν ὄρος παρὰ θάλατταν τῆς Σικελίας
 ἐν τῇ παρὰ τὴν Ἰταλίαν κειμένη πλευρᾷ μεταξὺ
 Δρεπάνων καὶ Πανόρμου, μᾶλλον δ' ὄμορον καὶ
 συνάπτον πρὸς τὰ Δρέπανα, μεγέθει δὲ παρὰ πολὺ
 25 διαφέρει τῶν κατὰ τὴν Σικελίαν ὄρων πλὴν τῆς
 Αἰτνης. τούτου δ' ἐπ' αὐτῆς μὲν τῆς κορυφῆς, οὐ-8
 σης ἐπιπέδου, κεῖται τὸ τῆς Ἀφροδίτης τῆς Ἐρυ-
 κίνης ἱερόν, ὅπερ ὁμολογουμένως ἐπιφανέστατόν ἐστι
 τῷ τε πλούτῳ καὶ τῇ λοιπῇ προστασίᾳ τῶν κατὰ
 30 τὴν Σικελίαν ἱερῶν· ἡ δὲ πόλις ὑπ' αὐτὴν τὴν κο-9
 ρυφὴν τέτακται, πάνυ μακρὰν ἔχουσα καὶ προσάντη

10 πανταχόθεν τὴν ἀνάβασιν. ἐπὶ τε δὴ τὴν κορυφὴν ἐπιστήσας φυλακὴν, ὁμοίως δὲ καὶ τὴν ἀπὸ Δρεπάνων πρόσβασιν ἐτήρει φιλοτίμως ἀμφοτέρους τοὺς τόπους καὶ μᾶλλον ἔτι τὸν τῆς ἀναβολῆς, πεπεισμένος οὕτως καὶ τὴν πόλιν ἀσφαλῶς καὶ τὸ σύμ- 5 παν ὕψος ὑφ' αὐτὸν ἔξειν.

67.56 Οἱ δὲ Καρχηδόνιοι μετὰ ταῦτα στρατηγὸν καταστήσαντες αὐτῶν Ἀμίλλαν τὸν Βάρκαν ἐπικαλού- 2 μενον, τούτῳ τὰ κατὰ τὸν στόλον ἐνεχείρισαν· ὃς παραλαβὼν τὰς ναυτικὰς δυνάμεις ὄρμησεν πορθή- 10 σων τὴν Ἰταλίαν. ἔτος δ' ἦν ὀκτωκαιδέκατον τῷ 3 πολέμῳ. κατασύρας δὲ τὴν Λοκρίδα καὶ τὴν Βρετιανὴν χώραν, ἀποπλέων ἐντεῦθεν κατῆρε παντὶ τῷ στόλῳ πρὸς τὴν Πανορμίτιν καὶ καταλαμβάνει τὸν ἐπὶ τῆς Εἰρκτῆς λεγόμενον τόπον, ὃς κεῖται μὲν 15 Ἐρυκος καὶ Πανόρμου μεταξὺ πρὸς θαλάττη, πολὺ 66. δέ τι τῶν ἄλλων δοκεῖ διαφέρειν τόπων ἐπιτηδειότητι πρὸς ἀσφάλειαν στρατοπέδων καὶ χρονισμόν. 4 ἔστι γὰρ ὕψος περίτομον ἕξανεστηκὸς ἐκ τῆς περι- κειμένης χώρας εἰς ὕψος ἰκανόν. τούτου δ' ἡ περί- 20 μετρος τῆς ἄνω στεφάνης οὐ λείπει τῶν ἑκατὸν σταδίων, ὑφ' ἧς ὁ περιεχόμενος τόπος εὐβότος ὑπάρχει καὶ γεωργήσιμος, πρὸς μὲν τὰς πελαγίους πνοιὰς εὐφυῶς κείμενος, θανασίμων δὲ θηρίων 5 εἰς τέλος ἄμοιρος. περιέχεται δὲ κρημνοῖς ἀπρόσ- 25 ἴτοις ἐκ τε τοῦ κατὰ θάλατταν μέρους καὶ τοῦ παρὰ τὴν μεσόγαιαν παρήκοντος, τὰ δὲ μεταξὺ τούτων 6 ἔστιν ὀλίγη καὶ βραχείας δεόμενα κατασκευῆς. ἔχει δ' ἐν αὐτῷ καὶ μαστόν, ὃς ἅμα μὲν ἀκροπόλεως, ἅμα δὲ σκοπῆς εὐφυοῦς λαμβάνει τάξιν κατὰ τῆς 30 7 ὑποκειμένης χώρας. κρατεῖ δὲ καὶ λιμένος εὐκαί-

ρου πρὸς τὸν ἀπὸ Δρεπάνων καὶ Διλυβαίου δρόμον
 ἐπὶ τὴν Ἰταλίαν, ἐν ᾧ πλῆθος ὕδατος ἄφθονον ὑπ-
 ἄρχει. προσόδους δὲ τὰς πάσας ἔχει τριττὰς δυσχερεῖς, 8
 δύο μὲν ἀπὸ τῆς χώρας, μίαν δ' ἀπὸ τῆς θαλάττης.
 5 ἐν ᾧ καταστρατοπεδεύσας παραβόλως Ἀμίλλας, ὡς 9
 ἂν μήτε πόλεως οἰκείας μήτ' ἄλλης ἐλπίδος μηδε-
 μιᾶς ἀντεχόμενος, εἰς μέσους δὲ τοὺς πολεμίους
 ἑαυτὸν δεδωκώς, ὅμως οὐ μικροὺς οὐδὲ τοὺς τυχόν-
 68. τας Ῥωμαίοις ἀγῶνας καὶ κινδύνους παρεσκεύασεν.
 10 πρῶτον μὲν γὰρ ἐντεῦθεν ὀρμώμενος κατὰ θάλατ-10
 ταν τὴν παραλίαν τῆς Ἰταλίας ἐπόρθει μέχρι τῆς
 Κυμαίων χώρας, δεύτερον δὲ κατὰ γῆν παραστρα-11
 τοπεδευσάντων αὐτῷ Ῥωμαίων πρὸ τῆς Πανορμι-
 τῶν πόλεως ἐν ἰσῶς πέντε σταδίοις πολλοὺς καὶ
 15 ποικίλους ἀγῶνας συνεστήσατο κατὰ γῆν σχεδὸν ἐπὶ
 τρεῖς ἑνιαυτούς. περὶ ὧν οὐχ οἶόν τε διὰ τῆς γρα-
 φῆς τὸν κατὰ μέρος ἀποδοῦναι λόγον· καθάπερ 57
 γὰρ ἐπὶ τῶν διαφερόντων πυκτῶν καὶ ταῖς γενναι-
 ότησι καὶ ταῖς εὐεξίαις, ὅταν εἰς τὸν ὑπὲρ αὐτοῦ
 20 τοῦ στεφάνου συγκαταστάντες καιρὸν διαμάχωνται 67.
 πληγῆν ἐπὶ πληγῇ τιθέντες ἀδιαπαύστως, λόγον μὲν
 ἢ πρόνοιαν ἔχειν ὑπὲρ ἐκάστης ἐπιβολῆς καὶ πλη-
 γῆς οὔτε τοῖς ἀγωνιζομένοις οὔτε τοῖς θεωμένοις
 ἔστι δυνατόν, ἐκ δὲ τῆς καθόλου τῶν ἀνδρῶν ἐνεργ-2
 25 γείας καὶ τῆς ἐκατέρου φιλοτιμίας ἔστι καὶ τῆς ἐμ-
 πειρίας αὐτῶν καὶ τῆς δυνάμεως, πρὸς δὲ καὶ τῆς
 εὐψυχίας, ἱκανὴν ἐννοιαν λαβεῖν, οὕτως δὲ καὶ περὶ
 τῶν νῦν λεγομένων στρατηγῶν. τὰς μὲν γὰρ αἰ-3
 30 τίας ἢ τοὺς τρόπους, δι' ὧν ἂν' ἐκάστην ἡμέραν
 ἐποιοῦντο κατ' ἀλλήλων ἐνέδρας, ἀντενέδρας, ἐπι-
 θέσεις, προσβολάς, οὔτ' ἂν ὁ γράφων ἐξαριθμοῦ-

μενος ἐφίκοιτο, τοῖς τ' ἀκούουσιν ἀπέραντος ἄμα
 δ' ἀνωφελῆς ἂν ἐκ τῆς ἀναγνώσεως γίνοιτο χρεία·
 4 ἐκ δὲ τῆς καθολικῆς ἀποφάσεως περὶ αὐτῶν καὶ τοῦ
 τέλους τῆς φιλοτιμίας μᾶλλον ἂν τις εἰς ἔννοιαν ἔλ-
 5 θοι τῶν προειρημένων. οὔτε γὰρ τῶν ἐξ ἱστορίας 5
 στρατηγημάτων οὔτε τῶν ἐκ τοῦ καιροῦ καὶ τῆς ὑπο-
 κειμένης περιστάσεως ἐπινοημάτων οὔτε τῶν εἰς
 παράβολον καὶ βίαιον ἀνηκόντων τόλμαν οὐδὲν παρ-
 6 ελείφθη. κρίσιν γε μὴν ὀλοσχερῆ γενέσθαι διὰ πλεί-
 ους αἰτίας οὐχ οἶόν τ' ἦν· αἷ τε γὰρ δυνάμεις ἀμ- 10
 φοτέρων ἦσαν ἐφάμιλλοι, τὰ τε κατὰ τοὺς χάρακας
 69. ὁμοίως ἀπρόσιτα διὰ τὴν ὀχυρότητα, τό τε διάστημα
 7 τῶν στρατοπέδων βραχὺ παντελῶς. ὅπερ αἴτιον ἦν
 μάλιστα τοῦ τὰς μὲν κατὰ μέρος συμπτώσεις ἀπαύ-
 στους γίνεσθαι καθ' ἡμέραν, ὀλοσχερῆς δὲ συντε- 15
 8 λείσθαι μηδέν. τούτους γὰρ αὐτοὺς αἰεὶ συνέβαινε
 διαφθείρεσθαι κατὰ τὰς συμπλοκάς, τοὺς ἐν χειρῶν
 νόμῳ περιπεσόντας· οἱ δ' ἄπαξ ἐγκλίναντες εὐθέως
 ἐκτός τοῦ δεινοῦ πάντες ἦσαν ὑπὸ ταῖς αὐτῶν
 ἀσφαλείαις καὶ πάλιν ἐκ μεταβολῆς ἐκινδύνευον. 20
 58 Οὐ μὴν ἀλλ' ὡσπερ ἀγαθὸς βραβευτῆς ἡ τύχη
 μεταβιβάσασα παραβόλως αὐτοὺς ἐκ τοῦ προειρη-
 μένου τόπου καὶ τοῦ προὔπαρχοντος ἀθλήματος εἰς
 παραβολώτερον ἀγώνισμα καὶ τόπον ἐλάττω συν-
 2 ἐκλείσεν. ὁ γὰρ Ἀμίλλκας, τῶν Ῥωμαίων τὸν Ἐρυνκα 25
 τηρούντων ἐπὶ τε τῆς κορυφῆς καὶ παρὰ τὴν ῥίξαν, 68.
 καθάπερ εἶπομεν, κατελάβετο τὴν πόλιν τῶν Ἐρυν-
 κίνων, ἥτις ἦν μεταξὺ τῆς τε κορυφῆς καὶ τῶν πρὸς
 3 τῇ ῥίξῃ στρατοπεδευσάντων. ἐξ οὗ συνέβαινε παρα-
 βόλως μὲν ὑπομένειν καὶ διακινδυνεύειν πολιορ- 30
 κουμένους τοὺς τὴν κορυφὴν κατέχοντας τῶν Ῥω-

μαίων, ἀπίστως δὲ τοὺς Καρχηδονίους ἀντέχειν, τῶν
 τε πολεμίων πανταχόθεν προσκειμένων καὶ τῶν χο-
 ρηγιῶν οὐ ῥαδίως αὐτοῖς παρακομιζομένων, ὡς ἂν
 τῆς θαλάττης καθ' ἓνα τόπον καὶ μίαν πρόσοδον
 5 ἀντεχομένοις. οὐ μὴν ἀλλὰ πάλιν ἐνταῦθα πάσαις 4
 μὲν ἀμφοτέροι ταῖς πολιορκητικαῖς ἐπινοίαις καὶ βί-
 αις χρησάμενοι κατ' ἀλλήλων, πᾶν δὲ γένος ἐνδείας
 ἀνασχόμενοι, πάσης δ' ἐπιθέσεως καὶ μάχης πείραν
 λαβόντες, τέλος οὐχ, ὡς Φάβιος φησὶν, ἕξαδυνα- 5
 10 τοῦντες καὶ περικακοῦντες, ἀλλ' ὡς ἂν ἀπαθεῖς
 καὶ ἀήττητοί τινες ἄνδρες ἱερὸν ἐποίησαν τὸν στέφα-
 νον. πρότερον γὰρ ἢ 'κείνους ἀλλήλων ἐπικρατή- 6
 σαι, καίπερ δύο ἔτη πάλιν ἐν τούτῳ τῷ τόπῳ δι-
 αγωνισαμένους, δι' ἄλλου τρόπου συνέβη λαβεῖν τὸν
 15 πόλεμον τὴν κρίσιν.

Τὰ μὲν οὖν περὶ τὸν Ἔρυκα καὶ τὰς πεζικὰς 7
 δυνάμεις τοιαύτην ἔσχε διάθεσιν. τὰ δὲ πολιτεύ-
 70.ματ' ἦν ἀμφοτέρων παραπλήσια τοῖς ψυχομαχοῦσι
 τῶν εὐγενῶν ὀρνίθων. ἐκεῖνοί τε γὰρ πολλάκις 8
 20 ἀπολωλεκότες τὰς πτέρυγας διὰ τὴν ἀδυναμίαν,
 αὐτῇ δὲ τῇ ψυχῇ μένοντες ἐκβάλλουσι τὰς πληγὰς,
 ἕως ἂν αὐτομάτως ποτὲ περιπεσόντες αὐτοῖς και-
 ρίως ἀλλήλων διαδράξωνται, καίπειτα τούτου γενο-
 μένου συμβῆ τὸν ἕτερον αὐτῶν προπεσεῖν· οἷ τε 9
 25 Ῥωμαῖοι καὶ Καρχηδόنيοι κάμνοντες ἤδη τοῖς πό-
 νοις διὰ τὴν συνέχειαν τῶν κινδύνων εἰς τέλος
 ἀπήλθον τὴν τε δύναμιν παρελέλυντο καὶ παρεῖντο
 διὰ τὰς πολυχρονίους εἰσφορὰς καὶ δαπάνας. ὁμοίως 59
 δὲ Ῥωμαῖοι ψυχομαχοῦντες, καίπερ ἔτη σχεδὸν ἤδη
 30 πέντε τῶν κατὰ θάλατταν πραγμάτων ὀλοσχερῶς
 ἀφειστηκότες διὰ τε τὰς περιπετείας καὶ διὰ τὸ πε-

παῖσθαι δι' αὐτῶν τῶν πεζικῶν δυνάμεων κρινεῖν 69.
 2 τὸν πόλεμον, τότε συνορῶντες οὐ προχωροῦν αὐτοῖς
 τοῦργον κατὰ τοὺς ἐκλογισμοὺς καὶ μάλιστα διὰ τὴν
 τόλμαν τοῦ τῶν Καρχηδονίων ἡγεμόνος, ἔκριναν τὸ
 τρίτον ἀντιποιήσασθαι τῶν ἐν ταῖς ναυτικαῖς δυνά- 5
 3 μεσιν ἐλπίδων, ὑπολαμβάνοντες διὰ τῆς ἐπινοίας
 ταύτης, εἰ καιρῶς ἄψαιτο τῆς ἐπιβολῆς, μόνως ἂν
 οὕτως πέρας ἐπιθεῖναι τῷ πολέμῳ συμφέρον. ὃ
 4 καὶ τέλος ἐποίησαν. τὸ μὲν γὰρ πρῶτον ἐξεχώρη-
 σαν τῆς θαλάττης εἴξαντες τοῖς ἐκ τῆς τύχης συμ- 10
 πτώμασιν, τὸ δὲ δεύτερον ἐλαττωθέντες τῇ περὶ τὰ
 5 Δρέπανα ναυμαχίᾳ· τότε δὲ τρίτην ἐποιοῦντο ταύ-
 την τὴν ἐπιβολήν, δι' ἧς νικήσαντες καὶ τὰ περὶ
 τὸν Ἑρκα στρατόπεδα τῶν Καρχηδονίων ἀποκλεί-
 σαντες τῆς κατὰ θάλατταν χορηγίας τέλος ἐπέθηκαν 15
 6 τοῖς ὅλοις. ἦν δὲ τῆς ἐπιβολῆς τὸ πλεῖον ψυχο-
 μαχία. χορηγία μὲν γὰρ οὐχ ὑπῆρχε πρὸς τὴν πρό-
 θεσιν ἐν τοῖς κοινοῖς, οὐ μὴν ἀλλὰ διὰ τὴν τῶν
 προεστῶτων ἀνδρῶν εἰς τὰ κοινὰ φιλοτιμίαν καὶ
 7 γενναιότητα προσευρέθη πρὸς τὴν συντέλειαν. κατὰ 20
 γὰρ τὰς τῶν βίων ἐνκαιρίας καθ' ἓνα καὶ δύο καὶ
 τρεῖς ὑφίσταντο παρέξειν πεντήρη κατηρτισμένην,
 71. ἐφ' ᾧ τὴν δαπάνην κομιοῦνται, κατὰ λόγον τῶν
 8 πραγμάτων προχωρησάντων. τῷ δὲ τοιούτῳ τρόπῳ
 ταχέως ἐτοιμασθέντων διακοσίων πλοίων πεντηρι- 25
 κῶν, ὧν ἐποίησαντο τὴν ναυπηγίαν πρὸς [παρά-
 δειγμα] τὴν τοῦ Ῥοδίου ναῦν, μετὰ ταῦτα στρατη-
 γὸν καταστήσαντες Γάϊον Λυτάτιον ἐξέπεμψαν ἀρ-
 9 χομένης τῆς φερείας. ὃς καὶ παραδόξως ἐπιφανεῖς
 τοῖς κατὰ τὴν Σικελίαν τόποις τὸν τε περὶ τὰ Δρέ- 30
 πανα λιμένα κατέσχε καὶ τοὺς περὶ τὸ Λιλύβαιον

ὄρους, παντὸς ἀνακεχωρηκότες εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ
 τῶν Καρχηδονίων ναυτικοῦ. συστησάμενος δὲ περὶ 10
 τὴν ἐν τοῖς Δρεπάνοις πόλιν ἔργα καὶ τᾶλλα πρὸς
 τὴν πολιορκίαν παρασκευασάμενος, ἅμα μὲν ταύτη
 5 προσεκαρτέρει τὰ δυνατὰ ποιῶν, ἅμα δὲ προορώ- 11
 μενος τὴν παρουσίαν τοῦ Καρχηδονίων στόλου καὶ
 μνημονεύων τῆς ἐξ ἀρχῆς προθέσεως ὅτι μόνως 70.
 δύναται διὰ τοῦ κατὰ θάλατταν κινδύνου κρίσεως
 τὰ ὅλα τυχεῖν, οὐκ ἀχρεῖον οὐδ' ἀργὸν εἶα γίνε-
 10 σθαι τὸν χρόνον, ἀλλ' ἀν' ἐκάστην ἡμέραν ἀναπείρας 12
 καὶ μελέτας ποιῶν τοῖς πληρώμασιν οἰκείως τῆς
 ἐπιβολῆς τῇ τε λοιπῇ τῇ κατὰ τὴν δίαιταν ἐπιμε-
 λεία προσκαρτερῶν ἀθλητὰς ἀπετέλεσεν πρὸς τὸ
 προκείμενον ἐν πάνυ βραχεῖ χρόνῳ τοὺς ναύτας.

15 Οἱ δὲ Καρχηδόνιοι, παρὰ τὴν ὑπόνοιαν προσ- 60
 πεσόντος αὐτοῖς τοῦ πεπλευκέναι στόλῳ τοὺς Ῥω-
 μαίους καὶ πάλιν ἀντιποιεῖσθαι τῆς θαλάττης, παρ-
 αυτίκα κατήρτιζον τὰς ναῦς, καὶ πληρώσαντες σί- 2
 του καὶ τῶν ἄλλων ἐπιτηδείων ἐξέπεμπον τὸν στό-
 20 λον, βουλόμενοι μηδὲν ἐλλείπειν τὰ περὶ τὸν Ἑρυνκα
 στρατόπεδα τῶν ἀναγκαίων. κατέστησαν δὲ καὶ 3
 στρατηγὸν ἐπὶ τῆς ναυτικῆς δυνάμεως Ἄννωνά· δς
 ἀναχθεὶς καὶ κατάρας ἐπὶ τὴν Ἰερὰν καλουμένην
 νῆσον ἔσπευδε τοὺς πολεμίους λαθῶν διακομισθῆ-
 25 ναι πρὸς τὸν Ἑρυνκα καὶ τὰς μὲν ἀγορὰς ἀποθέ-
 σθαι καὶ κουφίσαι τὰς ναῦς, προσλαβῶν δ' ἐπιβά-
 • τας ἐκ τῶν μισθοφόρων τοὺς ἐπιτηδείους καὶ Βάρ-
 72. καν μετ' αὐτῶν, οὕτως συμμίσγειν τοῖς ὑπεναντίοις.

ὁ δὲ Ἀντάτιος συνεῖς τὴν παρουσίαν τῶν περὶ τὸν 4
 30 Ἄννωνά καὶ συλλογισάμενος τὴν ἐπίνοιαν αὐτῶν,
 ἀναλαβῶν ἀπὸ τοῦ πεζοῦ στρατεύματος τοὺς ἀρί-

στους ἄνδρας ἐπλευσε πρὸς τὴν Αἰγοῦσσαν νῆσον
 5 τὴν πρὸ τοῦ Αἰλυβαίου κειμένην. κἀνταῦθα παρα-
 καλέσας τὰ πρέποντα τῷ καιρῷ τὰς δυνάμεις δι-
 εσάφει τοῖς κυβερνήταις ὡς ἐσομένης εἰς τὴν αὔριον
 6 ναυμαχίας. ὑπὸ δὲ τὴν ἑσπρινὴν, ἤδη τῆς ἡμέρας 5
 ὑποφαινούσης, ὄρων τοῖς μὲν ἐναντίοις φορὸν ἄνε-
 μον καταρρέοντα καὶ λαμπρόν, σφίσι δὲ δυσχερῆ
 γινόμενον τὸν ἀνάπλου πρὸς ἀντίον τὸ πνεῦμα,
 κοίλης καὶ τραχείας οὔσης τῆς θαλάττης, τὸ μὲν
 7 πρῶτον διηπόρει τί δεῖ χρῆσθαι τοῖς παροῦσι. συλ- 10
 λογιζόμενος δ' ὡς ἐὰν μὲν παραβάλληται χειμῶνος
 ὄντος, πρὸς Ἄννωνά ποιήσεται τὸν ἀγῶνα καὶ πρὸς
 αὐτὰς τὰς ναυτικὰς δυνάμεις καὶ πρὸς ἔτι γέμοντα
 8 τὰ σκάφη, ἐὰν δὲ τηρῶν εὐδίαν καὶ καταμέλλων
 ἑάσῃ διαῖραι καὶ συμμῆλαι τοῖς στρατοπέδοις τοὺς 11.
 πολεμίους, πρὸς τε τὰς ναῦς εὐκινήτους καὶ κεκου-
 φισμένας ἀγωνιέεται πρὸς τε τοὺς ἀρίστους ἄνδρας
 τῶν ἐκ τοῦ πεζοῦ στρατευμάτων, τὸ δὲ μέγιστον,
 πρὸς τὴν Ἀμίλκου τόλμαν, ἧς οὐδὲν ἦν τότε φο-
 9 βερώτερον· διόπερ ἔκρινε μὴ παρεῖναι τὸν ἐνεστῶτα 20
 καιρόν· συνιδῶν δὲ τὰς τῶν πολεμίων ναῦς ἰστιο-
 10 δρομούσας ἀνήγετο μετὰ σπουδῆς. τῶν δὲ πληρω-
 μάτων εὐχερῶς ἀναφερόντων τὸν κλύδωνα ταῖς
 εὐεξίαις, ταχέως ἐπὶ μίαν ἐκτείνας ναῦν ἀντίπρωρ-
 61 ρον κατέστησε τοῖς πολεμίοις τὸν στόλον. οἱ δὲ 25
 Καρχηδόνιοι κατιδόντες τὸν διάπλου αὐτῶν προ-
 κατέχοντας τοὺς Ῥωμαίους, καθελόμενοι τοὺς ἰστούς,
 καὶ παρακαλέσαντες κατὰ ναῦν σφᾶς αὐτοὺς συν-
 2 ἐβάλλον τοῖς ὑπεναντίοις. τῆς δ' ἑκατέρων παρα-
 σκευῆς τὴν ἐναντίαν ἐχούσης διάθεσιν τῇ περὶ τὰ 30
 Δρέπανα γενομένη ναυμαχία, καὶ τὸ τέλος ἑκατέροις

τῆς μάχης εἰκότως ἐναντίον ἀπέβη. Ῥωμαῖοι μὲν 3
 γὰρ τὴν τε ναυπηγίαν μετειλήφεσαν καὶ τὰ βάρη
 73. πάντα χωρὶς τῶν πρὸς τὴν ναυμαχίαν ἐπιτηδείων
 ἐξετέθειντο· τὰ τε πληρώματα συγκεκροτημένα δια-
 5 φέρουσαν αὐτοῖς τὴν χρεῖαν παρείχετο, τοὺς τ'
 ἐπιβάτας κατ' ἐκλογὴν ἄνδρας ἀπαραχωρήτους ἐκ
 τῶν πεζικῶν στρατοπέδων εἶχον. περὶ δὲ τοὺς 4
 Καρχηδονίους τὰναντία τούτοις ὑπῆρχεν. αἱ μὲν
 γὰρ νῆες γέμουσαι δυσχρήστως διέκειντο πρὸς τὸν
 10 κίνδυνον, τὰ δὲ πληρώματα τελείως ἦν ἀνάσκητα
 καὶ πρὸς καιρὸν ἐμβεβλημένα, τὰ δ' ἐπιβατικὰ νεο-
 σύλλογα καὶ πρωτόπειρα πάσης κακοπαθείας καὶ
 παντὸς δεινοῦ. διὰ γὰρ τὸ μηδέποτε ἂν ἔτι τοὺς 5
 Ῥωμαίους ἐλπίζειν τῆς θαλάττης ἀντιποιήσασθαι
 15 καταφρονήσαντες ὀλιγώρουν τῶν ναυτικῶν δυνά-
 μειων. τοιγαροῦν ἅμα τῷ συμβαλεῖν κατὰ πολλὰ 6
 μέρη τῆς μάχης ἐλαττούμενοι ταχέως ἐλείφθησαν,
 καὶ πεντήκοντα μὲν αὐτῶν ναῦς κατέδυσαν, ἑβδο-
 μήκοντα δ' ἐάλωσαν αὐτανδροί· τὸ δὲ λοιπὸν πλη- 7
 20 θος ἐπαράμενον τοὺς ἰστούς καὶ κατουρῶσαν αὐτίς
 ἀπεχώρει πρὸς τὴν Ἱερὰν νῆσον, εὐτυχῶς καὶ πα-
 ραδόξως (ἐκ) μεταβολῆς αὐτοῖς πρὸς τὸν δέοντα και- 72.
 ρὸν τοῦ πνεύματος συνεργήσαντος.

Ὁ μὲν οὖν τῶν Ῥωμαίων στρατηγὸς ἀποπλεύ- 8
 25 σας πρὸς τὸ Διλύβαιον καὶ τὰ στρατόπεδα περὶ τὴν
 τῶν αἰχμαλώτων πλοίων καὶ τῶν σωμάτων οἰκονο-
 μίαν ἐγίνετο, μεγάλην οὔσαν· οὐ γὰρ πολὺ τῶν
 μυρίων ἔλειπε σωμάτων τὰ ληφθέντα ζωγρία κατὰ
 τὸν κίνδυνον.

30 Οἱ δὲ Καρχηδόνιοι, προσπεσούσης αὐτοῖς ἀπροσ- 62
 δοκῆτως τῆς ἥττης, ταῖς μὲν ὁρμαῖς καὶ ταῖς φιλο-

τιμίαις ἀκμὴν ἔτοιμοι πολεμεῖν ἦσαν, τοῖς δὲ λογι-
 2 σμοῖς ἐξηπόρουν. οὔτε γὰρ χορηγεῖν ἔτι ταῖς ἐν τῇ
 Σικελίᾳ δυνάμεσιν οἰοί τ' ἦσαν, κρατούντων τῆς
 θαλάττης τῶν ὑπεναντίων· ἀπογνόντες δὲ ταύτας
 καὶ προδότην τρόπον τινὰ γενόμενοι, ποίαις χερσὶν 5
 3 ἢ ποίοις ἡγεμόσιν πολεμήσειαν οὐκ εἶχον. διόπερ
 ὀξέως διαπεμψάμενοι πρὸς τὸν Βάρκαν ἐπέτρεψαν
 ἐκείνῳ περὶ τῶν ὄλων. ὁ δὲ καὶ λίαν ἐποίησεν
 74. 4 ἔργον ἡγεμόνος ἀγαθοῦ καὶ φρονίμου. μέχρι μὲν
 γὰρ ἐκ τῶν κατὰ λόγον ἦν τις ἐλπίς ἐν τοῖς ὑποκει- 10
 μένοις, οὐδὲν τῶν παραβόλων ἢ δεινῶν δοκούντων
 εἶναι παρέλιπεν, ἀλλὰ πάσας τὰς τοῦ νικᾶν ἐν τῷ
 πολεμεῖν ἐλπίδας, εἰ καὶ τις ἄλλος ἡγεμόνων, ἐξ-
 5 ἤλεγξεν. ἐπειδὴ δὲ περιέστη τὰ πράγματα, καὶ τῶν
 κατὰ λόγον οὐδὲν ἔτι κατελείπετο πρὸς τὸ σφῆξιν 15
 τοὺς ὑποταττομένους, πάννυ νοννεχῶς καὶ πραγματι-
κῶς εἶξας τοῖς παροῦσιν ὑπὲρ σπονδῶν καὶ διαλύσεων
 6 ἐξᾶπέστελλε πρεσβευτάς. τοῦ γὰρ αὐτοῦ νομιστέον
 ἡγεμόνος εἶναι τὸ δύνασθαι βλέπειν τὸν τε τοῦ νι-
 7 κᾶν, ὁμοίως δὲ καὶ τὸν τοῦ λείπεσθαι καιρὸν. τοῦ 20
 δὲ Λυτατίου προθύμως δεξαμένου τὰ παρακαλού-
 μενα διὰ τὸ συνειδέναι τοῖς σφετέροις πράγμασι τε-
 τρυμένοις καὶ κάμνουσιν ἤδη τῷ πολέμῳ, συνέβη
 τέλος ἐπιθεῖναι τῇ διαφορᾷ τοιούτων τινῶν συνθη-
 8 κῶν διαγραφισῶν· „ἐπὶ τοῖσδε φιλίαν εἶναι Καρ- 25
 „ρηδονίοις καὶ Ῥωμαίοις, ἐὰν καὶ τῷ δήμῳ τῶν
 „Ῥωμαίων συνδοκῆ. ἐκχωρεῖν Σικελίας ἀπάσης
 „Καρχηδονίους καὶ μὴ πολεμεῖν Ἰέρωνι μηδ' ἐπι-
 „φέρειν ὄπλα Συρακοσίοις μηδὲ τῶν Συρακοσίων 73.
 9 „συμμάχοις. ἀποδοῦναι Καρχηδονίους Ῥωμαίοις 30
 „χωρὶς λύτρων ἅπαντας τοὺς αἰχμαλώτους. ἀργυ-

„οῦλου κατανεγκεῖν Καρχηδονίους Ῥωμαίοις ἐν ἔτεσιν
 „εἴκοσι δισχίλια καὶ διακόσια τάλαντα Εὐβοϊκά.“
 τούτων δ' ἐπανενεχθέντων εἰς τὴν Ῥώμην, οὐδὲν
 προσεδέξατο τὰς συνθήκας ὁ δῆμος, ἀλλ' ἐξαπ-
 5 ἐστειλεν ἄνδρας δέκα τοὺς ἐπισκεψομένους ὑπὲρ
 τῶν πραγμάτων. οἳ καὶ παραγενομένοι τῶν μὲν 2
 ὄλων οὐδὲν ἔτι μετέθηκαν, βραχέα δὲ προσεπέτειναν
 τοὺς Καρχηδονίους. τὸν τε γὰρ χρόνον τῶν φόρων 3
 ἐποίησαν ἡμισυν, χίλια τάλαντα προσθέντες, τῶν
 10 τε νήσων ἐκχωρεῖν Καρχηδονίους προσεπέταξαν,
 ὅσαι μεταξὺ τῆς Ἰταλίας κεῖνται καὶ τῆς Σικελίας.

Ὁ μὲν οὖν Ῥωμαίοις καὶ Καρχηδονίοις συστὰς 4
 75. περὶ Σικελίας πόλεμος ἐπὶ τοιούτοις καὶ τοιοῦτον
 ἔσχε τὸ τέλος, ἔτη πολεμηθεὶς εἴκοσι καὶ τέτταρα
 15 συνεχῶς, πόλεμος ὧν ἡμεῖς ἴσμεν ἀκοῇ μαθόντες
 πολυχρονιώτατος καὶ συνεχέστατος καὶ μέγιστος. ἐν 5
 ᾧ χωρὶς τῶν λοιπῶν ἀγώνων καὶ παρασκευῶν, καθ-
 ἅπερ εἴπομεν ἀνώτερον, ἅπαξ μὲν οἱ συνάμφω
 πλείοσιν ἢ πεντακοσίοις, πάλιν δὲ μικρῶν λείπουσιν
 20 ἑπτακοσίοις σκάφεσι πεντηρικοῖς ἐνανμάχησαν πρὸς
 ἀλλήλους. ἀπέβαλον γὰρ μὴν Ῥωμαῖοι μὲν ἐν τῷ 6
 πολέμῳ τούτῳ πεντήρεις μετὰ τῶν ἐν ταῖς ναυα-
 γίαις διαφθαρεῖσιν εἰς ἑπτακοσίας, Καρχηδόνιοι δ'
 εἰς πεντακοσίας. ὥστε τοὺς θαυμάζοντας τὰς Ἄν- 7
 25 τιγόνοῦ καὶ Πτολεμαίου καὶ Δημητρίου ναυμαχίας
 καὶ τοὺς στόλους εἰκότως ἂν περὶ τούτων ἱστορή-
 σαντας ἐκπεπλήχθαι τὴν ὑπερβολὴν τῶν πράξεων.
 εἰ δέ τις βουλευθεῖη συλλογίσασθαι τὴν διαφορὰν 8
 τῶν πεντηρικῶν πλοίων πρὸς τὰς τριήρεις, αἷς οἱ
 30 τε Πέρσαι πρὸς τοὺς Ἕλληνας καὶ πάλιν Ἀθηναῖοι
 καὶ Λακεδαιμόνιοι πρὸς ἀλλήλους ἐνανμάχουν, οὐδ'

ἂν καθόλου δυναθείη τηλικαύτας δυνάμεις εὔρειν
 9 ἐν θαλάττῃ διηγωνισμένας. ἐξ ὧν δῆλον τὸ προ-
 τεθὲν ἡμῖν ἐξ ἀρχῆς ὡς οὐ τύχη Ῥωμαῖοι, καθάπερ
 ἔνιοι δοκοῦσι τῶν Ἑλλήνων, οὐδ' αὐτομάτως, ἀλλὰ
 καὶ λίαν εἰκότως ἐν τοιούτοις καὶ τηλικούτοις πράγ- 5
 μασιν ἐνασκήσαντες οὐ μόνον ἐπεβάλλοντο τῇ τῶν 74.
 ὄλων ἡγεμονίᾳ καὶ δυναστείᾳ τολμηρῶς, ἀλλὰ καὶ
 64 καθίκοντο τῆς προθέσεως. καὶ τί δή ποτ' ἔστι τὸ
 αἴτιον, ἀπορήσαι τις ἂν, ὅτι κενρατηκότες τῶν ὄλων
 καὶ πολλαπλασίαν ἔχοντες ὑπεροχὴν νῦν ἢ πρόσθεν 10
 οὔτ' ἂν πληρῶσαι τοσαύτας ναῦς οὔτ' ἀναπλεῦσαι
 2 τηλικούτοις στόλοις δυναθείεν; οὐ μὴν ἀλλὰ περὶ
 μὲν ταύτης τῆς ἀπορίας σαφῶς ἐξέσται τὰς αἰτίας
 κατανοεῖν, ὅταν ἐπὶ τὴν ἐξήγησιν αὐτῶν τῆς πολι-
 τείας ἔλθωμεν· ὑπὲρ ἧς οὔθ' ἡμῖν ἐν παρόργῳ ῥη- 15
 3 τεόν οὔτε τοῖς ἀκούουσιν ἀργῶς προσεκτέον. τὸ
 μὲν γὰρ θέαμα καλόν, σχεδὸν δ' ὡς ἔπος εἰπεῖν
 ἄγνωστον ἕως τοῦ νῦν χάριν τῶν περὶ αὐτῆς συγ-
 4 γεγραφότων. οἱ μὲν γὰρ ἠγνοήκασιν, οἱ δ' ἀσαφῆ
 76. 5 καὶ τελέως ἀνωφελῆ πεποιήνται τὴν ἐξήγησιν. πλὴν 20
 ἐν γε τῷ προειρημένῳ πολέμῳ τὰς μὲν τῶν πολι-
 τευμάτων ἀμφοτέρων προαιρέσεις ἐφαιμίλλους εὔροι
 τις ἂν γεγεννημένας οὐ μόνον ταῖς ἐπιβολαῖς ἀλλὰ
 καὶ ταῖς μεγαλοψυχίαις, μάλιστα δὲ τῇ περὶ τῶν
 6 πρωτείων φιλοτιμίᾳ, τοὺς γε μὴν ἄνδρας οὐ μικρῶ 25
 πολλῶ δὲ γενναιοτέρους ἐν παντὶ Ῥωμαίους· ἡγεμόνα
 δὲ καὶ γνώμη καὶ τόλμη θετέον ἄριστον Ἀμίλκαν
 τῶν τότε γεγονέναι τὸν Βάρκαν ἐπικαλούμενον, πα-
 τέρα δὲ κατὰ φύσιν Ἀννίβου τοῦ μετὰ ταῦτα πο-
 λεμήσαντος Ῥωμαίοις.

30

65 Μετὰ δὲ τὰς διαλύσεις ταύτας ἰδιὸν τι καὶ πα-

ραπλήσιον ἀμφοτέροις συνέβη παθεῖν. ἐξεδέξατο 2
 γὰρ πόλεμος ἐμφύλιος Ῥωμαίους μὲν ὁ πρὸς τοὺς
 Φαλίσκους καλουμένους, ὃν ταχέως καὶ συμφερόντως
 ἐπετέλεσαν, ἐν ὀλίγαις ἡμέραις ἐγκρατεῖς γενόμενοι
 5 τῆς πόλεως αὐτῶν, Καρχηδονίους δὲ κατὰ τὸν αὐ- 3
 τὸν καιρὸν οὐ μικρὸς οὐδ' εὐκαταφρόνητος ὁ πρὸς
 τοὺς ξένους καὶ τοὺς Νομάδας καὶ τοὺς ἄμα τού-
 τοις ἀποστάντας Λίβυας, ἐν ᾧ πολλοὺς καὶ μεγά- 4
 λους ὑπομείναντες φόβους τέλος οὐ μόνον ὑπὲρ τῆς
 10 χώρας ἐκινδύνευσαν, ἀλλὰ καὶ περὶ σφῶν αὐτῶν
 καὶ τοῦ τῆς πατρίδος ἐδάφους. ἐπὶ δὲ τὸν πόλεμον 5
 τοῦτον ἐπιστῆσαι μὲν ἄξιον διὰ πλείους αἰτίας, ἐπὶ
 κεφαλαίου δὲ καὶ διὰ βραχέων αὐτοῦ ποιήσασθαι 75.
 τὴν ἐξήγησιν κατὰ τὴν ἐξ ἀρχῆς πρόθεσιν. τὸν τε 6
 15 γὰρ παρὰ τοῖς πολλοῖς λεγόμενον ἄσπονδον πόλε-
 μον, τίνα φύσιν ἔχει καὶ διάθεσιν, μάλιστ' ἂν τις
 ἐκ τῶν τότε γεγονότων ἐπιγνοίῃ, τοὺς τε χρωμέ- 7
 νους μισθοφορικαῖς δυνάμεσι τίνα δεῖ προορᾶσθαι
 καὶ φυλάττεσθαι μακρόθεν, ἐναργέστατ' ἂν ἐκ τῆς
 20 τότε περιστάσεως συνθεωρήσειεν, πρὸς δὲ τούτοις
 τί διαφέρει καὶ κατὰ πόσον ἦδη σύμμικτα καὶ βάρ-
 βαρα τῶν ἐν παιδείαις καὶ νόμοις καὶ πολιτικοῖς
 ἔθεσιν ἐκτεθραμμένων· τὸ δὲ μέγιστον, τὰς αἰτίας 8
 ἐκ τῶν ἐν ἐκείνοις τοῖς καιροῖς πεπραγμένων κατα-
 77. νοήσειεν, δι' ἃς ὁ κατ' Ἀννίβαν συνέστη Ῥωμαίοις
 καὶ Καρχηδονίοις πόλεμος. ὑπὲρ οὗ διὰ τὸ μὴ μό- 9
 νον παρὰ τοῖς συγγραφεῦσιν, ἀλλὰ καὶ παρὰ τοῖς
 πεπολεμηκόσιν ἔτι νῦν ἀμφισβητεῖσθαι τὰς αἰτίας,
 χρήσιμόν ἐστι τὴν ἀληθινωτάτην παραστῆσαι διὰ-
 30 ληψιν τοῖς φιλομαθοῦσιν.

Ὡς γὰρ θᾶπτον ἐπιτελεσθεῖσῶν τῶν προειρημέ- 66

νων διαλύσεων ἀποκατέστησε τὰς περὶ τὸν Ἐρυνκα
 δυνάμεις εἰς τὸ Λιλύβαιον ὁ Βάρκας, εὐθέως αὐ-
 τὸς μὲν ἀπέθετο τὴν ἀρχήν, ὁ δ' ἐπὶ τῆς πόλεως
 στρατηγὸς Γέσκων ἐγένετο περὶ τὸ περαιοῦν τοὺς
 2 στρατιώτας εἰς τὴν Λιβύην. προιδόμενος δὲ τὸ 5
 μέλλον ἐμφρόνως ἐνεβίβαξε κατὰ μέρη διακριῶν αὐ-
 3 τοὺς καὶ διαλείμματα ποιῶν τῆς ἑξαποστολῆς, βου-
 λόμενος ἀναστροφὴν διδόναι τοῖς Καρχηδονίοις εἰς
 τὸ τοὺς καταπλεύσαντας καὶ μισθοδοτηθέντας τὰ
 προσοφειλόμενα τῶν ὄψωνίων φθάνειν ἀπαλλάττο- 10
 μένους ἐκ τῆς Καρχηδόνος εἰς τὴν οἰκείαν πρὶν ἢ
 4 τοὺς ἑξῆς περαιουμένους ἐπικαταλαβεῖν. ὁ μὲν οὖν
 Γέσκων ἐχόμενος ταύτης τῆς ἐννοίας οὕτως ἐχείριζε
 5 τὰ κατὰ τὴν ἑξαποστολήν. οἱ δὲ Καρχηδόνιοι τὰ
 μὲν οὐκ εὐπορούμενοι χρημάτων διὰ τὰς προγεγε- 15
 νημένας δαπάνας, τὰ δὲ καὶ πεπεισμένοι παραιτή-
 σεσθαι τοὺς μισθοφόρους μέρος τι τῶν προσοφειλο-
 μένων ὄψωνίων, ἐὰν καὶ συναθροίσωσι καὶ δέξων-
 ται πάντας εἰς τὴν Καρχηδόνα, παρακατεῖχον ἐκεῖ
 τοὺς καταπλέοντας διὰ ταύτην τὴν ἐλπίδα καὶ συν- 76.
 6 εῖχον ἐν τῇ πόλει. γινομένων δὲ πλείονων ἀδικη-
 μάτων καὶ νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν, τὸ μὲν πρῶτον
 ὑπιδόμενοι τὸν ὄχλον καὶ τὴν συμβαίνουσαν ἀκρα-
 σίαν ἠξίωσαν τοὺς ἡγεμόνας, ἕως ἂν ἐτοιμασθῇ
 μὲν τὰ κατὰ τὰς σιταρχίας αὐτοῖς, προσδέξωνται 26
 δὲ τοὺς ἀπολειπομένους, ἀναχωρῆσαι πάντας εἰς
 τινα πόλιν τὴν προσαγορευομένην Σίικαν, λαβόν-
 77. τας εἰς τὰ κατεπείγοντα χρυσοῦν ἕκαστον. προθύ-
 μως δὲ συνυπακουσάντων πρὸς τὴν ἔξοδον καὶ
 78. βουλομένων αὐτοῦ καταλιπεῖν τὰς ἀποσκευάς, καθ- 30
 ἄπερ καὶ τὸν πρῶτον χρόνον ὑπῆρχον, ὡς θάττον

ἔσομένης τῆς ἐπανόδου πρὸς τοὺς ὀψωνιασμούς,
 ἀγωνιῶντες οἱ Καρχηδόνιοι μὴ ποτε διὰ χρόνου πα- 8
 ραγεγονότες, καὶ τινὲς μὲν τέκνων ἐνιοὶ δὲ καὶ
 γυναικῶν ἰμείροντες, οἱ μὲν οὐκ ἐκπορευθῶσι τὸ
 5 παράπαν, οἱ δ' ἐκπορευθέντες αὐθις ἀνακάμπτωσι
 πρὸς ταῦτα, καὶ τῷ τοιούτῳ τρόπῳ μηδὲν ἦττον
 ἀδίκημα γίνηται κατὰ τὴν πόλιν, ταῦτα προορώμε- 9
 νοὶ μετὰ πολλῆς ἀπεχθείας οὐδαμῶς βουλομένους
 τοὺς ἀνθρώπους ἠνάγκασαν τὰς ἀποσκευὰς μεθ'
 10 αὐτῶν ἀπαγαγεῖν. οἱ δὲ μισθοφόροι συναναχθέν- 10
 τες εἰς τὴν Σίκκαν καὶ διὰ πολλοῦ χρόνου τετευ-
 χότες ἀνέσεως καὶ σχολῆς, ὅπερ ἀφνέστατον ὑπάρ-
 χει ξενικαῖς δυνάμεσι καὶ σχεδὸν ὡς εἰπεῖν ἀρχη-
 γὸν καὶ μόνον αἴτιον γίνεται στάσεως, διῆγον
 15 ἀδεῶς. ἅμα δὲ ῥαθυμοῦντες, τινὲς μὲν αὐτῶν ἐξε- 11
 λογίζοντο τὰ προσοφειλόμενα σφίσι τῶν ὀψωνίων
 ἐπὶ τὸ πλεῖον καὶ συγκεφαλαιούμενοι πολλαπλάσια
 τῶν καθηκόντων ταῦτ' ἔφασαν δεῖν ἀπαιτεῖν τοὺς
 Καρχηδονίους· πάντες δ' ἀναμιμνησκόμενοι τῶν 12
 20 ἐπαγγελιῶν, ὧν οἱ στρατηγοὶ κατὰ τοὺς ἐπισφαλεῖς
 τῶν καιρῶν παρακαλοῦντες σφᾶς ἐπεποίηντο, μεγά-
 λας εἶχον ἐλπίδας καὶ μεγάλην προσδοκίαν τῆς ἔσο-
 μένης περὶ αὐτοὺς ἐπανορθώσεως. διόπερ ἅμα τῷ 67
 συλληχθῆναι πάντας εἰς τὴν Σίκκαν, καὶ παραγενο-
 25 μενον Ἄννωνα τὸν ὑπάρχοντα στρατηγὸν ἐν τῇ
 Διβύῃ τότε τῶν Καρχηδονίων μὴ οἶον τὰς ἐλπίδας
 καὶ τὰς ἐπαγγελίας ἐκπληροῦν, ἀλλὰ τούναντίον
 λέγοντα τὸ βάρος τῶν φόρων καὶ τὴν καθόλου 77.
 στενοχωρίαν τῆς πόλεως ἐγχειρεῖν παραιτεῖσθαι
 30 μέρος τι τῶν ἐξ ὁμολόγου προσοφειλομένων ὀψω-
 νίων, εὐθέως διαφορὰ καὶ στάσις ἐγεννᾶτο καὶ συν- 2

δρομαὶ συνεχεῖς ἐγίνοντο, ποτὲ μὲν κατὰ γένη, ποτὲ
 3 δ' ὁμοῦ πάντων. ὧς δ' ἂν μὴθ' ὁμοεθνῶν μὴθ'
 ὁμογλώττων ὑπαρχόντων, ἦν ἀμιξίας καὶ θορύβου
 καὶ τῆς λεγομένης τύρβης πλήρες τὸ στρατόπεδον.

79. 4 Καρχηδόνιοι γὰρ αἰεὶ χρώμενοι ποικίλαις καὶ μι- 5
 σθοφορικαῖς δυνάμεσιν, πρὸς μὲν τὸ μὴ ταχέως συμ-
 φρονήσαντας ἀπειθεῖν μηδὲ δυσκαταπλήκτους εἶναι
 τοῖς ἡγουμένοις ὀρθῶς στοχάζονται, ποιοῦντες ἐκ
 5 πολλῶν γενῶν τὴν δύναμιν, πρὸς δὲ τὸ γενομένης
 ὀργῆς ἢ διαβολῆς ἢ στάσεως διδάξαι καὶπραῦναι 10
 καὶ μεταθεῖναι τοὺς ἡγνοηκότας ὀλοσχερῶς ἀστο-
 6 χοῦσιν. οὐ γὰρ οἷον ἀνθρωπίνῃ χρῆσθαι κακίᾳ
 συμβαίνει τὰς τοιαύτας δυνάμεις, ὅταν ἄπαξ εἰς
 ὀργὴν καὶ διαβολὴν ἐμπέσωσι πρὸς τινὰς, ἀλλ' ἀπο-
 7 θηριοῦσθαι τὸ τελευταῖον καὶ παραστατικὴν λαμ- 15
 βάνειν διάθεσιν. ὃ καὶ τότε συνέβη γενέσθαι περὶ
 αὐτούς· ἦσαν γὰρ οἱ μὲν Ἰβηρες, οἱ δὲ Κέλτοί,
 τινὲς δὲ Λιγυστίνοι καὶ Βαλιαρεῖς, οὐκ ὀλίγοι δὲ
 μιξέλληνες, ὧν οἱ πλείους ἀντόμολοι καὶ δοῦλοι·
 8 τὸ δὲ μέγιστον μέρος αὐτῶν ἦν Λίβυες. διόπερ 20
 οὔτ' ἐκκλησιάζσαι συναθροίσαντα πάντας ὁμοῦ δυ-
 νατὸν ἦν οὔτ' ἄλλην οὐδεμίαν εὐρεῖσθαι πρὸς τοῦτο
 9 μηχανήν. πῶς γὰρ οἷόν τε; τὸν μὲν γὰρ στρατηγὸν
 εἰδέναι τὰς ἐκάστων διαλέκτους ἀδύνατον· διὰ
 πλειόνων δ' ἐρμηνέων ἐκκλησιάζειν, ἅμα τετράκις 25
 καὶ πεντάκις περὶ ταύτου λέγοντα πράγματος, σχε-
 10 δὸν ὧς εἰπεῖν ἔτι τοῦ πρόσθεν ἀδυνατώτερον. λοι-
 πὸν ἦν διὰ τῶν ἡγεμόνων ποιεῖσθαι τὰς ἀξιώσεις
 καὶ παρακλήσεις· ὅπερ ἐπειρᾶτο τότε συνεχῶς ποιεῖν
 11 [δ'] Ἄνων. ἀκμὴν δὲ καὶ τούτους συνέβαινεν ἂ μὲν 30
 οὐκ αἰσθάνεσθαι τῶν λεγομένων, ἂ δὲ καὶ συναι-

νέσαντας ἐνίοτε τῷ στρατηγῷ τάναντία πρὸς τοὺς
 πολλοὺς ἀναγγέλλειν, τοὺς μὲν δι' ἄγνοιαν, τοὺς
 δὲ διὰ κακίαν· ἐξ ὧν ἦν ἀσαφείας, ἀπιστίας, ἀμι-
 ξίας ἅπαντα πλήρη. πρὸς γὰρ τοῖς ἄλλοις ὄντο 12
 6 καὶ τοὺς Καρχηδονίους ἐπίτηδες τοὺς μὲν εἰδότας 78.
 στρατηγούς τὰς γεγενημένας χρείας κατὰ Σικελίαν
 ἐξ αὐτῶν καὶ πεποιημένους σφίσι τὰς ἐπαγγελίας
 οὐκ ἐξαποστέλλειν ὡς αὐτούς, τὸν δὲ μηδενὶ τού-
 των παρηκολουθηκότα τῷ τῷτον ἐκπεπομφέναι. τέλος 13
 10 δ' οὖν ἀπαξιώσαντες μὲν τὸν Ἄννωνα, διαπιστή-
 80.σαντες δὲ τοῖς κατὰ μέρος ἡγεμόσιν, ἐξοργισθέντες
 δὲ πρὸς τοὺς Καρχηδονίους ὤρμησαν πρὸς τὴν
 πόλιν· καὶ κατεστρατοπέδευσαν ἀπέχοντες ὡς ἂν
 ἑκατὸν καὶ εἰκοσι στάδια τῆς Καρχηδόνοσ ἐπὶ τῷ
 15 καλουμένῳ Τύνητι, πλείους ὄντες τῶν δισμυρίων.

Οἱ δὲ Καρχηδόνιοι τότε πρὸ ὀφθαλμῶν ἐλάμβανον 68
 τὴν αὐτῶν ἄγνοιαν, ὅτ' ἦν οὐδὲν ὄφελος. με- 2
 γάλα μὲν γὰρ ἤμαρτον, εἰς ἓνα τόπον ἀθροίσαντες
 τοσοῦτο πλῆθος μισθοφόρων, ἔχοντες οὐδεμίαν
 20 ἐλπίδα πολεμικῆς χρείας ἐν ταῖς πολιτικαῖς δυνά-
 μεσι τούτου δὲ μείζον ἔτι, προέμενοι τὰ τέκνα καὶ 3
 τὰς γυναῖκας καὶ σὺν τούτοις τὰς ἀποσκευάς· οἷς
 ἐξῆν ὁμήροισι χρησαμένους ἀσφαλέστερον μὲν αὐ-
 τοὺς βουλευσασθαι περὶ τῶν ὑποπιπτόντων, εὐπει-
 25 θεστέροις δ' ἐκείνοις χρῆσθαι πρὸς τὸ παρακαλού-
 μενον, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ καταπλεγέντες τὴν στρα- 4
 τοπεδείαν πᾶν ὑπέμενον, σπουδάζοντες ἐξιλάσασθαι
 τὴν ὀργὴν αὐτῶν, καὶ τὰς τε τῶν ἐπιτηδείων ἀγο- 5
 ρὰς ἐκπέμποντες θαψιλεῖς ἐπώλουν, καθὼς ἐκείνοι
 30 βούλονται καὶ τάττοιεν τὰς τιμὰς, τῶν τε τῆς γε-
 ρουσίας αἰεὶ τινὰς ἐξαπέστελλον πρέσβεις, ὑπισχνού-

6 μνοι ποιήσειν πᾶν ὅ,τι ποτ' ἂν αὐτοὺς ἀξιῶσαιεν
 εἰ κατὰ δύναμιν. ἦν δὲ πολὺ τὸ καθ' ἑκάστην
 ἡμέραν παρὰ τοῖς μισθοφόροις ἐπινοούμενον, ἅτε
 δὴ κατατεταρρηκῶτων μὲν καὶ συντεταρωκῶτων
 7 τὴν κατάπληξιν καὶ πτοίαν τῶν Καρχηδονίων, πε-
 φρονηματισμένων δὲ καὶ πεπεισμένων διὰ τοὺς
 προγεγονότας αὐτοῖς ἐν Σικελίᾳ πρὸς τὰ Ῥωμαϊκὰ
 στρατόπεδα κινδύνους μὴ οἶον Καρχηδονίους ἀντο-
 φθαλμῆσαι ποτ' ἂν πρὸς αὐτοὺς ἐν τοῖς ὅπλοις, ἀλλὰ
 8 μηδὲ τῶν λοιπῶν ἀνθρώπων μηδένα ῥαδίως. διό-
 9 περ ἅμα τῷ συγχωρῆσαι τὰ περὶ τῶν ὀψωνίων αὐ-
 τοῖς τοὺς Καρχηδονίους εὐθέως ἐπέβαινον καὶ τῶν
 9 τεθνεώτων ἵππων ἀπήτουν τὰς ἀξίας. προσδεξα-
 μένων δὲ καὶ τοῦτο, πάλιν τῆς προσοφειλομένης
 10 σιτομετρίας ἐκ πλείονος χρόνου τὴν μεγίστην γε-
 ρονυῖαν ἐν τῷ πολέμῳ τιμὴν ἔφασκον αὐτοὺς δεῖν
 10 κομίζεσθαι. καθόλου δ' (ἀ)εὶ τι νέον (καὶ) καινὸν
 81. προσεξεύρισκον, εἰς ἀδύνατον ἐκβάλλοντες τὴν διά-
 λυσιν διὰ τὸ πολλοὺς καχέκτας καὶ στασιώδεις ἐν
 11 αὐτοῖς ὑπάρχειν. οὐ μὴν ἀλλὰ πᾶν τὸ δυνατὸν
 ὑπισχνουμένων τῶν Καρχηδονίων, κατένευσαν ἐπι-
 τρέφειν περὶ τῶν ἀμφισβητουμένων ἐνὶ τῶν ἐν
 12 Σικελίᾳ γεγονότων στρατηγῶν. πρὸς μὲν οὖν
 Ἀμίλκαν τὸν Βάρκαν, μεθ' οὗ συγκεκινδυνεύκεσαν
 ἐν τῇ Σικελίᾳ, δυσχερῶς εἶχον, δοκοῦντες οὐχ
 25 ἡμιστὰ δι' ἐκείνον ὀλιγωρεῖσθαι τῷ μήτε πρε-
 σβεύειν πρὸς αὐτοὺς τὴν τε στρατηγίαν ἐκουσίως
 13 δοκεῖν ἀποτεθεῖσθαι· πρὸς δὲ Γέσκωνα πάνυ δι-
 ἐκείντο φιλανθρώπως, ὃς ἐγγόνει μὲν ἐν Σικελίᾳ
 στρατηγός, ἐπεποίητο δ' αὐτῶν πρόνοιαν τὴν ἐνδε-
 30 χομένην ἐν τε τοῖς ἄλλοις καὶ μάλιστα περὶ τὴν

ἀνακομιδὴν. διόπερ ἐπέτρεψαν τούτῳ περὶ τῶν
 ἀμφισβητουμένων. ὃς παραγενόμενος κατὰ θάλατ- 69
 ταν μετὰ τῶν χρημάτων καὶ προσπλεύσας πρὸς
 τὸν Τύνητα, τὸ μὲν πρῶτον λαμβάνων τοὺς ἡγε-
 5 μόνους, μετὰ δὲ ταῦτα συναθροίζων κατὰ γένη τοὺς
 πολλούς, ἃ μὲν ἐπέτιμα περὶ τῶν γεγονότων, ἃ δὲ 2
 διδάσκειν ἐπειρᾶτο περὶ τῶν παρόντων· τὸ δὲ πλεῖον
 παρεκάλει πρὸς τὸ μέλλον, ἀξιῶν αὐτοὺς εὖνους
 ὑπάρχειν τοῖς ἐξ ἀρχῆς μισθοδόταις. τέλος δ' ὥρ- 3
 10 μησε πρὸς τὸ διαλύειν τὰ προσοφειλόμενα τῶν
 ὄψωνίων, κατὰ γένη ποιούμενος τὴν μισθοδοσίαν.
 ἦν δέ τις Καμπανὸς ἠτύτομοληκῶς παρὰ τῶν Ῥω- 4
 μαίων δοῦλος, ἔχων σωματικὴν δύναμιν καὶ τόλμαν
 ἐν τοῖς πολεμικοῖς παράβολον, ὄνομα Σπένδιος.
 15 οὗτος εὐλαβούμενος μὴ παραγενόμενος αὐτὸν δ 5
 δεσπότης κομίσηται, καὶ κατὰ τοὺς Ῥωμαίων νόμους
 αἰκισθεὶς διαφθορῇ, πᾶν ἐτόλμα καὶ λέγειν καὶ
 πράττειν, σπουδάζων διακόψαι τὰς διαλύσεις τὰς
 πρὸς Καρχηδονίους. ἅμα δὲ τούτῳ καὶ Λίβυς τις 6
 20 Μάθως, ὃς ἦν μὲν ἐλεύθερος καὶ τῶν συνεστρατευ-
 μένων, πλεῖστα δὲ κεινηκῶς κατὰ τὰς προειρημένας
 ταραχάς. ἀγωνιῶν οὖν μὴ τίσῃ καὶ τὴν ὑπὲρ τῶν
 λοιπῶν δίκην, ἐπὶ τῆς αὐτῆς ἐγένετο γνώμης τοῖς 80.
 περὶ τὸν Σπένδιον. καὶ λαμβάνων τοὺς Λίβυας 7
 25 ὑπεδείκνυε διότι μετὰ τὸν ὄψωνιασμὸν χωρισθέντων
 82. τῶν ἄλλων γενῶν εἰς τὰς πατρίδας ἀπερείσονται
 καὶ τὴν ὑπὲρ ἐκείνων ὀργὴν εἰς αὐτοὺς οἱ Καρχη-
 δόνιοι καὶ βουλήσονται διὰ τῆς εἰς σφᾶς τιμαρίας
 ἅπαντας καταπλήξασθαι τοὺς ἐν τῇ Λιβύῃ. ταχὺ 8
 30 δὲ προσανασεισθέντες οἱ πολλοὶ τοῖς τοιούτοις λό-
 γοις καὶ λαμβανόμενοι βραχείας ἀφορμῆς ἐκ τοῦ

τὸν Γέσκωνα τὰ μὲν ὀψώνια διαλύειν τὰς δὲ τιμὰς
 τοῦ τε σίτου καὶ τῶν ἵππων ὑπερτίθεσθαι, συν-
 9 ἔτρεχον εὐθέως εἰς ἐκκλησίαν. καὶ τοῦ μὲν Σπεν-
 δίου καὶ τοῦ Μάθω διαβαλλόντων καὶ κατηγορούν-
 των τοῦ τε Γέσκωνος καὶ τῶν Καρχηδονίων ἤκουον 5
 καὶ προσεῖχον ἐπιμελῶς τὸν νοῦν τοῖς λεγομένοις.
 10 εἰ δέ τις ἕτερος προπορευθεῖη συμβουλεύσων, οὐδ'
 αὐτὸ τοῦτο περιμείναντες ἕως τοῦ γνῶναι πότερον
 ἀντερῶν ἢ συνηγορήσων πάρεστι τοῖς περὶ τὸν
 Σπένδιον, παραχρῆμα βάλλοντες τοῖς λίθοις ἀπ- 10
 11 ἔκτεινον. καὶ πολλοὺς δὴ τῷ τοιούτῳ τρόπῳ κατὰ
 τὰς συνδρομὰς καὶ τῶν ἡγεμόνων καὶ τῶν ἰδιωτῶν
 12 διέφθειρον. καὶ μόνον τὸ ῥῆμα τοῦτο κοινῇ συν-
 ἔσαν τὸ βάλλε διὰ τὸ συνεχῶς αὐτὸ πράττειν. μά-
 λιστα δὲ τοῦτ' ἐποίουν, ὅποτε μεθυσθέντες ἀπὸ 15
 13 τῶν ἀρίστων συνδράμοιεν. διόπερ ὅτε τις ἄρξαιτο
 βάλλε λέγειν, οὕτως ἐγίνετο πανταχόθεν ἄμα καὶ
 ταχέως ὥστε μη(δένα) δύνασθαι διαφυγεῖν τῶν ἄπαξ
 14 προελθόντων. πλὴν οὐδενὸς ἔτι τολμῶντος συμ-
 βουλεύειν διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν, κατέστησαν αὐτῶν 20
 70 στρατηγοὺς Μάθω καὶ Σπένδιον. ὁ δὲ Γέσκων
 ἑώρα μὲν τὴν ὄλην ἀκαταστασίαν καὶ ταραχὴν, περὶ
 πλείστου δὲ ποιούμενος τὸ τῇ πατρίδι συμφέρον
 καὶ θεωρῶν ὅτι τούτων ἀποθηριωθέντων κινδυ-
 νεύουσι προφανῶς οἱ Καρχηδόνιοι τοῖς ὅλοις πράγ- 25
 2 μασι, παρεβάλλετο καὶ προσεκαρτέρει, ποτὲ μὲν τοὺς
 προεστῶτας αὐτῶν εἰς τὰς χεῖρας λαμβάνων, ποτὲ
 3 δὲ κατὰ γένη συναθροίζων καὶ παρακαλῶν. οὐ
 μὴν ἀλλὰ τῶν Λιβύων οὐδέπω κεκομισμένων τὰς
 83. σιταρχίας, οἰομένων δὲ δεῖν ἀποδεδόσθαι σφίσι 30
 καὶ προσιόντων θρασέως, βουλόμενος ὁ Γέσκων

ἐπιπλήξαι τὴν προπέτειαν αὐτῶν, Μάθω τὸν στρα-81.
τηγὸν ἀπαιτεῖν ἐκέλευεν. οἱ δ' ἐπὶ τοσοῦτον διαωρ- 4
γίσθησαν ὥστ' οὐδὲ τὸν τυχόντα χρόνον ἀναστρο-
φὴν δόντες ὤρμησαν τὸ μὲν πρῶτον ἐπὶ τὸ διαορ-
5 πάζειν τὰ πρόχειρα τῶν χρημάτων, μετὰ δὲ ταῦτα
συλλαμβάνειν τὸν τε Γέσκωνα καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ
Καρχηδονίους. οἱ δὲ περὶ τὸν Μάθω καὶ τὸν 5
Σπένδιον ὑπολαμβάνοντες τάχιστ' ἂν οὕτως ἐκκαυ-
θῆναι τὸν πόλεμον, εἰ παράνομόν τι πράξειαν καὶ
10 παράσπονδον, συνήγορον ταῖς τῶν ὄχλων ἀπονομίαις
καὶ τὴν μὲν ἀποσκευὴν τῶν Καρχηδονίων ἅμα τοῖς
χρήμασι διήρπαζον, τὸν δὲ Γέσκωνα καὶ τοὺς σὺν
αὐτῷ δῆσαντες ὑβριστικῶς εἰς φυλακὴν παρεδίδο-
σαν. καὶ τὸ λοιπὸν ἐπολέμουν ἤδη φανερῶς πρὸς 6
15 τοὺς Καρχηδονίους, συνωμοσίας ἀσεβεῖς καὶ παρὰ
τὰ κοινὰ τῶν ἀνθρώπων ἔθνη ποιησάμενοι.

Ὁ μὲν οὖν πρὸς τοὺς ξένους καὶ Λιβυκὸς ἐπι- 7
κληθεὶς πόλεμος διὰ ταῦτα καὶ τοιαύτην ἔλαβε τὴν
ἀρχήν. οἱ δὲ περὶ τὸν Μάθω συντελεσάμενοι τὰ 8
20 προειρημένα παραντίκα μὲν ἐξαπέστελλον πρέσβεις
ἐπὶ τὰς κατὰ τὴν Λιβύην πόλεις, παρακαλοῦντες
ἐπὶ τὴν ἐλευθερίαν καὶ δεόμενοι σφίσι βοηθεῖν καὶ
συνεπιλαμβάνεσθαι τῶν πραγμάτων. μετὰ δὲ ταῦτα 9
πάντων σχεδὸν τῶν κατὰ τὴν Λιβύην ἐτοιμῶς συν-
25 υπακουσάντων αὐτοῖς πρὸς τὴν ἀπὸ τῶν Καρχη-
δονίων ἀπόστασιν καὶ τὰς τε χορηγίας καὶ τὰς βοη-
θειάς προθύμως ἐξαποστελλόντων, διελόντες σφᾶς
πολιορκεῖν ἐνεχείρησαν οἱ μὲν τὴν Ἰτύκην, οἱ δὲ
τοὺς Ἰπακρίτας, διὰ τὸ ταύτας τὰς πόλεις μὴ βού-
30 λεσθαι μετασχεῖν αὐτοῖς τῆς ἀποστάσεως. Καρχη- 71
δόνιοι δὲ τοὺς μὲν κατ' ἰδίαν βίους ἀεὶ διεξαγα-

γόντες ἀπὸ τῶν ἐκ τῆς χώρας γεννημάτων, τὰς δὲ
 κοινὰς παρασκευὰς καὶ χορηγίας ἀθροίζοντες ἐκ τῶν
 κατὰ τὴν Λιβύην προσόδων, ἔτι δὲ πολεμῆν εἶθι-
 2 σμένοι ξενικαῖς δυνάμεσι, τότε πάντων ἅμα τούτων
 οὐ μόνον ἐστερημένοι παραλόγως, ἀλλὰ καὶ καθ' ἑ-
 αὐτῶν ὄρωντες ἕκαστα τῶν προειρημένων ἐπιστρέ-
 84. φοντα, τελέως ἐν μεγάλῃ δυσθυμῖα καὶ δυσελπιστία
 καθέστασαν, ἅτε παρὰ τὴν προσδοκίαν αὐτοῖς τῶν
 3 πραγμάτων ἀποβεβηκότων. τετραμένοι γὰρ ἐν τῷ
 περὶ Σικελίας πολέμῳ συνεχῶς ἠλπίζον ἐπιτελεσθεῖ- 82.
 σῶν τῶν διαλύσεων ἀναπνοῆς τινος τεύξεσθαι καὶ
 4 καταστάσεως εὐδοκουμένης. συνέβαινε δ' αὐτοῖς
 τάναντία· μείζονος γὰρ ἐνίστατο πολέμου καταρχή
 5 καὶ φοβερωτέρου. πρόσθεν μὲν γὰρ ὑπὲρ Σικελίας
 ἠμφισβήτην Ῥωμαίοις, τότε δὲ περὶ σφῶν αὐτῶν 15
 καὶ τῆς πατρίδος ἐμελλον κινδυνεύσειν, πόλεμον
 6 ἀναλαμβάνοντες ἐμφύλιον. πρὸς δὲ τούτοις οὐχ
 ὄπλων πλῆθος, οὐ ναυτικὴ δύναμις, οὐ πλοίων κα-
 τασκευὴ παρ' αὐτοῖς ἦν, ὥς ἂν τοσαύταις ναυμα-
 χίαις περιπεπτωκότων· καὶ μὴν οὐδὲ χορηγιῶν διά- 20
 θεσις οὐδὲ φίλων οὐδὲ συμμάχων τῶν βοηθησόντων
 7 ἔξωθεν ἐλπίς οὐδ' ἤτισοῦν ὑπήρχεν. διὸ καὶ τότε
 σαφῶς ἔγνωσαν ἡλίκην ἔχει διαφορὰν ξενικὸς καὶ
 διαπόντιος πόλεμος ἐμφυλίου στάσεως καὶ ταραχῆς.
 8 οὐχ ἥμισυ δ' αὐτοῖς σφίσι τῶν τοιούτων καὶ τηλι- 25
 72 κούτων κακῶν ἐγεγόνεισαν αἴτιοι. κατὰ γὰρ τὸν
 προγεγονότα πόλεμον εὐλόγως ἀφορμὰς ἔχειν ὑπο-
 λαμβάνοντες πικρῶς ἐπεστάτησαν τῶν κατὰ τὴν
 2 Λιβύην ἀνθρώπων, παραιρούμενοι μὲν τῶν ἄλλων
 πάντων τῶν καρπῶν τοὺς ἡμίσεις, διπλασίους δὲ 30
 ταῖς πόλεσι τοὺς φόρους ἢ πρὶν ἐπιτάττοντες, συγ-

γνώμην δὲ τοῖς ἀπόροις ἢ συμπεριφορὰν οὐδ' ἤν-
 τινούν ἐπ' οὐδενὶ τῶν πραττομένων διδόντες, θαν- 3
 μάζοντες δὲ καὶ τιμῶντες τῶν ἀεὶ στρατηγῶν οὐ
 τοὺς πράως καὶ φιλανθρώπως τῷ πλήθει χρωμένους,
 ἅλλὰ τοὺς αὐτοῖς μὲν ἐτοιμάζοντας πλείστας χορη-
 γίας καὶ ἐπισκευάς, τοῖς δὲ κατὰ τὴν χώραν πικρό-
 τατα χρωμένους, ὧν εἷς ἦν Ἄννων. τοιγαροῦν οἱ 4
 μὲν ἄνδρες οὐχ οἶον παρακλήσεως πρὸς τὴν ἀπό-
 στασιν, ἀλλ' ἀγγέλου μόνου ἐδεήθησαν· αἱ δὲ γυ- 5
 10 ναῖκες αἱ τὸν πρὸ τοῦ χρόνου ἀπαγομένους περι-
 ορῶσαι τοὺς σφετέρους ἄνδρας καὶ γουεῖς πρὸς τὰς
 εἰσφοράς, τότε συνομνύουσαι κατὰ πόλεις ἐφ' ᾧ
 85. μὴδὲν κρύψειν τῶν ὑπαρχόντων αὐταῖς, ἀφαιρού-
 μεναι τὸν κόσμον εἰσέφερον ἀπροφασίστως εἰς τοὺς
 15 ὄψωνιασμούς. καὶ τοιαύτην παρεσκεύασαν εὐπορίαν 6
 τοῖς περὶ τὸν Μάθω καὶ Σπένδιον ὥστε μὴ μόνον 83.
 διαλύσαι τὰ προσοφειλόμενα τῶν ὄψωνίων τοῖς μι-
 σθοφόροις κατὰ τὰς ἐπαγγελίας, ἃς ἐποιήσαντο πρὸς
 τὴν ἀπόστασιν, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὸ συνεχὲς εὐπορή-
 20 σαι χορηγίας. οὕτως οὐδέποτε δεῖ πρὸς τὸ παρὸν 7
 μόνου, ἔτι δὲ μᾶλλον πρὸς τὸ μέλλον ἀποβλέπειν
 ἀεὶ τοὺς ὀρθῶς βουλευομένους.

Οὐ μὴν ἀλλὰ καίπερ ἐν τοιούτοις κακοῖς ὄντες 73
 οἱ Καρχηδόνιοι, προστησάμενοι τὸν Ἄννονα στρατη-
 25 γὸν διὰ τὸ δοκεῖν τοῦτον καὶ πρότερον αὐτοῖς τὰ
 κατὰ τὴν Ἑκατοντάπυλον τῆς Λιβύης καταστρέψα-
 σθαι, συνήθροισον μὲν μισθοφόρους, καθώπλιζον δὲ
 τοὺς ἐν ταῖς ἡλικίαις τῶν πολιτῶν· ἐγύμναζον δὲ 2
 καὶ συνέταττον τοὺς πολιτικοὺς ἵππεῖς· παρεσκεύαζον
 30 δὲ καὶ τὰ περιλιπῆ τῶν πλοίων, τριήρεις καὶ πεντη-
 κοντόρους καὶ τὰ μέγιστα τῶν ἀκατίων. οἱ δὲ περὶ 3

τὸν Μάθω, παραγενομένων αὐτοῖς εἰς ἑπτὰ μυριάδας
 Λιβύων, ἐπιδιελόντες τούτους ἀσφαλῶς ἐπολιόρ-
 κουν τοὺς Ἴτυκαίους καὶ τοὺς Ἰππακρίτας, βεβαίως
 δὲ τὴν ἐν τῷ Τύννητι στρατοπεδείαν κατεῖχον, ἀπο-
 κελείκεσαν δὲ τοὺς Καρχηδονίους ἀπάσης τῆς 5
 4 ἐκτὸς Λιβύης. ἡ γὰρ Καρχηδὼν αὐτῇ μὲν ἐν κόλπῳ
 κεῖται, προτείνουσα καὶ χειρρονησίξουσα τῇ θέσει, τὸ
 μὲν τῇ θαλάττῃ τὸ δέ τι καὶ λίμνη περιεχομένη
 5 κατὰ τὸ πλεῖστον· ὁ δὲ συνάπτων ἰσθμὸς αὐτὴν τῇ
 Λιβύῃ τὸ πλάτος ὡς εἴκοσι καὶ πέντε σταδίων ἐστίν. 10
 τούτου δ' ἐπὶ μὲν τοῦ πρὸς τὸ πέλαγος νεύοντος
 μέρους οὐ μακρὰν ἢ τῶν Ἴτυκαίων κεῖται πόλις,
 6 ἐπὶ δὲ θατέρου παρὰ τὴν λίμνην ὁ Τύννης. ἐφ' ὧν
 ἑκατέρων τότε στρατοπεδεύσαντες οἱ μισθοφόροι
 καὶ διακλείσαντες ἀπὸ τῆς χώρας τοὺς Καρχηδο- 15
 7 νίους λοιπὸν ἐπεβούλευον αὐτῇ τῇ πόλει, καὶ ποτὲ
 μὲν ἡμέρας, ποτὲ δὲ καὶ νύκτωρ παραγινόμενοι
 86. πρὸς τὸ τεῖχος εἰς φόβους καὶ θορύβους ὀλοσχε-
 74 ρεῖς ἐνέβαλλον τοὺς ἔνδον. Ἄννων δὲ περὶ μὲν τὰς
 παρασκευὰς ἐνδεχομένως ἐγίνετο· καὶ γὰρ ἦν πρὸς 20
 2 τοῦτο τὸ μέρος εὐφυής· ἐξορμήσας δὲ μετὰ τῆς δυ-
 νάμεως ἕτερος ἦν· καὶ γὰρ τοῖς καιροῖς ἀστόχως 84.
 ἐχρῆτο καὶ τοῖς ὅλοις πράγμασιν ἀπείρως καὶ νω-
 3 θρῶς. διὸ καὶ τὸ μὲν πρῶτον εἰς Ἰτύκην παρα-
 βοηθήσας τοῖς πολιορκουμένοις καὶ καταπληξάμενος 25
 τοὺς ὑπεναντίους τῷ πλήθει τῶν θηρίων· εἶχεν γὰρ
 οὐκ ἐλάττους ἑκατὸν ἐλεφάντων· καὶ μετὰ ταῦτα
 λαβῶν προτερήματος ἀρχὴν ὀλοσχεροῦς οὕτως ἐχρή-
 σατο κακῶς ὥστε κινδυνεῦσαι προσαπολέσαι καὶ
 4 τοὺς πολιορκουμένους. κομίσας γὰρ ἐκ τῆς πόλεως 30
 τῶν καταπέλτας καὶ τὰ βέλη καὶ συλλήβδην ἀπά-

σας τὰς πρὸς τὴν πολιορκίαν παρασκευὰς καὶ στρα-
 τοπεδεύσας πρὸ τῆς πόλεως ἐνεχείρησε προσβάλ-
 λειν πρὸς τὸν τῶν ὑπεναντίων χάρακα. τῶν δὲ 5
 θηρίων βιασαμένων εἰς τὴν παρεμβολήν, οὐ δυνά-
 5 μνοι τὸ βάρος οὐδὲ τὴν ἔφοδον οἱ πολέμιοι μείναι
 πάντες ἐξέπεσον ἐκ τῆς στρατοπεδείας. καὶ πολλοὶ 6
 μὲν αὐτῶν ἀπέθανον τραθέντες ὑπὸ τῶν θηρίων,
 τὸ δὲ διασφῆζόμενον μέρος πρὸς τινα λόφον ἐρυ-
 μνὸν καὶ σύμφυτον ἔμενεν, πιστεῦον ταῖς ἐξ αὐτῶν
 10 τῶν τόπων ἀσφαλείαις. ὁ δ' Ἄννων εἰδισμένος 7
 Νομάσι καὶ Λίβυσι πολεμεῖν, οὔτινες ὅταν ἅπαξ ἐγ-
 κλίνωσι ποιοῦνται τὴν φυγὴν ἐπὶ δὴ ἡμέρας καὶ
 τρεῖς ἐκτοπίζοντες αὐτούς, ὑπολαβῶν καὶ τότε πέ-
 ρας ἔχειν τοῦ πολέμου καὶ νενικηκέναι τοῖς ὅλοις,
 15 τῶν μὲν στρατιωτῶν ὀλιγόρησε καὶ καθόλου τῆς 8
 παρεμβολῆς, αὐτὸς δ' εἰσελθὼν εἰς τὴν πόλιν ἐγί-
 νετο περὶ τὴν τοῦ σώματος θεραπείαν. οἱ δὲ συμ- 9
 πεφευγότες τῶν μισθοφόρων εἰς τὸν λόφον, σύν-
 τροφοὶ μὲν γεγονότες τῆς Βάρκα τόλμης, συνήθεις
 20 δ' ἐκ τῶν κατὰ Σικελίαν ἀγῶνων πολλάκις τῆς αὐ-
 τῆς ἡμέρας ποτὲ μὲν ὑποχωρεῖν, ποτὲ δὲ πάλιν ἐκ
 μεταβολῆς ἐγχειρεῖν τοῖς πολεμίοις, καὶ τότε συν- 10
 87.ιδόντες τὸν μὲν στρατηγὸν ἀπηλλαγμένον εἰς τὴν
 πόλιν, τοὺς δὲ πολλοὺς διὰ τὸ προτέρημα ῥαθυ-
 25 μούντας καὶ διαρρέοντας ἐκ τῆς στρατοπεδείας, συ- 11
 στραφέντες ἐπιτίθενται τῷ χάρακι καὶ πολλοὺς μὲν
 αὐτῶν ἀπέκτειναν, τοὺς δὲ λοιποὺς ἠνάγκασαν φυ-
 γεῖν αἰσχροῶς ὑπὸ τὰ τείχη καὶ τὰς πύλας· ἐκυρί- 12
 ευσαν δὲ τῆς ἀποσκευῆς ἀπάσης καὶ τῆς τῶν πο-
 30 λιορκουμένων παρασκευῆς, ἦν Ἄννων πρὸς τοῖς ἕλ- 85.
 λοις ἐκκομίσας ἐκ τῆς πόλεως ἐποίησε τοῖς ἐχθροῖς

- 13 ὑποχείριον. οὐ μόνον δὲ περὶ τοῦτον τὸν καιρὸν οὕτως ἀνεστράφη νωθρῶς, ἀλλὰ καὶ μετ' ὀλίγας ἡμέρας περὶ τὴν καλουμένην Γόρξαν ἀντιστρατοπεδουσάντων αὐτῷ τῶν πολεμίων, λαβῶν καιροῦς δις μὲν ἐκ παρατάξεως εἰς τὸ νικᾶν δις δ' ἐξ ἐπι- 5
- 14 θέσειως, ἅτε καὶ στρατοπεδευόντων σύνεγγυς αὐτῷ τῶν ὑπεναντίων, ἀμφοτέρους δοκεῖ τούτους εἰκῆ καὶ παραλόγως προέσθαι.
- 75 Διόπερ οἱ Καρχηδόνιοι θεωροῦντες αὐτὸν κακῶς χειρίζοντα τὰς πράξεις, Ἀμίλκαν τὸν ἐπικαλού- 10
- 2 μενον Βάρκαν αὐθις προεστήσαντο, καὶ τοῦτον ἐξέπεμπον εἰς τὸν ἐνεστῶτα πόλεμον στρατηγόν, δόντες ἑβδομήκοντα μὲν ἐλέφαντας καὶ τοὺς ἐπισυνηγμένους τῶν μισθοφόρων καὶ τοὺς ἠύτομοληκότας ἀπὸ τῶν πολεμίων, ἅμα δὲ τούτοις πολιτικούς 15
- 3 πείεις καὶ πεζούς, ὥστε τοὺς σύμπαντας εἰς μυρίους ὑπάρχειν. ὃς κατὰ τὴν πρώτην εὐθέως ἐξοδὸν καταπληξάμενος τῷ παραδόξῳ τῆς ἐπιβολῆς ἠττησε μὲν τὰς ψυχὰς τῶν ὑπεναντίων, ἔλυσε δὲ τὴν τῆς Ἰτύκης πολιορκίαν, ἐφάνη δ' ἄξιός τῶν προγεγονό- 20
- των ἔργων καὶ τῆς παρὰ τῷ πλήθει προσδοκίας.
- 4 τὸ δὲ πραχθὲν ἦν ὑπ' αὐτοῦ περὶ τὴν χρείαν ταύτην τοιοῦτον. τῶν γεωλόφων τῶν ἐπιζευγνύντων τὸν ἀνχένα τὸν συνάπτοντα τὴν Καρχηδόνα πρὸς τὴν Λιβύην ὄντων δυσβάτων καὶ χειροποιήτους 25
- ἔχόντων διεκβολὰς ἐπὶ τὴν χώραν, συνέβαινε τοὺς περὶ τὸν Μάθῳ πάντας τοὺς διὰ τῶν προειρημένων λόφων εὐκαίρως κειμένους τόπους φυλακαῖς δι-
- 88.5 ειληφέναι, πρὸς δὲ τούτοις τοῦ προσαγορευομένου Μακάρα ποταμοῦ διείργοντος κατὰ τινὰς τόπους πα- 30
- ραπλησίως τὴν ἐπὶ τὴν χώραν τοῖς ἐκ τῆς πόλεως

ἔξοδον καὶ διὰ τὸ πλῆθος τοῦ ρεύματος ἀβάτου
 κατὰ τὸ πλεῖστον ὑπάρχοντος, μιᾶς δ' οὔσης ἐπ'
 αὐτῷ γέφυρας, καὶ ταύτην τηρεῖν τὴν δίοδον ἀσφα-
 λῶς, πόλιν ἐπ' αὐτῆς ὠκοδομηκότας. ἐξ ὧν συν-6
 5 ἔβαινε τοὺς Καρχηδονίους μὴ οἶον στρατοπέδῳ τῆς
 χώρας ἐπιβαίνειν, ἀλλὰ μηδὲ τοὺς κατ' ἰδίαν θέ-
 λοντας διαπεσεῖν ῥαδίως ἂν δύνασθαι λαθεῖν τοὺς
 ὑπεναντίους. εἰς ἃ βλέπων Ἀμίλκας καὶ παντὸς 786.
 πράγματος καὶ καιροῦ πείραν λαμβάνων διὰ τὸ δυσ-
 10 χρηστεῖν περὶ τὴν ἔξοδον διενεώθη τι τοιοῦτον.
 τοῦ προειρημένου ποταμοῦ κατὰ τὴν εἰς θάλατταν 8
 ἐκβολὴν συνθεωρήσας κατὰ τινὰς ἀνέμων στάσεις
 ἀποθινούμενον τὸ στόμα καὶ τεναγώδη γινομένην
 τὴν παρ' αὐτὸ τὸ στόμα πάροδον, ποιήσας εὐ-
 15 τρεπῆ τῷ στρατοπέδῳ τὰ πρὸς τὴν ἔξοδον καὶ κρύ-
 πτων ἐν αὐτῷ τὴν ἐπιβολὴν ἐτήρει τὸ προειρημέ-
 νον σύμπτωμα. παραπεσόντος δὲ τοῦ καιροῦ, νυ 9
 κτὸς ἐξορμήσας ἔλαθε πάντας ἅμα τῷ φωτὶ τὸν
 προειρημένον τόπον διαβιβάσας τὴν δύναμιν. πα-10
 20 ραδόξου δὲ τοῦ πράγματος φανέντος καὶ τοῖς ἐν τῇ
 πόλει καὶ τοῖς ὑπεναντίοις, ὁ μὲν Ἀμίλκας προῆγεν
 διὰ τοῦ πεδίου, ποιούμενος τὴν πορείαν ἐπὶ τοὺς
 τὴν γέφυραν φυλάττοντας. οἱ δὲ περὶ τὸν Σπέν-76
 διον συνέντες τὸ γεγονός ἀπήντων εἰς τὸ πεδίου
 25 καὶ παρεβοήθουν ἀλλήλοις, οἱ μὲν ἐκ τῆς περὶ τὴν
 γέφυραν πόλεως ὄντες οὐκ ἐλάττους μυρίων, οἱ δ'
 ἀπὸ τῆς Ἰτύκης ὑπὲρ τοὺς μυρίους καὶ πεντακισχι-
 λίους. ἐπεὶ δ' εἰς σύνοπτον ἦκον ἀλλήλοις, νομί-2
 σαντες ἐν μέσῳ τοὺς Καρχηδονίους ἀπειληφέναι,
 30 σπουδῆ παρηγγύων ἅμα παρακαλοῦντες σφᾶς αὐτοὺς
 καὶ συνῆπτον τοῖς πολεμίοις. ὁ δ' Ἀμίλκας ἤγε 3

μὲν τὴν πορείαν πρώτους ἔχων τοὺς ἐλέφαντας, ἐπὶ
 δὲ τούτοις τοὺς ἵππεῖς καὶ τοὺς εὐζώνους, τελευ-
 4 ταῖα δὲ τὰ βαρῆα τῶν ὄπλων. κατιδὼν δὲ προχει-
 89. ρότερον ἐπιφερομένους τοὺς ὑπεναντίους, ἀναστρέ-
 5 φειν παρήγγειλε πᾶσι τοῖς ἑαυτοῦ. καὶ τοὺς μὲν 6
 ἀπὸ τῆς πρωτοπορείας ἀναστρέψαντας σπουδῇ ποι-
 εῖσθαι τὴν ἀποχώρησιν ἐκέλευσε· τοὺς δ' ἐπὶ τῆς
 οὐραγίας ἐξ ἀρχῆς ὑπάρχοντας ἐξ ἐπιστροφῆς περι-
 σπῶν ἐξέτατε πρὸς τὴν τῶν πολεμίων ἐπιφάνειαν.
 6 οἱ δὲ Λίβυες καὶ μισθοφόροι νομίσαντες αὐτοὺς 10
 καταπεπληγμένους φυγεῖν, λύσαντες τὴν τάξιν ἐπ-
 ἔκειντο καὶ συνῆπτον εἰς τὰς χεῖρας ἐρωμένως.
 7 ἅμα δὲ τῷ τοὺς ἵππεῖς συνεγγίσαντας τοῖς παρατε-
 ταγμένοις ἐκ μεταβολῆς ὑποστῆναι, τὴν δὲ λοιπὴν
 δύναμιν ἐπάγειν, ἐκπλαγεῖς γινόμενοι διὰ τὸ παρά-87.
 δοξον οἱ Λίβυες ἐγκλίναντες εὐθέως ἔφευγον, ὡς
 8 ἂν εἰκῆ καὶ σποράδην ἐπικείμενοι. λοιπὸν οἱ μὲν
 τοῖς κατόπιν ἐπιφερομένοις περιπίπτοντες ἐσφάλλ-
 λοντο καὶ διέφθειρον αὐτούς τε καὶ τοὺς οἰκείους·
 οἱ δὲ πλείους συνεπατήθησαν, ἐκ χειρὸς τῶν ἵπ- 20
 9 πέων ἐπικειμένων αὐτοῖς καὶ τῶν θηρίων. ἀπό-
 λοντο μὲν οὖν εἰς ἑξακισχιλίους τῶν Λιβύων καὶ
 τῶν ξένων, ἐάλωσαν δὲ περὶ δισχιλίους· οἱ δὲ λοι-
 πολὶ διέφυγον, οἱ μὲν εἰς τὴν πρὸς τῇ γεφύρᾳ πό-
 10 λιν, οἱ δ' ἐπὶ τὴν πρὸς Ἰτύκῃ παρεμβολήν. Ἀμίλκας 25
 δὲ ποιήσας τὸ προτέρημα τὸν προειρημένον τρόπον,
 εἶπετο κατὰ πόδας τοῖς πολεμίοις καὶ τὴν μὲν ἐπὶ
 τῆς γεφύρας πόλιν ἐξ ἐφόδου κατέσχευ, προεμένων
 καὶ φευγόντων εἰς τὸν Ἰύνητα τῶν ἐν αὐτῇ πολε-
 μίων, τὴν δὲ λοιπὴν χώραν ἐπιπορευόμενος τὰς μὲν 30
 11 προσήγετο, πλείστας δὲ κατὰ κράτος ἐξήρει. τοῖς

δὲ Καρχηδονίοις βραχὺ τι θάρσους ἐνειργάσατο καὶ τόλμης, ἐπὶ ποσὸν αὐτοὺς ἀπαλλάξας τῆς προγεγενημένης δυσελπιστίας.

Ὁ δὲ Μάθως αὐτὸς μὲν ἐπὶ τῆς τῶν Ἰππακρι-77
 5 τῶν πολιορκίας ἐπέμενε, τοῖς δὲ περὶ τὸν Ἀντάρι-
 τον τὸν τῶν Γαλατῶν ἡγεμόνα καὶ Σπένδιον ἔχε-
 σθαι τῶν ὑπεναντίων συνεβούλευε, τὰ μὲν πεδία 3
 φεύγοντας διὰ τὸ πλῆθος τῶν παρὰ τοῖς ὑπεναν-
 τίοις ἰσπίων καὶ θηρίων, ταῖς δ' ὑπωρείαις ἀντι-
 90. παράγοντας καὶ συνεπιτιθεμένους κατὰ τὰς ὑποπι-
 πτούσας ἀεὶ δυσχερείας. ἅμα δὲ ταῖς ἐπινοίαις 3
 ταύταις καὶ πρὸς τοὺς Νομάδας καὶ τοὺς Λίβυας
 ἐξέπεμπε, δεόμενος βοηθεῖν σφίσι καὶ μὴ κατα-
 προῖεσθαι τοὺς ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας καιροῦς. ὁ δὲ 4
 15 Σπένδιος προσλαβὼν ἐκ τοῦ Τύνητος ἀφ' ἑκάστου
 τῶν γενῶν τοὺς πάντας εἰς ἑξαμισχιλίους προῆγε,
 ταῖς ὑπωρείαις ἀντιπαράγων τοῖς Καρχηδονίοις,
 ἔχων ἅμα τοῖς προειρημένοις καὶ τοὺς μετ' Ἀντα-
 ρίτου Γαλάτας, ὄντας εἰς δισχιλίους. τὸ γὰρ λοιπὸν 5
 20 μέρος αὐτῶν τοῦ κατ' ἀρχὰς συστήματος ἠύτομο-
 λήκει πρὸς τοὺς Ῥωμαίους ἐν ταῖς περὶ τὸν Ἑρωνα
 στρατοπεδείαις. τοῦ δ' Ἀμίλκου παρεμβεβληκότος 6
 ἐν τινὶ πεδίῳ πανταχόθεν ὕρεσι περιεχομένῳ, συν- 88.
 ἔβη τὰς παρὰ τῶν Νομάδων καὶ Λιβύων βοηθείας
 25 εἰς τὸν καιρὸν τοῦτον συνάψαι τοῖς περὶ τὸν Σπέν-
 διον. γενομένης δὲ τοῖς Καρχηδονίοις τῆς μὲν τῶν 7
 Λιβύων ἐπιστρατοπεδείας αἰφνιδίου καὶ κατὰ πρόσ-
 ωπον, τῆς δὲ τῶν Νομάδων ἀπ' οὐραῶς, τῆς δὲ περὶ
 τὸν Σπένδιον ἐκ πλαγίου, μεγάλην αὐτοῖς ἀπορίαν
 30 συνέβη περιστῆναι καὶ δυσέκφευκτον. κατὰ δὲ τὸν 78
 καιρὸν τοῦτον Ναραύας, ὃς ἦν μὲν Νομάς τῶν ἐν-

δοξοτάτων εἰς, (ἦν) δὲ καὶ πλήρης ὁρμῆς πολεμικῆς,
 οὗτος ἀεὶ μὲν οἰκείως διέκειτο πρὸς τοὺς Καρχη-
 δονίους πατρικὴν ἔχων σύστασιν, τότε δὲ μᾶλλον
 παρωρμήθη διὰ τὴν Ἀμίλκου τοῦ στρατηγοῦ κατ-
 2 αξίωσιν. διὸ καὶ νομίσας ἔχειν εὐφυῆ καιρὸν πρὸς 5
 ἔντευξιν αὐτῷ καὶ σύστασιν, ἤμεν εἰς τὴν στρατο-
 3 πεδειάν ἔχων περὶ αὐτὸν Νομάδας εἰς ἑκατόν. καὶ
 συνεγγίσας τῷ χάρακι τολμηρῶς ἔμενε, κατασεύων
 4 τῇ χειρὶ. τοῦ δ' Ἀμίλκου θαυμάσαντος τὴν ἐπι-
 βολὴν καὶ προπέμψαντός τινα τῶν ἰππέων, εἰς 10
 λόγους ἔφη βούλεσθαι συνελθεῖν τῷ στρατηγῷ.
 5 διαποροῦντος δ' ἀκμὴν καὶ διαπιστοῦντος τοῦ τῶν
 Καρχηδονίων ἡγεμόνος, παραδοὺς ὁ Ναράνας τὸν
 ἵππον καὶ τὰς λόγχας τοῖς μεθ' αὐτοῦ παρῆν ἄν-
 6 οπλος εὐθαρσῶς εἰς τὴν παρεμβολήν. οἱ δὲ τὰ μὲν 15
 91. ἔθαύμαζον, τὰ δὲ κατεπλήττοντο τὴν τόλμαν· ὅμως
 7 δὲ προσεδέξαντο καὶ συνῆλθον εἰς τὰς χεῖρας. ὁ
 δὲ παραγευόμενος εἰς λόγους ἔφη πᾶσι μὲν Καρ-
 χηδονίοις εὐνοεῖν, μάλιστα δ' ἐπιθυμεῖν Βάρκα γε-
 νέσθαι φίλος· διὸ καὶ νῦν παρεῖναι συσταθησόμε- 20
 νος αὐτῷ καὶ κοινωνήσων ἀδόλως παντὸς ἔργου
 8 καὶ πάσης ἐπιβολῆς. Ἀμίλκας δὲ ταῦτ' ἀκούσας
 οὕτως ἤσθη μεγάλως ἐπὶ τε τῷ κατὰ τὴν παρου-
 σίαν θάρσει καὶ τῇ κατὰ τὴν ἔντευξιν ἀπλότητι τοῦ
 νεανίσκου, ὡς οὐ μόνον εὐδόκησε κοινωνὸν αὐτὸν 25
 προσλαβέσθαι τῶν πράξεων, ἀλλὰ καὶ τὴν θυγα-
 τέρα δώσειν ἐπηγγείλατο μεθ' ὄρκου, διαφυλάξαν-
 9 τος αὐτοῦ τὴν πρὸς Καρχηδονίους πίστιν. γενομέ-
 νων δὲ τῶν ὁμολογιῶν, ὁ μὲν Ναράνας ἤκε τοὺς
 ἕφ' αὐτὸν τεταγμένους ἔχων Νομάδας, ὄντας εἰς 30
 10 δισχιλίους, ὁ δ' Ἀμίλκας προσγενομένης αὐτῷ τῆς

χειρὸς ταύτης παρετάξατο τοῖς πολεμίοις. οἱ δὲ 89.
περὶ τὸν Σπένδιον συνάψαντες ἐπὶ ταῦτό τοις Δί-
βυσι καὶ καταβάντες εἰς τὸ πεδῖον συνέβαλλον τοῖς
Καρχηδονίοις. γενομένης δὲ μάχης ἰσχυρᾶς ἐνίκων 11
5 οἱ περὶ τὸν Ἀμίλκην, καλῶς μὲν τῶν θηρίων ἀγω-
νισαμένων, ἐπιφανεστάτην δὲ τοῦ Ναραύα παρα-
σχομένου χρεΐαν. ὁ μὲν οὖν Αὐτάριτος καὶ Σπέν- 12
διος διέφυγον, τῶν δὲ λοιπῶν ἔπεσον μὲν εἰς μυ-
ρίους, ἔάλωσαν δ' εἰς τετρακισχιλίους. ἐπιτελε- 13
10 σθέντος δὲ τοῦ κατορθώματος, Ἀμίλκας τοῖς μὲν
βουλομένοις τῶν αἰχμαλώτων μεθ' ἑαυτοῦ συστρα-
τεύειν ἐξουσίαν ἔδωκε καὶ καθώπλιζε τοῖς ἀπὸ τῶν
πολεμίων σκύλοις, τοὺς δὲ μὴ βουλομένους ἀθροί- 14
σας παρεκάλει φάσκων, ἕως μὲν τοῦ νῦν συγγνώ-
15 μην αὐτοῖς ἔχειν τῶν ἠμαρτημένων· διὸ καὶ συγ-
χωρεῖν τρέπεσθαι κατὰ τὰς ἰδίας ὁρμᾶς οὐ ποτ'
ἂν ἕκαστος αὐτῶν προαιρηῆται. μετὰ δὲ ταῦτα δι- 16
ηπειλήσατο μηθένα φέρειν ὄπλον πολέμιον κατ'
αὐτῶν, ὡς, εἴαν ἄλλῃ τις, ἀπαραιτήτου τευξόμενον
20 τιμωρίας.

Κατὰ δὲ τοὺς αὐτοὺς καιροὺς οἱ τὴν Σαρδόνα 79
[τὴν νῆσον] παραφυλάττοντες τῶν μισθοφόρων, ζηλώ-
92.σαντες τοὺς περὶ τὸν Μάθω καὶ Σπένδιον, ἐπιτί-
θενται τοῖς ἐν τῇ νήσῳ Καρχηδονίοις. καὶ τὸν 2
25 μὲν τότε παρ' αὐτοῖς ὄντα βοήθαρχον Βώσταρον
συγκλείσαντες εἰς τὴν ἀκρόπολιν μετὰ τῶν ἑαυτοῦ
πολιτῶν ἀπέκτειναν. αὐτίς δὲ τῶν Καρχηδονίων 3
στρατηγὸν ἑξαποστειλάντων μετὰ δυνάμεως Ἄνωνα,
κᾶπειτα καὶ τούτων τῶν δυνάμεων ἐγκαταλιπουσῶν
30 τὸν Ἄνωνα καὶ μεταθεμένων πρὸς σφᾶς, γενό- 4
μενοι ξωγρία κύριοι τοῦ προειρημένου, παραυτίκα

τοῦτον μὲν ἀνεσταύρωσαν, μετὰ δὲ ταῦτα παραλληλαγμένας ἐπινοοῦντες τιμωρίας πάντας τοὺς ἐν τῇ
 5 νήσῳ Καρχηδονίους στρεβλοῦντες ἀπέκτειναν· καὶ
 τὸ λοιπὸν ἤδη ποιησάμενοι τὰς πόλεις ὑφ' ἑαυτοὺς
 εἶχον ἐγκρατῶς τὴν νῆσον, ἕως οὗ στασιάσαντες ἔ
 πρὸς τοὺς Σαρδονίους ἐξέπεσον ὑπ' ἐκείνων εἰς
 τὴν Ἰταλίαν.

6 Ἡ μὲν οὖν Σαρδῶ τοῦτον τὸν τρόπον ἀπηλ-90.
 λωτριώθη Καρχηδονίων, νῆσος καὶ τῷ μεγέθει καὶ
 τῇ πολυανθρωπία καὶ τοῖς γεννήμασι διαφέρουσα. 10
 7 τῷ δὲ πολλοὺς καὶ πολὺν ὑπὲρ αὐτῆς πεποιῆσθαι
 λόγον οὐκ ἀναγκαῖον ἡγούμεθ' εἶναι ταυτολογεῖν
 8 ὑπὲρ τῶν ὁμολογουμένων. Μάθως δὲ καὶ Σπέν-
 διος, ἅμα δὲ τούτοις Ἀντάρτος ὁ Γαλάτης ὑπιδό-
 μενοι τὴν Ἀμίλκου φιλανθρωπίαν εἰς τοὺς αἰχμα- 15
 λάτους καὶ φοβηθέντες μὴ τῷ τοιούτῳ τρόπῳ
 ψυχαγωγηθέντες ὁρμήσωσι πρὸς τὴν ὑποδεικνυμέ-
 νην ἀσφάλειαν οἷ τε Λίβυες καὶ τὸ τῶν μισθοφό-
 ρων πλῆθος, ἐβουλεύοντο πῶς ἂν καινοτομήσαντές
 τι τῶν πρὸς ἀσέβειαν εἰς τέλος ἀποθηριώσειαν τὰ 20
 9 πλήθη πρὸς τοὺς Καρχηδονίους. ἔδοξεν οὖν αὐτοῖς
 συναθροῖσαι τοὺς πολλοὺς. γενομένου δὲ τούτου
 γραμματοφόρον εἰσήγαγον, ὡς ἀπεσταλμένον ὑπὸ
 10 τῶν ἐκ τῆς Σαρδόνος αἰρετιστῶν. ἡ δ' ἐπιστολὴ
 διεσάφει τὸν τε Γέσκωνα καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ πάν- 25
 τας, οὓς παρεσπόνδησαν ἐν τῷ Τύνητι, καθάπερ
 ἐπάνω προεῖπον, φυλάττειν ἐπιμελῶς, ὡς πρακτιόν-
 98. των τινῶν ἐκ τοῦ στρατοπέδου τοῖς Καρχηδονίοις
 11 ὑπὲρ τῆς τούτων σωτηρίας. λαβόμενος δὲ τῆς ἀφορ-
 μῆς ταύτης ὁ Σπένδιος πρῶτον μὲν παρεκάλει μὴ 30
 πιστεύειν τὴν ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ τοῦ τῶν Καρχη-

δονίων γεγενημένην φιλανθρωπίαν πρὸς τοὺς αἰχ-
 μαλώτους· οὐ γὰρ σῶσαι προαιρούμενον αὐτὸν 12
 ταῦτα βεβουλεῦσθαι περὶ τῶν ἀλόντων, ἀλλὰ διὰ
 τῆς ἐκείνων ἀφέσεως ἡμῶν ἐγκρατῆ γενέσθαι σπου-
 5 δάζοντα, πρὸς τὸ μὴ τινὰς ἀλλὰ πάντας ἡμᾶς ἅμα
 τιμωρήσασθαι πιστεύσαντας αὐτῷ. πρὸς δὲ τούτοις 13
 φυλάττεσθαι παρήνει μὴ προέμενοι τοὺς περὶ τὸν
 Γέσκωνα καταφρονηθῶσι μὲν ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν, με-
 γάλα δὲ βλάβῃσι τὰς ἰδίας πράξεις, ἄνδρα τοιοῦ
 10 του καὶ στρατηγὸν ἀγαθὸν ἔασαντες διαφυγεῖν, ὃν
 εἰκὸς ἐχθρὸν αὐτοῖς ἔσεσθαι φοβερώτατον. ἔτι δὲ 14
 ταῦτα λέγοντος αὐτοῦ παρῆν ἄλλος γραμματοφόρος,
 ὡς ἀπὸ τῶν ἐκ τοῦ Τύνητος ἀπεσταλμένος, παρα-
 πλήσια τοῖς ἐκ τῆς Σαρδόνης διασαφῶν. ἔφ' ὃν 80 91.
 15 Αὐτάρκτος ὁ Γαλάτης ἐπιβαλὼν μίαν ἔφη σωτηρίαν
 εἶναι τοῖς ἑαυτῶν πράγμασι τὸ πάσας ἀπογνῶναι
 τὰς ἐν Καρχηδονίοις ἐλπίδας· ἕως δ' ἂν ἀντέχηται 2
 τις τῆς ἐκείνων φιλανθρωπίας, οὐ δυνατὸν αὐτοῖς
 ἀληθινὸν γενέσθαι τὸν τοιοῦτον σύμμαχον. διόπερ 3
 20 ἠξίου τούτοις πιστεύειν, τούτοις ἀκούειν, τοῖς τοι-
 οῦτοις προσέχειν τὸν νοῦν, οἵτινες (ἂν) ἀεὶ τι τῶν
 ἀπεχθεστάτων καὶ πικροτάτων εἰσαγγέλλωσι κατὰ
 Καρχηδονίων· τοὺς δ' ἐναντία τούτοις λέγοντας
 προδότας καὶ πολεμίους ἠγεῖσθαι παρήνει. ταῦτα 4
 25 δ' εἰπὼν συνεβούλευε τὸν τε Γέσκωνα καὶ τοὺς
 μετ' αὐτοῦ συλληφθέντας καὶ τοὺς ὕστερον γενο-
 μένους αἰχμαλώτους τῶν Καρχηδονίων αἰκισαμέ-
 νους ἀποκτεῖναι. πρακτικώτατος δ' ἦν οὗτος ἐν 5
 ταῖς συμβουllaῖς διὰ τὸ πολλοὺς τὴν φωνὴν αὐτοῦ
 30 συνιέναι. πάλαι γὰρ στρατευόμενος ἤδει διαλέγε- 6
 σθαι Φοινικιστί· ταύτη δὲ πως οἱ πλείστοι συν-

- εσαίνοντο τῇ διαλέκτῳ διὰ τὸ μῆκος τῆς προγεγενη-
 94.7 μένης στρατείας. διόπερ ἐπαινέσαντος αὐτὸν ὁμο-
 θυμαδὸν τοῦ πλήθους, οὗτος μὲν εὐδοκιμῶν ἀν-
 8 εχώρησεν. πολλῶν δὲ προπορευομένων ἀφ' ἑκάστου
 γένους ἅμα καὶ βουλομένων αὐτὴν παραιτεῖσθαι 5
 τὴν αἰκίαν διὰ τὰς γεγενημένας ἐκ τοῦ Γέσκωνος
 εἰς αὐτοῦς εὐεργεσίας, οὔτε μὴν τῶν λεγομένων
 οὐδὲν ἦν συνετόν, ὡς ἂν ἅμα πολλῶν, ἑκάστου
 9 δὲ κατὰ τὴν ἰδίαν διάλεκτον συμβουλευόντος· ἐπεὶ
 δὲ καὶ παρεγυμνώθη διότι τὴν τιμωρίαν παραι- 10
 τοῦνται, καὶ τις ἐκ τῶν καθημένων εἶπεν βάλλε,
 10 πάντας ἅμα κατέλευσαν τοὺς προπορευθέντας. καὶ
 τούτους μὲν ὥσπερ ὑπὸ θηρίων διεφθαρμένους
 11 ἐξέφερον οἱ προσήκοντες. τοὺς δὲ περὶ τὸν Γέ-
 σκωνα λαβόντες, ὄντας εἰς ἑπτακοσίους, ἤγον ἐκ 15
 τοῦ χάρακος οἱ περὶ τὸν Σπένδιον· καὶ προαγα-
 γόντες βραχὺ πρὸ τῆς στρατοπεδείας πρῶτον μὲν
 12 ἀπέκοπτον τὰς χεῖρας, ποιούμενοι τὴν ἀρχὴν ἀπὸ
 τοῦ Γέσκωνος, (ὄν) βραχεὶ χρόνῳ πρότερον ἐκ πάν-
 των Καρχηδονίων προκρίναντες ἀνέδειξαν μὲν 20
 εὐεργέτην αὐτῶν, ἐπέτρεψαν δὲ περὶ τῶν ἀμφισβη- 92.
 13 τουμένων. ἐπειδὴ δὲ τὰς χεῖρας ἀπέκοψαν, ἠκρω-
 τηρίαζον τοὺς ταλαιπώρους· κολοβώσαντες δὲ καὶ
 τὰ σκέλη συντρίψαντες ἔτι ζῶντας ἔρριψαν εἰς
 τινὰ τάφρον. 25
- 81 Οἱ δὲ Καρχηδόνιοι τοῦ δυστυχήματος αὐτοῖς
 ἀναγγελθέντος ποιεῖν μὲν οὐδὲν εἶχον, ἐσχετλία-
 ζον δὲ καὶ περιπαθεῖς γινόμενοι τῇ συμφορᾷ πρὸς
 μὲν Ἀμίλκαν καὶ τὸν ἕτερον τῶν στρατηγῶν Ἀν-
 νωνα πρεσβευτὰς ἐξέπεμπον, δεόμενοι βοηθεῖν καὶ 30
 2 τιμωρεῖν τοῖς ἠτυχηκόσι. πρὸς δὲ τοὺς ἠσεβηκότας

κήρυκας ἑξαπέστελλον περὶ τῆς τῶν νεκρῶν ἀναι-
 ρέσεως. οἱ δ' οὔτ' ἔδοσαν, προεῖπόν τε τοῖς παρ-
 οῦσιν μήτε κήρυκα πέμπειν πρὸς σφᾶς μήτε πρε-
 σβευτήν, ὡς τῆς αὐτῆς κολάσεως ὑπομενούσης τοὺς
 5 παραγενομένους ἧς νῦν Γέσκων τέτευχε. πρὸς δὲ 4
 τὸ λοιπὸν ἔδογματοποίησαν καὶ παρήνεσαν αὐτοῖς,
 95. ὃν μὲν ἂν λάβωσιν Καρχηδονίων, τιμωρησαμένους
 ἀποκτείνειν· ὃν δ' ἂν τῶν συμμαχούντων αὐτοῖς,
 ἀποκόψαντας τὰς χεῖρας αὐθις εἰς Καρχηδόν' ἀπο-
 10 πέμπειν. ὃ δὴ καὶ διετέλεσαν ἐπιμελῶς ποιοῦντες.
 διόπερ εἰς ταῦτα βλέπων οὐκ ἂν τις εἰπεῖν ὀκνή-
 σειεν ὡς οὐ μόνον τὰ σώματα τῶν ἀνθρώπων καὶ
 τινα τῶν ἐν αὐτοῖς γεννωμένων ἑλκῶν καὶ φυμα-
 των ἀποθηριοῦσθαι συμβαίνει καὶ τελείως ἀβοήθητα
 15 γίνεσθαι, πολὺ δὲ μάλιστα τὰς ψυχάς. ἐπὶ τε γὰρ 6
 τῶν ἑλκῶν, εἰ μὲν θεραπείαν τοῖς τοιούτοις προσ-
 ἀγῆ τις, ὑπ' αὐτῆς ἐνίοτε ταύτης ἐρεθιζόμενα θάτ-
 τον ποιεῖται τὴν νομῆν· εἰ δὲ πάλιν ἀφῆ, κατὰ
 τὴν ἐξ αὐτῶν φύσιν φθείροντα τὸ συνεχὲς οὐκ ἴσχει
 20 παῦλαν, ἕως ἂν ἀφανίσῃ τὸ ὑποκείμενον· ταῖς τε 7
 ψυχαῖς παραπλησίως τοιαῦται πολλάκις ἐπιφύονται
 μελανία καὶ σηπεδόνες ὥστε μηδὲν ἀσεβέστερον
 ἀνθρώπου μηδ' ὀμότερον ἀποτελεῖσθαι τῶν ζώων.
 οἷς εἰ μὲν συγγνώμην τινὰ προσάγῃ καὶ φιλαν-
 25 θρωπίαν, ἐπιβουλήν καὶ παραλογισμὸν ἡγούμενοι
 τὸ συμβαῖνον ἀπιστότεροι καὶ δυσμενέστεροι γίνον-
 ται πρὸς τοὺς φιλανθρωποῦντας· εἰ δ' ἀντιτι- 9
 μωρῆ, διαμιλλώμενοι τοῖς θυμοῖς οὐκ ἔστι τι τῶν 93.
 ἀπειρημένων ἢ δεινῶν ὁποῖον οὐκ ἀναδέχονται, σὺν
 30 καλῶ τιθέμενοι τὴν τοιαύτην τόλμαν· τέλος δ' ἀπο-
 θηριοθέντες ἐξέστησαν τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως.

- 10 τῆς δὲ διαθέσεως ἀρχηγὸν μὲν καὶ μεγίστην μερίδα
 νομιστέον ἔδη μοχθηρὰ καὶ τροφήν ἐκ παίδων κα-
 κήν, συνεργὰ δὲ καὶ πλείω, μέγιστα δὲ τῶν συν-
 11 εργῶν τὰς ἀεὶ τῶν προεστώτων ὕβρεις καὶ πλεο-
 στημα τῶν μισθοφόρων, ἔτι δὲ μᾶλλον περὶ τοὺς
 ἡγεμόνας αὐτῶν ὑπάρχειν.
- 82 Ἀμίλκας δὲ δυσχρηστούμενος τῇ τῶν πολεμίων
 96. ἀπονοία τὸν μὲν Ἄννωνα πρὸς ἑαυτὸν ἐκάλει, πε-
 πεισμένος ἀθροισθέντων ὁμοῦ τῶν στρατοπέδων 10
 2 θᾶττον ἐπιθήσειν τέλος τοῖς ὅλοις. τῶν δὲ πολε-
 μίων οὓς ποτε κρατήσῃε, τοὺς μὲν ἐν χειρῶν νόμῳ
 διέφθειρεν, τοὺς δὲ ξωγρία πρὸς αὐτὸν εἰσαναχθέν-
 3 τας ὑπέβαλλε τοῖς θηρίοις, μίαν ὄρῶν λύσιν ταύ-
 την, εἰ δυνηθεῖη τοὺς ἐχθροὺς ἄρδην ἀφανίσαι. 15
 3 δοκοῦντων δὲ τῶν Καρχηδονίων ἐπικυδεστέρας ἐλ-
 πίδας ἔχειν ἤδη κατὰ τὸν πόλεμον, γίνεται τις
 ὄλοσχερῆς καὶ παράδοξος περὶ αὐτοὺς παλίρροια τῶν
 4 πραγμάτων. οἳ τε γὰρ στρατηγοὶ συνελθόντες ἐπὶ
 ταῦτ' ἐπιστάσιασαν πρὸς σφᾶς ἐπὶ τοσοῦτον ὥστε 20
 μὴ μόνον τοὺς κατὰ τῶν ἐχθρῶν παραλείπειν και-
 ρούς, ἀλλὰ καὶ κατὰ σφῶν αὐτῶν πολλὰς ἀφορμὰς
 διδόναι τοῖς ὑπεναντίοις διὰ τὴν πρὸς ἀλλήλους φι-
 5 λονικίαν. ἃ δὲ καὶ συνέντες οἱ Καρχηδόνιοι τῷ
 μὲν ἐνὶ τῶν στρατηγῶν ἀπαλλάττεσθαι προσέταξαν, 25
 τῷ δ' ἑτέρῳ μένειν, ὃν ἂν αἱ δυνάμεις προκρίνω-
 6 σιν. ἅμα δὲ τούτοις καὶ τὰς παρακομιζομένας ἀγο-
 ρὰς ἐκ τῶν παρ' αὐτοῖς καλουμένων Ἐμπορίων, ἐφ'
 αἷς εἶχον τὰς μεγίστας ἐλπίδας περὶ τε τῆς τροφῆς
 καὶ τῶν ἄλλων ἐπιτηδείων, διαφθαρεῖναι συνέβη 30
 7 κατὰ θάλατταν ὄλοσχερῶς ὑπὸ χειμῶνος. τὰ δὲ

κατὰ τὴν Σαρδόνα, καθάπερ ἐπάνω προεῖπον, ἐτύγ-
 χανεν ἀπηλλοτριωμένα, μεγάλας αὐτοῖς αἰεὶ ποτε
 χρείας παρεχομένης τῆς νήσου ταύτης κατὰ τὰς πε-
 ριστάσεις. τὸ δὲ μέγιστον, ἢ τῶν Ἰππακριτῶν καὶ 8
 5 τῶν Ἰτυκαίων ἀπέστη πόλις, αἵτινες ἐτύγχανον μὸ 94.
 ναὶ τῶν κατὰ τὴν Λιβύην οὐ μόνον τὸν ἐνεστῶτα
 πόλεμον ἀναδεδεγμένοι γενναίως, ἀλλὰ καὶ τοὺς
 κατ' Ἀγαθοκλέα καιροὺς καὶ τὴν Ῥωμαίων ἐφοδὸν
 εὐγενῶς ὑπομεμενηκυῖαι καὶ συλλήβδην οὐδέποτε
 10 βεβουλευμένοι Καρχηδονίοις οὐδὲν ὑπεναντίον. τότε 9
 δὲ χωρὶς τῆς ἀλόγου πρὸς τοὺς Λίβυας ἀποστάσεως
 καὶ διὰ τῆς μεταθέσεως εὐθέως τούτοις μὲν τὴν
 μεγίστην οἰκειότητα καὶ πίστιν ἐναπεδείξαντο, πρὸς
 δὲ τοὺς Καρχηδονίους ἀπαραίτητον ὀργὴν ἐνεστή-
 97. σαντο καὶ μῖσος. τοὺς μὲν γὰρ παραβεβοηθηκότας 10
 αὐτοῖς παρ' ἐκείνων, ὄντας εἰς πεντακοσίους, καὶ
 τὸν ἡγεμόνα τούτων ἀποκτείναντες ἅπαντας ἐρρι-
 ψαν κατὰ τοῦ τείχους, τὴν δὲ πόλιν ἐνεχείρισαν τοῖς
 Λίβυσι· τοῖς γε μὴν Καρχηδονίοις οὐδὲ θάψαι συν-
 20 εχώρησαν τοὺς ἡτυχηκότας αἰτουμένοις. τούτων δὲ 11
 συμβαινόντων οἱ μὲν περὶ τὸν Μάθω καὶ Σπέν-
 διον ἐπαρθέντες τοῖς συμβεβηκόσιν πολιορκεῖν ἐν-
 χειρήσαν αὐτὴν τὴν Καρχηδόνα. Βάρκας δὲ παρα 12
 λαβῶν Ἀννίβαν τὸν στρατηγόν· τοῦτον γὰρ ἐξαπ-
 25 ἐστείλαν οἱ πολῖται πρὸς τὰς δυνάμεις, ἐπεὶ τὸν Ἄν-
 νωνα τὸ στρατόπεδον ἐκρινε δεῖν ἀπαλλάττεσθαι
 κατὰ τὴν ὑπὸ τῶν Καρχηδονίων αὐτοῖς δοθεῖσαν
 ἐπιτροπὴν περὶ τὰς γενομένας τῶν στρατηγῶν στά-
 σεις πρὸς ἀλλήλους· διόπερ Ἀμίλκας ἔχων τοῦτόν 13
 30 τε καὶ Ναραύαν ἐπήει τὴν χώραν, διακλείων τὰς
 χορηγίας τοῖς περὶ τὸν Μάθω καὶ Σπένδιον, μεγί-

στην αὐτῷ παρεχομένου χρείαν περί τε ταῦτα καὶ
τᾶλλα Ναραύα τοῦ Νομάδος.

14 Τὰ μὲν οὖν περὶ τὰς ὑπαίθρους δυνάμεις ἐν
83 τούτοις ἦν. οἱ δὲ Καρχηδόνιοι περικλειόμενοι παν-
ταχόθεν ἠναγκάζοντο καταφεύγειν ἐπὶ τὰς (συμμα- 5
2 χίδων πόλεων) ἐλπίδας. Ἰέρων (δ') ἀεὶ μὲν ποτε κατὰ
τὸν ἐνεστῶτα πόλεμον μεγάλην ἐποιεῖτο σπουδὴν
3 εἰς πᾶν τὸ παρακαλούμενον ὑπ' αὐτῶν, τότε δὲ καὶ
μᾶλλον ἐφιλοτιμεῖτο, πεπεισμένος συμφέρειν ἑαυτῷ
καὶ πρὸς τὴν ἐν Σικελίᾳ δυναστείαν καὶ πρὸς τὴν 10
'Ρωμαίων φιλίαν τὸ σῶζεσθαι Καρχηδονίους, ἵνα μὴ
παντάπασιν ἐξῆ τὸ προτεθέν ἀκονιτὶ συντελεῖσθαι
τοῖς ἰσχύουσι, πάνν φρονίμως καὶ νουνεχῶς λογι- 15
4 ζόμενος. οὐδέποτε γὰρ χρῆ τὰ τοιαῦτα παρορᾶν
οὐδὲ τηλικαύτην οὐδενὶ συγκατασκευάζειν δυνα- 16
98. στείαν, πρὸς ἣν οὐδὲ περὶ τῶν ὁμολογουμένων ἐξ-
5 ἔσται δικαίων ἀμφισβητεῖν. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ Ῥω-
μαῖοι τηροῦντες τὰ κατὰ τὰς συνθήκας δίκαια προ-
6 θυμίας οὐδὲν ἀπέλειπον. ἐν ἀρχαῖς μὲν γὰρ ἐρέ-
νετό τις ἀμφισβήτησις ἐξ ἀμφοῖν διὰ τινος τοιαύ- 20
7 τας αἰτίας. τῶν Καρχηδονίων τοὺς πλείοντας ἐξ
'Ἰταλίας εἰς Λιβύην καὶ χορηγοῦντας τοῖς πολεμίοις
καταγόντων ὡς αὐτούς, καὶ σχεδὸν ἀθροισθέντων
τούτων εἰς τὴν φυλακὴν εἰς τοὺς πεντακοσίους,
8 ἠγανάκτησαν οἱ Ῥωμαῖοι. μετὰ δὲ ταῦτα διαπρε- 25
σβευσάμενοι καὶ κομισάμενοι διὰ λόγου πάντας ἐπὶ
τοσοῦτον εὐδόκησαν ὥστε παραχρῆμα τοῖς Καρχηδο-
νίοις ἀντιδωρήσασθαι τοὺς ὑπολειπομένους παρ'
αὐτοῖς αἰχμαλώτους ἐκ τοῦ περὶ Σικελίαν πολέμου.
9 ἀπὸ δὲ τούτου τοῦ καιροῦ πρὸς ἕκαστα τῶν παρα- 30
καλουμένων ἐτοίμως καὶ φιλανθρώπως ὑπήκουον.

διὸ καὶ πρὸς μὲν τοὺς Καρχηδονίους ἐπέτρεψαν τοῖς 10
 ἑμποροῖς ἐξαγαγεῖν αἰεὶ τὸ κατεπεῖγον, πρὸς δὲ τοὺς
 πολεμίους ἐκώλυσαν. μετὰ δὲ ταῦτα τῶν μὲν ἐν τῇ 11
 Σαρδόνι μισθοφόρων, καθ' ὃν καιρὸν ἀπὸ τῶν Καρ-
 5 χηδονίων ἀπέστησαν, ἐπισπωμένων αὐτοὺς ἐπὶ τὴν
 νῆσον οὐχ ὑπήκουσαν· τῶν δ' Ἴτυκαίων ἐγχειρι-
 ζόντων σφᾶς, οὐ προσεδέξαντο, τηροῦντες τὰ κατὰ
 τὰς συνθήκας δίκαια.

Καρχηδόνιοι μὲν οὖν τῆς παρὰ τῶν προειρημέ- 12
 10 νων φίλων τυγχάνοντες ἐπικουρίας ὑπέμενον τὴν
 πολιορκίαν. τοῖς δὲ περὶ τὸν Μάθω καὶ Σπένδιον 84
 οὐχ ἦττον πολιορκεῖσθαι συνέβαινεν ἢ πολιορκεῖν.
 εἰς τοιαύτην γὰρ αὐτοὺς οἱ περὶ τὸν Ἀμίλκαν ἐν- 2
 δειαν καθίστασαν τῶν ἐπιτηδείων ὥστ' ἀναγκα-
 15 σθῆναι τέλος αὐτοὺς διαλύσαι τὴν πολιορκίαν. μετὰ 3
 δέ τινα χρόνον ἀθροίσαντες τῶν τε μισθοφόρων
 τοὺς ἀρίστους καὶ Λιβύων, τοὺς ἅπαντας εἰς πεν-
 τακισμυρίους, μεθ' ὧν ἦν καὶ Ζάρξας ὁ Λίβυς ἔχων
 τοὺς ὑφ' αὐτὸν ταττομένους, ὥρμησαν αὐθις ἀντι-
 20 παράγειν ἐν τοῖς ὑπαίθεροις καὶ τηρεῖν τοὺς περὶ 96.
 99. τὸν Ἀμίλκαν. τῶν μὲν οὖν πεδινῶν τόπων ἀπεί- 4
 χοντο, καταπεπληγμένοι τὰ θηρία καὶ τοὺς περὶ
 τὸν Ναράυαν ἵππεῖς, τοὺς δ' ὄρεινους καὶ στενοὺς
 ἐπειρῶντο προκαταλαμβάνειν. ἐν οἷς καιροῖς συνέβη 5
 25 ταῖς μὲν ἐπιβολαῖς καὶ τόλμαις μηδὲν αὐτοὺς λεί-
 πεσθαι τῶν ὑπεναντίων, διὰ δὲ τὴν ἀπειρίαν πολ-
 λάκις ἐλαττοῦσθαι. τότε γὰρ ἦν, ὥς ἔοικε, συν- 6
 ἰδεῖν ἐπ' αὐτῆς τῆς ἀληθείας πηλίκην ἔχει διαφορὰν
 ἐμπειρία μεθοδικῆ καὶ στρατηγικῆ δύναμις ἀπειρίας
 30 καὶ τριβῆς ἀλόγου (καὶ) στρατιωτικῆς. πολλοὺς μὲν 7
 γὰρ αὐτῶν ἐν ταῖς κατὰ μέρος χρεῖαις ἀποτεμνόμενος

καὶ συγκλείων ὡσπερ ἀγαθὸς πεττευτῆς ἀμαχεὶ δι-
8 ἐφθειρε, πολλοὺς δ' ἐν τοῖς ὄλοσχερέσι κινδύνοις
τοὺς μὲν εἰς ἐνέδρας ἀνυπονοήτους ἐπαγόμενος
ἀνίρει, τοῖς δ' ἀνεπίστως καὶ παραδόξως ποτὲ μὲν
μεθ' ἡμέραν ποτὲ δὲ νύκτωρ ἐπιφαινόμενος ἐξ- 5
ἐπληττεν· ὧν ὄσους λάβοι ζωγρία, πάντας παρέβαλλε
9 τοῖς θηρίοις. τέλος δ' ἐπιστρατοπεδεύσας αὐτοῖς
ἀνυπονοήτως ἐν τόποις ἀφυέσι μὲν πρὸς τὴν ἐκεί-
νων χρεῖαν εὐφυέσι δὲ πρὸς τὴν ἑαυτοῦ δύναμιν
εἰς τοῦτ' ἤγαγε περιστάσεως ὥστε μήτε διακινδύ- 10
νεύειν τολμῶντας μήτ' ἀποδρᾶναι δυναμένους διὰ
τὸ τάφρω καὶ χάρακι περιειληφθῆναι πανταχόθεν τέ-
λος ὑπὸ τῆς λιμοῦ συναγομένους ἐσθίειν ἀλλήλων
10 ἀναγκασθῆναι, τοῦ δαιμονίου τὴν οἰκείαν ἀμοιβὴν
αὐτοῖς ἐπιφέροντος τῇ πρὸς τοὺς πέλας ἀσεβείᾳ καὶ 15
11 παρανομίᾳ. πρὸς μὲν γὰρ τὸν κίνδυνον οὐκ ἐτόλ-
μων ἐξιέναι, προδήλου τῆς ἥττης καὶ τῆς τιμωρίας
τοῖς ἀλισκομένοις ὑπαρχούσης, περὶ δὲ διαλύσεως
οὐδ' ὑπενόουν ποιείσθαι μνήμην, συνειδότες σφίσι
12 τὰ πεπραγμένα. προσανέχοντες δ' αἰεὶ ταῖς ἐκ τοῦ 20
Τύνητος βοηθείαις διὰ τὰς τῶν ἡγουμένων ἐπαγ-
γελίας πᾶν ὑπέμενον ποιεῖν κατὰ σφῶν αὐτῶν.
85 ἐπεὶ δὲ κατεχρήσαντο μὲν ἀσεβῶς τοὺς αἰχμαλώτους,
τροφῇ ταύτῃ χρώμενοι, κατεχρήσαντο δὲ τὰ δου-
λικὰ τῶν σωματέων, ἐβοήθει δ' ἐκ τοῦ Τύνητος οὐ- 25
100. 2 δείς, τότε προδήλου τῆς αἰκίας διὰ τὴν περικάκη- 97.
σιν ἐκ τῶν πολλῶν τοῖς ἡγεμόσιν ὑπαρχούσης, ἔκρι-
ναν οἱ περὶ τὸν Αὐτάριτον καὶ Ζάρξαν καὶ Σπέν-
διον ἐγχειρίζειν ἑαυτοὺς τοῖς πολεμίοις καὶ δια-
3 λαλεῖν περὶ διαλύσεως Ἀμίλκα. πέμψαντες οὖν 30
κήρυκα καὶ λαβόντες συγχώρημα περὶ πρεσβείας

ἦγον, ὄντες δέκα, πρὸς τοὺς Καρχηδονίους. πρὸς 4
 οὓς Ἀμίλλκας ὁμολογίας ἐποιήσατο τοιαύτας· ἐξεῖ-
 ναι Καρχηδονίοις ἐκλέξασθαι τῶν πολεμίων οὓς
 ἂν αὐτοὶ βούλωνται δέκα· τοὺς δὲ λοιποὺς ἀφιέ-
 5 ναι μετὰ χιτῶνος. γενομένων δὲ τούτων εὐθέως 5
 Ἀμίλλκας ἔφη τοὺς παρόντας ἐκλέγεσθαι κατὰ τὰς
 ὁμολογίας. τῶν μὲν οὖν περὶ τὸν Αὐτάριτον καὶ
 Σπένδιον καὶ τῶν ἄλλων τῶν ἐπιφανεστάτων ἡγε-
 μόνων τοῦτον τὸν τρόπον ἐκυρίευσαν οἱ Καρχηδό-
 10 νιοι. τῶν δὲ Λιβύων, ἐπεὶ τὴν σύλληψιν ἤσθοντο 6
 τῶν ἡγεμόνων, νομισάντων αὐτοὺς παρεσπονδῆσθαι
 διὰ τὸ τὰς συνθήκας ἀγνοεῖν, καὶ διὰ ταύτην τὴν
 αἰτίαν ὀρησάντων ἐπὶ τὰ ὄπλα, περιστήσας αὐτοῖς 7
 Ἀμίλλκας τὰ τε θηρία καὶ τὴν λοιπὴν δύναμιν ἅπαν-
 15 τας διέφθειρε, πλείους ὄντας τῶν τετρακισμυρίων,
 περὶ τὸν τόπον τὸν Πρίονα καλούμενον· ὃν συμ-
 βαίνει διὰ τὴν ὁμοιότητα τοῦ σχήματος πρὸς τὸ νῦν
 εἰρημένον ὄργανον ταύτης τετευχέναι τῆς προση-
 γορίας.
 20 Πράξας δὲ τὰ προδεδηλωμένα τοῖς μὲν Καρχη- 86
 δονίοις αὐθις ἐλπίδα παρέστησε μεγάλην πρὸς τὸ
 βέλτιον, καίπερ ἀπεγνωκόσιν ἤδη τὴν σωτηρίαν·
 αὐτὸς δὲ μετὰ Ναράνα καὶ μετ' Ἀννίβου τὴν χώ-
 ραν ἐπήει καὶ τὰς πόλεις. προσχωρούντων δὲ καὶ 2
 25 μετατιθεμένων πρὸς αὐτοὺς τῶν Λιβύων διὰ τὸ
 γεγονὸς εὐτύχημα, ποιησάμενοι τὰς πλείστας πόλεις
 ὑφ' ἑαυτοὺς ἦγον ἐπὶ τὸν Τύνητα καὶ πολιορκεῖν
 ἐνεχείρησαν τοὺς περὶ τὸν Μάθω. κατὰ μὲν οὖν 3
 τὴν ἀπὸ Καρχηδόνης πλευρὰν προσεστρατοπέδενσεν
 101. Ἀννίβας, κατὰ δὲ τὴν ἀπέναντι ταύτης Ἀμίλλκας.
 μετὰ δὲ ταῦτα προσαγαγόντες πρὸς τὰ τεῖχη τοὺς 498.

περὶ τὸν Σπένδιον αἰχμαλώτους ἐσταύρωσαν ἐπι-
 5 φανῶς. οἱ δὲ περὶ τὸν Μάθω κατανοήσαντες τὸν
 Ἀννίβαν ῥαθύμως καὶ κατατεταρρηκώτως ἀναστρε-
 φόμενον, ἐπιθέμενοι τῷ χάρακι πολλοὺς μὲν τῶν
 Καρχηδονίων ἀπέκτειναν, πάντας δ' ἐξέβαλον ἐκ
 τῆς στρατοπεδείας, ἐκυρίευσαν δὲ καὶ τῆς ἀποσκευῆς
 ἀπάσης, ἔλαβον δὲ καὶ τὸν στρατηγὸν Ἀννίβαν ζω-
 6 γρία. τοῦτον μὲν οὖν παραχρῆμα πρὸς τὸν τοῦ
 Σπενδίου σταυρὸν ἀγαγόντες καὶ τιμωρησάμενοι
 πικρῶς ἐκείνουν μὲν καθείλον, τοῦτον δ' ἀνέθεσαν
 10 ζῶντα καὶ περικατέσφαξαν τριάκοντα τῶν Καρχηδο-
 νίων τοὺς ἐπιφανεστάτους περὶ τὸ τοῦ Σπενδίου
 7 σῶμα, τῆς τύχης ὥσπερ ἐπίτηδες ἐκ παραθέσεως
 ἀμφοτέροις ἐναλλάξ διδούσης ἀφορμὰς εἰς ὑπερβο-
 8 λὴν τῆς κατ' ἀλλήλων τιμωρίας. ὁ δὲ Βάρκας ὁψὲ
 15 μὲν συνῆκε τὴν ἐπίθεσιν τῶν ἐκ τῆς πόλεως διὰ
 τὴν ἀπόστασιν τῶν στρατοπέδων· οὐδὲ μὴν συνεῖς
 οὐδ' οὕτως κατετάχει πρὸς τὴν βοήθειαν διὰ τὰς
 9 μεταξὺ δυσχωρίας. διόπερ ἀναξεύξας ἀπὸ τοῦ Τύ-
 νητος καὶ παρελθὼν ἐπὶ τὸν Μακάραν ποταμὸν
 20 κατεστρατοπέδευσε πρὸς τῷ στόματι τοῦ ποταμοῦ
 καὶ τῇ θαλάττῃ.

87 Οἱ δὲ Καρχηδόνιοι παραδόξου τῆς περιπετείας
 αὐτοῖς φανείσης δυσθύμως καὶ δυσελπίστως εἶχον
 πάλιν· ἄρτι γὰρ ἀναθαρροῦντες ταῖς ψυχαῖς παρὰ
 25 πόδας ἐπιπτον αὐθις ταῖς ἐλπίσιν. οὐ μὴν ἀφ-
 3 ίσταντο τοῦ ποιεῖν τὰ πρὸς τὴν σωτηρίαν. διὸ καὶ
 τριάκοντα μὲν τῆς γερουσίας προχειρισάμενοι καὶ
 μετὰ τούτων τὸν πρότερον μὲν ἀπελθόντα στρατη-
 γὸν Ἀννωνα, (τότε δ' ἐπαναγαγόντα), σὺν δὲ τού-
 30 τοις τοὺς ὑπολοίπους τῶν ἐν ταῖς ἡλικίαις καθ-

102. οπλίσαντες, οἷον ἐσχάτην τρέχοντες ταύτην, ἕξαπ-
 4 τῆς γερουσίας κατὰ πάντα τρόπον διαλύσαι τοὺς
 στρατηγοὺς ἐκ τῆς προγεγενημένης διαφορᾶς καὶ
 5 συμφρονεῖν σφᾶς ἀναγκάσαι, βλέψαντας εἰς τὰ παρ-
 όντα τῶν πραγμάτων. ὧν πολλοὺς καὶ ποικίλους 5
 διαθεμένων λόγους, ἐπειδὴ συνήγαγον ὁμόσε τοὺς
 στρατηγοὺς, ἠναγκάσθησαν συγχωρεῖν καὶ πείθε- 99.
 σθαι τοῖς λεγομένοις (οἱ) περὶ τὸν Ἄνωνα καὶ τὸν
 10 Βάρκαν, καὶ τὸ λοιπὸν ἤδη συμφρονήσαντες μιᾷ 6
 γνώμῃ πάντα κατὰ νοῦν ἔπραττον τοῖς Καρχηδο-
 νίοις, ὥστε τοὺς περὶ τὸν Μάθω δυσχρηστουμένους 7
 ἐν τοῖς κατὰ μέρος κινδύνοις — πολλοὺς γὰρ ἐποιή-
 σαντο περὶ τε τὴν Λέπτιν προσαγορευομένην καὶ
 15 τινὰς τῶν ἄλλων πόλεων — τέλος ἐπὶ τὸ διὰ μάχης
 κρίνειν ὀρμηῆσαι τὰ πράγματα, προθύμως ἐχόντων
 πρὸς τοῦτο τὸ μέρος καὶ τῶν Καρχηδονίων. διόπερ 8
 ἀμφοτέροι τοῦτο προθέμενοι παρεκάλουν μὲν πάν-
 τας τοὺς συμμάχους πρὸς τὸν κίνδυνον, συνήγον
 20 δὲ τὰς φρουρὰς ἐκ τῶν πόλεων, ὡς ἂν μέλλοντες
 ἐκκυβεύειν ὑπὲρ τῶν ὄλων. ἐπειδὴ δ' ἑκατέροις ἦν 9
 τὰ πρὸς τὴν ἐπιβολὴν ἔτοιμα, παραταξάμενοι συνέ-
 βαλλον ἀλλήλοις ἐξ ὁμολόγου. γενομένου δὲ τοῦ 10
 νικήματος κατὰ τοὺς Καρχηδονίους, οἱ μὲν πλεῖστοι
 25 τῶν Λιβύων ἐν αὐτῷ τῷ κινδύνῳ διεφθάρησαν, οἱ
 δὲ πρὸς τινα πόλιν συμφυγόντες μετ' οὐ πολὺ παρ-
 ἔδοσαν ἑαυτούς, ὃ δὲ Μάθως ὑποχείριος ἐγένετο
 τοῖς ἐχθροῖς ζωορία.

Τὰ μὲν οὖν ἄλλα μέρη τῆς Λιβύης μετὰ τὴν 88
 30 μάχην εὐθέως ὑπήκουσε τοῖς Καρχηδονίοις· ἡ δὲ 2
 τῶν Ἰπακριτῶν καὶ τῶν Ἴτυκαίων πόλις ἔμενον,

οὐδεμίαν ἀφορμὴν ἔχουσαι πρὸς διάλυσιν διὰ τὸ
 μὴ καταλείπεσθαι σφίσι τόπον ἐλέους μηδὲ συγγνώ-
 3 μης κατὰ τὰς πρώτας ἐπιβολάς. οὕτως καὶ κατὰ
 ταύτας τὰς ἁμαρτίας μεγάλην ἔχει διαφορὰν ἢ με-
 τριότης καὶ τὸ μηδὲν ἀνήκεστον ἐπιτηδεύειν ἔκου- 5
 103. 4 σίως. οὐ μὴν ἀλλὰ παραστρατοπεδεύσαντες ἢ μὲν
 Ἄννων ἢ δὲ Βάρκας ταχέως ἠνάγκασαν αὐτοὺς
 ὁμολογίας ποιήσασθαι καὶ διαλύσεις εὐδοκουμένας
 Καρχηδονίοις.

5 Ὁ μὲν οὖν Λιβυκὸς πόλεμος εἰς τοιαύτην ἀγα- 10
 γὼν περίστασιν Καρχηδονίους τοιοῦτον ἔσχε τὸ
 τέλος ὥστε μὴ μόνον κυριεῦσαι πάλιν τῆς Λιβύης
 τοὺς Καρχηδονίους, ἀλλὰ καὶ τοὺς αἰτίους τῆς ἀπο-
 6 στάσεως τιμωρήσασθαι καταξίως· τὸ γὰρ πέρασ, ἀγα-
 γόντες οἱ νέοι τὸν Θρίαμβον διὰ τῆς πόλεως πᾶσαν 100.
 7 αἰκίαν ἐ(να)πεδείξαντο τοῖς περὶ τὸν Μάθω. τρία
 μὲν οὖν ἔτη καὶ τέτταράς που μῆνας ἐπολέμησαν
 οἱ μισθοφόροι πρὸς τοὺς Καρχηδονίους πόλεμον,
 ὧν ἡμεῖς ἴσμεν ἀκοῆ μαθόντες, πολὺ τι τοὺς ἄλλους
 8 ἀμόνητι καὶ παρανομίᾳ (δι)ενηνοχότα. Ῥωμαῖοι δὲ 20
 κατὰ τὸν καιρὸν τοῦτον ὑπὸ τῶν ἐκ τῆς Σαρδόνος
 ἀντομολησάντων μισθοφόρων πρὸς σφᾶς ἐκκληθέν-
 τες ἐπεβάλλοντο πλεῖν ἐπὶ τὴν προειρημένην νῆσον.
 9 τῶν δὲ Καρχηδονίων ἀγανακτούντων, ὡς αὐτοῖς
 καθηκούσης μᾶλλον τῆς τῶν Σαρδῶων δυναστείας, 25
 καὶ παρασκευαζομένων μεταπορεύεσθαι τοὺς ἀπο-
 10 στήσαντας αὐτῶν τὴν νῆσον, λαβόμενοι τῆς ἀφορ-
 μῆς ταύτης οἱ Ῥωμαῖοι πόλεμον ἐψηφίσαντο πρὸς
 τοὺς Καρχηδονίους, φάσκοντες αὐτοὺς οὐκ ἐπὶ
 Σαρδονίους, ἀλλ' ἐπὶ σφᾶς ποιεῖσθαι τὴν παρα- 30
 11 σκευήν. οἱ δὲ παραδόξως διαπεφευγότες τὸν προ-

ειρημένον πόλεμον, κατὰ πάντα τρόπον ἀφνῶς δια-
 κείμενοι κατὰ τὸ παρὸν πρὸς τὸ πάλιν ἀναλαμβάνειν
 τὴν πρὸς Ῥωμαίους ἀπέχθειαν, εἰζάντες τοῖς 12
 καιροῖς οὐ μόνον ἀπέστεισαν τῆς Σαρδόνος, ἀλλὰ
 5 καὶ χίλια τάλαντα καὶ διακόσια προσέθησαν τοῖς
 Ῥωμαίοις ἐφ' ᾧ μὴ κατὰ τὸ παρὸν ἀναδέξασθαι
 τὸν πόλεμον. ταῦτα μὲν οὕτως ἐπράχθη.

26 VI 16

ΠΟΛΥΒΙΟΥ

ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΔΕΥΤΕΡΑ.

104. 1 Ἐν μὲν τῇ πρὸ ταύτης βύβλῳ διεσαφήσαμεν
πότε Ῥωμαῖοι συστησάμενοι τὰ κατὰ τὴν Ἰταλίαν
τοῖς ἐκτὸς ἐγχειρεῖν ἤρξαντο πράγμασιν, ἐπὶ δὲ τού-
τοις πῶς εἰς Σικελίαν διέβησαν καὶ δι' ἧς αἰτίας
τὸν περὶ τῆς προειρημένης νήσου συνεστήσαντο ⁶
2 πόλεμον πρὸς Καρχηδονίους, μετὰ δὲ ταῦτα πότε
πρῶτον συνίστασθαι ναυτικὰς ἤρξαντο δυνάμεις,
καὶ τὰ συμβάντα κατὰ τὸν πόλεμον ἑκατέρωθεν ἕως
τοῦ τέλους, ἐν ᾧ Καρχηδόνιοι μὲν ἐξεχώρησαν πά-
σης Σικελίας, Ῥωμαῖοι δ' ἐπεκράτησαν τῆς ὅλης ¹⁰
νήσου πλὴν τῶν ὑφ' Ἰέρωνι ταπτομένων μερῶν. 101.
3 Ἐξῆς δὲ τούτοις ἐπεβαλόμεθα λέγειν πῶς στασιά-
σαντες οἱ μισθοφόροι πρὸς τοὺς Καρχηδονίους τὸν
προσαγορευθέντα Λιβυκὸν πόλεμον ἐξέκαυσαν, καὶ
τὰ συμβάντα κατὰ τοῦτον ἀσεβήματα μέχρι τίνος ¹⁵
προύβη, καὶ τίνα διέξοδον ἔλαβεν τὰ παράλογα τῶν
ἔργων ἕως τοῦ τέλους καὶ τῆς Καρχηδονίων ἐπι-
4 κρατείας. νυνὶ δὲ τὰ συνεχῆ τούτοις πειρασόμεθα
δηλοῦν, κεφαλαιωδῶς ἐκάστων ἐπιψαύοντες κατὰ τὴν
ἐξ ἀρχῆς πρόθεσιν. 20
5 Καρχηδόνιοι γὰρ ὡς θάρτον κατεστήσαντο τὰ

κατὰ τὴν Λιβύην, εὐθέως Ἀμίλκαν ἐξαπέστειλλον,
 δυνάμεις συστήσαντες, εἰς τοὺς κατὰ τὴν Ἰβηρίαν
 105. τόπους. ὁ δ' ἀναλαβὼν τὰ στρατόπεδα καὶ τὸν υἱὸν 6
 Ἀννίβαν, ὄντα τότε κατὰ τὴν ἡλικίαν ἐτῶν ἐννέα,
 3 καὶ διαβὰς κατὰ τὰς Ἡρακλέους στήλας ἀνεκτάτο
 τὰ κατὰ τὴν Ἰβηρίαν πράγματα τοῖς Καρχηδονίοις.
 διατρίψας δ' ἐν τοῖς τόποις τούτοις ἔτη σχεδὸν ἐν-7
 νέα καὶ πολλοὺς μὲν πολέμῳ, πολλοὺς δὲ πειθοῖ
 ποιήσας Ἰβήρων ὑπηκόους Καρχηδόνι κατέστρεψε
 10 τὸν βίον ἀξίως τῶν προγεγενημένων πράξεων. πρὸς 8
 γὰρ τοὺς ἀνδρωδεστάτους καὶ μεγίστην δύναμιν
 ἔχοντας παραταττόμενος καὶ χρώμενος τολμηρῶς
 καὶ παραβόλως ἑαυτῷ κατὰ τὸν τοῦ κινδύνου και-
 ρὸν ἐρρωμένως τὸν βίον μετήλλαξεν. τὴν δὲ στρα-9
 15 τηρίαν οἱ Καρχηδόνιοι παρέδοσαν Ἀσδρούβῃ, τῷ
 κείνου κηδεστῇ καὶ τριηράρχῳ.

Κατὰ δὲ τοὺς καιροὺς τούτους Ῥωμαῖοι τὴν πρῶ-2
 τὴν διάβασιν εἰς τὴν Ἰλλυρίδα καὶ ταῦτα τὰ μέρη
 τῆς Εὐρώπης ἐπεβάλλοντο ποιῆσθαι μετὰ δυνάμεως.
 20 ἄπερ οὐ παρέργως, ἀλλὰ μετ' ἐπιστάσεως θεωρη-2
 τέον τοῖς βουλομένοις ἀληθινῶς τὴν τε πρόθεσιν
 τὴν ἡμετέραν συνθεάσασθαι καὶ τὴν αὔξησιν καὶ
 κατασκευὴν τῆς Ῥωμαίων δυναστείας. ἔγνωσαν δὲ 3
 διαβαίνειν διὰ τινος τοιαύτας αἰτίας. Ἄγρων ὁ τῶν 4
 25 Ἰλλυριῶν βασιλεὺς ἦν μὲν υἱὸς Πλευράτου, δύνα-
 μιν δὲ πεζὴν καὶ ναυτικὴν μεγίστην ἔσχε τῶν πρὸ
 αὐτοῦ βεβασιλευκότων ἐν Ἰλλυριοῖς. οὗτος ὑπὸ Δη-5
 μητρίου τοῦ Φιλίππου πατρὸς πεισθεὶς χρήμασιν
 ὑπέσχετο βοηθήσειν Μεδιωνίοις ὑπ' Αἰτωλῶν πο-
 30 λιορκουμένοις. Αἰτωλοὶ γὰρ οὐδαμῶς δυνάμενοι 6 102.
 πεῖσαι Μεδιωνίους μετέχειν σφίσι τῆς αὐτῆς πολι-

7 τείας, ἐπεβάλοντο κατὰ κράτος ἐλεῖν αὐτούς. στρα-
 τεύσαντες οὖν πανδημεὶ καὶ περιστρατοπεδεύσαν-
 τες αὐτῶν τὴν πόλιν κατὰ τὸ συνεχὲς ἐπολιορκουν,
 8 πᾶσαν βίαν προσφέροντες καὶ μηχανήν. συνάψαν-
 τος δὲ τοῦ χρόνου τῶν ἀρχαιρεσίων, καὶ δέον στρα- 5
 τηγὸν ἕτερον αἰρεῖσθαι, καὶ τῶν πολιορκουμένων
 106. ἤδη κακῶς διακειμένων καὶ δοκούντων ἀν' ἐκάστην
 ἡμέραν ἐνδῶσειν ἑαυτούς, ὁ προὔπαρχων στρατη-
 9 γός προσφέρει λόγον τοῖς Αἰτωλοῖς φάσκων, ἐπειδὴ
 τὰς κακοπαθείας καὶ τοὺς κινδύνους αὐτὸς ἀναδέ- 10
 δεκται τοὺς κατὰ τὴν πολιορκίαν, δίκαιον εἶναι καὶ
 τὴν οἰκονομίαν τῶν λαφύρων, ἐπὰν κρατήσωσι, καὶ
 τὴν ἐπιγραφὴν τῶν ὅπλων ἑαυτῷ συγχωρεῖσθαι.
 10 τινῶν δέ, καὶ μάλιστα τῶν προϊόντων πρὸς τὴν ἀρ-
 χήν, ἀμφισβητούντων πρὸς τὰ λεγόμενα καὶ παρα- 15
 καλούντων τὰ πλήθη μὴ προδιαλαμβάνειν, ἀλλ'
 ἀκέραιον εἶναι, ᾧ ποτ' ἂν ἡ τύχη βουληθῆ περιθεῖ-
 11 ναι τοῦτον τὸν στέφανον, ἔδοξε τοῖς Αἰτωλοῖς, ὅς
 ἂν ἐπικατασταθεὶς στρατηγὸς κρατήσῃ τῆς πόλεως,
 κοινὴν ποιεῖν τῷ προὔπαρχοντι καὶ τὴν οἰκονομίαν 20
 3 τῶν λαφύρων καὶ τὴν ἐπιγραφὴν τῶν ὅπλων. δε-
 δογμένων δὲ τούτων, καὶ δέον τῇ κατὰ πόδας ἡμέρᾳ
 γενέσθαι τὴν αἴρεσιν καὶ τὴν παράληψιν τῆς ἀρ-
 χῆς, καθάπερ ἔθος ἐστὶν Αἰτωλοῖς, προσπλέουσιν
 τῆς νυκτὸς ἑκατὸν λέμβοι πρὸς τὴν Μεδιωνίαν κατὰ 25
 τοὺς ἔγγιστα τόπους τῆς πόλεως, ἐφ' ὧν ἦσαν Ἴλ-
 2 λυριοὶ πεντακισχίλιοι. καθορμισθέντες δὲ καὶ τῆς
 ἡμέρας ἐπιγενομένης ἐνεργὸν καὶ λαθραίαν ποιησά-
 μενοι τὴν ἀπόβασιν καὶ χρησάμενοι τῇ παρ' αὐ-
 τοῖς εἰδισμένη τᾶξει προῆγον κατὰ σπείρας ἐπὶ τὴν 30
 3 τῶν Αἰτωλῶν στρατοπεδείαν. οἱ δ' Αἰτωλοὶ συν-

έντες τὸ γινόμενον ἐπὶ μὲν τῷ παραδόξῳ καὶ τῇ
 τόλμῃ τῶν Ἰλλυριοῶν ἦσαν ἐκπλαγεῖς· πεφρονημα-
 τισμένοι δ' ἐκ πολλοῦ χρόνου καὶ καταπιστεύσαν-
 τες ταῖς ἰδίαις δυνάμεσιν κατὰ ποσὸν εὐθαρσῶς εἶ-
 5 χον. (τὸ) μὲν οὖν πολὺ μέρος τῶν ὀπλιτῶν καὶ τῶν 103.
 ἱππέων αὐτοῦ πρὸ τῆς στρατοπεδείας ἐν τοῖς ἐπι-
 πέδοις παρενέβαλλον, μέρει δέ τινι τῆς ἵππου καὶ
 τοῖς εὐξώνοις τοὺς ὑπερδεξιούς καὶ πρὸ τοῦ χάρα-
 κος εὐφυῶς κειμένους τόπους προκατελάμβανον.
 10 οἱ δ' Ἰλλυριοὶ τοὺς μὲν ἐλαφροὺς ἐξ ἐφόδου προσ- 5
 107. πεσόντες τῷ τε πλήθει καὶ τῷ βάρει τῆς συντάξεως
 ἐξέωσαν, τοὺς δὲ μετὰ τούτων ἱππεῖς συγκινδυνεύ-
 οντας ἠνάγκασαν ἀποχωρῆσαι πρὸς τὰ βαρέα τῶν
 ὀπλων. λοιπὸν ἐξ ὑπερδεξίου ποιούμενοι τὴν ἐφ- 6
 15 οδὸν ἐπὶ τοὺς ἐν τῷ πεδίῳ τεταγμένους ταχέως ἐτρέ-
 ψαντο, συνεπιθεμένων τοῖς Αἰτωλοῖς ἅμα καὶ τῶν
 Μεδιωνίων ἐκ τῆς πόλεως. καὶ πολλοὺς μὲν αὐ- 7
 τῶν ἀπέκτειναν, ἔτι δὲ πλείους αἰχμαλώτους ἔλα-
 βον· τῶν δ' ὀπλων καὶ τῆς ἀποσκευῆς ἐγένοντο
 20 πάσης ἐγκρατεῖς. οἱ μὲν οὖν Ἰλλυριοὶ πράξαντες 8
 τὸ συνταχθῆν ὑπὸ τοῦ βασιλέως καὶ διακομίσαν-
 τες τὴν ἀποσκευὴν καὶ τὴν ἄλλην ὠφέλειαν ἐπὶ
 τοὺς λέμβους εὐθέως ἀνήγοντο, ποιούμενοι τὸν
 πλοῦν εἰς τὴν οἰκίαν. οἱ δὲ Μεδιῶνιοι τετευχότες 4
 25 ἀνελπίστου σωτηρίας, ἀθροισθέντες εἰς τὴν ἐκκλη-
 σίαν ἐβουλεύοντο περὶ τε τῶν ἄλλων καὶ περὶ τῆς
 τῶν ὀπλων ἐπιγραφῆς. ἔδοξεν οὖν αὐτοῖς κοινήν 2
 ποιῆσειν τὴν ἐπιγραφὴν ἀπὸ τε τοῦ τὴν ἀρχὴν τῶν
 Αἰτωλῶν ἔχοντος καὶ τῶν εἰς τὸ μέλλον προπορευ-
 30 ομένων κατὰ τὸ τῶν Αἰτωλῶν δόγμα, τῆς τύχης 3
 ὥσπερ ἐπίτηδες καὶ τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις ἐπὶ τῶν

ἐκείνοις συμβαινόντων ἐνδεικνυμένης τὴν αὐτῆς δύ-
 4 ναμιν. ἃ γὰρ ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν αὐτοὶ προσεδόκων
 ὅσον ἤδη πείσεσθαι, ταῦτα πράττειν αὐτοῖς ἐκεί-
 νοις παρέδωκεν ἐν πάνυ βραχεῖ χρόνῳ κατὰ τῶν
 5 πολεμίων. Αἰτωλοὶ δὲ τῇ παραδόξῳ χρησάμενοι 5
 συμφορᾷ πάντας ἐδίδαξαν μηδέποτε βουλευέσθαι
 περὶ τοῦ μέλλοντος ὡς ἤδη γεγονότος, μηδὲ προ-
 κατελπίζειν βεβαιουμένους ὑπὲρ ὧν ἀκμὴν ἐνδεχό-
 μενόν ἐστιν ἄλλως γενέσθαι, νέμειν δὲ μερίδα τῷ
 παραδόξῳ πανταχῇ μὲν ἀνθρώπους ὄντας, μάλιστα 10
 δ' ἐν τοῖς πολεμικοῖς.

- 6 Ὁ δὲ βασιλεὺς Ἄγρων, ἐπεὶ κατέπλευσαν οἱ λέμ-
 βοι, διακούσας τῶν ἡγεμόνων τὰ κατὰ τὸν κίνδυν-
 ον καὶ περιχαρῆς γενόμενος ἐπὶ τῷ δοκεῖν Αἰτω-104.
 λουὺς τοὺς μέγιστον ἔχοντας τὸ φρόνημα νενικηκέ- 13
 ναι, πρὸς μέθας καὶ τινὰς τοιαύτας ἄλλας εὐωχίας
 τραπεῖς ἐνέπεσεν εἰς πλευρεῖτιν· ἐκ δὲ ταύτης ἐν
 108. 7 ὀλίγαις ἡμέραις μετήλλαξε τὸν βίον. τὴν δὲ βασι-
 λείαν ἢ γυνὴ Τεύτα διαδεξαμένη τὸν κατὰ μέρος
 χειρισμὸν τῶν πραγμάτων ἐποιεῖτο διὰ τῆς τῶν φί- 20
 8 λων πίστεως. χρωμένη δὲ λογισμοῖς γυναικεῖοις
 καὶ πρὸς αὐτὸ τὸ γεγονὸς εὐτύχημα μόνον ἀποβλέ-
 πουσα, τῶν δ' ἐκτὸς οὐδὲν περισκεπτομένη πρῶ-
 τον μὲν συνεχώρησε τοῖς κατ' ἰδίαν πλέουσι λήξε-
 9 σθαι τοὺς ἐντυγχάνοντας, δεύτερον δ' ἀθροίσασα 25
 στόλον καὶ δύναμιν οὐκ ἐλάττω τῆς πρότερον ἐξ-
 ἐπεμψε, πᾶσαν (παραλίαν) ἀποδείξασα πολεμίαν τοῖς
 5 ἡγουμένοις. οἱ δ' ἐξαποσταλέντες τὴν μὲν πρώτην
 ἐπιβολὴν ἔσχον ἐπὶ τὴν Ἡλείαν καὶ τὴν Μεσσηνίαν·
 ταύτας γὰρ αἰεὶ τὰς χώρας Ἰλλυριοὶ πορθοῦντες δι- 30
 2 ετέλουν. διὰ γὰρ τὸ μῆκος τῆς παραλίας καὶ διὰ τὸ

μεσογαίους εἶναι τὰς δυναστευούσας ἐν αὐταῖς πό-
 λεις μακρὰ καὶ βραδεῖαι λίαν ἐγίνοντο τοῖς προ-
 ειρημένοις αἱ παραβοήθειαι πρὸς τὰς ἀποβάσεις τῶν
 Ἰλλυριῶν· ὅθεν ἀδεῶς ἐπέτρεχον καὶ κατέσυρον αἰ-
 5 ταύτας τὰς χώρας. οὐ μὴν ἀλλὰ τότε γενόμενοι 3
 τῆς Ἠπειροῦ κατὰ Φοινίκην προσέσχον ἐπισιτισμοῦ
 χάριν. συμμίζαντες δὲ τῶν Γαλατῶν τισιν, οἳ μι- 4
 σθοφοροῦντες παρὰ τοῖς Ἠπειρώταις διέτριβον ἐν
 τῇ Φοινίῃ, τὸ πλῆθος ὄντες εἰς ὀκτακοσίους, καὶ
 10 κοινολογηθέντες τούτοις περὶ προδοσίας τῆς πόλεως
 ἐξέβησαν, συγκαταθεμένων σφίσι τῶν προειρημέ-
 νων, καὶ τῆς πόλεως ἐξ ἐφόδου καὶ τῶν ἐν αὐτῇ
 κύριοι κατέστησαν, συνεργησάντων ἔσωθεν αὐτοῖς
 τῶν Γαλατῶν. οἳ δ' Ἠπειρώται κνυθόμενοι τὸ γε- 5
 15 γονὸς ἐβοήθουν πανδημεὶ μετὰ σπουδῆς. παραγε-
 νόμενοι δὲ πρὸς τὴν Φοινίκην καὶ προβαλόμενοι
 τὸν παρὰ τῇ πόλει ῥέοντα ποταμὸν ἐστρατοπέδευ-
 σαν, τῆς ἐπ' αὐτῷ γεφύρας ἀνασπίασαντες τὰς σα-
 νίδας ἀσφαλείας χάριν. προσαγγελθέντος δ' αὐτοῖς 6
 20 Σκερδιλαΐδαν ἔχοντα πεντακισχιλίους Ἰλλυριοὺς πα- 105.
 ραγίνεσθαι κατὰ γῆν διὰ τῶν παρ' Ἀντιγόνηαν
 109. στενῶν, μερίσαντες αὐτῶν τινὰς ἐξαπέστειλαν πα-
 ραφυλάξοντας τὴν Ἀντιγόνηαν· αὐτοὶ δὲ τὰ τε λοιπὰ
 ῥαθυμῶς διῆγον, ἀπολαύοντες τῶν ἐκ τῆς χώρας
 25 ἀνέδην, τῶν τε κατὰ τὰς φυλακὰς καὶ προκοιτίας
 ὀλιγώρου. οἳ δ' Ἰλλυριοὶ συνέντες τὸν μερισμὸν 7
 αὐτῶν καὶ τὴν λοιπὴν ῥαθυμίαν ἐκπορεύονται νυ-
 κτός· καὶ τῇ γεφύρᾳ σανίδας ἐπιβαλόντες τὸν τε
 ποταμὸν ἀσφαλῶς διέβησαν καὶ λαβόντες ὄχυρόν
 30 τόπον ἔμειναν τὸ λοιπὸν μέρος τῆς νυκτός. ἐπι- 8
 γενομένης δὲ τῆς ἡμέρας, καὶ παραταξαμένων ἀμφο-

τέρων πρὸ τῆς πόλεως, συνέβη λειφθῆναι τοὺς Ἡπειρώτας, καὶ πολλοὺς μὲν αὐτῶν πεσεῖν, ἔτι δὲ πλείους ἀλῶναι, τοὺς δὲ λοιποὺς διαφυγεῖν ὡς ἐπ' Ἀτιντάνων.

- 6 Οὗτοι μὲν οὖν τοιοῦτοις περιπεσόντες ἀτυχήμασι καὶ πάσας ἀπολέσαντες τὰς ἐν αὐτοῖς ἐλπίδας ἐπρέσβευον πρὸς τοὺς Αἰτωλοὺς καὶ τὸ τῶν Ἀχαιῶν ἔθνος, δεόμενοι μεθ' ἱκετηρίας σφίσι βοηθεῖν. οἱ δὲ κατελήσαντες τὰς συμφορὰς αὐτῶν ὑπήκουσαν καὶ μετὰ ταῦτα παραβοηθοῦντες ἤκον
- 3 εἰς Ἐλίκρανον. οἱ δὲ τὴν Φοινίκην κατασχόντες 10 τὸ μὲν πρῶτον, παραγενόμενοι μετὰ Σκερδιλαΐδου πρὸς τὸ χωρίον, παρεστρατοπέδευσαν τοῖς βεβοηθηκόσι, βουλόμενοι συμβαλεῖν. δυσχρηστούμενοι δὲ διὰ τὰς δυσχωρίας τῶν τόπων, ἅμα δὲ καὶ προσπεσόντων παρὰ τῆς Τεύτας γραμμῶν, δι' ὧν ᾤετο 15 δεῖν αὐτοὺς τὴν ταχίστην εἰς οἶκον ἀναχωρεῖν διὰ τὸ τινασ τῶν Ἰλλυριῶν ἀφεστηκέναι πρὸς τοὺς Δαρδανεῖς, οὕτω λεηλατήσαντες τὴν Ἡπειρον ἀνοχὰς
- 6 ἐποίησαντο πρὸς τοὺς Ἡπειρώτας. ἐν αἷς τὰ μὲν ἐλεύθερα σώματα καὶ τὴν πόλιν ἀπολυτρώσαντες 20 αὐτοῖς, τὰ δὲ δουρικὰ καὶ τὴν λοιπὴν σκευὴν ἀναλαμβάνοντες εἰς τοὺς λέμβους, οἱ μὲν ἀπέπλευσαν, οἱ δὲ περὶ τὸν Σκερδιλαΐδαν περὶ πάλιν ἀνεχώρησαν
- 7 διὰ τῶν παρὰ τὴν Ἀντιγόνην στενῶν, οὐ μικρὰν οὐδὲ τὴν τυχοῦσαν κατάπληξιν καὶ φόβον ἐνεργασά- 25
110. μνοι τοῖς τὰς παραλίας οἰκοῦσι τῶν Ἑλλήνων. 106.
- 8 ἕκαστοι γὰρ θεωροῦντες τὴν ὀχυρωτάτην ἅμα καὶ δυνατωτάτην πόλιν τῶν ἐν Ἡείρῳ παραλόγως οὕτως ἐξηνδραποδισμένην οὐκέτι περὶ τῶν ἀπὸ τῆς χώρας ἠγωνίων, καθάπερ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν χρό- 30 νοῖς, ἀλλὰ περὶ σφῶν αὐτῶν καὶ τῶν πόλεων.

Οἱ δ' Ἡπειρώται παραδόξως διασεσωσμένοι το-9
 σοῦτον ἀπείχον τοῦ πειράζειν ἀμύνεσθαι τοὺς ἡδι-
 κηκότας ἢ χάριν ἀποδιδόναι τοῖς βοηθήσασιν ὥστε
 τοῦναντίον διαπρεσβευσάμενοι πρὸς τὴν Τεύταν
 5 συμμαχίαν ἔθεντο μετ' Ἀκαρνάνων πρὸς τοὺς Ἰλ-
 λυριοὺς, καθ' ἣν ἐκείνοις μὲν κατὰ τοὺς ἐξῆς και-10
 ροὺς συνήρουν, τοῖς δ' Ἀχαιοῖς καὶ τοῖς Αἰτωλοῖς
 ἀντέπραττον. ἐξ ὧν ἐγένοντο καταφανεῖς ἀκρίτως 11
 μὲν κεχρημένοι τότε τοῖς εὐεργέταις, ἀφρόνως δ'
 10 ἐξ ἀρχῆς βεβουλευμένοι περὶ τῶν καθ' αὐτοὺς πραγ-
 μάτων. τὸ μὲν γὰρ ἀνθρώπους ὄντας παραλόγως 7
 περιπεσεῖν τινι τῶν δεινῶν οὐ τῶν παθόντων, τῆς
 τύχης δὲ καὶ τῶν πραξάντων ἐστὶν ἐγκλημα, τὸ δ' 2
 ἀκρίτως καὶ προφανῶς περιβαλεῖν αὐτοὺς ταῖς με-
 15 γίσταις συμφοραῖς ὁμολογούμενον ἐστὶ τῶν πασχόν-
 των ἀμάρτημα. διὸ καὶ τοῖς μὲν ἐκ τύχης πταίου- 3
 σιν ἔλεος ἔπεται μετὰ συγγνώμης καὶ ἐπικουρία, τοῖς
 δὲ διὰ τὴν αὐτῶν ἀβουλίαν ὄνειδος καὶ ἐπιτίμησις
 συνεξακολουθεῖ παρὰ τοῖς εὖ φρονοῦσιν. ἂ δὴ 4
 20 καὶ τότε παρὰ τῶν Ἑλλήνων εἰκότως ἂν τοῖς
 Ἡπειρώταις ἀπηντήθη. πρῶτον γὰρ τίς οὐκ ἂν 5
 τὴν κοινὴν περὶ Γαλατῶν φήμην ὑπιδόμενος εὐλα-
 βηθεῖη τούτοις ἐγχειρίσαι πόλιν εὐδαίμονα καὶ πολ-
 λὰς ἀφορμὰς ἔχουσαν εἰς παρασπόνδησιν; δεύτερον 6
 25 τίς οὐκ ἂν ἐφυλάξατο τὴν αὐτοῦ τοῦ συστήματος
 ἐκείνου προαίρεσιν; οἳ γε τὴν μὲν ἀρχὴν ἐξέπεσον
 ἐκ τῆς ἰδίας, συνδραμόντων ἐπ' αὐτοὺς τῶν ὁμο-
 εθνῶν διὰ τὸ παρασπονδῆσαι τοὺς αὐτῶν οἰκείους
 καὶ συγγενεῖς· ὑποδεξαμένων γε μὴν αὐτοὺς Καρχη- 7
 30 δονίων διὰ τὸ κατεπείγεσθαι πολέμῳ, τὸ μὲν πρῶτον
 γενομένης τινὸς ἀντιρρήσεως τοῖς στρατιώταις πρὸς

111. τοὺς στρατηγοὺς ὑπὲρ ὀψωνίων ἐξ αὐτῆς ἐπεβά-
 λοντο διαρπάξειν τὴν τῶν Ἀκραγαντίνων πόλιν, 107.
 φυλακῆς χάριν εἰσαχθέντες εἰς αὐτήν, ὄντες τότε
 8 πλείους τῶν τρισχιλίων· μετὰ δὲ ταῦτα παρεισ-
 αγαρόντων αὐτοὺς πάλιν εἰς Ἔρωνα τῆς αὐτῆς χρείας 8
 ἔνεκεν, πολιορκούντων τὴν πόλιν Ῥωμαίων, ἐπ-
 εχείρησαν μὲν καὶ τὴν πόλιν καὶ τοὺς συμπολιορ-
 9 κουμενοὺς προδοῦναι· τῆς δὲ πράξεως ταύτης ἀπο-
 τυχόντες ἠυτομόλησαν πρὸς τοὺς πολεμίους· παρ'
 οἷς πιστευθέντες πάλιν ἐσύλησαν τὸ τῆς Ἀφροδί- 10
 10 τῆς τῆς Ἐρυνίης ἱερὸν. διὸ σαφῶς ἐπεγνωκότες
 Ῥωμαῖοι τὴν ἀσέβειαν αὐτῶν ἅμα τῷ διαλύσασθαι
 τὸν πρὸς Καρχηδονίους πόλεμον οὐδὲν ἐποιήσαντο
 προυργιαίτερον τοῦ παροπλίσαντας αὐτοὺς ἐμβαλεῖν
 εἰς πλοῖα καὶ τῆς Ἰταλίας πάσης ἐξορίστους κατα- 15
 11 στήσαι. οὗς Ἠπειρωταὶ τῆς δημοκρατίας καὶ τῶν
 νόμων φύλακας ποιησάμενοι καὶ τὴν εὐδαιμονε-
 στάτην πόλιν ἐγχειρίσαντες, πῶς οὐκ ἂν εἰκότως
 φανείησαν αὐτοὶ τῶν συμπτωμάτων αὐτοῖς αἴτιοι
 γεγονότες; 20
- 12 Περὶ μὲν οὖν τῆς Ἠπειρωτῶν ἀγνοίας καὶ περὶ
 τοῦ μηδέποτε δεῖν τοὺς εὐφρονοῦντας ἰσχυροτέραν
 εἰσάγεσθαι φυλακὴν ἄλλως τε καὶ βαρβάρων, ἐπὶ
 8 τοσοῦτον ἔκρινον ποιήσασθαι μνήμην. οἱ δ' Ἰλλυ-
 ριοὶ καὶ κατὰ τοὺς ἀνωτέρω μὲν χρόνους συνεχῶς 25
 2 ἠδίκουν τοὺς πλοῖζομένους ἀπ' Ἰταλίας· καθ' οὗς
 δὲ καιροὺς περὶ τὴν Φοινίκην διέτριβον, καὶ πλεί-
 ους ἀπὸ τοῦ στόλου χωριζόμενοι πολλοὺς τῶν Ἰτα-
 λικῶν ἐμπόρων ἔσθ' οὗς μὲν ἐσύλησαν, οὗς δ'
 ἀπέσφαξαν, οὐκ ὀλίγους δὲ καὶ ζωνοῖα τῶν ἀλισκο- 30
 3 μένων ἀνήγον. οἱ δὲ Ῥωμαῖοι παρακούοντες τὸν

πρὸ τοῦ χρόνον τῶν ἐγκαλούντων τοῖς Ἰλλυριοῖς,
 τότε καὶ πλειόνων ἐπελθόντων ἐπὶ τὴν σύγκλητον,
 κατέστησαν πρεσβευτὰς εἰς τὴν Ἰλλυρίδα τοὺς ἐπί-
 σκεψιν ποιησομένους περὶ τῶν προειρημένων Γάϊον
 5 καὶ Λεύκιον Κορογκανίους. ἡ δὲ Τεύτα, καταπλευ- 4
 σάντων πρὸς αὐτὴν τῶν ἐκ τῆς Ἡπειρου λέμβων,
 112. καταπλαγείσα τὸ πλῆθος καὶ τὸ κάλλος τῆς ἀγομέ-
 νης κατασκευῆς — πολὺ γὰρ ἡ Φοινίκη διέφερε τότε
 τῶν κατὰ τὴν Ἡπειρον πόλεων εὐδαιμονία — διπλα- 108.
 10 σίως ἐπερρώσθη πρὸς τὴν κατὰ τῶν Ἑλλήνων ἀδι-
 κίαν. οὐ μὴν ἀλλὰ τότε μὲν ἐπέσχευεν διὰ τὰς ἐγχω- 5
 ρίους ταραχάς, καταστησαμένη δὲ ταχέως τὰ κατὰ
 τοὺς ἀποστάντας Ἰλλυριοὺς ἐπολιόρκει τὴν Ἰσσαν
 διὰ τὸ ταύτην ἔτι μόνην ἀπειθεῖν αὐτῇ. κατὰ δὲ 6
 15 τὸν καιρὸν τοῦτον κατέπλευσαν οἱ τῶν Ῥωμαίων
 πρέσβεις· καὶ δοθέντος αὐτοῖς καιροῦ πρὸς ἔντευ-
 ξιν διελέγοντο περὶ τῶν εἰς αὐτοὺς γεγονότων ἀδι-
 κημάτων. ἡ δὲ Τεύτα καθόλου μὲν παρ' ὅλην τὴν 7
 κοινολογίαν ἀγερώχως καὶ λίαν ὑπερηφάνως αὐτῶν
 20 διήκουεν. καταπαυσάντων δὲ τὸν λόγον, κοινῇ μὲν 8
 ἔφη πειραῖσθαι φροντίζειν ἵνα μηδὲν ἀδίκημα γίνη-
 ται Ῥωμαίοις ἐξ Ἰλλυριῶν· ἰδίᾳ γε μὴν οὐ νόμιμον
 εἶναι τοῖς βασιλεῦσι κωλύειν Ἰλλυριοῖς τὰς κατὰ
 θάλατταν ὠφελείας. ὁ δὲ νεώτερος τῶν πρεσβευ- 9
 25 τῶν δυσχεράνας ἐπὶ τοῖς εἰρημένοις ἐχρήσατο παρ-
 ρησίᾳ καθηκούσῃ μὲν, οὐδαμῶς δὲ πρὸς καιρόν.
 εἶπεν γὰρ ὅτι Ῥωμαίοις μὲν, ὦ Τεύτα, κάλλιστον 10
 ἔθος ἐστὶ τὰ κατ' ἰδίαν ἀδικήματα κοινῇ μεταπο-
 ρεύεσθαι καὶ βοηθεῖν τοῖς ἀδικουμένοις· πειρασό- 11
 30 μεθα δὲ θεοῦ βουλομένου σφόδρα καὶ ταχέως ἀναγ-
 κάσαι σε τὰ βασιλικὰ νόμιμα διορθώσασθαι πρὸς

- 12 Ἰλλυριοὺς. ἡ δὲ γυναικοθύμως καὶ ἀλογίστως δεξα-
 μένη τὴν παρρησίαν ἐπὶ τοσοῦτον ἐξωργίσθη πρὸς
 τὸ ρηθὲν ὡς ὀλιγορήσασα τῶν παρ' ἀνθρώποις
 ὠρισμένων δικαίων ἀποπλέουσιν αὐτοῖς ἐπαποστει-
 λαί τινας τὸν παρρησιασάμενον τῶν πρέσβεων ἀπο- 5
 13 κτεῖναι. προσπεσόντος δὲ τοῦ γεγονότος εἰς τὴν
 Ῥώμην, διοργισθέντες ἐπὶ τῇ παρανομίᾳ τῆς γυναι-
 κὸς εὐθέως περὶ παρασκευὴν ἐγίνοντο καὶ στρατό-
 πεδα κατέγραφον καὶ στόλον συνήθροισον.
113. 9 Ἡ δὲ Τεύτα, τῆς ὥρας ἐπιγενομένης, ἐπισκευά- 10
 σασα λέμβους πλείους τῶν πρότερον ἐξαπέστειλε
 2 πάλιν εἰς τοὺς κατὰ τὴν Ἑλλάδα τόπους. ὧν οἱ
 μὲν διὰ πόρον τὸν πλοῦν ἐπὶ τὴν Κέρκυραν ἐποι-
 οῦντο, μέρος δέ τι προσέσχε τὸν τῶν Ἐπιδαμνίων
 λιμένα, λόγῳ μὲν ὑδρείας καὶ ἐπισιτισμοῦ χάριν, ἔργῳ 15
 3 δ' ἐπιβουλῆς καὶ πράξεως ἐπὶ τὴν πόλιν. τῶν δ' 109.
 Ἐπιδαμνίων (ἀ)κάκως ἅμα καὶ ῥαθύμως αὐτοὺς πα-
 ραδεξαμένων, εἰσελθόντες ἐν αὐτοῖς τοῖς περιζώ-
 μασιν ὡς ὑδρευσόμενοι, μαχαίρας ἔχοντες ἐν τοῖς
 κεραμίοις, οὕτως κατασφάξαντες τοὺς φυλάττοντας 20
 τὴν πύλην ταχέως ἐγκρατεῖς ἐγένοντο τοῦ πυλῶνος.
 4 ἐπιγενομένης δὲ κατὰ τὸ συντεταγμένον ἐνεργῶς
 τῆς ἀπὸ τῶν πλοίων βοηθείας, παραδεξάμενοι τού-
 5 τους ῥαδίως κατεῖχον τὰ πλείστα τῶν τειχῶν. τῶν
 δ' ἐκ τῆς πόλεως ἀπαρασκευῶς μὲν διὰ τὸ παρά- 25
 δοξον, ἐκθύμως δὲ βοηθούντων καὶ διαγωνιζομένων,
 συνέβη τοὺς Ἰλλυριοὺς ἐπὶ πολὺν χρόνον ἀντιποιη-
 6 σαμένους τέλος ἐκπεσεῖν ἐκ τῆς πόλεως. Ἐπιδά-
 μνιοι μὲν οὖν ἐν ταύτῃ τῇ πράξει διὰ μὲν τὴν ὀλι-
 γωρίαν ἐκινδύνευσαν ἀποβαλεῖν τὴν πατρίδα, διὰ 30
 δὲ τὴν εὐψυχίαν ἀβλαβῶς ἐπαιδεύθησαν πρὸς τὸ

μέλλον. τῶν δ' Ἰλλυριῶν οἱ προεστῶτες κατὰ σπου- 7
 δὴν ἀναχθέντες καὶ συνάψαντες τοῖς προπλέουσι
 κατῆραν εἰς τὴν Κέρκυραν· καὶ ποιησάμενοι κατα-
 πληκτικὴν τὴν ἀπόβασιν ἐνεχείρησαν πολιορκεῖν τὴν
 5 πόλιν. ὧν συμβαινόντων οἱ Κερκυραῖοι δυσχρη- 8
 στούμενοι καὶ δυσελπίστως διακείμενοι τοῖς ὅλοις
 ἐπρεσβεύοντο πρὸς τε τοὺς Ἀχαιοὺς καὶ τοὺς Αἰτω-
 λούς, ἅμα δὲ τούτοις Ἀπολλωνιάται καὶ Ἐπιδά-
 μνιοι, δεόμενοι σφίσι βοηθεῖν κατὰ σπουδὴν καὶ μὴ
 10 περιδεῖν σφᾶς αὐτοὺς ἀναστάτους γενομένους ὑπὸ
 τῶν Ἰλλυριῶν. οἱ δὲ διακούσαντες τῶν πρέσβων 9
 καὶ προσδεξάμενοι τοὺς λόγους ἐπλήρωσαν κοινῇ
 τὰς τῶν Ἀχαιῶν δέκα ναῦς καταφράκτους, καταρτί-
 114. σάντες δ' ἐν ὀλίγαις ἡμέραις ἐπλεον ἐπὶ τῆς Κερ-
 15 κύρας, ἐλπίζοντες λύσειν τὴν πολιορκίαν. οἱ δ' 10
 Ἰλλυριοὶ συμπαραλαμβάνοντες Ἀκαρνάνων ναῦς κατὰ
 τὴν συμμαχίαν, οὕσας ἑπτὰ καταφράκτους, ἀνταν-
 αχθέντες συνέβαλλον τοῖς τῶν Ἀχαιῶν σκάφεσιν περὶ
 τοὺς καλουμένους Παξούς. οἱ μὲν οὖν Ἀκαρνᾶνες 2
 20 καὶ τῶν Ἀχαιῶν νεῶν αἱ κατὰ τούτους ταχθεῖσαι
 πάρισον ἐποίουν τὸν ἀγῶνα καὶ διέμενον ἀκέραιοι
 κατὰ τὰς συμπλοκάς πλην τῶν εἰς αὐτοὺς τοὺς ἄν- 110.
 30 δρας γινομένων τραυμάτων. οἱ δ' Ἰλλυριοὶ ζεύ- 8
 ξαντες τοὺς παρ' αὐτῶν λέμβους ἀνὰ τέτταρας συν-
 25 ἐπλέκοντο τοῖς πολεμίοις. καὶ τῶν μὲν ἰδίων ὠλι-
 γώρον καὶ παραβάλλοντες πλαγίους συνήρουν
 ταῖς ἐμβολαῖς τῶν ὑπεναντίων. ὅτε δὲ τρώσαντα 4
 καὶ δεθέντα κατὰ τὰς ἐμβολὰς δυσχρηστώσας (διέκειτο
 πρὸς τὸ παρὸν) τὰ τῶν ἀντιπάλων σκάφη, προσκρε-
 30 μαμένων αὐτοῖς περὶ τοὺς ἐμβόλους τῶν ἐξευγγμέ-
 νων λέμβων, τότε ἐπιπηδῶντες ἐπὶ τὰ καταστρώ-

- ματα τῶν Ἀχαιῶν νεῶν κατεκράτουν διὰ τὸ πλῆ-
 5 θος τῶν ἐπιβατῶν. καὶ τούτῳ τῷ τρόπῳ τετάρων
 μὲν πλοίων ἐκυρίευσαν τετρηρικῶν, μίαν δὲ πεν-
 τήρη σὺν αὐτοῖς τοῖς ἀνδράσιν ἐβύθισαν, ἐφ' ἧς
 ἔπλει Μάργος ὁ Καρυνεύς, ἀνὴρ πάντα τὰ δίκαια 5
 τῷ κοινῷ τῶν Ἀχαιῶν πολιτεύματι πεποιηκῶς μέχρι
 6 τῆς καταστροφῆς. οἱ δὲ πρὸς τοὺς Ἀκαρυνᾶνας δια-
 γωνιζόμενοι, συνιδόντες τὸ κατὰ τοὺς Ἰλλυριοὺς
 προτέρημα καὶ πιστεύοντες τῷ ταχυννατεῖν, ἐπου-
 ρώσαντες ἀσφαλῶς τὴν ἀποχώρησιν εἰς τὴν οἰκείαν 10
 7 ἐποίησαντο. τὸ δὲ τῶν Ἰλλυριῶν πλῆθος φρονη-
 ματισθὲν ἐπὶ τῷ προτερήματι λοιπὸν ἤδη ῥαδίως
 8 ἐχρήσατο τῇ πολιορκίᾳ καὶ τεθαρρηκότως. οἱ δὲ
 Κερκυραῖοι δυσελπιστήσαντες τοῖς ὄλοις ἐκ τῶν
 συμβεβηκότων, βραχὺν ἔτι χρόνον ὑπομείναντες τὴν 15
 115. πολιορκίαν συνέθεντο τοῖς Ἰλλυριοῖς καὶ παρεδέ-
 ξαντο φρουρὰν καὶ μετὰ τῆς φρουρᾶς Δημητρίον
 9 τὸν Φάριον. τούτων δὲ πραχθέντων εὐθέως οἱ
 τῶν Ἰλλυριῶν προεσιτῶτες ἀνήγοντο· καὶ κατάραν-
 τες εἰς τὴν Ἐπίδαμνον ταύτην πάλιν ἐπεβάλλοντο 20
 πολιορκεῖν τὴν πόλιν.
- 11 Κατὰ δὲ τοὺς αὐτοὺς καιροὺς τῶν τὰς ὑπάτους
 ἀρχὰς ἔχοντων Γνάιος μὲν Φόλουιος ἐξέπλει ναυσὶ
 διακοσίαις ἐκ τῆς Ῥώμης, Αὐλὸς δὲ Ποστόμιος τὰς
 2 περὶ τὰς ἔχων δυνάμεις ἐξώρμα. τὴν μὲν οὖν πρῶ- 25
 τὴν ἐπιβολὴν ἔσχε πλεῖν ὁ Γνάιος ἐπὶ τῆς Κερκύ-
 ρας, ὑπολαμβάνων ἔτι καταλήψεσθαι τὴν πολιορ-
 3 κίαν ἄκριτον· ὑστερήσας δὲ τῶν καιρῶν ὁμοῦς ἐπὶ 111.
 τὴν νῆσον ἔπλει, βουλόμενος ἅμα μὲν ἐπιγυῶναι
 σαφῶς τὰ γεγονότα περὶ τὴν πόλιν, ἅμα δὲ πείραν 30
 λαβεῖν τῶν παρὰ τοῦ Δημητρίου προσαγγελλομέ-

νων. ὁ γὰρ Δημήτριος ἐν διαβολαῖς ὢν καὶ φο- 4
 βούμενος τὴν Τεύταν (δι)επέμπετο πρὸς τοὺς Ῥω-
 μαίους, ἐπαγγελλόμενος τὴν τε πόλιν ἐγχειρεῖν καὶ
 τὰ λοιπὰ πράγματα παραδώσειν, ὢν ἦν αὐτὸς κύ-
 5 ριος. οἱ δὲ Κερκυραῖοι τὴν παρουσίαν τῶν Ῥω- 5
 μαίων ἀσμένως ἰδόντες, τὴν τε φρουρὰν παρέδοσαν
 τῶν Ἰλλυριῶν μετὰ τῆς τοῦ Δημητρίου γνώμης,
 αὐτοὶ τε σφᾶς ὁμοθυμαδὸν ἔδωκαν παρακληθέντες
 εἰς τὴν τῶν Ῥωμαίων πίστιν, μίαν ταύτην ὑπολα-
 10 βόντες ἀσφάλειαν αὐτοῖς ὑπάρχειν εἰς τὸν μέλλοντα
 χρόνον πρὸς τὴν Ἰλλυριῶν παρανομίαν. Ῥωμαῖοι 6
 δὲ προσδεξάμενοι τοὺς Κερκυραίους εἰς τὴν φιλίαν
 ἔπλεον ἐπὶ τῆς Ἀπολλωνίας, ἔχοντες εἰς τὰ κατὰ-
 λοιπα τῶν πραγμάτων ἡγεμόνα τὸν Δημήτριον.
 15 κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν καιρὸν καὶ Ποστόμιος τὰς πε- 7
 ζικὰς διεβίβαζε δυνάμεις ἐκ τοῦ Βρεντεσίου, πεζοὺς
 μὲν εἰς δισμυρίους, ἵππεις δὲ περὶ δισχιλίους. ἅμα 8
 δὲ τῷ προσέχειν ἑκατέρας ὁμοῦ τὰς δυνάμεις πρὸς
 τὴν Ἀπολλωνίαν ὁμοίως καὶ τούτων ἀποδεξαμένων
 20 καὶ δόντων ἑαυτοὺς εἰς τὴν ἐπιτροπὴν παραχορῆμα
 πάλιν ἀνήχθησαν, ἀκούοντες πολιορκεῖσθαι τὴν
 116. Ἐπίδαμνον. οἱ δ' Ἰλλυριοὶ συνέντες τὴν ἔφοδον 9
 τῶν Ῥωμαίων, οὐδενὶ κόσμῳ λύσαντες τὴν πολιορ-
 κίαν ἔφυγον. Ῥωμαῖοι δὲ καὶ τοὺς Ἐπίδαμνίους 10
 25 παραλαβόντες εἰς τὴν πίστιν προῆγον εἰς τοὺς εἰσω
 τόπους τῆς Ἰλλυρίδος, ἅμα καταστρεφόμενοι τοὺς
 Ἄρδιαίους. συμμαζάντων δὲ πρεσβευτῶν αὐτοῖς καὶ 11
 πλειόνων, (ὢν) οἱ παρὰ τῶν Παρθίνων ἤκου ἐπιτρέ-
 ποντες τὰ καθ' αὐτούς, δεξάμενοι τούτους εἰς τὴν
 30 φιλίαν, παραπλησίως δὲ καὶ τοὺς παρὰ τῶν Ἀτιν-
 τάνων προσεληλυθότας προῆγον ὡς ἐπὶ τὴν Ἴσσαν

- διὰ τὸ καὶ ταύτην ὑπὸ τῶν Ἰλλυριῶν πολιορκεῖ-
 12 σθαι τὴν πόλιν. ἀφικόμενοι δὲ καὶ λύσαντες τὴν
 πολιορκίαν προσεδέξαντο καὶ τοὺς Ἰσθαίους εἰς τὴν 112.
 13 ἑαυτῶν πίστιν. εἶλον δὲ καὶ πόλεις τινὰς Ἰλλυρί-
 δας ἐν τῷ παράπλῳ κατὰ κράτος· ἐν αἷς περὶ Νου- 5
 τρίας οὐ μόνον τῶν στρατιωτῶν ἀπέβαλον πολλούς,
 14 ἀλλὰ καὶ τῶν χιλιάρχων τινὰς καὶ τὸν τεμίαν. ἐκυ-
 ρίευσαν δὲ καὶ λέμβων εἰκοσι τῶν ἀποκομιζόντων
 15 τὴν ἐκ τῆς χώρας ὠφέλειαν. τῶν δὲ πολιορκούν-
 των τὴν Ἰσσαν οἱ μὲν ἐν τῇ Φάρῳ διὰ τὸν Δημή- 10
 τριον ἀβλαβεῖς ἔμειναν, οἱ δ' ἄλλοι πάντες ἔφυγον
 16 εἰς τὸν Ἄρβωνα σκεδασθέντες. ἡ δὲ Τεῦτα πάννυ
 μετ' ὀλίγων εἰς τὸν Ῥίξωνα διεσώθη, πολισμάτιον
 εὖ πρὸς ὀχυρότητα κατεσκευασμένον, ἀνακεχωρηκὸς
 μὲν ἀπὸ τῆς θαλάττης, ἐπ' αὐτῷ δὲ κείμενον τῷ 15
 17 Ῥίξονι ποταμῷ. ταῦτα δὲ πράξαντες καὶ τῷ Δη-
 μητρίῳ τοὺς πλείστους ὑποτάξαντες τῶν Ἰλλυριῶν
 καὶ μεγάλην αὐτῷ περιθέντες δυναστείαν ἀνεχώρη-
 σαν εἰς τὴν Ἐπίδαμνον ἅμα τῷ στόλῳ καὶ τῇ πε-
 20 ζικῇ δυνάμει.
- 12 Γνάιος μὲν οὖν Φόλουιος εἰς τὴν Ῥώμην ἀπέ-
 πλευσε, τὸ πλεῖον ἔχων μέρος τῆς τε ναυτικῆς καὶ
 2 πεζικῆς στρατιᾶς. ὁ δὲ Ποστόμιος ὑπολειπόμενος
 τετταράκοντα σκάφη καὶ στρατόπεδον ἐκ τῶν περι-
 117. κειμένων πόλεων ἀθροίσας παρεχέμαζε, συνεφε- 35
 δρεύων τῷ τε τῶν Ἀρδιαίων ἔθνει καὶ τοῖς ἄλλοις
 3 τοῖς δεδωκόσιν ἑαυτοὺς εἰς τὴν πίστιν. ὑπὸ δὲ
 τὴν ἑαρινὴν ὥραν ἡ Τεῦτα διαπρῆσβευσταμένη πρὸς
 τοὺς Ῥωμαίους ποιεῖται συνθήκας, ἐν αἷς εὐδόκησε
 φόρους τε τοὺς διαταχθέντας οἰσεῖν πάσης τ' ἀνα- 30
 χωρήσειν τῆς Ἰλλυρίδος πλὴν ὀλίγων τόπων, καὶ

τὸ συνέχον, ὃ μάλιστα πρὸς τοὺς Ἕλληνας διέτεινε, μὴ πλεύσειν πλέον ἢ δυοὶ λέμβοις ἔξω τοῦ Λίβου, καὶ τούτοις ἀνόπλοις. ὧν συντελεσθέντων ὁ Πιο-4
 5 στόμιος μετὰ ταῦτα πρεσβευτὰς ἐξαπέστειλε πρὸς
 τε τοὺς Αἰτωλοὺς καὶ τὸ τῶν Ἀχαιῶν ἔθνος· οἳ
 καὶ παραγενόμενοι πρῶτον μὲν ἀπελογίσαντο τὰς
 αἰτίας τοῦ πολέμου καὶ τῆς διαβάσεως, ἐξῆς δὲ τού-
 τοις τὰ πεπραγμένα διεξῆλθον καὶ τὰς συνθήκας
 παρανέγνωσαν, ἃς ἐπεποίητο πρὸς τοὺς Ἰλλυριοὺς. 113.
 10 τυχόντες δὲ παρ' ἑκατέρου τῶν ἔθνῶν τῆς καθ-5
 ηκούσης φιλανθρωπίας αὐτοὶς ἀπέπλευσαν εἰς τὴν
 Κέρκυραν, ἱκανοῦ τινος ἀπολελυτότερος φόβου τοὺς
 Ἕλληνας διὰ τὰς προειρημένας συνθήκας. οὐ γὰρ 6
 15 τισὶν, ἀλλὰ πᾶσι τότε κοινοὺς ἐχθροὺς εἶναι συν-
 15 ἐβαινε τοὺς Ἰλλυριοὺς.

Ἡ μὲν οὖν πρώτη διάβασις Ῥωμαίων μετὰ δυ-7
 νάμεως εἰς τὴν Ἰλλυρίδα καὶ ταῦτα τὰ μέρη τῆς
 Εὐρώπης, ἔτι δ' ἐπιπλοκὴ μετὰ πρεσβείας εἰς τοὺς
 κατὰ τὴν Ἑλλάδα τόπους τοιαύδε καὶ διὰ ταύτας
 20 ἐγένετο τὰς αἰτίας. ἀπὸ δὲ ταύτης τῆς καταρχῆς 8
 Ῥωμαῖοι μὲν εὐθέως ἄλλους πρεσβευτὰς ἐξαπέστει-
 λαν πρὸς Κορινθίους καὶ πρὸς Ἀθηναίους, ὅτε δὴ
 καὶ Κορίνθιοι πρῶτον ἀπεδέξαντο μετέχειν Ῥωμαί-
 οὺς τοῦ τῶν Ἰσθμίων ἀγῶνος.

25 Ἀσδρούβας δὲ κατὰ τοὺς αὐτοὺς χρόνους — ἐν 13
 γὰρ τούτοις ἀπελίπομεν τὰ κατὰ τὴν Ἰβηρίαν — νουν-
 εχῶς καὶ πραγματικῶς χειρίζων τὰ κατὰ τὴν ἀρχὴν
 ἐν τε τοῖς ὄλοις μεγάλην ἐποιεῖτο προκοπὴν, τὴν τε
 παρὰ μὲν τισὶ Καρχηδόνα, παρὰ δὲ τισὶ Καινὴν
 118. πόλιν προσαγορευομένην κατασκευάσας οὐ μικρά,
 μεγάλα δὲ συνεβάλλετο Καρχηδονίοις εἰς πραγμά-

2 των λόγον, καὶ μάλιστα διὰ τὴν εὐκαιρίαν τοῦ τό-
 που πρὸς τε τὰ κατὰ τὴν Ἰβηρίαν πράγματα καὶ
 πρὸς τὰ κατὰ τὴν Λιβύην, περὶ ἧς ἡμεῖς εὐφυνέ-
 στερον καιρὸν λαβόντες ὑποδείξομεν τὴν θέσιν αὐ-
 τῆς καὶ τὴν χρείαν, ἣν ἀμφοτέραις δύναται παρ- 5
 3 ἔχεσθαι ταῖς εἰρημέναις χώραις. ὃν καὶ θεωροῦντες
 Ῥωμαῖοι μείζω καὶ φοβερωτέραν ἤδη συνιστάμενον
 δυναστείαν, ὤρμησαν ἐπὶ τὸ πολυπραγμονεῖν τὰ
 4 κατὰ τὴν Ἰβηρίαν. εὐρόντες δὲ σφᾶς ἐπιμεκοιμη-
 μένους ἐν τοῖς ἔμπροσθεν χρόνοις καὶ προειμένους 10
 εἰς τὸ μεγάλην χεῖρα κατασκευάσασθαι Καρχηδονί-
 5 ουσ, ἀνατρέχειν ἐπειρῶντο κατὰ δύναμιν. αὐτόθεν
 μὲν οὖν ἐπιτάττειν ἢ πολεμεῖν οὐ κατετόλμων τοῖς
 Καρχηδονίοις διὰ τὸ τὸν ἀπὸ τῶν Κελτῶν φόβον
 ἐπικρέμασθαι τοῖς σφετέροις πράγμασιν καὶ μόνον 15
 οὐ καθ' ἑκάστην ἡμέραν προσδοκᾶν τὴν ἔφοδον
 6 αὐτῶν. καταψήσαντες δὲ καὶ πραῦναντες τὸν Ἄδ- 114.
 δρούβαν, οὕτως ἔκριναν ἐγχειρεῖν τοῖς Κελτοῖς καὶ
 διακινδυνεύειν πρὸς αὐτούς, οὐδέποτε ἂν ὑπολαμ-
 βάνοντες οὐχ οἷον δυναστεῦσαι τῶν κατὰ τὴν Ἰτα- 20
 7 λίαν, ἀλλ' οὐδ' ἀσφαλῶς οἰκῆσαι τὴν ἑαυτῶν πα-
 περ ἅμα τῷ διαπρεσβενσάμενοι πρὸς τὸν Ἄσδρού-
 βαν ποιήσασθαι συνθήκας, ἐν αἷς τὴν μὲν ἄλλην
 Ἰβηρίαν παρεσιώπων, τὸν δὲ καλούμενον Ἰβηρα 25
 ποταμὸν οὐκ ἔδει Καρχηδονίους ἐπὶ πολέμῳ δια-
 βαίνειν, εὐθέως ἐξήνεγκαν τὸν πρὸς τοὺς κατὰ τὴν
 14 Ἰταλίαν Κελτοὺς πόλεμον. ὑπὲρ ὧν δοκεῖ μοι χρή-
 σιμον εἶναι κεφαλαιώδη μὲν ποιήσασθαι τὴν ἐξή-
 γησιν, ἵνα τὸ τῆς προκατασκευῆς οἰκείου συσσω- 30
 σωμεν κατὰ τὴν ἐξ ἀρχῆς πρόθεσιν, ἀναδραμεῖν δὲ

τοῖς χρόνοις ἐπὶ τὴν ἀρχὴν, ἐξ ὅτου κατέσχον οἱ
 προειρημένοι τὴν χώραν· ἠγοῦμαι γὰρ τὴν περὶ 2
 αὐτῶν ἱστορίαν οὐ μόνον ἀξίαν εἶναι γνώσεως καὶ
 119. μνήμης, ἀλλὰ καὶ τελέως ἀναγκαίαν χάριν τοῦ μα-
 3 θεῖν τίσι μετὰ ταῦτα πιστεύσας ἀνδράσι καὶ τόποις
 Ἀννίβας ἐπεβάλετο καταλύειν τὴν Ῥωμαίων δυνα-
 στείαν. πρῶτον δὲ περὶ τῆς χώρας ῥητέον ποία 3
 τίς ἐστίν καὶ πῶς κεῖται πρὸς τὴν ἄλλην Ἰταλίαν.
 οὕτως γὰρ ἔσται καὶ τὰ περὶ τὰς πράξεις διαφέ-
 10 ροντα κατανοεῖν βέλτιον, ὑπογραφέντων τῶν περὶ
 τε τοὺς τόπους καὶ τὴν χώραν ἰδιωμάτων.

Τῆς δὲ συμπάσης Ἰταλίας τῷ σχήματι τριγωνο- 4
 εἰδοῦς ὑπαρχούσης, τὴν μὲν μίαν ὀρίζει πλευρὰν
 αὐτῆς τὴν πρὸς τὰς ἀνατολὰς κεκλιμένην ὅ τ' Ἴόνιος
 15 πόρος καὶ κατὰ τὸ συνεχὲς ὁ κατὰ τὸν Ἀδρία κόλ-
 πος, τὴν δὲ πρὸς μεσημβρίαν καὶ δυσμὰς τετραμ-
 μένην τὸ Σικελικὸν καὶ Τυρρηρικὸν πέλαγος. αὗται 5
 δ' αἱ πλευραὶ συμπίπτουσαι πρὸς ἀλλήλας κορυφὴν
 ποιοῦσι τοῦ τριγώνου τὸ προκείμενον ἀκρωτήριον
 20 τῆς Ἰταλίας εἰς τὴν μεσημβρίαν, ὃ προσαγορεύεται
 μὲν Κόκυνθος, διαιρεῖ δὲ τὸν Ἴόνιον πόρον καὶ τὸ
 Σικελικὸν πέλαγος. τὴν δὲ λοιπὴν τὴν παρὰ τε 6
 τὰς ἄρκτους καὶ τὴν μεσόγαιαν παρατείνουσιν ὀρί- 115.
 ξει κατὰ τὸ συνεχὲς ἢ τῶν Ἀλπεων παρώρεια, λαμ-
 25 βάνουσα τὴν μὲν ἀρχὴν ἀπὸ Μασσαλίας καὶ τῶν
 ὑπὲρ τὸ Σαρδῶνον πέλαγος τόπων, παρήκουσα δὲ
 συνεχῶς μέχρι πρὸς τὸν τοῦ παντὸς Ἀδρίου μυχόν,
 πλὴν βραχέος, ὃ προκαταλήγουσα λείπει τοῦ μὴ
 συνάπτειν αὐτῷ. παρὰ δὲ τὴν προειρημένην παρ- 7
 30 ὠρειαν, ἣν δεῖ νοεῖν ὡσανεὶ βάσιν τοῦ τριγώ-
 νου, παρὰ ταύτην ἀπὸ μεσημβρίας ὑπόκειται πεδία

τῆς συμπάσης Ἰταλίας τελευταία πρὸς τὰς ἄρκτους,
 ὑπὲρ ὧν ὁ νῦν δὴ λόγος, ἀρετῇ καὶ μεγέθει δια-
 φέροντα τῶν κατὰ τὴν Εὐρώπην, ὅσα πέπτωκεν
 8 ὑπὸ τὴν ἡμετέραν ἱστορίαν. ἔστι δὲ τὸ μὲν ὅλον
 εἶδος καὶ τῆς ταῦτα τὰ πεδία περιγραφούσης γραμ- 5
 μῆς τριγωνοειδές. τούτου δὲ τοῦ σχήματος τὴν μὲν
 κορυφὴν ἢ τε τῶν Ἀπεννίνων καλουμένων ὄρων
 120. καὶ τῶν Ἀλπεινῶν σύμπτωσις οὐ μακρὰν ἀπὸ τοῦ
 9 Σαρδῶν πελάγους ὑπὲρ Μασσαλίας ἀποτελεῖ. τῶν
 δὲ πλευρῶν παρὰ μὲν τὴν ἀπὸ τῶν ἄρκτων, ὡς 10
 ἐπάνω προεῖπον, τὰς Ἀλπεῖς αὐτὰς ἐπὶ δισχιλίουσ
 10 καὶ διακοσίους σταδίους παρήκειν συμβαίνει, παρὰ
 δὲ τὴν ἀπὸ μεσημβρίας τὸν Ἀπεννίνον ἐπὶ τρισχι-
 11 λίουσ ἑξακοσίους. βάσειός γε μὴν τάξιν λαμβάνει
 τοῦ παντὸς σχήματος ἢ παραλία τοῦ κατὰ τὸν Ἀδρίαν 15
 κόλπον· τὸ δὲ μέγεθος τῆς βάσειός ἐστὶν ἀπὸ πόλεως
 Σήνης ἕως ἐπὶ τὸν μυχὸν ὑπὲρ τοὺς δισχιλίουσ
 12 σταδίους καὶ πεντακοσίους, ὥστε τὴν πᾶσαν περι-
 μετρον τῶν προειρημένων πεδίων μὴ πολὺ λείπειν
 15 τῶν μυρίων σταδίων. περὶ γε μὴν τῆς ἀρετῆς οὐδ' 20
 εἰπεῖν ῥάδιον. σίτου τε γὰρ τοσαύτην ἀφθονίαν
 ὑπάρχειν συμβαίνει κατὰ τοὺς τόπους ὥστ' ἐν τοῖς
 καθ' ἡμᾶς καιροῖς πολλάκις τεττάρων ὀβολῶν εἶναι
 τῶν πυρῶν τὸν Σικελικὸν μέδιμνον, τῶν δὲ κρι-
 θῶν δυεῖν, τοῦ δ' οἴνου τὸν μετρογῆν ἰσόκριθον. 25
 2 ἐλύμου γε μὴν καὶ κέγχρου τελέως ὑπερβάλλουσα
 δαψίλεια γίνεται παρ' αὐτοῖς. τὸ δὲ τῶν βαλά-
 νων πλῆθος τὸ γινόμενον ἐκ τῶν κατὰ διάστημα
 δρυμῶν ἐν τοῖς πεδίοις ἐκ τούτων ἂν τις μάλιστα
 3 τεκμήραιο· πλείστων γὰρ ὑλκῶν ἱερείων κοπτομέ- 30
 νων ἐν Ἰταλίᾳ διὰ τε τὰς εἰς τοὺς ἰδίους βίους καὶ 116.

τὰς εἰς τὰ στρατόπεδα παραθέσεις, τὴν ὀλοσχερε-
 στάτην χορηγίαν ἐκ τούτων συμβαίνει τῶν πεδίων
 αὐτοῖς ὑπάρχειν. περὶ δὲ τῆς κατὰ μέρος εὐωνίας 4
 καὶ δαυιλείας τῶν πρὸς τὴν τροφήν ἀνηκόντων οὐ-
 5 τως ἂν τις ἀκριβέστατα κατανοήσειεν· ποιοῦνται γὰρ 5
 τὰς καταλύσεις οἱ διοδεύοντες τὴν χώραν ἐν τοῖς
 πανδοκείοις, οὐ συμφωνοῦντες περὶ τῶν κατὰ μέ-
 ρος ἐπιτηδείων, ἀλλ' ἐρωτῶντες πόσον τὸν ἄνδρα
 δέχεται. ὥς μὲν οὖν ἐπὶ τὸ πολὺ παρίενται τοὺς 6
 10 καταλύτας οἱ πανδοκεῖς, ὥς ἱκανὰ πάντ' ἔχειν τὰ
 121. πρὸς τὴν χρείαν, ἡμιασσαρίου· τοῦτο δ' ἔστι τέταρ-
 τον μέρος ὀβολοῦ· σπανίως δὲ τοῦθ' ὑπερβαίνουσι.
 τό γε μὴν πλῆθος τῶν ἀνδρῶν καὶ τὸ μέγεθος καὶ 7
 κάλλος τῶν σωμάτων, ἔτι δὲ τὴν ἐν τοῖς πολέμοις
 15 τόλμαν ἐξ αὐτῶν τῶν πράξεων σαφῶς ἔσται κα-
 ταμαθεῖν.

Τῶν δ' Ἄλπεων ἑκατέρας τῆς πλευρᾶς, τῆς ἐπὶ 8
 τὸν Ῥοδανὸν ποταμὸν καὶ τῆς ἐπὶ τὰ προειρημένα
 πεδία νενοῦσης, τοὺς βουνῶδεις καὶ γεῶδεις τόπους
 20 κατοικοῦσι τοὺς μὲν ἐπὶ τὸν Ῥοδανὸν καὶ τὰς ἄρ-
 κτους ἐστραμμένους Γαλάται Τρανσαλπῖνοι προσ-
 αγορευόμενοι, τοὺς δ' ἐπὶ τὰ πεδία Ταυρίσκοι καὶ
 Ἄγωνες καὶ πλείω γένη βαρβάρων ἕτερα. Τρανσ- 9
 αλπῖνοί γε μὴν οὐ διὰ τὴν τοῦ γένους, ἀλλὰ διὰ
 25 τὴν τοῦ τόπου διαφορὰν προσαγορεύονται· τὸ γὰρ
 τράνς ἐξερμηνευόμενόν ἐστι πέραν, διὸ τοὺς ἐπέ-
 κεινα τῶν Ἄλπεων Τρανσαλπῖνους καλοῦσι. τὰ δ' 10
 ἄκρα διὰ τε τὴν τραχύτητα καὶ τὸ πλῆθος τῆς ἐπι-
 μενούσης αἰὲ χιόνος ἀοίκητα τελέως ἐστίν. τὸν δ' 16
 30 Ἀπεννίνου ἀπὸ μὲν τῆς ἀρχῆς τῆς ὑπὲρ Μασσα-
 λίαν καὶ τῆς πρὸς τὰς Ἄλπεις συμπτώσεως Λιγυ-

στῖνοι κατοικοῦσιν, καὶ τὴν ἐπὶ τὸ Τυρρηρικὸν πέ-
λαγὸς αὐτοῦ πλευρὰν κεκλιμένην καὶ τὴν ἐπὶ τὰ
2 πεδία, παρὰ θάλατταν μὲν μέχρι πόλεως Πίσσης,
ἢ πρώτη κεῖται τῆς Τυρρησίας ὡς πρὸς τὰς δυ-
σμάς, κατὰ δὲ τὴν μεσόγαλιον ἕως τῆς Ἀρρητίνων 5
3 χώρας. ἐξῆς δὲ Τυρρηνοί· τούτοις δὲ συνεχεῖς ἐκά- 117.
τερον τὸ κλίμα νέμονται τῶν προειρημένων ὄρων
4 Ὀμβροί. λοιπὸν ὁ μὲν Ἀπεννίνος ἀπέχων τῆς κατὰ
τὸν Ἀδρίαν θαλάττης σταδίουσιν ὡσανεὶ πεντακοσί-
ους ἀπολείπει τὰ πεδία δεξιὸς ἀπονεύων, καὶ διὰ 10
μείσης τῆς λοιπῆς Ἰταλίας διήκων εἰς τὸ Σικελικὸν
122. 5 κατατείνει πέλαγος. τὸ δ' ἀπολειπόμενον μέρος πε-
δινὸν τῆς πλευρᾶς ἐπὶ θάλατταν καὶ πόλιν καθήκει
6 Σήνην. ὁ δὲ Πάδος ποταμός, ὑπὸ δὲ τῶν ποιητῶν
Ἑριδανὸς θρυλούμενος, ἔχει μὲν τὰς πηγὰς ἀπὸ 15
τῶν Ἀλπεων ὡς πρὸς τὴν κορυφὴν μᾶλλον τοῦ
προειρημένου σχήματος, καταφέρεται δ' εἰς τὰ πεδία,
7 ποιούμενος τὴν φύσιν ὡς ἐπὶ μεσημβρίαν. ἀφικό-
μενος δ' εἰς τοὺς ἐπιπέδους τόπους, ἐκκλίνας τῷ
φεύματι πρὸς ἕω φέρεται δι' αὐτῶν· ποιεῖ δὲ τὴν 20
ἐμβολὴν δυσὶ στόμασιν εἰς τοὺς κατὰ τὸν Ἀδρίαν
τόπους· τὸ δὲ πλεῖον ἀποτεμένεται μέρος τῆς πε-
διάδος χώρας εἰς τὰς Ἀλπεῖς καὶ τὸν Ἀδριατικὸν
8 μυχόν. ἄγει δὲ πλῆθος ὕδατος οὐδενὸς ἕλαττον
τῶν κατὰ τὴν Ἰταλίαν ποταμῶν διὰ τὸ τὰς φύσεις 25
τὰς ἐπὶ τὰ πεδία νενούσας ἀπὸ τε τῶν Ἀλπεων καὶ
τῶν Ἀπεννίνων ὄρων εἰς τοῦτον ἐμπίπτειν ἀπάσας
9 καὶ πανταχόθεν. μεγίστῳ δὲ καὶ καλλίστῳ φεύ-
ματι φέρεται περὶ κυνὸς ἐπιτολήν, ἀνξόμενος ὑπὸ
τοῦ πλήθους τῶν ἀνατηχομένων χιόνων ἐν τοῖς 30
10 προειρημένοις ὄρεσιν. ἀναπλεῖται δ' ἐκ θαλάττης

κατὰ τὸ στόμα τὸ καλούμενον Ὀλανα σχεδὸν ἐπὶ
 δισχιλίους σταδίους. τὴν μὲν γὰρ πρώτην ἐκ τῶν 11
 πηγῶν ἔχει ῥύσιν ἀπλήν, σχίζεται δ' εἰς δύο μέρη
 κατὰ τοὺς προσαγορευομένους Τριγαβόλους· τού-
 5 των δὲ τὸ μὲν ἕτερον στόμα προσονομάζεται Πα-
 δόα, τὸ δ' ἕτερον Ὀλανα. κείται δ' ἐπὶ τούτῳ λι- 12
 μῆν, οὐδενὸς τῶν κατὰ τὸν Ἀδρίαν ἦττω παρεχό-
 μενος ἀσφάλειαν τοῖς ἐν αὐτῷ καθορμιζομένοις.
 παρά γε μὴν τοῖς ἐγγχωρίοις ὁ ποταμὸς προσαγορευ-
 10 εται Βόδεγκος. τἄλλα δὲ τὰ περὶ τὸν ποταμὸν τοῦ- 13
 τον ἱστοροούμενα παρὰ τοῖς Ἑλλησι, λέγω δὴ τὰ
 περὶ Φαέθοντα καὶ τὴν ἐκείνου πτώσιν, ἔτι δὲ τὰ
 δάκρυα τῶν αἰγείρων καὶ τοὺς μελανείμονας τοὺς 118.
 περὶ τὸν ποταμὸν οἰκοῦντας, οὓς φασι τὰς ἐσθῆ-
 15 τας εἰσέτι νῦν φορεῖν τοιαύτας ἀπὸ τοῦ κατὰ Φαέ-
 θοντα πένθους, καὶ πᾶσαν δὴ τὴν τραγικὴν καὶ 14
 123. ταύτῃ προσεοικυῖαν ὕλην ἐπὶ μὲν τοῦ παρόντος
 ὑπερθησόμεθα διὰ τὸ μὴ λίσαν καθήκειν τῷ τῆς
 προκατασκευῆς γένει τὴν περὶ τῶν τοιούτων ἀκρι-
 20 βολογίαν. μεταλαβόντες δὲ καιρὸν ἐρμόττοντα ποι- 15
 ησόμεθα τὴν καθήκουσαν μνήμην, καὶ μάλιστα
 διὰ τὴν Τιμαίου περὶ τοὺς προειρημένους τόπους
 ἔγνωσαν.

Πλὴν ταῦτά γε τὰ πεδία τὸ καλαιὸν ἐνέμοντο 17
 25 Τυρρηνοί, καθ' οὓς χρόνους καὶ τὰ Φλέργαιά ποτε
 καλούμενα τὰ περὶ Καπύην καὶ Νώλην· ἃ δὴ καὶ
 διὰ τὸ πολλοῖς ἐμποδῶν εἶναι καὶ γνωρίζεσθαι με-
 γάλην ἐπ' ἀρετῇ δόξαν εἴληφεν. διὸ καὶ τοὺς ἱστο- 2
 ροῦντας τὰς Τυρρηνῶν δυναστείας οὐ χρῆ ποιεί-
 30 σθαι τὴν ἀναφορὰν ἐπὶ τὴν νῦν κατεχομένην ὑπ'
 αὐτῶν χώραν, ἀλλ' ἐπὶ τὰ προειρημένα πεδία καὶ

3 τας ἐκ τούτων τῶν τόπων ἀφορμὰς. οἷς ἐπιμιγνύ-
 μενοι κατὰ τὴν παράθρυσιν Κελτοὶ καὶ περὶ τὸ κάλ-
 λος τῆς χώρας ὀφθαλμιάσαντες, ἐκ μικρᾶς προφά-
 σεως μεγάλη στρατιᾷ παραδόξως ἐπελθόντες ἐξέβα-
 λον ἐκ τῆς περὶ τὸν Πάδου χώρας Τυρρηνοὺς καὶ 5
 4 κατέσχον αὐτοὶ τὰ πεδία. τὰ μὲν οὖν πρῶτα καὶ
 περὶ τὰς ἀνατολάς τοῦ Πάδου κείμενα Λάοι καὶ
 Δεβέκιοι, μετὰ δὲ τούτους Ἰνσοβρες κατώκησαν, ὃ
 μέγιστον ἔθνος ἦν αὐτῶν· ἐξῆς δὲ τούτοις παρὰ
 5 τὸν ποταμὸν Γονομάνοι. τὰ δὲ πρὸς τὸν Ἀδρίαν 10
 ἤδη προσήκοντα γένος ἄλλο πᾶν παλαιὸν διακατ-
 ἔσχεν· προσαγορεύονται δ' Οὐένετοι, τοῖς μὲν ἔθεσι
 καὶ τῷ κόσμῳ βραχεῖ διαφέροντες Κελτῶν, γλώττη
 6 δ' ἄλλοιά χρώμενοι. περὶ ὧν οἱ τραγωδιογράφοι
 πολὺν τινα πεποιήνται λόγον καὶ πολλὴν διατέθειν- 15
 7 ται τερατείαν. τὰ δὲ πέραν τοῦ Πάδου τὰ περὶ
 τὸν Ἀπεννίνου πρῶτοι μὲν Ἄναρες, μετὰ δὲ τού-
 τους Βοῖοι κατώκησαν· ἐξῆς δὲ τούτων ὡς πρὸς
 τὸν Ἀδρίαν Λίγγονες, τὰ δὲ τελευταῖα πρὸς θα-
 8 λάττη Σήνωνες. τὰ μὲν οὖν ἐπιφανέστατα τῶν κα- 119.
 124. τασχόντων τοὺς προειρημένους τόπους ἔθνῶν ταῦθ'
 9 ὑπῆρχεν. ᾧκουν δὲ κατὰ κώμας ἀτειχίστους, τῆς
 10 λοιπῆς κατασκευῆς ἄμοιροι καθεστῶτες. διὰ γὰρ τὸ
 στιβαδοκοιτεῖν καὶ κρεαφαγεῖν, ἔτι δὲ μηδὲν ἄλλο
 25 πλὴν τὰ πολεμικὰ καὶ τὰ κατὰ γεωργίαν ἀσκεῖν
 ἀπλοῦς εἶχον τοὺς βίους, οὔτ' ἐπιστήμης ἄλλης
 οὔτε τέχνης παρ' αὐτοῖς τὸ παράπαν γινωσκομέ-
 11 νης. ὑπαρξίς γε μὴν ἐκάστοις ἦν θρέμματα καὶ χρυ-
 σὸς διὰ τὸ μόνον ταῦτα κατὰ τὰς περιστάσεις ῥα-
 30 δῶς δύνασθαι πανταχῆ περιαγαγεῖν καὶ μεθιστάναι 30
 12 κατὰ τὰς αὐτῶν προαιρέσεις. περὶ δὲ τὰς ἐταιρείας

μεγίστην σπουδὴν ἐποιοῦντο διὰ τὸ καὶ φοβερώτατον καὶ δυνατώτατον εἶναι παρ' αὐτοῖς τοῦτον ὃς ἂν πλείστους ἔχειν δοκῇ τοὺς θεραπεύοντας καὶ συμπεριφερομένους αὐτῷ.

- 5 Τὰς μὲν οὖν ἀρχὰς οὐ μόνον τῆς χώρας ἐπεκρά-
 18 τουν, ἀλλὰ καὶ τῶν σύνεγγυς πολλοὺς ὑπηκόους
 ἐπεποίηντο, τῇ τόλμῃ καταπεπληγμένοι. μετὰ δέ 2
 τινα χρόνον μάχῃ νικήσαντες Ῥωμαίους καὶ τοὺς
 μετὰ τούτων παραταξαμένους, ἐπόμενοι τοῖς φεύγου-
 10 σι τρισὶ τῆς μάχης ἡμέραις ὕστερον κατέσχον αὐτὴν
 τὴν Ῥώμην πλὴν τοῦ Καπετωλίου. γενομένου δ' 3
 ἀντισπάσματος, καὶ τῶν Οὐενέτων ἐμβαλόντων εἰς
 τὴν χώραν αὐτῶν, τότε μὲν ποιησάμενοι συνθήκας
 πρὸς Ῥωμαίους καὶ τὴν πόλιν ἀποδόντες ἐπανῆλ-
 15 θον εἰς τὴν οἰκείαν. μετὰ δὲ ταῦτα τοῖς ἐμφυλίοις 4
 συνείχοντο πολέμοις· ἔνιοι δὲ καὶ τῶν τὰς Ἄλπεις
 κατοικούντων ὁρμὰς ἐποιοῦντο καὶ συνηθροίζοντο
 πολλάκις ἐπ' αὐτούς, θεωροῦντες ἐκ παραθέσεως
 τὴν παραγεγεννημένην αὐτοῖς εὐδαιμονίαν. ἐν ᾧ 5
 20 καιρῷ Ῥωμαῖοι τὴν τε σφετέραν δύναμιν ἀνέλαβον
 καὶ τὰ κατὰ τοὺς Λατίνους αὐθις πράγματα συν-
 εστήσαντο. παραγενομένων δὲ πάλιν τῶν Κελτῶν 6
 εἰς Ἄλβαν στρατεύματι μεγάλῳ μετὰ τὴν τῆς πό-
 λεως κατάληψιν ἔτει τριακοστῷ, τότε μὲν οὐκ ἐτόλ-
 25 μησαν ἀντεξαγαγεῖν Ῥωμαῖοι τὰ στρατόπεδα διὰ τὸ
 παραδόξου γενομένης τῆς ἐφόδου προκαταληφθῆναι
 καὶ μὴ καταταχῆσαι τὰς τῶν συμμάχων ἀθροίσαν- 120.
 7 τας δυνάμεις. αὐθις δ' ἐξ ἐπιβολῆς ἑτέρας ἔτει δω-
 125. δεκάτῳ μετὰ μεγάλης στρατιᾶς ἐπιπορευομένων προ-
 30 αισθόμενοι καὶ συναγείραντες τοὺς συμμάχους μετὰ
 πολλῆς προθυμίας ἀπήντων, σπεύδοντες συμβαλεῖν

8 καὶ διακινδυνεύσαι περὶ τῶν ὄλων. οἱ δὲ Γαλάται
 καταπλαγέντες τὴν ἔφοδον αὐτῶν καὶ διαστασιά-
 σαντες πρὸς σφᾶς νυκτὸς ἐπιγενομένης φυγῆ πα-
 ραπλησίαν ἐποίησαντο τὴν ἀποχώρησιν εἰς τὴν οἰ-
 9 κείαν. ἀπὸ δὲ τούτου τοῦ φόβου τριακαίδεκα μὲν 5
 ἔτη τὴν ἡσυχίαν ἔσχον, μετὰ δὲ ταῦτα συνορῶντες
 ἀύξανομένην τὴν Ῥωμαίων δύναμιν εἰρήνην ἐποι-
 19 ἤσαντο καὶ συνθήκας. ἐν αἷς ἔτη τριάκοντα μεί-
 ναντες ἔμπειδῶς, αὐθις γενομένου κινήματος ἐκ τῶν
 Τρανσαλπίνων, δεισαντες μὴ πόλεμος αὐτοῖς ἐγερεθῆ 10
 βαρῦς, ἀπὸ μὲν αὐτῶν ἔτρεψαν τὰς ὁρμὰς τῶν ἐξ-
 ανισταμένων, δωροφοροῦντες καὶ προτιθέμενοι τὴν
 συγγένειαν, ἐπὶ δὲ Ῥωμαίους παρώξυναν καὶ μετ-
 2 ἔσχον αὐτοῖς τῆς στρατείας. ἐν ἣ τὴν ἔφοδον ποι-
 ησάμενοι διὰ Τυρρηνίας, ὁμοῦ συστρατευσαμένων 15
 σφίσι Τυρρηνῶν, καὶ περιβαλόμενοι λείας πλῆθος
 ἐκ μὲν τῆς Ῥωμαίων ἐπαρχίας ἀσφαλῶς ἐπανῆλθον.
 3 εἰς δὲ τὴν οἰκείαν ἀφικόμενοι καὶ στασιάσαντες
 περὶ τὴν τῶν εἰλημμένων πλεονεξίαν τῆς τε λείας
 καὶ τῆς αὐτῶν δυνάμεως τὸ πλεῖστον μέρος δι- 20
 4 ἐφθειραν. τοῦτο δὲ σύννηθές ἐστι Γαλάταις πράτ-
 τειν, ἐπειδὴν σφετερίζονται τι τῶν πέλας, καὶ μά-
 λιστα διὰ τὰς ἀλόγους οἰνοφλυγίας καὶ πλησμονάς.
 5 μετὰ δὲ ταῦτα πάλιν ἔτι τετάρτῳ συμφορῶνῆσαν-
 τες ἄμα Σαννίται καὶ Γαλάται παρετάξαντο Ῥω- 25
 μαίοις ἐν τῇ Καμερτίων χώρα καὶ πολλοὺς αὐτῶν
 6 ἐν τῷ κινδύνῳ διέφθειραν. ἐν ᾧ καιρῷ προσφι-
 λονικήσαντες πρὸς το γερονδὸς ἐλάττωμ' αὐτοῖς Ῥω-
 μαῖοι μετ' ὀλίγας ἡμέρας ἐξῆλθον καὶ συμβαλόν-
 τες πᾶσι τοῖς στρατοπέδοις ἐν τῇ τῶν Σεντινατῶν 30
 χώρα πρὸς τοὺς προειρημένους τοὺς μὲν πλείστους

ἀπέκτειναν, τοὺς δὲ λοιποὺς ἠνάγκασαν προτροπά-
 126. δην ἐκάστους εἰς τὴν οἰκίαν φυγεῖν. διαγενο- 7
 μένων δὲ πάλιν ἐτῶν δέκα παρεγέροντο Γαλάται
 μετὰ μεγάλης στρατιᾶς, πολιορκήσαντες τὴν Ἄρρη- 121.
 5 τίνων πόλιν. Ῥωμαῖοι δὲ παραβοηθήσαντες καὶ 8
 συμβαλόντες πρὸ τῆς πόλεως ἠττήθησαν. ἐν δὲ
 τῇ μάχῃ ταύτῃ Δευκίου τοῦ στρατηγοῦ τελευτήσαν-
 τος Μάνιον ἐπικατέστησαν τὸν Κόριον. οὗ πρε- 9
 σβεντὰς ἐπέμψαντος εἰς Γαλατίαν ὑπὲρ τῶν αἰχμα-
 10 λώτων, παρασπονδήσαντες ἐπανείλοντο τοὺς πρέ-
 σβεις. τῶν δὲ Ῥωμαίων ὑπὸ τὸν θυμὸν ἐκ χειρὸς 10
 ἐπιστρατευσαμένων, ἀπαντήσαντες συνέβαλλον οἱ Σή-
 νωνες καλούμενοι Γαλάται. Ῥωμαῖοι δ' ἐκ παρα- 11
 τάξεως κρατήσαντες αὐτῶν τοὺς μὲν πλείστους ἀ-
 15 ἐκτειναν, τοὺς δὲ λοιποὺς ἐξέβαλον, τῆς δὲ χώρας
 ἐγένοντο πάσης ἐγκρατεῖς. εἰς ἣν καὶ πρώτην τῆς 12
 Γαλατίας ἀποικίαν ἔστειλαν τὴν Σήνην προσαγο-
 ρευομένην πόλιν, ὁμώνυμον οὔσαν τοῖς πρότερον
 αὐτὴν κατοικοῦσι Γαλάταις, ὑπὲρ ἧς ἀρτίως διεσα- 13
 20 φήσαμεν, φάσκοντες αὐτὴν παρὰ τὸν Ἀδρίαν ἐπὶ
 τῷ πέρατι κείσθαι τῶν περὶ τὸν Πάδον πεδίων.
 οἱ δὲ Βοῖοι θεωροῦντες ἐκπεπτωκότας τοὺς Σή- 20
 νωνας, καὶ δειδαντες περὶ σφῶν καὶ τῆς χώρας
 μὴ πάθωσι τὸ παραπλήσιον ἐξεστράτευσαν πανδη-
 25 μεὶ παρακαλέσαντες Τυρρηνοὺς. ἀθροισθέντες δὲ 2
 περὶ τὴν Ὀάδμονα προσαγορευομένην λίμνην παρ-
 ετάξαντο Ῥωμαίοις. ἐν δὲ τῇ μάχῃ ταύτῃ Τυρρη- 3
 νῶν μὲν οἱ πλείστοι κατεκόπησαν, τῶν δὲ Βοίων
 τελέως ὀλίγοι διέφυγον. οὐ μὴν ἀλλὰ τῷ κατὰ πό- 4
 30 δας ἐνιαυτῷ συμφρονήσαντες αὐθις οἱ προειρημέ-
 νοι καὶ τοὺς ἄρτι τῶν νέων ἠβῶντας καθοπλίσαν-

- 5 τες παρετάξαντο πρὸς Ῥωμαίους. ἠττηθέντες δ'
 ὀλοσχερῶς τῇ μάχῃ μόλις εἶξαν ταῖς ψυχαῖς καὶ δια-
 6 πρεσβευσάμενοι περὶ σπονδῶν καὶ διαλύσεων συν-
 6 θήκας ἔθεντο πρὸς Ῥωμαίους. ταῦτα δὲ συνέβαινε
 γίνεσθαι τῷ τρίτῳ πρότερον ἔτει τῆς Πύρρου δια-
 5 βάσεως εἰς τὴν Ἰταλίαν, πέμπτῳ δὲ τῆς Γαλατῶν περὶ
 7 Δελφῶν διαφθορᾶς. ἐν γὰρ τούτοις ἡ τύχη τοῖς
 καιροῖς ὥσανεὶ λοιμικὴν τινα πολέμου διάθεσιν ἐπ-
 127. 8 ἔστησε πᾶσι Γαλάταις. ἐκ δὲ τῶν προειρημένων
 ἀγῶνων δύο τὰ κάλλιστα συνεκύρησε Ῥωμαίοις· τοῦ 10
 γὰρ κατακόπτεσθαι συνήθειαν ἐσχηκότες ὑπὸ Γα-
 λατῶν οὐδὲν ἠδύναντο δεινότερον ἰδεῖν οὐδὲ προσ- 122.
 9 δοκῆσαι τῶν αὐτοῖς ἤδη πεπραγμένων· ἐξ ὧν πρὸς
 τε Πύρρον ἀθλήται τέλειοι γεγονότες τῶν κατὰ πό-
 10 λεμον ἔργων συγκατέστησαν, τὴν τε Γαλατῶν τόλ- 15
 μαν ἐν καιρῷ καταπληξάμενοι λοιπὸν ἀπερισπάστως
 τὸ μὲν πρῶτον πρὸς Πύρρον περὶ τῆς Ἰταλίας ἐπο-
 λέμου, μετὰ δὲ ταῦτα πρὸς Καρχηδονίους ὑπὲρ τῆς
 Σικελιωτῶν ἀρχῆς διηγωνίζοντο.
- 21 Γαλάται δ' ἐκ τῶν προειρημένων ἐλαττωμάτων 20
 ἔτη μὲν πέντε καὶ τετταράκοντα τὴν ἡσυχίαν ἔσχον,
 2 εἰρήνην ἄγοντες πρὸς Ῥωμαίους. ἐπεὶ δ' οἱ μὲν
 αὐτόπται γεγονότες τῶν δεινῶν ἐκ τοῦ ζῆν ἐξεχώ-
 ρησαν διὰ τὸν χρόνον, ἐπεγέροντο δὲ νέοι, θυμοῦ
 μὲν ἀλογίστου πλήρεις, ἄπειροι δὲ καὶ ἀόρατοι παν- 25
 3 τὸς κακοῦ καὶ πάσης περιστάσεως, αὐθις ἤρξαντο
 τὰ καθεστῶτα κινεῖν, ὃ φύσιν ἔχει γίνεσθαι καὶ
 τραχύνεσθαι μὲν ἐκ τῶν τυχόντων πρὸς Ῥωμαίους,
 4 ἐπισπᾶσθαι δὲ τοὺς ἐκ τῶν Ἄλπεων Γαλάτας. τὸ
 μὲν οὖν πρῶτον χωρὶς τοῦ πλήθους δι' αὐτῶν τῶν 30
 ἡγουμένων ἐν ἀπορρήτοις ἐπράττετο τὰ προειρη-

μένα. διὸ καὶ παραγενομένων τῶν Τρανσαλπίνων ἕως Ἀριμίνου μετὰ δυνάμεως, διαπιστήσαντα τὰ πλήθη τῶν Βοίων καὶ στασιάζαντα πρὸς τε τοὺς ἑαυτῶν προεστῶτας καὶ πρὸς τοὺς παραγεγονότας ἀνέλκον μὲν τοὺς ἰδίους βασιλεῖς Ἄτιν καὶ Γάλατον, κατέκοψαν δ' ἀλλήλους, συμβαλόντες ἐκ παρατάξεων. ὅτε δὴ καὶ Ῥωμαῖοι κατάφοβοι γενόμενοι τὴν ἔφοδον ἐξῆλθον μετὰ στρατοπέδου· συνέντες δὲ τὴν ἀνθαίρετον καταφθορὰν τῶν Γαλατῶν αὐτίς ἀνεχώρησαν εἰς τὴν οἰκίαν. μετὰ δὲ τοῦτον τὸν φόβον ἔτει πέμπτῳ, Μάρκου Λεπέδου στρατηγούντος, κατεκληρούχησαν ἐν Γαλατία Ῥωμαῖοι τὴν Πικεντίνην προσαγορευομένην χώραν, ἐξ ἧς νικήσαντες ἐξέβαλον τοὺς Σήνανας προσαγορευομένους Γαλάτας, Γαῖου Φλαμινίου ταύτην τὴν δημαγωγίαν εἰσηγησαμένου καὶ πολιτείαν, ἣν δὴ καὶ Ῥωμαίοις ὥς ἔπος εἰπεῖν φατέον ἀρχηγὸν μὲν γενέσθαι τῆς ἐπὶ τὸ χεῖρον τοῦ δήμου διαστροφῆς, αἰτίαν δὲ καὶ τοῦ μετὰ ταῦτα πολέμου συστάντος αὐτοῖς πρὸς τοὺς προειρημένους. πολλοὶ μὲν γὰρ τῶν Γαλατῶν ὑπεδύοντο τὴν πρᾶξιν, μάλιστα δ' οἱ Βοῖοι διὰ τὸ συντερμονεῖν τῇ τῶν Ῥωμαίων χώρᾳ, νομίσαντες οὐχ ὑπὲρ ἡγεμονίας ἔτι καὶ δυναστείας Ῥωμαίους τὸν πρὸς αὐτοὺς ποιήσασθαι πόλεμον, ἀλλ' ὑπὲρ ὀλοσχεροῦς ἐξαναστάσεως καὶ καταφθορᾶς.

Διόπερ εὐθέως τὰ μέγιστα τῶν ἔθνῶν, τό τε τῶν Ἰνσὸμβρων καὶ Βοίων, συμφρονήσαντα διεπέμποντο πρὸς τοὺς κατὰ τὰς Ἄλπεις καὶ περὶ τὸν Ῥοδανὸν ποταμὸν κατοικοῦντας Γαλάτας, προσαγορευομένους δὲ διὰ τὸ μισθοῦ στρατεύειν Γαισάτους·

2 ἢ γὰρ λέξις αὕτη τοῦτο σημαίνει κυρίως. ὦν τοῖς
 βασιλεῦσι Κογκολιτάνῳ καὶ Ἀνηροέστῳ παραντίκα
 μὲν χρυσίῳ προτείναντες πλῆθος, εἰς τὸ μέλλον
 (δ') ὑποδεικνύντες τὸ μέγεθος τῆς Ῥωμαίων εὐδαι-
 μονίας καὶ τὸ πλῆθος τῶν ὑπαρχόντων αὐτοῖς ἀγα- 5
 θῶν, ἐὰν κρατήσωσι, προετρέποντο καὶ παρώξυνον
 3 πρὸς τὴν ἐπὶ Ῥωμαίους στρατείαν. ῥαδίως δ' ἐπει-
 σαν, ἅμα τοῖς προειρημένοις διδόντες μὲν τὰ πιστὰ
 περὶ τῆς αὐτῶν συμμαχίας, ἀναμιμνήσκοντες δὲ τῆς
 4 τῶν ἰδίων προγόνων πράξεως αὐτούς· ἐν ἧ' κείνοι 10
 στρατεύσαντες οὐ μόνον ἐνίκησαν μαχόμενοι Ῥω-
 μαίους, ἀλλὰ καὶ μετὰ τὴν μάχην ἐξ ἐφόδου κατ-
 5 ἔσχον αὐτὴν τὴν Ῥώμην· γενόμενοι δὲ καὶ τῶν
 ὑπαρχόντων ἀπάντων ἐγκρατεῖς καὶ τῆς πόλεως
 αὐτῆς ἐπὶ μῆνας κυριεύσαντες, τέλος ἐθέλουσι καὶ 15
 μετὰ χάριτος παραδόντες τὴν πόλιν, ἄθραυστοι καὶ
 ἀσινεῖς ἔχοντες τὴν ὠφέλειαν εἰς τὴν οἰκείαν ἐπ-
 6 ανῆλθον. ὦν ἀκούοντες οἱ περὶ αὐτοὺς ἡγεμόνες
 129. οὕτω παρωρμηθήσαν ἐπὶ τὴν στρατείαν ὥστε μηδέ-
 ποτε μήτε πλείους μήτ' ἐνδοξότερους μήτε μαχιμῶ- 20
 τέρους ἄνδρας ἐξελθεῖν ἐκ τούτων τῶν τόπων τῆς
 7 Γαλατίας. κατὰ δὲ τοὺς καιροὺς τούτους Ῥωμαῖοι
 τὰ μὲν ἀκούοντες τὰ δὲ καταμαντευόμενοι τὸ μέλ-
 λον εἰς φόβους ἐνέπιπτον συνεχεῖς καὶ ταραχὰς
 8 ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε ποτὲ μὲν στρατόπεδα καταγρά- 25
 φειν καὶ σίτου καὶ τῶν ἐπιτηδείων ποιεῖσθαι παρα-
 σκευάς, ποτὲ δὲ καὶ τὰς δυνάμεις ἐξάγειν ἐπὶ τοὺς 124.
 ὄρους, ὡς ἤδη παρόντων εἰς τὴν χώραν τῶν πολε-
 μίων, οὐδέπω κεκινηκότων ἐκ τῆς οἰκείας τῶν Κελ-
 9 τῶν. οὐκ ἐλάχιστα δὲ συνήργησεν καὶ Καρχηδο- 30
 νίοις τοῦτο τὸ κίνημα πρὸς τὸ κατασκευάσασθαι τὰ

κατὰ τὴν Ἰβηρίαν ἀσφαλῶς. Ῥωμαῖοι γάρ, ὡς καὶ 10
 πρόσθεν ἡμῖν εἴρηται, κρίνοντες ἀναγκαιότερα ταῦτα
 διὰ τὸ πρὸς ταῖς πλευραῖς αὐτῶν ὑπάρχειν παρορᾶν
 ἠναγκάζοντο τὰ κατὰ τὴν Ἰβηρίαν, σπουδάζοντες
 5 πρότερον ἐν καλῷ θείσθαι τὰ κατὰ τοὺς Κελτούς.
 διόπερ ἀσφαλισάμενοι τὰ πρὸς τοὺς Καρχηδονίους 11
 διὰ τῶν πρὸς τὸν Ἀσδρούβαν ὁμολογιῶν, ὑπὲρ ὧν
 ἄκρι δεδηλώκαμεν, ἐνεχείρησαν ὁμοθυμαδὸν ἐν τού-
 τοις τοῖς καιροῖς πρὸς τοὺς κατὰ (τὴν Ἰταλίαν) πολε-
 10 μίους, νομίζοντες συμφέρειν σφίσι τὸ διακριθῆναι
 πρὸς τούτους.

Οἱ δὲ Γαισάται Γαλάται συστησάμενοι δύνανται 23
 πολυτελεῆ καὶ βαρεῖαν ἤκον ὑπεράραντες τὰς Ἄλ-
 πεις εἰς τὸν Πάδον ποταμὸν ἔτει μετὰ τὴν τῆς χώ-
 15 ρας διάδοσιν ὀγδόῳ. τὸ μὲν οὖν τῶν Ἰνσόμβρων 2
 καὶ Βοίων γένος ἔμεινε γενναίως ἐν ταῖς ἐξ ἀρχῆς
 ἐπιβολαῖς, οἱ δ' Οὐένετοι καὶ Γονομάνοι, διαπρε-
 σβενσαμένων Ῥωμαίων, τούτοις εἴλοντο συμμαχεῖν.
 διὸ καὶ μέρος τι τῆς δυνάμεως καταλιπεῖν ἠναγκά- 3
 20 σθησαν οἱ βασιλεῖς τῶν Κελτῶν φυλακῆς χάριν τῆς
 χώρας πρὸς τὸν ἀπὸ τούτων φόβον. αὐτοὶ δ' ἐξά- 4
 ραντες παντὶ τῷ στρατεύματι κατατεταρρηκώτως
 ὤρμησαν, ποιούμενοι τὴν πορείαν ὡς ἐπὶ Τυρρη-
 180. νίας, ἔχοντες πεζοὺς μὲν εἰς πεντακισμυρίους, ἰπ-
 25 πεῖς δὲ καὶ συνωρίδας εἰς δισμυρίους. Ῥωμαῖοι δ' 5
 ὡς θᾶπτον ἤκουσαν τοὺς Κελτοὺς ὑπερβεβληκέναι
 τὰς Ἄλπεις, Λεύκιον μὲν Αἰμίλιον ὑπάτον μετὰ
 δυνάμεως ἐξαπέστειλαν ὡς ἐπ' Ἀριμίνου, τηρήσοντα
 ταύτη τῶν ἐναντίων τὴν ἐφοδον, ἕνα δὲ τῶν ἐξα-
 30 πελέκειων εἰς Τυρρηνίαν. ὁ μὲν γὰρ ἕτερος τῶν 6
 ὑπάτων Γάιος Ἀτίλιος προσεληλυθὼς ἔτυχεν εἰς

- 7 Σαρδόνα μετὰ τῶν στρατοπέδων, οἱ δ' ἐν τῇ Ῥώμῃ
 πάντες περιδεεῖς ἦσαν, μέγαν καὶ φοβερὸν αὐτοῖς 125.
 ὑπολαμβάνοντες ἐπιφέρεσθαι κίνδυνον. ἔπασχον δὲ
 τοῦτ' εἰκότως, ἔτι περὶ Γαλατῶν ἐγκαθημένου ταῖς
 8 ψυχαῖς αὐτῶν τοῦ παλαιοῦ φόβου. διὸ καὶ πρὸς 5
 ταύτην ἀναφέροντες τὴν ἔννοιαν τὰ μὲν συνήθροι-
 ζον, τὰ δὲ κατέγραφον στρατόπεδα, τοῖς δ' ἐτοίμοις
 9 εἶναι παρήγγελον τῶν συμμάχων. καθόλου δὲ τοῖς
 ὑποτεταγμένοις ἀναφέρειν ἐπέταξαν ἀπογραφὰς τῶν
 ἐν ταῖς ἡλικίαις, σπουδάζοντες εἰδέναι τὸ σύμπαν 10
 11 πλῆθος τῆς ὑπαρχούσης αὐτοῖς δυνάμεως. σίτου
 δὲ καὶ βελῶν καὶ τῆς ἄλλης ἐπιτηδειότητος πρὸς
 πόλεμον τηλικαύτην ἐποιήσαντο κατασκευὴν ἡλίκην
 12 οὐδεὶς πω μνημονεύει πρότερον. συνηργεῖτο δ'
 13 αὐτοῖς πάντα καὶ πανταχόθεν ἐτοίμως. καταπε- 15
 πληγμένοι γὰρ οἱ τὴν Ἰταλίαν οἰκοῦντες τὴν τῶν
 Γαλατῶν ἔφοδον οὐκέτι Ῥωμαίοις ἠγοῦντο συμμα-
 χεῖν οὐδὲ περὶ τῆς τούτων ἡγεμονίας γίνεσθαι τὸν
 πόλεμον, ἀλλὰ περὶ σφῶν ἐνόμιζον ἕκαστοι καὶ τῆς
 ἰδίας πόλεως καὶ χώρας ἐπιφέρεσθαι τὸν κίνδυνον. 20
 14 διόπερ ἐτοίμως τοῖς παραγγελλομένοις ὑπήκουον.
- 24 Ἴνα δὲ συμφανὲς ἐπ' αὐτῶν γένηται τῶν ἔργων
 ἡλίκους Ἀννίβας ἐτόλμησε πράγμασιν ἐπιθέσθαι
131. [μετὰ δὲ ταῦτα] καὶ πρὸς ἡλίκην δυναστείαν παρα-
 βόλως ἀντοφθαλμήσας ἐπὶ τοσοῦτο καθίκετο τῆς 25
 προθέσεως ὥστε τοῖς μεγίστοις συμπτώμασι περι-
 2 βάλλειν Ῥωμαίους, φητέον ἂν εἴη τὴν παρασκευὴν
 καὶ τὸ πλῆθος τῆς ὑπαρχούσης αὐτοῖς τότε δυνά-
 3 μεως. μετὰ μὲν δὴ τῶν ὑπάτων ἐξεληλύθει τέτταρα
 στρατόπεδα Ῥωμαϊκά, πεντάκις μὲν χιλίους καὶ 30
 διακοσίους πεζούς, ἰπκεῖς δὲ τριακοσίους ἔχον

ἕκαστον. σύμμαχοι δὲ μεθ' ἑκατέρων ἦσαν οἱ συν- 4
 ἄμφω πεζοὶ μὲν τρισμύριοι, δισχίλιοι δ' ἵππεις.
 τῶν δ' ἐκ τοῦ καιροῦ προσβοηθησάντων εἰς τὴν 5
 Ῥώμην Σαβίνων καὶ Τυρρηνῶν ἵππεις μὲν ἦσαν
 5 εἰς τετρακισχιλίους, πεζοὶ δὲ πλείους τῶν πεντακισ-
 μυρίων. τούτους μὲν ἀθροίσαντες ὡς ἐπὶ Τυρρη- 6 126.
 νίας προεκάθισαν, ἐξαπέλεκον αὐτοῖς ἡγεμόνα συ-
 στήσαντες. οἱ δὲ τὸν Ἀπεννῖνον κατοικοῦντες Ὀμ- 7
 βροὶ καὶ Σαρσινάτοι συνήχθησαν εἰς δισμύρους,
 10 μετὰ δὲ τούτων Οὐένετοι καὶ Γονομάνοι δισμύριοι.
 τούτους δ' ἔταξαν ἐπὶ τῶν ὄρων τῆς Γαλατίας, ἵν' 8
 ἐμβαλόντες εἰς τὴν τῶν Βοίων χώραν ἀντιπερι-
 σπῶσι τοὺς ἐξεληλυθότας. τὰ μὲν οὖν προκαθ-
 ἡμενα στρατόπεδα τῆς χώρας ταῦτ' ἦν. ἐν δὲ τῇ 9
 15 Ῥώμῃ διέτριβον ἡτοιμασμένοι χάριν τῶν συμβαι-
 νόντων ἐν τοῖς πολέμοις, ἐφεδρείας ἔχοντες τάξιν,
 Ῥωμαίων μὲν αὐτῶν πεζοὶ δισμύριοι, μετὰ δὲ τού-
 των ἵππεις χίλιοι καὶ πεντακόσιοι, τῶν δὲ συμμά-
 χων πεζοὶ μὲν τρισμύριοι, δισχίλιοι δ' ἵππεις. κα- 10
 20 ταγραφαὶ δ' ἀνηνέχθησαν Λατίνων μὲν ὀκτακισ-
 μύριοι πεζοί, πεντακισχίλιοι δ' ἵππεις, Σαννιτῶν
 δὲ πεζοὶ μὲν ἑπτακισμύριοι, μετὰ δὲ τούτων ἵππεις
 ἑπτακισχίλιοι, καὶ μὴν Ἰαπύγων καὶ Μεσσαπίων 11
 συνάμφω πεζῶν μὲν πέντε μυριάδες, ἵππεις δὲ μύ-
 25 ριοὶ σὺν ἑξακισχιλίοις, Λευκανῶν δὲ πεζοὶ μὲν τρις- 12
 132. μύριοι, τρισχίλιοι δ' ἵππεις, Μαρσῶν δὲ καὶ Μαρ-
 ρουκίνων καὶ Φερεντάνων, ἔτι δ' Οὐεστίνων πεζοὶ
 μὲν δισμύριοι, τετρακισχίλιοι δ' ἵππεις. ἔτι γε 13
 μὴν καὶ ἐν Σικελίᾳ καὶ Τάραντι στρατόπεδα δύο παρ-
 30 εφῆδρευεν, ὧν ἑκάτερον ἦν ἀνὰ τετρακισχιλίους
 καὶ διακοσίους πεζούς, ἵππεις δὲ διακοσίους. Ῥω- 14

μαίων δὲ καὶ Καμπανῶν ἢ πληθὺς πεζῶν μὲν εἰς
 εἰκοσι καὶ πέντε κατελέχθησαν μυριάδες, ἰππέων
 δ' ἐπὶ ταῖς δύο μυριάσιν ἐπῆσαν ἔτι τρεῖς χιλιάδες.
 15 ὥστ' εἶναι τὸ [κεφάλαιον τῶν μὲν προκαθημένων
 τῆς Ῥώμης δυνάμεων πεζοὶ μὲν ὑπὲρ πεντεκαίδεκα
 16 μυριάδες, ἰππεῖς δὲ πρὸς ἑξακισχιλλίους, τὸ δὲ] σύμ-
 παν πλῆθος τῶν δυναμένων ὅπλα βαστάζειν, αὐτῶν
 τε Ῥωμαίων καὶ τῶν συμμάχων, πεζῶν ὑπὲρ τὰς
 ἑβδομήκοντα μυριάδας, ἰππέων δ' εἰς ἑπτὰ μυριά-
 17 δας. ἐφ' οὓς Ἀννίβας ἐλάττους ἔχων δισμυρίων 10
 ἐπέβαλεν εἰς τὴν Ἰταλίαν. περὶ μὲν οὖν τούτων 127.
 ἐν τοῖς ἑξῆς σαφέστερον ἐκποιήσει κατανοεῖν.

25 Οἱ δὲ Κελτοὶ κατάραντες εἰς τὴν Τυρρηνίαν ἐπ-
 επορεύοντο τὴν χώραν, πορθοῦντες ἀδεῶς· οὐδενὸς
 δ' αὐτοῖς ἀντιτακτομένου, τέλος ἐπ' αὐτὴν ὄρμησαν 16
 2 τὴν Ῥώμην. ἤδη δ' αὐτῶν περὶ πόλιν ὄντων ἢ
 καλεῖται μὲν Κλούσιον, ἀπέχει δ' ἡμερῶν τριῶν
 ὁδὸν ἀπὸ τῆς Ῥώμης, προσαγγέλλεται διότι κατόπιν
 αὐτοῖς ἔπονται καὶ συνάπτουσιν αἱ προκαθήμεναι
 3 τῶν Ῥωμαίων ἐν τῇ Τυρρηνίᾳ δυνάμεις. οἱ δ' ἀκού- 20
 σαντες ἐξ ὑποστροφῆς ἀπήντων, σπεύδοντες τούτοις
 4 συμβαλεῖν. ἐγγίσαντες δ' ἀλλήλοις ἤδη περὶ δυ-
 σμὰς ἡλίου, τότε μὲν ἐν συμμέτρῳ διαστήματι κατα-
 5 στρατοπεδεύσαντες ἠύλισθησαν ἀμφοτέρω. τῆς δὲ
 νυκτὸς ἐπιγενομένης πῦρ ἀνακαύσαντες οἱ Κελτοὶ 25
 τοὺς μὲν ἰππεῖς ἀπέλιπον, συντάξαντες ἅμα τῷ φωτὶ
 138. συμφανεῖς γενομένους τοῖς πολεμίοις ὑποχωρεῖν κατὰ
 6 τὸν αὐτὸν στίβον. αὐτοὶ δὲ λαθραίαν ποιησάμενοι
 τὴν ἀποχώρησιν ὡς ἐπὶ πόλιν Φαισόλαν αὐτοῦ παρ-
 ενέβαλον, πρόθεσιν ἔχοντες ἅμα μὲν ἐκδέχεσθαι 30
 τοὺς ἑαυτῶν ἰππεῖς, ἅμα δὲ παραδόξως ἐνοχλήσαι

τὴν τῶν ὑπεναντίων ἐφοδὸν. οἱ δὲ Ῥωμαῖοι τῆς 7
 ἡμέρας ἐπιγενομένης συνιδόντες τοὺς ἱππεῖς αὐτοὺς
 καὶ νομίσαντες τοὺς Κελτοὺς ἀποδεδρακέναι, κατὰ
 σπουδὴν ἠκολούθουν τοῖς ἱππεῦσιν κατὰ τὴν ἐκείνων
 5 ἀποχώρησιν. ἅμα δὲ τῷ συνεγγίζειν τοῖς πολεμίοις 8
 διαναστάντων τῶν Κελτῶν καὶ συμπεσόντων αὐτοῖς
 ἦν ἀγὼν τὰς ἀρχὰς ἐξ ἀμφοῖν βίαιος. τέλος δὲ καθ' 9
 ὑπερχόντων τῶν Κελτῶν τῇ τόλμῃ καὶ τῷ πλήθει,
 συνέβη διαφθαρεῖν μὲν τῶν Ῥωμαίων οὐκ ἐλάτ-
 10 τους ἑξακισχιλίων, τοὺς δὲ λοιποὺς φεύγειν· ὧν οἱ
 πλείους πρὸς τινα τόπον ἐρυμνὸν ἀποχωρήσαντες
 ἔμενον. οὗς τὸ μὲν πρῶτον οἱ Κελτοὶ πολιορκεῖν 10
 ἐπεβάλλοντο· κακῶς δ' ἀπαλλάττοντες ἐκ τῆς προγε-
 γενημένης ἐν τῇ νυκτὶ πορείας καὶ κακοπαθείας καὶ
 15 ταλαιπωρίας ὄρμησαν πρὸς ἀνάπαυσιν καὶ θερα-
 πείαν, φυλακὴν ἀπολιπόντες τῶν ἰδίων ἱππέων περὶ
 τὸν λόφον, πρόθεσιν ἔχοντες κατὰ τὴν ἐπιούσαν 11
 πολιορκεῖν τοὺς συμπεφευγότες, εἰ μὴ παραδῶσιν 128.
 ἑαυτοὺς ἐκουσίως.

20 Κατὰ δὲ τὸν καιρὸν τοῦτον Λεύκιος Αἰμίλιος ὁ 26
 προκαθήμενος ἐπὶ τῶν κατὰ τὸν Ἀδρίακὸν τόπων
 ἀκούσας τοὺς Κελτοὺς διὰ Τυρρηνίας ἐμβεβληκότας
 συνεγγίζειν τῇ Ῥώμῃ, παρῆν βοηθῶν κατὰ σπου-
 δὴν εὐτυχῶς εἰς δέοντα καιρὸν. καταστρατοπεδεύ- 2
 25 σαντος δ' αὐτοῦ σύνεγγυς τῶν πολεμίων, κατιδόν-
 τες τὰ πυρὰ καὶ νοήσαντες τὸ γεγονός οἱ συμπεφευ-
 γότες ἐπὶ τὸν λόφον ταχέως ἀναθαρρήσαντες ἐξ-
 ἀπέστειλαν αὐτῶν τινὰς τῆς νυκτὸς ἀνόπλους διὰ
 τῆς ὕλης ἀναγγελοῦντας τῷ στρατηγῷ τὸ συμβεβη-
 30 κός. ὁ δὲ διακούσας καὶ θεωρῶν οὐδὲ διαβούλιον 3
 αὐτῷ καταλειπόμενον ὑπὲρ τῶν ἐνεστῶτων, τοῖς

μὲν χιλιάρχοις ἅμα τῷ φωτὶ παρήγγειλε τοὺς πεζοὺς
 184. ἐξάγειν, αὐτοὺς δὲ τοὺς ἵππεις ἀναλαβὼν καθηγείτο
 τῆς δυνάμεως, ποιούμενος τὴν πορείαν ἐπὶ τὸν
 4 προειρημένον βουνόν. οἱ δὲ τῶν Γαλατῶν ἡγε-
 μόνες ἀφορῶντες τὰ πυρὰ τῆς νυκτὸς καὶ συλλογι- 5
 ζόμενοι τὴν παρουσίαν τῶν πολεμίων συνήδρευον.
 5 οἷς Ἀνηροέστης ὁ βασιλεὺς γνώμην εἰσέφερε λέγων
 ὅτι δεῖ τοσαύτης λείας ἐγκρατεῖς γεγονότας — ἦν γὰρ,
 ὡς ἔοικε, καὶ τὸ τῶν σωμάτων καὶ θρεμμάτων
 πλῆθος, ἔτι δὲ τῆς ἀποσκευῆς ἧς εἶχον, ἀμύθητον — 10
 6 διόπερ ἔφη δεῖν μὴ κινδυνεύειν ἔτι μηδὲ παραβάλλε-
 σθαι τοῖς ἔλοις, ἀλλ' εἰς τὴν οἰκίαν ἀδεῶς ἐπανάγειν·
 ταῦτα δ' ἀποσκευασαμένους καὶ γενομένους εὐζώνους
 αὐτοῖς ἐγχειρεῖν ὀλοσχερῶς, ἐὰν δοκῇ, τοῖς Ῥωμαίων
 7 πράγμασιν. δόξαντος δὲ σφίσι κατὰ τὴν Ἀνηροέστου 15
 γνώμην χρήσασθαι τοῖς παροῦσιν, οὗτοι μὲν τῆς
 νυκτὸς ταῦτα βουλευσάμενοι, πρὸ φωτὸς ἀναξέ-
 ξαντες προῆγον παρὰ θάλατταν διὰ τῆς Τυρρηνῶν
 8 χώρας. ὁ δὲ Λεύκιος ἀναλαβὼν ἐκ τοῦ βουνοῦ
 τὸ διασφριζόμενον τοῦ στρατοπέδου μέρος ἅμα ταῖς 20
 ἰδίαις δυνάμεσι τὸ μὲν διακινδυνεύειν ἐκ παρα-
 τάξεως οὐδαμῶς ἔκρινε συμφέρον, ἐπιτηρεῖν δὲ
 μᾶλλον καιροὺς καὶ τόπους εὐφνεῖς ἐπόμενος, ἐὰν 129.
 πού τι βλάβηαι τοὺς πολεμίους ἢ τῆς λείας ἀποσπά-
 σαι δυνήθῃ.

25

27 Κατὰ δὲ τοὺς καιροὺς τούτους ἐκ Σαρδόνος
 μετὰ τῶν στρατοπέδων Γάιος Ἀτίλιος ὕπατος εἰς
 Πίσας καταπεπλευκῶς προῆγε μετὰ τῆς δυνάμεως
 εἰς Ῥώμην, ἐναντίαν ποιούμενος τοῖς πολεμίοις τὴν
 2 πορείαν. ἤδη δὲ περὶ Τελαμῶνα τῆς Τυρρηνίας 30
 τῶν Κελτῶν ὑπαρχόντων, οἱ προνομούμεντες ἐξ αὐτῶν

ἐμπεισόντες εἰς τοὺς παρὰ τοῦ Γαίου προπορευο-
 μένους ἐάλωσαν· καὶ τὰ τε προγεγονότα διεσάφουν 3
 ἀνακρινόμενοι τῷ στρατηγῷ καὶ τὴν παρουσίαν
 ἀμφοτέρων τῶν στρατοπέδων ἀνήγγελλον, σημαί-
 5 νοντες διότι τελείως σύνεγγύς εἰσιν οἱ Κελτοὶ καὶ
 135. τούτων κατόπιν οἱ περὶ τὸν Λεύκιον. ὁ δὲ τὰ μὲν 4
 ξενισθεὶς ἐπὶ τοῖς προσπίπτουσι, τὰ δ' εὐελπις γενό-
 μενος ἐπὶ τῷ δοκεῖν μέσους κατὰ πορείαν ἀπειλη-
 φένοι τοὺς Κελτούς, τοῖς μὲν χιλιάρχοις παρήγγειλε
 10 τάττειν τὰ στρατόπεδα καὶ βάρην εἰς τοῦμπροσθεν
 προάγειν, καθ' ὅσον ἂν οἱ τόποι προσδέχωνται τὴν
 μεταπηδὸν ἔφοδον. αὐτὸς δὲ συνθεωρήσας εὐκαίρως 5
 λόφον κείμενον ὑπὲρ τὴν ὁδόν, ὑφ' ὃν ἔδει παρα-
 πορευθῆναι τοὺς Κελτούς, ἀναλαβὼν τοὺς ἵππεῖς
 15 ὥρμησε σπεύδων προκαταλαβέσθαι τὴν ἀκρολοφίαν
 καὶ πρῶτος κατάρξαι τοῦ κινδύνου, πεπεισμένος τῆς
 ἐπιγραφῆς τῶν ἐκβαίνόντων πλείστον οὕτω κληρονο-
 μήσειν. οἱ δὲ Κελτοὶ τὸ μὲν πρῶτον τὴν παρουσίαν 6
 τῶν περὶ τὸν Ἀτίλιον ἀγνοοῦντες, ἐκ δὲ τοῦ συμ-
 20 βαίνοντος ὑπολαμβάνοντες τοὺς περὶ τὸν Αἰμίλιον
 περιπεπορευθεῖν τὴν νύκτα τοῖς ἵππεῦσι καὶ προ-
 καταλαμβάνεσθαι τοὺς τόπους, εὐθέως ἔξαπέστελλον
 τοὺς παρ' αὐτῶν ἵππεῖς καὶ τινὰς τῶν εὐζώνων,
 ἀντιποιησομένους τῶν κατὰ τὸν βουνὸν τόπων. ταχὺ 7
 25 δὲ συνέντες τὴν τοῦ Γαίου παρουσίαν ἐκ τινος τῶν
 ἀχθέντων αἰχμαλώτων σπουδῇ παρενέβαλον τοὺς
 πεζοὺς, ποιούμενοι τὴν ἑκταξιν ἄμα πρὸς ἑκατέραν
 τὴν ἐπιφάνειαν, καὶ τὴν ἀπ' οὐρᾶς καὶ τὴν κατὰ
 πρόσωπον· οὓς μὲν γὰρ ἤδεσαν ἐπομένους αὐτοῖς, 8 130.
 30 οὓς δὲ κατὰ τὸ στόμα προσεδόκων ἀπαντήσσειν, ἐκ
 τε τῶν προσαγγελλομένων τεκμαιρόμενοι καὶ τῶν

28 κατ' αὐτὸν τὸν καιρὸν συμβαινόντων. οἱ δὲ περὶ
 τὸν Αἰμίλιον ἀκηκοότες μὲν τὸν εἰς τὰς Πίσας
 κατάπλουν τῶν στρατοπέδων, οὕτω δὲ προσδοκῶν-
 τες αὐτὰ συνεγγίζειν, τότε σαφῶς ἐκ τοῦ περὶ τὸν
 λόφου ἀγῶνος ἐγνωσαν διότι τελέως ἐγγυς εἶναι 5
 2 συμβαίνει τὰς οἰκείας αὐτῶν δυνάμεις. διὸ καὶ
 τοὺς μὲν ἵππεις παραντία βοηθήσοντας ἔξαπ-
 ἔστελλον τοῖς ἐν τῷ λόφῳ διαγωνιζομένοις, αὐτοὶ
 δὲ κατὰ τὰς εἰθισμένας τάξεις διακοσμήσαντες τοὺς
 136. 3 πεζοὺς προῆγον ἐπὶ τοὺς ὑπεναντίους. οἱ δὲ Κελ- 10
 τοὶ τοὺς μὲν ἐκ τῶν Ἄλπειων Γαισάτους προσ-
 αγορευομένους ἔταξαν πρὸς τὴν ἀπ' οὐρᾶς ἐπιφάνειαν,
 ἣ προσεδόκων τοὺς περὶ τὸν Αἰμίλιον, ἐπὶ δὲ τού-
 4 τοις τοὺς Ἰνσομβρας· πρὸς δὲ τὴν κατὰ πρόσωπον
 τοὺς Ταυρίσκους καὶ τοὺς ἐπὶ τάδε τοῦ Πάδου 15
 κατοικοῦντας Βόλους παρενέβαλον, τὴν ἐναντίαν
 μὲν στάσιν ἔχοντας τοῖς προειρημένοις, βλέποντας
 δὲ πρὸς τὴν τῶν τοῦ Γαίου στρατοπέδων ἐφοδον.
 5 τὰς δ' ἀμάξας καὶ συνωρίδας ἐκτὸς ἑκατέρου τοῦ
 κέρατος παρέστησαν, τὴν δὲ λείαν εἰς τι τῶν παρα- 20
 κειμένων ὄρων φυλακὴν περιστήσαντες ἤθροίζον.
 6 γενομένης δ' ἀμφιστόμου τῆς τῶν Κελτῶν δυνά-
 μεως, οὐ μόνον καταπληκτικὴν ἀλλὰ καὶ πρακτικὴν
 7 εἶναι συνέβαινε τὴν τάξιν. οἱ μὲν οὖν Ἰνσομβρας
 καὶ Βοῖοι τὰς ἀναξυρίδας ἔχοντες καὶ τοὺς εὐπετεῖς 25
 8 τῶν σάγων περὶ αὐτοὺς ἐξέταξαν. οἱ δὲ Γαισάται
 διὰ τε τὴν φιλοδοξίαν καὶ τὸ θάρσος ταῦτ' ἀπορρί-
 φαντες γυμνοὶ μετ' αὐτῶν τῶν ὄπλων πρῶτοι τῆς
 δυνάμεως κατέστησαν, ὑπολαβόντες οὕτως ἔσεσθαι
 πρακτικώτατοι διὰ τὸ τινὰς τῶν τόπων βατώδεις 30
 ὄντας ἐμπλέκεσθαι τοῖς ἐφάμμασι καὶ παραποδίζειν

τὴν τῶν ὅπλων χρεῖαν. τὸ μὲν οὖν πρῶτον αὐτὸς 9
 ὁ κατὰ τὸν λόφον ἐνειστήκει κίνδυνος, ἅπασιν ὦν
 σύνοπτος, ὡς ἂν ἅμα τοσοῦτου πλήθους ἰππέων
 ἀφ' ἑκάστου τῶν στρατοπέδων ἀναμιξ ἀλλήλοις 181.
 5 συμπεπτωκότος. ἐν δὲ τούτῳ τῷ καιρῷ συνέβη 10
 Γάιον μὲν τὸν ὑπάτου παραβόλως ἀγωνιζόμενον ἐν
 χειρῶν νόμῳ τελευτήσαι τὸν βίον, τὴν δὲ κεφαλὴν
 αὐτοῦ πρὸς τοὺς βασιλέας ἐπανενεχθῆναι τῶν Κελ-
 τῶν· τοὺς δὲ τῶν Ῥωμαίων ἰππεῖς κινδυνεύσαντας
 10 ἔρρωμένως τέλος ἐπικρατῆσαι τοῦ τόπου καὶ τῶν
 ὑπεναντίων. μετὰ δὲ ταῦτα τῶν πεζικῶν στρατοπέ- 11
 δων ἤδη σύνεγγυς ὄντων ἀλλήλοις ἴδιον ἦν καὶ
 187. θαυμαστὸν τὸ συμβαῖνον οὐ μόνον τοῖς ἐν αὐτῷ
 τῷ καιρῷ τότε παροῦσιν, ἀλλὰ καὶ τοῖς ποτε μετὰ
 15 ταῦτα δυναμένοις ὑπὸ τὴν ὄψιν λαμβάνειν ἐκ τῶν
 λεγομένων τὸ γεγονός. πρῶτον μὲν γὰρ ἐκ τριῶν 29
 στρατοπέδων τῆς μάχης συνισταμένης, δῆλον ὡς
 ξένην καὶ παρηλλαγμένην εἰκὸς καὶ τὴν ἐπιφάνειαν
 καὶ τὴν χρεῖαν φαίνεσθαι τοῦ συντεταγμένου. δεύ 2
 20 τερον δὲ πῶς οὐκ ἂν ἀπορήσαι τις καὶ νῦν καὶ
 τότε παρ' αὐτὸν ὦν τὸν καιρὸν πότερον οἱ Κελτοὶ
 τὴν ἐπισφαλεστάτην εἶχον χώραν, ἐξ ἀμφοῖν τοῖν
 μεροῖν ἅμα τῶν πολεμίων ἐπαγόντων αὐτοῖς, ἢ 3
 τοῦναντίον τὴν ἐπιτευκτικωτάτην, ἅμα μὲν ἀγωνι-
 25 ζόμενοι πρὸς ἀμφοτέρους, ἅμα δὲ τὴν ἀφ' ἑκατέρων
 ἀσφάλειαν ἐκ τῶν ὀπισθεν αὐτοῖς παρασκευάζοντες,
 τὸ δὲ μέγιστον, ἀποκεκλειμένης πάσης τῆς εἰς τοῦ-
 πισθεν ἀναχωρήσεως καὶ τῆς ἐν τῷ λείπεσθαι
 σωτηρίας; ἢ γὰρ τῆς ἀμφιστόμου τάξεως ἰδιότης 4
 30 τοιαύτην ἔχει τὴν χρεῖαν. τοὺς γε μὴν Ῥωμαίους 5
 τὰ μὲν εὐθαρσεῖς ἐποίει τὸ μέσους καὶ πάντοθεν

περιειληφέναι τοὺς πολεμίους, τὰ δὲ πάλιν ὁ κόσμος
 αὐτοὺς καὶ θόρυβος ἐξέπληττε τῆς τῶν Κελτῶν
 6 δυνάμεως. ἀναρίθμητον μὲν γὰρ ἦν τὸ τῶν βυ-
 κανητῶν καὶ σαλπικτῶν πλῆθος. οἷς ἅμα τοῦ
 παντὸς στρατοπέδου συμπαιανίζοντος τηλικαύτην 5
 καὶ τοιαύτην συνέβαινε γίνεσθαι κραυγὴν ὥστε μὴ
 μόνον τὰς σάλπιγγας καὶ τὰς δυνάμεις, ἀλλὰ καὶ
 τοὺς παρακειμένους τόπους συνηχοῦντας ἐξ αὐτῶν
 7 δοκεῖν προῖεσθαι φωνήν. ἐκκλητικὴ δ' ἦν καὶ
 τῶν γυμνῶν προεστῶτων ἀνδρῶν ἢ τ' ἐπιφάνεια 132.
 καὶ κίνησις, ὡς ἂν διαφερόντων ταῖς ἀκμαῖς καὶ
 8 τοῖς εἶδεσι. πάντες δ' οἱ τὰς πρώτας κατέχοντες
 σπείρας χρυσοῖς μανιάκαις καὶ περιχείροις ἦσαν
 9 κατακεκοσμημένοι. πρὸς ἃ βλέποντες οἱ Ῥωμαῖοι
 τὰ μὲν ἐξεπλήττοντο, τὰ δ' ὑπὸ τῆς τοῦ λυσιτελοῦς 15
 ἐλπίδος ἀγόμενοι διπλασίως παρωξύνοντο πρὸς τὸν
 138. 30 κίνδυνον. πλὴν ἅμα τῷ τοὺς ἀκοντιστὰς προελ-
 θόντας ἐκ τῶν Ῥωμαϊκῶν στρατοπέδων κατὰ τὸν
 ἐθισμὸν εἰσακοντίζειν ἐνεργοῖς καὶ πυκνοῖς τοῖς
 βέλεσιν, τοῖς μὲν ὀπίσω τῶν Κελτῶν πολλὴν εὐχρη- 20
 2 στίαν οἱ σάγοι μετὰ τῶν ἀναξυρίδων παρείχον· τοῖς
 δὲ γυμνοῖς προεστῶσι παρὰ τὴν προσδοκίαν τοῦ
 πράγματος συμβαίνοντος τάναντία πολλὴν ἀπορίαν
 3 καὶ δυσχρηστίαν παρείχε τὸ γινόμενον. οὐ γὰρ
 δυναμένου τοῦ Γαλατικοῦ θυρεοῦ τὸν ἄνδρα περι- 25
 σκέπειν, ὅσῳ γυμνὰ καὶ μείζω τὰ σώματ' ἦν, τοσοῦτῳ
 4 συνέβαινε μᾶλλον τὰ βέλη πίπτειν ἐνδον. τέλος δ'
 οὐ δυνάμενοι μὲν ἀμύνασθαι τοὺς εἰσακοντίζοντας
 διὰ τὴν ἀπόστασιν καὶ τὸ πλῆθος τῶν πιπτόντων
 βελῶν, περικακοῦντες δὲ καὶ δυσχρηστούμενοι τοῖς 30
 παροῦσιν, οἱ μὲν εἰς τοὺς πολεμίους ὑπὸ τοῦ θυμοῦ

καὶ τῆς ἀλογιστίας εἰκῆ προπίπτοντες καὶ διδόντες
 σφᾶς αὐτοὺς ἐκουσίως ἀπέθνησκον, οἱ δ' εἰς τοὺς
 φίλους ἀναχωροῦντες ἐπὶ πόδα καὶ προδήλως ἀπο-
 δειλιῶντες διέστρεφον τοὺς κατόπιν. τὸ μὲν οὖν 5
 τῶν Γαισάτων φρόνημα παρὰ τοῖς ἀκοντισταῖς τούτῳ
 τῷ τρόπῳ κατελύθη, τὸ δὲ τῶν Ἰνσόμβρων καὶ Βοίων 6
 ἔτι δὲ Ταυρίσκων πλῆθος, ἅμα τῷ τοὺς Ῥωμαίους
 δεξαμένους τοὺς ἐαντῶν ἀκοντιστὰς προσβάλλειν
 σφίσι τὰς σπείρας, συμπεσὼν τοῖς πολεμίοις ἐκ χειρὸς
 10 ἐποίει μάχην ἐχυρὰν. διακοπτόμενοι γὰρ ἔμμενον 7
 ἐπ' ἴσον ταῖς ψυχαῖς, αὐτῷ τούτῳ καὶ καθόλου καὶ
 κατ' ἄνδρα λειπόμενοι, ταῖς τῶν ὄπλων κατα-
 σκευαῖς. οἱ μὲν οὖν θυρεοὶ πρὸς ἀσφάλειαν, αἱ δὲ 8
 μάχαιραι πρὸς πρᾶξιν μεγάλην διαφορὰν **** ἔχειν,
 15 τὴν δὲ Γαλατικὴν καταφορὰν ἔχειν μόνον. ἐπεὶ δ' 9 138.
 ἐξ ὑπερδεξίων καὶ κατὰ κέρας οἱ τῶν Ῥωμαίων ἱπ-
 πεῖς ἐμβαλόντες ἀπὸ τοῦ λόφου προσέφερον τὰς
 139. χεῖρας ἐρρωμένως, τόθ' οἱ μὲν πεζοὶ τῶν Κελτῶν
 ἐν αὐτῷ τῷ τῆς παρατάξεως τόπῳ κατεκόπησαν, οἱ
 20 δ' ἱππεῖς πρὸς φυγὴν ὤρμησαν.

Ἀπέθανον μὲν οὖν τῶν Κελτῶν εἰς τετρακισμυ-31
 ρίους, ἐάλωσαν δ' οὐκ ἐλάττους μυρίων, ἐν οἷς καὶ
 τῶν βασιλέων Κογκολιτάνος. ὁ δ' ἕτερος αὐτῶν 2
 Ἀνηρόιστος εἰς τινα τόπον συμφυγὼν μετ' ὀλίγων
 25 προσήνεγκε τὰς χεῖρας αὐτῷ καὶ τοῖς ἀναγκαίοις.
 ὁ δὲ στρατηγὸς τῶν Ῥωμαίων τὰ μὲν σκῦλα συν-3
 αθροίσας εἰς τὴν Ῥώμην ἀπέστειλε, τὴν δὲ λείαν
 ἀπέδωκε τοῖς προσήκουσιν. αὐτὸς δ' ἀναλαβὼν τὰ 4
 στρατόπεδα καὶ διελθὼν παρ' αὐτὴν τὴν Λιγυστι-
 30 κὴν εἰς τὴν τῶν Βοίων ἐνέβαλε χώραν. πληρώσας
 δὲ τὰς ὁρμὰς τῶν στρατοπέδων τῆς ὠφελείας, ἐν

ὀλίγαις ἡμέραις ἤκεν μετὰ τῶν δυνάμεων εἰς τὴν
 5 Ῥώμην. καὶ τὸ μὲν Καπετώλιον ἐκόσμησε ταῖς τε
 σημεῖαις καὶ τοῖς μανιάκαις — τοῦτο δ' ἔστι χρυσοῦν
 ψέλιον, ὃ φοροῦσι περὶ τὸν τράχηλον οἱ Γαλάται —
 6 τοῖς δὲ λοιποῖς σκύλοις καὶ τοῖς ἀίχμαλώτοις πρὸς 5
 τὴν εἴσοδον ἐχρήσατο τὴν ἑαυτοῦ καὶ πρὸς τὴν τοῦ
 θριαμβίου διακόσμησιν.

7 Ἡ μὲν οὖν βαρυτάτη τῶν Κελτῶν ἐφοδος οὕτω
 καὶ τούτῳ τῷ τρόπῳ διεφθάρη, πᾶσι μὲν Ἰταλι-
 ώταις, μάλιστα δὲ Ῥωμαίοις μέγαν καὶ φοβερὸν 10
 8 ἐπικρεμάσασα κίνδυνον. ἀπὸ δὲ τοῦ κατορθώματος
 τούτου κατελίπσαντες Ῥωμαῖοι δυνήσεσθαι τοὺς
 Κελτοὺς ἐκ τῶν τόπων τῶν περὶ τὸν Πάδον ὀλο-
 σχερῶς ἐκβαλεῖν, τοὺς τε μετὰ ταῦτα κατασταθέντας
 ὑπάτους Κόιντον Φόλονιον καὶ Τίτον Μάλιον 15
 ἀμφοτέρους καὶ τὰς δυνάμεις μετὰ παρασκευῆς με-
 9 γάλῃς ἐξαπέστειλαν ἐπὶ τοὺς Κελτοὺς. οὗτοι δὲ
 τοὺς μὲν Βοίους ἐξ ἐφόδου καταπληξάμενοι συν-
 ηνάγκασαν εἰς τὴν Ῥωμαίων ἑαυτοὺς δοῦναι πίστιν,
 10 τὸν δὲ λοιπὸν χρόνον τῆς στρατείας, ἐπιγενομένων 20
 ὄμβρων ἐξαισίῳ, ἔτι δὲ λοιμικῆς διαθέσεως ἐμπε-
 140. 32 σούσης αὐτοῖς, εἰς τέλος ἄπρακτον εἶχον. μετὰ δὲ
 τούτους κατασταθέντες Πόπλιος Φούριος καὶ Γάιος
 Φλαμίνιος αὐτοῖς ἐπέβαλον εἰς τὴν Κελτικὴν διὰ 184.
 τῆς τῶν Ἀνάρων χώρας, οἷς συμβαίνει μὴ μακρὰν 25
 2 ἀπὸ Μασσαλίας* ἔχειν τὴν οἰκησιν. οὗς εἰς τὴν
 φιλίαν προσαγαγόμενοι διέβησαν εἰς τὴν τῶν Ἰν-
 σόμβρων γῆν κατὰ τὰς συρροίας τοῦ τ' Ἀδόα καὶ
 3 Πάδου ποταμοῦ. λαβόντες δὲ πληγὰς περὶ τε τὴν
 διάβασιν καὶ περὶ τὴν στρατοπεδείαν παραντίκα 30
 μὲν ἔμειναν, μετὰ δὲ ταῦτα σπεισάμενοι καθ' ὁμο-

λογίαν ἀνέλυσαν ἐκ τῶν τόπων. περιελθόντες δὲ 4
 πλείους ἡμέρας καὶ διελθόντες τὸν Κλούσιον πο-
 ταμὸν ἦλθον εἰς τὴν τῶν Γονομάνων χώραν καὶ
 προσλαβόντες τούτους, ὄντας συμμάχους, ἐνέβαλον
 5 πάλιν ἀπὸ τῶν κατὰ τὰς Ἄλπεις τόπων εἰς τὰ τῶν
 Ἰνσόμβρων πεδία καὶ τὴν τε γῆν ἐδήουν καὶ τὰς
 κατοικίας αὐτῶν ἐξεπόρθουν. οἱ δὲ τῶν Ἰνσόμβρων 5
 προεστῶτες θεωροῦντες ἀμετάθετον οὔσαν τὴν ἐπι-
 βολὴν τῶν Ῥωμαίων, ἔκριναν τῆς τύχης λαβεῖν
 10 πείραν καὶ διακινδυνεῦσαι πρὸς αὐτοὺς ὀλοσχερῶς.
 συναθροίσαντες οὖν ἀπάσας (τὰς ὑπαρχούσας δυνά- 6
 μεις) ἐπὶ ταῦτόν καὶ τὰς χροσᾶς σημείας τὰς ἀκι-
 νήτους λεγομένας καθελόντες ἐκ τοῦ τῆς Ἀθηνᾶς
 ἱεροῦ καὶ τᾶλλα παρασκευασάμενοι δεόντως μετὰ
 15 ταῦτα τεθαρρηκότως καὶ καταπληκτικῶς ἀντεστρα-
 τοπέδευσαν τοῖς πολεμίοις, ὄντες τὸ πλῆθος εἰς
 πέντε μυριάδας. οἱ δὲ Ῥωμαῖοι τὰ μὲν ὁρῶντες 7
 σφᾶς ἐλάττους ὄντας παρὰ πολὺ τῶν ἐναντίων,
 ἐβούλοντο συγχρηῆσθαι ταῖς τῶν συμμαχοῦντων αὐ-
 20 τοῖς Κελτῶν δυνάμει· τὰ δὲ συλλογισάμενοι τὴν 8
 τε Γαλατικὴν ἀθεσίαν καὶ διότι πρὸς ὁμοφύλους
 τῶν προσλαμβανομένων μέλλουσι ποιεῖσθαι τὸν
 κίνδυνον, εὐλαβοῦντο τοιούτοις ἀνδράσιν τοιούτου
 καιροῦ καὶ πράγματος κοινωνεῖν. τέλος δ' οὖν 9
 25 αὐτοὶ μὲν ὑπέμειναν ἐντὸς τοῦ ποταμοῦ, τοὺς
 141. δὲ τῶν Κελτῶν σφίσι συνόντας διαβιβάσαντες
 εἰς τὸ πέραν ἀνέσπασαν τὰς ἐπὶ τοῦ ῥεῖθρου γε-
 φύρας, ἅμα μὲν ἀσφαλιζόμενοι τὰ πρὸς ἐκείνους, 10
 ἅμα δὲ μίαν ἐαυτοῖς ἀπολείποντες ἐλπίδα τῆς σω-
 30 τηρίας τὴν ἐν τῷ νικᾶν διὰ τὸ κατόπιν αὐτοῖς
 ἄβρατον ὄντα παρακεῖσθαι τὸν προειρημένον ποτα- 155i

- 11 μόν. πράξαντες δὲ ταῦτα πρὸς τῷ διακινδυνεύειν ἦσαν.
- 33 Δοκοῦσι δ' ἐμφρόνως κεχρησθαι τῇ μάχῃ ταύτῃ Ῥωμαῖοι, τῶν χιλιάρχων ὑποδειξάντων ὡς δεῖ ποιεῖσθαι τὸν ἀγῶνα κοινῇ καὶ κατ' ἰδίαν ἐκάστους. 3
 2 συνεωρακότες γὰρ ἐκ τῶν προγεγονότων κινδύνων ὅτι τοῖς τε θυμοῖς κατὰ τὴν πρώτην ἐφοδον, ἕως ἂν ἀκέραιον ᾖ, φοβερώτατόν ἐστι πᾶν τὸ Γαλατικὸν 3
 3 φύλον, αἷ τε μάχαιραι ταῖς κατασκευαῖς, καθάπερ εἴρηται πρότερον, μίαν ἔχουσι τὴν πρώτην κατα- 4
 4 φορὰν καιρίαν, ἀπὸ δὲ ταύτης εὐθέως ἀποξυστρούνται, καμπτόμεναι κατὰ μῆκος καὶ κατὰ πλάτος ἐπὶ τοσοῦτον ὥστ' ἂν μὴ δῶ τις ἀναστροφὴν τοῖς χρω- 5
 5 μένοις ἐρείσαντας πρὸς τὴν γῆν ἀπευθῆναι τῷ ποδί, τελέως ἄπρακτον εἶναι τὴν δευτέραν πληγὴν 15
 4 αὐτῶν· ἀναδόντες οὖν οἱ χιλίαρχοι τὰ τῶν τριαρίων δόρατα τῶν κατόπιν ἐφεστώτων ταῖς πρώταις σπεί- 6
 6 ραῖς καὶ παραγγείλαντες ἐκ μεταλήψεως τοῖς ξίφεσι χρῆσθαι συνέβαλον ἐκ παρατάξεως κατὰ πρόσ- 7
 7 ωπον τοῖς Κελτοῖς. ἅμα δὲ τῷ πρὸς τὰ δόρατα 20
 8 ταῖς πρώταις καταφοραῖς χρωμένων τῶν Γαλατῶν ἀχρειωθῆναι τὰς μαχαίρας συνδραμόντες εἰς τὰς χεῖρας τοὺς μὲν Κελτοὺς ἀπράκτους ἐποίησαν, ἀφελόμενοι τὴν ἐκ διάρσεως αὐτῶν μάχην, ὅπερ ἰδίον ἐστι Γαλατικῆς χρείας, διὰ τὸ μηδαμῶς κέντημα τὸ 25
 6 ξίφος ἔχειν· αὐτοὶ δ' οὐκ ἐκ καταφορᾶς ἀλλ' ἐκ διαλήψεως ὀρθαῖς χρώμενοι ταῖς μαχαίραις, πρακτικῶς τοῦ κεντήματος περὶ αὐτὰς ὑπάρχοντος, τύπτουτες εἰς τὰ στέρνα καὶ τὰ πρόσωπα καὶ πληγὴν ἐπὶ πληγῇ φέροντες διέφθειραν τοὺς πλείστους τῶν 30
 142. παραταξαμένων διὰ τὴν τῶν χιλιάρχων πρόνοιαν.

ὁ μὲν γὰρ στρατηγὸς Φλαμίνιος οὐκ ὀρθῶς δοκεῖ
 κεχρησθῆναι τῷ προειρημένῳ κινδύνῳ. παρ' αὐτὴν
 γὰρ τὴν ὄφρυν τοῦ ποταμοῦ ποιησάμενος τὴν ἔκτα-
 ξιν διέφθειρε τὸ τῆς Ῥωμαϊκῆς μάχης ἴδιον, οὐχ
 ὑπολειπόμενος τόπον πρὸς τὴν ἐπὶ πόδα ταῖς σπεί-
 ραις ἀναχώρησιν. εἰ γὰρ συνέβη βραχὺ μόνον πιε-
 σθῆναι τῇ χώρᾳ τοὺς ἄνδρας κατὰ τὴν μάχην, ὅτι- 136.
 πτειν ἂν εἰς τὸν ποταμὸν αὐτοὺς ἔδει διὰ τὴν ἀστο-
 χίαν τοῦ προεστῶτος. οὐ μὴν ἀλλὰ γε πολλῶ νικῆ- 9
 10 σάντες ταῖς σφετέραις ἀρεταῖς, καθάπερ εἶπον, καὶ
 παμπληθοῦς μὲν λείας, οὐκ ὀλίγων δὲ σκύλων κρα-
 τήσαντες ἐπανήλθον εἰς τὴν Ῥώμην.

Τῷ δ' ἐξῆς ἔτει, διαπρεσβευσασμένων τῶν Κελ- 34
 τῶν ὑπὲρ εἰρήνης καὶ πᾶν ποιήσειν ὑπισχνουμέ-
 15 νων, ἔσπευσαν οἱ κατασταθέντες ὑπατοὶ Μάρκος
 Κλαύδιος καὶ Γνάιος Κορνήλιος τοῦ μὴ συγχωρη-
 θῆναι τὴν εἰρήνην αὐτοῖς. οἱ δ' ἀποτυχόντες καὶ 2
 κρίναντες ἐξελέγξαι τὰς τελευταίας ἐλπίδας, αὐθις
 ὤρμησαν ἐπὶ τὸ μισθοῦσθαι τῶν περὶ τὸν Ῥοδανὸν
 20 Γαισάτων Γαλατῶν εἰς τρισμυρίους· οὓς παραλα-
 βόντες εἶχον ἐν ἐτοιμῳ καὶ προσεδόκων τὴν τῶν
 πολεμίων ἔφοδον. οἱ δὲ τῶν Ῥωμαίων στρατηγοὶ 3
 τῆς ὥρας ἐπιγενομένης ἀναλαβόντες τὰς δυνάμεις
 ἤγρον εἰς τὴν τῶν Ἰνσόμβρων χώραν. παραγεγόμε- 4
 25 νοι δὲ καὶ (περι)στρατοπεδεύσαντες πόλιν Ἀχέρρας,
 ἣ μεταξὺ κεῖται τοῦ Πάδου καὶ τῶν Ἀλπεινῶν
 ὄρων, ἐπολιόρκουν ταύτην. οἱ δ' Ἰνσομβρες βοη- 5
 θεῖν μὲν οὐ δυνάμενοι διὰ τὸ προκαταληφθῆναι
 τοὺς εὐφρεῖς τόπους, σπεύδοντες δὲ λῦσαι τὴν
 30 πολιορκίαν τῶν Ἀχερρῶν, μέρος τι τῆς δυνάμεως
 διαβιβάσαντες τὸν Πάδον εἰς τὴν τῶν Ἀνάρων χώ-

ραν ἐπολιόρκουν τὸ προσαγορευόμενον Κλαστίδιον.
 6 προσπεσόντος δὲ τοῦ συμβαίνοντος τοῖς στρατηγοῖς,
 143. ἀναλαβὼν τοὺς ἵππεῖς Μάρκος Κλαύδιος καὶ (τινας)
 τῶν πεζικῶν ἠπείγετο, σπεύδων βοηθῆσαι τοῖς πο-
 7 λιορκουμένοις. οἱ δὲ Κελτοὶ κνυθόμενοι τὴν παρ- 5
 ουσίαν τῶν ὑπεναντίων, λύσαντες τὴν πολιορκίαν
 8 ὑπήντων καὶ παρετάξαντο. τῶν δὲ Ῥωμαίων αὐ-
 τοῖς τοῖς ἵππεῦσιν ἐξ ἐφόδου τολμηρῶς σφίσι προσ-
 πεσόντων, τὰς μὲν ἀρχὰς ἀντείχον· μετὰ δὲ ταῦτα
 περισταμένων καὶ κατὰ νότου καὶ κατὰ κέρας, 10
 δυσχρηστούμενοι τῇ μάχῃ τέλος ἐτράπησαν ὑπ'
 9 αὐτῶν τῶν ἵππέων. καὶ πολλοὶ μὲν εἰς τὸν ποτα-
 μὸν ἐμπεσόντες ὑπὸ τοῦ ρεύματος διεφθάρησαν, οἱ 187
 10 δὲ πλείους ὑπὸ τῶν πολεμίων κατεκόπησαν. ἔλα-
 βον δὲ καὶ τὰς Ἀχέρρας οἱ Ῥωμαῖοι σίτου γεμού- 15
 σας, ἐκχωρησάντων εἰς τὸ Μεδιόλανον τῶν Γαλα-
 τῶν, ὅσπερ ἐστὶ κυριώτατος τόπος τῆς τῶν Ἰνσόμ-
 11 βρων χώρας. οἷς ἐκ ποδὸς ἐπακολουθήσαντος τοῦ
 Γναίου καὶ προσβαλόντος ἄφνω πρὸς τὸ Μεδιό-
 12 λανον, τὸ μὲν πρῶτον ἡσυχίαν ἔσχον· ἀπολυομένου 20
 δ' αὐτοῦ πάλιν εἰς τὰς Ἀχέρρας, ἐπεξελθόντες καὶ
 τῆς οὐραγίας ἀψάμενοι θρασέως πολλοὺς μὲν νε-
 κροὺς ἐποίησαν, μέρος δέ τι καὶ φυγεῖν αὐτῶν
 13 ἠνάγκασαν, ἕως ὃ Γνάιος ἀνακαλεσάμενος τοὺς ἐκ τῆς
 πρωτοπορείας παρώρμησε στήναι καὶ συμβαλεῖν τοῖς 25
 14 πολεμίοις. οἱ μὲν οὖν Ῥωμαῖοι πειθαρχήσαντες τῷ
 στρατηγῷ διεμάχοντο πρὸς τοὺς ἐπικειμένους εὐ-
 15 ρώστως. οἱ δὲ Κελτοὶ διὰ τὸ παρὸν εὐτύχημα
 μείναντες ἐπὶ ποσὸν εὐθαρσῶς, μετ' οὐ πολὺ τρα-
 πέντες ἔφευγον εἰς τὰς παρωρείας. ὃ δὲ Γνάιος 30
 ἐπακολουθήσας τὴν τε χώραν ἐπόρθει καὶ τὸ Με-

διόλανον εἶλε κατὰ κράτος. οὗ συμβαίνοντος οἱ 35
προεστῶτες τῶν Ἰνσόμβρων ἀπογνόντες τὰς τῆς
σωτηρίας ἐλπίδας πάντα τὰ καθ' αὐτοὺς ἐπέτρεψαν
τοῖς Ῥωμαίοις.

Ὁ μὲν οὖν πρὸς τοὺς Κελτοὺς πόλεμος τοιοῦτον 2
144. ἔσχε τὸ τέλος, κατὰ μὲν τὴν ἀπόνοιαν καὶ τόλμαν
τῶν ἀγωνιζομένων ἀνδρῶν, ἔτι δὲ κατὰ τὰς μάχας
καὶ τὸ πλῆθος τῶν ἐν αὐταῖς ἀπολλυμένων καὶ
παραταττομένων οὐδενὸς καταδεέστερος τῶν ἱστο-
10 ρημένων, κατὰ δὲ τὰς ἐπιβολὰς καὶ τὴν ἀκρισίαν 3
τοῦ κατὰ μέρος χειρισμοῦ τελέως εὐκαταφρόνητος
διὰ τὸ μὴ τὸ πλεῖον ἀλλὰ συλλήβδην ἄπαν τὸ γινό-
μενον ὑπὸ τῶν Γαλατῶν θυμῷ μᾶλλον ἢ λογισμῷ
βραβεύεσθαι. περὶ ὧν ἡμεῖς συνθεωρήσαντες μετ' 4
15 ὀλίγον χρόνον αὐτοὺς ἐκ τῶν περὶ τὸν Πάδον πε-
δίων ἐξωσθέντας, πλὴν ὀλίγων τόπων τῶν ὑπ' αὐ-
τὰς τὰς Ἄλπεις κειμένων, οὐκ ᾤθημεν δεῖν οὔτε
τὴν ἐξ ἀρχῆς ἐφοδὸν αὐτῶν ἀμνημόνευτον παραλι-
πεῖν οὔτε τὰς μετὰ ταῦτα πράξεις οὔτε τὴν τελευ-
20 ταίαν ἐξανάστασιν, ὑπολαμβάνοντες οἰκεῖον ἱστορίας 5
ὑπάρχειν τὰ τοιαῦτ' ἐπεισόδια τῆς τύχης εἰς μνή- 138.
μην ἄγειν καὶ παράδοσιν τοῖς ἐπιγινομένοις, ἵνα μὴ 6
τελέως οἱ μεθ' ἡμᾶς ἀνεμνήστοι τούτων ὑπάρχοντες
ἐκπλήττωνται τὰς αἰφνιδίους καὶ παραλόγους τῶν
25 βαρβάρων ἐφόδους, ἀλλ' ἐπὶ ποσὸν ἐν νῷ λαμβά-
νοντες ὡς ὀλιγοχρόνιον ἔστι καὶ λίαν εὐφθαρτον
(τὸ τῶν βαρβάρων πλῆθος τοῖς σὺν νῷ κινδυνεύουσι)
τὴν ἐφοδὸν αὐτῶν ὑπομένωσι καὶ πάσας ἐξελέγχωσι
τὰς σφετέρας ἐλπίδας πρότερον ἢ παραχωρήσαι τι-
30 νος τῶν ἀναγκαίων. καὶ γὰρ τοὺς τὴν Περσῶν 7
ἐφοδὸν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα καὶ Γαλατῶν ἐπὶ Δελφοὺς

εἰς μνήμην καὶ παράδοσιν ἡμῖν ἀγαθόντας οὐ μικρὰ
 μεγάλα δ' οἶομαι συμβεβλήσθαι πρὸς τοὺς ὑπὲρ
 8 τῆς κοινῆς τῶν Ἑλλήνων ἐλευθερίας ἀγῶνας. οὔτε
 γὰρ χορηγιῶν οὔθ' ὄπλων οὔτ' ἀνδρῶν πλήθος
 καταπλαγεῖς ἂν τις ἀποσταίῃ τῆς τελευταίας ἐλπί- 5
 δος, τοῦ διαγωνίζεσθαι περὶ τῆς σφετέρας χώρας
 καὶ πατρίδος, λαμβάνων πρὸ ὀφθαλμῶν τὸ παρά-
 145. δοξον τῶν τότε γενομένων καὶ μνημονεύσας ὅσας
 μυριάδας καὶ τίνας τόλμας καὶ πηλίκας παρασκευὰς
 ἢ τῶν σὺν νῶ καὶ μετὰ λογισμοῦ κινδυνευόντων 10
 9 αἴρεσις καὶ δύναμις καθείλεν. ὁ δ' ἀπὸ Γαλατῶν
 φόβος οὐ μόνον τὸ παλαιὸν ἀλλὰ καὶ καθ' ἡμᾶς
 10 ἤδη πλεονάκις ἐξέπληξε τοὺς Ἕλληνας. διὸ καὶ
 μᾶλλον ἔγωγε παρωρμήθην ἐπὶ τὸ κεφαλαιώδη μὲν
 ἀνέκαθεν δὲ ποιήσασθαι τὴν ὑπὲρ τούτων ἐξηγήσιν. 15
 36 Ἀσδρούβας δ' ὁ τῶν Καρχηδονίων στρατηγός —
 ἀπὸ γὰρ τούτων παρεξέβημεν τῆς ἐξηγήσεως — ἔτη
 χειρίσας ὀκτὼ τὰ κατὰ τὴν Ἰβηρίαν ἐτελεύτησε, δο-
 λοφονηθεὶς ἐν τοῖς ἑαυτοῦ καταλύμασι νυκτὸς ὑπό-
 20 τινος Κελτοῦ τὸ γένος ἰδίῳ ἐνεκεν ἀδικημάτων, 20
 οὐ μικρὰν ἀλλὰ μεγάλην ποιήσας ἐπίδοσιν τοῖς
 Καρχηδονίοις πράγμασιν, οὐχ οὔτω διὰ τῶν πολεμίων
 3 ἔργων ὡς διὰ τῆς πρὸς τοὺς δυνάστας ὁμιλίας. τὴν
 δὲ στρατηγίαν οἱ Καρχηδόνιοι τῶν κατὰ τὴν Ἰβη-
 25 ρίαν Ἀννίβα περιέθεσαν, ὄντι νέῳ, διὰ τὴν ὑπο- 25
 φαινομένην ἐκ τῶν πράξεων ἀγχίνοιαν αὐτοῦ καὶ
 †τόλμαν. ὅς παραλαβὼν τὴν ἀρχὴν εὐθέως δῆλος 139.
 ἦν ἐκ τῶν ἐπινοημάτων πόλεμον ἐξοίσων Ῥωμαίοις.
 δ δὴ καὶ τέλος ἐποίησε, πάνυ βραχὺν ἐπισχῶν χρό-
 5 νον. τὰ μὲν οὖν κατὰ Καρχηδονίους καὶ Ῥωμαίους 30
 ἀπὸ τούτων ἤδη τῶν καιρῶν ἐν ὑποψίαις ἦν πρὸς

ἀλλήλους καὶ παρατριβαῖς. οἱ μὲν γὰρ ἐπιβούλευον, 6
 ἀμύνασθαι σπεύδοντες διὰ τὰς περὶ Σικελίαν ἐλατ-
 τώσεις, οἱ δὲ Ῥωμαῖοι διηπίστουν, θεωροῦντες αὐ-
 τῶν τὰς ἐπιβολάς. ἐξ ὧν δῆλον ἦν τοῖς ὀρθῶς 7
 5 σκοπομένοις ὅτι μέλλουσι πολεμεῖν ἀλλήλοις οὐ
 μετὰ πολὺν χρόνον.

Κατὰ δὲ τοὺς αὐτοὺς καιροὺς Ἀχαιοὶ καὶ Φί- 37
 λιππος ὁ βασιλεὺς ἅμα τοῖς ἄλλοις συμμάχοις συν-
 ἴσταντο τὸν πρὸς Αἰτωλοὺς πόλεμον τὸν προσαγο-
 10 ρευθέντα συμμαχικόν. ἡμεῖς δ' ἐπειδὴ τὰς τε περὶ 2
 Σικελίαν καὶ Αἰβύην καὶ τὰς ἐξῆς πράξεις διεξιόν-
 τες κατὰ τὸ συνεχὲς τῆς προκατασκευῆς ἤκομεν ἐπὶ
 τὴν ἀρχὴν τοῦ τε συμμαχικοῦ καὶ τοῦ δευτέρου
 146. συστάντος μὲν Ῥωμαίοις καὶ Καρχηδονίοις πολέμου,
 15 προσαγορευθέντος δὲ παρὰ τοῖς πλείστοις Ἀννιβια-
 κοῦ, κατὰ δὲ τὴν ἐξ ἀρχῆς πρόθεσιν ἀπὸ τούτων
 τῶν καιρῶν ἐπηγγειλάμεθα ποιήσασθαι τὴν ἀρχὴν
 τῆς ἑαυτῶν συντάξεως, πρέπον ἂν εἴη τούτων ἀφ- 3
 εμένους ἐπὶ τὰς κατὰ τὴν Ἑλλάδα μεταβαίνειν πρά-
 20 ξεις, ἵνα πανταχόθεν ὁμοίαν ποιησάμενοι τὴν προ-
 κατασκευὴν καὶ τὴν ἔφοδον ἐπὶ τοὺς αὐτοὺς και-
 ροὺς οὕτως ἤδη [τῆς Ἰταλίας καὶ] τῆς ἀποδεικτικῆς
 ἱστορίας ἀρχώμεθα. ἐπεὶ γὰρ οὐ τινὰς πράξεις, 4
 καθάπερ οἱ πρὸ ἡμῶν, οἷον τὰς Ἑλληνικὰς ἢ Περ-
 25 σικὰς, ὁμοῦ δὲ τὰς ἐν τοῖς γνωριζομένοις μέρεσι
 τῆς οἰκουμένης ἀναγράφειν ἐπιχειρήκαμεν διὰ τὸ
 πρὸς τοῦτο τὸ μέρος τῆς ὑποθέσεως ἰδιὸν τι συμ-
 βεβλήσθαι τοὺς καθ' ἡμᾶς καιροὺς, ὑπὲρ ὧν σα-
 φέστερον ἐν ἑτέροις δηλώσομεν, δεόν ἂν εἴη καὶ 5
 30 πρὸ τῆς κατασκευῆς ἐπὶ βραχὺ τῶν ἐπιφανειστάτων
 καὶ γνωριζομένων ἔθνων καὶ τόπων ἐφάψασθαι τῆς

6 οίκουμένης. περὶ μὲν οὖν τῶν κατὰ τὴν Ἀσίαν καὶ
 τῶν κατὰ τὴν Αἴγυπτον ἀρκούτως (ἀν) ἔχοι ποιεί-
 σθαι τὴν ἀνάμνησιν ἀπὸ τῶν νῦν ῥηθέντων και-
 ρῶν διὰ τὸ τὴν μὲν ὑπὲρ τῶν προγεγονότων παρ'
 αὐτοῖς ἱστορίαν ὑπὸ πλείονων ἐκδεδοῦσθαι καὶ γνώ- 140.
 ριμον ὑπάρχειν ἅπασιν, ἐν δὲ τοῖς καθ' ἡμᾶς και-
 ροῖς μηδὲν αὐτοῖς ἐξηλλαγμένον ἀπηντηῆσθαι μηδὲ
 παράλογον ὑπὸ τῆς τύχης ὥστε προσδεῖσθαι τῆς
 7 τῶν προγεγονότων ὑπομνήσεως. περὶ δὲ τοῦ τῶν
 Ἀχαιῶν ἔθνους καὶ περὶ τῆς Μακεδόνων οἰκίας 10
 ἀρμόσει διὰ βραχέων ἀναδραμεῖν τοῖς χρόνοις,
 8 ἐπειδὴ περὶ μὲν ταύτην ὀλοσχερῆς ἐπαναίρεσις, περὶ
 δὲ τοὺς Ἀχαιοὺς, καθάπερ ἐπάνω προεῖπον, παρά-
 δοξος αὔξησις καὶ συμφρόνησις ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς
 9 καιροῖς γέγονε. πολλῶν γὰρ ἐπιβαλομένων ἐν τοῖς 15
 147. παρεληλυθόσι χρόνοις ἐπὶ ταὐτὸ συμφέρον ἀγαγεῖν
 Πελοποννησίους, οὐδενὸς δὲ καθικέσθαι δυνηθέν-
 τος διὰ τὸ μὴ τῆς κοινῆς ἐλευθερίας ἔνεκεν ἀλλὰ
 τῆς σφετέρως δυναστείας χάριν ἐκάστους ποιεῖσθαι
 10 τὴν σπουδὴν, τοιαύτην καὶ τηλικαύτην ἐν τοῖς καθ' 20
 ἡμᾶς καιροῖς ἔσχε προκοπὴν καὶ συντέλειαν τοῦτο
 τὸ μέρος ὥστε μὴ μόνον συμμαχικὴν καὶ φιλικὴν
 κοινωνίαν γεγονέναι πραγμάτων περὶ αὐτούς, ἀλλὰ
 καὶ νόμοις χρῆσθαι τοῖς αὐτοῖς καὶ σταθμοῖς καὶ
 μέτροις καὶ νομίσμασι, πρὸς δὲ τούτοις ἄρχουσι, 25
 11 βουλευταῖς, δικασταῖς, τοῖς αὐτοῖς, καθόλου δὲ τούτῳ
 μόνῳ διαλλάττειν τοῦ μὴ μιᾶς πόλεως διάθεσιν
 ἔχειν σχεδὸν τὴν σύμπασαν Πελοπόννησον, τῷ μὴ
 τὸν αὐτὸν περίβολον ὑπάρχειν τοῖς κατοικοῦσιν
 αὐτήν, τᾶλλα δ' εἶναι καὶ κοινῇ καὶ κατὰ πόλεις 30
 ἐκάστοις ταῦτά καὶ παραπλήσια.

Πρῶτον δέ, πῶς ἐπεκράτησε καὶ τίνι τρόπῳ τὸ 38
 τῶν Ἀχαιῶν ὄνομα κατὰ πάντων Πελοποννησίων,
 οὐκ ἄχρηστον μαθεῖν. οὔτε γὰρ χώρας καὶ πόλεων 2
 πλήθει διαφέρουσιν οἱ πάτριον ἐξ ἀρχῆς ἔχοντες τὴν
 5 προσηγορίαν ταύτην οὔτε πλούτοις οὔτε ταῖς τῶν
 ἀνδρῶν ἀρεταῖς. τό τε γὰρ τῶν Ἀρκάδων ἔθνος, 3
 ὁμοίως δὲ καὶ τὸ τῶν Λακῶνων πλήθει μὲν ἀνδρῶν
 καὶ χώρας οὐδὲ παρὰ μικρὸν ὑπερέχει· καὶ μὴν
 οὐδὲ τῶν τῆς ἀνδραγαθίας πρωτείων οὐδενὶ τῶν
 10 Ἑλλήνων οἷοί τ' εἶσιν οὐδέποτε παραχωρεῖν οἱ
 προειρημένοι. πῶς οὖν καὶ διὰ τί νῦν εὐδοκοῦσιν 4
 οὔτοί τε καὶ τὸ λοιπὸν πλῆθος τῶν Πελοποννησίων, 141
 ἅμα τὴν πολιτείαν τῶν Ἀχαιῶν καὶ τὴν προσηγορίαν
 μετεληφότες; δῆλον ὡς τύχην μὲν λέγειν οὐδαμῶς 5
 15 ἂν εἴη πρότερον· φαῦλον γὰρ· αἰτίαν δὲ μᾶλλον
ζητεῖν. χωρὶς γὰρ ταύτης οὔτε τῶν κατὰ λόγον
οὔτε τῶν παρὰ λόγον εἶναι δοκούντων οὐδὲν οἷον
τε συντελεσθῆναι. ἔστι δ' οὖν, ὡς ἐμὴ δόξα, τοι-
αύτη τις. ἰσηγορίας καὶ παρρησίας καὶ καθόλου 6
 20 δημοκρατίας ἀληθινῆς σύστημα καὶ προαίρεσιν εἰλι-
κρινεστέραν οὐκ ἂν εὔροι τις τῆς παρὰ τοῖς Ἀχαιοῖς
 148. ὑπαρχούσης. αὕτη τινὰς μὲν ἐθέλουτὴν αἰρετιστάς 7
εὔρε Πελοποννησίων, πολλοὺς δὲ πειθοῖ καὶ λόγῳ
προσηγάγετο· τινὰς δὲ βιασαμένη σὺν καιρῷ παρα-
 25 χρῆμα πάλιν εὐδοκεῖν ἐποίησεν αὐτῇ τοὺς ἀναγκα-
σθέντας. οὐδενὶ γὰρ οὐδὲν ὑπολειπομένη πλεονέ-
κτημα τῶν ἐξ ἀρχῆς, ἴσα δὲ πάντα ποιούσα τοῖς ἀεὶ
προσλαμβανομένοις ταχέως καθικνεῖτο τῆς προκει-
μένης ἐπιβολῆς, δύο συνεργοῖς χρωμένη τοῖς ἰσχυ-
 30 ροτάτοις, ἰσότητι καὶ φιλανθρωπία. διὸ ταύτην 9
ἀρχηγὸν καὶ (παρ)αίτιον ἡγητέον τοῦ σύμφρονήσαντας

Πελοποννησίους τὴν ὑπάρχουσαν αὐτοῖς εὐδαιμονίαν καταστήσασθαι.

- 10 Τὰ μὲν οὖν τῆς προαιρέσεως καὶ τὸ τῆς πολιτείας ἰδίωμα τὸ νῦν εἰρημένον καὶ πρότερον
 11 ὑπῆρχε παρὰ τοῖς Ἀχαιοῖς. δῆλον δὲ τοῦτο καὶ δι' 5
 ἑτέρων μὲν πλειόνων, πρὸς δὲ τὸ παρὸν ἀρκέσει
 πίστεως χάριν ἐν ἧ καὶ δεύτερον ληφθὲν μαρτύριον.
 39 καθ' οὗς γὰρ καιροὺς ἐν τοῖς κατὰ τὴν Ἰταλίαν
 τόποις κατὰ τὴν Μεγάλην Ἑλλάδα τότε προσαγο-
 ρουομένην ἐνεπρήσθη τὰ συνέδρια τῶν Πυθαγορείων, 10
 2 μετὰ ταῦτα γενομένου κινήματος ὀλοσχεροῦς περὶ
 τὰς πολιτείας, ὅπερ εἰκός, ὡς ἂν τῶν πρώτων ἀν-
 δρῶν ἐξ ἑκάστης πόλεως οὕτω παραλόγως διαφθα-
 3 ρέντων, συνέβη τὰς κατ' ἐκείνους τοὺς τόπους
 Ἑλληνικὰς πόλεις ἀναπλησθῆναι φόβου καὶ στάσεως 15
 4 καὶ παντοδαπῆς ταραχῆς. ἐν οἷς καιροῖς ἀπὸ τῶν
 πλείστων μερῶν τῆς Ἑλλάδος πρεσβευόντων ἐπὶ
 τὰς διαλύσεις, Ἀχαιοῖς καὶ τῇ τούτων πίστει συν- 142.
 εχρήσαντο πρὸς τὴν τῶν παρόντων κακῶν ἐξ-
 5 αγωγὴν. οὐ μόνον δὲ κατὰ τούτους τοὺς καιροὺς 20
 ἀπεδέξαντο τὴν αἴρεσιν τῶν Ἀχαιῶν, ἀλλὰ καὶ μετὰ
 τινὰς χρόνους ὀλοσχερῶς ὥρμησαν ἐπὶ τὸ μιμηταὶ
 6 γενέσθαι τῆς πολιτείας αὐτῶν. παρακαλέσαντες γὰρ
 σφῶς καὶ συμφρονήσαντες Κροτωνιάται, Συβαρίται,
 149. Κανλωνιάται, πρῶτον μὲν ἀπέδειξαν Διὸς Ὀμαρίου 25
 κοινὸν ἱερὸν καὶ τόπον, ἐν ᾧ τὰς τε συνόδους καὶ
 τὰ διαβούλια συνετέλουν, δεύτερον τοὺς ἐθισμοὺς
 καὶ νόμους ἐκλαβόντες τοὺς τῶν Ἀχαιῶν ἐπεβάλλοντο
 χρῆσθαι καὶ διοικεῖν κατὰ τούτους τὴν πολιτείαν.
 7 ὑπὸ δὲ τῆς Διονυσίου Συρακοσίου δυναστείας, ἔτι 30
 δὲ τῆς τῶν περιοικούντων βαρβάρων ἐπικρατείας

ἐμποδισθέντες οὐχ ἔκουσίως ἀλλὰ κατ' ἀνάγκην αὐτῶν ἀπίστησαν. μετὰ δὲ ταῦτα Λακεδαιμονίων 8 μὲν παραδόξως πταισάντων περὶ τὴν ἐν Λεύκτροις μάχην, Θηβαίων δ' ἀνελπίστως ἀντιποιησαμένων 5 τῆς τῶν Ἑλλήνων ἡγεμονίας, ἣν ἀκρισία περὶ πάντας μὲν τοὺς Ἕλληνας, μάλιστα δὲ περὶ τοὺς προειρημένους, ὡς ἂν τῶν μὲν μὴ συγχωρούντων ἠττησθαι, τῶν δὲ μὴ πιστευόντων ὅτι νενικήκασιν. οὐ μὴν ἀλλὰ γε περὶ τῶν ἀμφισβητουμένων ἐπέτρε- 9 10 ψαν Θηβαῖοι καὶ Λακεδαιμόνιοι μόνοις τῶν Ἑλλήνων Ἀχαιοῖς, οὐ πρὸς τὴν δύναμιν ἀποβλέψαντες — 19 σχεδὸν γὰρ ἐλαχίστην τότε δὴ τῶν Ἑλλήνων εἶχον — τὸ δὲ πλεῖον εἰς τὴν πίστιν καὶ τὴν ὄλην καλοκαγαθίαν. ὁμολογουμένως γὰρ δὴ τότε ταύτην περὶ 15 αὐτῶν πάντες εἶχον τὴν δόξαν.

Τότε μὲν οὖν ψιλῶς αὐτὰ τὰ κατὰ τὴν προαί- 11 ρεσιν ὑπῆρχε παρ' αὐτοῖς· ἀποτέλεσμα δ' ἢ πράξις ἀξιόλογος πρὸς αὐξήσειν τῶν ἰδίων ἀνήκουσα πραγμάτων οὐκ ἐγένετο, τῷ μὴ δύνασθαι φῦναι 12 20 προστάτην ἀξιὸν τῆς προαιρέσεως, αἰεὶ δὲ τὸν ὑποδείξαντα ποτὲ μὲν ὑπὸ τῆς Λακεδαιμονίων ἀρχῆς ἐπισκοτεῖσθαι καὶ κωλύεσθαι, ποτὲ δὲ μᾶλλον ὑπὸ τῆς Μακεδόνων. ἐπεὶ δὲ ποτε σὺν καιρῷ προστά- 40 τας ἀξιόχρεως εὔρεν, ταχέως τὴν αὐτῆς δύναμιν 143. 25 ἐποίησε φανεράν, ἐπιτελεσαμένη τὸ κάλλιστον ἔργον, τὴν Πελοποννησίων δμόνοιαν. ἥς ἀρχηγὸν 2 μὲν καὶ καθηγέμονα τῆς ὄλης ἐπιβολῆς Ἄρατον νο- 150. μιστέον τὸν Σικυώνιον, ἀγωνιστὴν δὲ καὶ τελεσιουργὸν τῆς πράξεως Φιλοποίμενα τὸν Μεγαλοπολί- 30 την, βεβαιωτὴν δὲ τοῦ μόνιμον αὐτὴν ἐπὶ ποσὸν γενέσθαι Λυκόρταν καὶ τοὺς ταῦτά τούτῳ προελομέ-

3 νους ἄνδρας. τίνα δ' ἦν ἐκάστοις τὰ πραχθέντα καὶ
 πῶς καὶ κατὰ πόλους καιροὺς πειρασόμεθα δηλοῦν,
 αἰεὶ κατὰ τὸ πρέπον τῇ γραφῇ ποιούμενοι τὴν
 4 ἐπίστασιν. τῶν μέντοι γ' Ἀράτω διωκημένων καὶ
 νῦν καὶ μετὰ ταῦτα πάλιν ἐπικεφαλαιούμενοι μνη- 5
 σθησόμεθα διὰ τὸ καὶ λίαν ἀληθινούς καὶ σαφεῖς
 ἐκείνων περὶ τῶν ἰδίων συντεταχέναι πράξεων ὑπο-
 5 μνηματισμούς, τῶν δὲ τοῖς ἄλλοις ἀκριβεστέραν καὶ
 μετὰ διαστολῆς ποιησόμεθα τὴν ἐξήγησιν. ὑπολαμ-
 βάνω δὲ ῥάστην ἐμοί τ' ἂν γενέσθαι τὴν διήγησιν 10
 καὶ τοῖς ἐντυγχάνουσιν εὐπαρακολούθητον τὴν μά-
 θησιν, εἰ ποιησαίμεθα τὴν ἐπίστασιν ἀπὸ τούτων
 τῶν καιρῶν, ἐν οἷς κατὰ πόλιν διαλυθέντος τοῦ
 τῶν Ἀχαιῶν ἔθνους ὑπὸ τῶν ἐκ Μακεδονίας βασι-
 λέων ἀρχὴ πάλιν ἐγένετο καὶ σύννευσις τῶν πόλεων 15
 6 πρὸς ἀλλήλας. ἀφ' ἧς ἀύξανόμενον κατὰ τὸ συν-
 εχὲς τὸ ἔθνος εἰς ταύτην ἦλθε τὴν συντέλειαν,
 ἐν ἣ καθ' ἡμᾶς ἦν, ὑπὲρ ἧς κατὰ μέρος ἀφτίως
 εἶπον.

41 Ὀλυμπιάς μὲν ἦν εἰκοστὴ καὶ τετάρτη πρὸς ταῖς 20
 ἑκατόν, ὅτε Πατριεῖς ἤρξαντο συμφρονεῖν καὶ Ἀν-
 2 μαῖοι, καιροὶ δὲ καθ' οὓς Πτολεμαῖος ὁ Δέγρου καὶ
 Ἀνσίμαχος, ἔτι δὲ Σέλευκος καὶ Πτολεμαῖος ὁ Κε-
 ραννὸς μετήλλαξαν τὸν βίον. πάντες γὰρ οὗτοι
 περὶ τὴν προειρημένην Ὀλυμπιάδα τὸ ζῆν ἐξέλιπον. 25
 3 τοὺς μὲν οὖν ἀνώτερον τούτων χρόνους τοιαύτη
 4 τις ἦν ἢ περὶ τὸ προειρημένον ἔθνος διάθεσις. ἀπὸ
 γὰρ Τισαμενοῦ βασιλευθέντες, ὃς ἦν Ὀρέστου μὲν
 υἱός, κατὰ δὲ τὴν τῶν Ἡρακλειδῶν κἀθοδὸν ἐκπε-
 5 σῶν τῆς Σπάρτης κατέσχε τοὺς περὶ Ἀχαΐαν τόπους, 30
 6 ἀπὸ τούτου κατὰ τὸ συνεχὲς καὶ κατὰ τὸ γένος ἕως

Ὀλύγου βασιλευθέντες, μετὰ ταῦτα δυσαρεστήσαν- 144.
 τες τοῖς τοῦ προειρημένου παισὶν ἐπὶ τῷ μὴ νομί-
 151. μως ἀλλὰ δεσποτικῶς αὐτῶν ἄρχειν, μετέστησαν εἰς
 δημοκρατίαν τὴν πολιτείαν. λοιπὸν ἤδη τοὺς ἐξῆς 6
 5 χρόνους μέχρι τῆς Ἀλεξάνδρου καὶ Φιλίππου δυνα-
 στείας ἄλλοτε μὲν ἄλλως ἐχώρει τὰ πράγματ' αὐτοῖς
 κατὰ τὰς περιστάσεις, τό γε μὴν κοινὸν πολίτευμα,
 καθάπερ εἰρήκαμεν, ἐν δημοκρατία συνέχειν ἐπει-
 ρῶντο. τοῦτο δ' ἦν ἐκ δώδεκα πόλεων, ἃς ἔτι καὶ 7
 10 νῦν συμβαίνει διαμένειν, πλὴν Ὀλένου καὶ Ἐλίκης
 τῆς πρὸ τῶν Λευκτρικῶν ὑπὸ τῆς θαλάττης κατα-
 ποθείσης· αὐταὶ δ' εἰσὶν Πάτραι, Δύμη, Φαραί, Τρι 8
 ταία, Λεόντιον, (Αἴγιον), Αἴγαιρα, Πελλήνη, Βοῦρα,
 Καρύνεια. κατὰ δὲ τοὺς ὑστέρους μὲν τῶν κατ' 9
 15 Ἀλέξανδρον καιρῶν, προτέρους δὲ τῆς ἄρτι ἔρη-
 θείσης Ὀλυμπιάδος, εἰς τοιαύτην διαφορὰν καὶ
 καχεξίαν ἐνέπεσον, καὶ μάλιστα διὰ τῶν ἐκ Μακε-
 δονίας βασιλέων, ἐν ἧ συνέβη πάσας τὰς πόλεις
 χωρισθείσας ἀφ' αὐτῶν ἐναντίως τὸ συμφέρον
 20 ἄγειν ἀλλήλαις. ἐξ οὗ συνέπεσε τὰς μὲν ἐμφροῦ- 10
 ρους αὐτῶν γενέσθαι διὰ τε Δημητρίου καὶ Κασσάν-
 δρου καὶ μετὰ ταῦτα δι' Ἀντιγόνου τοῦ Γονατᾶ,
 τὰς δὲ καὶ τυραννεῖσθαι· πλείστους γὰρ δὴ μονάρ-
 χους οὗτος ἐμφυτεῦσαι δοκεῖ τοῖς Ἑλλησι. περὶ 11
 25 δὲ τὴν εἰκοστὴν καὶ τετάρτην Ὀλυμπιάδα πρὸς ταῖς
 ἑκατόν, καθάπερ ἐπάνω προείπον, αὐθις ἤρξαντο
 μετανοήσαντες συμφρονεῖν. ταῦτα δ' ἦν κατὰ τὴν
 Πύρρου διάβασιν εἰς Ἰταλίαν. καὶ πρῶτοι μὲν 12
 συνέστησαν Δυμαῖοι, Πατρεῖς, Τριταιεῖς, Φαραιεῖς·
 30 διόπερ οὐδὲ στήλην ὑπάρχειν συμβαίνει τῶν πόλεων
 τούτων περὶ τῆς συμπολιτείας. μετὰ δὲ ταῦτα μά 13

- λίστᾳ πῶς ἔτει πέμπτῳ τὴν φρουρὰν ἐκβαλόντες
 Αἰγίεισιν μετέσχον τῆς συμπολιτείας· ἐξῆς δὲ τούτοις
 14 Βούριοι, τὸν τύραννον ἀποκτείναντες. ἅμα δὲ τού-
 τοις Καρυνεῖς ἀποκατέστησαν. συνιδῶν γὰρ Ἰσέας
 ὁ τῆς Καρυνείας τότε τυραννεύων ἐκπεπτακυῖαν ἔ-
 152. μὲν ἐξ Αἰγίου τὴν φρουρὰν, ἀπολωλότα δὲ τὸν
 ἐν τῇ Βούρᾳ μόναρχον διὰ Μάρου καὶ τῶν 145.
 Ἀχαιῶν, ἑαυτὸν δὲ πανταχόθεν ὄρων ὄσον οὐκ
 15 ἤδη πολεμηθῆσόμενον, ἀποθέμενος τὴν ἀρχὴν καὶ
 λαβὼν τὰ πιστὰ παρὰ τῶν Ἀχαιῶν ὑπὲρ τῆς ἀσφα- 10
 λείας προσέθηκε τὴν πόλιν πρὸς τὸ τῶν Ἀχαιῶν
 σύστημα.
- 42 Τίνος οὖν χάριν ἐπὶ τοὺς χρόνους τούτους ἀν-
 ἔδραμον; ἵνα πρῶτον μὲν γένηται συμφανὲς πῶς
 καὶ κατὰ ποίους καιροὺς καὶ τίνες πρῶτοι τῶν ἐξ 15
 ἀρχῆς Ἀχαιῶν αὐτίς ἐποιήσαντο τὴν ἐπιβολὴν τῆς
 2 νῦν συστάσεως, δεύτερον δ' ἵνα καὶ τὰ τῆς προαι-
 ρέσεως μὴ μόνον διὰ τῆς ἡμετέρας ἀποφάσεως, ἀλλὰ
 καὶ δι' αὐτῶν τῶν πραγμάτων πίστεως τυγχάνη,
 3 διότι μία τις αἰὲ τῶν Ἀχαιῶν αἵρεσις ὑπῆρχε, καθ' 20
 ἣν προτείνοντες μὲν τὴν παρ' αὐτοῖς ἰσηγορίαν καὶ
 παρρησίαν, πολεμοῦντες δὲ καὶ καταγωνιζόμενοι
 συνεχῶς τοὺς ἢ δι' αὐτῶν ἢ διὰ τῶν βασιλέων τὰς
 σφετέρως πατρίδας καταδουλουμένους, τούτῳ τῷ
 τρόπῳ καὶ ταύτῃ τῇ προδίσει τοῦτο τοῦρον ἐπ- 25
 ετέλεσαν, τὰ μὲν δι' αὐτῶν, τὰ δὲ καὶ διὰ τῶν συμ-
 4 μάχων. καὶ γὰρ τὰ δι' ἐκείνων συνεργήματα γεγο-
 νότα πρὸς τοῦτο τὸ μέρος ἐν τοῖς ἐξῆς χρόνοις ἐπὶ
 5 τὴν τῶν Ἀχαιῶν προαίρεσιν ἐνοιστέον. πολλοῖς
 γὰρ κοινωνήσαντες πραγμάτων, πλείστων δὲ καὶ 30
 καλλίστων Ῥωμαίοις οὐδέποτε τὸ παράπαν ἐπεθύ-

μησαν ἐκ τῶν κατορθωμάτων οὐδενὸς ἰδίᾳ λυσιτε-
 λοῦς, ἀλλ' ἀντὶ πάσης τῆς ἑαυτῶν φιλοτιμίας, ἣν 6
 παρείχοντο τοῖς συμμάχοις, ἀντικατηλλάττοντο τὴν
 ἐκάστων ἐλευθερίαν καὶ τὴν κοινὴν ὁμόνοιαν Πελο-
 5 ποννησίων. σαφέστερον δ' ὑπὲρ τούτων ἔσται δια-7
 λαμβάνειν ἐξ αὐτῶν τῶν περὶ τὰς πράξεις ἐνεργη-
 μάτων.

Εἴκοσι μὲν οὖν ἔτη τὰ πρῶτα καὶ πέντε συν-43
 επολιτεύσαντο μεθ' ἑαυτῶν αἱ προειρημέναι πόλεις,
 10 γραμματέα κοινὸν ἐκ περιόδου προχειριζόμεναι καὶ
 δύο στρατηγούς. μετὰ δὲ ταῦτα πάλιν ἔδοξεν αὐ-2
 τοῖς ἕνα καθιστάνειν καὶ τούτῳ πιστεύειν ὑπὲρ τῶν
 ὄλων. καὶ πρῶτος ἔτυχε τῆς τιμῆς ταύτης Μάργος
 153. ὁ Καρυνεύς. τετάρτῳ δ' ὕστερον ἔτει τοῦ προει-3
 15 ρημένου στρατηγοῦντος Ἄρατος ὁ Σικυώνιος, ἔτη
 μὲν ἔχων εἴκοσι, τυραννομένην δ' ἐλευθερώσας
 τὴν πατρίδα διὰ τῆς ἀρετῆς τῆς ἑαυτοῦ καὶ τόλμης 146.
 προσένειμε πρὸς τὴν τῶν Ἀχαιῶν πολιτείαν, ἀρχῆ-
 θεν εὐθύς ἐραστής γενόμενος τῆς προαιρέσεως αὐ-
 20 τῶν. ὀγδόῳ δὲ πάλιν ἔτει στρατηγὸς αἰρεθεὶς τὸ 4
 δεῦτερον καὶ πραξικοπήσας τὸν Ἀκροκόρινθον,
 Ἀντιγόνου κυριεύοντος, καὶ γενόμενος ἐγκρατῆς
 μεγάλου μὲν ἀπέλυσε φόβου τοὺς τὴν Πελοπόννη-
 σον κατοικοῦντας, ἐλευθερώσας δὲ Κορινθίους προσ-
 25 ηγάγετο πρὸς τὴν τῶν Ἀχαιῶν πολιτείαν. ἐπὶ δὲ 5
 τῆς αὐτῆς ἀρχῆς καὶ τὴν τῶν Μεγαρέων πόλιν δια-
 πραξάμενος προσένειμε τοῖς Ἀχαιοῖς. ταῦτά τ' ἐγί-6
 νετο τῷ πρότερον ἔτει τῆς Καρχηδονίων ἡττης, ἐν ᾗ
 καθόλου Σικελίας ἐκχωρήσαντες πρῶτον ὑπέμειναν
 30 τότε φόρους ἐνεγκεῖν Ῥωμαίοις. μεγάλην δὲ προ-7
 κοπήν ποιήσας τῆς ἐπιβολῆς ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ λοι-

πόν ἤδη διετέλει προστατῶν μὲν τοῦ τῶν Ἀχαιῶν
 ἔθνους, πάσας δὲ τὰς ἐπιβολὰς καὶ πράξεις πρὸς
 8 ἔν τέλος ἀναφέρων· τοῦτο δ' ἦν τὸ Μακεδόνας μὲν
 ἐκβαλεῖν ἐκ Πελοποννήσου, τὰς δὲ μοναρχίας κατα-
 λῦσαι, βεβαιῶσαι δ' ἑκάστοις τὴν κοινὴν καὶ πᾶ- 5
 9 τριον ἑλευθερίαν. μέχρι μὲν οὖν (ἦν) Ἀντίγονος ὁ Γο-
 νατᾶς, πρὸς τε τὴν ἐκείνου πολυπραγμοσύνην καὶ
 πρὸς τὴν Αἰτωλῶν πλεονεξίαν ἀντιταττόμενος δι-
 10 ετέλει, πραγματικῶς ἕκαστα χειρίζων, καίπερ εἰς
 τοῦτο προβάντων ἀμφοτέρων ἀδικίας καὶ τόλμης 10
 ὥστε ποιήσασθαι συνθήκας πρὸς ἀλλήλους ὑπὲρ
 44 διαιρέσεως τοῦ τῶν Ἀχαιῶν ἔθνους. Ἀντιγόνου
 δὲ μεταλλάξαντος, καὶ συνθεμένων τῶν Ἀχαιῶν καὶ
 συμμαχίαν πρὸς Αἰτωλοῦς καὶ μετασχόντων εὐγε-
 νῶς σφίσι τοῦ πρὸς Δημητρίου πολέμου, τὰ μὲν 15
 τῆς ἀλλοτριότητος καὶ δυσμενείας ἠρθῆ κατὰ τὸ
 παρόν, ὑπεγέμετο δὲ κοινωνικὴ καὶ φιλικὴ τις ἀ-
 154. 2 τοῖς διάθεσις. Δημητρίου δὲ βασιλεύσαντος δέκα
 μόνον ἔτη καὶ μεταλλάξαντος τὸν βίον περὶ τὴν
 πρώτην διάβασιν εἰς τὴν Ἰλλυρίδα Ῥωμαίων, ἐγέ- 20
 νετό τις εὐροια πραγμάτων πρὸς τὴν ἐξ ἀρχῆς ἐπι-
 3 βολὴν τῶν Ἀχαιῶν. οἱ γὰρ ἐν τῇ Πελοποννήσῳ
 μόναρχοι δυσελπιστήσαντες ἐπὶ τῷ μετηλλαχέναι
 μὲν τὸν Δημήτριον, ὃς ἦν αὐτοῖς οἶονεὶ χορηγὸς 147.
 καὶ μισθοδότης, ἐπικεῖσθαι δὲ τὸν Ἄρατον, οἴομε- 25
 νον δεῖν σφᾶς ἀποτίθεσθαι τὰς τυραννίδας καὶ
 τοῖς μὲν πεισθεῖσι μεγάλας δωρεὰς καὶ τιμὰς προ-
 τείνοντα, τοῖς δὲ μὴ προσέχουσιν ἔτι μείζους ἐπ-
 ανατεινόμενον φόβους καὶ κινδύνους διὰ τῶν Ἀχαιῶν,
 4 ὥρμησαν ἐπὶ τὸ πεισθέντες ἀποθέσθαι μὲν τὰς τυ- 30
 ραννίδας, ἑλευθερῶσαι δὲ τὰς ἑαυτῶν πατρίδας,

μετασχεῖν δὲ τῆς τῶν Ἀχαιῶν πολιτείας. *Ανδιάδας* 5
 μὲν οὖν ὁ Μεγαλοπολίτης ἔτι ζῶντος Δημητρίου,
 κατὰ τὴν αὐτοῦ προαίρεσιν, πάνυ πραγματικῶς καὶ
 φρονίμως προῖδόμενος τὸ μέλλον ἀπετέθειτο τὴν
 5 τυραννίδα καὶ μετεσχῆκει τῆς ἐθνικῆς συμπολιτείας.
 Ἀριστόμαχος δ' ὁ τῶν Ἀργείων τύραννος καὶ Ξέ- 6
 νων ὁ τῶν Ἐρμιονέων καὶ Κλεώνυμος ὁ τῶν Φλια-
 σίων τότε ἀποθέμενοι τὰς μοναρχίας ἐκοινώνησαν
 τῆς τῶν Ἀχαιῶν δημοκρατίας.
 10 Ὀλοσχερεστέρας δὲ γενομένης ἀνξήσεως διὰ 45
 ταῦτα καὶ προκοπῆς περὶ τὸ ἔθνος, Αἰτωλοὶ διὰ τὴν
 ἔμφυτον ἀδικίαν καὶ πλεονεξίαν φθονήσαντες, τὸ
 δὲ πλεῖον ἐλπίσαντες καταδιελέσθαι τὰς πόλεις, καθ-
 ἄπερ καὶ πρότερον τὰς μὲν Ἀκαρνάνων διενεί-
 15 μαντο πρὸς Ἀλέξανδρον, τὰς δὲ τῶν Ἀχαιῶν ἐπ-
 εβάλλοντο πρὸς Ἀντίγονον τὸν Γονατᾶν, καὶ τότε 2
 παραπλησίαις ἐλπίσιν ἐπαρθέντες ἀπειτόλησαν
 Ἀντιγόνῳ τε τῷ κατ' ἐκείνους τοὺς καιροὺς προ-
 εστῶτι Μακεδόνων, ἐπιτροπεύοντι δὲ Φιλίππου παι-
 20 δὸς ὄντος, καὶ Κλεομένει τῷ βασιλεῖ Λακεδαιμονίων
 κοινωνεῖν καὶ συμπλέκειν ἀμφοτέροις ἅμα τὰς χεῖ-
 155. ρας. ὄρωντες γὰρ τὸν Ἀντίγονον κυριεύοντα μὲν 3
 τῶν κατὰ Μακεδονίαν ἀσφαλῶς, ὁμολογούμενον δὲ
 καὶ πρόδηλον ἐχθρὸν ὄντα τῶν Ἀχαιῶν διὰ τὸ τὸν
 25 Ἀκροκόρινθον πραξ(ικοπήσαντας καταλαβ)εῖν, ὑπ- 4
 ἔλαβον, εἰ τοὺς Λακεδαιμονίους προσλαβόντες ἔτι
 κοινωνοὺς σφίσι τῆς ἐπιβολῆς προεμβιβάσαιεν εἰς
 τὴν πρὸς τὸ ἔθνος ἀπέχθειαν, ῥαδίως (ἂν) καταγω-
 νίσασθαι τοὺς Ἀχαιοὺς ἐν καιρῷ συνεπιθέμενοι καὶ 148.
 30 πανταχόθεν περιστήσαντες αὐτοῖς τὸν πόλεμον. ὁ 5
 δὴ καὶ ταχέως ἂν ἐκ τῶν κατὰ λόγον ἐπετέλεσαν,

ει μὴ τὸ κυριώτατον παρείδον τῆς προθέσεως, οὐ
 συλλογισάμενοι διότι ταῖς ἐπιβολαῖς Ἄρατον ἔξου-
 σιν ἀνταγωνιστήν, ἄνδρα δυνάμενον πάσης εὐστο-
 6 χεῖν περιστάσεως. τοιγαροῦν ὀρμήσαντες ἐπὶ τὸ πολυ-
 πραγμονεῖν καὶ χειρῶν ἄρχειν ἀδίκων οὐχ οἷον ἦν- 5
 σάν τι τῶν ἐπινοηθέντων, ἀλλὰ τοῦναντίον καὶ τὸν
 Ἄρατον τότε προεστῶτα καὶ τὸ ἔθνος ἐσωματοποίη-
 σαν, πραγματικῶς ἀντιπερισπάσαντος ἐκείνου καὶ
 7 λυμνηαμένου τὰς ἐπιβολὰς αὐτῶν. ὥς δ' ἐχειρίσθη
 τὰ ὅλα, δῆλον ἔσται διὰ τῶν λέγεσθαι μελλόντων. 10
 46 Θεωρῶν γὰρ τοὺς Αἰτωλοὺς ὁ προειρημένος
 ἀνὴρ τὸν μὲν πόλεμον τὸν πρὸς αὐτοὺς αἰσχυνομέ-
 νους ἀναλαβεῖν ἐκ τοῦ φανεροῦ διὰ τὸ καὶ λίαν
 εἶναι προσφάτους τὰς ἐκ τῶν Ἀχαιῶν εὐεργεσίας
 2 περὶ τὸν Δημητριακὸν πόλεμον εἰς αὐτούς, συμβου- 15
 λενομένους δὲ τοῖς Λακεδαιμονίοις καὶ φθονοῦν-
 τας τοῖς Ἀχαιοῖς ἐπὶ τοσοῦτον ὥστε Κλεομένους
 πεπραξικοπηκότους αὐτούς καὶ παρηρημένου Τεγέαν,
 Μαντίνειαν, Ὀρχομενόν, τὰς Αἰτωλοῖς οὐ μόνον
 συμμαχίδας ὑπαρχούσας, ἀλλὰ καὶ συμπολιτευομένας 20
 τότε πόλεις, οὐχ οἷον ἀγανακτοῦντας ἐπὶ τούτοις,
 156. 3 ἀλλὰ καὶ βεβαιοῦντας αὐτῷ τὴν παράληψιν, καὶ
 τοὺς πρότερον κατὰ τῶν μηδὲν ἀδικούντων πᾶσαν
 ἱκανὴν ποιουμένους πρόφασιν εἰς τὸ πολεμεῖν διὰ
 τὴν πλεονεξίαν τότε συνορῶν ἐκουσίως παρασπον- 25
 δουμένους καὶ τὰς μεγίστας ἀπολλύντας πόλεις ἔθε-
 λουτήν ἐφ' ᾧ μόνον ἰδεῖν ἀξιόχρεων γενόμενον
 4 ἀνταγωνιστήν Κλεομένην τοῖς Ἀχαιοῖς, ἔγνω δεῖν
 εἰς ταῦτα βλέπων οὗτός τε καὶ πάντες ὁμοίως οἱ
 προεστῶτες τοῦ τῶν Ἀχαιῶν πολιτεύματος πολέμου 30
 μὲν πρὸς μηδένα κατάρχειν, ἐνίστασθαι δὲ ταῖς τῶν

Λακεδαιμονίων ἐπιβολαῖς. τὸ μὲν οὖν πρῶτον ἐπὶ 5
 τούτων ἦσαν τῶν διαλήψεων· θεωροῦντες δὲ κατὰ
 τοὺς ἐξῆς χρόνους τὸν Κλεομένη θρασέως ἐποικο-
 δομοῦντα μὲν τὸ καλούμενον Ἀθήναιον ἐν τῇ τῶν
 5 Μεγαλοπολιτῶν χώρα, πρόδηλον δὲ καὶ πικρὸν ἀνα-
 δεικνύντα σφίσι πολέμιον ἑαυτόν, τότε δὴ συνα- 6 149.
 θροίσαντες τοὺς Ἀχαιοὺς ἔκριναν μετὰ τῆς βουλῆς
 ἀναλαμβάνειν φανερώς τὴν πρὸς τοὺς Λακεδαιμο-
 νίους ἀπέχθειαν.

10 Ὁ μὲν οὖν Κλεομενικὸς προσαγορευθεὶς πόλε- 7
 μος τοιαύτην ἔλαβε τὴν ἀρχὴν καὶ κατὰ τούτους
 τοὺς καιροὺς. οἱ δ' Ἀχαιοὶ τὸ μὲν πρῶτον διὰ τῆς 47
 ἰδίας δυνάμεως ὤρμησαν ἀντοφθαλμεῖν τοῖς Λακε-
 δαιμονίοις, ἅμα μὲν ὑπολαμβάνοντες κάλλιστον εἶ-
 15 ναι τὸ μὴ δι' ἐτέρων σφίσι πορίζεσθαι τὴν σωτη-
 ρίαν, ἀλλ' αὐτοὺς δι' αὐτῶν σφάζειν τὰς πόλεις καὶ
 τὴν χώραν, ἅμα δὲ βουλόμενοι καὶ τὴν πρὸς Πτο- 2
 λεμαῖον τηρεῖν φιλίαν διὰ τὰς προγεγενημένας εὐ-
 εργεσίας καὶ μὴ φαίνεσθαι πρὸς ἐτέροισι ἐκτείνου-
 20 τες τὰς χεῖρας, ἤδη δ' ἐπὶ ποσὸν τοῦ πολέμου 3
 προβαίνοντος, καὶ τοῦ Κλεομένου τὸ τε πάτριον
 πολίτευμα καταλύσαντος καὶ τὴν ἔννομον βασιλείαν
 εἰς τυραννίδα μεταστήσαντος, χρωμένου δὲ καὶ τῷ
 πολέμῳ πρακτικῶς καὶ παραβόλως, προορώμενος 4
 25 Ἄρατος τὸ μέλλον καὶ δεδιὼς τὴν τε τῶν Αἰτω-
 157. λῶν ἀπόνοιαν καὶ τόλμαν ἔκρινε πρὸ πολλοῦ λυ-
 μαίνεσθαι τὴν ἐπιβολὴν αὐτῶν. κατανοῶν δὲ 5
 τὸν Ἀντίγονον καὶ πρᾶξιμ ἔχοντα καὶ σύνεσιν
 καὶ πίστεως ἀντιποιούμενον, τοὺς δὲ βασιλεῖς
 30 σαφῶς εἰδὼς φύσει μὲν οὐδένα νομίζοντας οὔτε
 (συνε)ργὸν οὔτε πολέμιον, ταῖς δὲ τοῦ συμφέροντος

ψήφοις αἰεὶ μετροῦντας τὰς ἐχθρας καὶ τὰς φιλίας,
 6 ἐπεβάλετο λαλεῖν πρὸς τὸν εἰρημένον βασιλέα καὶ
 συμπλέκειν τὰς χεῖρας, ὑποδεικνύων αὐτῷ τὸ συμ-
 7 βησόμενον ἐκ τῶν πραγμάτων. προδήλως μὲν οὖν
 αὐτὸ πράττειν ἀσύμφορον ἠγεῖτο διὰ πλείους αἰτίας. 5
 τὸν τε γὰρ Κλεομένη καὶ τοὺς Αἰτωλοὺς ἀνταγωνι-
 8 στὰς παρασκευάζειν ἤμελλε πρὸς τὴν ἐπιβολήν, τοὺς
 τε πολλοὺς τῶν Ἀχαιῶν διατρέψειν, καταφεύγων
 ἐπὶ τοὺς ἐχθροὺς καὶ δοκῶν ὀλοσχερῶς ἀπεργνωκέσαι
 τὰς ἐν αὐτοῖς ἐλπίδας· ὅπερ ἤμιστα φαίνεσθαι πρᾶτ- 10
 9 τῶν ἐβούλετο. διόπερ ἔχων τοιαύτην πρόθεσιν ἀδή-
 10 λως αὐτὰ διανοεῖτο χειρίζειν. ἐξ οὗ πολλά παρὰ 150.
 τὴν ἑαυτοῦ γνώμην ἠναγκάζετο καὶ λέγειν καὶ ποιεῖν
 πρὸς τοὺς ἐκτός, δι' ὧν ἤμελλε τὴν ἐναντίαν ἐμ-
 φασιν ὑποδεικνύων ταύτην ἐπικρύψεσθαι τὴν οἰ- 15
 11 κονομίαν. ὧν χάριν ἕνια τούτων οὐδ' ἐν τοῖς ὑπο-
 μνήμασι κατέταξεν.

48 Εἰδὼς δὲ τοὺς Μεγαλοπολίτας κακοπαθοῦντας
 μὲν τῷ πολέμῳ διὰ τὸ παρακλιμένους τῇ Λακεδαί-
 μοι προπολεμεῖν τῶν ἄλλων, οὐ τυγχάνοντας δὲ 20
 τῆς καθηκούσης ἐπικουρίας ὑπὸ τῶν Ἀχαιῶν διὰ τὸ
 κάκεινους δυσχρηστεῖσθαι θλιβομένους ὑπὸ τῆς
 2 περιστάσεως, σαφῶς δὲ γινώσκων οἰκείως διακει-
 μένους αὐτοὺς πρὸς τὴν Μακεδόνων οἰκίαν ἐκ τῶν
 3 κατὰ τὸν Ἀμύντου Φίλιππον εὐεργεσιῶν, δι(ειλήφει) 25
 διότι ταχέως ἂν ὑπὸ τοῦ Κλεομένου πιεζόμενοι
 καταφύγοιεν ἐπὶ τὸν Ἀντίγονον καὶ τὰς Μακεδόνων
 4 ἐλπίδας· κοινολογηθεῖς οὖν δι' ἀπορρήτων περὶ τῆς
 158. ὄλης ἐπιβολῆς Νικοφάνει καὶ Κερκιδᾷ τοῖς Μεγα-
 λοπολίταις, οἵτινες ἦσαν αὐτοῦ πατρικοὶ ξένοι καὶ 30
 5 πρὸς τὴν ἐπιβολὴν εὐφρεῖς, ῥαδίως διὰ τούτων

ὄρυμν παρέστησε τοῖς Μεγαλοπολίταις εἰς τὸ πρε-
 σβεύειν πρὸς τοὺς Ἀχαιοὺς καὶ παρακαλεῖν πέμπειν
 πρὸς τὸν Ἀντίγονον ὑπὲρ βοηθείας. οἱ μὲν οὖν Μεγα- 6
 λοπολίταις κατέστησαν αὐτοὺς τοὺς περὶ τὸν Νικο-
 φάνη καὶ τὸν Κερκιδᾶν πρεσβευτὰς πρὸς τε τοὺς
 Ἀχαιοὺς κάκειθεν εὐθέως πρὸς τὸν Ἀντίγονον, ἂν
 αὐτοῖς συγκατάθῃται τὸ ἔθνος. οἱ δ' Ἀχαιοὶ συν- 7
 εχώρησαν πρεσβεύειν τοῖς Μεγαλοπολίταις. σπουδῆ 8
 δὲ συμμιξάντες οἱ περὶ τὸν Νικοφάνη τῷ βασιλεῖ
 10 διελέγοντο περὶ μὲν τῆς ἑαυτῶν πατρίδος αὐτὰ
 τὰναγκαῖα διὰ βραχέων καὶ κεφαλαιωδῶς, τὰ δὲ
 πολλὰ περὶ τῶν ὅλων κατὰ τὰς ἐντολὰς τὰς Ἀράτου
 καὶ τὰς ὑποθέσεις. αὐταὶ δ' ἦσαν ὑποδεικνύουσαι 49
 τὴν Αἰτωλῶν καὶ Κλεομένους κοινοπραγίαν τί δύνα-
 15 ται καὶ ποῖ τείνει, καὶ δηλοῦν ὅτι πρῶτοις μὲν
 αὐτοῖς Ἀχαιοῖς εὐλαβητέον, ἐξῆς δὲ καὶ μᾶλλον
 Ἀντιγόνῳ. τοῦτο μὲν γάρ, ὡς Ἀχαιοὶ τὸν ἐξ ἄμφοιν 2
 πόλεμον οὐκ ἂν ὑπενέγκαιεν, εὐθεώρητον εἶναι πᾶσι,
 τοῦτο δ', ὡς Αἰτωλοὶ καὶ Κλεομένης κρατήσαντες 151.
 20 τούτων οὐκ εὐδοκήσουσιν οὐδὲ μὴ μείνωσιν ἐπὶ
 τῶν ὑποκειμένων, ἔτι τοῦ πρόσθεν ῥᾶον εἶναι τῷ
 νοῦν ἔχοντι συνιδεῖν. τὴν τε γὰρ Αἰτωλῶν πλεο- 3
 νεξίαν οὐχ οἶον τοῖς Πελοποννησίων ὄροις εὐδοκῆ-
 σαί ποτ' ἂν περιληφθεῖσαν, ἀλλ' οὐδὲ τοῖς τῆς
 25 Ἑλλάδος, τὴν τε Κλεομένους φιλοδοξίαν καὶ τὴν 4
 ὅλην ἐπιβολὴν κατὰ μὲν τὸ παρὸν αὐτῆς ἐφίεσθαι
 τῆς Πελοποννησίων ἀρχῆς, τυχόντα δὲ ταύτης τὸν
 προειρημένον κατὰ πόδας ἀνθέξεσθαι τῆς τῶν Ἑλλή-
 νων ἡγεμονίας. ἧς οὐχ οἶόν τε καθικέσθαι μὴ οὐ 5
 30 πρόσθεν καταλύσαντα τὴν Μακεδόνων ἀρχὴν. σκο- 6
 πεῖν οὖν αὐτὸν ἡξίουν, προορώμενον τὸ μέλλον,

πότερον συμφέρει τοῖς σφετέροις πράγμασι μετ'
 Ἀχαιῶν καὶ Βοιωτῶν ἐν Πελοποννήσῳ πρὸς Κλεο-
 159. μένη πολεμεῖν ὑπὲρ τῆς τῶν Ἑλλήνων ἡγεμονίας ἢ
 προέμενον τὸ μέγιστον ἔθνος διακινδυνεύειν ἐν Θετ-
 ταλία πρὸς Αἰτωλοὺς καὶ Βοιωτούς, ἔτι δ' Ἀχαιοὺς 5
 καὶ Λακεδαιμονίους, ὑπὲρ τῆς Μακεδόνων ἀρχῆς.
 7 ἂν μὲν οὖν Αἰτωλοὶ τὴν ἐκ τῶν Ἀχαιῶν εἰς αὐτοὺς
 γεγεννημένην εὐνοίαν ἐν τοῖς κατὰ Δημήτριον καιροῖς
 ἐντρεπόμενοι τὴν ἡσυχίαν ἄγειν ὑποκρίνονται, καθά-
 περ καὶ νῦν, πολεμήσειν αὐτοὺς ἔφασαν τοὺς Ἀχαι- 10
 οὺς πρὸς τὸν Κλεομένη· κἂν μὲν ἡ τύχη συνεπι-
 λαμβάνηται, μὴ δεῖσθαι χρείας τῶν βοηθησόντων·
 8 ἂν δ' ἀντιπίπτῃ τὰ τῆς τύχης, Αἰτωλοὶ δὲ συνεπι-
 τίθωνται, προσέχειν αὐτὸν παρεκάλουν τοῖς πράγ-
 μασι, ἵνα μὴ πρόηται τοὺς καιροὺς, ἔτι δὲ δυνα- 15
 9 μένοις σφῆζεσθαι Πελοποννησίοις ἐπαρκέσῃ· περὶ δὲ
 πίστεως καὶ χάριτος ἀποδόσεως ῥαθυμεῖν αὐτὸν
 ᾤοντο δεῖν· τῆς γὰρ χρείας ἐπιτελουμένης αὐτὸν
 εὐρήσειν τὸν Ἄρατον εὐδοκουμένας ἀμφοτέροις
 10 ὑπισχνοῦντο πίστεις. ὁμοίως δ' ἔφασαν καὶ τὸν 20
 καιρὸν τῆς βοηθείας αὐτὸν ὑποδείξειν.
 50 Ὁ μὲν οὖν Ἀντίγονος ἀκούσας ταῦτα καὶ δό-
 ξας ἀληθινῶς καὶ πραγματικῶς ὑποδεικνύναι τὸν
 Ἄρατον, προσεῖχε τοῖς ἐξῆς πραττομένοις ἐπιμελῶς.
 2 ἔγραψε δὲ καὶ τοῖς Μεγαλοπολίταις, ἐπαγγελλόμε- 25
 νος βοηθήσειν, ἐὰν καὶ τοῖς Ἀχαιοῖς τοῦτο βουλο- 152.
 3 μένοις ἦ. τῶν δὲ περὶ τὸν Νικοφάνη καὶ Κερκι-
 δᾶν ἐπανελθόντων εἰς οἶκον καὶ τὰς τε παρὰ τοῦ
 βασιλέως ἐπιστολὰς ἀποδόντων καὶ τὴν λοιπὴν εὐ- 30
 4 νοίαν αὐτοῦ καὶ προθυμίαν διασαφούντων, μετεω-
 ρισθέντες οἱ Μεγαλοπολίται προθύμως ἔσχον ἵνα

πρὸς τὴν σύνοδον τῶν Ἀχαιῶν καὶ παρακαλεῖν ἐπι-
 σπάσασθαι τὸν Ἀντίγονον καὶ τὰ πράγματα κατὰ
 σπουδὴν ἐγχειρῖζειν αὐτῷ. ὁ δ' Ἄρατος διακούσας ὁ
 κατ' ἰδίαν τῶν περὶ τὸν Νικοφάνη τὴν τοῦ βασι-
 5 λέως αἴρεσιν, ἣν ἔχοι πρὸς τε τοὺς Ἀχαιοὺς καὶ
 πρὸς αὐτόν, περιχαρῆς ἦν τῷ μὴ διὰ κενῆς πεποιθ-
 100. σθαι τὴν ἐπίνοιαν μὴδ' εὐρησθαι κατὰ τὴν τῶν Αἰτω-
 λῶν ἐλπίδα τὸν Ἀντίγονον εἰς τέλος ἀπηλλοτριωμέ-
 νον ἑαυτοῦ. πάννυ δὲ πρὸς λόγον ἠγρεῖτο γίνεσθαι ὁ
 10 καὶ τὸ τοὺς Μεγαλοπολίτας προθύμους εἶναι διὰ
 τῶν Ἀχαιῶν φέρειν ἐπὶ τὸν Ἀντίγονον τὰ πράγματα.
 μάλιστα μὲν γάρ, ὡς ἐπάνω προείπον, ἔσπευδεν μὴ ὁ
 προσδεηθῆναι τῆς βοηθείας· εἰ δ' ἐξ ἀνάγκης ἐπὶ
 τοῦτο δέοι καταφεύγειν, οὐ μόνον ἠβούλετο δι' αὐ-
 15 τοῦ γενέσθαι τὴν κλήσιν, ἔτι δὲ μᾶλλον ἐξ ἀπάν-
 των τῶν Ἀχαιῶν. ἠγωνία γάρ, εἰ παραγενόμενος ὁ
 ὁ βασιλεὺς καὶ κρατήσας τῷ πολέμῳ τοῦ Κλεομέ-
 νους καὶ τῶν Λακεδαιμονίων ἀλλοιοτέρον τι βου-
 λεύσοιτο περὶ τῆς κοινῆς πολιτείας, μὴ ποθ' ὁμο-
 20 λογουμένως τῶν συμβαινόντων αὐτὸς ἀναλάβῃ τὴν
 αἰτίαν, δόξαντος δικαίως τοῦτο πράττειν διὰ τὴν ἐξ ὁ
 αὐτοῦ προγεγενημένην ἀδικίαν περὶ τὸν Ἀκροκό-
 ρινθον εἰς τὴν Μακεδόνων οἰκίαν. διόπερ ἅμα τῷ 10
 παρελθόντας τοὺς Μεγαλοπολίτας εἰς τὸ κοινὸν βου-
 25 λευτήριον τὰ τε γράμματα τοῖς Ἀχαιοῖς ἐπιδεικνύ-
 ναι καὶ διασαφεῖν τὴν ὅλην εὐνοίαν τοῦ βασιλέως,
 πρὸς δὲ τούτοις ἀξιοῦν ἐπισπάσασθαι τὸν Ἀντίγο-
 νον τὴν ταχίστην, εἶναι δὲ καὶ τὸ πλῆθος ἐπὶ τῆς
 αὐτῆς ὁρμῆς, προελθὼν Ἄρατος καὶ τὴν τε τοῦ 11
 30 βασιλέως προθυμίαν ἀποδεξάμενος καὶ τὴν τῶν πολ-
 λῶν διάληψιν ἐπαινέσας παρεκάλει διὰ πλειόνων

μάλιστα μὲν πειρᾶσθαι δι' αὐτῶν σῶζειν καὶ τὰς
 πόλεις καὶ τὴν χώραν· οὐδὲν γὰρ εἶναι τούτου κάλ- 153.
 12 λιον οὐδὲ συμφορώτερον· ἔάν δ' ἄρα πρὸς τοῦτο
 τὸ μέρος ἀντιβαίῃη τὰ τῆς τύχης, πρότερον ἔφη
 δεῖν ἐξελέγξαντας πάσας τὰς ἐν αὐτοῖς ἐλπίδας τότε 5
 51 καταφεύγειν ἐπὶ τὰς τῶν φίλων βοηθείας. ἐπισημη-
 ναμένου δὲ τοῦ πλήθους, ἔδοξε μένειν ἐπὶ τῶν
 ὑποκειμένων καὶ δι' αὐτῶν ἐπιτελεῖν τὸν ἐνεστῶτα
 2 πόλεμον. ἐπεὶ δὲ Πτολεμαῖος ἀπογνοὺς μὲν τὸ
 ἔθνος Κλεομένει χορηγεῖν ἐπεβάλετο, βουλόμενος 10
 161. αὐτὸν ἐπαλείφειν ἐπὶ τὸν Ἀντίγονον διὰ τὸ πλείους
 ἐλπίδας ἔχειν ἐν τοῖς Λακεδαιμονίοις ἢ περ ἐν τοῖς
 Ἀχαιοῖς τοῦ δύνασθαι διακατέχειν τὰς τῶν ἐν Μακε-
 3 δονία βασιλέων ἐπιβολάς, οἱ δ' Ἀχαιοὶ τὸ μὲν
 πρῶτον ἠλαττώθησαν περὶ τὸ Λύκαιον, συμπλα- 15
 κέντες κατὰ πορείαν τῷ Κλεομένει, τὸ δὲ δεύτερον
 ἐκ παρατάξεως ἠττήθησαν ἐν τοῖς Λαδοκείοις καλου-
 μένοις τῆς Μεγαλοπολίτιδος, ὅτε καὶ Λυδιάδας
 ἔπεσε, τὸ δὲ τρίτον ὀλοσχερῶς ἔπταισαν ἐν τῇ
 Λυμαίᾳ περὶ τὸ καλούμενον Ἐκατόμβαιον, παν- 20
 4 δημὲν διακινδυνεύοντες, τότε ἤδη τῶν πραγμάτων
 οὐκέτι διδόντων ἀναστροφὴν ἠνάγκαζε τὰ περι-
 εστῶτα καταφεύγειν ὁμοθυμαδὸν ἐπὶ τὸν Ἀντίγονον.
 5 ἐν ᾧ καιρῷ πρεσβευτὴν τὸν υἱὸν ἑξαποστείλας
 Ἄρατος πρὸς Ἀντίγονον ἐβεβαιώσατο τὰ περὶ τῆς 25
 6 βοηθείας. παρεῖχε δ' αὐτοῖς ἀπορίαν καὶ δυσχρη-
 στίαν μεγίστην τὸ μῆτε τὸν βασιλέα δοκεῖν ἂν
 βοηθῆσαι χωρὶς τοῦ κομίσασθαι τὸν Ἀκροκόρινθον
 καὶ λαβεῖν ὄρητῆριον πρὸς τὸν ἐνεστῶτα πόλεμον
 τὴν τῶν Κορινθίων πόλιν, μῆτε τοὺς Ἀχαιοὺς ἂν 30
 τολμήσαι Κορινθίους ἄκοντας ἐγχειρίσαι Μακεδόσι.

διὸ καὶ τὸ πρῶτον ὑπέρθεσιν ἔσχε τὸ διαβούλιον ἢ
 χάριν τῆς περὶ τῶν πίστεων ἐπισκένεως. ὁ δὲ 52
 Κλεομένης καταπληξάμενος τοῖς προειρημένοις ἐν-
 τυχήμασι λοιπὸν ἀδεῶς ἐπεπορεύετο τὰς πόλεις,
 5 ἃς μὲν πείθων αἷς δὲ τὸν φόβον ἀνατεινόμενος.
 προσλαβὼν δὲ τῷ τρόπῳ τούτῳ Καφύας, Πελλήνην, 2
 Φενεόν, Ἄργος, Φλιοῦντα, Κλεωνάς, Ἐπίδαυρον,
 Ἐρμιόνα, Τροίξηνα, τελευταῖον Κόρινθον, αὐτὸς
 μὲν προσεστρατοπέδευσε τῇ τῶν Σικυωνίων πόλει, 154.
 10 τοὺς δ' Ἀχαιοὺς ἀπέλυσε τοῦ μεγίστου προβλήματος.
 τῶν γὰρ Κορινθίων τῷ μὲν Ἀράτῳ στρατηγοῦντι 3
 καὶ τοῖς Ἀχαιοῖς παραγγειλάντων ἐκ τῆς πόλεως
 ἀπαλλάττεσθαι, πρὸς δὲ τὸν Κλεομένην διαπεμπομέ-
 νων καὶ καλούντων, παρεδόθη τοῖς Ἀχαιοῖς ἀφορμὴ
 15 καὶ πρόφασις εὐλογος. ἧς ἐπιλαβόμενος Ἄρατος 4
 162. καὶ προτείνας Ἀντιγόνῳ τὸν Ἀκροκόρινθον, κατ-
 εχόντων Ἀχαιῶν τότε τὸν τόπον τοῦτον, ἔλυσε μὲν
 τὸ γεγονός ἐγκλημα πρὸς τὴν οἰκίαν, ἱκανὴν δὲ
 πίστιν παρέσχετο τῆς πρὸς τὰ μέλλοντα κοινωνίας,
 20 τὸ δὲ συνέχον, ὀρμητήριον παρεσκεύασεν Ἀντιγόνῳ
 πρὸς τὸν κατὰ Λακεδαιμονίων πόλεμον.
 Ὁ δὲ Κλεομένης ἐπιγνοὺς τοὺς Ἀχαιοὺς συντι- 5
 θεμένους τὰ πρὸς τὸν Ἀντίγονον, ἀναξεύξας ἀπὸ
 τοῦ Σικυῶνος κατεστρατοπέδευσε περὶ τὸν Ἴσθμόν,
 25 διαλαβὼν χάρακι καὶ τάφρῳ τὸν μεταξὺ τόπον τοῦ
 τ' Ἀκροκορίνθου καὶ τῶν Ὀνείων καλουμένων ὄρῳν,
 πᾶσαν ἤδη βεβαίως περιειληφῶς ταῖς ἐλπίσι τὴν
 Πελοποννησίων ἀρχήν. Ἀντίγονος δὲ πάλαι μὲν 6
 ἦν ἐν παρασκευῇ, καρδοκῶν τὸ μέλλον κατὰ τὰς
 30 ὑποθέσεις τὰς Ἀράτου· τότε (δὲ) συλλογιζόμενος ἐκ 7
 τῶν προσπιπόντων ὅσον οὕτω παρεῖναι τὸν Κλεο-

μένη μετὰ τῆς δυνάμεως εἰς Θετταλίαν, διαπεμφά-
 μενος πρὸς τε τὸν Ἄρατον καὶ τοὺς Ἀχαιοὺς ὑπὲρ
 τῶν ὠμολογημένων ἤκεν ἔχων τὰς δυνάμεις διὰ
 8 τῆς Εὐβοίας ἐπὶ τὸν Ἴσθμόν. οἱ γὰρ Αἰτωλοὶ πρὸς
 τοῖς ἄλλοις καὶ τότε βουλόμενοι κωλύσαι τὸν Ἀντί- 5
 γονον τῆς βοηθείας, ἀπέειπον αὐτῷ πορεύεσθαι μετὰ
 δυνάμεως ἐντὸς Πυλῶν· εἰ δὲ μὴ, διότι κωλύσουσι
 μεθ' ὄπλων αὐτοῦ τὴν δίοδον.

9 Ὁ μὲν οὖν Ἀντίγονος καὶ Κλεομένης ἀντεστρα-
 τοπέδενον ἀλλήλοις, ὁ μὲν εἰσελθεῖν σπουδάζων εἰς 10
 Πελοπόννησον, ὁ δὲ Κλεομένης κωλύσαι τῆς εἰσ-
 53 ὁδοῦ τὸν Ἀντίγονον. οἱ δ' Ἀχαιοί, καίπερ οὐ με-
 τρίας ἠλαττωμένοι τοῖς ὅλοις, ὅμως οὐκ ἀφίσταντο
 τῆς προθέσεως οὐδ' ἐγκατέλειπον τὰς ἐν αὐτοῖς ἐλ- 155.
 2 πίδας, ἀλλ' ἅμα τῷ τὸν Ἀριστοτέλη τὸν Ἀργεῖον 15
 ἐπαναστήναι τοῖς Κλεομενισταῖς βοηθήσαντες καὶ
 παρεισπεσόντες μετὰ Τιμοζένου τοῦ στρατηγοῦ κατ-
 3 ἔλαβον τὴν τῶν Ἀργείων πόλιν. ὃ δὴ καὶ νομι-
 168. στέον αἰτιώτατον γεγονέναι πραγμάτων κατορθώ-
 σιως. τὸ γὰρ ἐπιλαβόμενον τῆς ὁρμῆς τοῦ Κλεο- 20
 μένου καὶ προητιήσαν τὰς ψυχὰς τῶν δυνάμεων
 τοῦτ' ἦν, ὡς ἐξ αὐτῶν φανερὸν ἐγένετο τῶν πραγ-
 4 μάτων. καὶ γὰρ τόπους εὐφροστέρους προκατέχων
 καὶ χορηγίαις δαφιλεστέραις Ἀντιγόνου χρώμενος
 καὶ τόλμη καὶ φιλοτιμία μείζονι παρωρημένος, 25
 5 ὅμως ἅμα τῷ προσπεσεῖν αὐτῷ διότι κατειληφθαι
 συμβαίνει τὴν τῶν Ἀργείων πόλιν ὑπὸ τῶν Ἀχαιῶν,
 εὐθύς ἀνάσπαστος, ἀπολιπὼν τὰ προδηλωμένα
 προτερήματα, φηγῆ παραπλησίαν ἐποιεῖτο τὴν ἀπο-
 χώρησιν, δείσας μὴ πανταχόθεν αὐτὸν περιστῶσιν 30
 6 οἱ πολέμιοι. παραπεσὼν δ' εἰς Ἄργος καὶ κατὰ

ποσὸν ἀντιποιησάμενος τῆς πόλεως, μετὰ ταῦτα
 γενναίως μὲν τῶν Ἀχαιῶν, φιλοτίμως δὲ τῶν Ἀρ-
 γείων ἐκ μεταμελείας αὐτὸν ἀμυναμένων, ἀποπε-
 σῶν καὶ ταύτης τῆς ἐπιβολῆς καὶ ποιησάμενος τὴν
 5 πορείαν διὰ Μαντινείας οὕτως ἐπανῆλθεν εἰς τὴν
 Σπάρτην. ὁ δ' Ἀντίγονος ἀσφαλῶς εἰς τὴν Πελο- 54
 πόννησον εἰσελθὼν παρέλαβε τὸν Ἀκροκόρινθον,
 οὐδένα δὲ χρόνον μείνας εἶχετο τῶν προκειμένων
 καὶ παρῆν εἰς Ἄργος. ἐπαινέσας δὲ τοὺς Ἀργεῖους 2
 18 καὶ καταστησάμενος τὰ κατὰ τὴν πόλιν αὐθις ἐκ
 ποδὸς ἐκίνει, ποιούμενος τὴν πορείαν ὡς ἐπ' Ἀρ-
 καδίας. ἐκβαλὼν δὲ τὰς φρουρὰς ἐκ τῶν ἐποικο- 3
 δομηθέντων χωρίων ὑπὸ Κλεομένους κατὰ τε τὴν
 Αἰγυῖτιν καὶ Βελμινᾶτιν χώραν καὶ παραδοὺς τὰ
 15 φρούρια Μεγαλοπολίταις ἦκε πρὸς τὴν τῶν Ἀχαιῶν
 σύνοδον εἰς Αἴγιον. ἀπολογισάμενος δὲ περὶ τῶν 4
 καθ' αὐτὸν καὶ χρηματίσας περὶ τῶν μελλόντων,
 ἔτι δὲ κατασταθεῖς ἡγεμῶν ἀπάντων τῶν συμμα-
 χων, μετὰ ταῦτα χρόνον μὲν τινα παραχειμάζων 5
 20 διέτριβε περὶ Σικυῶνα καὶ Κόρινθον. τῆς δ' ἑαρι-
 νῆς ὄρας ἐνισταμένης ἀναλαβὼν τὰς δυνάμεις 156.
 προῆγε. καὶ διανύσας τριταῖος πρὸς τὴν τῶν Τε- 6
 164. γεατῶν πόλιν, ἀπηντηκότων καὶ τῶν Ἀχαιῶν ἐν
 ταῦθα, περιστρατοπεδεύσας ἤρξατο πολιορκεῖν αὐ-
 25 τὴν. τῶν δὲ Μακεδόνων ἐνεργῶς χρωμένων τῇ τε 7
 λοιπῇ πολιορκίᾳ καὶ τοῖς ὀρύγμασι, ταχέως ἀπελ-
 πίσαντες οἱ Τεγεᾶται τὴν σωτηρίαν παρέδοσαν αὐ-
 τοῦς. ὁ δ' Ἀντίγονος ἀσφαλισάμενος τὰ κατὰ τὴν 8
 πόλιν εἶχετο κατὰ τὸ συνεχὲς τῶν ἑξῆς καὶ προῆγε
 30 κατὰ σπουδὴν εἰς τὴν Λακωνικὴν. ἐγγίσας δὲ τῷ 9
 Κλεομένει προκαθημένῳ τῆς ἑαυτοῦ χώρας κατεπέ-

10 ραξε καὶ συνίστατό τινας ἀκροβολισμούς. προσπε-
 σόντος δὲ διὰ τῶν κατασκόπων αὐτῷ τοὺς ἐξ Ὀρ-
 χομενοῦ στρατιώτας παραβεβηθηκέναι πρὸς τὸν
 Κλεομένη, παραυτίκα ποιησάμενος ἀναξυγὴν ἠπεί-
 11 γετο. καὶ τὸν μὲν Ὀρχομενὸν ἐξ ἐφόδου κατὰ κρά- 5
 τος εἶλε· μετὰ δὲ ταῦτα περιστρατοπεδεύσας τὴν
 12 τῶν Μαντινέων ἐπολιόρκει πόλιν. ταχὺ δὲ καὶ
 ταύτην καταπληξαμένων τῶν Μακεδόνων καὶ λα-
 βόντων ὑποχείριον, ἀναξεύξας προῆγε τὴν ἐφ'
 13 Ἡραίας καὶ Τελφούσης. παραλαβὼν δὲ καὶ ταύτας 10
 τὰς πόλεις, ἐθέλοντήν προσχωρησάντων αὐτῷ τῶν
 κατοικούντων, οὕτως ἤδη συνάπτουτος τοῦ χειμῶνος
 παρῆν εἰς Αἴγιον πρὸς τὴν τῶν Ἀχαιῶν σύνοδον.
 14 καὶ τοὺς μὲν Μακεδόνας ἐπ' οἴκου διαφῆμε πάντας
 εἰς τὴν χειμασίαν, αὐτὸς δὲ τοῖς Ἀχαιοῖς διελέγετο 15
 καὶ συνδιενοεῖτο περὶ τῶν ἐνεστῶτων.

55 Κατὰ δὲ τοὺς καιροὺς τούτους συνθεωρῶν ὁ
 Κλεομένης τὰς μὲν δυνάμεις διαφειμένας, τὸν δ'
 Ἀντιγόνον μετὰ τῶν μισθοφόρων ἐν Αἰγίῳ διατρί-
 βοντα καὶ τριῶν ἡμερῶν ὁδὸν ἀφειστῶτα τῆς Μεγά- 20
 2 λης πόλεως, τὴν δὲ πόλιν ταύτην εἰδὼς δυσφύλα-
 κτον οὖσαν διὰ τὸ μέγεθος καὶ τὴν ἐρημίαν, τότε
 δὲ καὶ ῥαθύμως τηρουμένην διὰ τὴν Ἀντιγόνου
 παρουσίαν, τὸ δὲ μέγιστον, ἀπολωλότας τοὺς πλεί-
 στους τῶν ἐν ταῖς ἡλικίαις ἐν τε τῇ περὶ τὸ Αὔ- 25
 3 καιον καὶ μετὰ ταῦτα τῇ περὶ Λαδοκεία μάχῃ, λα-
 165. βῶν συνεργούς τινας τῶν ἐκ Μεσσήνης φυγάδων,
 οἳ διατρίβοντες ἐτύγγανον ἐν τῇ Μεγάλῃ πόλει,
 παρεισῆλθε διὰ τούτων λάθρα νυκτὸς ἐντὸς τῶν
 4 τειχῶν. τῆς δ' ἡμέρας ἐπιγενομένης παρ' ὀλίγον 157.
 ἦλθε τοῦ μὴ μόνον ἐκπεσεῖν, ἀλλὰ καὶ τοῖς ὅλοις

κινδυνεύσαι διὰ τὴν εὐψυχίαν τῶν Μεγαλοπολιτῶν.
 ὁ δὲ καὶ τρισὶ μῆσι πρότερον αὐτῷ συνέβη παθεῖν 5
 παρειαπεσόντι κατὰ τὸν Κωλαῖον προσαγορευόμενον
 τόπον τῆς πόλεως. τότε δὲ τῷ πλήθει τῆς δυνά- 6
 5 μεως καὶ τῷ προκαταλαμβάνεσθαι τοὺς εὐκαίρους
 τόπους καθίκετο τῆς ἐπιβολῆς καὶ πέρας ἐκβαλὼν
 τοὺς Μεγαλοπολίτας κατέσχε τὴν πόλιν. γενόμενος 7
 δ' ἐγκρατῆς οὕτως αὐτὴν πικρῶς διέφθειρεν καὶ
 δυσμενῶς ὥστε μὴδ' ἐλπίζειν μηδένα διότι δύναιτ'
 10 ἂν συνοικισθῆναι πάλιν. τοῦτο δὲ ποιῆσαί μοι 8
 δοκεῖ διὰ τὸ κατὰ τὰς τῶν καιρῶν περιστάσεις παρὰ
 μόνοις Μεγαλοπολίταις καὶ Στυμφαλίσις μηδέποτε
 δυνηθῆναι μὴδ' αἰρετιστὴν καὶ κοινωτὸν τῶν ἰδίων
 ἐλπίδων μήτε προδότην κατασκευάσασθαι. τὸ μὲν 9
 15 γὰρ Κλειτορίων φιλελεύθερον καὶ γενναῖον εἰς
 ἀνὴρ κατήσχυε διὰ τὴν ἑαυτοῦ κακίαν, Θεάριης·
 ὃν εἰκότως ἐξαρνοῦνται Κλειτόριοι μὴ φῦναι παρὰ
 σφίσι, γενέσθαι δ' ὑποβολιμαῖον ἐξ Ὀρχομενοῦ τῶν
 ἐπηλύδων τινὸς στρατιωτῶν.

20 Ἐπεὶ δὲ τῶν κατὰ τοὺς αὐτοὺς καιροὺς Ἀράτω 56
 γεγραφότων παρ' ἐνίοις ἀποδοχῆς ἀξιοῦται Φύλαρ-
 χος, ἐν πολλοῖς ἀντιδοξῶν καὶ τάναντία γράφων
 αὐτῷ, χρήσιμον ἂν εἴη, μᾶλλον δ' ἀναγκαῖον ἡμῶν, 2
 Ἀράτω προηρημένοις κατακολουθεῖν περὶ τῶν Κλεο-
 25 μενικῶν, μὴ παραλιπεῖν ἄσκεπτον τοῦτο τὸ μέρος,
 ἵνα μὴ τὸ ψεῦδος ἐν τοῖς συγγράμμασιν ἰσοδυνα-
 166. μῶν ἀπολείπωμεν πρὸς τὴν ἀλήθειαν καθόλου 3
 μὲν οὖν ὁ συγγραφεὺς οὗτος πολλὰ παρ' ὅλην τὴν
 πραγματείαν εἰκῆ καὶ ὡς ἔτυχεν εἴρηκεν. πλὴν περὶ 4
 30 μὲν τῶν ἄλλων ἴσως οὐκ ἀναγκαῖον ἐπιτιμᾶν κατὰ
 τὸ παρὸν οὐδ' ἐξακριβοῦν· ὅσα δὲ συνεπιβάλλει

τοῖς ὑφ' ἡμῶν γραφομένοις καιροῖς — ταῦτα δ' ἔστιν
 τὰ περὶ τὸν Κλεομενικὸν πόλεμον — ὑπὲρ τούτων
 5 ἀναγκαῖόν ἐστιν ἡμῖν διευκρινεῖν. ἔσται δὲ πάν-
 τως ἀρκοῦντα ταῦτα πρὸς τὸ καὶ τὴν ὅλην αὐτοῦ
 προαίρεσιν καὶ δύναμιν ἐν τῇ πραγματείᾳ καταμα- 158.
 6 θεῖν. βουλόμενος δὴ διασαφεῖν τὴν ἀμότητα τὴν
 Ἀντιγόνου καὶ Μακεδόνων, ἅμα δὲ τούτοις τὴν
 Ἀράτου καὶ τῶν Ἀχαιῶν, φησὶ τοὺς Μαντινέας
 γενομένους ὑποχειρίους μεγάλοις περιπεσεῖν ἀτυχή-
 μασι, καὶ τὴν ἀρχαιοτάτην καὶ μεγίστην πόλιν τῶν 10
 κατὰ τὴν Ἀρκαδίαν τηλικαύταις παλαῖσαι συμφο-
 ραῖς ὥστε πάντας εἰς ἐπίστασιν καὶ δάκρυα τοὺς
 7 Ἕλληνας ἀγαγεῖν. σπουδάζων δ' εἰς ἔλεον ἐκα-
 λείσθαι τοὺς ἀναγινώσκοντας καὶ συμπαθεῖς ποιεῖν
 τοῖς λεγομένοις, εἰσάγει περιπλοκὰς γυναικῶν καὶ 15
 κόμας διερριμμένας καὶ μαστῶν ἐκβολὰς, πρὸς δὲ
 τούτοις δάκρυα καὶ θρήνους ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν
 ἀναμῖξ τέκνοις καὶ γονεῦσι γηραιοῖς ἀπαγομένων.
 8 ποιεῖ δὲ τοῦτο παρ' ὅλην τὴν ἱστορίαν, πειρώμενος
 (ἐν) ἐκάστοις ἀεὶ πρὸ ὀφθαλμῶν τιθέναι τὰ θεινά. 20
 9 τὸ μὲν οὖν ἀγεννὲς καὶ γυναικῶδες τῆς αἰρέσεως
 αὐτοῦ παρεῖσθω, τὸ δὲ τῆς ἱστορίας οἰκείου ἅμα
 10 καὶ χρήσιμον ἐξεταξέσθω. δεῖ τοιγαροῦν οὐκ ἐπι-
 πλήττειν τὸν συγγραφεὰ τερατευόμενον διὰ τῆς
 ἱστορίας τοὺς ἐντυγχάνοντας οὐδὲ τοὺς ἐνδεχομέ- 25
 νους λόγους ζητεῖν καὶ τὰ παρεπόμενα τοῖς ὑπο-
 κειμένοις ἐξαριθμεῖσθαι, καθάπερ οἱ τραγωδιογρά-
 φοι, τῶν δὲ πραχθέντων καὶ ῥηθέντων κατ' ἀλή-
 θειαν αὐτῶν μνημονεύειν πάμπαν, (κ)ἂν πάνν μέτρια
 11 τυγχάνωσιν ὄντα. τὸ γὰρ τέλος ἱστορίας καὶ τρα- 30
 γωδίας οὐ ταύτόν, ἀλλὰ τὸναντίον. ἐκεῖ μὲν γὰρ

δεῖ διὰ τῶν πιθανωτάτων λόγων ἐκπληῆξαι καὶ ψυ-
 167. χαγωγῆσαι κατὰ τὸ παρὸν τοὺς ἀκούοντας, ἐνθάδε
 δὲ διὰ τῶν ἀληθινῶν ἔργων καὶ λόγων εἰς τὸν
 πάντα χρόνον διδάξαι καὶ πείσαι τοὺς φιλομαθοῦν-
 5 τας, ἐπειδήπερ ἐν ἐκείνοις μὲν ἡγεῖται τὸ πιθανόν, 12
 κἂν ἢ ψεῦδος, διὰ τὴν ἀπάτην τῶν θεωμένων, ἐν
 δὲ τούτοις τᾶληθῆς διὰ τὴν ὠφέλειαν τῶν φιλομα-
 θούντων. χωρὶς τε τούτων τὰς πλείστας ἡμῖν ἐξη- 13
 γεῖται τῶν περιπετειῶν, οὐχ ὑποτιθεῖς αἰτίαν καὶ
 10 τρόπον τοῖς γινομένοις, ὧν χωρὶς οὔτ' ἐλεῖν εὐ-
 λόγως οὔτ' ὀργίζεσθαι καθηκόντως δυνατὸν ἐπ'
 οὐδενὶ τῶν συμβαινόντων. ἐπεὶ τίς ἀνθρώπων οὐ 14 159.
 δεινὸν ἡγεῖται τύπτεσθαι τοὺς ἐλευθέρους; ἀλλ'
 ὁμως, εἰ μὲν ἄρχων ἀδίκων χειρῶν πάθῃ τις
 15 τοῦτο, δικαίως κρίνεται πεπονθέναι· εἰ δ' ἐπὶ
 διορθώσει καὶ μαθησεί ταῦτ' οὗτο γίνηται, προσ-
 ἔτι καὶ τιμῆς καὶ χάριτος οἱ τύπτοντες τοὺς ἐλευ-
 θέρους ἀξιοῦνται. καὶ μὴν τό γε τοὺς πολίτας ἀπο- 15
 κτεινύναι μέγιστον ἀσέβημα τίθεται καὶ μεγίστων
 20 ἄξιον προστίμων· καίτοι γε προφανῶς ὁ μὲν τὸν
 κλέπτην ἢ μοιχὸν ἀποκτείνας ἀθῶός ἐστιν, ὁ δὲ τὸν
 προδότην ἢ τύραννον τιμῶν καὶ προεδρείας τυγ-
 χάνει παρὰ πᾶσιν. οὕτως ἐν παντὶ τὸ τέλος κεῖται 16
 τῆς διαλήψεως ὑπὲρ τούτων οὐκ ἐν τοῖς τελουμέ-
 25 νοις, ἀλλ' ἐν ταῖς αἰτίαις καὶ προαιρέσεσι τῶν πρατ-
 τόντων καὶ ταῖς τούτων διαφοραῖς.

Μαντινεῖς τοίνυν τὸ μὲν πρῶτον ἐγκαταλιπόν- 57
 τες τὴν μετὰ τῶν Ἀχαιῶν πολιτείαν ἐθελοντὴν Αἰ-
 τωλοῖς ἐνεχείρισαν αὐτοὺς καὶ τὴν πατρίδα, μετὰ
 30 δὲ ταῦτα Κλεομένει. γεγονότες δ' ἐπὶ τοιαύτης
 προαιρέσεως καὶ μετέχοντες τῆς Λακεδαιμονίων πο-

168. λιτείας ἔτει τετάρτῳ πρότερον τῆς Ἀντιγόνου πα-
 ρουσίας ἐάλωσαν κατὰ κράτος ὑπὸ τῶν Ἀχαιῶν,
 3 Ἀράτου πραξικοπήσαντος αὐτῶν τὴν πόλιν. ἐν ᾧ
 καιρῷ τοσοῦτον ἀπέσχον τοῦ παθεῖν τι δεινὸν διὰ
 τὴν προειρημένην ἁμαρτίαν ὥς καὶ περιβόητον συν- 5
 ἔβη γενέσθαι τὸ πραχθῆν διὰ τὴν ὀξύτητα τῆς κατὰ
 4 τὴν προαίρεσιν ἀμφοτέρων μεταβολῆς. ἅμα γὰρ τῷ
 κατασχεῖν τὴν πόλιν Ἄρατος παραντίκα μὲν τοῖς
 ὑφ' αὐτὸν ταπτομένοις παρήγγελλε μηδένα μηδενὸς
 5 ἄπτεσθαι τῶν ἀλλοτρίων, ἐξῆς δὲ τούτοις τοὺς Μαν- 10
 τινέας συναθροίσας παρεκάλεσε θαρρεῖν καὶ μένειν
 ἐπὶ τῶν ἰδίων· ὑπάρξειν γὰρ αὐτοῖς τὴν ἀσφάλειαν
 6 πολιτευομένοις μετὰ τῶν Ἀχαιῶν. τοῖς δὲ Μαντι-
 νεῦσιν ἀνυπονοήτου καὶ παραδόξου φανείσης τῆς
 ἐλπίδος, παραντίκα πάντες ἐπὶ τῆς ἐναντίας ἐγέ- 15
 7 νοντο γνώμης. καὶ πρὸς οὓς μικρῷ πρότερον μα-
 χόμενοι πολλοὺς μὲν τῶν ἀναγκαίων ἐπέιδον ἀπολ- 160.
 λυμένους, οὐκ ὀλίγους δ' αὐτῶν βιαίους τραύμασι
 περιπεσόντας, τούτους εἰς τὰς ἰδίας οἰκίας εἰσαγό-
 μενοι καὶ ποιησάμενοι σφίσι καὶ τοῖς ἄλλοις ἀναγ- 20
 καίοις ὄμεστίους, οὐδὲν ἀπέλειπον τῆς μετ' ἀλλήλων
 8 φιλοφροσύνης. καὶ τοῦτ' εἰκότως ἐποίουν· οὐ γὰρ
 οἶδ' εἰ τινες ἀνθρώπων εὐγνωμονεστέροις ἐνέτυχον
 πολεμίοις οὐδ' εἰ τινες ἀβλαβέστερον ἐπάλαισαν τοῖς
 μεγίστοις δοκοῦσιν εἶναι συμπτώμασι Μαντινέων 25
 58 διὰ τὴν Ἀράτου καὶ τῶν Ἀχαιῶν εἰς αὐτοὺς φιλαν-
 θρωπίαν. μετὰ δὲ ταῦτα προορώμενοι τὰς ἐν αὐ-
 τοῖς στάσεις καὶ τὰς ὑπ' Αἰτωλῶν καὶ Λακεδαιμο-
 νίων ἐπιβουλάς, πρεσβεύσαντες πρὸς τοὺς Ἀχαιοὺς
 2 ἠξίωσαν δοῦναι παραφυλακὴν αὐτοῖς. οἱ δὲ πει- 30
 σθέντες ἀπεκλήρωσαν ἕξ αὐτῶν τριακοσίους ἄνδρας·

ὧν οἱ λαχόντες ὥρμησαν, ἀπολιπόντες τὰς ἰδίας πα-
 τρίδας καὶ τοὺς βίους, καὶ διέτριβον ἐν Μαντινείᾳ,
 παραφυλάττοντες τὴν ἐκείνων ἐλευθερίαν ἅμα καὶ
 σωτηρίαν. σὺν δὲ τούτοις καὶ μισθοφόρους διακο- 3
 5 σίους ἐξέπεμψαν, οἱ μετὰ τῶν Ἀχαιῶν συνδιετήρουν
 169. τὴν ὑποκειμένην αὐτοῖς κατάστασιν. μετ' οὐ πολὺ 4
 δὲ στασιάσαντες πρὸς σφᾶς οἱ Μαντινεῖς καὶ Λα-
 κεδαιμονίους ἐπισπασάμενοι τὴν τε πόλιν ἐνεχείρι-
 σαν καὶ τοὺς παρὰ τῶν Ἀχαιῶν διατρίβοντας παρ'
 10 αὐτοῖς κατέσφαξαν· οὗ μείζον παρασπόνδημα καὶ
 δεινότερον οὐδ' εἰπεῖν εὐμαρές. ἐπειδὴ γὰρ ἔδοξε 5
 σφίσι καθόλου τὴν πρὸς τὸ ἔθνος χάριν καὶ φιλίαν
 ἀθετεῖν, τῶν γε προειρημένων ἀνδρῶν ἐχρῆν δήπου
 φρεσασμένους ἴᾶσαι πάντας ὑποσπόνδους ἀπελθεῖν·
 15 τοῦτο γὰρ καὶ τοῖς πολεμίοις ἔθος ἔστι συγχωρεῖ- 6
 σθαι κατὰ τοὺς κοινούς τῶν ἀνθρώπων νόμους.
 οἱ δ' ἵνα Κλεομένει καὶ Λακεδαιμονίοις ἱκανὴν πα- 7
 ράσχωνται πίστιν πρὸς τὴν ἐνεστῶσαν ἐπιβολήν, τὰ
 κοινὰ τῶν ἀνθρώπων δίκαια παραβάντες τὸ μέγ-
 20 στον ἀσέβημα κατὰ προαίρεσιν ἐπετέλεσαν. τὸ γὰρ 8
 τούτων αὐτόχειρας γενέσθαι καὶ τιμωροὺς οὔτινες
 πρότερον μὲν κατὰ κράτος λαβόντες αὐτοὺς ἀθώους
 ἀφῆκαν, τότε δὲ τὴν ἐκείνων ἐλευθερίαν καὶ σωτη-
 ρίαν ἐφύλαττον, πηλίκης ὀργῆς ἔστιν ἄξιον; τί δ' 9 161.
 25 ἂν παθόντες οὗτοι δίκην δόξαιεν ἀρμόζουσαν δε-
 δωκέναι; τυχὸν ἴσως εἴποι τις ἂν, πραθέντες μετὰ
 τέκνων καὶ γυναικῶν, ἐπεὶ κατεπολεμήθησαν. ἀλλὰ 10
 τοῦτό γε καὶ τοῖς μηθὲν ἀσεβῆς ἐπιτελεσαμένοις
 κατὰ τοὺς τοῦ πολέμου νόμους ὑπόκειται παθεῖν.
 30 οὐκοῦν ὀλοσχερεστέρας τινὸς καὶ μείζονος τυχεῖν
 ἦσαν ἄξιοι τιμωρίας, ὥστ' εἴπερ ἔπαθον ἢ Φύλασ- 11

χός φησιν, οὐκ ἔλεον εἰκὸς ἦν συνεξακολουθεῖν
 αὐτοῖς παρὰ τῶν Ἑλλήνων, ἔπαινον δὲ καὶ συγκα-
 τάθεσιν μᾶλλον τοῖς πράττουσι καὶ μεταπορευομέ-
 12 νοις τὴν ἀσέβειαν αὐτῶν. ἀλλ' ὅμως οὐδενὸς πε-
 ραιτέρῳ συνεξακολουθήσαντος Μαντινεῦσι κατὰ τὴν 5
 περιπέτειαν πλὴν τοῦ διαρπαγῆναι τοὺς βίους καὶ
 170. πραθῆναι τοὺς ἐλευθέρους, ὁ συγγραφεὺς αὐτῆς
 τῆς τερατείας χάριν οὐ μόνον ψεῦδος εἰσήνεγκε τὸ
 13 ὄλον, ἀλλὰ καὶ τὸ ψεῦδος ἀπίθανον, καὶ διὰ τὴν ὑπερ-
 βολὴν τῆς ἀγνοίας οὐδὲ τὸ παρακείμενον ἡδυνήθη 10
 συνεπιστῆσαι, πῶς οἱ αὐτοὶ κατὰ τοὺς αὐτοὺς και-
 ροὺς κυριεύσαντες Τεγεατῶν κατὰ κράτος οὐδὲν
 14 τῶν ὁμοίων ἔπραξαν. καίτοι γ' εἰ μὲν ἢ τῶν πρατ-
 τόντων ὁμότης ἦν αἰτία, καὶ τούτους εἰκὸς ἦν πε-
 πονθέναι ταῦτά τοις ὑπὸ τὸν αὐτὸν ὑποπεπτωκόσι 15
 15 καιρόν. εἰ δὲ περὶ μόνους γέγονε Μαντινεῖς ἢ
 διαφορὰ, φανερόν ὅτι καὶ τὴν αἰτίαν τῆς ὀργῆς
 ἀνάγκη διαφέρουσιν γεγυμέναι περὶ τούτους.
 59 Πάλιν Ἀριστόμαχον τὸν Ἀργεῖον φησιν, ἄνδρα
 τῆς ἐπιφανεστάτης οἰκίας ὑπάρχοντα καὶ τετυραν- 20
 νηκότα μὲν Ἀργείων, πεφυκότα δ' ἐκ τυράννων,
 ὑποχείριον Ἀντιγόνῳ καὶ τοῖς Ἀχαιοῖς γενόμενον
 εἰς Κεγχρεᾶς ἀπαχθῆναι καὶ στρεβλούμενον ἀπο-
 θανεῖν, ἀδικιώτατα καὶ δεινότατα παθόντα πάντων
 2 ἀνθρώπων. τηρῶν δὲ καὶ περὶ ταύτην τὴν πράξιν 25
 ὁ συγγραφεὺς τὸ καθ' αὐτὸν ἰδίωμα φωνᾶς τινος
 πλάττει διὰ τῆς νυκτὸς αὐτοῦ στρεβλουμένου προσ-
 πιπτούσας τοῖς σύνεγγυς κατοικοῦσιν, ὧν τοὺς μὲν
 ἐκπληττομένους τὴν ἀσέβειαν, τοὺς δ' ἀπιστοῦντας,
 τοὺς δ' ἀγανακτοῦντας ἐπὶ τοῖς γινομένοις προσ- 30
 3 στρέχειν πρὸς τὴν οἰκίαν φησίν. περὶ μὲν οὖν τῆς 162.

τοιαύτης τερατείας παρῆσθω· δεδήλωται γὰρ ἀφ-
 κούντως. ἐγὼ δ' Ἀριστόμαχον, εἰ καὶ μηδὲν εἰς 4
 τοὺς Ἀχαιοὺς ἕτερον ἤμαρτεν, κατὰ γε τὴν τοῦ βίου
 προαίρεσιν καὶ τὴν εἰς πατρίδα παρανομίαν τῆς
 5 μεγίστης ἄξιον κρίνω τιμωρίας. καίπερ ὁ συγγρα-
 φεὺς βουλόμενος αὐξῆσαι αὐτοῦ τὴν δόξαν καὶ πα-
 ραστήσασθαι τοὺς ἀκούοντας εἰς τὸ μᾶλλον αὐτῷ
 171. συναγανακτεῖν ἐφ' οἷς ἐπαθεν οὐ μόνον αὐτόν φησι
 γεγονέναι τύραννον, ἀλλὰ καὶ ἐκ τυράννων πεφυκέ-
 10 ναι. ταύτης δὲ μείζω κατηγορίαν ἢ πικροτέραν
 οὐδ' ἂν εἰπεῖν ῥαδίως δύναται οὐδεὶς. αὐτὸ γὰρ
 τοῦνομα περιέχει τὴν ἀσεβεστάτην ἔμφασιν καὶ πά-
 σας περιείληφε τὰς ἐν ἀνθρώποις ἀδικίας καὶ πα-
 ρανομίας. Ἀριστόμαχος δ' εἰ τὰς δεινοτάτας ὑπέ-
 15 μεινε τιμωρίας, ὡς οὐτός φησιν, ὅμως οὐχ ἱκανὴν
 ἔδωκεν δίκην μιᾶς ἡμέρας, ἐν ἣ παρῆσπεσόντος 8
 εἰς τὴν πόλιν Ἀράτου μετὰ τῶν Ἀχαιῶν καὶ με-
 γάλους ἀγῶνας καὶ κινδύνους ὑπομείναντος ὑπὲρ
 τῆς Ἀργείων ἐλευθερίας, τέλος δ' ἐκπεσόντος διὰ
 20 τὸ μηδένα συγκινηθῆναι τῶν ἔσωθεν αὐτῷ ταξαμέ-
 νων διὰ τὸν ἀπὸ τοῦ τυράννου φόβον, Ἀριστόμα-
 χος ἀφορμῇ ταύτῃ καὶ προφάσει χρησάμενος, ὡς
 τινῶν συνειδότην τὰ περὶ τὴν εἰσοδὸν τῶν Ἀχαιῶν,
 ὀγδοήκοντα τοὺς πρώτους τῶν πολιτῶν οὐδὲν ἀδι-
 25 κήσαντας στρεβλώσας ἐναντίον τῶν ἀναγκαίων κατέ-
 σφαξεν. παρήμι τὰ παρ' ὅλον τὸν βίον αὐτοῦ καὶ 10
 τῶν προγόνων ἀσεβήματα· μακρὸν γὰρ. διόπερ οὐκ 60
 εἴ τιμι τῶν ὁμοίων περιέπεσε δεινὸν ἡγήτεον, πολὺ
 δὲ δεινότερον, εἰ μηδενοὺς τούτων πείραν λαβῶν
 80 ἀθῶος ἀπέθανεν. οὐδ' Ἀντιγόνῳ προσαπτέον οὐδ' 2
 Ἀράτῳ παρανομίαν, ὅτι λαβόντες κατὰ πόλεμον

ὑποχείριον τύραννον στρεβλώσαντες ἀπέκτειναν, ὅν
 γε καὶ κατ' αὐτὴν τὴν εἰρήνην τοῖς ἀνελοῦσι καὶ
 τιμωρησαμένοις ἔπαινος καὶ τιμὴ συνεξηκολούθει
 3 παρὰ τοῖς ὀρθῶς λογιζομένοις. ὅτε δὲ χωρὶς τῶν
 προειρημένων καὶ τοὺς Ἀχαιοὺς παρεσπόνδησεν, τίς
 4 παθεῖν ἦν ἄξιος; ἐκεῖνος γὰρ ἀπέθετο μὲν τὴν τυ-
 ραννίδα χρόνοις οὐ πολλοῖς πρότερον, ὑπὸ τῶν και-
 ρῶν συγκλειόμενος διὰ τὸν Δημητρίου θάνατον,
 ἀνελπίστως δὲ τῆς ἀσφαλείας ἔτυχε περισταλεῖς ὑπὸ 168.
 5 τῆς τῶν Ἀχαιῶν πρῶτης καὶ καλοκάγαθίας· οἱ-
 τινες οὐ μόνον αὐτὸν τῶν ἐκ τῆς τυραννίδος ἀσε-
 βημάτων ἀζήμιον ἐποίησαν, ἀλλὰ καὶ προσλαβόντες
 172. εἰς τὴν πολιτείαν τὴν μεγίστην τιμὴν περιέθεσαν,
 ἡγεμόνα καὶ στρατηγὸν καταστήσαντες σφῶν αὐτῶν.
 6 ὁ δ' ἐπιλαθόμενος τῶν προειρημένων φιλανθρώπων 15
 παρὰ πόδας, ἐπεὶ μικρὸν ἐπικυδεστέρας ἔσχε τὰς
 ἐλπίδας ὑπὲρ τοῦ μέλλοντος ἐν Κλεομένει, τὴν τε
 πατρίδα καὶ τὴν ἑαυτοῦ προαίρεσιν ἀποσπάσας ἀπὸ
 τῶν Ἀχαιῶν ἐν τοῖς ἀναγκαιοτάτοις καιροῖς προσέ-
 7 νειμε τοῖς ἐχθροῖς. ὅν ὑποχείριον γενόμενον οὐκ 20
 ἐν Κεγχρεαῖς ἔδει τὴν νύκτα στρεβλούμενον ἀπο-
 θανεῖν, ὡς Φύλαρχός φησιν, περιεργόμενον δ' εἰς
 τὴν Πελοπόννησον καὶ μετὰ τιμωρίας παραδειγμα-
 8 τιζόμενον οὕτως ἐκλιπεῖν τὸ ζῆν. ἀλλ' ὁμοῦς τοι-
 οῦτος ὢν οὐδενὸς ἔτυχε δεινοῦ πλὴν τοῦ καταπον- 25
 τισθῆναι διὰ τῶν ἐπὶ ταῖς Κεγχρεαῖς τεταγμένων.
 61 Χωρὶς τε τούτων τὰς μὲν Μαντινέων ἡμῖν συμ-
 φορὰς μετ' ἀνέξεως καὶ διαθέσεως ἐξηγήσατο, δῆ-
 λον ὅτι καθήκειν ὑπολαμβάνων τοῖς συγγραφεῦσι
 2 τὰς παρανόμους τῶν πράξεων ἐπισημαίνεσθαι, τῆς 30
 δὲ Μεγαλοπολιτῶν γενναιότητος, ἣ περὶ τοὺς αὐ-

τοὺς ἐχρήσαντο καιροῦς, οὐδὲ κατὰ ποσὸν ἐποιή-
 σατο μνήμην, ὥσπερ τὸ τὰς ἀμαρτίας ἐξαριθμείσθαι 3
 τῶν πραξάντων οἰκειότερον ὑπάρχον τῆς ἱστορίας
 τοῦ τὰ καλὰ καὶ δίκαια τῶν ἔργων ἐπισημαίνεσθαι,
 5 ἢ τοὺς ἐντυγχάνοντας τοῖς ὑπομνήμασιν ἥττόν τι
 διορθουμένους ὑπὸ τῶν σπουδαιῶν καὶ ζηλωτῶν
 ἔργων ἤπερ ὑπὸ τῶν παρανόμων καὶ φευκτῶν πρά-
 ξεων. ὁ δὲ πῶς μὲν ἔλαβε Κλεομένης τὴν πόλιν 4
 καὶ πῶς ἀκέραιον διαφυλάξας ἐξαπέστειλε παρα-
 10 χρῆμα πρὸς τοὺς Μεγαλοπολίτας εἰς τὴν Μεσσήνην
 γραμματοφόρους, ἀξιῶν αὐτοὺς ἀβλαβῆ κομισαμέ-
 νους τὴν ἑαυτῶν πατρίδα κοινωνῆσαι τῶν ἰδίων
 πραγμάτων, ταῦτα μὲν ἡμῖν ἐδήλωσε, βουλόμενος
 ὑποδείξαι τὴν Κλεομένους μεγαλοψυχίαν καὶ μετρι-
 173. ὄτητα πρὸς τοὺς πολεμίους. ἔτι δὲ πῶς οἱ Μεγα- 5
 λοπολίται τῆς ἐπιστολῆς ἀναγινωσσκομένης οὐκ ἐά- 164.
 σαιεν εἰς τέλος ἀναγνῶσθῆναι, μικροῦ δὲ καταλεύ-
 σαιεν τοὺς γραμματοφόρους, ἕως τούτου διεσάφησε.
 τὸ δ' ἀκόλουθον καὶ τὸ τῆς ἱστορίας ἰδίου ἀφείλεν, 6
 20 τὸν ἔπαινον καὶ τὴν ἐπ' ἀγαθῷ μνήμην τῶν ἀξιο-
 λόγων προαιρέσεων. καίτοι γ' ἐμποδῶν ἦν. εἰ γάρ 7
 τοὺς λόγῳ καὶ δόγματι μόνον ὑπομείναντας πόλεμον
 ὑπὲρ φίλων καὶ συμμάχων ἄνδρας ἀγαθοὺς νομί-
 ζομεν, τοῖς δὲ καὶ χώρας καταφθορὰν καὶ πολιορ-
 25 κίαν ἀναδεξαμένοις οὐ μόνον ἔπαινον, ἀλλὰ καὶ
 χάριτας καὶ δωρεὰς τὰς μεγίστας ἀπονέμομεν, τίνα 8
 γε χρὴ περὶ Μεγαλοπολιτῶν ἔχειν διάληψιν; ἄρ'
 οὐχὶ τὴν σεμνοτάτην καὶ βελτίστην; οἱ πρῶτον μὲν 9
 τὴν χώραν Κλεομένει προεῖντο, μετὰ δὲ ταῦτα πάλι
 30 λιν ὀλοσχερῶς ἔπταισαν τῇ πατρίδι διὰ τὴν πρὸς
 τοὺς Ἀχαιοὺς αἴρεσιν, τὸ δὲ τελευταῖον, δοθείσης 10

- ἀνεπίστως καὶ παραδόξως αὐτοῖς ἐξουσίας ἀβλαβῆ
 ταύτην ἀπολαβεῖν, προείλαντο στέρεσθαι χώρας,
 τάφων, ἱερῶν, πατρίδος, τῶν ὑπαρχόντων, ἀπάν-
 των συλλήβδην τῶν ἐν ἀνθρώποις ἀναγκαιοτάτων
 χάριν τοῦ μὴ προδοῦναι τὴν πρὸς τοὺς συμμάχους 5
 11 πίστιν. οὐ τί κάλλιον ἔργον ἢ γέγονεν ἢ γένοιτ'
 ἂν; ἐπὶ τί δ' ἂν μᾶλλον συγγραφεὺς ἐπιστήσαι τοὺς
 ἀκούοντας; διὰ τίνοσ δ' ἔργου μᾶλλον ἂν παρορ-
 μήσαι πρὸς φυλακὴν πίστεως καὶ πρὸς ἀληθινῶν
 πραγμάτων καὶ βεβαίων κοινωνίαν; ὧν οὐδεμίαν 10
 12 ἐποίησατο μνήμην Φύλαρχος, τυφλώττων, ὧσ γ'
 ἐμοὶ δοκεῖ, περὶ τὰ κάλλιστα καὶ μάλιστα συγγρα-
 φεῖ καθήκοντα τῶν ἔργων.
- 62 Οὐ μὴν ἀλλὰ τούτοις ἐξῆς φησιν ἀπὸ τῶν ἐκ
 τῆς Μεγάλης πόλεως λαφύρων ἑξακισχίλια τάλαντα 15
 τοῖς Δακεδαιμονίοις πεσεῖν, ὧν τὰ δισχίλια Κλεο-
174. 2 μένει δοθῆναι κατὰ τοὺς ἐθισμοὺς. ἐν δὲ τούτοις
 πρῶτον μὲν τίς οὐκ ἂν θαυμάσειεν τὴν ἀπειρίαν καὶ
 τὴν ἄγνοιαν τῆς κοινῆς ἐννοίας ὑπὲρ τῆς τῶν Ἑλ-
 ληνικῶν πραγμάτων χορηγίας καὶ δυνάμεως; ἦν μά- 20
 3 λιστα δεῖ παρὰ τοῖς ἱστοριογράφοις ὑπάρχειν. ἐγὼ
 γὰρ οὐ λέγω κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους, ἐν οἷς
 ὑπὸ τε τῶν ἐν Μακεδονίᾳ βασιλέων, ἔτι δὲ μᾶλλον 165.
 ὑπὸ τῆς συνεχείας τῶν πρὸς ἀλλήλους πολέμων ἄρ-
 4 δην κατέφθαρτο τὰ Πελοποννησίων, ἀλλ' ἐν τοῖς 25
 καθ' ἡμᾶς καιροῖς, ἐν οἷς πάντες ἐν καὶ ταῦτὸ λέ-
 γοντες μεγίστην καρποῦσθαι δοκοῦσιν εὐδαιμονίαν,
 ὅμως ἐκ Πελοποννήσου πάσης ἐξ αὐτῶν τῶν ἐπί-
 πλων χωρὶς σωμάτων οὐχ οἷόν τε συναχθῆναι το-
 5 σοῦτο πλῆθος χρημάτων. καὶ διότι τοῦτο νῦν οὐκ 30
 εἰκῆ, λόγῳ δὲ τινι μᾶλλον ἀποφαινόμεθα, δῆλον ἐκ

τούτων. τίς γὰρ ὑπὲρ Ἀθηναίων οὐχ ἱστώρηκε δι- 6
 ὅτι καθ' οὐδὲ καιροὺς μετὰ Θηβαίων εἰς τὸν πρὸς
 Λακεδαιμονίους ἐνέβαινον πόλεμον καὶ μυρίους μὲν
 ἐξέπεμπον στρατιώτας, ἑκατὸν δ' ἐπλήρουν τριή-
 5 ρεις, ὅτι τότε κρίναντες ἀπὸ τῆς ἀξίας ποιεῖσθαι 7
 τὰς εἰς τὸν πόλεμον εἰσφορὰς ἐτιμήσαντο τὴν τε
 χώραν τὴν Ἀττικὴν ἅπασαν καὶ τὰς οἰκίας, ὁμοίως
 δὲ καὶ τὴν λοιπὴν οὐσίαν· ἀλλ' ὅμως τὸ σῦμπαν
 τίμημα τῆς ἀξίας ἐνέλιπε τῶν ἑξακισχιλίων διακο-
 10 σίοις καὶ πεντήκοντα ταλάντοις. ἐξ ὧν οὐκ ἀπει- 8
 κὸς ἂν φανείη τὸ περὶ Πελοποννησίων ἄριτον ῥηθὲν
 ὑπ' ἐμοῦ. κατὰ δ' ἐκείνους τοὺς καιροὺς ἐξ αὐτῆς 9
 τῆς Μεγάλης πόλεως ὑπερβολικῶς ἀποφαινόμενος
 οὐκ ἂν τις εἰπέιν τολμήσειεν πλείω γενέσθαι τρια-
 15 κοσίων, ἐπειδήπερ ὁμολογούμενον ἐστὶ διότι καὶ 10
 τῶν ἐλευθέρων καὶ τῶν δουλικῶν σωμάτων τὰ πλεῖ-
 στα συνέβη διαφυγεῖν εἰς τὴν Μεσσήνην. μέγιστον
 δὲ τῶν προειρημένων τεκμήριον· οὐδενὸς γὰρ ὕ- 11
 τες δεῦτεροι τῶν Ἀρκάδων Μαντινεῖς οὔτε κατὰ
 20 τὴν δύναμιν οὔτε κατὰ τὴν περιουσίαν, ὡς αὐτοὺς
 175. οὗτός φησιν, ἐκ πολιορκίας δὲ καὶ παραδόσεως ἀλόν-
 τες, ὥστε μήτε διαφυγεῖν μηδὲνα μήτε διακλαπή-
 ναι ῥαδίως μηδέν, ὅμως τὸ πᾶν λάφυρον ἐποίησαν 12
 μετὰ τῶν σωμάτων κατὰ τοὺς αὐτοὺς καιροὺς τὰ-
 25 λαντα τριακόσια.

Τὸ δὲ συνεχὲς τούτῳ τίς οὐκ ἂν ἔτι μᾶλλον 63
 θαυμάσειε; ταῦτα γὰρ ἀποφαινόμενος λέγει πρὸ τῆς
 παρατάξεως δέχ' ἡμέραις μάλιστα τὸν παρὰ Πτο-
 λεμαίου πρεσβευτὴν ἐλθεῖν ἀγγέλλοντα πρὸς τὸν
 30 Κλεομένη διότι Πτολεμαῖος τὸ μὲν χορηγεῖν ἀπο- 166.
 λέγει, διαλύεσθαι δὲ παρακαλεῖ πρὸς τὸν Ἀντίγο-

- 2 νου. τὸν δ' ἀκούσαντά φησι κρῖναι διότι δει τὴν
ταχίστην ἐκκυβεύειν τοῖς ὅλοις πρὸ τοῦ συνεῖναι
τὰ προσπεπωκότα τὰς δυνάμεις, διὰ τὸ μηδεμίαν
ὑπάρχειν ἐν τοῖς ἰδίοις πράγμασιν ἐλπίδα τοῦ δύνα-
3 σθαι μισθοδοτεῖν. ἀλλ' εἶπερ ἑξακισχιλίων ἐγκρα- 5
τῆς ἐγγόνει ταλάντων κατὰ τοὺς αὐτοὺς καιροὺς,
τὸν Πτολεμαῖον αὐτὸν ἠδύνατο ταῖς χορηγίαις ὑπερ-
4 θέσθαι. πρὸς δὲ τὸν Ἀντίγονον, εἰ μόνον τριακο-
σίων ὑπῆρχε κύριος, καὶ λίαν ἱκανὸς ἦν ἀσφαλῶς
5 ὑπομένων τρῖβειν τὸν πόλεμον. τὸ δ' ἅμα μὲν 10
πάσας ἀποφαίνειν τῷ Κλεομένει τὰς ἐλπίδας ἐν
Πτολεμαίῳ διὰ τὰς χορηγίας, ἅμα δὲ τοσοῦτων
χορημάτων αὐτὸν φάναι κύριον γεγονέναι κατὰ τοὺς
αὐτοὺς καιροὺς, πῶς οὐ τῆς μεγίστης ἀλογίας, ἔτι
6 δ' ἀσκεψίας ἐστὶ σημεῖον; πολλὰ δὲ καὶ ἕτερα τῷ 15
συγγραφεῖ τοιαῦτα καὶ κατὰ τοὺς ὑποκειμένους
καιροὺς καὶ παρ' ὄλην τὴν πραγματείαν κατατέτα-
κται, περὶ ὧν ἀρκεῖν ὑπολαμβάνω κατὰ τὴν ἐξ ἀρχῆς
πρόθεσιν καὶ τὰ νῦν εἰρημένα.
- 64 Μετὰ δὲ τὴν τῆς Μεγάλης πόλεως ἄλωσιν Ἀν- 20
τιγόνου παραχειμάζοντος ἐν τῇ τῶν Ἀργείων πόλει,
συναγαγὼν Κλεομένης ἅμα τῷ τὴν ἔαρινὴν ὄραν
ἐνίστασθαι καὶ παρακαλέσας τὰ πρέποντα τοῖς και-
176. ροῖς, ἐξαγαγὼν τὴν στρατιὰν ἐνέβαλεν εἰς τὴν τῶν
2 Ἀργείων χώραν, ὡς μὲν τοῖς πολλοῖς ἐδόκει, παρα- 25
βόλως καὶ τολμηρῶς διὰ τὴν ὀχυρότητα τῶν κατὰ
τὰς εἰσόδους τόπων, ὡς δὲ τοῖς ὀρθῶς λογιζομένοις,
3 ἀσφαλῶς καὶ νουνεχῶς. ὄρων γὰρ τὸν Ἀντίγονον
διαφεικότα τὰς δυνάμεις, ἧῶδε σαφῶς (ὡς) πρῶτον μὲν
τὴν εἰσβολὴν ἀκινδύνως ποιήσεται, δεύτερον ἔτι 30
τῆς χώρας καταφθειρομένης ἕως τῶν τειχῶν ἀνάγκη

τοὺς Ἀργεῖους θεωροῦντας τὸ γινόμενον ἀσχάλλειν
 καὶ καταμέμφεσθαι τὸν Ἀντίγονον. εἰ μὲν οὖν 4
 συμβαίῃ μὴ δυνάμενον αὐτὸν ὑποφέρειν τὸν ἐπιρρα-
 πισμόν τῶν ὄχλων ἐξελθεῖν καὶ διακινδυνεύσαι τοῖς 167.
 5 παροῦσιν, πρόδηλον ἐκ τῶν κατὰ λόγον ἦν αὐτῷ
 διότι νικήσει ῥαδίως. εἰ δ' ἐμμείνας τοῖς λογισμοῖς 5
 ἀφησυχάζοι, καταπληξάμενος τοὺς ὑπεναντίους καὶ
 ταῖς ἰδίαις δυνάμεσι θάρσος ἐνεργασάμενος ἀσφαλῶς
 ὑπέλαβε ποιήσασθαι τὴν ἀναχώρησιν εἰς τὴν οἰκείαν.
 10 ὃ καὶ συνέβη γενέσθαι. τῆς γὰρ χώρας δηουμένης 6
 οἱ μὲν ὄχλοι συστρεφόμενοι τὸν Ἀντίγονον ἐλοιδο-
 ρουν. ὃ δὲ καὶ λίαν ἡγεμονικῶς καὶ βασιλικῶς οὐ-
 δὲν περὶ πλείονος ποιούμενος τοῦ κατὰ λόγον (χρήσα-
 σθαι τοῖς) πράγμασιν ἤγε τὴν ἡσυχίαν. ὃ δὲ Κλεο- 7
 15 μένης κατὰ τὴν ἐξ ἀρχῆς πρόθεσιν καταφθείρας
 μὲν τὴν χώραν, καταπληξάμενος δὲ τοὺς ὑπεναν-
 τίους, εὐθαρσεῖς δὲ πεποιηκῶς τὰς ἑαυτοῦ δυνάμεις
 πρὸς τὸν ἐπιφερόμενον κίνδυνον ἀσφαλῶς εἰς τὴν
 οἰκείαν ἐπανῆλθεν.
 20 Τοῦ δὲ θέρους ἐνισταμένου, καὶ συνελθόντων 65
 τῶν Μακεδόνων καὶ τῶν Ἀχαιῶν ἐκ τῆς χειμασίας,
 ἀναλαβῶν τὴν στρατιάν Ἀντίγονος προῆγε μετὰ τῶν
 συμμάχων εἰς τὴν Λακωνικὴν, ἔχων Μακεδόνας μὲν 2
 177. τοὺς εἰς τὴν φάλαγγα μυρίους, πελταστὰς δὲ τρισ-
 25 χιλίους, ἵππεις δὲ τριακοσίους, Ἀγριᾶνας δὲ σὺν
 τούτοις χιλίους καὶ Γαλάτας ἄλλους τοσοῦτους, μι-
 σθοφόρους δὲ τοὺς πάντας πεζοὺς μὲν τρισχιλίους,
 ἵππεις δὲ τριακοσίους, Ἀχαιῶν δ' ἐπιλέκτους πεζοὺς 3
 μὲν τρισχιλίους, ἵππεις δὲ τριακοσίους, καὶ Μεγα-
 30 λοπολίτας χιλίους εἰς τὸν Μακεδονικὸν τρόπον καθ-
 ὡπλισμένους, ὧν ἠγεῖτο Κερμιδᾶς Μεγαλοπολίτης,

4 τῶν δὲ συμμάχων Βοιωτῶν μὲν πεζοὺς δισχιλίους,
 ἵππεις δὲ διακοσίους, Ἑπειρωτῶν πεζοὺς χιλίους,
 ἵππεις πεντήκοντα, Ἀκαρνάνων ἄλλους τοσοῦτους,
 Ἰλλυριῶν χιλίους ἑξακοσίους, ἐφ' (ῶν) ἦν Δημήτριος
 5 ὁ Φάριος, ὥστ' εἶναι πᾶσαν τὴν δύναμιν πεζοὺς 5
 μὲν εἰς δισμυρίους ὀκτακισχιλίους, ἵππεις δὲ χιλίους
 6 καὶ διακοσίους. ὁ δὲ Κλεομένης προσδοκῶν τὴν
 ἐφοδὸν τὰς μὲν ἄλλας τὰς εἰς τὴν χώραν εἰσβολὰς
 ἠσφαλίσατο φυλακαῖς καὶ τάφροις καὶ δένδρων ἐκ-
 7 κοπαῖς, αὐτὸς δὲ κατὰ τὴν Σελλάσιαν καλουμένην 168.
 μετὰ τῆς δυνάμεως ἐστρατοπέδευε, τῆς πάσης ὑπαρ-
 χούσης αὐτῷ στρατιᾶς εἰς δύο μυριάδας, στοχαζό-
 μενος ἐκ τῶν κατὰ λόγον ταύτη ποιήσασθαι τοὺς
 8 ὑπεναντίους τὴν εἰσβολὴν· ὃ καὶ συνεκύρησε. δύο
 δὲ λόφων ἐπ' αὐτῆς τῆς εἰσόδου κειμένων, (ῶν) τὸν 15
 μὲν Εὐᾶν, τὸν δ' ἕτερον Ὀλυμπον καλεῖσθαι συμ-
 9 βαίνει, τῆς δ' ὁδοῦ μεταξὺ τούτων παρὰ τὸν
 Οἰνοῦντα ποταμὸν φερούσης εἰς τὴν Σπάρτην, ὃ
 μὲν Κλεομένης τῶν προειρημένων λόφων συνάμφω
 τάφρον καὶ χάρακα προβαλόμενος ἐπὶ μὲν τὸν Εὐᾶν 20
 ἔταξε τοὺς περιοίκους καὶ συμμάχους, ἐφ' ὧν ἐπέ-
 στησε τὸν ἀδελφὸν Εὐκλείδαν, αὐτὸς δὲ τὸν Ὀλυμ-
 πον κατεῖχε μετὰ Λακεδαιμονίων καὶ τῶν μισθο-
 10 φόρων. ἐν δὲ τοῖς ἐπιπέδοις παρὰ τὸν ποταμὸν
 ἐφ' ἑκάτερα τῆς ὁδοῦ τοὺς ἵππεις μετὰ μέρους 25
 11 τινὸς τῶν μισθοφόρων παρενέβαλεν. Ἀντίγονος δὲ
 παραγενόμενος καὶ συνθεωρήσας τὴν τε τῶν τόπων
 ὀχυρότητα καὶ τὸν Κλεομένη πᾶσι τοῖς οἰκείοις μέ-
 ρεσι τῆς δυνάμεως οὕτως εὐστόχως προκατειληφῶτα
 178. τὰς εὐκαιρίας ὥστε παραπλήσιον εἶναι τὸ σύμπαν 30
 σχῆμα τῆς στρατοπεδείας τῆς τῶν ἀγαθῶν ὀπλομά-

χων προβολῆς· οὐδὲν γὰρ ἀπέλειπε τῶν πρὸς ἐπί- 12
 θεσιν ἅμα καὶ φυλακὴν, ἀλλ' ἦν ὁμοῦ παράταξις
 ἐνεργὸς καὶ παρεμβολὴ δυσπρόσοδος· διὸ καὶ τὸ 13
 μὲν ἐξ ἐφόδου καταπειράζειν καὶ συμπλέκεσθαι
 5 προχείρως ἀπέγνω, στρατοπεδεύσας δ' ἐν βραχεῖ 66
 διαστήματι καὶ λαβῶν πρόβλημα τὸν Γοργύλον
 καλούμενον ποταμὸν, τινὰς μὲν ἡμέρας ἐπιμένων
 συνεθεώρει τὰς τε τῶν τόπων ιδιότητας καὶ τὰς
 τῶν δυνάμεων διαφοράς, ἅμα δὲ καὶ προδεικνύων 2
 10 τινὰς ἐπιβολὰς πρὸς τὸ μέλλον ἐξεκαλεῖτο τὰς τῶν
 ὑπεναντίων ἐπινοίας. οὐ δυνάμενος δὲ λαβεῖν οὐ- 3
 δὲν ἄργον οὐδ' ἐξοπλον διὰ τὸ πρὸς πᾶν ἐτοιμῶς
 ἀντικινεῖσθαι τὸν Κλεομένη, τῆς μὲν τοιαύτης ἐπι- 4
 νοίας ἀπέστη, τέλος δ' ἐξ ὁμολόγου διὰ μάχης ἀμ-
 15 φότεροι προέθεντο κρίνειν τὰς πράξεις· πάννυ γὰρ
 εὐφρυνεῖς καὶ παραπλησίους ἡγεμόνας ἢ τύχη συνέ- 169.
 βαλε τούτους τοὺς ἄνδρας. πρὸς μὲν οὖν τοὺς 5
 κατὰ τὸν Εὐᾶν ὁ βασιλεὺς ἀντέταξε τῶν τε Μακε-
 δόνων τοὺς χαλκᾶσπιδας καὶ τοὺς Ἰλλυριοὺς, κατὰ
 20 σπείρας ἐναλλάξ τεταγμένους, Ἀλέξανδρον τὸν
 Ἀκμήτου καὶ Δημήτριον τὸν Φάριον ἐπιστήσας. ἐπὶ 6
 δὲ τούτοις τοὺς Ἀκαρνᾶνας καὶ Ἡπειρώτας ἐπέβαλε·
 τούτων δὲ κατόπιν ἦσαν δισχίλιοι τῶν Ἀχαιῶν,
 ἐφεδρείας λαμβάνοντες τάξιν. τοὺς δ' ἱππεῖς περὶ 7
 25 τὸν Οἰνοῦντα ποταμὸν ἀντέθηκε τῶ τῶν πολεμίων
 ἱππικῶ, συστήσας αὐτοῖς Ἀλέξανδρον ἡγεμόνα καὶ
 συμπαραθεῖς πεζοὺς τῶν Ἀχαιῶν χιλίους καὶ Μεγα-
 λοπολίτας τοὺς ἴσους. αὐτὸς δὲ τοὺς μισθοφόρους 8
 ἔχων καὶ τοὺς Μακεδόνας κατὰ τὸν Ὀλυμπον πρὸς
 30 τοὺς περὶ τὸν Κλεομένη διέγνω ποιεῖσθαι τὴν
 μάχην. προτάξας οὖν τοὺς μισθοφόρους ἐπέστησε 9

179. διφραλαγγίαν ἐπάλληλον τῶν Μακεδόνων· ἐποίει δὲ
 10 τοῦτο διὰ τὴν στενότητα τῶν τόπων. σύνθημα δ'
 ἦν τοῖς μὲν Ἰλλυριοῖς τότε ποιεῖσθαι τὴν ἀρχὴν τῆς
 πρὸς τὸν λόφον προσβολῆς, ὅταν ἴδωσιν ἀρθεῖσαν
 ἀπὸ τῶν κατὰ τὸν Ὀλυμπον τόπων σινδόνα — προσ- 5
 ηρητημένοι γὰρ ἦσαν οὗτοι νυκτὸς ἐν τῷ Γοργύλω
 11 ποταμῷ πρὸς αὐτῇ τῇ τοῦ λόφου ῥίξῃ — τοῖς δὲ Μεγα-
 λοπολίταις καὶ τοῖς ἱππεῦσι παρακλησίως, ἐπειδὴν
 φοινικὴς ἐξαρθῆ παρὰ τοῦ βασιλέως.
- 67 Ἐπειδὴ δ' ὁ μὲν καιρὸς ἦκε τῆς χρείας, τὸ δὲ 10
 σύνθημα τοῖς Ἰλλυριοῖς ἀπεδόθη, παρήγγειλαν δὲ
 ποιεῖν τὸ δέον οἷς ἦν ἐπιμελές, πάντες εὐθέως ἀνα-
 δείξαντες αὐτοὺς κατήρχοντο τῆς πρὸς τὸν βουνὸν
 2 προσβολῆς. οἱ δὲ μετὰ τῶν Κλεομένους ἱππέων ἐξ
 ἀρχῆς ταχθέντες εὗζωνοι, θεωροῦντες τὰς σπείρας 11
 τῶν Ἀχαιῶν ἐρήμους ἐκ τῶν κατόπιν οὔσας, κατ'
 οὐρὰν προσπίπτοντες εἰς ὄλοσχερῆ κίνδυνον ἦγον
 3 τοὺς πρὸς τὸν λόφον βιαζομένους, ὥς ἂν τῶν μὲν
 περὶ τὸν Εὐκλείδαν ἐξ ὑπερδεξίου κατὰ πρόσωπον
 αὐτοῖς ἐφεστῶτων, τῶν δὲ μισθοφόρων κατόπιν ἐπι- 20
 κειμένων καὶ προσφερόντων τὰς χεῖρας ἐρρωμένως.
 4 ἐν ᾧ καιρῷ συννοήσας τὸ γινόμενον, ἅμα δὲ προ- 170.
 ορώμενος τὸ μέλλον Φιλοποίμην ὁ Μεγαλοπολίτης
 τὸ μὲν πρῶτον ὑποδεικνύειν ἐπεβάλλετο τοῖς προ-
 5 εστῶσι τὸ συμβησόμενον· οὐδενὸς δὲ προσέχοντος 25
 αὐτῷ διὰ τὸ μῆτ' ἐφ' ἡγεμονίας τετάχθαι μηδεπώποτε
 κομιδῇ τε νέον ὑπάρχειν αὐτόν, παρακαλέσας τοὺς
 ἑαυτοῦ πολίτας ἐνέβαλε τοῖς πολεμίοις τολμηρῶς.
 6 οὗ γενομένου ταχέως οἱ προσκείμενοι μισθοφόροι
 κατ' οὐρὰν τοῖς προσβαίνουσιν, ἀκούσαντες τῆς 30
 κραυγῆς καὶ συνιδόντες τὴν τῶν ἱππέων συμπλοκὴν,

ἀφείμενοι τῶν προκειμένων ἀνέτρεχον εἰς τὰς ἐξ ἀρχῆς τάξεις καὶ προσεβοήθουν τοῖς παρ' αὐτῶν ἰππεύσι. τούτου δὲ συμβάντος ἀπερίσπαστον γενόμενον τό τε τῶν Ἰλλυριῶν καὶ Μακεδόνων καὶ τῶν ἅμα τούτοις προσβαινόντων πλῆθος ἐκθύμως ὤρμησε καὶ τεταρρηκότως ἐπὶ τοὺς ὑπεναντίους. ἐξ οὗ καὶ μετὰ ταῦτα φανερόν ἐγενήθη διότι τοῦ κατὰ τὸν Εὐκλείδαν προτερήματος αἴτιος ἐγίνετο Φιλοποίμην.

Ὅθεν καὶ τὸν Ἀντίγονόν φασι μετὰ ταῦτα καταπειράζοντα πυνθάνεσθαι τοῦ ταχθέντος ἐπὶ τῶν ἰπέων Ἀλεξάνδρου διὰ τί πρὸ τοῦ παραδοθῆναι τὸ σύνθημα τοῦ κινδύνου κατάρξαίτο. τοῦ δ' ἄρνου μένου, φάσκοντος δὲ μειράκιόν τι Μεγαλοπολιτικὸν προεγχειρῆσαι παρὰ τὴν ἑαυτοῦ γνώμην, εἰπεῖν διότι τὸ μὲν μειράκιον ἡγεμόνος ἔργον ἀγαθοῦ ποιῆσαι, συνθεασάμενον τὸν καιρὸν, ἐκεῖνος δ' ἡγεμῶν ὑπάρχων μειρακίου τοῦ τυχόντος. οὐ μὴν ἄλλ' οἷ γε περὶ τὸν Εὐκλείδαν ὄρωντες προσβαινούσας τὰς σπείρας, ἀφείμενοι τοῦ χρῆσθαι ταῖς τῶν τόπων εὐκαιρίαις — τοῦτο δ' ἦν ἐκ πολλοῦ συναντιῶντας καὶ προσπίπτοντας τοῖς πολεμίοις τὰ μὲν ἐκείνων στίφη συνταράττειν καὶ διαλύειν, αὐτοὺς δ' ὑποχωρεῖν ἐπὶ πόδα καὶ μεθίστασθαι πρὸς τοὺς ὑπερδεξιούς αἰεὶ τόπους ἀσφαλῶς· οὕτω γὰρ ἂν προλυμηνάμενοι καὶ συγγέαντες τὸ τοῦ καθοπλισμοῦ καὶ τῆς συντάξεως ἰδίωμα τῶν ὑπεναντίων ῥαδίως αὐτοὺς ἐτρέψαντο διὰ τὴν τῶν τόπων εὐφυΐαν — τούτων μὲν οὐδὲν ἐποίησαν, καθάπερ δ' ἐξ ἐτοίμου σφίσι τῆς νίκης ὑπαρχούσης τούναντίον ἔπραξαν. κατὰ γὰρ τὴν ἐξ ἀρχῆς στάσιν ἔμενον ἐπὶ τῶν ἄκρων, ὡς ἀνωτάτω σπεύδοντες λαβεῖν τοὺς ὑπεναντίους εἰς

τὸ τὴν φυγὴν ἐπὶ πολὺν καταφερῆ καὶ κρημνώδη
 8 γενέσθαι τοῖς πολεμίοις. συνέβη δ', ὅπερ εἰκὸς ἦν,
 τοῦναντίον· οὐ γὰρ ἀπολιπόντες αὐτοῖς ἀναχώρησιν,
 προσδεξάμενοι δ' ἀκεραίους ἅμα καὶ συνεστῶσας
 τὰς σπείρας, εἰς τοῦτο δυσχρηστίας ἤλθον ὥστε 5
 δι' αὐτῆς τῆς τοῦ λόφου κορυφῆς διαμάχεσθαι πρὸς
 9 τοὺς βιαζομένους. λοιπὸν ὅσον ἐκ ποδὸς ἐπιέσθη-
 181. σαν τῷ βάρει τοῦ καθοπλισμοῦ καὶ τῆς συντάξεως,
 εὐθέως οἱ μὲν Ἰλλυριοὶ τὴν κατάστασιν ἐλάμβανον,
 οἱ δὲ περὶ τὸν Εὐκλείδαν τὴν ὑπὸ πόδα διὰ τὸ 10
 μὴ καταλείπεσθαι τόπον εἰς ἀναχώρησιν καὶ μετά-
 10 στασιν ἑαυτοῖς. ἐξ οὗ ταχέως συνέβη τραπέντας
 αὐτοὺς ὀλεθρίῳ χρήσασθαι φυγῇ, κρημνώδη καὶ
 δύσβατον ἐχόντων ἐπὶ πολὺν τὴν ἀναχώρησιν τῶν
 τόπων. 15

69 Ἄμα δὲ τούτοις ὁ περὶ τοὺς ἵππεῖς συνετελείτο
 κίνδυνος, ἐκπρεπῆ ποιουμένων τὴν χρεῖαν τῶν Ἀχαι-
 κῶν ἵππέων ἀπάντων, μάλιστα δὲ Φιλοποίμενος,
 διὰ τὸ περὶ τῆς αὐτῶν ἐλευθερίας συνεστάναι τὸν
 2 ὄλον ἀγῶνα. καθ' ὃν καιρὸν τῷ προειρημένῳ συν- 20
 ἔβη τὸν μὲν ἵππον πεσεῖν πληγέντα καιρίως, αὐτὸν
 δὲ πεζομαχοῦντα περιπεσεῖν τραύματι βιαίῳ δι' ἀμ-
 3 φοῖν τοῖν μηροῖν. οἱ δὲ βασιλεῖς κατὰ τὸν Ὀλυμ-
 πον τὸ μὲν πρῶτον ἐποιοῦντο διὰ τῶν εὐζώνων καὶ
 μισθοφόρων τὴν συμπλοκὴν, παρ' ἑκατέροις σχεδὸν 25
 4 ὑπαρχόντων τούτων εἰς πεντακισχιλίους. ὧν ποτὲ
 μὲν κατὰ μέρη, ποτὲ δ' ὀλοσχερῶς συμπιπτόντων,
 διαφέρουσαν συνέβαινε γίνεσθαι τὴν ἐξ ἀμφοῖν
 χρεῖαν, ὁμοῦ τῶν τε βασιλέων καὶ τῶν στρατοπέ-
 5 δων ἐν συνόψει ποιουμένων τὴν μάχην. ἡμιλλῶντο 30
 δὲ πρὸς ἑαυτοὺς καὶ κατ' ἄνδρα καὶ κατὰ τάγμα

ταῖς εὐψυχίαις. ὁ δὲ Κλεομένης ὄρων τοὺς μὲν 6
περὶ τὸν ἀδελφὸν πεφευγότας, τοὺς δ' ἐν τοῖς ἐπι-
πέδοις ἵππεις ὄσον οὐπω κλίνοντας, καταπλαγῆς ὦν 172.
μὴ πανταχόθεν προσδέξηται τοὺς πολεμίους, ἤναγ-
6 κάζετο διασπᾶν τὰ προτειχίσματα καὶ πᾶσαν τὴν
δύναμιν ἐξάγειν μετωπηδὸν κατὰ μίαν πλευρὰν τῆς
στρατοπεδείας. ἀνακληθέντων δὲ τῶν παρ' ἑκατέ-7
ροις εὐζώνων ἐκ τοῦ μεταξὺ τόπου διὰ τῆς σάλ-
πιγγοῦ, συναλαλάξασαι καὶ καταβαλοῦσαι τὰς σα-
182. ρίσας συνέβαλλον αἱ φάλαγγες ἀλλήλαις. ἀγῶνος δὲ 8
γενομένου κραταιοῦ, καὶ ποτὲ μὲν ἐπὶ πόδα ποιου-
μένων τὴν ἀναχώρησιν καὶ πιεζομένων ἐπὶ πολὺ τῶν
Μακεδόνων ὑπὸ τῆς τῶν Λακόνων εὐψυχίας, ποτὲ
δὲ τῶν Λακεδαιμονίων ἐξωθουμένων ὑπὸ τοῦ βᾶ
15 ρους τῆς τῶν Μακεδόνων τάξεως, τέλος οἱ περὶ τὸν 9
Ἀντίγονον συμφράξαντες τὰς σαρίσας καὶ χρησά-
μενοι τῷ τῆς ἐπαλλήλου φάλαγγος ἰδιώματι, βία
προσπεσόντες ἐξέϊψαν ἐκ τῶν ὀχυρωμάτων τοὺς Λα-
κεδαιμονίους. τὸ μὲν οὖν ἄλλο πλῆθος ἔφευγε προ- 10
20 τροπάδην φονευόμενον· ὁ δὲ Κλεομένης ἵππεις τι-
νας ἔχων περὶ ἑαυτὸν ἀπεχώρησε μετὰ τούτων
ἀσφαλῶς εἰς τὴν Σπάρτην. ἐπιγενομένης δὲ τῆς νυ- 11
κτὸς καταβὰς εἰς Γύθιον, ἠτοιμασμένων αὐτῷ τῶν
πρὸς τὸν πλοῦν ἐκ πλείονος χρόνου πρὸς τὸ συμ-
25 βαῖνον, ἀπῆρε μετὰ τῶν φίλων εἰς Ἀλεξάνδρειαν.

Ἀντίγονος δ' ἐγκρατῆς γενόμενος ἐξ ἐφόδου τῆς 70
Σπάρτης τὰ τε λοιπὰ μεγαλοψύχως καὶ φιλανθρώ-
πως ἐχρήσατο τοῖς Λακεδαιμονίοις, τό τε πολίτευμα
τὸ πάτριον αὐτοῖς (ἀπο)καταστήσας ἐν ὀλίγαις ἡμέραις
30 ἀνέξευξε μετὰ τῶν δυνάμεων ἐκ τῆς πόλεως, προσ-
αγγελθέντος αὐτῷ τοὺς Ἰλλυριοὺς εἰσβεβληκότας

- 2 εἰς Μακεδονίαν πορθεῖν τὴν χώραν. οὕτως αἰεί
 ποθ' ἢ τύχη τὰ μέγιστα τῶν πραγμάτων παρὰ λό-
 3 γον εἶωθε κρίνειν. καὶ γὰρ τότε Κλεομένης, εἴτε
 τὰ κατὰ τὸν κίνδυνον παρείλκυσε τελέως ὀλίγας
 ἡμέρας, εἴτ' ἀναχωρήσας ἀπὸ τῆς μάχης εἰς τὴν πό- 5
 λιν ἐπὶ βραχὺ τῶν καιρῶν ἀντεποιήσατο, διακατέ-
 4 σχεν ἂν τὴν ἀρχήν. οὐ μὴν ἀλλ' ὅ γ' Ἀντίγονος
 παραγενόμενος εἰς Τεγέαν καὶ τούτοις ἀποδοὺς τὴν 173.
 πατρίον πολιτείαν δευτεραῖος ἐντεῦθεν εἰς Ἄργος
 5 ἐπ' αὐτὴν ἦλθε τὴν τῶν Νεμέων πανήγυριν. ἐν 10
 ἢ τυχῶν πάντων τῶν πρὸς ἀθάνατον δόξαν καὶ τι-
 183. μὴν ἀνηκόντων ὑπὸ τε τοῦ κοινοῦ τῶν Ἀχαιῶν
 καὶ κατ' ἰδίαν ἐκάστης τῶν πόλεων ὥρμησε κατὰ
 6 σπουδὴν εἰς Μακεδονίαν. καταλαβὼν δὲ τοὺς Ἰλ-
 λυριοὺς ἐν τῇ χώρᾳ καὶ συμβαλὼν ἐκ παρατάξεως 15
 τῇ μὲν μάχῃ κατώρθωσε, τῇ δὲ παρακλήσει καὶ
 κραυγῇ τῇ κατ' αὐτὸν τὸν κίνδυνον ἐκθύμως χρη-
 σάμενος εἰς αἵματος ἀναγωγὴν καὶ τινα τοιαύτην
 διάθεσιν ἐμπεσὼν μετ' οὐ πολὺν νόσφ' τὸν βίον μετ-
 7 ἠλλάξε, καλὰς ἐλπίδας ὑποδείξας ἐν αὐτῷ πᾶσι 20
 τοῖς Ἑλλήσιν, οὐ μόνον κατὰ τὴν ἐν τοῖς ὑπαίθροις
 χρεῖαν, ἔτι δὲ μᾶλλον κατὰ τὴν ὅλην αἴρεσιν καὶ
 8 καλοκάγαθίαν. τὴν δὲ Μακεδόνων βασιλείαν ἀπ-
 ἔλιπε Φιλίππῳ τῷ Δημητρίου.
- 71 Τίνος δὲ χάριν ἐποιησάμεθα τὴν ἐπὶ πλείον 25
 2 ὑπὲρ τοῦ προειρημένου πολέμου μνήμην; διότι τῶν
 καιρῶν τούτων συναπτόντων τοῖς ὑφ' ὑμῶν ἱστορεῖ-
 σθαι μέλλουσι χρήσιμον ἐδόκει, μᾶλλον δ' ἀναγ-
 καῖον εἶναι κατὰ τὴν ἐξ ἀρχῆς πρόθεσιν τὸ ποιῆσαι
 πᾶσιν ἐναργῆ καὶ γνώριμον τὴν ὑπάρχουσαν περὶ 30
 3 Μακεδόνας καὶ τοὺς Ἑλληνας τότε κατάστασιν. περὶ

δὲ τοὺς αὐτοὺς καιροὺς καὶ Πτολεμαίου νόσῳ τὸν
 βίον μεταλλάξαντος Πτολεμαῖος ὁ κληθεὶς Φιλοπά-
 τωρ διεδέξατο τὴν βασιλείαν. μετήλλαξε δὲ καὶ 4
 Σέλευκος ὁ Σελεύκου τοῦ Καλλινίκου καὶ Πάργα-
 νος ἐπικληθέντος· Ἀντίοχος δὲ διεδέξατο τὴν ἐν
 Συρίᾳ βασιλείαν, ἀδελφὸς ὢν αὐτοῦ. παραπλήσιον 5
 γὰρ δὴ τι συνέβη τούτοις (καὶ τοῖς) πρώτοις μετὰ
 τὴν Ἀλεξάνδρου τελευτὴν κατασχοῦσι τὰς ἀρχὰς
 ταύτας, λέγω δὲ Σελεύκῳ, Πτολεμαίῳ, Λυσιμάχῳ.
 10 ἐκεῖνοί τε γὰρ πάντες περὶ τὴν εἰκοστὴν καὶ τετάρ- 6
 τὴν πρὸς ταῖς ἑκατὸν ὀλυμπιάδα μετήλλαξαν, καθά-
 περ ἐπάνω προείπον, οὗτοί τε περὶ τὴν ἐνάτην καὶ
 τριακοστὴν. ἡμεῖς δ' ἐπειδὴ τὴν ἐπίστασιν καὶ 7
 προκατασκευὴν τῆς ὅλης ἱστορίας διεληλύθαμεν, δι'
 184. ἧς ὑποδέδεικται πότε καὶ πῶς καὶ δι' ἧς αἰτίας 174.
 τῶν κατὰ τὴν Ἰταλίαν κρατήσαντες Ῥωμαῖοι πρῶτον
 ἐγχειρεῖν ἤρξαντο τοῖς ἔξω πράγμασι καὶ πρῶτον
 ἐτόλμησαν ἀμφισβητεῖν Καρχηδονίοις τῆς θαλάττης,
 ἅμα δὲ τούτοις καὶ τὴν περὶ τοὺς Ἑλληνας καὶ 8
 20 Μακεδόνας, ὁμοίως δὲ καὶ περὶ Καρχηδονίους
 ὑπάρχουσαν τότε κατάστασιν δεδηλώκαμεν, καθῆκον 9
 ἂν εἶη παραγεγονότας ἐπὶ τοὺς καιροὺς τούτους
 κατὰ τὴν ἐξ ἀρχῆς πρόθεσιν, ἐν οἷς ἔμελλον οἱ μὲν
 Ἑλληνας τὸν συμμαχικόν, Ῥωμαῖοι δὲ τὸν Ἀννιβια-
 25 κόν, οἱ δὲ κατὰ τὴν Ἀσίαν βασιλεῖς τὸν περὶ Κοίλης
 Συρίας ἐνίστασθαι πόλεμον, καὶ τὴν βύβλον ταύτην 10
 ἀφορίζειν ἀκολούθως τῇ τε τῶν προγεγονότων πραγ-
 μάτων περιγραφῇ καὶ τῇ τῶν κεχειρικόντων τὰ πρὸ
 τοῦ δυναστῶν καταστροφῇ.

ΠΟΛΥΒΙΟΥ

ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΤΡΙΤΗ.

185. 1 Ὅτι μὲν ἀρχὰς ὑποτιθέμεθα τῆς αὐτῶν πραγμα-
τείας τὸν τε συμμαχικὸν καὶ τὸν Ἀννιβιακόν, πρὸς
δὲ τούτοις τὸν περὶ Κοίλης Συρίας πόλεμον, ἐν τῇ
πρώτῃ μὲν τῆς ὅλης συντάξεως, τρίτῃ δὲ ταύτης
2 ἀνώτερον βύβλω δεδηλώκαμεν· ὁμοίως δὲ καὶ τὰς 5
αἰτίας, δι' ἃς ἀναδραμόντες τοῖς χρόνοις πρὸ τού-
των τῶν καιρῶν συνεταξάμεθα τὰς πρὸ ταύτης βύ-
3 βλους, ἐν αὐτῇ κείνῃ διεσαφύσαμεν. νῦν δὲ πει-
ρασόμεθα τοὺς προειρημένους πολέμους καὶ τὰς αἰ-
τίας, ἐξ ὧν ἐγένοντο καὶ δι' ἃς ἐπὶ τοσοῦτον ἡύ- 10
ξήθησαν, μετ' ἀποδείξεως ἐξαγγέλλειν, βραχέα προ-
4 ειπόντες ὑπὲρ τῆς αὐτῶν πραγματείας. ὄντος γὰρ
ένδῃ ἔργου καὶ θεάματος ένδῃ τοῦ σύμπαντος, ὑπὲρ
οὗ γράφειν ἐπιχειρήκαμεν, τοῦ πῶς καὶ πότε καὶ
διὰ τί πάντα τὰ γνωριζόμενα μέρη τῆς οἰκουμένης 15
5 ὑπὸ τὴν Ῥωμαίων δυναστείαν ἐγένετο, τούτου δ'
ἔχοντος καὶ τὴν ἀρχὴν γνωριζομένην καὶ τὸν χρό-
νον ὠρισμένον καὶ τὴν συντέλειαν ὁμολογουμένην,
χρήσιμον ἡγούμεθ' εἶναι καὶ τὸ περὶ τῶν μεγίστων
έν αὐτῷ μερῶν, ὅσα μεταξὺ κεῖται τῆς ἀρχῆς καὶ 175.
τοῦ τέλους, κεφαλαιωδῶς ἐπιμνησθῆναι καὶ προ-

εκθέσθαι. μάλιστα γὰρ οὕτως ὑπολαμβάνομεν τοῖς 6
 φιλομαθοῦσι παρασκευάσειν ἱκανὴν ἐννοίαν τῆς
 ὄλης ἐπιβολῆς. πολλὰ μὲν γὰρ προλαμβάνουσης 7
 186. τῆς ψυχῆς ἐκ τῶν ὄλων πρὸς τὴν κατὰ μέρος τῶν
 5 πραγμάτων γνῶσιν, πολλὰ δ' ἐκ τῶν κατὰ μέρος
 πρὸς τὴν τῶν ὄλων ἐπιστήμην, ἀρίστην ἡγούμενοι
 τὴν ἐξ ἀμφοῖν ἐπίστασιν καὶ θέαν ἀκόλουθον τοῖς
 εἰρημένοις ποιησόμεθα τὴν προέκθεσιν τῆς αὐτῶν
 πραγματείας. τὴν μὲν οὖν καθόλου τῆς ὑποθέσεως 8
 10 ἔμφασιν καὶ τὴν περιγραφὴν ἤδη δεδηλώκαμεν.
 τῶν δὲ κατὰ μέρος ἐν αὐτῇ γεγονότων ἀρχὰς μὲν 9
 εἶναι συμβαίνει τοὺς προειρημένους πολέμους, κατα-
 στροφὴν δὲ καὶ συντέλειαν τὴν κατάλυσιν τῆς ἐν
 Μακεδονίᾳ βασιλείας, χρόνον δὲ τὸν μεταξὺ τῆς
 15 ἀρχῆς καὶ τοῦ τέλους ἔτη πενήτηκοντα τρία, περι- 10
 ἔχεσθαι δ' ἐν τούτῳ τηλικαύτας καὶ τοιαύτας πρά-
 ξεις, ὅσας οὐδεὶς τῶν προγεγονότων καιρῶν ἐν ἴσῳ
 περιέλαβε διαστήματι. περὶ ὧν ἀπὸ τῆς ἑκατοστῆς 11
 καὶ τετραρακοστῆς Ὀλυμπιάδος ἀρξάμενοι τοιάνδε 220
B.
 20 τινὰ ποιησόμεθα τὴν ἔφοδον τῆς ἐξηγήσεως. ὑπο- 2
 δείξαντες γὰρ τὰς αἰτίας, δι' ἃς ὁ προδεδηλωμένος
 συνέστη Καρχηδονίοις καὶ Ῥωμαίοις πόλεμος, ὁ
 προσαγορευθεὶς Ἀννιβιακός, ἐροῦμεν ὡς εἰς Ἰταλίαν 2
 ἐμβαλόντες Καρχηδόνιοι καὶ καταλύσαντες τὴν Ῥω-
 25 μαίων δυναστείαν εἰς μέγαν μὲν φόβον ἐκείνους
 ἤγαγον περὶ σφῶν καὶ τοῦ τῆς πατρίδος ἰδάφους,
 μεγάλας δ' ἔσχον αὐτοὶ καὶ παραδόξους ἐλπίδας,
 ὡς καὶ τῆς Ῥώμης αὐτῆς ἐξ ἐφόδου κρατήσαντες.
 ἐξῆς δὲ τούτοις πειρασόμεθα διασαφεῖν ὡς κατὰ 3
 30 τοὺς αὐτοὺς καιροὺς Φίλιππος μὲν ὁ Μακεδῶν
 διαπολεμήσας Αἰτωλοῖς καὶ μετὰ ταῦτα συστησά-

μενος τὰ κατὰ τοὺς Ἕλληνας ἐπεβάλετο κοινωνεῖν
 4 Καρχηδονίοις τῶν αὐτῶν ἐλπίδων, Ἀντίοχος δὲ
 καὶ Πτολεμαῖος ὁ Φιλοπάτωρ ἠμφισβήτησαν, τέλος
 δ' ἐπολέμησαν ὑπὲρ Κοίλης Συρίας πρὸς ἀλλήλους,
 5 Ῥόδιοι δὲ καὶ Προυσίας ἀναλαμβάνοντες πρὸς Βυζαν-
 τίους πόλεμον ἠνάγκασαν αὐτοὺς ἀποστῆναι τοῦ
 6 παραγωγιάζειν τοὺς πλείοντας εἰς τὸν Πόντον. στή- 176.
 σαντες δ' ἐπὶ τούτων τὴν διήγησιν τὸν ὑπὲρ τῆς
 Ῥωμαίων πολιτείας συστησόμεθα λόγον, ᾧ κατὰ τὸ
 συνεχὲς ὑποδείξομεν ὅτι μέγιστα συνεβάλετ' αὐτοῖς 10
 ἢ τοῦ πολιτεύματος ιδιότης πρὸς τὸ μὴ μόνον
 187. ἀνακτήσασθαι τὴν Ἰταλιωτῶν καὶ Σικελιωτῶν δυ-
 ναστείαν, ἔτι δὲ τὴν Ἰβήρων προσλαβεῖν καὶ Κελ-
 τῶν ἀρχὴν, ἀλλὰ τὸ τελευταῖον καὶ πρὸς τὸ κρα-
 τήσαντας τῷ πολέμῳ Καρχηδονίων ἔννοιαν σχεῖν 15
 7 τῆς τῶν ὅλων ἐπιβολῆς. ἅμα δὲ τούτοις κατὰ παρ-
 ἐκβασιν δηλώσομεν τὴν κατάλυσιν τῆς Ἰέρωνος
 8 τοῦ Συρακοσίου δυναστείας. οἷς ἐπισυνάψομεν τὰς
 περὶ τὴν Αἴγυπτον ταραχὰς καὶ τίνα τρόπον Πτο-
 λεμαίου τοῦ βασιλέως μεταλλάξαντος τὸν βίον συμ- 20
 φρονήσαντες Ἀντίοχος καὶ Φίλιππος ἐπὶ διαίρεσει
 τῆς τοῦ καταλελειμμένου παιδὸς ἀρχῆς ἤρξαντο κα-
 κοπραγμονεῖν καὶ τὰς χεῖρας ἐπιβάλλειν Φίλιππος
 μὲν τοῖς κατ' Αἴγαιον καὶ Καρίαν καὶ Σάμον, Ἀν-
 τίοχος δὲ τοῖς κατὰ Κοίλην Συρίαν καὶ Φοινίκην. 25
 3 μετὰ δὲ ταῦτα συγκεφαλαιωσάμενοι τὰς ἐν Ἰβηρία
 καὶ Λιβύῃ καὶ Σικελίᾳ πράξεις Ῥωμαίων καὶ Καρ-
 χηδονίων μεταβιβάσομεν τὴν διήγησιν ὀλοσχερῶς
 εἰς τοὺς κατὰ τὴν Ἑλλάδα τόπους ἅμα ταῖς τῶν
 2 πραγμάτων μεταβολαῖς. ἐξηγησάμενοι δὲ τὰς Ἀτ- 30
 τάλου καὶ Ῥοδίων ναυμαχίας πρὸς Φίλιππον, ἔτι δὲ

τὸν Ῥωμαίων καὶ Φιλίππου πόλεμον, ὡς ἐπράχθη
 καὶ διὰ τίνων καὶ τί τὸ τέλος ἔσχεν, τούτῳ συνά- 3
 πτοντες τὸ συνεχὲς μνησθησόμεθα τῆς Αἰτωλῶν ὀρ-
 γῆς, καθ' ἣν Ἀντίοχον ἐπισπασάμενοι τὸν ἀπὸ τῆς
 5 Ἀσίας Ἀχαιοῖς καὶ Ῥωμαίοις ἐξέκαυσαν πόλεμον.
 οὗ δηλώσαντες τὰς αἰτίας καὶ τὴν Ἀντιόχου διάβασιν 4
 εἰς τὴν Εὐρώπην διασαφήσομεν πρῶτον μὲν τίνα
 τρόπον ἐκ τῆς Ἑλλάδος ἔφυγεν, δεύτερον δὲ πῶς ἡτ-
 τηθεὶς τῆς ἐπὶ τὰδε τοῦ Ταύρου πάσης ἐξεχώρησε,
 10 τὸ δὲ τρίτον τίνα τρόπον Ῥωμαῖοι καταλύσαντες τὴν 5
 Γαλατῶν ὕβριν ἀδήριτον μὲν σφίσι παρεσκεύασαν
 τὴν τῆς Ἀσίας ἀρχήν, ἀπέλυσαν δὲ τοὺς ἐπὶ τὰδε
 τοῦ Ταύρου κατοικοῦντας βαρβαρικῶν φόβων καὶ 177.
 τῆς Γαλατῶν παρανομίας. μετὰ δὲ ταῦτα θέντες 6
 15 ὑπὸ τὴν ὄψιν τὰς Αἰτωλῶν καὶ Κεφαλλήνων ἀτυ-
 χίας ἐπιβαλοῦμεν τοὺς Εὐμένει συστάντας πρὸς τε
 188. Προουσίαν καὶ Γαλάτας πολέμους, ὁμοίως δὲ καὶ τὸν
 μετ' Ἀριαράθου πρὸς Φαρνάκην. οἷς ἐξῆς ἐπιμνη- 7
 σθέντες τῆς παρὰ Πελοποννησίων ὁμοιοῦσας καὶ
 20 καταστάσεως, ἔτι δὲ τῆς ἀυξήσεως τοῦ Ῥοδίων
 πολιτεύματος, συγκεφαλαιωσόμεθα τὴν ὅλην διή-
 γησιν ἅμα καὶ τὰς πράξεις, ἐπὶ πᾶσιν ἐξηγη- 8
 σάμενοι τὴν Ἀντιόχου στρατείαν εἰς Αἴγυπτον τοῦ
 κληθέντος Ἐπιφανοῦς καὶ τὸν Περσικὸν πόλεμον
 25 καὶ τὴν κατάλυσιν τῆς ἐν Μακεδονίᾳ βασιλείας.
 δι' ὧν ἅμα θεωρηθήσεται πῶς ἕκαστα χειρίσαντες 9
 Ῥωμαῖοι πᾶσαν ἐποίησαντο τὴν οἰκουμένην ὑπήκοον
 αὐτοῖς.

Εἰ μὲν οὖν ἐξ αὐτῶν τῶν κατορθωμάτων ἢ καὶ 4
 30 τῶν ἐλαττωμάτων ἱκανὴν ἐνεδέχετο ποιήσασθαι τὴν
 διάληψιν ὑπὲρ τῶν ψεκτῶν ἢ τοῦναντίον ἐπαινετῶν

ἀνδρῶν καὶ πολιτευμάτων, ἐνθάδε πού λήγειν ἂν
 ἡμᾶς ἔδει καὶ καταστρέφειν ἅμα τὴν διήγησιν καὶ
 τὴν πραγματείαν ἐπὶ τὰς τελευταίας ῥηθείσας πράξεις
 2 κατὰ τὴν ἐξ ἀρχῆς πρόθεσιν. ὁ τε γὰρ χρόνος ὁ
 πεντηκοντακαιτριετῆς εἰς ταῦτ' ἔληγεν, ἢ τ' αὖξη- 5
 σις καὶ προκοπὴ τῆς Ῥωμαίων δυναστείας ἐτετελεί-
 3 ωτο· πρὸς δὲ τούτοις ὁμολογούμενον ἐδόκει τοῦτ'
 εἶναι καὶ κατηναγκασμένον ἅπασιν ὅτι λοιπὸν ἐστὶ
 Ῥωμαίων ἀκούειν καὶ τούτοις πειθαρχεῖν ὑπὲρ τῶν
 4 παραγγελλομένων. ἐπεὶ δ' οὐκ ἀντοτελείς εἰσιν 10
 οὔτε περὶ τῶν κρατησάντων (οὔτε περὶ τῶν) ἐλαττω-
 θέντων αἱ ψιλῶς ἐξ αὐτῶν τῶν ἀγωνισμάτων δια-
 5 λήψεις, διὰ τὸ πολλοῖς μὲν τὰ μέγιστα δοκοῦντ'
 εἶναι τῶν κατορθωμάτων, ὅταν μὴ δεόντως αὐτοῖς
 χρήσωνται, τὰς μεγίστας ἐπευηνοχένας συμφοράς, 15
 οὐκ ὀλίγοις δὲ τὰς ἐκπληκτικωτάτας περιπετείας,
 ὅταν εὐγενῶς αὐτὰς ἀναδέξωνται, πολλάκις εἰς τὴν
 6 τοῦ συμφέροντος περιπεπτωκέναι μερίδα, προσθετέον
 ἂν εἴη ταῖς προειρημέναις πράξεσι τὴν τε τῶν κρα-
 189. τούντων αἵρεσιν, ποία τις ἦν μετὰ ταῦτα καὶ πῶς 178.
 προεστάτει τῶν ὅλων, τὰς τε τῶν ἄλλων ἀποδοχὰς
 καὶ διαλήψεις, πόσαι καὶ τίνες ὑπῆρχον περὶ τῶν
 ἡγουμένων, πρὸς δὲ τούτοις τὰς ὁρμὰς καὶ τοὺς
 ζήλους ἐξηγητέον, τίνες παρ' ἑκάστοις ἐπεκράτουν
 καὶ κατίσχονον περὶ τε τοὺς κατ' ἰδίαν βίους καὶ 25
 7 τὰς κοινὰς πολιτείας. δῆλον γὰρ ὡς ἐκ τούτων
 φανερὸν ἔσται τοῖς μὲν νῦν οὔσιν πότερα φευκτὴν
 ἢ τούναντίον αἰρετὴν εἶναι συμβαίνει τὴν Ῥωμαίων
 δυναστείαν, τοῖς δ' ἐπιγενομένοις πότερον ἐπαινετὴν
 καὶ ζηλωτὴν ἢ ψεκτὴν γεγενῆσθαι νομιστέον τὴν 30
 8 ἀρχὴν αὐτῶν. τὸ γὰρ ὠφέλιμον τῆς ἡμετέρας ἰστο-

ρίας πρὸς τε τὸ παρὸν καὶ πρὸς τὸ μέλλον ἐν τούτῳ
 πλείστον κείσεται τῷ μέρει. οὐ γὰρ δὴ τοῦτ' εἶναι 9
 τέλος ὑποληπτέον ἐν πράγμασιν οὔτε τοῖς ἡγουμέ-
 νοις οὔτε τοῖς ἀποφαινομένοις ὑπὲρ τούτων, τὸ νι-
 5 κῆσαι καὶ ποιήσασθαι πάντας ὑφ' ἑαυτούς. οὔτε 10
 γὰρ πολεμεῖ τοῖς πέλας οὔδεις νοῦν ἔχων ἔνεκεν
 αὐτοῦ τοῦ καταγωνίσασθαι τοὺς ἀντιτακτομένους,
 οὔτε πλεῖ τὰ πελάγη χάριν τοῦ περαιωθῆναι μό-
 νου, καὶ μὴν οὔδ' εἰς τὰς ἐμπειρίας καὶ τέχνας αὐτῆς
 10 ἔνεκα τῆς ἐπιστήμης ἀναλαμβάνει· πάντες δὲ πρῶτ- 11
 τουσι πάντα χάριν τῶν ἐπιγινομένων τοῖς ἔργοις
 ἡδέων ἢ καλῶν ἢ συμφερόντων. διὸ καὶ τῆς πραγ- 12
 ματείας ταύτης τοῦτ' ἔσται τελεσιούργημα, τὸ γνῶ-
 ναι τὴν κατάστασιν παρ' ἑκάστοις, ποία τις ἦν μετὰ
 13 τὸ καταγωνισθῆναι τὰ ὄλα καὶ πεσεῖν εἰς τὴν τῶν
 Ῥωμαίων ἐξουσίαν ἕως τῆς μετὰ ταῦτα πάλιν ἐπι-
 γενομένης ταραχῆς καὶ κινήσεως. ὑπὲρ ἧς διὰ τὸ 13
 μέγεθος τῶν ἐν αὐτῇ πράξεων καὶ τὸ παράδοξον
 τῶν συμβαινόντων, τὸ δὲ μέγιστον, διὰ τὸ τῶν πλεί-
 20 στων μὴ μόνου ἀυτόπτης, ἀλλ' ὧν μὲν συνεργὸς
 ὧν δὲ καὶ χειριστὴς γεγονέναι, προήχθη οἷον ἀρ-
 χὴν ποιησάμενος ἄλλην γράφειν. ἦν δ' ἡ προει- 5
 ρημένη κίνησις, ἐν ἧ Ῥωμαῖοι μὲν πρὸς Κελτίβη-
 ρας καὶ Οὐακκαίους ἐξήνεγκαν πόλεμον, Καρχη-
 190. δόνιοι δὲ τὸν πρὸς Μασαννάσαν βασιλέα τῶν Λι-
 βύων· περὶ δὲ τὴν Ἀσίαν Ἄτταλος μὲν καὶ Πρου- 2
 σίας πρὸς ἀλλήλους ἐπολέμησαν, ὁ δὲ τῶν Καρχη-
 δοκῶν βασιλεὺς Ἀριαράθης ἐκπεσὼν ἐκ τῆς ἀρχῆς 179.
 ὑπ' Ὀροφέρουσι διὰ Δημητρίου τοῦ βασιλέως αὐτίς
 80 ἀνεκτίσαστο δι' Ἀττάλου τὴν πατρῶαν ἀρχήν. ὁ δὲ 3
 Σελεύκου Δημήτριος κύριος γενόμενος ἔτη δώδεκα

τῆς ἐν Συρίᾳ βασιλείας ἅμα τοῦ βίου καὶ τῆς ἀρχῆς
 ἐστερήθη, συστραφέντων ἐπ' αὐτὸν τῶν ἄλλων βα-
 4 σιλέων. ἀποκατέστησαν δὲ καὶ Ῥωμαῖοι τοὺς Ἑλ-
 ληνας εἰς τὴν οἰκίαν τοὺς ἐκ τοῦ Περσικοῦ πολέ-
 μου κατακταθέντας, ἀπολύσαντες τῆς ἐπενεχθείσης 5
 5 αὐτοῖς διαβολῆς. οἱ δ' αὐτοὶ μετ' οὐ πολὺ Καρ-
 χηδουνοῖς ἐπέβαλον τὰς χεῖρας, τὸ μὲν πρῶτον μετ-
 αναστῆσαι, μετὰ δὲ ταῦτα πάλιν ἄρδην αὐτοὺς
 ἐξαναστῆσαι προθέμενοι διὰ τὰς ἐν τοῖς ἐξῆς ῥηθη-
 6 σομένας αἰτίας. οἷς κατάλληλα Μακεδόνων μὲν 10
 ἀπὸ τῆς Ῥωμαίων φιλίας, Λακεδαιμονίων δὲ τῆς
 τῶν Ἀχαιῶν συμπολιτείας ἀποστάντων, ἅμα τὴν
 ἀρχὴν καὶ τὸ τέλος ἔσχε τὸ κοινὸν ἀτύχημα πάσης
 τῆς Ἑλλάδος.

7 Τὰ μὲν οὖν τῆς ἐπιβολῆς ἡμῶν τοιαῦτα προσδεῖ 15
 δ' ἔτι τῆς τύχης, ἵνα συνδράμῃ τὰ τοῦ βίου πρὸς
 8 τὸ τὴν πρόθεσιν ἐπὶ τέλος ἀγαγεῖν. πέπεισμαι μὲν
 γὰρ, κἂν τι συμβῆ περὶ ἡμᾶς ἀνθρώπινον, οὐκ
 ἀργήσειν τὴν ὑπόθεσιν οὐδ' ἀπορήσειν ἀνδρῶν
 ἀξιόχρεων, διὰ (δὲ) τὸ κάλλος πολλοὺς κατεγγυηθήσε- 20
 σθαι καὶ σπουδάσειν ἐπὶ τέλος ἀγαγεῖν αὐτήν.
 9 ἐπεὶ δὲ τὰς ἐπιφανεστάτας τῶν πράξεων ἐπὶ κεφα-
 λαίου διεληλύθαμεν, βουλόμενοι καὶ καθόλου καὶ
 191. κατὰ μέρος εἰς ἔννοιαν ἀγαγεῖν τῆς ὅλης ἱστορίας
 τοὺς ἐντυγχάνοντας, ὥρα μνημονεύοντας τῆς προ- 25
 θέσεως ἐπαναγαγεῖν ἐπὶ τὴν ἀρχὴν τῆς αὐτῶν ὑπο-
 θέσεως.

6 Ἐνιοὶ δὲ τῶν συγγεγραφότων τὰς κατ' Ἀννίβαν
 πράξεις βουλόμενοι τὰς αἰτίας ἡμῖν ὑποδεικνύουσαι,
 δι' ἃς Ῥωμαῖοις καὶ Καρχηδουνοῖς ὁ προειρημένος 30
 ἐνέστη πόλεμος, πρῶτην μὲν ἀποφαίνουσι τὴν Ζα-

κάνθησ πολιορκίαν ὑπὸ Καρχηδονίων, δευτέραν δὲ 2
 τὴν διάβασιν αὐτῶν παρὰ τὰς συνθήκας τοῦ προσ-
 αγορευομένου παρὰ τοῖς ἐγγχωρίοις Ἰβηρος ποταμοῦ·
 ἐγὼ δὲ ταύτας ἀρχὰς μὲν εἶναι τοῦ πολέμου φή- 3 180.
 5 σαιμ' ἄν, αἰτίας γε μὴν οὐδαμῶς ἄν συγχωρήσαιμι.
 πολλοῦ γε δεῖν, εἰ μὴ καὶ τὴν Ἀλεξάνδρου διά- 4
 βασιν εἰς τὴν Ἀσίαν αἰτίαν εἶναι τις φήσει τοῦ
 πρὸς τοὺς Πέρσας πολέμου καὶ τὸν Ἀντιόχου κα-
 τάπλου εἰς Δημητριάδα τοῦ πρὸς Ῥωμαίους· ὧν
 10 οὔτ' εἰκὸς οὔτ' ἀληθές ἐστίν οὐδέτερον. τίς γὰρ 5
 ἄν νομίσειε ταύτας αἰτίας ὑπάρχειν, ὧν πολλὰ μὲν
 Ἀλέξανδρος πρότερον, οὐκ ὀλίγα δὲ Φίλιππος ἐτι-
 ζῶν ἐνήργησε καὶ παρεσκευάσατο πρὸς τὸν κατὰ
 τῶν Περσῶν πόλεμον, ὁμοίως δὲ πάλιν Αἰτωλοὶ
 15 πρὸ τῆς Ἀντιόχου παρουσίας πρὸς τὸν κατὰ Ῥω-
 μαίων; ἀλλ' ἐστίν ἀνθρώπων τὰ τοιαῦτα μὴ δι- 6
 ειληφότων ἀρχὴ τί διαφέρει καὶ πόσον διέστηκεν
 αἰτίας καὶ προφάσεως, καὶ διότι τὰ μὲν ἐστὶ πρῶτα
 τῶν ἀπάντων, ἢ δ' ἀρχὴ τελευταῖον τῶν εἰρημένων.
 20 ἐγὼ δὲ παντὸς ἀρχὰς μὲν εἶναι φημι τὰς πρώτας 7
 ἐπιβολὰς καὶ πράξεις τῶν ἤδη κεκριμένων, αἰτίας
 δὲ τὰς προκαθηγουμένας τῶν κρίσεων καὶ διαλή-
 ψεων· λέγω δ' ἐπινοίας καὶ διαθέσεις καὶ τοὺς περὶ
 ταῦτα συλλογισμοὺς καὶ δι' ὧν ἐπὶ τὸ κρῖναι τι
 25 καὶ προθέσθαι παραγινώμεθα. δῆλον δ' οἷον τὸ 8
 προειρημένον ἐκ τῶν ἐπιφερομένων. τίνες γὰρ ἀλη- 9
 192. θῶς ἦσαν αἰτίαι, καὶ πόθεν φῦναι συνέβη τὸν πρὸς
 τοὺς Πέρσας πόλεμον, εὐμαρὲς καὶ τῷ τυχόντι συν-
 ιδεῖν. ἦν δὲ πρώτη μὲν ἢ τῶν μετὰ Ξενοφῶντος 10
 30 Ἑλλήνων ἐκ τῶν ἄνω σατραπειῶν ἐπάνοδος, ἐν ἣ
 πᾶσαν τὴν Ἀσίαν διαπορευομένων αὐτῶν πολεμίαν

ὑπάρχουσαν οὐδεὶς ἐτόλμα μένειν κατὰ πρόσωπον
 11 τῶν βαρβάρων· δευτέρα δ' ἡ τοῦ Λακεδαιμονίων
 βασιλέως Ἀγησιλάου διάβασις εἰς τὴν Ἀσίαν, ἐν ἣ
 'κεῖνος οὐδὲν ἀξιοχρεῶν οὐδ' ἀντίπαλον εὐρῶν ταῖς
 σφετέραις ἐπιβολαῖς ἄπρακτος ἠναγκάσθη μεταξὺ 5
 12 διὰ τὰς περὶ τὴν Ἑλλάδα ταραχὰς ἐπανελθεῖν. ἐξ
 ὧν Φίλιππος κατανοήσας καὶ συλλογισάμενος τὴν
 Περσῶν ἀνανδρίαν καὶ ῥαθυμίαν καὶ τὴν αὐτοῦ
 καὶ Μακεδόνων εὐεξίαν ἐν τοῖς πολεμικοῖς, ἔτι δὲ
 καὶ τὸ μέγεθος καὶ τὸ κάλλος τῶν ἐσομένων ἄθλων 10
 13 ἐκ τοῦ πολέμου πρὸ ὀφθαλμῶν θέμενος, ἅμα τῷ 181.
 περιποιήσασθαι τὴν ἐκ τῶν Ἑλλήνων εὐνοίαν ὁμο-
 λογουμένην, εὐθέως προφάσει χρώμενος ὅτι σπεύ-
 δει μετελθεῖν τὴν Περσῶν παρανομίαν εἰς τοὺς Ἑλ-
 ληνας, ὁρμὴν ἔσχε καὶ προέθετο πολεμεῖν καὶ πάντα 15
 14 πρὸς τοῦτο τὸ μέρος ἠτοίμαξε. διόπερ αἰτίας μὲν
 τὰς πρώτας ῥηθεῖσας ἠγῆτέον τοῦ πρὸς τοὺς Πέρσας
 πολέμου, πρόφασιν δὲ τὴν δευτέραν, ἀρχὴν δὲ τὴν
 7 Ἀλεξάνδρου διάβασιν εἰς τὴν Ἀσίαν. καὶ μὴν τοῦ
 κατ' Ἀντίοχον καὶ Ῥωμαίους δῆλον ὡς αἰτίαν μὲν 20
 2 τὴν Αἰτωλῶν ὀργὴν θετέον. ἐκεῖνοι γὰρ δόξαντες
 ὑπὸ Ῥωμαίων ὀλιγορῆσθαι κατὰ πολλὰ περὶ τὴν
 ἐκβασιν τὴν ἐκ τοῦ Φιλίππου πολέμου, καθάπερ
 ἐπάνω προείπον, οὐ μόνον Ἀντίοχον ἐπεσπάσαντο,
 πᾶν δὲ καὶ πρᾶξαι καὶ παθεῖν ὑπέστησαν διὰ τὴν 25
 ἐπιγενομένην ὀργὴν ἐκ τῶν προειρημένων καιρῶν.
 3 πρόφασιν δ' ἠγῆτέον τὴν τῶν Ἑλλήνων ἐλευ-
 θέρωσιν, ἣν ἐκεῖνοι περιπορευόμενοι μετ' Ἀντι-
 ὄχου τὰς πόλεις ἀλόγως καὶ ψευδῶς κατήγγελλον,
 ἀρχὴν δὲ τοῦ πολέμου τὸν Ἀντιόχου κατάπλουν 30
 εἰς Δημητριάδα.

Ἐγὼ δὲ τὴν ἐπὶ πλείον διαστολὴν πεποιήμαι περὶ 4
 193. τούτων οὐχ ἔνεκα τῆς τῶν συγγραφέων ἐπιτιμῆ-
 σεως, χάριν δὲ τῆς τῶν φιλομαθούντων ἐπανορ-
 θώσεως. τί γὰρ ὄφελος ἰατροῦ κάμνουσιν ἀγνοοῦν-5
 5 τος τὰς αἰτίας τῶν περὶ τὰ σώματα διαθέσεων; τί
 δ' ἄνδρὸς πραγματικοῦ μὴ δυναμένου συλλογίζεσθαι
 πῶς καὶ διὰ τί καὶ πόθεν ἕκαστα τῶν πραγμάτων
 τὰς ἀφορμὰς εἴληφεν; οὔτε γὰρ ἐκείνου εἰκὸς οὐδέ-6
 ποτε δεόντως συστήσασθαι τὰς τῶν σωμάτων θερα-
 10 πείας, οὔτε τὸν πραγματικὸν οὐδὲν οἶόν τε κατὰ
 τρόπον χειρίσαι τῶν προσπιπόντων ἄνευ τῆς τῶν
 προειρημένων ἐπιγνώσεως. διόπερ οὐδὲν οὕτω φυ-7
 λακτέον καὶ ζητητέον ὡς τὰς αἰτίας ἑκάστου τῶν
 συμβαινόντων, ἐπειδὴ φύεται μὲν ἐκ τῶν τυχόν-
 15 των πολλάκις τὰ μέγιστα τῶν πραγμάτων, ἰᾶσθαι
 δὲ ῥᾶστόν ἐστιν παντὸς τὰς πρώτας ἐπιβολὰς καὶ
 διαλήψεις.

Φάβιος δὲ φησιν ὁ Ῥωμαϊκὸς συγγραφεὺς ἅμα 8
 τῷ κατὰ Ζακανθαίους ἀδικήματι καὶ τὴν Ἀσδρού-
 20 βου πλεονεξίαν καὶ φιλαρχίαν αἰτίαν γίνεσθαι τοῦ 182.
 κατ' Ἀννίβαν πολέμου. ἐκείνον γὰρ μεγάλην ἀνει-2
 ληφότα τὴν δυναστείαν ἐν τοῖς κατ' Ἰβηρίαν τό-
 ποις, μετὰ ταῦτα παραγενόμενον ἐπὶ Λιβύην ἐπι-
 βαλέσθαι καταλύσαντα τοὺς νόμους εἰς μοναρχίαν
 25 περιστῆσαι τὸ πολίτευμα τῶν Καρχηδονίων· τοὺς 3
 δὲ πρώτους ἄνδρας ἐπὶ τοῦ πολιτεύματος προϊδο-
 μένους αὐτοῦ τὴν ἐπιβολὴν συμφρονῆσαι καὶ δια-
 στήναι πρὸς αὐτόν· τὸν δ' Ἀσδρούβαν ὑπιδόμενον, 4
 ἀναχωρήσαντ' ἐκ τῆς Λιβύης τὸ λοιπὸν ἤδη τὰ κατὰ
 30 τὴν Ἰβηρίαν χειρίζειν κατὰ τὴν αὐτοῦ προαίρεσιν,
 οὐ προσέχοντα τῷ συνεδρίῳ τῶν Καρχηδονίων. Ἄν-5

- νίβαν δὲ κοινωνὸν καὶ ζηλωτὴν ἐκ μεираκίου γεγο-
 νότα τῆς ἐκείνου προαιρέσεως καὶ τότε διαδεξάμε-
 νον τὰ κατὰ τὴν Ἰβηρίαν τὴν αὐτὴν ἀγωγὴν Ἄσ-
 6 δρούβα ποιεῖσθαι τῶν πραγμάτων. διὸ καὶ νῦν τὸν
 πόλεμον τοῦτον ἐξευηνοχέειν κατὰ τὴν αὐτοῦ προ- 5
 αἴρεσιν Ῥωμαίοις παρὰ τὴν Καρχηδονίων γνῶμην.
194. 7 οὐδένα γὰρ εὐδοκεῖν τῶν ἀξιολόγων ἀνδρῶν ἐν Καρ-
 χηδόνι τοῖς ὑπ' Ἀννίβου περὶ τὴν Ζακανθαίων πό-
 8 λιν πραχθεῖσιν. ταῦτα δ' εἰπὼν φησιν μετὰ τὴν τῆς
 προειρημένης πόλεως ἄλλωσιν παραγενέσθαι τοὺς 10
 Ῥωμαίους, οἰομένους δεῖν ἢ τὸν Ἀννίβαν ἐκδιδόναι
 σφίσι τοὺς Καρχηδονίους ἢ τὸν πόλεμον ἀναλαμ-
 9 βάνειν. εἰ δέ τις ἔροιτο τὸν συγγραφέα ποῖος ἦν
 καιρὸς οἰκειότερος τοῖς Καρχηδονίοις ἢ ποῖον πρᾶγμα
 τούτου δικαιότερον ἢ συμφορώτερον, ἐπέπερ ἐξ ἄρ- 15
 χῆς δυσηρεστοῦντο, καθάπερ οὗτός φησιν, τοῖς ὑπ'
 10 Ἀννίβου πραττομένοις, τοῦ πεισθέντας τότε τοῖς
 ὑπὸ Ῥωμαίων παρακαλουμένοις ἐκδοῦναι μὲν τὸν
 αἴτιον τῶν ἀδικημάτων, ἐπανελέσθαι δ' εὐλόγως δι'
 ἑτέρων τὸν κοινὸν ἐχθρὸν τῆς πόλεως, περιποιήσα- 20
 σθαι δὲ τῇ χώρᾳ τὴν ἀσφάλειαν, ἀποτριψαμένους
 τὸν ἐπιφερόμενον πόλεμον, δόγματι μόνον τὴν ἐκ-
 δίκησιν ποιησαμένους, τί ἂν εἰπεῖν ἔχοι πρὸς αὐτά;
 11 δῆλον γὰρ ὡς οὐδέν. οἷ γε τοσοῦτον ἀπέσχον τοῦ
 πρᾶξαι τι τῶν προειρημένων ὥς ἐπτακαίδεκα ἔτη 25
 συνεχῶς πολεμήσαντες κατὰ τὴν Ἀννίβου προαίρε-
 σιν οὐ πρότερον κατελύσαντο τὸν πόλεμον, ἕως οὐ
 πάσας ἐξελέγξαντες τὰς ἐλπιδας τελευταῖον εἰς τὸν 183.
 περὶ τῆς πατρίδος καὶ τῶν ἐν αὐτῇ σωμάτων παρ-
 εγένοντο κίνδυνον.
- 9 Τίνος δὴ χάριν ἐμνήσθη Φαβίου καὶ τῶν ὑπ'

ἐκείνου γεγραμμένων; οὐχ ἕνεκα τῆς πιθανότητος 2
 τῶν εἰρημένων, ἀγωνιῶν μὴ πιστευθῆ παρὰ τισιν —
 ἢ μὲν γὰρ [παρὰ] τούτων ἀλογία καὶ χωρὶς τῆς ἐμῆς
 ἐξηγήσεως αὐτὴ δι' αὐτῆς δύναται θεωρεῖσθαι παρὰ
 5 τοῖς ἐντυγχάνουσιν — ἀλλὰ τῆς τῶν ἀναλαμβάνοντων 3
 τὰς ἐκείνου βύβλους ὑπομνήσεως, ἵνα μὴ πρὸς τὴν
 ἐπιγραφὴν ἀλλὰ πρὸς τὰ πράγματα βλέπωσιν. ἐνιοὶ 4
 γὰρ οὐκ ἐπὶ τὰ λεγόμενα συνεπιστήσαντες ἀλλ' ἐπ'
 αὐτὸν τὸν λέγοντα καὶ λαβόντες ἐν νῶ διότι κατὰ
 195. τοὺς καιροὺς ὁ γράφων γέγονε καὶ τοῦ συνεδρίου
 μετεῖχε τῶν Ῥωμαίων, πᾶν εὐθέως ἠγοῦνται τὸ λε-
 γόμενον ὑπὸ τούτου πιστόν. ἐγὼ δὲ φημὶ μὲν δεῖν 5
 οὐκ ἐν μικρῷ προσλαμβάνεσθαι τὴν τοῦ συγγρα-
 φέως πίστιν, οὐκ αὐτοτελῆ δὲ κρίνειν, τὸ δὲ πλεῖον
 15 ἐξ αὐτῶν τῶν πραγμάτων ποιεῖσθαι τοὺς ἀναγι-
 νώσκοντας τὰς δοκιμασίας.

Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τοῦ γε Ῥωμαίων καὶ Καρχηδο- 6
 νίων πολέμου — τὴν γὰρ παρέκβασιν ἐντεῦθεν ἐποίη-
 σάμεθα — νομιστέον πρῶτον μὲν αἴτιον γεγονέναι τὸν
 20 Ἀμίλκου θυμὸν τοῦ Βάρκα μὲν ἐπικαλουμένου, πατρὸς
 δὲ κατὰ φύσιν Ἀννίβου γεγονότος. ἐκεῖνος γὰρ οὐχ 7
 ἠττηθεὶς τῷ περὶ Σικελίας πολέμῳ τῇ ψυχῇ τῷ
 δοκεῖν αὐτὸς μὲν ἀκέραια διατετηρημένοι τὰ περὶ
 τὸν Ἑρυνκα στρατόπεδα ταῖς ὁρμαῖς ἐφ' ὧν αὐτὸς
 25 ἦν, διὰ δὲ τὴν ἐν τῇ ναυμαχίᾳ τῶν Καρχηδονίων
 ἠτταν τοῖς καιροῖς εἰκὼν πεποιῆσθαι τὰς συνθήμας,
 ἐμενεν ἐπὶ τῆς ὀργῆς, τηρῶν ἀεὶ πρὸς ἐπίθεσιν.
 εἰ μὲν οὖν μὴ τὸ περὶ τοὺς ξένους ἐγένετο κίνημα 8
 τοῖς Καρχηδονίοις, εὐθέως ἂν ἄλλην ἀρχὴν ἐποιεῖτο
 30 καὶ παρασκευὴν πραγμάτων, ὅσον ἐπ' ἐκείνῳ. προ- 9
 καταληφθεὶς δὲ ταῖς ἐμφυλίοις ταραχαῖς ἐν τούτοις

10 καὶ περὶ ταύτας διέτριβε τὰς πράξεις. Ῥωμαίων δὲ
 μετὰ τὸ καταλύσασθαι Καρχηδονίους τὴν προειρη-
 μένην ταραχὴν ἀπαγγειλάντων αὐτοῖς πόλεμον, τὸ
 μὲν πρῶτον εἰς πᾶν συγκατέβαινον, ὑπολαμβάνοντες 184.
 αὐτοὺς νικήσειν τοῖς δικαίοις, καθάπερ ἐν ταῖς πρὸ 5
 2 ταύτης βύβλοις περὶ τούτων δεδηλώκαμεν, ὣν χωρὶς
 οὐχ οἶόν τ' ἦν συμπεριενεχθῆναι δεόντως οὔτε τοῖς
 νῦν λεγομένοις οὔτε τοῖς μετὰ ταῦτα φηθησομένοις
 3 ὑφ' ἡμῶν. πλὴν οὐκ ἐντρεπομένων τῶν Ῥωμαίων,
 εἴξαντες τῇ περιστάσει καὶ βαρυνόμενοι μὲν, οὐκ 10
 ἔχοντες δὲ ποιεῖν οὐδὲν ἐξεχώρησαν Σαρδόνος, συν-
 εχώρησαν δ' εἰσοίσειν ἄλλα χίλια καὶ διακόσια τά-
 196. λαντα πρὸς τοῖς πρότερον ἐφ' ᾧ μὴ τὸν πόλεμον
 4 ἐκείνοις ἀναδέξασθαι τοῖς καιροῖς. διὸ καὶ δευτέ-
 ραν, μεγίστην δὲ ταύτην θετέον αἰτίαν τοῦ μετὰ 15
 5 ταῦτα συστάντος πολέμου. Ἀμίλκας γὰρ προσ-
 λαβὼν τοῖς ἰδίοις θυμοῖς τὴν ἐπὶ τούτοις ὄργην τῶν
 πολιτῶν, ὡς θᾶπτον τοὺς ἀποστάντας τῶν μισθο-
 φόρων καταπολεμήσας ἐβεβαίωσε τῇ πατρίδι τὴν
 ἀσφάλειαν, εὐθέως ἐποιεῖτο τὴν ὁρμὴν ἐπὶ τὰ κατὰ 20
 τὴν Ἰβηρίαν πράγματα, σπουδάζων ταύτην χρήσα-
 σθαι παρασκευῇ πρὸς τὸν κατὰ Ῥωμαίων πόλεμον.
 6 ἦν δὲ καὶ τρίτην αἰτίαν νομιστέον, λέγω δὲ τὴν
 εὐροϊαν τῶν κατ' Ἰβηρίαν πραγμάτων Καρχηδονί-
 οῖς. ταύταις γὰρ ταῖς χερσὶ πιστεύσαντες εὐθαρά- 25
 σῶς ἐνέβησαν εἰς τὸν προειρημένον πόλεμον.
 7 Ὅτι δ' Ἀμίλκας πλεῖστα μὲν συνεβάλετο πρὸς
 τὴν σύστασιν τοῦ δευτέρου πολέμου, καίπερ τετε-
 λευτηκῶς ἔτεσι δέκα πρότερον τῆς καταρχῆς αὐτοῦ,
 πολλὰ μὲν ἂν εὐροὶ τις εἰς τοῦτο· σχεδὸν δὲ πρὸς 30
 11 πίστιν ἀρκοῦν ἔσται τὸ λέγεσθαι μέλλον. καθ' οὗς

γὰρ καιροῦς καταπολεμηθεὶς Ἀννίβας ὑπὸ Ῥωμαίων
 τέλος ἐκ τῆς πατρίδος ἐξεχώρησε καὶ παρ' Ἀντιόχῳ
 διέτριβε, τότε Ῥωμαῖοι συνθεωροῦντες ἤδη τὴν
 Αἰτωλῶν ἐπιβολὴν ἐξαπέστειλαν πρεσβευτὰς πρὸς
 5 Ἀντίοχον, βουλόμενοι μὴ λανθάνειν σφᾶς τὴν τοῦ
 βασιλέως προαίρεσιν. οἱ δὲ πρέσβεις ὁρῶντες τὸν 2
 Ἀντίοχον προσέχοντα τοῖς Αἰτωλοῖς καὶ πρόθυμον
 ὄντα πολεμεῖν Ῥωμαίοις, ἐθεράπευον τὸν Ἀννίβαν,
 σπουδάζοντες εἰς ὑποψίαν ἐμβαλεῖν πρὸς τὸν Ἀν-
 10 τίοχον. ὃ καὶ συνέβη γενέσθαι. προβαίνοντος γὰρ 3
 τοῦ χρόνου, καὶ τοῦ βασιλέως ὑπόπτως ἔχοντος αἰ 185.
 καὶ μᾶλλον πρὸς τὸν Ἀννίβαν, ἐγένετό τις καιρὸς
 ὡς ἐπὶ λόγον ἀχθῆναι τὴν ὑποικουρουμένην ἀτο-
 πίαν ἐν αὐτοῖς. ἐν ᾧ καὶ πλείους ἀπολογισμοὺς 4
 15 ποιησάμενος Ἀννίβας τέλος ἐπὶ τὸ τοιοῦτο κατήν-
 τησε, δυσχρηστούμενος τοῖς λόγοις. ἔφη γάρ, καθ' 5
 ὃν καιρὸν ὁ πατὴρ αὐτοῦ τὴν εἰς Ἰβηρίαν ἔξοδον
 μέλλοι στρατεύεσθαι μετὰ τῶν δυνάμεων, ἔτη μὲν
 ἔχειν ἐννέα, θύοντος δ' αὐτοῦ τῷ Διὶ παρεστάναι
 197. παρὰ τὸν βωμόν. ἐπεὶ δὲ καλλιερήσας κατασπείσαι 6
 τοῖς θεοῖς καὶ ποιῆσαι τὰ νομιζόμενα, τοὺς μὲν
 ἄλλους τοὺς περὶ τὴν θυσίαν ἀποστῆναι κελεύσαι
 μικρὸν, αὐτὸν δὲ προσκαλεσάμενον ἐρέσθαι φιλο-
 φρόνως εἰ βούλεται συνεξορμᾶν ἐπὶ τὴν στρατείαν.
 25 ἀσμένως δὲ κατανεύσαντος αὐτοῦ καί τι καὶ προσ- 7
 αξιώσαντος παιδικῶς, λαβόμενον τῆς δεξιᾶς προσ-
 αραγεῖν αὐτὸν πρὸς τὸν βωμόν καὶ κελεύειν ἀψά-
 μενον τῶν ἱερῶν ὀμνύναι μηδέποτε Ῥωμαίοις εὐ-
 νοήσειν. ταῦτ' οὖν εἰδόντα σαφῶς ἠξίου τὸν Ἀν- 8
 30 τίοχον, ἕως μὲν ἂν τι δυσχερὲς βουλευῆται κατὰ
 Ῥωμαίων, θαρρεῖν καὶ πιστεύειν, αὐτὸν συνεργὸν

- 9 ἔξειν νομίζοντ' ἀληθινώτατον. ἐπὶ δὲ διαλύσεις
ἢ φιλίαν συντίθηται πρὸς αὐτούς, τότε μὴ προσ-
δεῖσθαι διαβολῆς, ἀλλ' ἀπιστεῖν καὶ φυλάττεσθαι
- 12 πᾶν γὰρ τι πρᾶξαι κατ' αὐτῶν δὲ δυνατὸς εἴη. ὁ
μὲν οὖν Ἀντίλοχος ἀκούσας καὶ δόξας αὐτοπαθῶς ἔ-
ἄμα δ' ἀληθινῶς εἰρῆσθαι, πάσης τῆς προυπαρχού-
2 σης ὑποψίας ἀπέστη. τῆς μέντοι γε δυσμενείας τῆς
Ἀμίλκου καὶ τῆς ὅλης προθέσεως ὁμολογούμενον
θετέον εἶναι τοῦτο μαρτύριον, ὡς καὶ δι' αὐτῶν
- 3 φανερὸν ἐγένετο τῶν πραγμάτων. τοιοῦτους γὰρ 10
ἐχθροὺς παρεσκεύασε Ῥωμαίοις Ἀσδρούβαν τε τὸν
τῆς θυγατρὸς ἄνδρα καὶ τὸν αὐτοῦ κατὰ φύσιν υἱὸν
Ἀννίβαν ὥστε μὴ καταλιπεῖν ὑπερβολὴν δυσμενείας.
- 4 Ἀσδρούβας μὲν οὖν προαποθανὼν οὐ πᾶσιν ἐκδη-
λον ἐποίησε τὴν αὐτοῦ πρόθεσιν. Ἀννίβα δὲ παρέ- 15
δωκαν οἱ καιροὶ καὶ λίαν ἐναποδείξασθαι τὴν πα-
5 τρώαν ἐχθρὰν εἰς Ῥωμαίους. διὸ καὶ τοὺς ἐπὶ
πραγμάτων ταπτομένους χρὴ τῶν τοιούτων οὐδενὸς 186.
μᾶλλον φροντίζειν ὡς τοῦ μὴ λανθάνειν τὰς προ-
αιρέσεις τῶν διαλυομένων τὰς ἐχθρὰς ἢ συντιθε- 20
108. μένων τὰς φιλίας, πότε τοῖς καιροῖς εἰκόντες καὶ
πότε ταῖς ψυχαῖς ἠττώμενοι ποιοῦνται τὰς συνθή-
6 κας, ἵνα τοὺς μὲν ἐφάδρους νομίζοντες εἶναι τῶν
καιρῶν ἀεὶ φυλάττωνται, τοῖς δὲ πιστεύοντες ὡς
ὑπηκόοις ἢ φίλοις ἀληθινοῖς πᾶν τὸ παραπίπτον 25
ἐξ ἑτοίμου παραγγέλλωσιν.
- 7 Αἰτίας μὲν (οὖν) τοῦ κατ' Ἀννίβαν πολέμου τὰς
προειρημένας ἠγητέον, ἀρχὰς δὲ τὰς μελλούσας λέ-
13 γεσθαι. Καρχηδόνιοι γὰρ βαρέως μὲν ἔφερον καὶ
τὴν ὑπὲρ Σικελίας ἦταν, συνεπέτεινε δ' αὐτῶν 30
τὴν ὀργήν, καθάπερ ἐπάνω προεῖπον, τὰ κατὰ Σαρ-

δόνα καὶ τὸ τῶν τελευταίων συντεθέντων χρημάτων
 πλῆθος. διόπερ ἅμα τῷ τὰ πλείστα κατ' Ἰβηρίαν 2
 ὑφ' αὐτοῦ ποιήσασθαι πρὸς πᾶν ἐτοιμῶς διέκειντο
 τὸ κατὰ Ῥωμαίων ὑποδεικνύμενον. προσπεσούσης 3
 5 οὖν τῆς Ἀσδρούβου τελευτῆς, ᾧ μετὰ τὸν Ἀμίλκου
 θάνατον ἐνεχείρισαν τὰ κατὰ τὴν Ἰβηρίαν, τὸ μὲν
 πρῶτον ἔκαραδόκουν τὰς τῶν δυνάμεων ὁρμᾶς· ἀφ- 4
 ικομένης δὲ τῆς ἀγγελίας ἐκ τῶν στρατοπέδων ὅτι
 συμβαίνει τὰς δυνάμεις ὁμοθυμαδὸν ἠρῆσθαι στρα-
 10 τηγὸν Ἀννίβαν, παραντίκα συναθροίσαντες τὸν δῆ-
 μον μιᾷ γνώμῃ κυρίαν ἐποίησαν τὴν τῶν στρατο-
 πέδων αἴρεσιν. Ἀννίβας δὲ παραλαβὼν τὴν ἀρχὴν 5
 εὐθέως ὤρμησεν ὡς καταστρεψόμενος τὸ τῶν Ὀλκά-
 δων ἔθνος· ἀφικόμενος δὲ πρὸς Ἀλθαίαν τὴν βα-
 15 ρυτάτην αὐτῶν πόλιν κατεστρατοπέδευσεν. μετὰ δὲ 6
 ταῦτα χρησάμενος ἐνεργοῖς ἅμα καὶ καταπληκτικαῖς
 προσβολαῖς ταχέως ἐκράτησε τῆς πόλεως. οὗ συμ-
 βάντος οἱ λοιποὶ γενόμενοι καταπλαγεῖς ἐνέδωκαν
 αὐτοῦς τοῖς Καρχηδονίοις. ἀργυρολογήσας δὲ τὰς 7
 20 πόλεις καὶ κυριεύσας πολλῶν χρημάτων ἤκε παρα-
 χειμάσων εἰς Καινὴν πόλιν. μεγαλοψύχως δὲ χρη- 8
 σάμενος τοῖς ὑποτακτομένοις καὶ τὰ μὲν δοῦς τῶν
 199. ὀψωνίων τοῖς συστρατευομένοις τὰ δ' ὑπισχνού-
 μενος πολλὴν εὐνοίαν καὶ μεγάλας ἐλπίδας ἐνεῖρ- 187.
 25 γάσατο ταῖς δυνάμεσι. τῷ δ' ἐπιγινουμένῳ θέρει 14
 πάλιν ὁρμήσας ἐπὶ τοὺς Οὐακκαίους Ἐλμαντικὴν
 μὲν ἐξ ἐφόδου ποιησάμενος προσβολὰς κατέσχευε,
 Ἀρβουκάλην δὲ διὰ τὸ μέγεθος τῆς πόλεως καὶ τὸ
 πλῆθος, ἔτι δὲ τὴν γενναϊότητα τῶν οἰκητόρων
 30 μετὰ πολλῆς ταλαιπωρίας πολιορκήσας κατὰ κράτος
 εἴλεε. μετὰ δὲ ταῦτα παραδόξως εἰς τοὺς μεγίστους 2

ἦλθε κινδύνους ἐπανάρχων, συνδραμόντων ἐπ' αὐτὸν
 τῶν Καρχησίων, ὃ σχεδὸν ἰσχυρότατόν ἐστιν ἔθνος
 3 τῶν κατ' ἐκείνους τοὺς τόπους, ὁμοίως δὲ καὶ τῶν
 ἀστυγειτόνων ἀθροισθέντων ἅμα τούτοις, οὓς ἠρέ-
 θισαν μάλιστα μὲν οἱ τῶν Ὀλκάδων φυγάδες, συν- 5
 ἐξέκασαν δὲ καὶ τῶν ἐκ τῆς Ἐλμαντικῆς οἱ διασω-
 4 θέντες. πρὸς οὓς εἰ μὲν ἐκ παρατάξεως ἠναγκά-
 σθησαν οἱ Καρχηδόνοι διακινδυνεύειν, ὁμολογου-
 5 μένως ἂν ἠττήθησαν. νῦν δὲ πραγματικῶς καὶ
 νουνεχῶς ἐξ ὑποστροφῆς ἀναχωρήσαντος Ἄννιβου 10
 καὶ πρόβλημα ποιησαμένου τὸν Τάγον καλούμενον
 ποταμὸν καὶ περὶ τὴν τοῦ ποταμοῦ διάβασιν συ-
 στησαμένου τὸν κίνδυνον, ἅμα δὲ συγχρησαμένου
 συναγωνιστῇ τῷ ποταμῷ καὶ τοῖς θηρίοις οἷς εἶχε
 περὶ τετταράκοντα τὸν ἀριθμὸν, συνέβη τὰ δλα 15
 6 παραδόξως καὶ κατὰ λόγον αὐτῷ χωρῆσαι. τῶν γὰρ
 βαρβάρων ἐπιβαλομένων κατὰ πλείους τόπους βιά-
 ξασθαι καὶ περαιούσθαι τὸν ποταμὸν, τὸ μὲν πλεῖ-
 στον αὐτῶν μέρος διεφθάρη περὶ τὰς ἐκβάσεις, πα-
 ραπορευομένων τῶν θηρίων παρὰ τὸ χεῖλος καὶ 20
 7 τοὺς ἐκβαίνοντας αἰεὶ προκαταλαμβάνόντων· πολλοὶ
 δὲ κατ' αὐτὸν τὸν ποταμὸν ὑπὸ τῶν ἰππέων ἀπώ-
 λοντο διὰ τὸ κρατεῖν μὲν μᾶλλον τοῦ ῥεύματος
 τοὺς ἵππους, ἐξ ὑπερδεξίου δὲ ποιεῖσθαι τὴν μάχην
 8 τοὺς ἰππέας πρὸς τοὺς πεζοὺς. τέλος δὲ τοῦμπαλιν 25
 ἐπιδιαβάντες οἱ περὶ τὸν Ἄννιβαν ἐπὶ τοὺς βαρβά-
 ρους ἐτρέψαντο πλείους ἢ δέκα μυριάδας ἀνθρώ-
 200. 9 πων. ὧν ἠττηθέντων οὐδεὶς ἔτι τῶν ἐντὸς Ἴβηρος
 ποταμοῦ ῥαδίως πρὸς αὐτοὺς ἀντοφθαλμεῖν ἐτόλμα
 10 πλὴν Ζακανθαίων. ταύτης δὲ τῆς πόλεως ἐπειράτο 30
 κατὰ δύναμιν ἀπέχεσθαι, βουλόμενος μηδεμίαν

ἀφορμὴν ὁμολογουμένην δοῦναι τοῦ πολέμου Ῥω- 188.
μαίοις, ἕως τᾶλλα πάντα βεβαίως ὑφ' αὐτὸν ποιή-
σαιτο κατὰ τὰς Ἀμίλκον τοῦ πατρὸς ὑποθήκας καὶ
παραινέσεις.

5 Οἱ δὲ Ζακανθαῖοι συνεχῶς ἐπεμπον εἰς τὴν 15
Ῥώμην, ἅμα μὲν ἀγωνιῶντες περὶ σφῶν καὶ προ-
ορώμενοι τὸ μέλλον, ἅμα δὲ βουλόμενοι μὴ λαν-
θάνειν Ῥωμαίους τὴν γινομένην εὐροίαν Καρχηδο-
νίοις τῶν κατ' Ἰβηρίαν πραγμάτων. Ῥωμαῖοι δὲ 2
10 πλεονάκις αὐτῶν παρακηκοότες τότε πρεσβευτὰς
ἐξαπέστειλαν τοὺς ἐπισκεψομένους ὑπὲρ τῶν προσ-
πιπτόντων. Ἀννίβας δὲ κατὰ τοὺς αὐτοὺς και- 3
ροὺς πεποιημένος ὑφ' αὐτὸν οὖς προέθετο παρῆν
αὐθις μετὰ τῶν δυνάμεων παραχειμάσων εἰς Και-
15 νὴν πόλιν, ἣτις ὡσανεὶ πρόσχημα καὶ βασιλείον
ἦν Καρχηδονίων ἐν τοῖς κατὰ τὴν Ἰβηρίαν τόποις.
καταλαβὼν δὲ τὴν παρὰ τῶν Ῥωμαίων πρεσβείαν 4
καὶ δοὺς αὐτὸν εἰς ἔντευξιν διήκουε περὶ τῶν ἐν-
εστῶτων. Ῥωμαῖοι μὲν οὖν διεμαρτύροντο Ζακαν- 5
20 θαίων ἀπέχεσθαι — κείσθαι γὰρ αὐτοὺς ἐν τῇ σφε-
τέρᾳ πίστει — καὶ τὸν Ἰβηρα ποταμὸν μὴ διαβαίνειν
κατὰ τὰς ἐπ' Ἀσδρούβου γενομένας ὁμολογίας. ὁ 6
δ' Ἀννίβας, ἅτε νέος μὲν ὢν, πλήρης δὲ πολεμικῆς
ὀρμῆς, ἐπιτυχῆς δ' ἐν ταῖς ἐπιβολαῖς, πάλαι δὲ παρ-
25 ωρημένος πρὸς τὴν κατὰ Ῥωμαίων ἐχθραν, πρὸς 7
μὲν ἐκείνους, ὡς κηδόμενος Ζακανθαίων, ἐνεκάλει
Ῥωμαίοις διότι μικροῖς ἔμπροσθεν χρόνοις, στασια-
ζόντων αὐτῶν, λαβόντες τὴν ἐπιτροπὴν [εἰς τὸ δια-
201. λῦσαι] ἀδίκως ἐπανελοιντό τινὰς τῶν προεστῶτων·
30 οὖς οὐ περιόψεσθαι παρεσπονδημένους· πάτριον γὰρ
εἶναι Καρχηδονίοις τὸ μηδένα τῶν ἀδικουμένων

- 8 περιορᾶν· πρὸς δὲ Καρχηδονίους διεπέμπετο, πυν-
 θανόμενος τί δεῖ ποιεῖν, ὅτι Ζακανθαῖοι πιστεύον-
 τες τῇ Ῥωμαίων συμμαχίᾳ τινὰς τῶν ὑφ' αὐτοὺς
 9 ταπτομένων ἀδικοῦσι. καθόλου δ' ἦν πλήρης ἀλο-
 γίας καὶ θυμοῦ βιαίου· διὸ καὶ ταῖς μὲν ἀληθιναῖς 5
 αἰτίαις οὐκ ἐχρῆτο, κατέφευγε δ' εἰς προφάσεις ἀλό-
 γους· ἅπερ εἰώθασι ποιεῖν οἱ διὰ τὰς προεγκραθη- 189.
 μένας αὐτοῖς ὁρμὰς ὀλιγωροῦντες τοῦ καθήκοντος.
- 10 πόσῳ γὰρ ἦν ἄμεινον οἰεσθαι δεῖν Ῥωμαίους ἀπο-
 δοῦναι σφίσι Σαρδόνᾳ καὶ τοὺς ἐπιταχθέντας ἕμα 10
 ταύτῃ φόρους, οὓς τοῖς καιροῖς συνεπιθέμενοι πρό-
 τερον ἀδίκως παρ' αὐτῶν ἔλαβον· εἰ δὲ μή, φάναι
- 11 πολεμήσειν; νῦν δὲ τὴν μὲν οὔσαν αἰτίαν ἀληθινὴν
 παρασιωπῶν, τὴν δ' οὐχ ὑπάρχουσαν περὶ Ζακαν-
 θαίων πλάττων, οὐ μόνον ἀλόγως, ἔτι δὲ μᾶλλον 15
- 12 ἀδίκως κατάρχειν ἐδόκει τοῦ πολέμου. οἱ δὲ τῶν
 Ῥωμαίων πρέσβεις, ὅτι μὲν εἴη πολεμητέον σαφῶς
 εἰδότες, ἀπέπλευσαν εἰς Καρχηδόνᾳ, τὰ παραπλήσια
- 13 θέλοντες ἐπιμαρτύρασθαι κἀκείνους· οὐ μὴν ἐν Ἰτα-
 λίᾳ γε πολεμήσειν ἠλπίσαν, ἀλλ' ἐν Ἰβηρίᾳ, χρή- 20
 σεσθαι δὲ πρὸς τὸν πόλεμον ὁρμητηρίῳ τῇ Ζακαν-
 θαίων πόλει.
- 16 Διὸ καὶ πρὸς ταύτην ἀρμοζόμενοι τὴν ὑπόθεσιν
 ἢ σύγκλητος ἔκρινεν ἀσφαλίσασθαι τὰ κατὰ τὴν
 Ἰλλυρίδα πράγματα, προορωμένη διότι μέγας ἔσται 25
 καὶ πολυχρόνιος καὶ μακρὰν ἀπὸ τῆς οἰκείας ὁ πό-
 2 λεμος. συνέβαινε γὰρ κατ' ἐκείνους τοὺς καιροὺς
 Δημήτριον τὸν Φάριον, ἐπιλελησμένον μὲν τῶν
 προγεγονότων εἰς αὐτὸν εὐεργετημάτων ὑπὸ Ῥω-
 μαίων, καταπεφρονηκότα δὲ πρότερον μὲν διὰ τὸν 30
 ἀπὸ Γαλατῶν τότε δὲ διὰ τὸν ἀπὸ Καρχηδονίων

φόβον περιεστῶτα Ῥωμαίους, πάσας δ' ἔχοντα τὰς 3
 202. ἐλπίδας ἐν τῇ Μακεδόνων οἰκίᾳ διὰ τὸ συμπεπο-
 λεμηκέναι καὶ μετεσχηκέναι τῶν πρὸς Κλεομένην κιν-
 δύνων Ἀντιγόνῳ, πορθεῖν μὲν καὶ καταστρέφεσθαι
 5 τὰς κατὰ τὴν Ἰλλυρίδα πόλεις τὰς ὑπὸ Ῥωμαίους
 ταττομένας, πεπλευκέναι δ' ἔξω τοῦ Δίσσου παρὰ
 τὰς συνθήμας πεντήκοντα λέμβοις καὶ πεπορθηκέ-
 ναι πολλὰς τῶν Κυκλάδων νήσων. εἰς ἃ βλέπον- 4
 τες Ῥωμαῖοι καὶ θεωροῦντες ἀνθοῦσαν τὴν Μακε-
 10 δόνων οἰκίαν ἔσπευδον ἀσφαλίσασθαι τὰ πρὸς ἔω
 τῆς Ἰταλίας πεπεισμένοι καταταχῆσειν διορθωσά-
 μενοι μὲν τὴν Ἰλλυριῶν ἄγνοιαν, ἐπιτιμήσαντες δὲ
 καὶ κολάσαντες τὴν ἀχαριστίαν καὶ προπέτειαν τὴν 190.
 Δημητρίου. διεψεύσθησαν δὲ τοῖς λογισμοῖς· 5
 15 κατετάχθησε γὰρ αὐτοὺς Ἀννίβας, ἐξελὼν τὴν Ζακαν-
 θαίων πόλιν. καὶ παρὰ τοῦτο συνέβη τὸν πόλεμον 6
 οὐκ ἐν Ἰβηρίᾳ, πρὸς αὐτῇ δὲ τῇ Ῥώμῃ καὶ κατὰ
 πᾶσαν γενέσθαι τὴν Ἰταλίαν.

Οὐ μὴν ἀλλὰ τούτοις χρησάμενοι τοῖς διαλογι- 7
 20 σμοῖς Ῥωμαῖοι μὲν ὑπὸ τὴν ὠραίαν Λεύκιον τὸν
 Αἰμίλιον ἐξαπέστειλαν μετὰ δυνάμεως ἐπὶ τὰς κατὰ
 τὴν Ἰλλυρίδα πράξεις κατὰ τὸ πρῶτον ἔτος τῆς ἑκα-
 τοστῆς καὶ τετταρακοστῆς Ὀλυμπιάδος. Ἀννίβας δὲ 17
 μετὰ τῆς δυνάμεως ἀναξεύξας ἐκ τῆς Καινῆς πό-
 25 λεως προῆγε, ποιούμενος τὴν πορείαν ἐπὶ τὴν Ζά-
 κανθαν. ἡ δὲ πόλις αὕτη κεῖται μὲν ἐπὶ τῷ πρὸς 2
 θάλατταν καθήκοντι πρόποδι τῆς ὄρεινῆς τῆς συν-
 ακτούσης τὰ πέρατα τῆς Ἰβηρίας καὶ Κελτιβηρίας,
 ἀπέχει δὲ τῆς θαλάττης ὡς ἑπτὰ στάδια. νέμονται 3
 30 δὲ χώραν οἱ κατοικοῦντες αὐτὴν πάμφορον καὶ δια-
 φέρουσαν ἀρετῇ πάσης τῆς Ἰβηρίας. ἥ τότε παρα- 4

στρατοπεδεύσας Ἀννίβας ἐνεργὸς ἐγίνετο περὶ τὴν
 πολιορκίαν, πολλὰ προορώμενος εὐχρηστα πρὸς τὸ
 5 μέλλον ἐκ τοῦ κατὰ κράτος ἐλεῖν αὐτήν. πρῶτον
 μὲν γὰρ ὑπέλαβε παρελέσθαι Ῥωμαίων τὴν ἐλπίδα
 τοῦ συστήσασθαι τὸν πόλεμον ἐν Ἰβηρίᾳ· δεύτερον 5
 δὲ καταπληξάμενος ἅπαντας εὐτακτοτέρους μὲν ἐπέ-
 203. πειστο παρασκευάσειν τοὺς ὑφ' αὐτὸν ἤδη ταττο-
 μένους, εὐλαβεστέρους δὲ τοὺς ἀκμὴν αὐτοκράτο-
 6 ρας ὄντας τῶν Ἰβήρων, τὸ δὲ μέγιστον, οὐδὲν ἀπο-
 λιπὼν ὀπισθεὶν πολέμιον ἀσφαλῶς ποιήσεσθαι τὴν 10
 7 εἰς τοῦμπροσθεὶν πορείαν. χωρὶς τε τούτων εὐπο-
 ρήσειν μὲν χορηγιῶν αὐτὸς ὑπελάμβανε πρὸς τὰς
 ἐπιβολάς, προθυμίαν δ' ἐνεργάσεσθαι ταῖς δυνάμε-
 σιν ἐκ τῆς ἐσομένης ἐκάστοις ὠφελείας, προκαλέσε-
 σθαι δὲ τὴν εὐνοίαν τῶν ἐν οἴκῳ Καρχηδονίων διὰ 15
 8 τῶν ἀποσταλησομένων αὐτοῖς λαφύρων. τοιούτοις
 δὲ χρώμενος διαλογισμοῖς ἐνεργῶς προσέκειτο τῇ
 πολιορκίᾳ, τοτὲ μὲν ὑπόδειγμα τῷ πλήθει ποιῶν
 αὐτὸν καὶ γινόμενος αὐτουργὸς τῆς ἐν τοῖς ἔργοις
 ταλαιπωρίας, ἔστι δ' ὅτε παρακαλῶν τὰ πλήθη καὶ 191.
 9 παραβόλως διδοὺς αὐτὸν εἰς τοὺς κινδύνους. πᾶσαν
 δὲ κακοπάθειαν καὶ μέριμναν ὑπομείνας τέλος ἐν
 10 ὀκτῶ μηνσὶ κατὰ κράτος εἴλε τὴν πόλιν. κύριος δὲ
 γενόμενος χρημάτων πολλῶν καὶ σωμάτων καὶ κα-
 τασκευῆς τὰ μὲν χρήματα εἰς τὰς ἰδίας ἐπιβολὰς 25
 παρέθετο κατὰ τὴν ἐξ ἀρχῆς πρόθεσιν, τὰ δὲ σώ-
 ματα διένειμε κατὰ τὴν ἀξίαν ἐκάστοις τῶν συστρα-
 τενομένων, τὴν δὲ κατασκευὴν παραχρῆμα πᾶσαν
 11 ἐξέπεμψε τοῖς Καρχηδονίοις. ταῦτα δὲ πράξας οὐ
 διεψεύσθη τοῖς λογισμοῖς οὐδ' ἀπέτυχε τῆς ἐξ ἀρχῆς 30
 προθέσεως, ἀλλὰ τοὺς τε στρατιώτας προθυμοτέρους

ἐποίησε πρὸς τὸ κινδυνεύειν, τοὺς τε Καρχηδονίους ἐτοίμους παρεσκεύασε πρὸς τὸ παραγγελλόμενον, αὐτὸς τε πολλὰ τῶν χρησίμων μετὰ ταῦτα κατειργάσατο διὰ τῆς τῶν χορηγιῶν παραθέσεως.

5 Κατὰ δὲ τοὺς αὐτοὺς καιροὺς Δημήτριος ἅμα 18 τῷ συνεῖναι τὴν ἐπιβολὴν τῶν Ῥωμαίων παραυτίκα μὲν εἰς τὴν Διμάλην ἀξιόχρεων φρουρὰν εἰσέπεμψε καὶ τὰς ἀρμοζούσας ταύτης χορηγίας, ἐκ δὲ τῶν
204. λοιπῶν πόλεων τοὺς μὲν ἀντιπολιτευομένους ἐπαν-
10 εἴλετο, τοῖς δ' αὐτοῦ φίλοις ἐνεχείρισε τὰς δυνα-
στείας, αὐτὸς δ' ἐκ τῶν ὑποτεταγμένων ἐπιλέξας 2
τοὺς ἀνδρωδεστάτους ἑξακισχιλίους συνέστησε τού-
τους εἰς τὴν Φάρον. ὁ δὲ στρατηγὸς τῶν Ῥωμαίων 3
ἀφικόμενος εἰς τὴν Ἰλλυρίδα μετὰ τῶν δυνάμεων
15 καὶ θεωρῶν τοὺς ὑπεναντίους θαρροῦντας ἐπὶ τῇ
τῆς Διμάλης ὀχυρότητι καὶ ταῖς παρασκευαῖς, ἔτι
δὲ τῷ δοκεῖν αὐτὴν ἀνάλωτον ὑπάρχειν, ταύτη
πρῶτον ἐγχειρεῖν ἔκρινε, βουλόμενος καταπλήξασθαι
τοὺς πολεμίους. παρακαλέσας δὲ τοὺς κατὰ μέρος 4
20 ἡγεμόνας καὶ προσαγαγῶν ἔργα κατὰ πλείους τό-
πους ἤρξατο πολιορκεῖν. λαβῶν δὲ κατὰ κράτος 5
ἐν ἡμέραις ἑπτὰ παραχορῆμα πάντας ἤτησε ταῖς
ψυχαῖς τοὺς ὑπεναντίους. διόπερ εὐθέως παρήσαν 6
ἐκ πασῶν τῶν πόλεων ἐπιτρέποντες καὶ διδόντες
25 αὐτοὺς εἰς τὴν τῶν Ῥωμαίων πίστιν. ὁ δὲ προσ- 7
δεξάμενος ἑκάστους ἐπὶ ταῖς ἀρμοζούσαις ὁμολο-
γίαις ἐποιεῖτο τὸν πλοῦν εἰς τὴν Φάρον ἐπ' αὐτὸν
τὸν Δημήτριον. πυνθανόμενος δὲ τὴν τε πόλιν 8 192.
ὀχυρὰν εἶναι καὶ πλῆθος ἀνθρώπων διαφερόντων
30 εἰς αὐτὴν ἠθροῖσθαι, πρὸς δὲ καὶ ταῖς χορηγίαις
ἐξηρτυῖσθαι καὶ ταῖς ἄλλαις παρασκευαῖς, ὑφειρώατο

μὴ δυσχερῆ καὶ πολυχρόνιον συμβῆ γενέσθαι τὴν
 9 πολιορκίαν. διὸ προορώμενος ἕκαστα τούτων ἐχρή-
 σατο παρ' αὐτὸν τὸν καιρὸν τοιαῦδέ τινα γένει στρα-
 10 τηγήματος. ποιησάμενος γὰρ τὸν ἐπίπλουν νυκτὸς
 ἐπὶ τὴν νῆσον παντὶ τῷ στρατεύματι τὸ μὲν πλεῖον 5
 μέρος τῆς δυνάμεως ἀπεβίβασεν εἰς τινὰς ὑλώδεις
 11 καὶ κοίλους τόπους, εἴκοσι δὲ ναυσὶν ἐπιγενομένης
 ἡμέρας ἐπλεῖ προδήλως ἐπὶ τὸν ἔγγιστα τῆς πόλεως
 12 λιμένα. συνορῶντες δὲ τὰς ναῦς οἱ περὶ τὸν Δημή-
 τριον καὶ καταφρονοῦντες τοῦ πλήθους ὤρμησαν 10
 ἐκ τῆς πόλεως ἐπὶ τὸν λιμένα, κωλύσοντες τὴν ἀπό-
 19 βασιν τῶν ὑπεναντίων. ἅμα δὲ τῷ συμμίξαι γινο-
 μένης ἰσχυρᾶς τῆς συμπλοκῆς προσεβοήθουν ἀεὶ
 πλείους τῶν ἐκ τῆς πόλεως· τέλος δὲ πάντες ἐξ-
 205. 2 ἐχύθησαν εἰς τὸν κίνδυνον. τῶν δὲ Ῥωμαίων οἱ 15
 τῆς νυκτὸς ἀποβάντες εἰς τὸν καιρὸν τοῦτον συν-
 ῆψαν, διὰ τόπων ἀδήλων ποιούμενοι τὴν πορείαν.
 3 καὶ καταλαβόμενοι μεταξὺ τῆς πόλεως καὶ τοῦ λιμέ-
 νος λόφον ἐρυμνὸν διέκλεισαν ἀπὸ τῆς πόλεως τοὺς
 4 ἐκβεροηθηκότας. οἱ δὲ περὶ τὸν Δημήτριον συν- 20
 νοήσαντες τὸ γεγονός τοῦ μὲν διακωλύειν τοὺς
 ἀποβαίνοντας ἀπέστησαν, συναθροίσαντες δὲ σφᾶς
 αὐτοὺς καὶ παρακαλέσαντες ὤρμησαν, κρίναντες ἐκ
 παρατάξεως διακινδυνεύειν πρὸς τοὺς ἐπὶ τὸν λόφον.
 5 οἱ δὲ Ῥωμαῖοι θεωροῦντες τὴν ἐφοδὸν τῶν Ἰλλυ- 25
 ριῶν ἐνεργὸν καὶ συντεταγμένην ἀντέπεσαν ταῖς σπεί-
 6 ραις καταπληκτικῶς. ἅμα δὲ τοῖς προειρημένοις οἱ
 πεποιημένοι τὴν ἀπόβασιν ἀπὸ τῶν πλοίων, συν-
 ορῶντες τὸ γινόμενον, προσέκειντο κατόπιν· καὶ
 πανταχόθεν προσπίπτοντες θόρυβον καὶ ταραχὴν οὐ 30
 ἴμικρὰν ἐν τοῖς Ἰλλυριοῖς κατεσκεύαζον. ἐξ οὗ τῶν

μὲν κατὰ πρόσωπον τῶν δὲ κατὰ νότον πονού-
 των, τέλος οἱ περὶ τὸν Δημήτριον ἐτράπησαν· καὶ
 τινὲς μὲν αὐτῶν ἔφυγον ὡς πρὸς τὴν πόλιν, οἱ δὲ
 πλείους ἀνοδία κατὰ τῆς νήσου διεσπάρησαν. ὁ δὲ 8 193.
 6 Δημήτριος ἔχων ἐτοιμοὺς λέμβους πρὸς τὸ συμ-
 βαίνειν ἐν τισι τόποις ἐρήμοις ὑφορμουῦντας ἐπὶ
 τοῦτους ἐποίησατο τὴν ἀποχώρησιν. εἰς οὓς ἐμβὰς
 ἐπιγενομένης τῆς νυκτὸς ἀπέπλευσε καὶ διεκομίσθη
 παραδόξως πρὸς τὸν βασιλέα Φίλιππον, παρ' ᾧ τὸ
 10 λοιπὸν διέτριβε τοῦ βίου μέρος, ἀνὴρ θράσος μὲν 9
 καὶ τόλμαν κεκτημένος, ἀλόγιστον δὲ ταύτην καὶ
 τελέως ἄκριτον. διὸ καὶ τὴν καταστροφὴν παρα- 10
 πλησίαν αὐτῷ συνέβη γενέσθαι τῇ κατὰ τὸν ὄλον
 βίον προαιρέσει. καταλαβέσθαι γὰρ ἐγχειρήσας μετὰ 11
 15 τῆς Φιλίππου γνώμης τὴν τῶν Μεσσηνίων πόλιν
 εἰκῆ καὶ παραβόλως ἐν αὐτῷ τῷ τῆς πράξεως
 καιρῷ διεφθάρη· περὶ ᾧν ἡμεῖς τὰ κατὰ μέρος,
 ὅταν ἐπὶ τοὺς καιροὺς ἔλθωμεν, διασαφήσομεν. ὁ 12
 206. δὲ στρατηγὸς τῶν Ῥωμαίων Αἰμίλιος τὴν μὲν Φά-
 20 ρον εὐθέως ἐξ ἐφόδου παραλαβὼν κατέσκαψε, τῆς
 δὲ λοιπῆς Ἰλλυρίδος ἐγκρατῆς γενόμενος καὶ πάντα
 διατάξας κατὰ τὴν αὐτοῦ προαίρεσιν μετὰ ταῦτα
 ληγούσης ἤδη τῆς θερείας εἰς τὴν Ῥώμην ἐπανῆλθεν
 καὶ τὴν εἴσοδον ἐποίησατο μετὰ θριάμβου καὶ τῆς
 25 ἀπάσης εὐδοξίας. ἐδόκει γὰρ οὐ μόνον ἐπιθεξίως, 13
 ἔτι δὲ μᾶλλον ἀνδρωδῶς κεχρηῆσθαι τοῖς πράγμασιν.
 Οἱ δὲ Ῥωμαῖοι, προσπεπτακνίας αὐτοῖς ἤδη τῆς 20
 τῶν Ζακανθαίων ἀλώσεως, οὐ μὰ Δία περὶ τοῦ πο-
 λέμου τότε διαβούλιον ἤγον, καθάπερ ἔνιοι τῶν
 30 συγγραφέων φασί, προσκατατάττοντες ἔτι καὶ τοὺς
 εἰς ἐκότερα δηθέντας λόγους, πάντων ἀτοπώτατον

2 πρᾶγμα ποιούντες. πῶς γὰρ οἶόν τ' ἦν Ῥωμαίους
 τοὺς ἐνιαυτῷ πρότερον ἐπηγγελκότας πόλεμον Καρ-
 χηδουίοις, ἐὰν ἐπιβαίνωσι τῆς Ζακανθαίων χώρας,
 τούτους κατὰ κράτος ἐαλωκυίας αὐτῆς τῆς πόλεως
 τότε βουλευέσθαι συνελθόντας πότερα πολεμητέον 5
 3 ἢ τούναντιον; πῶς δὲ καὶ τίνα τρόπον ἅμα μὲν τὴν
 στυγνότητα τοῦ συνεδρίου παρεισάγουσι θαυμάσιον,
 ἅμα δὲ τοὺς υἱοὺς ἀπὸ δώδεκ' ἐτῶν ἄγειν φασὶ
 τοὺς πατέρας εἰς τὸ συνέδριον, οὓς μετέχοντας τῶν
 διαβουλίων οὐδὲ τῶν ἀναγκαίων οὐδενὶ προῖεσθαι 10
 4 τῶν ἀπορρήτων οὐδέν; ὧν οὔτ' εἰκὸς οὔτ' ἀληθές 194.
 ἔστι τὸ παράπαν οὐδέν, εἰ μὴ νῆ Δία πρὸς τοῖς
 ἄλλοις ἢ τύχῃ καὶ τοῦτο προσένειμε Ῥωμαίοις, τὸ
 5 φρονεῖν αὐτοὺς εὐθέως ἐκ γενετῆς. πρὸς μὲν οὖν
 τὰ τοιαῦτα τῶν συγγραμμάτων οἷα γράφει Χαιρέας 15
 καὶ Σωσύλος οὐδὲν ἂν δέοι πλέον λέγειν· οὐ γὰρ
 ἱστορίας, ἀλλὰ κουρεακῆς καὶ πανδήμου λαλιᾶς
 6 ἔμοιγε δοκοῦσι τάξιν ἔχειν καὶ δύναμιν. Ῥωμαῖοι
 207. δέ, προσπεσόντος σφίσι τοῦ γεγονότος κατὰ τοὺς
 Ζακανθαίους ἀτυχήματος, παραχρῆμα πρεσβευτὰς 20
 ἐλόμενοι κατὰ σπουδὴν ἐξαπέστειλαν εἰς τὴν Καρ-
 7 χηδόνα, δύο προτείνοντες αὐτοῖς, ὧν τὸ μὲν αἰσχύ-
 νην ἅμα καὶ βλάβην ἐδόκει φέρειν δεξαμένοις τοῖς
 Καρχηδουίοις, τὸ δ' ἕτερον πραγμάτων καὶ κιν-
 8 δύνων ἀρχὴν μεγάλων. ἢ γὰρ τὸν στρατηγὸν Ἄν- 25
 νίβαν καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ συνέδρους ἐκδότους
 διδόναι Ῥωμαίοις ἐπέταττον, ἢ προήγγελλον τὸν
 9 πόλεμον. παραγενομένων δὲ τῶν Ῥωμαίων καὶ
 παρελθόντων εἰς τὸ συνέδριον καὶ διασαφούντων
 ταῦτα, δυσχερῶς ἤκουον οἱ Καρχηδόνιοι τὴν αἴρε- 30
 10 σιν τῶν προτεινομένων. ὅμως δὲ προστησάμενοι

τὸν ἐπιτηδειότατον ἐξ αὐτῶν ἤρξαντο περὶ σφῶν
 δικαιολογεῖσθαι. τὰς μὲν οὖν πρὸς Ἀσδρούβαν 21
 ὁμολογίας παρεσιώπων, ὥς οὔτε γεγενημένας, εἴ τε
 γέγονασιν, οὐδὲν οὔσας πρὸς αὐτοὺς διὰ τὸ χωρὶς
 5 τῆς σφετέρας πεπρᾶχθαι γνώμης. ἐχρῶντο δ' ἐξ 2
 αὐτῶν Ῥωμαίων εἰς τοῦτο παραδείγματι. τὰς γὰρ
 ἐπὶ Λυτατίου γενομένας συνθήκας ἐν τῷ πολέμῳ
 τῷ περὶ Σικελίας, ταύτας ἔφασαν ἤδη συνωμολογη-
 μένας ὑπὸ Λυτατίου μετὰ ταῦτα τὸν δῆμον τῶν
 10 Ῥωμαίων ἀκύρους ποιῆσαι διὰ τὸ χωρὶς τῆς αὐτοῦ
 γενέσθαι γνώμης. ἐπίεξον δὲ καὶ προσακηρείδοντο 3
 παρ' ὄλην τὴν δικαιολογίαν ἐπὶ τὰς τελευταίας συν-
 θήκας τὰς γενομένας ἐν τῷ περὶ Σικελίας πολέμῳ.
 ἐν αἷς περὶ μὲν Ἰβηρίας οὐκ ἔφασαν ὑπάρχειν ἐγ- 4
 15 γραφον οὐδέν, περὶ δὲ τοῦ τοῖς ἑκατέρων συμμάχοις
 τὴν παρ' ἀμφοῖν ἀσφάλειαν εἶναι φητῶς κατα-
 τετάχθαι. Ζακανθαίους δὲ παρεδείκνυον οὐκ ὄντας 5
 τότε Ῥωμαίων συμμάχους καὶ παρανεγίνωσκον πρὸς
 τοῦτο πλεονάκις τὰς συνθήκας. Ῥωμαῖοι δὲ τοῦ 6
 208. μὲν δικαιολογεῖσθαι καθάπαξ ἀπεγίνωσκον, φάσκον- 195.
 τες ἀκεραίου μὲν ἔτι διαμενούσης τῆς τῶν Ζακαν-
 θαίων πόλεως ἐπιδέχεσθαι τὰ πράγματα δικαιολογίαν
 καὶ δυνατὸν εἶναι λόγῳ περὶ τῶν ἀμφισβητουμένων
 διεξάγειν· ταύτης δὲ παρεσπονδημένης ἢ τοὺς αἰτί- 7
 25 οὺς ἐκδοτέον εἶναι σφίσι, δι' οὗ φανερόν ἐστι πᾶ-
 σιν ὥς οὐ μετεσχῆκασιν τῆς ἀδικίας, ἀλλ' ἄνευ τῆς
 αὐτῶν γνώμης πεπρᾶχθαι τοῦτο τοῦργον, ἢ μὴ βου- 8
 λομένους τοῦτο ποιεῖν, ὁμολογοῦντας δὲ κοινῶν
 (τῆς ἀδικίας καὶ συναναδέχεσθαι τὸν πόλεμον. οἱ
 30 μὲν) οὖν καθολικώτερόν πως ἐχρήσαντο τοῖς λόγοις.
 ἡμῖν δ' ἀναγκαῖον εἶναι δοκεῖ τὸ μὴ παραλιπεῖν 9

ἄσκεπτον τοῦτο τὸ μέρος, ἵνα μήθ' οἷς καθήκει καὶ διαφέρει τὸ σαφῶς εἶδέναι τὴν ἐν τούτοις ἀκριβειαν, παραπαίωσι τῆς ἀληθείας ἐν τοῖς ἀναγκαιο-
 10 τάτοις διαβουλίαις, μήθ' οἱ φιλομαθοῦντες περὶ τούτων ἀστοχῶσι, συμπλανώμενοι ταῖς ἀγνοίαις καὶ φιλοτιμίαις τῶν συγγραφέων, ἀλλ' ἢ τις ὁμολογουμένη θεωρία τῶν ἀπὸ τῆς ἀρχῆς ὑπαρξάντων δικαίων Ῥωμαίοις καὶ Καρχηδονίοις πρὸς ἀλλήλους ἕως εἰς τοὺς καθ' ἡμᾶς καιρούς.

- 22 Γίνονται τοιγαροῦν συνθήκαι Ῥωμαίοις καὶ Καρχηδονίοις πρῶται κατὰ Λεύκιον Ἰούνιον Βροῦτον καὶ Μάρκον Ὠράτιον, τοὺς πρώτους κατασταθέντας ὑπάτους μετὰ τὴν τῶν βασιλέων κατάλυσιν, ὑφ' ὧν συνέβη καθιερωθῆναι καὶ τὸ τοῦ Διὸς ἱερὸν
 2 τοῦ Καπετωλίου. ταῦτα δ' ἔστι πρότερα τῆς Ξέρ-
 3 ξου διαβάσεως εἰς τὴν Ἑλλάδα τριάκοντ' ἔτεσι λεί-
 3 πουσι δυεῖν. ἅς καθ' ὅσον ἦν δυνατὸν ἀκριβέστατα διερμηνεύσαντες ἡμεῖς ὑπογεγράφαμεν. τηλικαύτη
 209. γὰρ ἡ διαφορὰ γέγονε τῆς διαλέκτου καὶ παρὰ Ῥωμαίοις τῆς νῦν πρὸς τὴν ἀρχαίαν ὥστε τοὺς συνετω-
 4 τάτους ἔνια μόλις ἐξ ἐπιστάσεως διενκρινεῖν. εἰσὶ δ' αἱ συνθήκαι τοιαῖδε τινές· „ἐπὶ τοῖσδε φιλίαν
 „εἶναι Ῥωμαίοις καὶ τοῖς Ῥωμαίων συμμάχοις καὶ
 „Καρχηδονίοις καὶ τοῖς Καρχηδονίων συμμάχοις·
 5 „μὴ πλεῖν Ῥωμαίους μηδὲ τοὺς Ῥωμαίων συμμάχους
 „ἐπέκεινα τοῦ Καλοῦ ἀκρωτηρίου, ἐὰν μὴ ὑπὸ χει-
 6 „μῶνος ἢ πολεμίων ἀναγκασθῶσιν· ἐὰν δέ τις βία
 „κατενεχθῆ, μὴ ἐξέστω αὐτῷ μηδὲν ἀγοράζειν μηδὲ
 „λαμβάνειν πλὴν ὅσα πρὸς πλοίου ἐπισκευὴν ἢ πρὸς
 7 8 „ἱερά, (ἐν πέντε δ' ἡμέραις ἀποτρεχέτω.) τοῖς δὲ
 „κατ' ἐμπορίαν παραγινόμενοις μηδὲν ἔστω τέλος

„πλὴν ἐπὶ κήρυκι ἢ γραμματεῖ. ὅσα δ' ἂν τούτων 9
 „παρόντων πραθῆ, δημοσίᾳ πίστει ὀφειλέσθω τῷ
 „ἀποδομένῳ, ὅσα ἂν ἢ ἐν Λιβύῃ ἢ ἐν Σαρδόνι
 „πραθῆ. ἐὰν Ῥωμαίων τις εἰς Σικελίαν παρα- 10
 5 „γίνηται, ἧς Καρχηδόνιοι ἐπάρχουσιν, ἴσα ἔστω τὰ
 „Ῥωμαίων πάντα. Καρχηδόνιοι δὲ μὴ ἀδικεῖτωσαν 11
 „δῆμον Ἀρδεατῶν, Ἀντιατῶν, Λαρεντίνων, Κιρκαι-
 „τῶν, Ταρρακινιτῶν, μηδ' ἄλλον μηδένα Λατίνων,
 „ὅσοι ἂν ὑπήκοοι. ἐὰν δέ τινες μὴ ᾧσιν ὑπήκοοι, 12
 10 „τῶν πόλεων ἀπεχέσθωσαν. ἂν δὲ λάβωσι, Ῥω-
 „μαίοις ἀποδιδότωσαν ἀκέραιον. φρούριον μὴ ἐνοι- 13
 „κοδομεῖτωσαν ἐν τῇ Λατίνῃ. ἐὰν ὡς πολέμιοι εἰς
 „τὴν χώραν εἰσέλθωσιν, ἐν τῇ χώρᾳ μὴ ἐννυκτερευ-
 ἔτωσαν.“

15 Τὸ μὲν οὖν Καλὸν ἀκρωτήριόν ἐστι τὸ προκεί- 23
 μενον αὐτῆς τῆς Καρχηδόνας ὡς πρὸς τὰς ἕρκτους·
 210. οὗ καθάπαξ ἐπέκεινα πλεῖν ὡς πρὸς μεσημβρίαν 2
 οὐκ οἴονται δεῖν οἱ Καρχηδόνιοι τοὺς Ῥωμαίους
 μακρὰς ναυσὶ διὰ τὸ μὴ βούλεσθαι γινώσκειν αὐ-
 20 τοὺς, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, μήτε τοὺς κατὰ τὴν Βυσσάτιν
 μήτε τοὺς κατὰ τὴν μικρὰν Σύρτιν τόπους, ἃ δὴ
 καλοῦσιν Ἐμπόρια, διὰ τὴν ἀρετὴν τῆς χώρας. ἐὰν 3
 δέ τις ὑπὸ χειμῶνος ἢ πολεμίων βία κατενεχθεὶς
 δέηται τοῦ τῶν ἀναγκαίων πρὸς ἱερὰ καὶ πρὸς
 25 ἐπισκευὴν πλοίου, ταῦτα, πάρεξ δὲ μηδὲν οἴονται
 δεῖν λαμβάνειν, (καὶ) κατ' ἀνάγκην ἐν πένθ' ἡμέραις
 ἀπαλλάττεσθαι τοὺς καθορισθέντας. εἰς δὲ Καρ- 4
 χηδόνα καὶ πᾶσαν τὴν ἐπὶ τὰδε τοῦ Καλοῦ ἀκρω-
 τηρίου τῆς Λιβύης καὶ Σαρδόνα καὶ Σικελίαν, ἧς
 30 ἐπάρχουσι Καρχηδόνιοι, κατ' ἐμπορίαν πλεῖν Ῥω-
 μαίοις ἔξεστι, καὶ τὸ δίκαιον ὑπισχνοῦνται βεβαι-

ὥσειν οἱ Καρχηδόνιοι (δημοσίᾳ) πίστει. ἐκ δὲ τού- 197.
 των τῶν συνθηκῶν περὶ μὲν Σαρδόνος καὶ Λιβύης
 ἐμφαίνουσιν ὡς περὶ ἰδίας ποιούμενοι τὸν λόγον·
 ὑπὲρ δὲ Σικελίας τάναντία διαστέλλονται ῥητῶς,
 ὑπὲρ αὐτῶν τούτων ποιούμενοι τὰς συνθήκας, ὅσα 5
 τῆς Σικελίας ὑπὸ τὴν Καρχηδονίων πίπτει δυνα-
 6 στείαν. ὁμοίως δὲ καὶ Ῥωμαῖοι περὶ τῆς Λατίνης
 αὐτῆς χώρας ποιοῦνται τὰς συνθήκας, τῆς δὲ λοιπῆς
 Ἰταλίας οὐ μνημονεύουσι διὰ τὸ μὴ πίπτειν ὑπὸ
 τὴν αὐτῶν ἐξουσίαν. 10

- 24 Μετὰ δὲ ταύτας ἐτέρας ποιοῦνται συνθήκας, ἐν
 αἷς προσπεριελήφασιν Καρχηδόνιοι Τυρίους καὶ τὸν
 2 Ἴτυκαίων δῆμον. πρόσκειται δὲ καὶ τῷ Καλῷ ἀκρω-
 τηρίῳ Μαστία Ταρσήιον· ὧν ἐκτὸς οἴονται δεῖν
 3 Ῥωμαίους μῆτε λήξεσθαι μῆτε πόλιν κτίζειν. εἰσὶ 15
 δὲ τοιαῖδε τινές· „ἐπὶ τοῖσδε φιλίαν εἶναι Ῥωμαίοις
 211. „καὶ τοῖς Ῥωμαίων συμμάχοις καὶ Καρχηδονίων
 „καὶ Τυρίων καὶ Ἴτυκαίων δήμῳ καὶ τοῖς τούτων
 4 „συμμάχοις. τοῦ Καλοῦ ἀκρωτηρίου, Μαστίας Ταρ-
 „σηίου, μὴ λήξεσθαι ἐπέκεινα Ῥωμαίους μηδ' ἐμ- 20
 5 „πορεύεσθαι μηδὲ πόλιν κτίζειν. ἐὰν δὲ Καρχη-
 „δόνιοι λάβωσιν ἐν τῇ Λατίνῃ πόλιν τινὰ μὴ οὔσαν
 „ὑπήκοον Ῥωμαίοις, τὰ χρήματα καὶ τοὺς ἄνδρας
 6 „ἐχέτωσαν, τὴν δὲ πόλιν ἀποδιδότωσαν. ἐὰν δὲ
 „τινες Καρχηδονίων λάβωσιν τινὰς, πρὸς οὓς εἰρήνη 25
 „μὲν ἐστὶν ἔγγραπτος Ῥωμαίοις, μὴ ὑποτάττονται
 „δέ τι αὐτοῖς, μὴ καταγέτωσαν εἰς τοὺς Ῥωμαίων
 „λιμένας· ἐὰν δὲ καταχθέντος ἐπιλάβηται ὁ Ῥω-
 7 „μαῖος, ἀφίεσθω. ὥσαύτως δὲ μηδ' οἱ Ῥωμαῖοι
 8 „ποιεῖτωσαν. ἂν ἐκ τινος χώρας, ἧς Καρχηδόνιοι 30
 „ἐπάρχουσιν, ὕδωρ ἢ ἐφόδια λάβῃ ὁ Ῥωμαῖος, μετὰ

„τούτων τῶν ἐφοδίων μὴ ἀδικεῖτω μηδένα πρὸς
 „οὓς εἰρήνη καὶ φιλία ἐστὶ (Καρχηδούνοις. ὥσαύ- 9
 „τως δὲ μηδ' ὁ) Καρχηδόνιος ποιεῖτω. εἰ δέ, μὴ 10
 „ἰδίᾳ μεταπορευέσθω· ἐὰν δέ τις τοῦτο ποιήσῃ,
 6 „δημόσιον γινέσθω τὸ ἀδίκημα. ἐν Σαρδόνι καὶ 11
 „Λιβύῃ μηδεὶς Ῥωμαίων μὴτ' ἐμπορευέσθω μήτε
 „πόλιν κτιζέτω, * * * εἰ μὴ ἕως τοῦ ἐφόδια λαβεῖν
 „ἢ πλοῖον ἐπισκευάσαι. ἐὰν δὲ χειμῶν κατενέγκῃ, 198.
 „ἐν πένθ' ἡμέραις ἀποτρεχέτω. ἐν Σικελίᾳ ἥς 12
 10 „Καρχηδόνιοι ἐπάρχουσι καὶ ἐν Καρχηδόνι πάντα
 „καὶ ποιεῖτω καὶ πωλείτω ὅσα καὶ τῷ πολίτῃ ἕξ-
 „εστιν. ὥσαύτως δὲ καὶ ὁ Καρχηδόνιος ποιεῖτω ἐν 13
 „Ῥώμῃ.“

Πάλιν ἐν ταύταις ταῖς συνθήκαις τὰ μὲν κατὰ 14
 15 Λιβύην καὶ Σαρδόνα προσεπιτείνουσιν ἐξειδιαζόμε-
 νοι καὶ πάσας ἀφαιρούμενοι τὰς ἐπιβάθρας Ῥω-
 μαίων, περὶ δὲ Σικελίας τὰναντία προσδιασαφοῦσι, 15
 περὶ τῆς ὑπ' αὐτοὺς ταττομένης. ὁμοίως δὲ καὶ 16
 212. Ῥωμαῖοι περὶ τῆς Λατίνης· οὐκ οἴονται δεῖν τοὺς
 20 Καρχηδονίους ἀδικεῖν Ἀρδεάτας, Ἀντιάτας, Κιρκαι-
 ίτας, Ταρρακινίτας. αὗται δ' εἰσὶν αἱ πόλεις αἱ
 περιέχουσαι παρὰ θάλατταν τὴν Λατίνην χώραν,
 ὑπὲρ ἧς ποιοῦνται τὰς συνθήκας.

Ἔτι τοιγαροῦν τελευταίας συνθήκας ποιοῦνται 25
 25 Ῥωμαῖοι κατὰ τὴν Πύρρον διάβασιν πρὸ τοῦ συστή-
 σασθαι τοὺς Καρχηδονίους τὸν περὶ Σικελίας πό-
 λεμον· ἐν αἷς τὰ μὲν ἄλλα τηροῦσι πάντα κατὰ τὰς 2
 ὑπαρχούσας ὁμολογίας, πρόσκειται δὲ τούτοις τὰ
 ὑπογεγραμμένα. „ἐὰν συμμαχίαν ποιῶνται πρὸς 3
 80 „Πύρρον ἐγγραπτον, ποιείσθωσαν ἀμφοτέρω, ἵνα
 „ἐξῆ βοηθεῖν ἀλλήλοις ἐν τῇ τῶν πολεμουμένων

- 4 „χώρα· ὁπότεροι δ' ἂν χρεῖαν ἔχωσι τῆς βοηθείας,
 „τὰ πλοῖα παρεχέτωσαν Καρχηδόνιοι καὶ εἰς τὴν
 „ὁδὸν καὶ εἰς τὴν ἄφοδον, τὰ δὲ ὀψώνια τοῖς αὐ-
 5 „τῶν ἐκάτεροι. Καρχηδόνιοι δὲ καὶ κατὰ θάλατταν
 „Ῥωμαίοις βοηθεῖτωσαν, ἂν χρεῖα ᾖ. τὰ δὲ πληρώ- 5
 „ματα μηδεὶς ἀναγκαζέτω ἐκβαίνειν ἀκουσίως.“
- 6 Τὸν δ' ὄρκον ὁμνύειν ἔδει τοιοῦτον, ἐπὶ μὲν
 τῶν πρώτων συνθηκῶν Καρχηδονίους μὲν τοὺς
 θεοὺς τοὺς πατέρας, Ῥωμαίους δὲ Δία λίθον
 κατὰ τι παλαιὸν ἔθος, ἐπὶ δὲ τούτων τὸν Ἴαριν 10
 7 καὶ τὸν Ἐνυάλιον. ἔστι δὲ τὸ Δία λίθον τοιοῦτον·
 λαβῶν εἰς τὴν χεῖρα λίθον ὁ ποιούμενος τὰ ὅρκια
 περὶ τῶν συνθηκῶν, ἐπειδὴν ὁμύσῃ δημοσίᾳ πίστει,
 8 λέγει τάδε· „εὐορκοῦντι μὲν μοι εἴη τάγαθὰ· εἰ δ' 199.
 ἄλλως διανοηθεῖν τι ἢ πράξαιμι, πάντων τῶν ἄλ- 15
 λων σφωζομένων ἐν ταῖς ἰδίαις πατρίσιν, ἐν τοῖς
 ἰδίαις νόμοις, ἐπὶ τῶν ἰδίων βίων, ἱερῶν, τάφων,
 9 ἐγὼ μόνος ἐκπέσοιμι οὕτως ὡς ὅδε λίθος νῦν.“ καὶ
 ταῦτ' εἰπὼν ῥίπτει τὸν λίθον ἐκ τῆς χειρός.
213. 26 Τούτων δὴ τοιούτων ὑπαρχόντων, καὶ τηρου- 20
 μένων (τῶν) συνθηκῶν ἔτι νῦν ἐν χαλκώμασι παρὰ
 τὸν Δία τὸν Καπετώλιον ἐν τῷ τῶν ἀγορανόμων
 2 ταμείῳ, τίς οὐκ ἂν εἰκότως θαυμάσειεν Φιλίνου τοῦ
 συγγραφέως, οὐ διότι ταῦτ' ἠγνόει — τοῦτο μὲν γὰρ
 οὐ θαυμαστόν, ἐπεὶ καθ' ἡμᾶς ἔτι καὶ Ῥωμαίων 25
 καὶ Καρχηδονίων οἱ πρεσβύτατοι καὶ μάλιστα δο-
 3 κοῦντες περὶ τὰ κοινὰ σπουδάζειν ἠγνόουν — ἀλλὰ
 πόθεν ἢ πῶς ἐθάρρησε γράψαι τάναντία τούτοις,
 διότι Ῥωμαίοις καὶ Καρχηδονίοις ὑπάρχοιεν συν-
 4 θῆκαι, καθ' ἃς ἔδει Ῥωμαίους μὲν ἀπέχεσθαι Σι- 30
 κλίας ἀπάσης, Καρχηδονίους δ' Ἰταλίας, καὶ διότι

ὑπερέβαινον Ῥωμαῖοι τὰς συνθήκας καὶ τοὺς ὅρκους, ἐπεὶ ἐποίησαντο τὴν πρώτην εἰς Σικελίαν διάβασιν, μήτε γεγυότος μήθ' ὑπάρχοντος παρὰπαν ἐγγράφου τοιούτου μηδενός. ταῦτα γὰρ ἐν τῇ δευτέρᾳ λέγει
 5 βύβλω διαρρήδην. περὶ ὧν ἡμεῖς ἐν τῇ παρασκευῇ τῆς ἰδίας πραγματείας μνησθέντες εἰς τοῦτον ὑπε-
 εθέμεθα τὸν καιρὸν κατὰ μέρος περὶ αὐτῶν ἐξεργάσασθαι διὰ τὸ καὶ πλείους διεψεῦσθαι τῆς ἀλη-
 θείας ἐν τούτοις, πιστεύσαντας τῇ Φιλίνου γραφῇ.
 10 οὐ μὴν ἀλλ' εἰ κατὰ τοῦτό τις ἐπιλαμβάνεται Ῥω- 6
 μαίων περὶ τῆς εἰς Σικελίαν διαβάσεως, ὅτι καθό-
 λου Μαιερτίνοὺς προσέλαβον εἰς τὴν φιλίαν καὶ
 μετὰ ταῦτα δεομένοις ἐβοήθησαν, οἵτινες οὐ μόνον
 τὴν Μεσσηνίων πόλιν ἀλλὰ καὶ τὴν Ῥηγίνων
 15 παρεσπόνδθησαν, εἰκότως ἂν δόξειεν δυσαρεστεῖν.
 εἰ δὲ παρὰ τοὺς ὅρκους καὶ τὰς συνθήκας ὑπολαμ- 7
 βάνει τις αὐτοὺς πεποιῆσθαι τὴν διάβασιν, ἀγνοεῖ
 προφανῶς.

Συντελεσθέντος τοίνυν τοῦ περὶ Σικελίας πολέ- 27
 20 μου ποιοῦνται συνθήκας ἄλλας, ἐν αἷς τὰ συνέχοντα
 τῶν ἐγγράπτων ἦν ταῦτα· „ἐκχωρεῖν Καρχηδονίους 2 200.
 214. „(καὶ Σικελίας ἀπάσης καὶ) τῶν νήσων ἀπασῶν τῶν
 „κειμένων Ἰταλίας μεταξὺ καὶ Σικελίας. τὴν ἀσφάλειαν 3
 „ὑπάρχειν παρ' ἑκατέρων τοῖς ἑκατέρων συμμάχοις.
 25 „μηδετέρους ἐν ταῖς ἀλλήλων ἐπαρχίαις μηδὲν ἐπι- 4
 „τάττειν μηδ' οἰκοδομεῖν δημοσίᾳ μηδὲ ξενολογεῖν
 „μηδὲ προσλαμβάνειν εἰς φιλίαν τοὺς ἀλλήλων συμ-
 „μάχους. ἐξενεγκεῖν Καρχηδονίους ἐν ἔτεσιν δέκα 5
 „δισχίλια καὶ διακόσια τάλαντα, παραντίκα δὲ δοῦ-
 30 „ναι χίλια. τοὺς αἰχμαλώτους χωρὶς λύτρων ἀπο- 6
 „δοῦναι πάντας Καρχηδονίους τοῖς Ῥωμαίοις.“

- 7 μετὰ δὲ ταῦτα πάλιν, λήξαντος τοῦ Λιβυκοῦ πολέμου,
 Ῥωμαῖοι Καρχηδονίοις πόλεμον ἐξενέγκαντες ἕως
 8 δόγματος ἐπισυνθήκας ἐποίησαντο τοιαύτας· „ἐκ-
 „χωρεῖν Καρχηδονίους Σαρδόνος καὶ προσεξενεγκεῖν
 „ἄλλα χίλια καὶ διακόσια τάλαντα,“ καθάπερ ἐπάνω 5
 9 προείπαμεν. ἐπὶ δὲ τοῖς προειρημένοις τελευταῖαι
 πρὸς Ἀσδρούβαν ἐν Ἰβηρία γίνονται διομολογήσεις,
 „ἐφ’ ᾧ μὴ διαβαίνειν Καρχηδονίους ἐπὶ πολέμῳ
 10 „τὸν Ἰβηρα ποταμόν.“ ταῦθ’ ὑπῆρχε τὰ δίκαια
 Ῥωμαίοις καὶ Καρχηδονίοις ἀπὸ τῆς ἀρχῆς ἕως εἰς 10
 τοὺς κατ’ Ἀννίβαν καιροὺς.
- 28 Ὡσπερ οὖν τὴν εἰς Σικελίαν διάβασιν Ῥωμαίων
 οὐ παρὰ τοὺς ὄρκους εὐρίσκομεν γεγεννημένην, οὐ-
 τως ὑπὲρ τοῦ δευτέρου πολέμου, καθ’ ὃν ἐποιή-
 σαντο τὰς περὶ Σαρδόνος συνθήκας, οὔτε πρόφασιν 15
 2 οὔτ’ αἰτίαν εὐροί τις ἂν εὐλογον, ἀλλ’ ὁμολογου-
 μένως τοὺς Καρχηδονίους ἠναγκασμένους παρὰ
 πάντα τὰ δίκαια διὰ τὸν καιρὸν ἐκχωρῆσαι μὲν Σαρ-
 δόνος, ἐξενεγκεῖν δὲ τὸ προειρημένον πλῆθος τῶν
 3 χρημάτων. τὸ μὲν γὰρ ὑπὸ Ῥωμαίων περὶ τούτων 20
 λεγόμενον ἔγκλημα, διότι τοὺς παρὰ σφῶν πλοῖζο-
 μένους ἠδίκουν κατὰ τὸν Λιβυκὸν πόλεμον, ἐλύθη
 καθ’ οὓς καιροὺς κομισάμενοι παρὰ Καρχηδονίων
 ἅπαντας τοὺς κατηγμένους ἀντεδωρήσαντο χωρὶς
 215. λύτρων ἐν χάριτι τοὺς παρὰ σφίσιιν ὑπάρχοντας 25
 4 αἰχμαλώτους. ὑπὲρ ὧν ἡμεῖς τὰ κατὰ μέρος ἐν τῇ
 5 πρὸ ταύτης βύβλῳ δεδηλώκαμεν. τούτων δὲ τοιού- 201.
 των ὑπαρχόντων, λοιπὸν διευκρινῆσαι καὶ σκέψα-
 σθαι περὶ τοῦ κατ’ Ἀννίβαν πολέμου ποτέροις αὐτῶν
 τὴν αἰτίαν ἀναθετέον. 30
- 29 Τὰ μὲν οὖν ὑπὸ Καρχηδονίων τότε ῥηθέντα δε-

δηλώκαμεν, τὰ δ' ὑπὸ Ῥωμαίων λεγόμενα νῦν ἐροῦ-
 μεν· οἷς τότε μὲν οὐκ ἐχρήσαντο διὰ τὸν ἐπὶ τῇ
 Ζακανθαίων ἀπωλείᾳ θυμὸν· λέγεται δὲ πολλάκις
 καὶ ὑπὸ πολλῶν παρ' αὐτοῖς. πρῶτον μὲν ὅτι τὰς 2
 5 πρὸς Ἀσδρούβαν γενομένας ὁμολογίας οὐκ ἀθετη-
 τέον, καθάπερ οἱ Καρχηδόνιοι λέγειν ἐθάρρουν·
 οὐ γὰρ προσέκειτο, καθάπερ ἐπὶ τοῦ Αντατίου, 3
 „κυρίας εἶναι ταύτας, ἐὰν καὶ τῷ δήμῳ δόξη τῶν
 „Ῥωμαίων“ ἀλλ' αὐτοτελῶς ἐποιήσατο τὰς ὁμολογίας
 10 Ἀσδρούβας, ἐν αἷς ἦν, „τὸν Ἰβηρα ποταμὸν μὴ δια-
 „βαίνειν ἐπὶ πολέμῳ Καρχηδονίους.“ καὶ μὴν ἐν 4
 ταῖς περὶ Σικελίαν συνθήκαις ἦν ἐγγραπτον, καθά-
 περ ἀκεῖνοί φασιν, „ὑπάρχειν τοῖς ἀμφοτέρων συμ-
 „μάχοις τὴν παρ' ἑκατέρων ἀσφάλειαν,“ οὐκ αὐτοῖς
 15 μόνον τοῖς τότε συμμαχοῦσι, καθάπερ ἐποιοῦντο τὴν
 ἐκδοχὴν οἱ Καρχηδόνιοι· προσέκειτο γὰρ ἂν ἦτοι τὸ 5
 μὴ προσλαμβάνειν ἑτέρους συμμαχοὺς παρὰ τοὺς
 ὑπάρχοντας ἢ τὸ μὴ παραλαμβάνεσθαι τοὺς ὕστε-
 ρον προσληφθέντας τούτων τῶν συνθηκῶν. ὅτε δὲ 6
 20 τούτων οὐδέτερον ἐγράφη, προφανὲς ἦν ὅτι πᾶσι
 τοῖς ἑκατέρων συμμαχοῖς, καὶ τοῖς οὔσι τότε καὶ τοῖς
 μετὰ ταῦτα προσληφθησομένοις, τὴν παρ' ἀμφοῖν
 ἀσφάλειαν αἰεὶ δεόν ἦν ὑπάρχειν. ὃ δὴ καὶ πάντως 7
 ἂν εἰκὸς εἶναι δόξειεν. οὐ γὰρ δήπου τοιαύτας ἐμελ-
 25 λον ποιήσεσθαι συνθήκας δι' ὧν ἀφελοῦνται τὴν
 ἐξουσίαν σφῶν αὐτῶν τοῦ προσλαμβάνειν κατὰ και-
 ρούς, ἅν τινες ἐπιτήδειοι φανῶσιν αὐτοῖς φίλοι καὶ
 σύμμαχοι, οὐδὲ μὴν προσλαβόντες εἰς τὴν σφετέραν 8
 216. πίστιν περιόψεσθαι τούτους ὑπὸ τινῶν ἀδικουμέ-
 30 νους· ἀλλ' ἦν ἀμφοτέρων τὸ συνέχον τῆς ἐννοίας 9
 τῆς ἐν ταῖς συνθήκαις τῶν μὲν ὑπαρχόντων ἀμφο-

- τέροις τότε συμμάχων ἀφέξεσθαι καὶ κατὰ μηδένα τρόπον τοὺς ἑτέρους παρὰ τῶν ἑτέρων ἐπιδέξεσθαι 202.
- 10 τινας τούτων εἰς συμμαχίαν, περὶ δὲ τῶν μετὰ ταῦτα προσληφθησομένων αὐτὸ τοῦτο, μήτε ξενολογεῖν μήτ' ἐπιτάττειν μηδετέρους μηδὲν ἐν ταῖς ἀλλήλων ἑπαρχίαις καὶ συμμαχίαις, ὑπάρχειν τε τὴν ἀσφάλειαν πᾶσι τὴν παρ' ἀμφοῖν.
- 30 Τούτων δὴ τοιούτων ὑπαρχόντων, ὁμολογούμενον ἦν κάκεινο διότι Ζακανθαῖοι πλείοσιν ἔτεσιν ἤδη πρότερον τῶν κατ' Ἀννίβαν καιρῶν ἐδεδώκει- 10
 2 σαν αὐτοὺς εἰς τὴν τῶν Ῥωμαίων πίστιν. σημεῖον δὲ τοῦτο μέγιστον καὶ παρ' αὐτοῖς τοῖς Καρχηδονίοις ὁμολογούμενον ὅτι στασιάσαντες Ζακανθαῖοι πρὸς σφᾶς οὐ Καρχηδονίοις ἐπέτρεψαν, καίπερ ἐγγυῶν ὄντων αὐτῶν καὶ τὰ κατὰ τὴν Ἰβηρίαν ἤδη πραττόν- 15
 3 των, ἀλλὰ Ῥωμαίοις καὶ διὰ τούτων ἐποιήσαντο τὴν
 4 κατόρθωσιν τῆς πολιτείας. διόπερ εἰ μὲν τις τὴν Ζακάνθης ἀπώλειαν αἰτίαν τίθησι τοῦ πολέμου, συγχωρητέον ἀδίκως ἐξενηνοχέται τὸν πόλεμον Καρχηδονίους κατὰ τε τὰς ἐπὶ τοῦ Λυκατίου συνθήκας, 20
 καθ' ἃς ἔδει τοῖς ἑκατέρων συμμάχοις τὴν ὑφ' ἑκατέρων ὑπάρχειν ἀσφάλειαν, κατὰ τε τὰς ἐπ' Ἀσδρούβου, καθ' ἃς οὐκ ἔδει διαβαίνειν τὸν Ἰβηρα
 4 ποταμὸν ἐπὶ πολέμῳ Καρχηδονίους· εἰ δὲ τὴν Σαρδόνος ἀφαίρεσιν καὶ τὰ σὺν ταύτῃ χρήματα, πάν- 25
 5 τως ὁμολογητέον εὐλόγως πεπολεμηκέναι τὸν κατ' Ἀννίβαν πόλεμον τοὺς Καρχηδονίους· καιρῶ γὰρ πεισθέντες ἠμύνοντο σὺν καιρῶ τοὺς βλάψαντας.
- 31 Ἐνιοὶ δὲ τῶν ἀκρίτως τὰ τοιαῦτα θεωμένων τάχ' ἂν φήσαιεν ἡμᾶς οὐκ ἀναγκαίως ἐπὶ πλείον ἐξακρι- 30
 2 βοῦν τοὺς ὑπὲρ τῶν τοιούτων λόγους. ἐγὼ δ', εἰ

217. μὲν τις ὑπέληφεν πρὸς πᾶσαν περίστασιν ἀντάρκης
 ὑπάρχειν, καλήν μὲν, οὐκ ἀναγκαίαν δ' ἴσως φη-
 σαιμ' ἂν εἶναι τὴν τῶν προγεγονότων ἐπιστήμην·
 εἰ δὲ μηδεὶς ἂν μήτε περὶ τῶν κατ' ἰδίαν μήτε περὶ 3
 τῶν κοινῶν τολμήσαι τοῦτ' εἰπεῖν ἄνθρωπος ὢν διὰ
 τό, κἂν κατὰ τὸ παρὸν εὐτυχῇ, τὴν γε περὶ τοῦ
 μέλλοντος ἐλπίδα μηδὲν ἂν ἐκ τῶν νῦν παρόντων
 εὐλόγως βεβαιώσασθαι μηδένα τῶν νοῦν ἔχόντων, 203.
 οὐ μόνον καλήν, ἔτι δὲ μᾶλλον ἀναγκαίαν εἶναι 4
 10 φημι διὰ ταῦτα τὴν τῶν παρεληλυθότων ἐπίγνωσιν.
 πῶς γὰρ ἂν εἴτ' αὐτὸς ἀδικούμενός τις ἢ τῆς πατρι- 5
 δος ἀδικουμένης βοηθούς εὗροι καὶ συμμάχους, εἴτε
 κτήσασθαι τι καὶ προκατάρξασθαι σπουδάζων τοὺς
 συνεργήσοντας αὐτῷ παρορμήσαι πρὸς τὰς ἐπιβολάς;
 15 πῶς δ' ἂν εὐδοκούμενος τοῖς ὑποκειμένοις τοὺς 6
 βεβαιώσοντας τὴν αὐτοῦ προαίρεσιν καὶ διαφυλά-
 ξοντας τὴν κατάστασιν παροξύναι δικαίως, εἰ μηδὲν
 εἰδείη τῆς τῶν προγεγονότων περὶ ἐκάστους ὑπομνή-
 σεως; πρὸς μὲν γὰρ τὸ παρὸν αἰεὶ πῶς ἀρμοζόμενοι 7
 20 καὶ συνυποκρινόμενοι τοιαῦτα καὶ λέγουσι καὶ πράτ-
 τουσι πάντες ὥστε δυσθεώρητον εἶναι τὴν ἐκάστου
 προαίρεσιν καὶ λίαν ἐν πολλοῖς ἐπισκοτεῖσθαι τὴν
 ἀλήθειαν. τὰ δὲ παρεληλυθότα τῶν ἔργων, ἐξ αὐ- 8
 τῶν τῶν πραγμάτων λαμβάνοντα τὴν δοκιμασίαν,
 25 ἀληθινῶς ἐμφαίνει τὰς ἐκάστων αἰρέσεις καὶ δια-
 λήψεις καὶ δηλοῖ παρ' οἷς μὲν χάριν, εὐεργεσίαν,
 βοήθειαν ἡμῖν ὑπάρχουσαν, παρ' οἷς δὲ τάναντία
 τούτων. ἐξ ὧν καὶ τὸν ἐλεήσοντα καὶ τὸν συν- 9
 οργιούμενον, ἔτι δὲ τὸν δικαιώσοντα, πολλάκις καὶ ἐπὶ
 30 πολλῶν εὐρεῖν ἔστιν. ἅπερ ἔχει μεγίστας ἐπικουράς 10
 καὶ κοινῇ καὶ κατ' ἰδίαν πρὸς τὸν ἀνθρώπινον βίον.

- 11 διόπερ οὐχ οὕτως ἐστὶ φροντιστέον τῆς αὐτῶν τῶν
 πράξεων ἐξηγήσεως οὔτε τοῖς γράφουσιν οὔτε τοῖς
 ἀναγινώσκουσιν τὰς ἱστορίας, ὥς τῶν πρότερον καὶ
218. 12 τῶν ἅμα καὶ τῶν ἐπιγινομένων τοῖς ἔργοις. ἱστο-
 ρίας γὰρ εἴαν ἀφέλη τις τὸ διὰ τί καὶ πῶς καὶ ὅ
 τίνος χάριν ἐπράχθη τὸ πραχθὲν καὶ πότερον εὖ-
 λογον ἔσχε τὸ τέλος, τὸ καταλειπόμενον αὐτῆς ἀγῶ-
 13 νισμα μὲν μάθημα δ' οὐ γίνεται, καὶ παραντίκα
 μὲν τέρπει, πρὸς δὲ τὸ μέλλον οὐδὲν ὠφελεῖ τὸ
 παράπαν. 10
- 32 Ἴη καὶ τοὺς ὑπολαμβάνοντας δύσκτητον εἶναι
 καὶ δυσ(ανά)γνωστον τὴν ἡμετέραν πραγματείαν διὰ
 τὸ πλῆθος καὶ τὸ μέγεθος τῶν βύβλων ἀγνοεῖν νο-
 2 μιστέον. πόσῳ γὰρ ῥᾶόν ἐστι καὶ κτήσασθαι καὶ 204.
 δια(να)γνῶναι βύβλους τετταράκοντα καθάπερ ἀνεῖ 16
 κατὰ μίτον ἐξυφασμένας καὶ παρακολουθῆσαι σαφῶς
 ταῖς μὲν κατὰ τὴν Ἰταλίαν καὶ Σικελίαν καὶ Λιβύην
 πράξεσιν ἀπὸ τῶν κατὰ Πύρρον [καὶ Τίμαιον συγ-
 γραφέων καὶ καιρῶν ἐξηγήσεως] εἰς τὴν Καρχη-
 3 δόνος ἄλωσιν, ταῖς δὲ κατὰ τὴν ἄλλην οἰκουμένην 20
 ἀπὸ τῆς Κλεομένης τοῦ Σπαρτιάτου φυγῆς κατὰ
 τὸ συνεχὲς μέχρι τῆς Ἀχαιῶν καὶ Ῥωμαίων περὶ
 τὸν Ἴσθμὸν παρατάξεως, ἢ τὰς τῶν κατὰ μέρος
 4 γραφόντων συντάξεις ἀναγινώσκειν ἢ κτᾶσθαι; χωρὶς
 γὰρ τοῦ πολλαπλασίου αὐτὰς ὑπάρχει τῶν ἡμε- 25
 τέρων ὑπομνημάτων, οὐδὲ καταλαβεῖν ἐξ αὐτῶν βε-
 βαίως οὐδὲν οἷόν τε τοὺς ἀναγινώσκοντας, πρῶ-
 τον μὲν διὰ τὸ τοὺς πλείστους μὴ ταῦτ' ἀπερὶ τῶν
 5 αὐτῶν γράφειν, εἴτα διὰ τὸ τὰς καταλλήλους τῶν
 πράξεων παραλείπειν, ὧν ἕκ παραθέσεως συνθεω- 30
 ρουμένων καὶ συγκρινομένων ἀλλοιοτέρας ἕκαστα

τυγχάνει δοκιμασίας τῆς κατὰ μέρος διαλήψεως, τῶν
 δὲ κυριωτάτων μηδὲ ψάειν αὐτοὺς δύνασθαι τὸ
 παράπαν. ἀκμὴν γάρ φαμεν ἀναγκαιότατα μέρη τῆς 6
 ἱστορίας εἶναι τὰ τ' ἐπιγινόμενα τοῖς ἔργοις καὶ
 5 τὰ παρεπόμενα καὶ μάλιστα (τὰ) περὶ τὰς αἰτίας. θε- 7
 ωροῦμεν δὲ τὸν μὲν Ἀντιοχικὸν πόλεμον ἐκ τοῦ
 Φιλιππικοῦ τὰς ἀφορμὰς εἰληφότα, τὸν δὲ Φιλιππι-
 219. κὸν ἐκ τοῦ κατ' Ἀννίβαν, τὸν δ' Ἀννιβιακὸν ἐκ
 τοῦ περὶ Σικελίαν, τὰ δὲ μεταξὺ τούτων πολλὰς
 10 καὶ ποικίλας ἐσχηκότα διαθέσεις, πάσας δὲ συν-
 νευούσας πρὸς τὴν αὐτὴν ὑπόθεσιν. ταῦτα δὴ 8
 πάντα διὰ μὲν τῶν γραφόντων καθόλου δυνατὸν
 ἐπιγινῶναι καὶ μαθεῖν, διὰ δὲ τῶν τοὺς πολέμους
 αὐτοὺς, οἷον (τὸν) Περσικὸν ἢ τὸν Φιλιππικόν, ἀδύ-
 15 νατον, εἰ μὴ καὶ τὰς παρατάξεις τις ἀναγινώσκων 9
 αὐτὰς ἐξ ὧν ἐκεῖνοι γράφουσιν ὑπολαμβάνει σαφῶς
 ἐπεγνωκέναι καὶ τὴν τοῦ πολέμου τοῦ σύμπαντος
 οἰκονομίαν καὶ διάθεσιν. ἀλλ' οὐκ ἔστι τούτων 10 205.
 οὐδέν, ἀλλ' ὅσῳ διαφέρει τὸ μαθεῖν τοῦ μόνου
 20 ἀκοῦσαι, τοσοῦτῳ καὶ τὴν ἡμετέραν ἱστορίαν ὑπο-
 λαμβάνω διαφέρειν τῶν ἐπὶ μέρους συντάξεων.

Οἱ δὲ παρὰ τῶν Ῥωμαίων πρέσβεις — τὴν γὰρ 33
 παρέκβασιν ἐντεῦθεν ἐποιησάμεθα — διακούσαντες τὰ
 παρὰ τῶν Καρχηδονίων ἄλλο μὲν οὐδέν εἶπαν, ὃ 2
 25 δὲ πρεσβύτατος αὐτῶν δείξας τοῖς ἐν τῷ συνεδρίῳ
 τὸν κόλπον ἐνταῦθα καὶ τὸν πόλεμον αὐτοῖς ἔφη
 καὶ τὴν εἰρήνην φέρειν· ἐκβαλὼν οὖν, ὁπότερον ἂν
 κελεύσωσιν, ἀπολείψειν. ὃ δὲ βασιλεὺς τῶν Καρ- 8
 χηδονίων, ὁπότερον αὐτοῖς φαίνεται, τοῦτ' ἐκβα-
 30 λεῖν ἐκέλευσε. τοῦ δὲ Ῥωμαίου φήσαντος τὸν πό- 4
 λεμον ἐκβαλεῖν, ἀνεφώνησαν ἅμα καὶ πλείους τῶν

ἐκ τοῦ συνεδρίου, δέχεσθαι φάσκοντες. οἱ μὲν οὖν
 πρέσβεις καὶ τὸ συνέδριον ἐπὶ τούτοις ἐχωρίσθησαν.
 5 Ἄννίβας δὲ παραχειμάζων ἐν Καινῇ πόλει πρῶτον
 μὲν διαφῆκε τοὺς Ἰβηρας ἐπὶ τὰς ἑαυτῶν πόλεις,
 βουλόμενος ἐτοιμοὺς καὶ προθύμους παρασκευάζειν 5
 6 πρὸς τὸ μέλλον. δεύτερον δ' Ἄσδρούβα τὰδελφῶ
 διέταξε πῶς δεήσει τῇ τε τῶν Ἰβήρων ἀρχῇ καὶ δυ-
 ναστεία χρῆσθαι ταῖς τε πρὸς Ῥωμαίους παρασκευ-
 7 αῖς, ἂν αὐτὸς χωρίζηται πού. τρίτον ὑπὲρ τῆς
 ἀσφαλείας τῶν ἐν Λιβύῃ προνοεῖτο πραγμάτων. 10
220. 8 πᾶν δ' ἐμπείρως καὶ φρονίμως ἐκλογιζόμενος ἐκ
 μὲν Λιβύης εἰς Ἰβηρίαν, ἐκ δ' Ἰβηρίας εἰς Λιβύην
 διεβίβαζε στρατιώτας, ἐκδεσμεύων τὴν ἑκατέρω πί-
 9 στιν εἰς ἀλλήλους διὰ τῆς τοιαύτης οἰκονομίας. ἦσαν
 δ' οἱ διαβάντες εἰς τὴν Λιβύην Θερσίται, Μαστια- 15
 10 νοί, πρὸς δὲ τούτοις Ὀρητες Ἰβηρες, Ὀλκάδες, οἱ
 δὲ σύμπαντες ἀπὸ τούτων τῶν ἔθνῶν ἵππεις μὲν
 χίλιοι διακόσιοι, πεζοὶ δὲ μύριοι τρισχίλιοι ὀκτακό-
 11 σιοι πεντήκοντα, πρὸς δὲ τούτοις Βαλιαρεῖς (ὀκτα-
 κόσιοι ἑβδομήκοντα), οὓς κυρίως μὲν καλοῦσι σφεν- 20
 δονήτας, ἀπὸ δὲ τῆς χρείας ταύτης συνωνύμως καὶ
 τὸ ἔθνος αὐτῶν προσαγορεύουσι καὶ τὴν νῆσον.
 12 τῶν δὲ προειρημένων τοὺς μὲν πλείους εἰς τὰ Μετα-
 γώνια τῆς Λιβύης, τινὰς δ' εἰς αὐτὴν Καρχηδόνα 206.
 13 κατέταξεν. ἀπὸ δὲ τῶν πόλεων τῶν Μεταγρονιτῶν 25
 καλουμένων ἀπέστειλεν ἄλλους εἰς Καρχηδόνα πε-
 ζοὺς τετρακισχιλίους, ὀμηρείας ἔχοντας καὶ βοη-
 14 θείας ἅμα τάξιν. ἐπὶ δὲ τῆς Ἰβηρίας ἀπέλιπεν
 Ἄσδρούβα τὰδελφῶ πενήτηρεις μὲν πεντήκοντα, τε-
 τρήρεις δὲ δύο καὶ τριήρεις πέντε· τούτων ἐχούσας 30
 πληρώματα πενήτηρεις μὲν τριάκοντα δύο, τριήρεις

δὲ πέντε. καὶ μὴν ἱππεῖς Λιβυφοινίκων μὲν καὶ 15
 Λιβύων τετρακοσίους πενήκοντα, Λεργητῶν δὲ τρια-
 κοσίους, Νομάδων δὲ Μασυλίων καὶ Μασαισυλίων
 καὶ Μακκοίων καὶ Μαυρουσίων τῶν παρὰ τὸν Ὀκεα-
 5 νὸν χιλίους ὀκτακοσίους, πεξοὺς δὲ Λιβύων μυρίουσ 16
 χιλίους ὀκτακοσίους πενήκοντα, Λιγυστίνους τρια-
 κοσίους, Βαλιαρεῖς πεντακοσίους, ἑλέφαντας εἴκοσι
 καὶ ἓνα.

Οὐ χρῆ δὲ θαυμάζειν τὴν ἀκρίβειαν τῆς ἀνα- 17
 10 γραφῆς, εἰ τοιαύτη κεχρήμεθα περὶ τῶν ὑπ' Ἀννί-
 221. βου κατ' Ἰβηρίαν πεπραγμένων οἷα μόλις ἂν
 χρήσαιτό τις αὐτὸς κεχειρικῶς τὰς κατὰ μέρος πρά-
 ξεις, οὐδὲ προκαταγινώσκειν, εἰ πεποιήκαμεν παρα-
 πλήσιον τοῖς ἀξιοπίστως ψευδομένοις τῶν συγ-
 15 γραφέων. ἡμεῖς γὰρ εὐρόντες ἐπὶ Λακινίῳ τὴν 18
 γραφὴν ταύτην ἐν χαλκῶματι κατατεταγμένην ὑπ'
 Ἀννίβου, καθ' οὗς καιροῦς ἐν τοῖς κατὰ τὴν Ἰτα-
 λίαν τόποις ἀνεστρέφετο, πάντως ἐνομίσαμεν αὐτὴν
 περὶ γε τῶν τοιούτων ἀξιοπίστον εἶναι· διὸ καὶ κατ-
 20 ακολουθεῖν εἰλόμεθα τῇ γραφῇ ταύτῃ.

Ἀννίβας δὲ πάντα προνοηθεὶς περὶ τῆς ἀσφα- 34
 λείας τῶν τε κατὰ Λιβύην πραγμάτων καὶ τῶν ἐν
 Ἰβηρία λοιπὸν ἐκαραδόκει καὶ προσεδέχετο τοὺς παρὰ
 τῶν Κελτῶν πρὸς αὐτὸν ἀποστελλομένους· σαφῶς 2
 25 γὰρ ἐξητάκει καὶ τὴν ἀρετὴν τῆς ὑπὸ τὰς Ἄλπεις καὶ
 περὶ τὸν Πάδον ποταμὸν χώρας καὶ τὸ πλῆθος τῶν
 κατοικούντων αὐτήν, ἔτι δὲ τὴν πρὸς τοὺς πολέμους
 τῶν ἀνδρῶν τόλμαν, καὶ τὸ μέγιστον, τὴν ὑπάρχου- 3
 σαν δυσμένειαν αὐτοῖς ἐκ τοῦ προγεγονότος πολέ-
 30 μου πρὸς Ῥωμαίους, ὑπὲρ οὗ διήλθομεν ἡμεῖς ἐν
 τῇ πρὸ ταύτης βύβλῳ χάριν τοῦ συμπεριφέρεσθαι

τοὺς ἐντυγχάνοντας τοῖς νῦν μέλλουσι λέγεσθαι.
 4 διόπερ εἶχετο ταύτης τῆς ἐλπίδος καὶ πᾶν ὑπ-207.
 ισχνεῖτο, διαπεμπόμενος ἐπιμελῶς πρὸς τοὺς δυνά-
 στας τῶν Κελτῶν καὶ τοὺς ἐπὶ τὰδε καὶ τοὺς ἐν
 5 αὐταῖς ταῖς Ἄλπεσιν ἐνοικοῦντας, μόνως ἂν ὑπο-5
 λαμβάνων ἐν Ἰταλίᾳ συστήσασθαι τὸν πρὸς Ῥωμαί-
 ουσ πόλεμον, εἰ δυνηθεῖη διαπεράσας τὰς πρὸ τοῦ
 δυσχωρίας εἰς τοὺς προειρημένους ἀφικέσθαι τό-
 πους καὶ συνεργοῖς καὶ συμμάχοις χρήσασθαι Κελ-
 6 τοῖς εἰς τὴν προκειμένην ἐπιβολήν. ἀφικομένων δὲ 10
 τῶν ἀγγέλων καὶ τὴν τε τῶν Κελτῶν βούλησιν καὶ
 προσδοκίαν ἀπαγγειλάντων τὴν τε τῶν Ἄλπεινῶν
 ὄρων ὑπερβολὴν ἐπίπονον μὲν καὶ δυσχερῆ λίαν,
 οὐ μὴν ἀδύνατον εἶναι φασκόντων, συνῆγε τὰς δυ-
 νάμεις ἐκ τῆς παραχειμασίας ὑπὸ τὴν ἑαρινὴν ὥραν. 15
 7 προσπεπτωκότων δὲ προσφάτως αὐτῷ καὶ τῶν ἐκ
 τῆς Καρχηδόνος, ἐπαρθεῖς τῷ θυμῷ καὶ πιστεύων
 222. τῇ τῶν πολιτῶν εὐνοίᾳ παρεκάλει τὰς δυνάμεις
 φανερῶς ἤδη πρὸς τὸν κατὰ Ῥωμαίων πόλεμον,
 8 ἐμφανίζων μὲν ὃν τρόπον ἐκδοτοῦ αὐτὸν ἐγχειρή- 20
 σαιεν αἰτεῖσθαι Ῥωμαῖοι καὶ πάντας τοὺς τοῦ στρα-
 τοπέδου προεστῶτας, ὑποδεικνύων δὲ τὴν τῆς χώ-
 ρας ἀρετὴν, εἰς ἣν ἀφίξονται, καὶ τὴν τῶν Κελτῶν
 9 εὐνοίαν καὶ συμμαχίαν. εὐθύμως δὲ τῶν ὄχλων
 αὐτῷ συνεξισταμένων, ἐπαινέσας καὶ παραγγείλας 25
 τακτὴν ἡμέραν, ἐν ἣ ποιήσεται τὴν ἔξοδον, τότε μὲν
 διέλυσε τὴν ἐκκλησίαν.
 35 Ἐπιτελέσας δὲ τὰ προειρημένα κατὰ τὴν παρα-
 χειμασίαν καὶ παρασκευάσας ἱκανὴν ἀσφάλειαν τοῖς
 τε κατὰ τὴν Λιβύην καὶ τοῖς ἐν Ἰβηρίᾳ πράγμασι, 30
 παραγενομένης τῆς ταχθείσης ἡμέρας, προῆγε, πε-

ζῶν μὲν ἔχων εἰς ἑννέα μυριάδας, ἵππεις δὲ περὶ
 μυρίους καὶ δισχιλίους. καὶ διαβὰς τὸν Ἰβηρα πο- 2
 ταμὸν κατεστρέφετο τό τε τῶν Ἰλουργητῶν ἔθνος
 καὶ Βαργουσίων ἔτι δὲ τοὺς Αἰρηνοσίους καὶ τοὺς
 5 Ἀνδοσίους μέχρι τῆς προσαγορευομένης Πυρήνης.
 ποιησάμενος δὲ πάντας ὑπ' ἑαυτὸν καὶ τινὰς πό- 3
 λεις κατὰ κράτος ἑλών, ταχέως μὲν καὶ παρ' ἑλ-
 πίδα, μετὰ πολλῶν δὲ καὶ μεγάλων ἀγώνων ἔτι δὲ
 πολλῆς καταφθορᾶς ἀνδρῶν, ἡγεμόνα μὲν ἐπὶ πᾶ- 4
 10 σης κατέλιπε τῆς ἐπὶ τάδε τοῦ ποταμοῦ χώρας Ἄν- 208.
 νωνα, τῶν δὲ Βαργουσίων καὶ δεσπότην· μάλιστα
 γὰρ τούτοις ἠπίσται διὰ τὴν πρὸς Ῥωμαίους εὐ-
 νοίαν. ἀπεμέρισε δὲ καὶ τῆς δυνάμεως ἣς εἶχε τῷ 5
 μὲν Ἄννωνι πεζοὺς μυρίους ἵππεις δὲ χιλίους καὶ
 15 τὰς ἀποσκευὰς ἀπέλιπε τούτῳ τῶν αὐτῷ συνεξορ-
 μῶντων. εἰς δὲ τὴν οἰκίαν ἀπέλυσε τοὺς ἴσους 6
 τοῖς προειρημένοις, βουλόμενος αὐτούς τε τούτους
 εὖνοους ἀπολιπεῖν, τοῖς τε λοιποῖς ὑποδεικνύων ἑλ-
 πίδα τῆς εἰς οἶκον ἐπανόδου καὶ τοῖς μεθ' ἑαυτοῦ
 20 μὲν στρατευομένοις, οὐχ ἦττον δὲ καὶ τοῖς ἐν οἴκῳ
 μένουσι τῶν Ἰβήρων, ἵνα προθύμως ἐξορμῶσι πάν-
 τες, ἂν ποτέ τις ἐπικουρίας χρεία γένηται παρ' αὐ-
 τῶν. τὴν δὲ λοιπὴν στρατιὰν ἀναλαβὼν εὐζώνου 7
 228. πεζοὺς μὲν πεντακισμυρίους ἵππεις δὲ πρὸς ἑννα-
 25 κισχιλίους ἤγευ διὰ τῶν Πυρηναίων λεγομένων ὄρων
 ἐπὶ τὴν τοῦ Ῥοδανοῦ καλουμένου ποταμοῦ διάβα-
 σιν, ἔχων οὐχ οὕτως πολλὴν δύναμιν ὥς χρησίμην 8
 καὶ γεγυμνασμένην διαφερόντως ἐκ τῆς συνεχείας
 τῶν κατὰ τὴν Ἰβηρίαν ἀγώνων.
 30 Ἴνα δὲ μὴ τῶν τόπων ἀγνοουμένων παντάπασιν 36
 ἀσαφῆ γίνεσθαι συμβαίῃ τὴν διήγησιν, ζητέον ἂν

εἴη πόθεν ὀρηθῆσας Ἀννίβας καὶ τίνας καὶ πόσους
 διελθῶν τόπους εἰς ποῖα μέρη κατῆρε τῆς Ἰταλίας.
 2 ῥητέον (δ') οὐκ αὐτὰς τὰς ὀνομασίας τῶν τόπων καὶ
 ποταμῶν καὶ πόλεων, ὅπερ ἔνιοι ποιοῦσι τῶν συγ-
 γραφέων, ὑπολαμβάνοντες ἐν παντὶ πρὸς γνῶσιν 6
 3 καὶ σαφήνειαν αὐτοτελὲς εἶναι τοῦτο τὸ μέρος. οἴ-
 μαι δ', ἐπὶ μὲν τῶν γνωριζομένων τόπων οὐ μικρὰ
 μεγάλα δὲ συμβάλλεσθαι πεποίηκε πρὸς ἀνάμνησιν
 ἢ τῶν ὀνομάτων παράθεσις· ἐπὶ δὲ τῶν ἀγνοουμέ-
 νων εἰς τέλος ὁμοίαν ἔχει τὴν δύναμιν ἢ τῶν ὀνο- 10
 μάτων ἐξήγησις ταῖς ἀδιανοήτοις καὶ κρουσματικαῖς
 4 λέξεσι. τῆς γὰρ διανοίας ἐπ' οὐδὲν ἀπερειδομένης
 οὐδὲ δυναμένης ἐφαρμόττειν τὸ λεγόμενον ἐπ' οὐ-
 δὲν γνώριμον, ἀνυπότακτος καὶ κωφῆ γίνεθ' ἢ δι-
 5 ἡγησις. διόπερ ὑποδεικτέος ἂν εἴη τρόπος, δι' οὗ 15
 δυνατὸν ἔσται περὶ τῶν ἀγνοουμένων λέγοντας κατὰ
 ποσὸν εἰς ἀληθινὰς καὶ γνωρίμους ἐννοίας ἄγειν
 τοὺς ἀκούοντας.
 6 Πρώτη μὲν οὖν καὶ μεγίστη γνῶσις, ἔτι δὲ κοινὴ 209.
 πᾶσιν ἀνθρώποις ἔστιν ἢ τοῦ περιέχοντος ἡμᾶς 20
 διαίρεσις καὶ τάξις, καθ' ἣν πάντες, ὧν καὶ μικρὸν
 ὄφελος, ἀνατράλας, δύσεις, μεσημβρίαν, ἄρκτον
 7 γνωρίζομεν· δευτέρα δέ, καθ' ἣν ἐκάστη διαφορᾷ
 τῶν προειρημένων τοὺς ἐπὶ τῆς γῆς τόπους ὑποτάτ-
 τοντες καὶ φέροντες ἀεὶ τῇ διανοίᾳ τὸ λεγόμενον 25
 ἐπὶ (τι) τῶν προειρημένων εἰς γνωρίμους καὶ συν-
 ἡθεῖς ἐπινοίας ἐμπίπτομεν ὑπὲρ τῶν ἀγνώστων καὶ
 224. 37 ἀοράτων τόπων. τούτων δὲ περὶ τῆς ὅλης γῆς ὑπο-
 κειμένων, ἀκόλουθον ἂν εἴη τὸ καὶ περὶ τῆς καθ'
 ἡμᾶς οἰκουμένης ἀνὰ τὸν αὐτὸν λόγον διελομένους 30
 2 εἰς ἐπίστασιν ἀγαγεῖν τοὺς ἀκούοντας. ταύτης δι-

ηρημένης εἰς τρία μέρη καὶ τρεῖς ὀνομασίας, τὸ μὲν
 ἔν μέρους αὐτῆς Ἀσίαν, τὸ δ' ἕτερον Λιβύην, τὸ δὲ
 τρίτον Εὐρώπην προσαγορεύουσι. τὰς δὲ διαφορὰς 3
 ταύτας ὀρίζουσιν ὅ τε Τανάϊς ποταμὸς καὶ Νεῖλος
 5 καὶ τὸ καθ' Ἡρακλέους στήλας στόμα. Νεῖλου μὲν 4
 οὖν καὶ Τανάϊδος μεταξὺ τὴν Ἀσίαν κείσθαι συμ-
 βέβηκε, πίπτειν δὲ τοῦ περιέχοντος ὑπὸ τὸ μεταξὺ
 διάστημα θερινῶν ἀνατολῶν καὶ μεσημβρίας. ἡ δὲ 5
 Λιβύη κεῖται μὲν μεταξὺ Νεῖλου καὶ στηλῶν Ἡρα-
 10 κλείων, τοῦ δὲ περιέχοντος πέπτωκεν ὑπὸ τε τὴν
 μεσημβρίαν καὶ κατὰ τὸ συνεχὲς ὑπὸ τὰς χειμερι-
 νὰς δύσεις ἕως τῆς ἰσημερινῆς καταφορᾶς, ἡ πίπτει
 καθ' Ἡρακλείους στήλας. αὐταὶ μὲν οὖν αἱ χῶραι 6
 καθολικώτερον θεωρούμεναι τὸν πρὸς τὴν μεσημ-
 15 βρίαν τόπον ἐπέχουσι τῆς καθ' ἡμᾶς θαλάττης ἀπὸ
 τῶν ἀνατολῶν ὡς πρὸς τὰς δύσεις. ἡ δ' Εὐρώπη 7
 ταύταις ἀμφοτέραις ὡς πρὸς τὰς ἄρκτους ἀντιπαρά-
 κειται, κατὰ τὸ συνεχὲς ἀπὸ τῶν ἀνατολῶν παρ-
 ἤκουσα μὲν ἄχρι πρὸς τὰς δύσεις, κεῖται δ' αὐτῆς 8
 20 τὸ μὲν ὀλοσχερέστερον καὶ βαθύτερον μέρος ὑπ'
 αὐτὰς τὰς ἄρκτους μεταξὺ τοῦ τε Τανάϊδος ποτα-
 μοῦ καὶ τοῦ Νάρβωνος, ὃς οὐ πολὺν ἀπέχει τόπον
 ὡς πρὸς δύσεις ἀπὸ Μασσαλίας καὶ τῶν τοῦ Ῥο-
 δανοῦ στομάτων, δι' ὧν εἰς τὸ Σαρδόνιον πέλαγος
 25 ἐξίησιν ὁ προειρημένος ποταμὸς. ἀπὸ δὲ τοῦ Νάρ- 9
 βωνος καὶ τὰ περὶ τοῦτον Κελτοὶ νέμονται μέχρι 210.
 τῶν προσαγορευομένων Πυρρηναίων ὄρων, ἃ δια-
 τείνει κατὰ τὸ συνεχὲς ἀπὸ τῆς καθ' ἡμᾶς θαλάτ-
 τῆς ἕως εἰς τὴν ἑκτός. τὸ δὲ λοιπὸν μέρος τῆς 10
 30 Εὐρώπης ἀπὸ τῶν προειρημένων ὄρων τὸ συνάπτον
 πρὸς τε τὰς δύσεις καὶ πρὸς Ἡρακλείους στήλας

- περιέχεται μὲν ὑπὸ τε τῆς καθ' ἡμᾶς καὶ τῆς ἔξω
 θαλάττης, καλεῖται δὲ τὸ μὲν παρὰ τὴν καθ' ἡμᾶς
 225. 11 παρῆκον ἕως Ἡρακλείων στηλῶν Ἰβηρία, τὸ δὲ παρὰ
 τὴν ἔξω καὶ μεγάλην προσαγορευομένην κοινὴν μὲν
 ὀνομασίαν οὐκ ἔχει διὰ τὸ προσφάτως καταπτειῦ- 5
 σθαι, κατοικεῖται δὲ πᾶν ὑπὸ βαρβάρων ἔθνων καὶ
 πολυανθρώπων, ὑπὲρ ὧν ἡμεῖς μετὰ ταῦτα τὸν
 38 κατὰ μέρος λόγον ἀποδώσομεν. καθάπερ δὲ καὶ τῆς
 Ἀσίας καὶ τῆς Αἰβύης, καθὸ συνάπτουσιν ἀλλήλαις
 περὶ τὴν Αἰθιοπίαν, οὐδεὶς ἔχει λέγειν ἀτρεκῶς ἕως 10
 τῶν καθ' ἡμᾶς καιρῶν πότερον ἠπειρός ἐστι κατὰ
τὸ συνεχὲς τὰ πρὸς τὴν μεσημβρίαν ἢ θαλάττη περι-
 2 έχεται, τὸν αὐτὸν τρόπον τὸ μεταξὺ Τανάιδος καὶ
 Νάρβωνος εἰς τὰς ἄρκτους ἀνῆκον ἄγνωστον ἡμῖν
 ἕως τοῦ νῦν ἐστίν, ἐὰν μὴ τι μετὰ ταῦτα πολυ- 15
 3 πραγμανοῦντες ἱστορήσωμεν. τοὺς δὲ λέγοντάς τι
 περὶ τούτων ἄλλως ἢ γράφοντας ἀγνοεῖν καὶ μύ-
 θους διατιθέναι νομιστέον.
- 4 Ταῦτα μὲν οὖν εἰρήσθω μοι χάριν τοῦ μὴ τε-
 λέως ἀνυπότακτον εἶναι τοῖς ἀκείροις τῶν τόπων 20
 τὴν διήγησιν, ἀλλὰ κατὰ γε τὰς ὀλοσχερεῖς διαφο-
 ρὰς συνεπιβάλλειν καὶ φέρειν ἐπὶ (τι) τῇ διανοίᾳ
 τὸ λεγόμενον, τεκμαιρομένους ἐκ τοῦ περιέχοντος.
- 5 καθάπερ γὰρ ἐπὶ τῆς ὀράσεως εἰδίσμεθα συνεπι-
 στρέφειν αἰεὶ τὰ πρόσωπα πρὸς τὸ κατὰ τὴν ἐνδει- 25
 ξιν ὑποδεικνύμενον, οὕτως καὶ τῇ διανοίᾳ χρὴ συν-
 διανεύειν καὶ συρρέπειν ἐπὶ τοὺς τόπους αἰεὶ τοὺς
 39 διὰ τοῦ λόγου συνεπιδεικνυμένους. ἀφόμενοι δὲ
 τούτων τρεψόμεθα πρὸς τὸ συνεχὲς τῆς προκειμέ-
 νης ἡμῖν διηγήσεως. 30
- 2 Καρχηδόνιοι γὰρ ἐν τούτοις τοῖς καιροῖς τῆς

μὲν Λιβύης ἐκυρίεον πάντων τῶν ἐπὶ τὴν ἕσω
 θάλατταν νεύοντων μερῶν ἀπὸ τῶν Φιλαίνου βω-
 μῶν, οἳ κείνται κατὰ τὴν μεγάλην Σύρτιν, ἕως ἐφ'
 Ἡρακλείους στήλας. τοῦτο δὲ τὸ μῆκος ἐστὶ τῆς 3 211.
 5 παραλίας ὑπὲρ τοὺς ἑξακισχιλίους καὶ μυρίους στα-
 δίους. διαβάντες δὲ τὸν καθ' Ἡρακλείους στήλας 4
 πόρον ὁμοίως ἐνεκρατήκεισαν καὶ τῆς Ἰβηρίας ἀπά-
 σης ἕως τῆς ῥαχίας, ἧ πέρας ἐστὶ πρὸς τῇ καθ'
 226. ἡμᾶς θαλάττη τῶν Πυρηνναίων ὄρων, ἧ διορίζει
 10 τοὺς Ἰβηρας καὶ Κελτούς. ἀπέχει δὲ τοῦ καθ' 5
 Ἡρακλείους στήλας στόματος οὗτος ὁ τόπος περὶ
 ὀκτακισχιλίους σταδίους. ἐπὶ μὲν γὰρ Καινὴν πό- 6
 λιν ἀπὸ στηλῶν εἶναι συμβαίνει τρισχιλίους, ὅθεν
 ἐποιεῖτο τὴν ὄρμην Ἀννίβας τὴν εἰς Ἰταλίαν· [τὴν
 15 δὲ Καινὴν πόλιν ἔνιοι Νέαν Καρχηδόνα καλοῦσιν]·
 ἀπὸ δὲ ταύτης εἰσὶν ἐπὶ μὲν τὸν Ἰβηρα ποταμὸν
 ἑξακόσιοι στάδιοι πρὸς δισχιλίους, ἀπὸ δὲ τούτου 7
 πάλιν εἰς Ἐμπορίον χίλιοι σὺν ἑξακοσίοις, (ἀπὸ δ'
 Ἐμπορίου πόλεως εἰς * * * περὶ ἑξακοσίους),
 20 καὶ μὴν ἐντεῦθεν ἐπὶ τὴν τοῦ Ῥοδανοῦ διά- 8
 βασιν περὶ χίλιους ἑξακοσίους· [ταῦτα γὰρ νῦν
 βεβημάτισται καὶ σεσημείωται κατὰ σταδίους ὀκτώ
 διὰ Ῥωμαίων ἐπιμελῶς] ἀπὸ δὲ τῆς διαβάσεως τοῦ 9
 Ῥοδανοῦ πορευομένοις παρ' αὐτὸν τὸν ποταμὸν ὡς
 25 ἐπὶ τὰς πηγὰς ἕως πρὸς τὴν ἀναβολὴν τῶν Ἀλπεων
 τὴν εἰς Ἰταλίαν χίλιοι τετρακόσιοι. λοιπαὶ δ' αἰ 10
 τῶν Ἀλπεων ὑπερβολαί, περὶ χίλιους διακοσίους·
 ἃς ὑπερβαλὼν ἐμελλεν ἤξειν εἰς τὰ περὶ τὸν Πάδον
 πεδία τῆς Ἰταλίας. ὥστ' εἶναι τοὺς πάντας ἐκ Και- 11
 30 νῆς πόλεως σταδίους περὶ ἑννακισχιλίους, οὓς ἔδει
 διελθεῖν αὐτόν. τούτων δὴ τῶν τόπων κατὰ μὲν 12

τὸ μῆκος ἤδη σχεδὸν τοὺς ἡμίσεις διεληλύθει, κατὰ δὲ τὴν δυσχέρειαν τὸ πλεόν αὐτῷ μέρος ἀπελείπετο τῆς πορείας.

- 40 Ἄννιβας μὲν οὖν ἐνεχείρει ταῖς διεκβολαῖς τῶν Πυρρηναίων ὄρων, κατάφοβος ὢν τοὺς Κελτοὺς διὰ 5
2 τὰς ὀχυρότητας τῶν τόπων. Ῥωμαῖοι δὲ κατὰ τοὺς αὐτοὺς καιροὺς διακούσαντες μὲν τῶν ἑξαποσταλέντων εἰς Καρχηδόνα πρεσβευτῶν τὰ δεδογμένα καὶ τοὺς φηθέντας λόγους, προσπεσόντος δὲ θάπτον ἢ προσεδόκων Ἄννιβαν διαβεβηκέναι τὸν Ἴβηρα πο- 10
ταμὸν μετὰ τῆς δυνάμεως, προεχειρίσαντο πέμπειν μετὰ στρατοπέδων Πόπλιον μὲν Κορνήλιον εἰς Ἴβη- 3
ρίαν, Τεβέριον δὲ Σεμπρόνιον εἰς Λιβύην. ἐν ὅσῳ 212.
δ' οὗτοι περὶ τὰς καταγραφὰς ἐγίνοντο τῶν στρα-
227. τοπέδων καὶ τὴν ἄλλην παρασκευὴν, ἔσπευσαν ἐπὶ 15
τέλος ἀγαγεῖν τὰ κατὰ τὰς ἀποικίας, οἳ δὴ πρό-
τερον ἦσαν εἰς Γαλατίαν ἀποστέλλειν προεχειρι-
4 σμένοι. τὰς μὲν οὖν πόλεις ἐνεργῶς ἐτείχιζον, τοὺς δ' οἰκήτορας ἐν ἡμέραις τριάκοντα παρήγγειλαν ἐπι-
τόπους γίνεσθαι, τὸν ἀριθμὸν ὄντας εἰς ἑκατέραν 20
5 τὴν πόλιν εἰς ἑξακισχιλίους· ὢν τὴν μὲν μίαν ἔκτι-
ζον ἐπὶ τάδε τοῦ Πάδου ποταμοῦ, προσαγορεύσαν-
τες Πλακεντίαν, τὴν δ' ἄλλην ἐπὶ θάτερα, κατονο-
6 μάσαντες Κρεμώνην. ἤδη δὲ τούτων συνφρισμένων,
οἱ Βοῖοι καλούμενοι Γαλάται, πάλαι μὲν οἶον λο- 21
χῶντες τὴν πρὸς Ῥωμαίους φιλίαν, οὐκ ἔχοντες δὲ
7 τότε καιρὸν, μετεωριζόμενοι καὶ πιστεύοντες ἐκ τῶν
διαπεμπομένων τῇ παρουσίᾳ τῶν Καρχηδονίων
ἀπέστησαν ἀπὸ Ῥωμαίων, ἐγκαταλιπόντες τοὺς ὁμή-
ρους, οὓς ἔδωσαν ἐκβαίνοντες ἐκ τοῦ πολέμου τοῦ 30
προγεγονότος, ὑπὲρ οὗ τὴν ἐξήγησιν ἡμεῖς ἐν τῇ

προτέρα βύβλω ταύτης ἐποησάμεθα. παρακαλέσαν- 8
 τες δὲ τοὺς Ἰνσομβρας καὶ συμφρονήσαντες κατὰ
 τὴν προγεγενημένην ὀργὴν κατέστυραν τὴν κατα-
 κεκληρουχημένην χώραν ὑπὸ Ῥωμαίων καὶ τοὺς
 5 φεύγοντας συνδιώξαντες εἰς Μοτίνην, ἀποικίαν
 ὑπάρχουσαν Ῥωμαίων, ἐπολιόρκουν. ἐν οἷς καὶ 9
 τρεῖς ἄνδρας τῶν ἐπιφανῶν συνέκλεισαν τοὺς ἐπὶ
 τὴν διαίρεσιν τῆς χώρας ἀπεσταλμένους· ὧν εἷς μὲν
 ἦν Γάιος Αντάτιος ὁ τὴν ὑπατον ἀρχὴν εἰληφώς,
 10 οἱ δὲ δύο τὴν ἐξαπέλεκυν. οἰομένων δὲ δεῖν τοῦ- 10
 των εἰς λόγους σφίσι συνελθεῖν, ὑπήκουσαν οἱ
 Βοῖοι. τῶν δ' ἀνδρῶν ἐξελεθόντων, παρασπονδή-
 σαντες συνέλαβον αὐτούς, ἐλπίσαντες διὰ τούτων
 κομειῖσθαι τοὺς αὐτῶν ὀμήρους. Λεύκιος δὲ Μά- 11
 15 λιος ἐξαπέλεκυς ὑπάρχων καὶ προκαθήμενος ἐπὶ
 τῶν τόπων μετὰ δυνάμεως, ἀκούσας τὸ γεγονός,
 ἐβοήθει κατὰ σπουδὴν. οἱ δὲ Βοῖοι συνέντες αὐτοῦ 12
 228. τὴν παρουσίαν, ἐν τισὶ δρυμοῖς ἐτοιμάσαντες ἐνέ-
 δρας ἅμα τῷ παρελθεῖν εἰς τοὺς ὑλώδεις τόπους 213.
 20 πανταχόθεν ἅμα προσπεσόντες πολλοὺς ἀπέκτειναν
 τῶν Ῥωμαίων. οἱ δὲ λοιποὶ τὰς μὲν ἀρχὰς ὤρμη- 13
 σαν πρὸς φυγὴν· ἐπεὶ δὲ τῶν ψιλῶν ἤψαντο χω-
 ρίων, ἐπὶ ποσὸν συνέστησαν οὕτως ὥστε μόλις εὐσχή-
 μονα ποιήσασθαι τὴν ἀποχώρησιν. οἱ δὲ Βοῖοι κατ-
 25 ακολουθήσαντες συνέκλεισαν καὶ τούτους εἰς τὴν
 Τάννητος καλουμένην κώμην. τοῖς δ' ἐν τῇ Ῥώμῃ 14
 προσπεσόντος δτι τὸ τέταρτον στρατόπεδον περιει-
 λημμένον ὑπὸ τῶν Βοίων πολιορκεῖται κατὰ κράτος,
 τὰ μὲν τῷ Ποπλίῳ προκεχειρισμένα στρατόπεδα
 30 κατὰ σπουδὴν ἐξαπέστελλον ἐπὶ τὴν τούτων βοή-
 θειαν, ἡγεμόνα συστήσαντες ἐξαπέλεκυν, ἄλλα δὲ

συνάγειν καὶ καταγράφειν ἐκ τῶν συμμάχων ἀντὶ παρήγγειλαν.

- 41 Τὰ μὲν οὖν κατὰ Κελτοὺς ἀπὸ τῆς ἀρχῆς ἕως εἰς τὴν Ἀννίβου παρουσίαν ἐν τούτοις ἦν καὶ τοιαύτην εἰλήφει διέξοδον, οἷαν ἐν τε τοῖς πρὸ τοῦ 3
2 καὶ νῦν διεληλύθαμεν. οἱ δὲ στρατηγοὶ τῶν Ῥωμαίων ἐτοιμασάμενοι τὰ πρὸς τὰς ἰδίας ἐπιβολάς, ἐξέπλεον ἐπὶ τὴν ὠραίαν ἐπὶ τὰς προκειμένας πράξεις, Πόπλιος μὲν οὖν εἰς Ἰβηρίαν ἐξήκοντα ναυσί, Τεβέριος δὲ Σεμπρώνιος εἰς Λιβύην ἑκατὸν ἐξή- 10
3 κοντα σκάφεσι πεντηρικοῖς. (οἷς) οὕτως καταπληκτικῶς ἐπεβάλετο πολεμεῖν καὶ τοιαύτας ἐποιεῖτο παρασκευὰς ἐν τῷ Λιλυβαίῳ, πάντας καὶ πανταχόθεν ἀθροίζων, ὡς εὐθέως ἐκ κατάπλου πολιορκήσων 4
4 αὐτὴν τὴν Καρχηδόνα. Πόπλιος δὲ κομισθεὶς παρὰ 15 τὴν Λιγυστινὴν ἦκε πεμπταῖος ἀπὸ Πισῶν εἰς τοὺς 5
5 κατὰ Μασσαλίαν τόπους, καὶ καθορμισθεὶς πρὸς τὸ πρῶτον στόμα τοῦ Ῥοδανοῦ, τὸ Μασσαλιωτικὸν 6
6 προσαγορευόμενον, ἀπεβίβαξε τὰς δυνάμεις, ἀκούων μὲν ὑπερβάλλειν ἤδη τὰ Πυρρηναῖα τὸν Ἀννίβαν 20
7 ὄρη, πεπεισμένος δ' ἔτι μακρὰν ἀπέχειν αὐτὸν διὰ τε τὰς δυσχωρίας τῶν τόπων καὶ διὰ τὸ πλῆθος 7
7 τῶν μεταξὺ κειμένων Κελτῶν. Ἀννίβας δὲ παρα- 220.
8 δόξως τοὺς μὲν χρήμασι πείσας τῶν Κελτῶν τοὺς δὲ βιασάμενος ἦκε μετὰ τῶν δυνάμεων, δεξιὸν 25
9 ἔχων τὸ Σαρδόνιον πέλαγος, ἐπὶ τὴν τοῦ Ῥοδανοῦ 214.
8 διάβασιν. ὁ δὲ Πόπλιος, διασαφηθέντος ἀντὶ παρεῖναι τοὺς ὑπεναντίους, τὰ μὲν ἀπιστῶν διὰ τὸ τάχος τῆς παρουσίας, τὰ δὲ βουλόμενος εἰδέναι τὴν ἀκρίβειαν, αὐτὸς μὲν ἀνελάμβανε τὰς δυνάμεις ἐκ 30
10 τοῦ πλοῦ καὶ διενοεῖτο μετὰ τῶν χιλιάρχων ποίοις

χρηστέον τῶν τόπων καὶ συμμικτέον τοῖς ὑπεναν-
 τίοις· τριακοσίους δὲ τῶν ἱππέων ἐξαπέστειλε τοὺς θ
 ἀνδρωδεστάτους, συστήσας μετ' αὐτῶν καθηγεμόνας
 ἅμα καὶ συναγωνιστὰς Κελτούς, οἱ παρὰ τοῖς Μασ-
 5 σαλιώταις ἐτύγγανον μισθοφοροῦντες.

Ἄννιβας δὲ προσμίξας τοῖς περὶ τὸν ποταμὸν 42
 τόποις εὐθέως ἐνεχείρει ποιεῖσθαι τὴν διάβασιν
 κατὰ τὴν ἀπλήν φύσιν, σχεδὸν ἡμερῶν τεττάρων
 ὁδὸν ἀπέχων στρατοπέδῳ τῆς θαλάττης. καὶ φιλο- 2
 10 ποιησάμενος παντὶ τρόπῳ τοὺς παροικοῦντας τὸν
 ποταμὸν ἐξηγόρασε παρ' αὐτῶν τὰ τε μονόξυλα
 πλοῖα πάντα καὶ τοὺς λέμβους, ὄντας ἱκανοὺς τῷ
 πλήθει διὰ τὸ ταῖς ἐκ τῆς θαλάττης ἐμπορίαις πολ-
 λοὺς χρῆσθαι τῶν παροικούντων τὸν Ῥοδανόν. ἔτι 3
 15 δὲ τὴν ἀρμόζουσαν ξυλείαν ἐξέλαβε πρὸς τὴν κατα-
 σκευὴν τῶν μονοξύλων· ἐξ ὧν ἐν δυσὶν ἡμέραις
 πλήθος ἀναρίθμητον ἐγένετο πορθμείων, ἐκάστου
 σπεύδοντος μὴ προσδεῖσθαι τοῦ πέλας, ἐν αὐτῷ δ'
 ἔχειν τὰς τῆς διαβάσεως ἐλπίδας. κατὰ δὲ τὸν και- 4
 20 ρὸν τοῦτον ἐν τῷ πέραν πλήθος ἠθροίσθη βαρβά-
 ρων χάριν τοῦ κωλύειν τὴν τῶν Καρχηδονίων διά-
 βασιν. εἰς οὓς ἀποβλέπων Ἄννιβας καὶ συλλογιζό- 5
 μενος ἐκ τῶν παρόντων ὡς οὔτε διαβαίνειν μετὰ
 βίας δυνατὸν εἶη τοσοῦτων πολεμίων ἐφειστώτων,
 25 οὔτ' ἐπιμένειν, μὴ πανταχόθεν προσδέξῃται τοὺς
 ὑπεναντίους, ἐπιγενομένης τῆς τρίτης νυκτὸς ἐξ- 6
 αποστέλλει μέρος τι τῆς δυνάμεως, συστήσας καθ-
 ηγεμόνας ἐγχωρίους, ἐπὶ δὲ πάντων Ἄννωνα τὸν
 Βοδμίλλκου τοῦ βασιλέως. οἱ ποιησάμενοι τὴν πο- 7
 230. 30 ρεῖαν ἀντίοι τῷ ρεύματι παρὰ τὸν ποταμὸν ἐπὶ
 διακόσια στάδια, παραγενόμενοι πρὸς τινα τόπον, 215.

ἐν ᾧ συνέβαινε περὶ τι χωρίον νησίζου περισχίζε-
 8 σθαι τὸν ποταμόν, ἐνταῦθα κατέμειναν. ἐκ δὲ τῆς
 παρακειμένης ὕλης τὰ μὲν συμπηγνύντες τῶν ξύλων
 τὰ δὲ συνδεσμεύοντες ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ πολλὰς ἤρ-
 μοσαν σχεδίας, ἀρκούσας τῇ χρεΐα πρὸς τὸ παρὸν·
 5 ἐφ' αἷς διεκομίσθησαν ἀσφαλῶς οὐδενὸς κωλύοντος.
 9 καταλαβόμενοι δὲ τόπον ἐχυρὸν ἐκείνην μὲν τὴν
 ἡμέραν ἔμειναν ἀναπαύοντες σφᾶς ἐκ τῆς προγε-
 γενημένης κακοπαθείας, ἅμα δὲ παρασκευαζόμενοι
 πρὸς τὴν ἐπιούσαν χρεΐαν κατὰ τὸ συντεταγμένον. 10
 10 καὶ μὴν Ἀννίβας τὸ παραπλήσιον ἐποίησε περὶ τὰς
 11 μεθ' ἑαυτοῦ καταλειφθείσας δυνάμεις. μάλιστα δ'
 αὐτῷ παρεΐχε δυσχρηστίαν ἢ τῶν ἐλεφάντων διά-
 βασις· οὗτοι δ' ἦσαν ἑπτὰ καὶ τριάκοντα τὸν ἀρι-
 θμόν. 15

43 Οὐ μὴν ἀλλ' ἐπιγενομένης τῆς πέμπτης νυκτὸς
 οἱ μὲν προδιαβάντες ἐκ τοῦ πέραν ὑπὸ τὴν ἐωθι-
 νὴν προῆγον παρ' αὐτὸν τὸν ποταμόν ἐπὶ τοὺς
 2 ἀντίπερα βαρβάρους, ὁ δ' Ἀννίβας ἐτοίμους ἔχων
 τοὺς στρατιώτας ἐπέειχε τῇ διαβάσει, τοὺς μὲν λέμ- 20
 βους πεπληρωκῶς τῶν πελτοφόρων ἵππέων, τὰ δὲ
 3 μονόξυλα τῶν εὐκίνητοτάτων πεζῶν. εἶχον δὲ τὴν
 μὲν ἐξ ὑπερδεξίου καὶ παρὰ τὸ θεῦμα τάξιν οἱ λέμ-
 βοι, τὴν δ' ὑπὸ τούτους τὰ λεπτὰ τῶν πορθμείων,
 ἵνα τὸ πολὺ τῆς τοῦ θεύματος βίας ἀποδεχομένων 25
 τῶν λέμβων ἀσφαλεστέρα γίνοιτο τοῖς μονοξύλοις
 4 ἢ παρακομιδῇ διὰ τοῦ πόρου. κατὰ δὲ τὰς πρύμνας
 τῶν λέμβων ἐφέλκειν διανοοῦντο τοὺς ἵππους νέον-
 τας, τρεῖς ἅμα καὶ τέτταρας τοῖς ἀγωγεῦσιν ἐνὸς
 ἀνδρὸς ἐξ ἑκατέρου τοῦ μέρους τῆς πρύμνης οἰακί- 30
 ζοντος, ὥστε πλήθος ἱκανὸν ἵππων συνδιακομίζε-

σθαι κατὰ τὴν πρώτην εὐθείως διάβασιν. οἱ δὲ 5
 βάρβαροι θεωροῦντες τὴν ἐπιβολὴν τῶν ὑπευαν-
 τίων ἀτάκτως ἐκ τοῦ χάρακος ἐξεχέοντο καὶ σπο-
 ράδην, πεπεισμένοι κωλύειν εὐχερῶς τὴν ἀπόβασιν
 231. τῶν Καρχηδονίων. Ἄννιβας δ' ἅμα τῷ συνιδεῖν 6
 ἐν τῷ πέραν ἐγγίζοντας ἤδη τοὺς παρ' αὐτοῦ στρα-
 τιώτας, σημηνάντων ἐκείνων τὴν παρουσίαν τῷ 216.
 καπνῷ κατὰ τὸ συντεταγμένον, ἐμβαίνειν ἅπασιν
 ἅμα παρήγγελλε καὶ βιάζεσθαι πρὸς τὸ ῥεῦμα τοῖς
 10 ἐπὶ τῶν πορθμείων τεταγμένοις. ταχὺ δὲ τούτου ἔ-
 γενομένου, καὶ τῶν ἐν τοῖς πλοίοις ἀμιλλωμένων
 μὲν πρὸς ἀλλήλους μετὰ κραυγῆς, διαγωνιζομένων
 δὲ πρὸς τὴν τοῦ ποταμοῦ βίαν, τῶν δὲ στρατοπέ- 8
 δων ἀμφοτέρων ἐξ ἑκατέρου τοῦ μέρους παρὰ τὰ
 15 χεῖλη τοῦ ποταμοῦ παρεστῶτων, καὶ τῶν μὲν ἰδίων
 συναγωνιῶντων καὶ παρακολουθούντων μετὰ κραυ-
 γῆς, τῶν δὲ κατὰ πρόσωπον βαρβάρων παιανίζόν-
 των καὶ προκαλουμένων τὸν κίνδυνον, ἦν τὸ γινό-
 μενον ἐκπληκτικὸν καὶ παραστατικὸν ἀγωνίας. ἐν 9
 20 ᾧ καιρῷ τῶν βαρβάρων ἀπολελοιπότων τὰς σκηναὶς
 ἐπιπεσόντες ἅφνω καὶ παραδόξως οἱ πέραν Καρχη-
 δόνιοι, τινὲς μὲν αὐτῶν ἐνεπίμπρασαν τὴν στρατο-
 πεδείαν, οἱ δὲ πλείους ὄρμησαν ἐπὶ τοὺς τὴν διά-
 βασιν τηροῦντας. οἱ δὲ βάρβαροι, παραλόγου τοῦ 10
 25 πράγματος φανέντος αὐτοῖς, οἱ μὲν ἐπὶ τὰς σκηναὶς
 ἐφέροντο βοηθήσοντες, οἱ δ' ἠμύνοντο καὶ διεμά-
 χοντο πρὸς τοὺς ἐπιτιθεμένους. Ἄννιβας δέ, κατὰ 11
 τὴν πρόθεσιν αὐτῷ συντρεχόντων τῶν πραγμάτων,
 εὐθείως τοὺς πρώτους ἀποβαίνοντας συνίστα καὶ
 20 παρεκάλει καὶ συνεπλέκετο τοῖς βαρβάροις. οἱ δὲ 12
 Κελτοὶ καὶ διὰ τὴν ἀταξίαν καὶ διὰ τὸ παράδοξον

τοῦ συμβάλοντος ταχέως τραπέντες ὤρμησαν πρὸς φυγὴν.

- 44 Ὁ δὲ στρατηγὸς τῶν Καρχηδονίων ἄμα τῆς τε διαβάσεως καὶ τῶν ὑπεναντίων κειρατηκῶς παραυτίκα μὲν ἐγένετο πρὸς τῆ παρακομιδῇ τῶν πέραν 5 ἀπολειπομένων ἀνδρῶν, πάσας δ' ἐν βραχεί χρόνῳ διαπεραιώσας τὰς δυνάμεις ἐκείνην μὲν τὴν νύκτα 3 παρ' αὐτὸν τὸν ποταμὸν κατεστρατοπέδευσεν, τῇ δ' ἐπαύριον ἀκούων τὸν τῶν Ῥωμαίων στόλον περὶ τὰ στόματα τοῦ ποταμοῦ καθωρμίσθαι, προχειρισά- 10 μενος πεντακοσίους τῶν Νομαδικῶν ἱππέων ἕξαπ- 232. ἔστειλε κατασκεφεμένους ποῦ καὶ πόσοι τυγχάνου- 4 σιν ὄντες καὶ τί πράττουσιν οἱ πολέμιοι. κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν καιρὸν καὶ πρὸς τὴν τῶν ἐλεφάντων διά- 5 βασιν προεχειρίσατο τοὺς ἐπιτηδείους. αὐτὸς δὲ 217. συναγαγὼν τὰς δυνάμεις εἰσήγαγε τοὺς βασιλίσκους τοὺς περὶ Μάγιλον — οὗτοι γὰρ ἤκον πρὸς αὐτὸν ἐκ τῶν περὶ τὸν Πάδον πεδίων — καὶ δι' ἑρμηνέως τὰ 6 δεδογμένα παρ' αὐτῶν διεσάφει τοῖς ὄχλοις. ἦν δὲ τῶν λεγομένων ἰσχυρότατα πρὸς θάρσος τῶν πολ- 20 λῶν πρῶτον μὲν ἢ τῆς παρουσίας ἐνάργεια τῶν ἐπισπωμένων καὶ κοινωνήσειν ἐπαγγελλομένων τοῦ 7 πρὸς Ῥωμαίους πολέμου, δεύτερον δὲ τὸ τῆς ἐπαγγελίας αὐτῶν ἀξιόπιστον, ὅτι καθηγήσονται διὰ τόπων τοιούτων δι' ὧν οὐδενὸς ἐπιδεόμενοι τῶν 25 ἀναγκαίων συντόμως ἄμα καὶ μετ' ἀσφαλείας ποι- 8 ἦσονται τὴν εἰς Ἰταλίαν πορείαν, πρὸς δὲ τούτοις ἢ τῆς χώρας γενναιότης, εἰς ἣν ἀφίξονται, καὶ τὸ μέγεθος, ἔτι δὲ τῶν ἀνδρῶν ἢ προθυμία, μεθ' ὧν μέλλουσι ποιείσθαι τοὺς ἀγῶνας πρὸς τὰς τῶν Ῥω- 20 9 μαίων δυνάμεις. οἱ μὲν οὖν Κελτοὶ τοιαῦτα δια-

λεχθέντες ἀνεχώρησαν. μετὰ δὲ τούτους εἰσελθόντων 10
 αὐτὸς πρῶτον μὲν τῶν προγεγενημένων πράξεων
 ἀνέμνησε τοὺς ὄχλους· ἐν αἷς ἔφη πολλοῖς αὐτοὺς
 καὶ παραβόλοις ἔργοις καὶ κινδύνοις ἐπικεχειρηκό-
 5 τας ἐν οὐδενὶ διεσφάλλθαι, κατακολουθήσαντας τῇ
 ῥαυτοῦ γνώμῃ καὶ συμβουλίᾳ. τούτοις δ' ἐξῆς εὐ- 11
 θαρσεῖς εἶναι παρεκάλει, θεωροῦντας διότι τὸ μέ-
 γιστον ἦνυσται τῶν ἔργων, ἐπειδὴ τῆς τε τοῦ πο-
 ταμοῦ διαβάσεως κενρατήμασι τῆς τε τῶν συμμάχων
 10 εὐνοίας καὶ προθυμίας αὐτόπται γέγονασι. διόπερ 12
 ᾤετο δεῖν περὶ μὲν τῶν κατὰ μέρος ῥαθυμεῖν, ὡς
 αὐτῶ μελόντων, πειθαρχοῦντας δὲ τοῖς παραγγέλ-
 μασιν ἀνδρας ἀγαθοὺς γίνεσθαι καὶ τῶν προγεγο-
 νότων ἔργων ἀξιόους. τοῦ δὲ πλήθους ἐπισημαιο- 13
 15 μένου καὶ μεγάλην ὀρμὴν καὶ προθυμίαν ἐμφαίνον-
 τος, ἐπαινέσας αὐτοὺς καὶ τοῖς θεοῖς ὑπὲρ ἀπάντων
 233. εὐξάμενος διαφῆκε, παραγγείλας θεραπεύειν σφᾶς
 καὶ παρασκευάζεσθαι μετὰ σπουδῆς, ὡς εἰς τὴν αὐ-
 ριον ἀναξυγῆς ἐσομένης.

20 Ἀνθείσης δὲ τῆς ἐκκλησίας ἤκον τῶν Νομάδων 45
 οἱ προαποσταλέντες ἐπὶ τὴν κατασκοπήν, τοὺς μὲν
 πλείστους αὐτῶν ἀπολωλεκότες, οἱ δὲ λοιποὶ προ-
 τροπάδην πεφευγότες. συμπεσόντες γὰρ οὐ μακρὰν 2 218.
 ἀπὸ τῆς ἰδίας στρατοπεδείας τοῖς τῶν Ῥωμαίων
 25 ἰππεῦσι τοῖς ἐπὶ τὴν αὐτὴν χρεῖαν ἔξαπεσταλμένοις
 ὑπὸ τοῦ Ποπλίου τοιαύτην ἐποιήσαντο φιλοτιμίαν
 ἀμφοτέροι κατὰ τὴν συμπλοκὴν ὥστε τῶν Ῥωμαίων
 καὶ Κελτῶν εἰς ἑκατὸν ἰππεῖς καὶ τετταράκοντα δια-
 φθαρῆναι, τῶν δὲ Νομάδων ὑπὲρ τοὺς διακοσίους.
 30 γενομένων δὲ τούτων οἱ Ῥωμαῖοι συνεγγίσαντες 3
 κατὰ τὸ δίωγμα τῶ τῶν Καρχηδονίων χάρακι καὶ

κατοπτεύσαντες αὐθις ἐξ ὑποστροφῆς ἠπείγοντο, διασαφήσοντες τῷ στρατηγῷ τὴν παρουσίαν τῶν πολεμίων· ἀφικόμενοι δ' εἰς τὴν παρεμβολὴν ἀνήγγειλαν. Πόπλιος δὲ παραντίκα τὴν ἀποσκευὴν ἀναθέμενος ἐπὶ τὰς ναῦς ἀνέβηκε παντὶ τῷ στρατεύματι καὶ προῆγε παρὰ τὸν ποταμόν, σπεύδων συμμῆξαι τοῖς ὑπεναντίοις.

Ἄννιβας δὲ τῇ κατὰ πόδας ἡμέρᾳ τῆς ἐκκλησίας ἄμα τῷ φωτὶ τοὺς μὲν ἵππεις προέθετο πάντας ὡς πρὸς θάλατταν, ἐφεδρείας ἔχοντας τάξιν, τὴν δὲ τῶν πεζῶν ἐκίνει δύναμιν ἐκ τοῦ χάρακος εἰς πορείαν. αὐτὸς δὲ τοὺς ἐλέφαντας ἐξεδέχετο καὶ τοὺς ἄμα τούτοις ἀπολελειμμένους ἄνδρας. ἐγένετο δ' ἡ διακομιδὴ τῶν θηρίων τοιαύτη τις. πῆξαντες σχεδίας καὶ πλείους ἀραρότως, τούτων δύο πρὸς ἀλλήλας ζεύξαντες βιαίως ἤρρισαν ἀμφοτέρας εἰς τὴν γῆν κατὰ τὴν ἐμβασιν τοῦ ποταμοῦ, πλάτος ἐχούσας τὸ συναμφοτέρον ὡς πεντήκοντα πόδας. ταύταις δὲ συζευγνύντες ἄλλας ἐκ τῶν ἐκτὸς προσήρμοζον, προτείνοντες τὴν κατασκευὴν τοῦ ζεύγματος εἰς τὸν πόρον. τὴν δ' ἀπὸ τοῦ ρεύματος πλευρὰν ἠσφαλίζοντο τοῖς ἐκ τῆς γῆς ἐπιγύοις, εἰς τὰ περὶ τὸ χεῖλος πεφυκότα τῶν δένδρων ἐνάπτοντες, πρὸς τὸ συμμένειν καὶ μὴ παρωθεῖσθαι τὸ ὄλον ἔργον κατὰ τοῦ ποταμοῦ. ποιήσαντες δὲ πρὸς δύο πλέθρα τῷ μήκει τὸ πᾶν ζεύγμα τῆς προβολῆς, μετὰ ταῦτα δύο πεπηγυίας σχεδίας διαφερόντως [τὰς μεγίστας] προσέβαλον ταῖς ἐσχάταις, πρὸς αὐτὰς μὲν βιαίως δεδεμένας, πρὸς δὲ τὰς ἄλλας οὕτως ὥστ' εὐδιακόπους αὐτῶν εἶναι τοὺς δεσμούς. 219.

ἑρῦματα δὲ καὶ πλείω ταύταις ἐνήψαν, οἷς ἐμελλον

οἱ λέμβοι ἤνυμουλκοῦντες οὐκ ἔάσειν φέρεσθαι κατὰ ποταμοῦ, βία δὲ πρὸς τὸν ῥοῦν κατέχοντες παρακομιεῖν καὶ περαιώσειν ἐπὶ τούτων τὰ θηρία. μετὰ δὲ ταῦτα χοῦν ἔφερον ἐπὶ πάσας πολύν, ἕως ἐπι-
 5 βάλλοντες ἔξωμοίωσαν, ὁμαλήν καὶ σύγχρουν ποι-
 οῦντες τῇ διὰ τῆς χέρσου φερούσῃ πρὸς τὴν διά-
 βασιν ὁδῶ. τῶν δὲ θηρίων εἰθισμένων τοῖς Ἴνδοις ἕ-
 μέχρι μὲν πρὸς τὸ ὑγρὸν αἰεὶ πειθαρχεῖν, εἰς δὲ τὸ
 ὕδωρ ἐμβαίνειν οὐδαμῶς ἔτι τολμώντων, ἤγον διὰ
 10 τοῦ χώματος δύο προθέμενοι θηλείας, πειθαρχούν-
 των ἀνταῖς τῶν θηρίων. ἐπεὶ δ' ἐπὶ τὰς τελευ-
 8 ταίας ἐπέστησαν σχεδίας, διακόψαντες τοὺς δεσμούς,
 οἷς προσήρτηντο πρὸς τὰς ἄλλας, καὶ τοῖς λέμβοις
 ἐπισπασάμενοι τὰ ῥύματα ταχέως ἀπέσπασαν ἀπὸ
 15 τοῦ χώματος τὰ τε θηρία καὶ τὰς ὑπ' αὐτοῖς σχε-
 δίας. εὖ γενομένον διαταραχθέντα τὰ ζῶα κατὰ
 9 μὲν τὰς ἀρχὰς ἐστρέφετο καὶ κατὰ πάντα τόπον
 ὄρμα· περιεχόμενα δὲ πανταχόθεν ὑπὸ τοῦ ρεύμα-
 τος ἀπεδειλία καὶ μένειν ἠναγκάζετο κατὰ χώραν.
 20 καὶ τοιοῦτῳ δὴ τρόπῳ προσαρμοζομένων αἰεὶ σχε-
 10 διῶν θυεῖν, τὰ πλεῖστα τῶν θηρίων ἐπὶ τούτων
 διεκομίσθη, τινὰ δὲ κατὰ μέσον τὸν πόρον ἀπέρ-
 11 ρισεν εἰς τὸν ποταμὸν αὐτὰ διὰ τὸν φόβον· ὧν
 τοὺς μὲν Ἴνδοὺς ἀπολέσθαι συνέβη πάντας, τοὺς
 25 δ' ἐλέφαντας διασωθῆναι. διὰ γὰρ τὴν δύναμιν
 12 καὶ τὸ μέγεθος τῶν προβοσκίδων ἐξαίροντες ταύτας
 ὑπὲρ τὸ ὑγρὸν καὶ διαπνέοντες, ἕμα δ' ἐκφυσῶντες
 235. πᾶν τὸ παρεμπύπτον ἀντέσχον, τὸ πολὺ καθ' ὕδα-
 τος ὄρθοι ποιούμενοι τὴν πορείαν.
 30 Περαιωθέντων δὲ τῶν θηρίων, ἀναλαβὼν Ἄν-
 47 νίβας τοὺς ἐλέφαντας καὶ τοὺς ἵππους προῆγε τού-

τοις ἀπουραγῶν παρὰ τὸν ποταμὸν ἀπὸ θαλάττης
 ὡς ἐπὶ τὴν ἕω, ποιούμενος τὴν πορείαν ὡς εἰς τὴν
 2 μεσόγαιον τῆς Εὐρώπης. ὁ δὲ Ῥοδανὸς ἔχει τὰς
 μὲν πηγὰς ὑπὲρ τὸν Ἀδριατικὸν μυχὸν πρὸς τὴν
 ἐσπέραν νενούσας, ἐν τοῖς ἀποκλίνουσι μέρεσι τῶν 5
 Ἄλπεων ὡς πρὸς τὰς ἄρκτους, θεῖ δὲ πρὸς [τὰς] 220.
 δύοσις χειμερινὰς, ἐκβάλλει δ' εἰς τὸ Σαρδῶν πέ-
 3 λαγος. φέρεται δ' ἐπὶ πολὺ δι' αὐλῶνος, οὗ πρὸς
 μὲν τὰς ἄρκτους Ἄρδυες Κελτοὶ κατοικοῦσι, τὴν δ'
 ἀπὸ μεσημβρίας αὐτοῦ πλευρὰν ὀρίζουσι πᾶσαν (αἰ) 10
 πρὸς ἄρκτον κεκλιμέναί τῶν Ἄλπεων παρῶραιαι.
 4 τὰ δὲ πεδία τὰ περὶ τὸν Πάδον, ὑπὲρ ὧν ἡμῖν
 εἴρηται διὰ πλειόνων, ἀπὸ τοῦ κατὰ τὸν Ῥοδανὸν
 αὐλῶνος διαξενγνύουσιν αἱ τῶν προειρημένων ὄρων
 ἀκρῶραιαι, λαμβάνουσαι τὴν ἀρχὴν ἀπὸ Μασσαλίας 15
 5 ἕως ἐπὶ τὸν τοῦ παντὸς Ἀδρίου μυχόν· ἃς τόθ'
 ὑπεράρας Ἄννίβας ἀπὸ τῶν κατὰ τὸν Ῥοδανὸν τό-
 πων ἐνέβαλεν εἰς Ἰταλίαν.
 6 Ἐνιοὶ δὲ τῶν γεγραφότων περὶ τῆς ὑπερβολῆς
 ταύτης, βουλόμενοι τοὺς ἀναγινώσκοντας ἐκπλήτ- 20.
 τειν τῇ περὶ τῶν προειρημένων τόπων παραδοξο-
 λογία, λανθάνουσιν ἐμπύπτοντες εἰς δύο τὰ πάσης
 ἱστορίας ἀλλοτριώτατα· καὶ γὰρ ψευδολογεῖν καὶ
 7 μαχόμενα γράφειν αὐτοῖς ἀναγκάζονται. ἅμα μὲν
 γὰρ τὸν Ἄννίβαν ἀμίμητόν τινα παρεισάγοντες 25.
 στρατηγὸν καὶ τόλμη καὶ προνοίᾳ τοῦτον ὁμολο-
 8 γουμένως ἀποδεικνύουσιν ἡμῖν ἀλογιστότατον, ἅμα
 δὲ καταστροφὴν οὐ δυνάμενοι λαμβάνειν οὐδ' ἐξ-
 οδὸν τοῦ ψεύδους θεοῦ καὶ θεῶν παῖδας εἰς πραγ-
 236. 9 ματικὴν ἱστορίαν παρεισάγουσιν. ὑποθέμενοι γὰρ 30
 τὰς ἐρυμνότητας καὶ τραχύτητας τῶν Ἄλπεινῶν

ὄρων τοιαύτας ὥστε μὴ οἶον ἵππους καὶ στρατό-
 πεδα, σὺν δὲ τούτοις ἐλέφαντας, ἀλλὰ μηδὲ πεζοὺς
 εὐζώνους εὐχερῶς ἂν διελθεῖν, ὁμοίως δὲ καὶ τὴν
 ἔρημον τοιαύτην τινὰ περὶ τοὺς τόπους ὑπογρά-
 5 ψαντες ἡμῖν ὥστ', εἰ μὴ θεὸς ἢ τις ἥρως ἀπαντή-
 σας τοῖς περὶ τὸν Ἀννίβαν ὑπέδειξε τὰς ὁδοὺς,
 ἐξαπορήσαντας ἂν καταφθαρεῖναι πάντας, ὁμολογου-
 μένως ἐκ τούτων εἰς ἑκάτερον τῶν προειρημένων
 ἀμαρτημάτων ἐμπίπτουσι. πρῶτον μὲν γὰρ ἂν τίς 48
 10 φανεῖη στρατηγὸς ἀλογιστότερος Ἀννίβου, τίς καὶ
 σκαιότερος ἡγεμῶν, ὃς τοσοῦτων ἡγούμενος δυνά- 2
 μων καὶ τὰς μεγίστας ἐλπίδας ἔχων ἐν τούτοις 221.
 τοῦ κατορθώσειν τοῖς ὅλοις, οὔτε τὰς ὁδοὺς οὔτε
 τόπους, ὡς οὗτοί φασι, οὔτε ποῦ πορεύεται τὸ
 15 παράπαν οὔτε πρὸς τίνας ἐγίνωσκε, τὸ δὲ πέρασ, 3
 οὐδ' εἰ καθόλου [τοῦναντίον] δυνατοῖς ἐπιβάλλεται
 πράγμασιν; ἀλλ' ὅπερ οἱ τοῖς ὅλοις ἐπταικότες καὶ 4
 κατὰ πάντα τρόπον ἐξαποροῦντες οὐχ ὑπομένουσιν,
 ὥστ' εἰς ἀπρονοήτους καθιέναι τόπους μετὰ δυνά-
 20 μως, τοῦτο περιτιθέασιν οἱ συγγραφεῖς Ἀννίβα τῶ
 τὰς μεγίστας ἐλπίδας ἀνεραίους ἔχοντι περὶ τῶν
 καθ' αὐτὸν πραγμάτων. ὁμοίως δὲ καὶ τὰ περὶ 5
 τῆς ἔρημίας, ἔτι δ' ἐρυμνότητος καὶ δυσχωρίας τῶν
 τόπων ἐκδηλον ποιεῖ τὸ ψεῦδος αὐτῶν. οὐχ ἴστο- 6
 25 ρήσαντες γὰρ ὅτι συμβαίνει τοὺς Κελτοὺς τοὺς παρὰ
 τὸν Ῥοδανὸν ποταμὸν οἰκοῦντας οὐχ ἄπαξ οὐδὲ δις
 πρὸ τῆς Ἀννίβου παρουσίας, οὐδὲ μὴν πάλαι προσ-
 φάτως δέ, μεγάλους στρατοπέδοις ὑπερβάντας τὰς
 Ἄλκεις παρατιτάχθαι μὲν Ῥωμαίοις, συνηγωνίσθαι
 30 δὲ Κελτοῖς τοῖς τὰ περὶ τὸν Πάδον πεδία κατοι-
 κοῦσι, καθάπερ ἡμεῖς ἐν τοῖς πρὸ τούτων ἐδηλώ-

7 σαμεν, πρὸς δὲ τούτοις οὐκ εἰδότες ὅτι πλείστον
 237. ἀνθρώπων φύλον κατ' αὐτὰς οἰκεῖν συμβαίνει τὰς
 "Ἄλπεις, ἀλλ' ἀγνοοῦντες ἕκαστα τῶν εἰρημένων
 ἥρω τινα φασιν ἐπιφανέστατα συνυποδείξαι τὰς ὁδοὺς
 8 αὐτοῖς. ἐξ ὧν εἰκότως ἐμπίπτουσιν εἰς τὸ παρα- 5
 πλήσιον τοῖς τραγωδιογράφοις. καὶ γὰρ ἐκείνοις
 πᾶσιν αἱ καταστροφῆς τῶν δραμάτων προσδέονται
 θεοῦ καὶ μηχανῆς διὰ τὸ τὰς πρώτας ὑποθέσεις
 9 ψευδεῖς καὶ παραλόγους λαμβάνειν, τοὺς τε συγγρα-
 φέας ἀνάγκη τὸ παραπλήσιον πάσχειν καὶ ποιεῖν 10
 ἥρωάς τε καὶ θεοὺς ἐπιφαινομένους, ἐπειδὴν τὰς
 ἀρχὰς ἀπιθάνους καὶ ψευδεῖς ὑποστήσονται. πῶς
 γὰρ οἷόν τε παραλόγοις ἀρχαῖς εὐλογον ἐπιθεῖναι
 10 τέλος; Ἄννιβας γε μὴν οὐχ ὡς οὗτοι γράφουσιν,
 λίαν δὲ περὶ ταῦτα πραγματικῶς ἐχρήτο ταῖς ἐπι- 15
 11 βολαῖς. καὶ γὰρ τὴν τῆς χώρας ἀρετὴν, εἰς ἣν
 ἐπεβάλετο καθιέναι, καὶ τὴν τῶν ὄχλων ἀλλοτριό-
 τητα πρὸς Ῥωμαίους ἐξητάκει σαφῶς, εἰς τε τὰς 222.
 μεταξὺ δυσχωρίας ὁδηγοῖς καὶ καθηγεμόσιν ἐγγω-
 ρίοις ἐχρήτο τοῖς τῶν αὐτῶν ἐλπίδων μέλλουσι 20
 12 κοινωνεῖν. ἡμεῖς δὲ περὶ τούτων εὐθαρσῶς ἀπο-
 φαινόμεθα διὰ τὸ περὶ τῶν πράξεων παρ' αὐτῶν
 ἱστορηκέναι τῶν παρατετευχότων τοῖς καιροῖς, τοὺς
 δὲ τόπους καταπτυνκέναι καὶ τῇ διὰ τῶν Ἄλπειων
 αὐτοῖ κεχρησθαι πορείᾳ γνώσεως ἕνεκα καὶ θείας. 25
 49 Οὐ μὴν ἀλλὰ Πόπλιος μὲν ὁ τῶν Ῥωμαίων
 στρατηγὸς ἡμέραις ὕστερον τρισὶ τῆς ἀναξυγῆς τῆς
 τῶν Καρχηδονίων παραγενομένου ἐπὶ τὴν τοῦ πο-
 ταμοῦ διάβασιν καὶ καταλαβὼν ὠρμηκότας τοὺς
 ὑπεναντίους ἐξενίσθη μὲν ὡς ἐνδέχεται μάλιστα, 30
 2 πεπεισμένος οὐδέποτε ἂν αὐτοὺς τολμῆσαι τῆδε

ποιήσασθαι τὴν εἰς Ἰταλίαν πορείαν διὰ τὸ πλῆ-
 θος καὶ τὴν ἀθεσίαν τῶν κατοικούντων τοὺς τό-
 πους βαρβάρων. θεωρῶν δὲ τετολμηκότας αὐτοὺς 3
 ἐπὶ τὰς ναῦς ἠπειύετο καὶ παραγευόμενος ἐνεβίβαξε
 238. τὰς δυνάμεις. καὶ τὸν μὲν ἀδελφὸν ἐξέπεμπεν ἐπὶ 4
 τὰς ἐν Ἰβηρίᾳ πράξεις, αὐτὸς δὲ πάλιν ὑποστρέψας
 εἰς Ἰταλίαν ἐποιεῖτο τὸν πλοῦν, σπεύδων κατατα-
 χῆσαι τοὺς ὑπεναντίους διὰ Τυρρηνίας πρὸς τὴν
 τῶν Ἄλπειων ὑπερβολήν. Ἀννίβας δὲ ποιησάμενος 5
 10 ἐξῆς ἐπὶ τέτταρας ἡμέρας τὴν πορείαν ἀπὸ τῆς δια-
 βάσεως ἦκε πρὸς τὴν καλουμένην Νῆσον, χώραν
 πολύοχλον καὶ σιτοφόρον, ἔχουσαν δὲ τὴν προσ-
 ηγορίαν ἀπ' αὐτοῦ τοῦ συμπτώματος. ἦ μὲν γὰρ ὁ 6
 Ῥοδανός, ἦ δ' Ἰσάρας προσαγορευόμενος, ῥέοντες
 15 παρ' ἑκατέραν τὴν πλευρὰν, ἀποκορυφοῦσιν αὐτῆς
 τὸ σχῆμα κατὰ τὴν πρὸς ἀλλήλους σύμπτωσιν. ἔστι 7
 δὲ παραπλησία τῷ μεγέθει καὶ τῷ σχήματι τῷ κατ'
 Αἴγυπτον καλουμένῳ Δέλτα, πλήν ἐκείνου μὲν θά-
 λαττα τὴν μίαν πλευρὰν καὶ τὰς τῶν ποταμῶν ῥύ-
 20 σεις ἐπιξενύγνυσι, ταύτης δ' ὄρη δυσπρόσοδα καὶ
 δυσέμβολα καὶ σχεδὸν ὡς εἰπεῖν ἀπρόσιτα. πρὸς 8
 ἦν ἀφικόμενος καὶ καταλαβὼν ἐν αὐτῇ δύο ἀδελ-
 φοὺς ὑπὲρ τῆς βασιλείας στασιάζοντας καὶ μετὰ
 στρατοπέδων ἀντικαθημένους ἀλλήλοις, ἐπισπωμέ- 9
 25 νου τοῦ πρεσβυτέρου καὶ παρακαλοῦντος εἰς τὸ 223.
 συμπρᾶξαι καὶ συμπεριποιῆσαι τὴν ἀρχὴν αὐτῷ, * * *
 ὑπήκουσε, προδήλου σχεδὸν ὑπαρχούσης τῆς πρὸς
 τὸ παρὸν ἔσομένης αὐτῷ χρείας. διὸ καὶ συνεπι- 10
 θέμενος καὶ συνεκβαλὼν τὸν ἕτερον πολλῆς ἐπικου-
 30 ρίας ἔτυχε παρὰ τοῦ κρατήσαντος· οὐ γὰρ μόνον 11
 σίτῳ καὶ τοῖς ἄλλοις ἐπιτηδεῖσι ἀφθόνως ἐχορή-

γησε τὸ στρατόπεδον, ἀλλὰ καὶ τῶν ὄπλων τὰ πα-
 λαιὰ καὶ τὰ πεπονηκότα πάντα διαλλάξας ἐκαινο-
 12 ποιήσε πᾶσαν τὴν δύναμιν εὐκαίρως, ἔτι δὲ τοὺς
 πλείστους ἐσθῆτι καὶ πρὸς τούτοις ὑποδέσει κοσμή-
 σας μεγάλην εὐχρηστίαν παρέσχετο πρὸς τὰς τῶν 5
 13 ὄρων ὑπερβολάς. τὸ δὲ μέγιστον, εὐλαβῶς διακει-
 μένοις πρὸς τὴν διὰ τῶν Ἀλλοβρίγων καλουμένων
 Γαλατῶν πορείαν ἀπουραγήσας μετὰ τῆς σφετέρας
 239. δυνάμεως ἀσφαλῆ παρεσκεύασε τὴν δίοδον αὐτοῖς,
 ἕως ἤγγισαν τῇ τῶν Ἀλπειων ὑπερβολῇ. 10
 50 Ἀννίβας δ' ἐν ἡμέραις δέκα πορευθεὶς παρὰ τὸν
 ποταμὸν εἰς ὀκτακοσίους σταδίους ἤρξατο τῆς πρὸς
 τὰς Ἀλπεὶς ἀναβολῆς, καὶ συνέβη μεγίστοις αὐτὸν
 2 περιπεσεῖν κινδύνοις. ἕως μὲν γὰρ ἐν τοῖς ἐπιπέ-
 δοις ἦσαν, ἀπείχοντο πάντες αὐτῶν οἱ κατὰ μέρος 15
 ἡγεμόνες τῶν Ἀλλοβρίγων, τὰ μὲν τοὺς ἱππεῖς
 δεδιότες, τὰ δὲ τοὺς παραπέμποντας βαρβάρους·
 3 ἐπειδὴ δ' ἐκεῖνοι μὲν εἰς τὴν οἰκείαν ἀπηλλάγησαν,
 οἱ δὲ περὶ τὸν Ἀννίβαν ἤρξαντο προάγειν εἰς τὰς
 δυσχωρίας, τότε συναθροίσαντες οἱ τῶν Ἀλλοβρί- 20
 γων ἡγεμόνες ἱκανὸν τι πλῆθος προκατελάβοντο
 τοὺς εὐκαίρους τόπους, δι' ὧν ἔδει τοὺς περὶ τὸν
 4 Ἀννίβαν κατ' ἀνάγκην ποιεῖσθαι τὴν ἀναβολήν. εἰ
 μὲν οὖν ἐκρουψαν τὴν ἐπίνοιαν, ὀλοσχερῶς ἂν δι-
 ἐφθειραν τὸ στράτευμα τῶν Καρχηδονίων· νῦν δὲ 25
 καταφανεῖς γενόμενοι μεγάλα μὲν καὶ τοὺς περὶ
 5 Ἀννίβαν ἐβλαψαν, οὐκ ἐλάττω δ' ἑαυτούς. γνοὺς
 γὰρ ὁ στρατηγὸς τῶν Καρχηδονίων ὅτι προκατέχου-
 σιν οἱ βάρβαροι τοὺς εὐκαίρους τόπους, αὐτὸς μὲν
 καταστρατοπεδεύσας πρὸς ταῖς ὑπερβολαῖς ἐπέμενε, 224.
 6 προέπεμψε δὲ τινὰς τῶν καθηγουμένων αὐτοῖς Γα-

λατῶν χάριν τοῦ κατασκέψασθαι τὴν τῶν ὑπεναν-
 τίων ἐπίνοιαν καὶ τὴν ὅλην ὑπόθεσιν. ὣν πραξάν-
 των τὸ συνταχθέν, ἐπιγνοὺς ὁ στρατηγὸς ὅτι τὰς
 μὲν ἡμέρας ἐπιμελῶς παρεντακτοῦσι καὶ τηροῦσι
 4 τοὺς τόπους οἱ πολέμιοι, τὰς δὲ νύκτας εἰς τινα
 παρακειμένην πόλιν ἀπαλλάττονται, πρὸς ταύτην
 τὴν ὑπόθεσιν ἀρμοζόμενος συνεστήσατο προᾶξιν
 τοιαύτην. ἀναλαβὼν τὴν δύναμιν προῆγεν ἐμφα-
 240. νῶς καὶ συνεγγίσας ταῖς δυσχωρίαις οὐ μακρὰν
 10 τῶν πολεμίων κατεστρατοπέδευσε. τῆς δὲ νυκτὸς
 ἐπιγενομένης, συντάξας τὰ πυρὰ καίειν, τὸ μὲν
 πλεῖον μέρος τῆς δυνάμεως αὐτοῦ κατέλιπε, τοὺς
 δ' ἐπιτηδειοτάτους εὐζώνους ποιήσας διῆλθε τὰ
 στενὰ τὴν νύκτα καὶ κατέσχε τοὺς ὑπὸ τῶν πολε-
 15 μίων προκαταληφθέντας τόπους, ἀποκεχωρηκότων
 τῶν βαρβάρων κατὰ τὴν συνήθειαν εἰς τὴν πόλιν.
 οὗ συμβάντος καὶ τῆς ἡμέρας ἐπιγενομένης, οἱ βάρ- 51
 βαροι συνθεασάμενοι τὸ γεγονός τὰς μὲν ἀρχὰς
 ἀπέστησαν τῆς ἐπιβολῆς· μετὰ δὲ ταῦτα θεωροῦντες 2
 20 τὸ τῶν ὑποζυγίων πλῆθος καὶ τοὺς ἵππους δυσχε-
 ρῶς ἐκμηρομένους καὶ μακρῶς τὰς δυσχωρίας, ἐξ-
 ἐκλήθησαν ὑπὸ τοῦ συμβαίνοντος ἐξάπτεσθαι τῆς
 πορείας. τούτου δὲ γενομένου, καὶ κατὰ πλείω 8
 μέρη προσπεσόντων τῶν βαρβάρων, οὐχ οὕτως ὑπὸ
 25 τῶν ἀνδρῶν ὡς ὑπὸ τῶν τόπων πολὺς ἐγένετο φθό-
 ρος τῶν Καρχηδονίων, καὶ μάλιστα τῶν ἵππων καὶ
 τῶν ὑποζυγίων. οὔσης γὰρ οὐ μόνον στενῆς καὶ 4
 τραχείας τῆς προσβολῆς ἀλλὰ καὶ κρημνώδους, ἀπὸ
 παντὸς κινήματος καὶ πάσης ταραχῆς ἐφέρετο κατὰ
 30 τῶν κρημνῶν ὁμόσε τοῖς φορτίοις πολλὰ τῶν ὑπο-
 ζυγίων. καὶ μάλιστα τὴν τοιαύτην ταραχὴν ἐποίουν 5

οἱ τραυματιζόμενοι τῶν ἵππων· τούτων γὰρ οἱ μὲν ἀντίοι συμπύπτοντες τοῖς ὑποζυγίοις, ὁπότε διαπτοθεῖεν ἐκ τῆς πλήγῃς, οἱ δὲ κατὰ τὴν εἰς τοῦμπροσθεν ὁρμὴν ἐξωθοῦντες πᾶν τὸ παραπίπτου ἐν ταῖς 6 δυσχωραῖς, μεγάλην ἀπειργάζοντο ταραχὴν. εἰς δὲ 225. βλέπων Ἀννίβας καὶ συλλογιζόμενος ὥς οὐδὲ τοῖς διαφυγοῦσι τὸν κίνδυνον ἔστι σωτηρία τοῦ σκευοφόρου διαφθαρέντος, ἀναλαβὼν τοὺς προκατασχόντας τὴν νύκτα τὰς ὑπερβολὰς ὤρμησε παραβοηθή7 σων τοῖς τῇ πορείᾳ προλαβοῦσιν. οὗ γενομένου 10 πολλοὶ μὲν τῶν πολεμίων ἀπώλλυντο διὰ τὸ ποιεῖσθαι τὴν ἐφοδὸν ἐξ ὑπερδεξίων τὸν Ἀννίβαν, οὐκ 8 ἐλάττους δὲ καὶ τῶν ἰδίων· ὁ γὰρ κατὰ τὴν πορείαν 241. θόρυβος ἐξ ἀμφοῖν ἠΐξετο διὰ τὴν τῶν προειρη9 μένων κραυγὴν καὶ συμπλοκὴν. ἐπεὶ δὲ τοὺς μὲν 15 πλείστους τῶν Ἀλλοβρίγων ἀπέκτεινε, τοὺς δὲ λοιποὺς τρεψάμενος ἠνάγκασε φυγεῖν εἰς τὴν οἰκίαν, τότε δὴ τὸ μὲν ἔτι περιλειπούμενον πλῆθος τῶν ὑποζυγίων καὶ τῶν ἵππων μόλις καὶ ταλαιπώρως διήνυε 10 τὰς δυσχωρίας, αὐτὸς δὲ συναθροίσας ὄσους ἠδύ- 20 νατο πλείστους ἐκ τοῦ κινδύνου προσέβαλε πρὸς τὴν πόλιν, ἐξ ἧς ἐποιήσαντο τὴν ὁρμὴν οἱ πολέμιοι. 11 καταλαβὼν δὲ σχεδὸν ἐρημον διὰ τὸ πάντας ἐκκληθῆναι πρὸς τὰς ὠφελείας ἐγκρατῆς ἐγένετο τῆς πόλεως. ἐκ δὲ τούτου πολλὰ συνέβη τῶν χρησίμων 25 12 αὐτῷ πρὸς τε τὸ παρὸν καὶ πρὸς τὸ μέλλον. παρ- αὐτίκα μὲν γὰρ ἐκομίσατο πλῆθος ἵππων καὶ ὑποζυγίων καὶ τῶν ἅμα τούτοις ἐαλωκότων ἀνδρῶν, εἰς δὲ τὸ μέλλον ἔσχε μὲν καὶ σίτου καὶ θρεμμά- 13 των ἐπὶ θυεῖν καὶ τρισὶν ἡμέραις εὐπορίαν, τὸ δὲ 20 συνέχον, φόβον ἐνείργασατο τοῖς ἐξῆς πρὸς τὸ μὴ

τολμᾶν αὐτῷ ῥαδίως ἐγχειρεῖν μηδένα τῶν παρα-
κειμένων ταῖς ἀναβολαῖς.

Τότε μὲν οὖν αὐτοῦ ποιησάμενος τὴν παρεμβο-52
λὴν καὶ μίαν ἐπιμείνας ἡμέραν αὐθις ὤρμα. ταῖς 2
5 δ' ἐξῆς μέχρι μὲν τινος ἀσφαλῶς διῆγε τὴν στρα-
τιάν· ἤδη δὲ τεταρταῖος ὢν αὐθις εἰς κινδύνους
παρεγένετο μεγάλους. οἱ γὰρ περὶ τὴν δίοδον οἱ-3
κοῦντες συμφρονήσαντες ἐπὶ δόλῳ συνήντων αὐτῷ,
θαλλοὺς ἔχοντες καὶ στεφάνους· τοῦτο γὰρ σχεδὸν
10 πᾶσι τοῖς βαρβάροις ἐστὶ σύνθημα φιλίας, καθάπερ
τὸ κηρύκειον τοῖς Ἑλλησιν. εὐλαβῶς δὲ διακείμε-4 226.
νος πρὸς τὴν τοιαύτην πίστιν Ἀννίβας ἐξήτασε φι-
λοτίμως τὴν ἐπίνοιαν αὐτῶν καὶ τὴν ὄλην ἐπιβο-
λήν. τῶν δὲ φασκόντων καλῶς εἰδέναί καὶ τὴν τῆς 5
15 πόλεως ἄλωσιν καὶ τὴν τῶν ἐγχειρησάντων αὐτὸν
242. ἀδικεῖν ἀπώλειαν, καὶ διασαφούντων ὅτι πάρεισι
διὰ ταῦτα, βουλόμενοι μήτε ποιῆσαι μήτε παθεῖν
μηδὲν δυσχερές, ὑπισχνουμένων δὲ καὶ δώσειν ἐξ
αὐτῶν ὄμηρα, πολὺν μὲν χρόνον ἠὺλαβεῖτο καὶ δι-6
20 ηπίστει τοῖς λεγομένοις, συλλογιζόμενος (δ' Ἀννίβας
ὡς δεξάμενος) μὲν τὰ προτεινόμενα, τάχ' ἂν ἴσως
εὐλαβεστέρους καὶ πραοτέρους ποιῆσαι τοὺς παρα-
γεγονότας, μὴ προσδεξάμενος δὲ προδήλους ἔξει πο-
λεμίους αὐτούς, συγκατένευσε τοῖς λεγομένοις καὶ
25 συννυπεκρίθη τίθεσθαι φιλίαν πρὸς αὐτούς. τῶν δὲ 7
βαρβάρων τὰ ὄμηρα παραδόντων καὶ θρέμμασι χο-
ρηγούντων ἀφθόνως καὶ καθόλου διδόντων σφᾶς
αὐτούς εἰς τὰς χεῖρας ἀπαρατηρήτως, ἐπὶ ποσὸν ἐπί-
στευσαν οἱ περὶ τὸν Ἀννίβαν, ὥστε καὶ καθηγε-
30 μόσιν αὐτοῖς χρῆσθαι πρὸς τὰς ἐξῆς δυσχωρίας.
προπορευομένων δ' αὐτῶν ἐπὶ δὲ ἡμέραις, συναθροί-8

σθέντες οἱ προειρημένοι καὶ συνακολουθήσαντες
 ἐπιτίθενται, φάραγγά τινα δύσβατον καὶ κρημνώδη
 53 περαιουμένων αὐτῶν. ἐν ᾧ καιρῷ πάντας ἄρ-
 . δην ἀπολέσθαι συνέβη τοὺς περὶ τὸν Ἀννίβαν, εἰ
 μὴ δεδιότες ἀκμὴν ἐπὶ ποσὸν καὶ προορώμενοι τὸ 5
 μέλλον τὰ μὲν σκευοφόρα καὶ τοὺς ἵππεῖς εἶχον ἐν
 τῇ πρωτοπορείᾳ, τοὺς δ' ὀπλίτας ἐπὶ τῆς οὐραγίας.
 2 τούτων δ' ἐφεδρευόντων ἔλαττον συνέβη γενέσθαι
 τὸ πάθος· οὗτοι γὰρ ἔστεξαν τὴν ἐπιφορὰν τῶν βαρ-
 3 βάρων. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τούτου συγκυρήσαντος 10
 πολὺ τι πλῆθος καὶ τῶν ἀνδρῶν καὶ τῶν ὑποξυγίων
 4 καὶ τῶν ἵππων διεφθάρη. τῶν γὰρ τόπων ὑπερ-
 δεξίων ὄντων τοῖς πολεμίοις, ἀντιπαράγοντες οἱ
 βάρβαροι ταῖς παρωρεῖαις καὶ τοῖς μὲν τὰς πέτρας
 ἐπικυλλόντες τοὺς δ' ἐκ χειρὸς τοῖς λίθοις τύπτοντες 15
 248. 5 εἰς ὄλοσχερῆ διατροπήν καὶ κίνδυνον ἤγον, οὕτως
 ὥστ' ἀναγκασθῆναι τὸν Ἀννίβαν μετὰ τῆς ἡμισείας 227.
 δυνάμεως νυκτερεῦσαι περὶ τι λευκόπετρον ὄχυρον
 χωρὶς τῶν ἵππων καὶ τῶν ὑποξυγίων, ἐφεδρεύοντα
 τούτοις, ἕως ἐν ὄλῃ τῇ νυκτὶ ταῦτα μόλις ἐξεμηρῶ- 20
 6 σατο τῆς χαράδρας. τῇ δ' ἐπαύριον τῶν πολεμίων
 χωρισθέντων, συνάψας τοῖς ἵππεῦσι καὶ τοῖς ὑποξυ-
 γίοις προῆγε πρὸς τὰς ὑπερβολὰς τὰς ἀνωτάτω τῶν
 Ἄλπεων, ὄλοσχερεῖ μὲν οὐδενὶ περιπίπτων ἔτι συ-
 στήματι τῶν βαρβάρων, κατὰ μέρη δὲ καὶ κατὰ τό- 25
 7 πους παρενοχλούμενος ὑπ' αὐτῶν· ὧν οἱ μὲν ἀπὸ
 τῆς οὐραγίας, οἱ δ' ἀπὸ τῆς πρωτοπορείας ἀπέσπων
 τῶν σκευοφόρων ἔνια, προσπίπτοντες εὐκαίρως.
 8 μεγίστην δ' αὐτῷ παρείχετο χρεῖαν τὰ θηρία· καθ'
 ὅν γὰρ ἂν τόπον ὑπάρχοι τῆς πορείας ταῦτα, πρὸς 30
 τοῦτο τὸ μέρος οὐκ ἐτόλμων οἱ πολέμιοι προσιέναι,

τὸ παράδοξον ἐκπλητιτόμενοι τῆς τῶν ζῳῶν φαντα-
 σίας. ἐναταῖος δὲ διανύσας εἰς τὰς ὑπερβολὰς αὐτοῦ 9
 κατεστρατοπέδευσε καὶ δὴ ἡμέρας προσέμεινε, βου-
 λόμενος ἅμα μὲν ἀναπαῦσαι τοὺς διασφωζομένους,
 5 ἅμα δὲ προσδέξασθαι τοὺς ἀπολειπομένους. ἐν ᾧ 10
 καιρῷ συνέβη πολλοὺς μὲν ἵππους τῶν ἀπεπτοημέ-
 νων, πολλὰ δ' ὑποζύγια τῶν ἀπερριφόντων τὰ φορ-
 τία παραδόξως ἀναδραμεῖν τοῖς στίβοις ἐπόμενα
 καὶ συνάψαι πρὸς τὴν παρεμβολήν. τῆς δὲ χιόνος 54
 10 ἤδη περὶ τοὺς ἄκρους ἀθροισμένης διὰ τὸ συνάπτειν
 (τὴν) τῆς Πλειάδος δύσιν, θεωρῶν τὰ πλήθη δυσθύ-
 μως διακείμενα καὶ διὰ τὴν προγεγενημένην τα-
 λαιπωρίαν καὶ διὰ τὴν ἔτι προσδοκωμένην, ἐπει- 2
 ρᾶτο συναθροίσας παρακαλεῖν, μίαν ἔχων ἀφορμὴν
 15 εἰς τοῦτο τὴν τῆς Ἰταλίας ἐνάργειαν· οὕτως γὰρ
 ὑποπεπτῶκει τοῖς προειρημένοις ὄρεσιν ὥστε συν-
 θεωρουμένων ἀμφοῖν ἀκροπόλεως φαίνεσθαι διάθε-
 σιν ἔχειν τὰς Ἄλπεις τῆς ὅλης Ἰταλίας. διόπερ ἐν- 3
 244. δεικνύμενος αὐτοῖς τὰ περὶ τὸν Πάδον πεδία καὶ
 20 καθόλου τῆς εὐνοίας ὑπομιμνήσκων τῆς τῶν κατ-
 οικούντων αὐτὰ Γαλατῶν, ἅμα δὲ καὶ τὸν τῆς
 Ἑρώμης αὐτῆς τόπον ὑποδεικνύων ἐπὶ ποσὸν εὐθαρ-
 σεῖς ἐποίησε τοὺς ἀνθρώπους. τῇ δ' ἐπαύριον ἀνα- 4 228.
 ζεύξας ἐνήρκετο τῆς καταβάσεως. ἐν ἧ πολεμίοις
 25 μὲν οὐκέτι περιέτυχε πλήν τῶν λάθρα κακοποιούν-
 των, ὑπὸ δὲ τῶν τόπων καὶ τῆς χιόνος οὐ πολλὰ
 λείποντας ἀπέβαλε τῶν κατὰ τὴν ἀνάβασιν φθαρέν-
 των. οὔσης γὰρ στενῆς καὶ κατωφεροῦς τῆς κατα- 5
 βάσεως, τῆς δὲ χιόνος ἄδηλον ποιούσης ἐκάστοις
 30 τὴν ἐπίβασιν, πᾶν τὸ παραπεσὸν τῆς ὁδοῦ καὶ σφα-
 λὲν ἐφέρετο κατὰ τῶν κρημνῶν. οὐ μὴν ἀλλὰ ταύ- 6

την μὲν ὑπέφερον τὴν ταλαιπωρίαν, ἅτε συνήθεις
 7 ὄντες ἤδη τοῖς τοιοῦτοις κακοῖς· ἅμα δὲ τῷ παρα-
 γενέσθαι πρὸς τοιοῦτον τόπον, ὃν οὔτε τοῖς θηρί-
 οῖς οὔτε τοῖς ὑποζυγίοις δυνατὸν ἦν παρελθεῖν διὰ
 τὴν στενότητα, σχεδὸν ἐπὶ τριῖ ἡμιστάδια τῆς 5
 ἀπορροῶτος καὶ πρὸ τοῦ μὲν οὔσης, τότε δὲ καὶ μᾶλ-
 λον ἔτι προσφάτως ἀπερρωγυίας, ἐνταῦθα πάλιν ἀδυ-
 8 μῆσαι καὶ διατραπήναι συνέβη τὸ πλῆθος. τὸ μὲν
 οὖν πρῶτον ἐπεβάλετο περιελθεῖν τὰς δυσχωρίας ὁ
 τῶν Καρχηδονίων στρατηγός· ἐπιγενομένης δὲ χιό- 10
 νος καὶ ταύτην ἀδύνατον ποιούσης τὴν πορείαν,
 55 ἀπέστη τῆς ἐπιβολῆς. τὸ γὰρ συμβαῖνον ἴδιον ἦν
 καὶ παρηλλαγμένον. ἐπὶ γὰρ τὴν προὔπαρχουσαν
 χιόνα καὶ διαμεμενηκυῖαν ἐκ τοῦ πρότερον χειμῶ-
 νος ἄρτι τῆς ἐπ' ἔτους πεπτωκυίας, ταύτην μὲν εὐ- 15
 διάκοπτον εἶναι συνέβαινε καὶ διὰ τὸ πρόσφατον
 οὔσαν ἀπαλὴν ὑπάρχειν καὶ διὰ τὸ μηδέπω βάθος
 2 ἔχειν. ὁπότε δὲ ταύτην διαπατήσαντες ἐπὶ τὴν ὑπο-
 κάτω καὶ συνεστηκυῖαν ἐπιβαῖεν, οὐκέτι διέκοπτον,
 ἀλλ' ἐπέπλεον ὀλισθάνοντες ἀμφοτέροις ἅμα τοῖς 20
 ποσί, καθάπερ ἐπὶ τῇ γῇ συμβαίνει τοῖς διὰ τῶν
 245. 3 ἀκροπήλων πορευομένοις. τὸ δὲ συνεξακολουθοῦν
 4 τούτοις ἔτι δυσχερέστερον ὑπῆρχεν. οἱ μὲν γὰρ ἄν-
 δρες οὐ δυνάμενοι τὴν κάτω χιόνα διακόπτειν, ὁπότε
 πεσόντες βουληθεῖεν ἢ τοῖς γόνασιν ἢ ταῖς χερσὶ 25
 προσεξερείσασθαι πρὸς τὴν ἐξανάστασιν, τότε καὶ
 μᾶλλον ἐπέπλεον ἅμα πᾶσι τοῖς ἐρείσμασιν, ἐπὶ
 5 πολὺν καταφερῶν ὄντων τῶν χωρίων· τὰ δ' ὑπο-
 ζύγια διέκοπτεν, ὅτε πέσοι, τὴν κάτω χιόνα κατὰ 229.
 τὴν διανάστασιν, διακόψαντα δ' ἔμενε μετὰ τῶν φορ- 30
 τίων οἷον καταπεπηγότα διὰ τε τὸ βάρος καὶ διὰ

τὸ πῆγμα τῆς προύπαρχούσης χιόνος. ὄθεν ἀπο-6
 στάς τῆς τοιαύτης ἐλπίδος ἐστρατοπέδευσε περὶ τὴν
 φάξιν, διαμησάμενος τὴν ἐπ' αὐτῇ χιόνα, καὶ μετὰ
 ταῦτα παραστήσας τὰ πλήθη τὸν κρημνὸν ἐξωκο-
 5 δόμει μετὰ πολλῆς ταλαιπωρίας. τοῖς μὲν οὖν ὑπο-7
 ζυγίοις καὶ τοῖς ἵπποις ἱκανὴν ἐποίησε πάροδον ἐν
 ἡμέρᾳ μιᾷ. διὸ καὶ ταῦτα μὲν εὐθέως διαγαγὼν
 καὶ καταστρατοπεδεύσας περὶ τοὺς ἐκφεύγοντας ἤδη
 τὴν χιόνα τόπους διαφῆκε πρὸς τὰς νομάς, τοὺς δὲ 8
 10 Νομάδας ἀνὰ μέρος προῆγε πρὸς τὴν οἰκοδομίαν
 καὶ μόλις ἐν ἡμέραις τρισὶ κακοπαθήσας διήγαγε τὰ
 θηρία. καὶ τάδε συνέβαινε κακῶς ὑπὸ τοῦ λιμοῦ δια-
 τεθεῖσθαι· τῶν γὰρ Ἄλπεων τὰ μὲν ἄκρα καὶ τὰ 9
 πρὸς τὰς ὑπερβολὰς ἀνήκοντα τελέως ἄδενδρα καὶ
 15 ψιλὰ πάντ' ἔστι διὰ τὸ συνεχῶς ἐπιμένειν τὴν χιόνα
 καὶ θέρους καὶ χειμῶνος, τὰ δ' ὑπὸ μέσῃ τὴν παρ-
 ὠρειαν ἐξ ἄμφοῖν τοῖν μεροῖν ὑλοφόρα καὶ δεν-
 δροφόρα καὶ τὸ ὅλον οἰκήσιμ' ἔστιν.

Ἄννιβας δὲ συναθροίσας ὁμοῦ πᾶσαν τὴν δύνα-56
 20 μιν κατέβαινε καὶ τριταῖος ἀπὸ τῶν προειρημένων
 κρημνῶν διανύσας ἤψατο τῶν ἐπιπέδων, πολλοὺς 2
 μὲν ἀπολωλεκῶς τῶν στρατιωτῶν ὑπὸ τε τῶν πολε-
 μίων καὶ τῶν ποταμῶν ἐν τῇ καθόλου πορείᾳ, πολ-
 λοὺς δ' ὑπὸ τῶν κρημνῶν καὶ τῶν δυσχωριῶν κατὰ
 25 τὰς Ἄλπεις, οὐ μόνον ἄνδρας, ἐτι δὲ πλείους ἵππους
 246. καὶ ὑποζύγια. τέλος δὲ τὴν μὲν πᾶσαν πορείαν ἐκ 3
 Καινῆς πόλεως ἐν πέντε μηνσὶ ποιησάμενος τὴν δὲ
 τῶν Ἄλπεων ὑπερβολὴν ἡμέραις δεκαπέντε κατήρε
 τολμηρῶς εἰς τὰ περὶ τὸν Πάδον πεδία καὶ τὸ τῶν
 30 Ἰνσόμβρων ἔθνος, ἔχων τὸ διασφζόμενον μέρος τῆς 4
 μὲν τῶν Λιβύων δυνάμεως πεζοὺς μυρίους καὶ δισ-

χιλίους, τῆς δὲ τῶν Ἰβήρων εἰς ὀκτακισχιλίους, ἰπ-
 πεις δὲ τοὺς πάντας οὐ πλείους ἑξακισχιλίων, ὥς
 αὐτὸς ἐν τῇ στήλῃ τῇ περὶ τοῦ πλήθους ἐχούσῃ
 5 τὴν ἐπιγραφὴν ἐπὶ Λακινίῳ διασαφεῖ. κατὰ δὲ τοὺς 230.
 αὐτοὺς καιροὺς, ὥς ἐπάνω προεῖπα, Πόπλιος ἀπο- 5
 λελοιπῶς τὰς δυνάμεις Γναίῳ τὰδελφῷ καὶ παρα-
 κεκληκῶς αὐτὸν ἔχεσθαι τῶν ἐν Ἰβηρίᾳ πραγμάτων
 καὶ πολεμεῖν ἐρωμένως Ἀσδρούβα, κατέπλευσε μετ'
 6 ὀλίγων αὐτὸς εἰς Πίσας. ποιησάμενος δὲ τὴν πο-
 ρεῖαν διὰ Τυρρηνίας καὶ παραλαβὼν τὰ παρὰ τῶν 10
 ἑξακελέκων στρατόπεδα τὰ προκαθήμενα καὶ προσ-
 πολεμοῦντα τοῖς Βοίοις ἤκε πρὸς τὰ περὶ τὸν Πά-
 δον πεδία καὶ καταστρατοπεδεύσας ἐπέιχε τοῖς πολε-
 μίοις, σπεύδων συμβαλεῖν εἰς μάχην.

57 Ἡμεῖς δ' ἐπειδὴ καὶ τὴν διήγησιν καὶ τοὺς ἡγε- 15
 μόνας ἀμφοτέρων καὶ τὸν πόλεμον εἰς Ἰταλίαν ἡγά-
 γομεν, πρὸ τοῦ τῶν ἀγῶνων ἄρξασθαι βραχέα
 βουλόμεθα περὶ τῶν ἀρμοζόντων τῇ πραγματείᾳ
 2 διελεθεῖν. ἴσως γὰρ δὴ τινες ἐπιζητήσουσι πῶς πε-
 ποιημένοι τὸν πλείστον λόγον ὑπὲρ τῶν κατὰ Λιβύην 20
 καὶ κατ' Ἰβηρίαν τόπων οὔτε περὶ τοῦ καθ' Ἡρα-
 κλέους στήλας στόματος οὔδ' ἐπὶ πλείον εἰρήκα-
 μεν οὔτε περὶ τῆς ἕξω θαλάττης καὶ τῶν ἐν ταύτῃ
 3 συμβαινόντων ἰδιωμάτων, οὔδ' ἐμὴν περὶ τῶν Βρετ-
 τανικῶν νήσων καὶ τῆς τοῦ καττιτέρου κατασκευῆς, 25
 ἔτι δὲ τῶν ἀργυρείων καὶ χρυσείων τῶν κατ' αὐτὴν
 247. Ἰβηρίαν, ὑπὲρ ὧν οἱ συγγραφεῖς ἀμφισβητοῦντες
 πρὸς ἀλλήλους τὸν πλείστον διατίθενται λόγον.
 4 ἡμεῖς δ' οὐχὶ νομίζοντες ἀλλότριον εἶναι τοῦτο τὸ
 μέρος τῆς ἱστορίας, διὰ τοῦτο παρελείπομεν, ἀλλὰ 30
 πρῶτον μὲν οὐ βουλόμενοι παρ' ἕκαστα διασπᾶν τὴν

διήγησιν οὐδ' ἀποπλανᾶν ἀπὸ τῆς πραγματικῆς ὑποθέσεως τοὺς φιληκοῦντας, δεύτερον δὲ κρίνοντες 5 οὐ διερριμμένην οὐδ' ἐν παρέργῳ ποιήσασθαι τὴν περὶ αὐτῶν μνήμην, ἀλλὰ κατ' ἰδίαν καὶ τόπον καὶ καιρὸν ἀπονείμαντες τῷ μέρει τούτῳ, καθ' ὅσον 5 οἰοί τ' ἔσμεν, τὴν ἀλήθειαν περὶ αὐτῶν ἐξηγήσασθαι. διόπερ οὐ χρὴ θαυμάζειν οὐδ' ἐν τοῖς ἑξῆς, 6 ἂν ἐπὶ τινὰς τόπους ἐρχόμενοι τοιούτους παραλείπωμεν τοῦτο τὸ μέρος διὰ τὰς προειρημένας αἰτίας. 231.

10 εἰ δὲ τινες πάντως ἐπιζητοῦσι κατὰ τόπον καὶ κατὰ τὸ μέρος τῶν τοιούτων ἀκούειν, ἴσως ἀγνοοῦσι παραπλήσιόν τι πάσχοντες τοῖς λίχνοις τῶν δειπνητῶν. καὶ γὰρ ἐκεῖνοι πάντων ἀπογευόμενοι τῶν παρα- 8 κειμένων οὔτε κατὰ τὸ παρὸν οὐδενὸς ἀληθινῶς 15 ἀπολαύουσι τῶν βρωμάτων οὔτ' εἰς τὸ μέλλον ὠφελίμον ἐξ αὐτῶν τὴν ἀνάδοσιν καὶ τροφήν κομίζονται, πᾶν δὲ τούναντίον οἷ τε περὶ τὴν ἀνάγνωσιν 9 τὸ παραπλήσιον ποιοῦντες οὔτε τῆς παραντίκα διαγωγῆς ἀληθινῶς οὔτε τῆς εἰς τὸ μέλλον ὠφελείας 20 στοχάζονται δεόντως.

Διότι μὲν οὖν, εἰ καὶ τι τῶν τῆς ἱστορίας μερῶν 58 ἄλλο, καὶ τοῦτο προσθεῖ λόγον καὶ διορθώσεως ἀληθινωτέρας, προφανὲς ἐκ πολλῶν μάλιστα δ' ἐκ τούτων. σχεδὸν γὰρ πάντων, εἰ δὲ μὴ γε, τῶν 2 πλείστων συγγραφέων πεπειραμένων μὲν ἐξηγεῖσθαι τὰς ιδιότητας καὶ θέσεις τῶν περὶ τὰς ἐσχαι- 25 τιάς τόπων τῆς καθ' ἡμᾶς οἰκουμένης, ἐν πολλοῖς δὲ τῶν πλείστων διημαρτηκότων, παραλείπειν μὲν 8 οὐδαμῶς καθήκει, ῥητέον δὲ τι πρὸς αὐτοὺς οὐκ 30 ἐκ παρέργου καὶ διερριμμένως ἀλλ' ἐξ ἐπιστάσεως, καὶ ῥητέον οὐκ ἐπιτιμῶντας οὐδ' ἐπιπλήττοντας, 4

248. ἐπαινοῦντας δὲ μᾶλλον καὶ διορθομένους τὴν
 ἄγνοιαν αὐτῶν, γινώσκοντας ὅτι κάκεινοι τῶν νῦν
 καιρῶν ἐπιλαβόμενοι πολλὰ τῶν αὐτοῖς εἰρημένων
 5 εἰς διόρθωσιν ἂν καὶ μετάθεσιν ἤγαγον. ἐν μὲν
 γὰρ τῷ προγεγονότι χρόνῳ σπανίους ἂν εὔροι τις 5
 τῶν Ἑλλήνων τοὺς ἐπιβεβλημένους πολυπραγμονεῖν
 τὰ κατὰ τὰς ἐσχατίας διὰ τὸ τῆς ἐπιβολῆς ἀδύνα-
 6 του. πολλοὶ μὲν γὰρ ἦσαν οἱ κατὰ θάλατταν τότε
 κίνδουνοι καὶ δυσεξαρίθμητοι, πολλαπλάσιοι δὲ τού-
 7 των οἱ κατὰ γῆν. ἀλλ' εἰ καὶ τις ἢ κατ' ἀνάγκην 10
 ἢ κατὰ προαίρεσιν ἐξίκοιτο πρὸς τὰ πέρατα τῆς
 8 οἰκουμένης, οὐδ' οὕτως ἦνυεν τὸ προκείμενον. δυσ-
 χερεῖς μὲν γὰρ ἐπὶ πλεον τινῶν αὐτόπτην γενέσθαι
 διὰ τὸ τοὺς μὲν ἐκβεβαρβαρῶσθαι τοὺς δ' ἐρήμους
 εἶναι τόπους, ἔτι δὲ χαλεπώτερον τὸ περὶ τῶν ὄρα- 15
 θέντων διὰ λόγου τι γινῶναι καὶ μαθεῖν διὰ τὸ τῆς
 9 φωνῆς ἐξηλλαγμένου. εἰ δὲ καὶ γινῶ τις, ἔτι τῶν 232.
 πρὸ τοῦ δυσχερέστερον τὸ τῶν ἑωρακότεων τινὰ με-
 τρία χρῆσθαι τρόπῳ καὶ καταφρονήσαντα τῆς πα-
 ραδοξολογίας καὶ τερατείας ἑαυτοῦ χάριν προτιμῆ- 20
 σαι τὴν ἀλήθειαν καὶ μηδὲν τῶν πάρεξ ὄντων ἡμῖν
 59 ἀναγγεῖλαι. διόπερ οὐ δυσχεροῦς ἀλλ' ἀδυνάτου
 σχεδὸν ὑπαρχούσης κατὰ γε τοὺς προγεγονότας και-
 ροὺς τῆς ἀληθοῦς ἱστορίας ὑπὲρ τῶν προειρημένων,
 οὐκ εἴ τι παρέλιπον οἱ συγγραφεῖς ἢ διήμαρτον, 25
 2 ἐπιτιμᾶν αὐτοῖς ἄξιον, ἀλλ' ἐφ' ὅσον ἐγνωσάν τι
 καὶ προεβίβασαν τὴν ἐμπειρίαν τὴν περὶ τούτων ἐν
 τοιούτοις καιροῖς, ἐπαινεῖν καὶ θαυμάζειν αὐτοὺς
 3 δίκαιον. ἐν δὲ τοῖς καθ' ἡμᾶς τῶν μὲν κατὰ τὴν
 Ἀσίαν διὰ τὴν Ἀλεξάνδρου δυναστείαν τῶν δὲ λοι- 30
 πῶν τόπων διὰ τὴν Ῥωμαίων ὑπεροχὴν σχεδὸν

ἀπάντων πλωτῶν καὶ πορευτῶν γεγονότων, ἀπο-4
 λελυμένων δὲ καὶ τῶν πρακτικῶν ἀνδρῶν τῆς περὶ
 τὰς πολεμικὰς καὶ πολιτικὰς πράξεις φιλοτιμίας, ἐκ
 249. δὲ τούτων πολλὰς καὶ μεγάλας ἀφορμὰς εἰληφότων
 5 εἰς τὸ πολυπραγμονεῖν καὶ φιλομαθεῖν περὶ τῶν
 προειρημένων, δέον ἂν εἴη καὶ βέλτιον γινώσκειν 5
 καὶ ἀληθινώτερον ὑπὲρ τῶν πρότερον ἀγνοουμένων.
 ὅπερ ἡμεῖς αὐτοὶ τε πειρασόμεθα ποιεῖν, λαβόντες 6
 ἀρμόζοντα τόπον ἐν τῇ πραγματείᾳ τῷ μέρει τούτῳ,
 10 τοὺς τε φιλοπευστοῦντας ὀλοσχερέστερον βουλευσό-
 μεθα συνεπιστῆσαι περὶ τῶν προειρημένων, ἐπειδὴ 7
 καὶ τὸ πλεῖον τούτου χάριν ὑπεδεξάμεθα τοὺς κιν-
 δύνους [καὶ τὰς κακοπαθείας] τοὺς συμβάντας ἡμῖν
 ἐν πλάνῃ τῇ κατὰ Λιβύην καὶ κατ' Ἰβηρίαν, ἔτι δὲ
 15 Γαλατίαν καὶ τὴν ἔξωθεν ταύταις ταῖς χώραις συγ-
 κυροῦσαν θάλατταν, ἵνα διορθωσάμενοι τὴν τῶν 8
 προγεγονότων ἄγνοιαν ἐν τούτοις γνώριμα ποιή-
 σωμεν τοῖς Ἕλλησι καὶ ταῦτα τὰ μέρη τῆς οἰκου-
 μένης. νῦν δ' ἀναδραμόντες ἐπὶ τὴν παρέκβασιν 9
 20 τῆς διηγήσεως πειρασόμεθα δηλοῦν τοὺς γενομέ-
 νους ἐκ παρατάξεως ἐν Ἰταλίᾳ Ῥωμαίοις καὶ Καρ-
 χηδονίοις ἀγῶνας.

Τὸ μὲν οὖν πλῆθος τῆς δυνάμεως, ὅπερ ἔχων 60 283.
 Ἄννιβας ἐνέβαλεν εἰς Ἰταλίαν, ἤδη δεδηλώκαμεν.
 25 μετὰ δὲ τὴν εἰσβολὴν καταστρατοπεδεύσας ὑπ' αὐ-
 τὴν τὴν παρώρειαν τῶν Ἄλπεων τὰς μὲν ἀρχὰς
 ἀνελάμβανε τὰς δυνάμεις. οὐ γὰρ μόνον ὑπὸ τῶν 3
 ἀναβάσεων καὶ καταβάσεων, ἔτι δὲ τραχυτήτων τῶν
 κατὰ τὰς ὑπερβολὰς, δεινῶς τεταλαιπωρήκει τὸ σύμ-
 30 παν αὐτῷ στρατόπεδον, ἀλλὰ καὶ τῇ τῶν ἐπιτηδείων
 σπάνει καὶ ταῖς τῶν σωματίων ἀθεραπευσίαις κα-

4 κῶς ἀπήλλαττε. πολλοὶ δὲ καὶ καθυφείνθ' ἑαυτοὺς
 ὀλοσχερῶς διὰ τὴν ἔνδειαν καὶ συνέχειαν τῶν πό-
 νων. οὔτε (γὰρ) διακομίζειν εἰς τοσαύτας μυριάδας
 διὰ τοιούτων τόπων δαψιλῆ τὰ πρὸς τὴν τροφήν
 οἰοί τ' ἦσαν, ἔ τε καὶ παρεκόμιζον, ἅμα τῆ τῶν 5
 250. ὑποξυγίων καταφθορᾶ καὶ τούτων τὰ πλεῖστα συν-
 5 ἀπάλλυτο. διόπερ ὀρμήσας ἀπὸ τῆς τοῦ Ῥοδανοῦ
 διαβάσεως, πεζοὺς μὲν εἰς ὀκτακισχιλίους καὶ τρισ-
 μυρίους ἔχων ἵππεῖς δὲ πλείους ὀκτακισχιλίων,
 σχεδὸν που τὴν ἡμίσειαν τῆς δυνάμεως, καθάπερ 10
 6 ἐπάνω προεῖπον, ἐν ταῖς ὑπερβολαῖς διέφθειρεν. οἷ
 γε μὴν σωθέντες καὶ ταῖς ἐπιφανείαις καὶ τῆ λοιπῇ
 διαθέσει διὰ τὴν συνέχειαν τῶν προειρημένων πό-
 7 νων οἶον ἀποτεθηριωμένοι πάντες ἦσαν. πολλὴν
 οὖν ποιούμενος πρόνοιαν Ἀννίβας τῆς ἐπιμελείας 15
 αὐτῶν ἀνεκτάτο καὶ τὰς ψυχὰς ἅμα καὶ τὰ σώματα
 8 τῶν ἀνδρῶν, ὁμοίως δὲ καὶ τῶν ἵππων. μετὰ δὲ
 ταῦτα, προσανειληφύιας ἤδη τῆς δυνάμεως, τῶν
 Ταυρίνων, οἱ τυγχάνουσι πρὸς τῆ παρωρεῖα κατοι-
 κοῦντες, στασιαζόντων μὲν πρὸς τοὺς Ἴνσομβρας 20
 9 ἀπιστούντων δὲ τοῖς Καρχηδονίοις, τὸ μὲν πρῶ-
 τον αὐτοὺς εἰς·φιλίαν προυκαλεῖτο καὶ συμμαχίαν·
 οὐχ ὑπακουόντων δὲ περιστρατοπεδεύσας τὴν βα-
 ρυτάτην πόλιν ἐν τρισὶν ἡμέραις ἐξεπολιόρησεν.
 10 κατασφάζας δὲ τοὺς ἐναντιωθέντας αὐτῷ τοιοῦτον 25
 ἐνειργάσατο φόβον τοῖς σύγγενος κατοικοῦσιν τῶν
 βαρβάρων ὥστε πάντας ἐκ χειρὸς παραγίνεσθαι,
 11 διδόντας αὐτοὺς εἰς τὴν πίστιν. τὸ δὲ λοιπὸν πλῆ-
 θος τῶν τὰ πεδία κατοικούντων Κελτῶν ἑσπού-
 δαξε μὲν κοινωνεῖν τοῖς Καρχηδονίοις τῶν πραγμά- 284.
 12 των κατὰ τὴν ἐξ ἀρχῆς ἐπιβολὴν· παρηλλαχότων δὲ

τῶν Ῥωμαϊκῶν στρατοπέδων ἤδη τοὺς πλείστους αὐτῶν καὶ διακεκλεικῶτων, ἡσυχίαν ἤγον· τινὲς δὲ καὶ συστρατεύειν ἤναγκάζοντο τοῖς Ῥωμαίοις. εἰς 13 ἃ βλέπων Ἄννιβας ἔκρινε μὴ μέλλειν ἀλλὰ προ- 5 ἄγειν εἰς τοῦμπροσθεν καὶ πράττειν τι πρὸς τὸ θαρ- ρῆσαι τοὺς βουλομένους μετέχειν σφίσι τῶν αὐτῶν ἐλπίδων.

Προθέμενος δὲ ταῦτα καὶ τὸν Πόπλιον ἀκούων 61 ἤδη διαβεβηκέναι τὸν Πάδον μετὰ τῶν δυνάμεων 10 καὶ σύνεγγυς εἶναι, τὸ μὲν πρῶτον ἠπίσκει τοῖς 251. προσαγγελλομένοις, ἐνθυμούμενος μὲν ὅτι πρότερον 2 ἡμέραις ὀλίγαις αὐτὸν ἀπέλιπε περὶ τὴν τοῦ Ῥοδα- νοῦ διάβασιν, καὶ συλλογιζόμενος τὸν τε πλοῦν τὸν ἀπὸ Μασσαλίας εἰς Τυρρηνίαν ὡς μακρὸς καὶ δυσ- 15 παρακόμιστος εἴη, πρὸς δὲ τούτοις τὴν πορείαν 3 ἱστορῶν τὴν ἀπὸ τοῦ Τυρρηνικοῦ πελάγους διὰ τῆς Ἰταλίας μέχρι πρὸς τὰς Ἄλπεις ὡς πολλὴ καὶ δυσ- δίοδος ὑπάρχει στρατοπέδοις. πλειόνων δὲ καὶ 4 σαφεστέρως ἀεὶ προσαγγελλόντων, ἐθαύμαζε καὶ 20 κατεπέπληκτο τὴν ὄλην ἐπιβολὴν καὶ τὴν πρᾶξιν τοῦ στρατηγοῦ. τὸ δὲ παραπλήσιον συνέβαινε πά- 5 σχειν καὶ τὸν Πόπλιον· τὰς μὲν γὰρ ἀρχὰς οὐδ' ἐπιβάλλεσθαι τῇ διὰ τῶν Ἄλπεων ἠλπισε πορεία τὸν Ἄννιβαν δυνάμεσιν ἀλλοφύλοις· εἰ δὲ καὶ τολμῆ 25 σαι, καταφθαρήσεσθαι προδήλως αὐτὸν ὑπελάμβανεν. διόπερ ἐν τοιούτοις ὦν διαλογισμοῖς, ὡς ἐπνυθᾶ- 6 νετο καὶ σεσῶσθαι καὶ πολιορκεῖν αὐτὸν ἤδη τινὰς πόλεις ἐν Ἰταλίᾳ, κατεπέπληκτο τὴν τόλμαν καὶ τὸ παράβολον τάνδρός. τὸ δ' αὐτὸ συνέβαινε καὶ τοῖς 7 30 ἐν τῇ Ῥώμῃ πεπονθέναι περὶ τῶν προσπιπτόντων. ἔκρι γὰρ τῆς τελευταίας φήμης καταληγούσης ὑπὲρ 8

τῶν Καρχηδονίων ὅτι Ζάκανθαν εἰλήφασιν, καὶ πρὸς
 ταύτην βεβουλευμένων τὴν ἔννοιαν, καὶ τὸν μὲν
 ἓνα τῶν στρατηγῶν ἐξαπεσταλκόντων εἰς τὴν Λι-
 βύην, ὡς αὐτὴν τὴν Καρχηδόνα πολιορκήσουσα,
 τὸν ἕτερον δ' εἰς Ἰβηρίαν, ὡς πρὸς Ἀννίβαν ἐκεῖ 285.
 διαπολεμήσουσα, παρῆν ἀγγελία διότι πάρεστιν Ἀν-
 νίβας μετὰ δυνάμεως καὶ πολιορκεῖ τινὰς ἤδη πό-
 9 λεις ἐν Ἰταλίᾳ. διότι παραδόξου φανέντος αὐτοῖς
 τοῦ γινομένου, διαταραχθέντες παραχρῆμα πρὸς τὸν
 Τεβέριον εἰς τὸ Λιλύβαιον ἐξαπέστειλλον, δηλοῦντες 10
 μὲν τὴν παρουσίαν τῶν πολεμίων, οἰόμενοι δὲ δεῖν
 ἀφέμενον τῶν προκειμένων κατὰ σπουδὴν βοηθεῖν
 10 τοῖς ἰδίους πράγμασιν. ὁ δὲ Τεβέριος τοὺς μὲν
 252. ἀπὸ τοῦ στόλου παραντίκα συναθροίσας ἐξέπεμψε,
 παραγγείλας ποιεῖσθαι τὸν πλοῦν ὡς ἐπ' οἶκον· 15
 τὰς δὲ πεζικὰς δυνάμεις ἐξώρμησε διὰ τῶν χιλιάρ-
 χων, τάξας ἡμέραν ἐν ἧ δεήσει πάντας ἐν Ἀριμίνῳ
 11 γενέσθαι κοιταίους. αὕτη δ' ἔστι πόλις παρὰ τὸν
 Ἀδρίαν ἐπὶ τῷ πέρατι κειμένη τῶν περὶ τὸν Πάδον
 12 πεδίων ὡς ἀπὸ μεσημβρίας. πανταχόθεν δὲ τοῦ 20
 κινήματος ἄμα γινομένου, καὶ τῶν συμβαινόντων
 πᾶσι παρὰ δόξαν προσπιπτόντων, ἦν παρ' ἐκάστοις
 ἐπίστασις ὑπὲρ τοῦ μέλλοντος οὐκ εὐκαταφρόνητος.
 62 Κατὰ δὲ τὸν καιρὸν τοῦτον ἤδη συνεγγίζοντες
 ἀλλήλοις Ἀννίβας καὶ Πόπλιος ἐπεβάλλοντο παρα- 25
 καλεῖν τὰς ἑαυτῶν δυνάμεις, ἕκαστος προθέμενος
 2 τὰ πρέποντα τοῖς παροῦσι καιροῖς. Ἀννίβας μὲν
 οὖν διὰ τοιοῦδέ τινος ἐνεχείρει τρόπον ποιεῖσθαι
 3 τὴν παραίνεσιν. συναγαγὼν γὰρ τὰ πλήθη παρ-
 ἡγαγεν νεανίσκους τῶν αἰχμαλώτων, οὓς εἰλήφει κα- 20
 κοποιοῦντας τὴν πορείαν ἐν ταῖς περὶ τὰς Ἀλπεις

δυσχωρίαις. τούτους δὲ κακῶς διετίθετο, παρα-4
 σκευαζόμενος πρὸς τὸ μέλλον· καὶ γὰρ δεσμοὺς εἶ-
 χον βαρεῖς καὶ τῷ λιμῷ συνέσχηντο, καὶ ταῖς πλη-
 γαῖς αὐτῶν τὰ σώματα διέφθαρτο. καθίσας οὖν 5
 5 τούτους εἰς τὸ μέσον προέθηκε πανοπλίας Γαλατι-
 κάς, οἷαις εἰώθασιν οἱ βασιλεῖς αὐτῶν, ὅταν μονο-
 μαχεῖν μέλλωσιν, κατακοσμεῖσθαι· πρὸς δὲ τούτοις
 ἵππους παρέστησε καὶ σάγους εἰσήνεγκε πολυτελεῖς.
 κἄπειτα τῶν νεανίσκων ἤρετο τίνες αὐτῶν βούλον- 6
 10 ται διαγωνίσασθαι πρὸς ἀλλήλους ἐφ' ᾧ τὸν μὲν
 νικήσαντα τὰ προκείμενα λαμβάνειν ἄθλα, τὸν δ'
 ἠττηθέντα τῶν παρόντων ἀπηλλάχθαι κακῶν, τε- 286.
 λευτήσαντα τὸν βίον. πάντων δ' ἀναβοησάντων 7
 ἅμα καὶ δηλούντων ὅτι βούλονται μονομαχεῖν, κλη-
 15 ρώσασθαι προσέταξε καὶ δύο τοὺς λαχόντας καθ-
 οπλισαμένους ἐκέλευσε μάχεσθαι πρὸς ἀλλήλους.
 παραντίκα μὲν οὖν ἀκούσαντες οἱ νεανίσκοι ταῦτα 8
 253. καὶ τὰς χεῖρας ἐξαίροντες εὐχοντο τοῖς θεοῖς, σπεύ-
 δων ἕκαστος αὐτὸς γενέσθαι τῶν λαχόντων. ἐπεὶ 9
 20 δ' ἐδηλώθη τὰ κατὰ τὸν κλῆρον, ἦσαν οἱ μὲν εἰ-
 ληχότες περιχαρεῖς, οἱ δ' ἄλλοι τούναντίον. γενο- 10
 μένης δὲ τῆς μάχης οὐχ ἦττον ἐμακάριζον οἱ περι-
 λειπόμενοι τῶν ἀχμαλώτων τὸν τεθνεῶτα τοῦ νε-
 νικηκότος, ὡς πολλῶν καὶ μεγάλων κακῶν ἐκείνου
 25 μὲν ἀπολελυμένου, σφᾶς δ' αὐτοὺς ἀκμὴν ὑπομέ-
 νοντας. ἦν δὲ παραπλησία καὶ περὶ τοὺς πολλοὺς 11
 τῶν Καρχηδονίων ἡ διάληψις· ἐκ παραθέσεως γὰρ
 θεωρουμένης τῆς τῶν ἀγομένων καὶ ζώντων ταλαι-
 πωρίας, τούτους μὲν ἠλέουν, τὸν δὲ τεθνεῶτα πάν-
 30 τες ἐμακάριζον. Ἀννίβας δὲ διὰ τῶν προειρημένων 63
 τὴν προκειμένην διάθεσιν ἐνεργασάμενος ταῖς τῶν

2 δυνάμεων ψυχαῖς, μετὰ ταῦτα προελθὼν αὐτὸς τού-
 του χάριν ἔφη παρυσάγειν τοὺς αἰχμαλώτους, ἵν'
 ἐπὶ τῶν ἀλλοτριῶν συμπτωμάτων ἐναργῶς θεασά-
 3 μενοι τὸ συμβαῖνον βέλτιον ὑπὲρ τῶν σφίσι παρ-
 3 οντων βουλεύωνται πραγμάτων. εἰς παραπλήσιον ἔ-
 γάρ αὐτοὺς ἀγῶνα καὶ καιρὸν τὴν τύχην συγκε-
 κλεικέναι καὶ παραπλήσια τοῖς νῦν ἄθλα προτε-
 4 θεικέναι. δεῖν γὰρ ἢ νικᾶν ἢ θνήσκειν ἢ τοῖς
 ἐχθροῖς ὑποχειρίους γενέσθαι ζῶντας. εἶναι δ' ἐκ
 μὲν τοῦ νικᾶν ἄθλον οὐχ ἵππους καὶ σάγους, ἀλλὰ 10
 τὸ πάντων ἀνθρώπων γενέσθαι μακαριωτάτους,
 5 κρατήσαντας τῆς Ῥωμαίων εὐδαιμονίας, ἐκ δὲ τοῦ
 μαχομένους τι παθεῖν, διαγωνιζομένους ἕως τῆς
 ἐσχάτης ἀναπνοῆς ὑπὲρ τῆς καλλίστης ἐλπίδος μετ-
 αλλάξαι τὸν βίον ἐν χειρῶν νόμῳ, μηδενὸς κακοῦ 15
 6 λαβόντας πείραν, τοῖς δ' ἠττωμένοις καὶ διὰ τὴν
 πρὸς τὸ ζῆν ἐπιθυμίαν ὑπομένουσι φεύγειν ἢ κατ'
 ἄλλον τινὰ τρόπον ἐλομένοις τὸ ζῆν παντὸς κακοῦ 237.
 7 καὶ πάσης ἀτυχίας μετασχεῖν. οὐδένα γὰρ οὕτως
 ἀλόγιστον οὐδὲ νοθρὸν αὐτῶν ὑπάρχειν, ὃς μνημο- 20
 νεύων μὲν τοῦ μήκους τῆς ὁδοῦ τῆς διηνησμένης
 ἐκ τῶν πατρίδων, μνημονεύων δὲ τοῦ πλήθους
 254. τῶν μεταξὺ πολεμίων, εἰδὼς δὲ τὰ μεγέθη τῶν
 ποταμῶν ὧν διεπέρασεν, ἐλπίσαι ποτ' ἂν ὅτι φεύ-
 8 γων εἰς τὴν οἰκίαν ἀφίξεται. διόπερ ᾤετο δεῖν 25
 αὐτούς, ἀποκεκομμένης καθόλου τῆς τοιαύτης ἐλπί-
 δος, τὴν αὐτὴν διάληψιν ποιείσθαι περὶ τῶν καθ'
 αὐτοὺς πραγμάτων ἢνπερ ἀρτίως ἐποιοῦντο περὶ
 9 τῶν ἀλλοτριῶν συμπτωμάτων. καθάπερ γὰρ ἐπ'
 ἐκείνων τὸν μὲν νικήσαντα καὶ τεθνεῶτα πάντες 30
 ἐμακάριζον τοὺς δὲ ζῶντας ἠλέουν, οὕτως ᾤετο

δειν καὶ περὶ τῶν καθ' αὐτοὺς διαλαμβάνειν καὶ
 πάντας λέναι πρὸς τοὺς ἀγῶνας, μάλιστα μὲν νικῆ-
 σοντας, ἂν δὲ μὴ τοῦτ' ἦ δυνατόν, ἀποθανουμέ-
 νους. τὴν δὲ τοῦ ζῆν ἠττημένους ἐλπίδα κατὰ 10
 6 μηδένα τρόπον ἡξίου λαμβάνειν ἐν νῶ. τούτῳ γὰρ 11
 χρησαμένων αὐτῶν τῶ λογισμῶ καὶ τῆ προθέσει
 ταύτῃ, καὶ τὸ νικᾶν ἅμα καὶ τὸ σῶζεσθαι προδήλως
 σφίσι συνεξακολουθήσειν. πάντας γὰρ τοὺς ἢ κατὰ 12
 προαίρεσιν ἢ κατ' ἀνάγκην τοιαύτῃ προθέσει κεχρη-
 10 μένους οὐδέποτε διεψεῦσθαι τοῦ κρατεῖν τῶν ἀντι-
 ταξαμένων. ὅταν δὲ δὴ καὶ τοῖς πολεμίοις συμ- 13
 βαίῃ τὴν ἐναντίαν ἐλπίδα ταύτης ὑπάρχειν, ὃ νῦν
 ἔστι περὶ Ῥωμαίους, ὥστε φεύγουσι πρόδηλον εἶναι
 τοῖς πλείστοις τὴν σωτηρίαν, παρακειμένης αὐτοῖς
 15 τῆς οἰκείας, δῆλον ὡς ἀνυπόστατος γίνοιτ' ἂν ἡ
 τῶν ἀπηλπικότων τόλμα. τῶν δὲ πολλῶν ἀποδεχο- 14
 μένων τὸ τε παράδειγμα καὶ τοὺς λόγους καὶ λαμ-
 βανόντων ὁρμὴν καὶ παράστασιν οἷαν ὃ παρακαλῶν
 ἔσπούδασε, τότε μὲν ἐπαινέσας αὐτοὺς διαφῆκε, τῆ
 20 δ' ἐπαύριον ἀναξυγῆν ἅμα τῶ φωτὶ παρήγγειλε.

Πόπλιος δὲ περὶ τὰς αὐτὰς ἡμέρας τὸν Πάδου 64
 ποταμὸν ἤδη πεπεραιωμένος, τὸν δὲ Τίκινον κρι- 238.
 νων εἰς τοῦμπροσθεν διαβαίνειν, τοῖς μὲν ἐπιτη-
 255. δείοις γεφυροποιεῖν παρήγγειλε, τὰς δὲ λοιπὰς δυ-
 25 νάμεις συναγαγὼν παρεκάλει. τὰ μὲν οὖν πολλὰ 2
 τῶν λεγομένων ἦν περὶ τε τοῦ τῆς πατρίδος ἀξιώ-
 ματος καὶ τῶν προγονικῶν πράξεων, τὰ δὲ τοῦ
 παρεστῶτος καιροῦ τοιάδε. ἔφη γὰρ δεῖν καὶ μηδε- 3
 μίαν μὲν εἰληφότας πείραν ἐπὶ τοῦ παρόντος τῶν
 30 ὑπεναντίων, αὐτὸ δὲ τοῦτο γινώσκοντας ὅτι μέλ-
 λουσι πρὸς Καρχηδονίους κινδυνεύειν, ἀναμφισβή-

4 τητον ἔχειν τὴν τοῦ νικᾶν ἐλπίδα, καὶ καθόλου
 δεινὸν ἠγείσθαι καὶ παράλογον, εἰ τολμῶσι Καρχη-
 δόνιοι Ῥωμαίοις ἀντοφθαλμεῖν, πολλάκις μὲν ὑπ'
 αὐτῶν ἠττημένοι, πολλοὺς δ' ἐξενηνοχότες φόρους,
 μόνον δ' οὐχὶ δουλεύοντες αὐτοῖς ἤδη τοσοῦτους 6
 5 χρόνους. ὅταν δέ, χωρὶς τῶν προειρημένων, καὶ τῶν
 νῦν παρόντων ἀνδρῶν ἔχωμεν ἐπὶ ποσὸν πείραν
 ὅτι μόνον οὐ τολμῶσι κατὰ πρόσωπον ἰδεῖν ἡμᾶς,
 τίνα χρῆ διάληψιν ποιείσθαι περὶ τοῦ μέλλοντος
 6 τοὺς ὀρθῶς λογιζομένους; καὶ μὴν οὔτε τοὺς Ἰππεῖς 10
 συμπεσόντας τοῖς παρ' αὐτῶν Ἰππεῦσι περὶ τὸν
 Ῥοδανὸν ποταμὸν ἀπαλλάξαι καλῶς, ἀλλὰ πολλοὺς
 ἀποβαλόντας αὐτῶν φυγεῖν αἰσχροῶς μέχρι τῆς ἰδίας
 7 παρεμβολῆς, τὸν τε στρατηγὸν αὐτῶν καὶ τὴν σύμ-
 πασαν δύναμιν ἐπιγνόντας τὴν παρουσίαν τῶν 15
 ἡμετέρων στρατιωτῶν φυγῇ παραπλησίαν ποιήσα-
 σθαι τὴν ἀποχώρησιν καὶ παρὰ τὴν αὐτῶν προ-
 αίρεσιν διὰ τὸν φόβον κεχρηῆσθαι τῇ διὰ τῶν Ἄλπεων
 8 πορείᾳ. παρεῖναι δὲ καὶ νῦν ἔφη τὸν Ἀννίβαν,
 κατεφθαρκότα μὲν τὸ πλεῖστον μέρος τῆς δυνάμεως, 20
 τὸ δὲ περιλειπόμενον ἀδύνατον καὶ δύσχρηστον
 ἔχοντα διὰ τὴν κακουχίαν, ὁμοίως δὲ καὶ τῶν Ἰπ-
 πων τοὺς μὲν πλείστους ἀπολωλεκότα, τοὺς δὲ λοι-
 9 πούς ἠχρειωκότα διὰ τὸ μῆκος καὶ τὴν δυσχέρειαν
 25 τῆς ὁδοῦ. δι' ὧν ἐπιδεικνύειν ἐπειρᾶτο διότι μόνον 25
 10 ἐπιφανῆναι δεῖ τοῖς πολεμίοις. μάλιστα δ' ἠξίου
 θαρρεῖν αὐτοὺς βλέποντας εἰς τὴν αὐτοῦ παρου-
 σίαν· οὐδέποτε γὰρ ἂν ἀπολιπῶν τὸν στόλον καὶ
 τὰς ἐν Ἰβηρίᾳ πράξεις, ἐφ' ἃς ἀπεστάλη, δεῦρο 239.
 256. μετὰ τοιαύτης ἐλθεῖν σπουδῆς, εἰ μὴ καὶ λίαν ἐκ 30
 τῶν κατὰ λόγον ἑώρα τὴν πράξιν ταύτην ἀναγκαίαν

μὲν οὖσαν τῇ πατρίδι, πρόδηλον δ' ἐν αὐτῇ τὴν
 νίκην ὑπάρχουσαν. πάντων δὲ καὶ διὰ τὴν τοῦ 11
 λέγοντος πίστιν καὶ διὰ τὴν τῶν λεγομένων ἀλή-
 θειαν ἐκθύμως ἔχοντων πρὸς τὸ κινδυνεύειν, ἀπο-
 5 δεξάμενος αὐτῶν τὴν ὁρμὴν διαφῆκε, προσπαρα-
 καλέσας ἐτοιμοὺς εἶναι πρὸς τὸ παραγγελλόμενον.

Τῇ δὲ κατὰ πόδας ἡμέρᾳ προῆγον ἀμφοτέροι 65
 παρὰ τὸν ποταμὸν ἐκ τοῦ πρὸς τὰς Ἄλπεις μέρους,
 ἔχοντες εὐώνυμον μὲν οἱ Ῥωμαῖοι, δεξιὸν δὲ τὸν
 10 ῥοῦν οἱ Καρχηδόνιοι. γνόντες δὲ τῇ δευτέρᾳ διὰ 2
 τῶν προνομευόντων ὅτι σύνεγγύς εἰσιν ἀλλήλων,
 τότε μὲν αὐτοῦ καταστρατοπεδεύσαντες ἔμειναν. τῇ 8
 δ' ἐπαύριον πᾶσαν τὴν ἵππον ἀναλαβόντες ἀμφο-
 τεροι, Πόπλιος δὲ καὶ τῶν πεζῶν τοὺς ἀκοντιστάς,
 15 προῆγον διὰ τοῦ πεδίου, σπεύδοντες κατοπτεῦσαι
 τὰς ἀλλήλων δυνάμεις. ἅμα δὲ τῷ πλησιάζειν αὐ- 4
 τοῖς καὶ συνιδεῖν τὸν κονιορτὸν ἐξαιρόμενον εὐ-
 θέως συνετάττοντο πρὸς μάχην. ὁ μὲν οὖν Πό- 5
 πλιος προθέμενος τοὺς ἀκοντιστάς καὶ τοὺς ἅμα
 20 τούτοις Γαλατικοὺς ἱππεῖς, τοὺς δὲ λοιποὺς ἐν μετ-
 ῶπῳ καταστήσας προῆει βάρην. ὁ δ' Ἀννίβας 6
 τὴν μὲν κεχαλινωμένην ἵππον καὶ πᾶν τὸ στάσιμον
 αὐτῆς κατὰ πρόσωπον τάξας ἀπήντα τοῖς πολεμίοις,
 τοὺς δὲ Νομαδικοὺς ἱππεῖς ἀφ' ἑκατέρου τοῦ κέρα-
 25 τος ἠτοιμάκει πρὸς κύκλωσιν. ἀμφοτέρων δὲ καὶ 7
 τῶν ἡγεμόνων καὶ τῶν ἱππέων φιλοτίμως διακει-
 μένων πρὸς τὸν κίνδυνον, τοιαύτην συνέβη γενέ-
 σθαι τὴν πρώτην σύμπτωσιν ὥστε τοὺς ἀκοντιστάς
 μὴ φθάσαι τὸ πρῶτον ἐκβαλόντας βέλος, φεύγειν
 30 δ' ἐγκλίναντας εὐθέως διὰ τῶν διαστημάτων ὑπὸ
 τὰς παρ' αὐτῶν ἴλας, καταπλαγέντας τὴν ἐπιφορὰν

καὶ περιδεεῖς γενομένους μὴ συμπατηθῶσιν ὑπὸ
 8 τῶν ἐπιφερομένων ἰππέων. οἱ μὲν οὖν κατὰ πρόσ-
 ωπον ἀλλήλοις συμπεσόντες ἐπὶ κολὺν χρόνον ἐποί-
 257. 9 ουν ἰσόροπον τὸν κίνδυνον· ὁμοῦ γὰρ ἦν ἰππο-
 μαχία καὶ πεζομαχία διὰ τὸ πλῆθος τῶν παρα- 5
 10 καταβαινόντων ἀνδρῶν ἐν αὐτῇ τῇ μάχῃ. τῶν δὲ 240.
 Νομάδων κυκλωσάντων καὶ κατόπιον ἐπιπεσόντων,
 οἱ μὲν πεζακοντισταὶ τὸ πρῶτον διαφυγόντες τὴν
 σύμπτωσιν τῶν ἰππέων τότε συνεπατήθησαν ὑπὸ
 11 τοῦ πλῆθους καὶ τῆς ἐπιφορᾶς τῶν Νομάδων· οἱ 10
 δὲ κατὰ πρόσωπον ἐξ ἀρχῆς διαμαχόμενοι πρὸς
 τοὺς Καρχηδονίους, πολλοὺς μὲν αὐτῶν ἀπολωλε-
 κότες, ἔτι δὲ πλείους τῶν Καρχηδονίων διεφθα-
 κότες, συνεπιθεμένων ἀπ' οὐρᾶς τῶν Νομάδων,
 ἐτράπησαν, οἱ μὲν πολλοὶ σκοράδες, τινὲς δὲ περὶ 15
 τὸν ἡγεμόνα συστραφέντες.

66 Πόπλιος μὲν οὖν ἀναξεύξας προσῆγε διὰ τῶν πε-
 δίων ἐπὶ τὴν τοῦ Πάδου γέφυραν, σπεύδων φθά-
 2 σαι διαβιβάσας τὰ στρατόπεδα. θεωρῶν γὰρ τοὺς
 μὲν τόπους ἐπιπέδους ὄντας, τοὺς δ' ὑπεναντίους 20
 ἰπποκρατοῦντας, αὐτὸν δὲ βαρυνόμενον ὑπὸ τοῦ
 τραύματος, εἰς ἀσφαλῆς ἔκρινε δεῖν ἀποκαταστῆσαι
 3 τὰς δυνάμεις. Ἀννίβας δὲ μέχρι μὲν τινος ὑπέλαβε
 τοῖς πεζικοῖς στρατοπέδοις αὐτοὺς διακινδυνεύειν·
 συνιδῶν δὲ κεινηκότας ἐκ τῆς παρεμβολῆς, ἕως 25
 μὲν τοῦ πρώτου ποταμοῦ καὶ τῆς ἐπὶ τούτῳ γεφύ-
 4 ρᾶς ἠκολούθει, καταλαβὼν δὲ τὰς μὲν πλείστας
 τῶν σανίδων ἀνεσπασμένας, τοὺς δὲ φυλάττοντας
 τὴν γέφυραν ἔτι περὶ τὸν ποταμὸν ὑπολειπομένους,
 τούτων μὲν ἐγκρατῆς ἐγένετο, σχεδὸν ἑξακοσίων 30
 5 ὄντων τὸν ἀριθμὸν· τοὺς δὲ λοιποὺς ἀκούων ἤδη

πολὺ προειληφέναι, μεταβαλόμενος αὐθις εἰς τάναν-
 τία παρὰ τὸν ποταμὸν ἐποιεῖτο τὴν πορείαν, σπεύ-
 δων ἐπὶ τόπον εὐγεφύρωτον ἀφικέσθαι τοῦ Πάδου.
 καταλύσας δὲ δευτεραῖος καὶ γεφυρώσας τοῖς πο- 6
 5 ταμίοις πλοίοις τὴν διάβασιν Ἀσδρούβα μὲν ἐπ-
 ἔταξεν διακομίζειν τὸ πλῆθος, αὐτὸς δὲ διαβάς εὐ-
 θέως ἐχορημάτιζε τοῖς παραγεγονόσι πρεσβευταῖς ἀπὸ
 258. τῶν σύνεγγυς τόπων. ἅμα (γὰρ) τῷ γενέσθαι τὸ προ- 7
 τέρημα πάντες ἔσπευδον οἱ παρακείμενοι Κελτοὶ
 10 κατὰ τὴν ἐξ ἀρχῆς πρόθεσιν καὶ φίλοι γίνεσθαι
 καὶ χορηγεῖν καὶ συστρατεύειν τοῖς Καρχηδονίοις.
 ἀποδεξάμενος δὲ τοὺς παρόντας φιλανθρώπως καὶ 8 241.
 κομισάμενος τὰς δυνάμεις ἐκ τοῦ πέραν προῆγεν
 παρὰ τὸν ποταμὸν, τὴν ἐναντίαν ποιούμενος τῇ
 15 πρόσθεν παρόδῳ· κατὰ ῥοὴν γὰρ ἐποιεῖτο τὴν πο-
 ρείαν, σπεύδων συνάψαι τοῖς ὑπεναντίοις. ὁ δὲ 9
 Πόπλιος περαιωθεὶς τὸν Πάδον καὶ στρατοπεδεύ-
 σας περὶ πόλιν Πλακεντίαν, ἣτις ἦν ἀποικία Ῥω-
 μαίων, ἅμα μὲν αὐτὸν ἐθεράπευε καὶ τοὺς ἄλλους
 20 τραυματίας, ἅμα δὲ τὰς δυνάμεις εἰς ἀσφαλὲς ἀπη-
 ρεῖσθαι νομίζων ἤγε τὴν ἡσυχίαν. Ἀννίβας δὲ 10
 παραγεγόμενος δευτεραῖος ἀπὸ τῆς διαβάσεως ἐγγὺς
 τῶν πολεμίων τῇ τρίτῃ παρέταξε τὴν δύναμιν ἐν
 συνόψει τοῖς ὑπεναντίοις. οὐδενὸς δὲ σφίσιν ἀντ- 11
 25 ξάγοντος, κατεστρατοπέδευσε, λαβὼν περὶ πεν-
 τήκοντα στάδια τὸ μεταξὺ διάστημα τῶν στρατο-
 πέδων.

Οἱ δὲ συστρατευόμενοι Κελτοὶ τοῖς Ῥωμαίοις 67
 θεωροῦντες ἐπικυδεστέρας τὰς τῶν Καρχηδονίων
 30 ἐλπίδας, συνταξάμενοι πρὸς ἀλλήλους καιρὸν ἐπ-
 ετήρουν πρὸς ἐπίθεσιν, μένοντες ἐν ταῖς ἐαυτῶν

2 ἕκαστοι σιηναῖς. δειπνοποιησαμένων δὲ καὶ κατα-
 κοιμισθέντων τῶν ἐν τῷ χάρακι, παρελθεῖν ἰάσαν-
 τες τὸ πλεῖον μέρος τῆς νυκτὸς καθωπλισμένοι
 περὶ τὴν ἑσθινὴν φυλακὴν ἐπιτίθενται τοῖς σύν-
 3 εγγυς τῶν Ῥωμαίων παραστρατοπεδεύουσι. καὶ πολ- 5
 λούς μὲν αὐτῶν ἀπέκτειναν, οὐκ ὀλίγους δὲ κατ-
 ετραυμάτισαν· τέλος δὲ τὰς κεφαλὰς ἀποτεμόντες
 τῶν τεθνεώτων ἀπεχώρουν πρὸς τοὺς Καρχηδο-
 νίους, ὄντες πεζοὶ μὲν εἰς δισχιλλίους, ἵππεις δὲ
 4 μικρῶ λείποντες διακοσίων. Ἀννίβας δὲ φιλοφρό- 10
 νως ἀποδεξάμενος αὐτῶν τὴν παρουσίαν, τούτους
 μὲν εὐθέως παρακαλέσας καὶ δωρεὰς ἑκάστοις τὰς
 ἀρμοζούσας ἐπαγγειλάμενος ἐξέπεμψεν εἰς τὰς αὐ-
 259. τῶν πόλεις, δηλώσοντας μὲν τὰ πεπραγμένα τοῖς
 πολίταις, παρακαλέσοντας δὲ πρὸς τὴν αὐτοῦ συμ- 15
 5 μαχίαν. ἦδει γὰρ ὅτι πάντες κατ' ἀνάγκην αὐτῶ
 κοινωνήσουσι τῶν πραγμάτων, ἐπιγνόντες τὸ γεγο-
 νὸς ἐκ τῶν σφετέρων πολιτῶν παρασπόνδημα κατὰ
 6 τῶν Ῥωμαίων. ἅμα δὲ τούτοις καὶ τῶν Βοίων παρα-
 γεγονότων καὶ τοὺς τρεῖς ἄνδρας ἐγχειριζόντων 20
 αὐτῶ τοὺς ἐπὶ τὴν διάδοσιν τῆς χώρας ὑπὸ Ῥω- 242.
 μαίων ἐξαπεσταλμένους, ὧν κατ' ἀρχὰς ἐκυρίευσαν
 τοῦ πολέμου παρασπονδήσαντες, καθάπερ ἐπάνω
 7 προεῖπον, ἀποδεξάμενος Ἀννίβας τὴν εὐνοίαν αὐ-
 τῶν ὑπὲρ μὲν τῆς φιλίας καὶ συμμαχίας ἔθετο πρὸς 25
 τοὺς παρόντας πίστει· τοὺς γε μὴν ἄνδρας αὐτοῖς
 ἀπέδωκε, παραγγείλας τηρεῖν, ἵνα παρὰ τούτων
 κομίσωνται τοὺς αὐτῶν ὀμήρους κατὰ τὴν ἐξ ἀρχῆς
 πρόθεσιν.

8 Πόπλιος δὲ σχετλιάζων ἐπὶ τῷ γεγονότι παρα- 30
 σπονδήματι καὶ συλλογισάμενος ὅτι πάλαι τῶν Κελ-

τῶν πρὸς αὐτοὺς ἀλλοτρίως διακειμένων, τούτων
 ἐπιγεγονότων πάντας τοὺς περίξ Γαλάτας συμβήσε-
 ται πρὸς τοὺς Καρχηδονίους ἀπονεύειν, ἔγνω δεῖν
 εὐλαβηθῆναι τὸ μέλλον. διόπερ ἐπιγενομένης τῆς 9
 5 νυκτὸς ὑπὸ τὴν ἑωθινὴν ἀναξεύξας ἐποιεῖτο τὴν
 πορείαν ὡς ἐπὶ τὸν Τρεβίαν ποταμὸν καὶ τοὺς τούτω
 συνάπτοντας γεωλόφους, πιστεύων τῇ τε τῶν τόπων
 ὀχυρότητι καὶ τοῖς παροικοῦσι τῶν συμμάχων. Ἄννι- 68
 βας δὲ τὴν ἀναξυγὴν αὐτῶν ἐπιγνοὺς παραντία
 10 μὲν τοὺς Νομαδικοὺς ἱππεῖς ἐξαπέστειλε, μετ' οὐ
 πολὺ δὲ τοὺς ἄλλους· τούτοις δ' ἐκ ποδὸς τὴν δύνα-
 μιν ἔχων αὐτὸς εἶπετο κατόπιν. οἱ μὲν οὖν Νομά- 2
 δες εἰς ἔρημον τὴν στρατοπεδείαν ἐμπεσόντες ταύ-
 την ἐνεκίμπρασαν. ὃ δὴ καὶ σφόδρα συνήνεγκε 3
 15 τοῖς Ῥωμαίοις, ὡς εἶπερ οὗτοι κατὰ πόδας ἀκολου-
 θήσαντες συνῆψαν ταῖς ἀποσκευαῖς, πολλοὺς ἂν
 αὐτῶν ὑπὸ τῶν ἱππέων ἐν τοῖς ἐπιπέδοις συνέβη
 διαφθαρῆναι. νῦν δ' οἱ πλείους ἔφθασαν διαβάντες 4
 260. τὸν Τρεβίαν ποταμὸν· τῶν δὲ καταλειφθέντων ἐπὶ
 20 τῆς οὐραγίας οἱ μὲν διεφθάρησαν, οἱ δὲ ζῶντες
 ἐάλωσαν ὑπὸ τῶν Καρχηδονίων.

Πόπλιος μὲν οὖν διαβάς τὸν προειρημένον πο- 5
 ταμὸν ἐστρατοπέδευσε περὶ τοὺς πρώτους λόφους
 καὶ περιλαβὼν τάφρω καὶ χάρακι τὴν παρεμβολὴν 6
 25 ἀνεδέχετο μὲν τὸν Τεβέριον καὶ τὰς μετ' ἐκείνου
 δυνάμεις, ἐθεράπευε δ' αὐτὸν ἐπιμελῶς, σπουδάζων
 εἰ δύναίτο κοινωνῆσαι τοῦ μέλλοντος κινδύνου. 248.
 Ἄννιβας δὲ περὶ τετταράκοντα σταδίους ἀποσχῶν 7
 τῶν πολεμίων αὐτοῦ κατεστρατοπέδευσε. τὸ δὲ 8
 30 τῶν Κελτῶν πλήθος τὸ τὰ πεδία κατοικοῦν, συν-
 ἔξεστηκὸς ταῖς τῶν Καρχηδονίων ἐλπίσι, δαψιλῶς

μὲν ἐχορήγει τὸ στρατόπεδον τοῖς ἐπιτηδείοις, ἔτοι-
 μον δ' ἦν παντὸς κοινωνεῖν ἔργου καὶ κινδύνου
 9 τοῖς περὶ τὸν Ἀννίβαν. οἱ δ' ἐν τῇ Ῥώμῃ, προσ-
 πεπτωκότων τῶν κατὰ τὴν ἵππομαχίαν, ἐξενίζοντο
 μὲν τῷ τὸ συμβεβηκὸς εἶναι παρὰ τὴν προσδοκίαν, οὐ
 μὴν ἠπόρουσαν γε σκήψεων πρὸς τὸ μὴ δοκεῖν αὐ-
 10 τοῖς ἦτταν εἶναι τὸ γεγονὸς, ἀλλ' οἱ μὲν ἠτιῶντο
 τὴν τοῦ στρατηγοῦ προπέτειαν, οἱ δὲ τὴν τῶν Κελ-
 τῶν ἐθελοκάκησιν, στοχαζόμενοι διὰ τῆς τελευταίας
 11 ἀποστάσεως. καθόλου δὲ τῶν πεζικῶν στρατοπέδων
 ἀκεραίων ὄντων ἀκεραίους εἶναι διελάμβανον τὰς
 12 ὑπὲρ τῶν ὄλων ἐλπίδας. ὄθεν καὶ συνάψαντος τοῦ
 Τεβερίου καὶ τῶν μετ' ἐκείνου στρατοπέδων καὶ
 διαπορευομένων διὰ τῆς Ῥώμης, ἐξ ἐπιφανείας ἐδόξα-
 13 ζον κριθήσεσθαι τὴν μάχην. ἀθροισθέντων δὲ τῶν
 14 στρατιωτῶν κατὰ τὸν ὄρκον εἰς Ἀρίμινον, ἀναλαβὼν
 αὐτοὺς ὁ στρατηγὸς προῆγε, σπεύδων συνάψαι τοῖς
 15 περὶ τὸν Πόπλιον. συμμίξας δὲ καὶ καταστρατοπε-
 δεύσας παρ' αὐτοῖς ταῖς οἰκείαις δυνάμεσι τὸ μὲν
 πλῆθος ἀνελάμβανε τῶν ἀνδρῶν, ὡς ἂν ἐκ Λιλυ-
 20 βαίου τετταράκοντα συνεχῶς ἡμέρας πεπεξοπορηκό-
 των εἰς Ἀρίμινον, τὰς δὲ παρασκευὰς ἐποιεῖτο πά-
 261. 15 σκας ὡς πρὸς μάχην, αὐτὸς δ' ἐπιμελῶς συνήδρευε
 τῷ Ποπλίῳ, τὰ μὲν ἤδη γεγονότα κυνθάνομενος,
 περὶ δὲ τῶν παρόντων συνδιανοούμενος. 25
 69 Κατὰ δὲ τοὺς αὐτοὺς καιροὺς Ἀννίβας πρᾶξι-
 κοπήσας πόλιν Κλαστιδίον, ἐνδόντος αὐτῷ τοῦ πε-
 πιστευμένου παρὰ Ῥωμαίων, ἀνδρὸς Βρεντεσίνου,
 2 κατέσχε. γενόμενος δὲ κύριος τῆς φρουρᾶς καὶ τῆς
 τοῦ σίτου παραθέσεως τούτῳ μὲν πρὸς τὸ παρὸν 30
 ἐχρήσατο, τοὺς δὲ παραληφθέντας ἄνδρας ἀβλαβεῖς

μεθ' ἑαυτοῦ προῆγε, δείγμα βουλόμενος ἐκφέρειν 3 244.
 τῆς σφετέρως προαιρέσεως πρὸς τὸ μὴ δεδιότας
 ἀπελπίζειν τὴν παρ' αὐτοῦ σωτηρίαν τοὺς ὑπὸ
 τῶν καιρῶν καταλαμβανομένους. τὸν δὲ προδότην 4
 5 ἐτίμησε μεγαλείως, ἐκκαλέσασθαι σπουδάζων τοὺς
 ἐπὶ πραγμάτων ταττομένους πρὸς τὰς Καρχηδονίων
 ἐλπίδας.

Μετὰ δὲ ταῦτα συνθεωρήσας τινὰς τῶν Κελ- 5
 τῶν, οἳ κατῴκουν μεταξὺ τοῦ Πάδου καὶ τοῦ Τρεβία
 10 ποταμοῦ, πεπονημένους μὲν καὶ πρὸς αὐτὸν φιλίαν,
 διαπεμπομένους δὲ καὶ πρὸς Ῥωμαίους καὶ πεπει-
 σμένους τῷ τοιούτῳ τρόπῳ τὴν παρ' ἀμφοῖν ἀσφά-
 λειαν αὐτοῖς ὑπάρξειν, ἕξαποστέλλει πεζοὺς μὲν δις- 6
 χιλίους, ἵππεῖς δὲ Κελτοὺς καὶ Νομάδας εἰς χιλίους,
 15 προστάξας ἐπιδραμεῖν αὐτῶν τὴν χώραν. τῶν δὲ 7
 πραξάντων τὸ προσταχθὲν καὶ πολλὴν περιβαλομέ-
 νων λείαν, εὐθέως οἱ Κελτοὶ παρήσαν ἐπὶ τὸν χά-
 ρακα τῶν Ῥωμαίων, δεόμενοι σφίσι βοηθεῖν. Τε- 8
 βέριος δὲ καὶ πάλαι ζητῶν ἀφορμὴν τοῦ πράττειν
 20 τότε λαβὼν πρόφασιν ἕξαπέστειλε τῶν μὲν ἵπ-
 πέων τὸ πλεῖστον μέρος, πεζοὺς δὲ σὺν τούτοις
 ἀκοντιστὰς εἰς χιλίους. σπουδῇ δὲ τούτων προσ- 9
 μιξάντων πέραν τοῦ Τρεβία καὶ διαμαχομένων τοῖς
 πολεμίοις ὑπὲρ τῆς λείας, ἐτράπησαν οἱ Κελτοὶ σὺν
 25 τοῖς Νομάσι καὶ τὴν ἀποχώρησιν ἐπὶ τὸν ἑαυτῶν
 ἐποιοῦντο χάρακα. ταχὺ δὲ συννοήσαντες τὸ γινό- 10
 262. μενον οἱ προκαθήμενοι τῆς τῶν Καρχηδονίων παρ-
 εμβολῆς ἐντεῦθεν ταῖς ἐφεδρείαις ἐβοήθουν τοῖς
 πιεζομένοις· οὗ γενομένου τραπέντες οἱ Ῥωμαῖοι
 30 πάλιν ἐποιοῦντο τὴν ἀπόλυσιν εἰς τὴν ἑαυτῶν παρ-
 εμβολήν. Τεβέριος δὲ συνορῶν τὸ γινόμενον πάντα 11

ἐπαφῆκε τοὺς ἵππους καὶ τοὺς ἀκοντιστάς. τούτου
 δὲ συμπεσόντος αὐθις ἐγκλίναντες οἱ Κελτοὶ πρὸς
 12 τὴν ἑαυτῶν ἀσφάλειαν ἀπεχώρουν. ὁ δὲ στρατηγὸς
 τῶν Καρχηδονίων ἀπαράσκευος ὦν πρὸς τὸ κρίνειν
 τὰ ὄλα καὶ νομίζων δεῖν μηδέποτε χωρὶς προθέσεως 5
 μηδ' ἐκ πάσης ἀφορμῆς ποιῆσθαι τοὺς ὀλοσχερεῖς
 κινδύνους, ὅπερ εἶναι φατέον ἡγεμόνος ἔργον ἀγα-
 13 θοῦ, τότε μὲν ἐπέσχε τοὺς παρ' αὐτοῦ συνεγγίσαντας 245.
 τῷ χάρακι καὶ στῆναι μὲν ἐκ μεταβολῆς ἠνάγκασε,
 διώκειν δὲ καὶ συμπλέκεσθαι τοῖς πολεμοῖσι ἐκώλυσε, 10
 διὰ τῶν ὑπηρετῶν καὶ σαλπικτῶν ἀνακαλούμενος.
 14 οἱ δὲ Ῥωμαῖοι βραχὺν ἐπισχόντες χρόνον ἀνέλυσαν,
 ὀλίγους μὲν αὐτῶν ἀποβαλόντες, πλείους δὲ τῶν
 Καρχηδονίων διεφθαρκότες.
 70 Ὁ δὲ Τεβέριος μετεωρισθεὶς καὶ περιχαρῆς γενό- 15
 μενος ἐπὶ τῷ προτερήματι φιλοτίμως εἶχε πρὸς τὸ
 2 τὴν ταχίστην κρῖναι τὰ ὄλα. προέκειτο μὲν οὖν
 αὐτῷ κατὰ τὴν ἰδίαν γνώμην χρῆσθαι τοῖς παροῦσι
 διὰ τὸ τὸν Πόπλιον ἀρρωστεῖν· ὅμως δὲ βουλόμενος
 προσλαβέσθαι καὶ τὴν τοῦ συνάρχοντος γνώμην 20
 8 ἐποιεῖτο λόγους περὶ τούτων πρὸς αὐτόν. ὁ δὲ
 Πόπλιος τὴν ἐναντίαν εἶχε διάληψιν περὶ τῶν ἐν-
 4 εστῶτων· τὰ γὰρ στρατόπεδα χειμασκήσαντα βελτίω
 τὰ παρ' αὐτῶν ὑπελάμβανε γενήσεσθαι, τὴν τε τῶν
 Κελτῶν ἀθεσίαν οὐκ ἐμμενεῖν ἐν τῇ πίστει, τῶν 25
 Καρχηδονίων ἀπραγούντων καὶ τὴν ἡσυχίαν ἀναγ-
 καζομένων ἄγειν, ἀλλὰ καινοτομήσειν τι πάλιν κατ'
 5 ἐκείνων. πρὸς δὲ τούτοις αὐτὸς ὑγιασθεὶς ἐκ τοῦ
 268. τραύματος ἀληθινὴν παρέξεσθαι χρεῖαν ἤλπισε τοῖς
 6 κοινοῖς πράγμασιν. διὸ καὶ τοιούτοις χρώμενος λο- 30
 γισμοῖς μένειν ἤξιον τὸν Τεβέριον ἐπὶ τῶν ὑπο-

κειμένων. ὁ δὲ προειρημένος ἤδει μὲν ἕκαστα τού-
των ἀληθινῶς λεγόμενα καὶ δεόντως, ὑπὸ δὲ τῆς
φιλοδοξίας ἐλαννόμενος καὶ καταπιστεύων τοῖς πράγ-
μασι παραλόγως ἐσπευδεν κρῖναι δι' αὐτοῦ τὰ ὅλα
5 καὶ μήτε τὸν Πόπλιον δύνασθαι παρατυχεῖν τῇ
μάχῃ μήτε τοὺς ἐπικαθισταμένους στρατηγούς φθάσαι
παραλαβόντας τὴν ἀρχήν· οὗτος γὰρ ἦν ὁ χρόνος.
διόπερ οὐ τὸν τῶν πραγμάτων καιρὸν ἐκλεγόμενος 8
ἀλλὰ τὸν ἴδιον ἐμελλε τοῦ δέοντος σφαλῆσεσθαι
10 προφανῶς. ὁ δ' Ἀννίβας παραπλησίους ἔχων ἐπι- 9
νοίας Ποπλίῳ περὶ τῶν ἐνεστώτων κατὰ τὸνναντίον
ἐσπευδε συμβαλεῖν τοῖς πολεμίοις, θέλων μὲν πρῶτον
ἀκεραίοις ἀποχρήσασθαι ταῖς τῶν Κελτῶν ὁρμαῖς,
δεύτερον ἀνασκήτοις καὶ νεοσυλλόγοις συμβαλεῖν 10 246.

15 τοῖς τῶν Ῥωμαίων στρατοπέδοις, τρίτον ἀδυνατοῦν-
τος ἔτι τοῦ Ποπλίου ποιήσασθαι τὸν κίνδυνον, τὸ
δὲ μέγιστον, πρόττειν τι καὶ μὴ προῖεσθαι διὰ κενῆς
τὸν χρόνον. τῷ γὰρ εἰς ἀλλοτρίαν καθέντι χώραν 11
στρατόπεδα καὶ παραδόξοις ἐγχειροῦντι πράγμασιν
20 εἰς τρόπον ἐστὶν οὗτος σωτηρίας, τὸ συνεχῶς καινο-
ποιεῖν ἀεὶ τὰς τῶν συμμάχων ἐλπίδας.

Ἀννίβας μὲν οὖν εἰδὼς τὴν ἰσομένην ὁρμὴν 12
τοῦ Τεβερίου πρὸς τούτοις ἦν. πάλαι δὲ συνεω- 71
ρακῶς μεταξὺ τῶν στρατοπέδων τόπον ἐπίπεδον
25 μὲν καὶ ψιλόν, εὐφυῆ δὲ πρὸς ἐνέδραν διὰ τι φει-
θρον ἔχον ὄφρῦν, ἐπὶ δὲ ταύτης ἀκάνθας καὶ βά-
τους συνεχεῖς ἐπιπεφυκότας, ἐγένετο πρὸς τῷ στρα-
τηγεῖν τοὺς ὑπεναντίους. ἔμελλεν δ' εὐχερῶς λήσειν· 2
οἱ γὰρ Ῥωμαῖοι πρὸς μὲν τοὺς ὑλώδεις τόπους
30 ὑπόπτως εἶχον διὰ τὸ τοὺς Κελτοὺς ἀεὶ τιθέναι
τὰς ἐνέδρας ἐν τοῖς τοιούτοις χωρίοις, τοῖς δ' ἐπι-

264. 3 πέδοις καὶ ψιλοῖς ἀπεπίστευον, οὐκ εἰδότες ὅτι καὶ
 πρὸς τὸ λαθεῖν καὶ πρὸς τὸ μηδὲν παθεῖν τοὺς
 ἐνεδρεύσαντας εὐφυνέστεροι τυγχάνουσιν ὄντες τῶν
 ὑλωδῶν διὰ τὸ δύνασθαι μὲν ἐκ πολλοῦ προορᾶν
 πάντα τοὺς ἐνεδρεύοντες, εἶναι δ' ἐπιπροσθήσεις 5
 4 ἱκανὰς ἐν τοῖς πλείστοις τόποις. τὸ γὰρ τυχὸν
 φεῖθρον μετὰ βραχείας ὄφρῦος, ποτὲ δὲ κάλαμοι
 καὶ πτέρεις καὶ τι γένος ἀκανθῶν, οὐ μόνον πεζοὺς
 ἀλλὰ καὶ τοὺς ἵππεῖς ἐνλίπε δύναται κρύπτειν, εἰάν
 βραχέα τις προνοηθῆ τοῦ τὰ μὲν ἐπίσημα τῶν 10
 ὅπλων ὑπτια τιθέναι πρὸς τὴν γῆν, τὰς δὲ περι-
 5 κεφαλαίας ὑποτιθέναι τοῖς ὅπλοις. πλὴν ὁ γε τῶν
 Καρχηδονίων στρατηγὸς κοινολογηθεὶς Μάγωνι τὰ-
 δελφῶ καὶ τοῖς συνέδροις περὶ τοῦ μέλλοντος ἀγῶ-
 νος, συγκατατιθεμένων αὐτῷ πάντων ταῖς ἐπιβο- 15
 6 λαῖς, ἅμα τῷ δειπνοποιήσασθαι τὸ στρατόπεδον
 ἀνακαλεσάμενος Μάγωνα τὸν ἀδελφόν, ὄντα νέον
 μὲν ὁρμῆς δὲ πλήρη καὶ παιδομαθῆ περὶ τὰ πολε-
 μικά, συνέστησε τῶν ἱππέων ἄνδρας ἑκατὸν καὶ 247.
 7 πεζοὺς τοὺς ἴσους. ἔτι δὲ τῆς ἡμέρας οὔσης ἔξ 20
 ὄλου τοῦ στρατοπέδου σημηνάμενος τοὺς εὐρωστο-
 τάτους παρηγγέλλει δειπνοποιησαμένους ἦκειν ἐπὶ
 8 τὴν αὐτοῦ σκηνήν. παρακαλέσας δὲ καὶ παραστήσας
 τούτοις τὴν πρέπουσαν ὁρμὴν τῷ καιρῷ παρηγγ-
 γελλε δέκα τοὺς ἀνδρωδεστάτους ἕκαστον ἐπιλεξά- 25
 9 μενον ἐκ τῶν ἰδίων τάξεων ἦκειν εἰς τινα τόπον
 (τακτὸν) ἤδη τῆς στρατοπεδείας. τῶν δὲ πραξάντων
 τὸ συνταχθέν, τούτους μὲν ὄντας ἵππεῖς χιλίους
 καὶ πεζοὺς ἄλλους τοσοῦτους ἐξαπέστειλε νυκτὸς
 εἰς τὴν ἐνέδραν, συστήσας ὁδηγοὺς καὶ τὰδελφῶ 30
 10 διαταξάμενος περὶ τοῦ καιροῦ τῆς ἐπιθέσεως· αὐτὸς

δ' ἅμα τῷ φωτὶ τοὺς Νομαδικοὺς ἵππεῖς συναγα-
 265. γών, ὄντας φερεκάκους διαφερόντως, παρεκάλεσε
 καὶ τινὰς δωρεὰς ἐπαγγειλάμενος τοῖς ἀνδραγαθή-
 σασι προσέταξε πελάσαντας τῷ τῶν ἐναντίων χάρακι
 5 κατὰ σπουδὴν ἐπιδιαβαίνειν τὸν ποταμὸν καὶ προσ-
 ακροβολιζομένους κινεῖν τοὺς πολεμίους, βουλό-
 μενος ἀναρίστους καὶ πρὸς τὸ μέλλον ἀπαρασκευάτους
 λαβεῖν τοὺς ὑπεναντίους. τοὺς δὲ λοιποὺς ἤγε- 11
 μόνας ἀθροίσας ὁμοίως παρεκάλεσε πρὸς τὸν κίν-
 10 θυνον καὶ πᾶσιν ἀριστοποιεῖσθαι παρήγγειλε καὶ
 περὶ τὴν τῶν ὄπλων καὶ τῶν ἵππων γίνεσθαι θε-
 ραπείαν.

Ὁ δὲ Τεβέριος ἅμα τῷ συνιδεῖν ἐγγίζοντας τοὺς 72
 Νομαδικοὺς ἵππεῖς παραντίκα μὲν αὐτὴν τὴν ἵπ-
 15 πον ἐξαπέστειλε, προστάξας ἔχεσθαι καὶ συμπλέ-
 κεσθαι τοῖς πολεμίους. ἐξῆς δὲ τούτοις ἐξέπεμπε 2
 τοὺς πεξάκοντιστάς εἰς ἑξακισχιλίους· ἐκίνει δὲ καὶ
 τὴν λοιπὴν δύναμιν ἐκ τοῦ χάρακος, ὡς ἐξ ἐπιφα-
 νείας κριθησομένων τῶν ὄλων, ἐπαιρόμενος τῷ τε
 20 πλήθει τῶν ἀνδρῶν καὶ τῷ γεγονότι τῇ προτεραιᾷ
 περὶ τοὺς ἵππεῖς εὐήμερηματι. οὔσης δὲ τῆς ὥρας 3
 περὶ χειμερινὰς τροπὰς καὶ τῆς ἡμέρας νιφετώδους
 καὶ ψυχρᾶς διαφερόντως, τῶν δ' ἀνδρῶν καὶ τῶν
 ἵππων σχεδὸν ὡς εἰπεῖν ἀπάντων ἀναρίστων ἐκ-
 25 πεπορευμένων, τὸ μὲν πρῶτον ὄρμη καὶ προθυμίᾳ 248.
 περι(ῆν) τὸ πλῆθος· ἐπιγενομένης δὲ τῆς τοῦ Τρεβία 4
 ποταμοῦ διαβάσεως, καὶ προσαναβεβηκότος τῷ ῥεύ-
 ματι διὰ τὸν ἐν τῇ νυκτὶ γενόμενον ἐν τοῖς ὑπὲρ
 τὰ στρατόπεδα τόποις ὄμβρον, μόλις ἕως τῶν μα-
 30 σθῶν οἱ πεξοὶ βαπτιζόμενοι διέβαινον· ἐξ ὧν ἑκακο- 5
 πάθει τὸ στρατόπεδον ὑπὸ τε τοῦ ψύχους καὶ τῆς

ἐνδείας, ὥς ἂν ἤδη καὶ τῆς ἡμέρας προβαινούσης.
 6 οἱ δὲ Καρχηδόνιοι κατὰ σκηναὺς βεβρωκότες καὶ
 πεπωκότες καὶ τοὺς ἵππους ἡτοιμακότες ἠλείφοντο
 7 καὶ καθωπλίζοντο περὶ τὰ πυρὰ πάντες. Ἀννίβας
 266. δὲ τὸν καιρὸν ἐπιτηρῶν ἅμα τῷ συνιδεῖν διαβεβη- 8
 κότες τοὺς Ῥωμαίους τὸν ποταμὸν προβαλόμενος
 ἐφεδρεῖαν τοὺς λογχοφόρους καὶ Βαλιαρεῖς, ὄντας
 8 εἰς ὀκτακισχιλίους, ἐξῆγε τὴν δύναμιν. καὶ προ-
 αγαγὼν ὡς ὀκτὼ στάδια πρὸ τῆς στρατοπεδείας τοὺς
 μὲν πεζοὺς ἐπὶ μίαν εὐθείαν παρενέβαλε, περὶ δις- 10
 μυρίους ὄντας τὸν ἀριθμὸν, Ἴβηρας καὶ Κελτοὺς
 9 καὶ Λίβυας, τοὺς δ' ἵππεῖς διελὼν ἐφ' ἑκάτερον
 παρέστησε τὸ κέρασ, πλείους ὄντας μυρίων σὺν τοῖς
 παρὰ τῶν Κελτῶν συμμάχοις, τὰ δὲ θηρία μερίσας
 10 πρὸ τῶν κεράτων δι' ἀμφοτέρων προεβάλετο. Τε- 15
 βέριος δὲ κατὰ τὸν αὐτὸν καιρὸν τοὺς μὲν ἵππεῖς
 ἀνεκαλεῖτο, θεωρῶν οὐκ ἔχοντας ὅτι χρήσονται τοῖς
 ὑπεναντίοις διὰ τὸ τοὺς Νομάδας ἀποχωρεῖν μὲν
 εὐχερῶς καὶ σποράδην, ἐπικεῖσθαι δὲ πάλιν ἐκ μετα-
 βολῆς τολμηρῶς καὶ θρασεύως· τὸ γὰρ τῆς Νομαδι- 20
 11 κῆς μάχης ἰδίον ἐστὶ τοῦτο· τοὺς δὲ πεζοὺς παρεν-
 έβαλε κατὰ τὰς εἰθισμένας παρ' αὐτοῖς τάξεις, ὄντας
 τοὺς μὲν Ῥωμαίους εἰς μυρίους ἑξακισχιλίους, τοὺς
 12 δὲ συμμάχους εἰς δισμυρίους. τὸ γὰρ τέλειον στρα-
 τόπεδον παρ' αὐτοῖς πρὸς τὰς ὀλοσχερεῖς ἐπιβολὰς 25
 ἐκ τοσοῦτων ἀνδρῶν ἐστίν, ὅταν ὁμοῦ τοὺς ὑπάτους
 13 ἑκατέρους οἱ καιροὶ συνάγῃσιν. μετὰ δὲ ταῦτα τοὺς
 ἵππεῖς ἐφ' ἑκάτερον θείσ τὸ κέρασ, ὄντας εἰς τετρα-
 κισχιλίους, ἐπήει τοῖς ὑπεναντίοις σοβαρῶς, ἐν τάξει
 73 καὶ βάρην ποιούμενος τὴν ἔφοδον. ἤδη δὲ σύνεγ- 249.
 γυς ὄντων ἀλλήλοις, συνεπλέκησαν οἱ προκείμενοι

τῶν δυνάμεων εὐζῶνοι. τούτου δὲ συμβάντος οἱ 2
 μὲν Ῥωμαῖοι κατὰ πολλοὺς τρόπους ἤλαττοῦντο, τοῖς
 δὲ Καρχηδονίοις ὑπερδέξιον γίνεσθαι συνέβαινε τὴν
 χρεῖαν, ἅτε δὴ τῶν μὲν Ῥωμαίων πεζακοντιστῶν 3
 5 κακοπαθούντων ἐξ ὄρθρου καὶ προεμένων τὰ πλείστα
 βέλη κατὰ τὴν πρὸς τοὺς Νομάδας συμπλοκὴν, τῶν
 δὲ καταλειπομένων βελῶν ἠχρειωμένων αὐτοῖς διὰ
 267. τὴν συνέχειαν τῆς νοτίδος. παραπλήσια δὲ τούτοις 4
 συνέβαινε καὶ περὶ τοὺς ἵππεις γίνεσθαι καὶ περὶ
 10 τὸ σύμπαν αὐτοῖς στρατόπεδον. περὶ γε μὴν τοὺς 5
 Καρχηδονίους ὑπῆρχε τὰναντία τούτων· ἀκμαῖοι γὰρ
 παρατεταγμένοι καὶ νεαλεῖς ἀεὶ πρὸς τὸ δέον εὐχρη-
 στως καὶ προθύμως εἶχον. διόπερ ἅμα τῷ δέξα- 6
 σθαι διὰ τῶν διαστημάτων τοὺς προκινδυνεύοντας
 15 καὶ συμπεσεῖν τὰ βαρέα τῶν ὅπλων ἀλλήλοις, οἱ
 μὲν ἵππεις οἱ τῶν Καρχηδονίων εὐθέως ἀπ' ἀμφοῖν
 τοῖν κέρατοι ἐπίεζον τοὺς ὑπεναντίους, ὥς ἂν τῷ
 πλήθει πολὺ διαφέροντες καὶ ταῖς ἀκμαῖς αὐτῶν τε
 καὶ τῶν ἵππων διὰ τὴν προειρημένην ἀκεραιότητα
 20 περὶ τὴν ἐξοδον· τοῖς δὲ Ῥωμαίοις τῶν ἵππέων ὑπο- 7
 χωρησάντων καὶ ψιλωθέντων τῶν τῆς φάλαγγος κε-
 ράτων, οἳ τε λογχοφόροι τῶν Καρχηδονίων καὶ τὸ
 τῶν Νομάδων πλῆθος ὑπεραίροντες τοὺς προτεταγ-
 μένους τῶν ἰδίων καὶ πρὸς τὰ κέρατα προσπίπτοντες
 25 τοῖς Ῥωμαίοις πολλὰ καὶ κακὰ διειργάζοντο καὶ
 μάχεσθαι τοῖς κατὰ πρόσωπον οὐκ εἶων. οἱ δ' ἐν 8
 τοῖς βαρέσιν ὅπλοις παρ' ἀμφοῖν τὰς πρώτας ἔχον-
 τες καὶ μέσας τῆς ὅλης παρεμβολῆς τάξεις ἐπὶ πολὺν
 χρόνον ἐμάχοντο συστάδην, ἐφάμιλλον ποιούμενοι
 30 τὸν κίνδυνον. ἐν ᾧ καιρῷ διαναστάντων τῶν ἐκ 74
 τῆς ἐνέδρας Νομάδων καὶ προσπεσόντων ἄφνω

κατὰ νότου τοῖς ἀγωνιζομένοις περὶ τὰ μέσα, μεγάλην ταραχὴν καὶ δυσχρηστίαν συνέβαινε γίνεσθαι
² περὶ τὰς τῶν Ῥωμαίων δυνάμεις. τέλος δ' ἀμφότερα (τὰ) κέρατα τῶν περὶ τὸν Τεβέριον πιεζούμενα ⁴
κατὰ πρόσωπον μὲν ὑπὸ τῶν Θηρίων, πέριξ δὲ καὶ ^{250.}
κατὰ τὰς ἐκ τῶν πλαγίων ἐπιφανείας ὑπὸ τῶν εὐζώνων,
ἐτράπησαν καὶ συνωθοῦντο κατὰ τὸν διωγμὸν
³ πρὸς τὸν ὑποκείμενον ποταμὸν. τούτου δὲ συμβάντος οἱ κατὰ μέσον τὸν κίνδυνον ταχθέντες τῶν
Ῥωμαίων οἱ μὲν κατόπιν ἐφεστῶτες ὑπὸ τῶν ἐκ ¹⁰
τῆς ἐνέδρας προσπεσόντων ἀπόλλυντο καὶ κακῶς
⁴ ἔπασχον, οἱ δὲ περὶ τὰς πρώτας χώρας ἐπαναγκασθέντες
^{268.} ἐκράτησαν τῶν Κελτῶν καὶ μέρους τινὸς τῶν
Λιβύων καὶ πολλοὺς αὐτῶν ἀποκτείναντες
⁵ διέκοψαν τὴν τῶν Καρχηδονίων τάξιν. θεωροῦντες ¹⁵
δὲ τοὺς ἀπὸ τῶν ἰδίων κερμάτων ἐκπεπιεσμένους, τὸ
μὲν ἐπιβοηθεῖν τούτοις ἢ πάλιν εἰς τὴν ἑαυτῶν
ἀπιέναι παρεμβολὴν ἀπέγνωσαν, ὑφορώμενοι μὲν τὸ
πλῆθος τῶν ἰππέων, κωλυόμενοι δὲ διὰ τὸν ποταμὸν
καὶ τὴν ἐπιφορὰν καὶ συστροφὴν τοῦ κατὰ κεφαλὴν ²⁰
⁶ ὄμβρου. τηροῦντες δὲ τὰς τάξεις ἀθρόοι μετ' ἀσφαλείας
ἀπεχώρησαν εἰς Πλακεντίαν, ὄντες οὐκ ἐλάττους
⁷ μυρίων. τῶν δὲ λοιπῶν οἱ μὲν πλείστοι περὶ τὸν
ποταμὸν ἐφθάρησαν ὑπὸ τε τῶν Θηρίων καὶ
⁸ τῶν ἰππέων, οἱ δὲ διαφυγόντες τῶν πεζῶν καὶ τὸ ²⁵
πλείστον μέρος τῶν ἰππέων πρὸς τὸ προειρημένον
σύστημα ποιούμενοι τὴν ἀποχώρησιν ἀνεκομίσθησαν
⁹ ἅμα τούτοις εἰς Πλακεντίαν. τὸ δὲ τῶν Καρχηδονίων
στρατόπεδον ἕως τοῦ ποταμοῦ καταδιώξαν τοὺς
πολεμίους, ὑπὸ δὲ τοῦ χειμῶνος οὐκέτι δυνά- ³⁰
μενον πορρωτέρω προβαίνειν ἐπανήλθε πάλιν εἰς

τὴν παρεμβολήν. καὶ πάντες ἐπὶ μὲν τῇ μάχῃ περι- 10
 χαρεῖς ἦσαν, ὡς κατωρθωκότες· συνέβαινε γὰρ ὀλί-
 γους μὲν τῶν Ἰβήρων καὶ Λιβύων, τοὺς δὲ πλεί-
 ους ἀπολωλέναι τῶν Κελτῶν· ὑπὸ δὲ τῶν ὄμβρων 11
 5 καὶ τῆς ἐπιγυνομένης χιόνος οὕτως διετίθεντο δει-
 νῶς ὥστε τὰ μὲν θηρία διαφθαρήναι πλὴν ἑνός,
 πολλοὺς δὲ καὶ τῶν ἀνδρῶν ἀπόλλυσθαι καὶ τῶν
 ἵππων διὰ τὸ ψῦχος.

Ὁ δὲ Τεβέριος εἰδὼς μὲν τὰ συμβεβηκότα, βου- 75
 10 λόμενος δὲ κατὰ δύναμιν ἐπικρούπτεσθαι τοὺς ἐν τῇ
 Ῥώμῃ τὸ γεγονὸς ἔπεμψε τοὺς ἀπαγγελοῦντας ὅτι
 μάχης γενομένης τὴν νίκην αὐτῶν ὁ χειμῶν ἀφεί-
 λετο. οἱ δὲ Ῥωμαῖοι παραντία μὲν ἐπίστευον τοῖς 2 251.
 προσπίπτουσιν· μετ' οὐ πολὺ δὲ πυνθανόμενοι τοὺς
 15 μὲν Καρχηδονίους καὶ τὴν παρεμβολὴν τὴν αὐτῶν
 τηρεῖν καὶ τοὺς Κελτοὺς πάντας ἀπονευενκέναι πρὸς
 τὴν ἐκείνων φιλίαν, τοὺς δὲ παρ' αὐτῶν ἀπολελοι- 3
 πότας τὴν παρεμβολὴν ἐκ τῆς μάχης ἀνακεχωρηκέναι
 19 καὶ συνηθροῖσθαι πάντας εἰς τὰς πόλεις καὶ χορη-
 269. γεῖσθαι δὲ τοῖς ἀναγκαίοις ἐκ θαλάττης ἀνὰ τὸν
 Πάδον ποταμὸν, καὶ λίαν σαφῶς ἔγνωσαν τὰ γεγο-
 νότα περὶ τὸν κίνδυνον. διὸ καὶ παραδόξου φα- 4
 νέντος αὐτοῖς τοῦ πράγματος, περὶ τὰς λοιπὰς παρα-
 σκευὰς διαφερόντως ἐγίνοντο καὶ περὶ φυλακὴν τῶν
 25 προκειμένων τόπων, πέμποντες εἰς Σαρδόνια καὶ
 Σικελίαν στρατόπεδα, πρὸς δὲ τούτοις εἰς Τάραντα
 προφυλακὰς καὶ τῶν ἄλλων τόπων εἰς τοὺς εὐκαί-
 ρους· παρεσκεύασαν δὲ καὶ ναῦς ἑξήκοντα πεντήρεις.
 Γνάιος δὲ Σερονίλιος καὶ Γάιος Φλαμίνιος, οἵπερ 5
 30 ἔτυχον ὑπατοὶ τότε καθεσταμένοι, συνῆγον τοὺς
 συμμάχους καὶ κατέγραφον τὰ παρ' αὐτοῖς στρατό-

6 πεδα. παρήγον δὲ καὶ τὰς ἀγορὰς τὰς μὲν εἰς Ἀρί-
 μινον τὰς δ' εἰς Τυρρηνίαν, ὡς ἐπὶ τούτοις ποιη-
 7 σόμενοι τοῖς τόποις τὴν ἐξοδον. ἐπεμψαν δὲ καὶ
 πρὸς Ἴέρωνα περὶ βοηθείας, ὃς καὶ πεντακοσίους
 αὐτοῖς ἐξαπέστειλε Κρητὰς καὶ χιλίους πελτοφόρους· 5
 8 πάντα δὲ καὶ πανταχόθεν ἐνεργῶς ἠτοίμαζον. τότε
 γὰρ εἰσι φοβερῶτατοι Ῥωμαῖοι καὶ κοινῇ καὶ κατ'
 ἰδίαν, ὅταν αὐτοὺς περιστῆ φόβος ἀληθινός.

76 Κατὰ δὲ τοὺς αὐτοὺς καιροὺς Γνάιος Κορνήλιος
 ὁ καταλειφθεὶς ὑπὸ τᾶδελφοῦ Ποπλίου στρατηγός 10
 ἐπὶ τῆς ναυτικῆς δυνάμεως, καθάπερ ἐπένω προ-
 εῖπον, ἀναχθεὶς ἀπὸ τῶν τοῦ Ῥοδανοῦ στομάτων
 παντὶ τῷ στόλῳ προσέσχε τῆς Ἰβηρίας πρὸς τοὺς
 2 κατὰ τὸ καλούμενον Ἐμπόριον τόπους. ἀρξάμενος
 δ' ἐντεῦθεν ἀποβάσεις ἐποιεῖτο καὶ τοὺς μὲν ἀπει- 15
 θοῦντας ἐπολιόρκει τῶν τὴν παραλίαν κατοικούν-
 των ἕως Ἰβηρος ποταμοῦ, τοὺς δὲ προσδεχομένους
 ἐφιλανθρωπεῖ, τὴν ἐνδεχομένην ποιούμενος περὶ
 3 αὐτῶν προμήθειαν. ἀσφαλίσάμενος δὲ τοὺς προσ- 252.
 κερωρηκότας τῶν παραθαλαττίων προῆγε παντὶ τῷ 20
 στρατεύματι, ποιούμενος τὴν πορείαν εἰς τὴν μεσό-
 4 ραιον· πολὺ γὰρ ἤδη καὶ τὸ συμμαχικὸν ἠθροῖκει
 τῶν Ἰβήρων. ἅμα δὲ προῶν ἃς μὲν προσήγετο
 270. 5 τὰς δὲ κατεστρέφετο τῶν πόλεων. τῶν δὲ Καρχη-
 δονίων, οὓς ἔχων ἐπὶ τούτων ἀπελείφθη τῶν τόπων 25
 Ἄννων, ἀντιστρατοπεδευσάντων αὐτοῖς περὶ πόλιν
 προσαγορευομένην Κίσσαν, συμβαλὼν ὁ Γνάιος ἐκ
 παρατάξεως καὶ νικήσας τῆ μάχῃ πολλῶν μὲν χρη-
 μάτων ἐγένετ' ἐγκρατής, ὡς ἂν ἀπάσης τῆς ἀπο-
 σκευῆς τῶν εἰς Ἰταλίαν δρμησάντων παρὰ τούτοις 30
 6 ἀπολελειμμένης, πάντας δὲ τοὺς ἐντὸς Ἰβηρος ποτα-

μοῦ συμμάχους ἐποιήσατο καὶ φίλους, ζῶργιά δὲ
 τὸν τε τῶν Καρχηδονίων στρατηγὸν Ἄννωνά καὶ
 τὸν τῶν Ἰβήρων Ἀνδοβάλην ἔλαβε. τοῦτον δὲ συν-7
 ἔβαινε τύραννον μὲν εἶναι τῶν κατὰ τὴν μεσόγαιον
 τόπων, εὐνοὺν δὲ διαφερόντως αἰεὶ ποτε Καρχηδο-
 νίοις. ταχὺ δὲ συνεῖς τὸ γεγονός Ἀσδρούβας ἤκε8
 παραβοηθῶν διαβάς τὸν Ἰβηρα ποταμόν. καὶ κατα-9
 μαθὼν ἀπολελειμμένους τοὺς ἀπὸ τοῦ στόλου τῶν
 Ῥωμαίων, ῥαθύμως καὶ κατατεθαρρηκότεως ἀναστρε-
 10 φομένους διὰ τὸ προτέρημα τῶν πεζικῶν στρατο-
 πέδων, παραλαβὼν ἀπὸ τῆς ἑαυτοῦ δυνάμεως πεζοὺς 10
 μὲν εἰς ὀκτακισχιλίους (ἑπτεῖς δὲ περὶ χιλίους), καὶ
 καταλαβὼν ἐσκεδασμένους κατὰ τῆς χώρας τοὺς ἀπὸ
 τῶν πλοίων, πολλοὺς μὲν αὐτῶν ἀπέκτεινεν, τοὺς δὲ
 15 λοιποὺς ἠνάγκασε φυγεῖν ἐπὶ τὰς ναῦς. οὗτος μὲν 11
 οὖν ἀναχωρήσας καὶ διαβάς αὐθις τὸν Ἰβηρα ποτα-
 μὸν ἐγένετο περὶ παρασκευὴν καὶ φυλακὴν τῶν
 ἐντὸς τοῦ ποταμοῦ τόπων, ποιούμενος τὴν παρα-
 χειμασίαν ἐν Καινῇ πόλει. ὁ δὲ Γνάιος συνάψας 12
 20 τῷ στόλῳ καὶ τοὺς αἰτίους τῶν συμβεβηκότων κατὰ
 τοὺς παρ' αὐτοῖς ἐθισμοὺς κολάσας, τὸ λοιπὸν ἤδη
 συναγαγὼν ἐπὶ ταῦτ' ἐπὶ τὴν τε πεζὴν καὶ τὴν ναυτι-
 κὴν στρατιάν ἐν Ταρράκωνι τὴν παραχειμασίαν 2
 ἐποιεῖτο. διαδοὺς δὲ τὴν λείαν ἴσως τοῖς στρατιώ- 1
 25 ταις μεγάλην εὐνοίαν καὶ προθυμίαν ἐνεργάσατο
 πρὸς τὸ μέλλον.

271. Καὶ τὰ μὲν κατὰ τὴν Ἰβηρίαν ἐν τούτοις ἦν. 77
 ἐνισταμένης δὲ τῆς ἑαρινῆς ὥρας, Γάιος μὲν Φλα-
 μίνιος ἀναλαβὼν τὰς αὐτοῦ δυνάμεις προῆγε διὰ
 30 Τυρρηνίας καὶ κατεστρατοπέδευσε πρὸ τῆς τῶν
 Ἀρρητίνων πόλεως, Γνάιος δὲ Σερουίλιος τοῦμπαιλιν 2

ὡς ἐπ' Ἀριμίνου, ταύτη παρατηρήσων τὴν εἰσβολὴν
 3 τῶν ὑπεναντίων. Ἀννίβας δὲ παραχειμάζων ἐν τῇ
 Κελτικῇ τοὺς μὲν Ῥωμαίους τῶν ἐκ τῆς μάχης αἰχ-
 μαλώτων ἐν φυλακῇ συνείχευ, τὰ μέτρια τῶν ἐπιτη-
 4 δειῶν διδούς, τοὺς δὲ συμμάχους αὐτῶν τὸ μὲν 5
 πρῶτον ἐν τῇ πάσῃ φιλανθρωπία διεξῆγεν, μετὰ δὲ
 ταῦτα συναγαγὼν παρεκάλει, φάσκων οὐκ ἐκείνοις
 ἦκειν πολεμήσων, ἀλλὰ Ῥωμαίοις ὑπὲρ ἐκείνων.
 5 διόπερ ἔφη δεῖν αὐτούς, εἰάν ὀρθῶς φρονῶσιν,
 6 ἀντέχεσθαι τῆς πρὸς αὐτὸν φιλίας. παρεῖναι γὰρ 10
 πρῶτον μὲν τὴν ἐλευθερίαν ἀνακτησόμενος Ἰταλιώ-
 ταις, ὁμοίως δὲ τὰς πόλεις καὶ τὴν χώραν, ἣν ὑπὸ
 Ῥωμαίων ἀπολωλεκότες ἕκαστοι τυγχάνουσι, συνανα-
 7 σώσων. ταῦτα δ' εἰπὼν ἀφῆκε πάντας χωρὶς λύτρων
 εἰς τὴν οἰκίαν, βουλόμενος ἅμα μὲν προκαλεῖσθαι διὰ 15
 τοιούτου τρόπου πρὸς αὐτὸν τοὺς κατοικοῦντας τὴν
 Ἰταλίαν, ἅμα δ' ἀπαλλοτριοῦν τῆς πρὸς Ῥωμαίους
 εὐνοίας, ἐρεθίζειν δὲ τοὺς δοκοῦντας πόλεσιν ἢ λι-
 μέσιν ἠλαττώσθαι τι διὰ τῆς Ῥωμαίων ἀρχῆς.

78 Ἐχρήσατο δὲ τινι καὶ Φοινικικῷ στρατηγήματι 20
 2 τοιούτῳ κατὰ τὴν παραχειμασίαν. ἀγωνιῶν γὰρ
 τὴν ἀθεσίαν τῶν Κελτῶν καὶ τὰς ἐπιβουλάς τὰς
 περὶ τὸ σῶμα διὰ τὸ πρόσφατον τῆς πρὸς αὐτοὺς
 3 συστάσεως κατεσκευάσατο περιθεταιὰς τρίχας, ἀρμο-
 ζούσας ταῖς κατὰ τὰς ὀλοσχερεῖς διαφορὰς τῶν ἡλι- 25
 3 κίων ἐπιπρεπείαις, καὶ ταύταις ἐχρῆτο συνεχῶς μετα-
 τιθέμενος· ὁμοίως δὲ καὶ τὰς ἐσθῆτας μετελάμβανε
 4 τὰς καθηκούσας αἰὲν ταῖς περιθεταιῖς. δι' ὧν οὐ
 272. μόνον τοῖς αἰφνιδίως ἰδοῦσι δύσγνωστος ἦν, ἀλλὰ 254.
 καὶ τοῖς ἐν συνηθείᾳ γεγονόσιν. 30
 5 Θεωρῶν δὲ τοὺς Κελτοὺς δυσχεραίνοντας ἐπὶ

τῷ τὸν πόλεμον ἐν τῇ παρ' αὐτῶν χώρᾳ λαμβάνειν
 τὴν τριβὴν, σπεύδοντας δὲ καὶ μετεώρους ὄντας
 εἰς τὴν πολεμίαν, προφάσει μὲν διὰ τὴν πρὸς Ῥω-
 μαίους ὀργήν, τὸ δὲ πλεῖον διὰ τὰς ὠφελείας, ἔκρινε
 5 τὴν ταχίστην ἀναξενγνύειν καὶ συνεκπληροῦν τὰς
 τῶν δυνάμεων ὀρμὰς. διόπερ ἅμα τῷ τὴν ὥραν 6
 μεταβάλλειν πυνθανόμενος τῶν μάλιστα τῆς χώρας
 δοκούντων ἐμπειρεῖν τὰς μὲν ἄλλας ἐμβολὰς τὰς
 εἰς τὴν πολεμίαν μακρὰς εὔρισκε καὶ προδήλους τοῖς
 10 ὑπεναντίοις, τὴν δὲ διὰ τῶν ἐλῶν εἰς Τυρρηνίαν
 φέρουσαν δυσχερῆ μὲν σύντομον δὲ καὶ παράδοξον
 φανησομένην τοῖς περὶ τὸν Φλαμίνιον. αἰεὶ δὲ πῶς 7
 οἰκείος (ᾧν) τῇ φύσει τούτου τοῦ μέρους ταύτης
 προέθετο ποιεῖσθαι τὴν πορείαν. διαδοθείσης δὲ 8
 15 τῆς φήμης ἐν τῷ στρατοπέδῳ διότι μέλλει διὰ τινῶν
 ἐλῶν ἄγειν αὐτοὺς ὁ στρατηγός, πᾶς τις εὐλαβῶς
 εἶχε πρὸς τὴν πορείαν, ὑφορώμενος βάραθρα καὶ
 τοὺς λιμνώδεις τῶν τόπων. Ἀννίβας δ' ἐπιμελῶς 79
 ἐξητακῶς τεναγῶδεις καὶ στερεοὺς ὑπάρχοντας τοὺς
 20 κατὰ τὴν δίοδον τόπους, ἀναξεύξας εἰς μὲν τὴν
 πρωτοπορείαν ἔθηκε τοὺς Αἰβυας καὶ Ἴβηρας
 καὶ πᾶν τὸ χρησιμώτερον μέρος τῆς σφετέρας δυνά-
 μεως, συγκαταμίξας αὐτοῖς τὴν ἀποσκευήν, ἵνα πρὸς
 τὸ παρὸν εὐπορῶσι τῶν ἐπιτηδείων· πρὸς γὰρ τὸ 2
 25 μέλλον εἰς τέλος ἀφροντίστως εἶχε περὶ παντὸς τοῦ
 σκευοφόρου, λογιζόμενος ὡς ἐὰν ἄψηται τῆς πολε-
 μίας, ἠττηθεὶς μὲν οὐ προσδεήσεται τῶν ἀναγκαίων,
 κρατῶν δὲ τῶν ὑπαίδρων οὐκ ἀπορήσει τῶν ἐπι-
 τηδείων. ἐπὶ δὲ τοῖς προειρημένοις ἐπέβαλε τοὺς 3
 30 Κελτούς, ἐπὶ δὲ πᾶσι τοὺς ἰππεῖς. ἐπιμελητὴν δὲ 4
 τῆς οὐραγίας τὸν ἀδελφὸν ἀπέλιπε Μάγωνα τῶν τε

273. λοιπῶν χάριν καὶ μάλιστα τῆς τῶν Κελτῶν μαλα-
 κίας καὶ φυγοπονίας, ἴν' ἔαν κακοπαθοῦντες τρέ-
 πωνται πάλιν εἰς τοῦπίσω, κωλύη διὰ τῶν ἵππεων
 5 καὶ προσφέρη τὰς χεῖρας αὐτοῖς. οἱ μὲν οὖν Ἴβη- 255.
 ρες καὶ Λίβυες δι' ἀκεραίων τῶν ἐλῶν ποιούμενοι ὅ
 τὴν πορείαν μετρίως κακοπαθοῦντες ἤνυον, ἅτε καὶ
 φερέκακοι πάντες ὄντες καὶ συνήθεις ταῖς τοιαύταις
 6 ταλαιπωρίαις. οἱ δὲ Κελτοὶ δυσχερῶς μὲν εἰς τοῦ-
 προσθεν προύβαινον, τεταραγμένων καὶ διαπεπατη-
 μένων εἰς βάθος τῶν ἐλῶν, ἐπιπόνως δὲ καὶ ταλαι- 10
 πῶως ὑπέμενον τὴν κακοπάθειαν, ἄπειροι πάσης
 7 τῆς τοιαύτης ὄντες κακουχίας. ἐκωλύοντο δὲ πάλιν
 ἀπονεύειν εἰς τοῦπίσω διὰ τοὺς ἐφεστῶτας αὐτοῖς
 8 ἵππεῖς. πάντες μὲν οὖν ἐκακοπάθουν καὶ μάλιστα
 διὰ τὴν ἀγρυπνίαν, ὡς ἂν ἐξῆς ἡμέρας τέτταρας 15
 καὶ τρεῖς νύκτας συνεχῶς δι' ὕδατος ποιούμενοι
 τὴν πορείαν· διαφερόντως γε μὴν ἐπόνουν καὶ
 9 κατεφθείρονθ' ὑπὲρ τοὺς ἄλλους οἱ Κελτοί. τῶν
 δ' ὑποζυγίων αὐτοῦ τὰ πλεῖστα πίπτοντα διὰ τοὺς
 πηλοὺς ἀπώλλυντο, μίαν παρεχόμενα χρεῖαν ἐν τῷ 20
 10 πεσεῖν τοῖς ἀνθρώποις· καθεζόμενοι γὰρ ἐπ' αὐτῶν
 καὶ τῶν σκευῶν σωρηδὸν ὑπὲρ τὸ ὑγρὸν ὑπερείχον
 καὶ τῷ τοιούτῳ τρόπῳ βραχὺ μέρος τῆς νυκτὸς
 11 ἀπεκοιμῶντο. οὐκ ὀλίγοι δὲ καὶ τῶν ἵππων τὰς
 ὀπλὰς ἀπέβαλον διὰ τὴν συνέχειαν τῆς διὰ τῶν 25
 12 πηλῶν πορείας. Ἀννίβας δὲ μόλις ἐπὶ τοῦ περι-
 λειφθέντος θηρίου διεσώθη μετὰ πολλῆς ταλαιπω-
 ρίας, ὑπεραλγῆς ὢν διὰ τὴν βαρύτητα τῆς ἐπενεχθεί-
 σης ὀφθαλμίας αὐτῷ, δι' ἣν καὶ τέλος ἐστερήθη τῆς
 μιᾶς ὄψεως, οὐκ ἐπιδεχομένου τοῦ καιροῦ καταμονὴν 30
 οὐδὲ θεραπείαν διὰ τὸ τῆς περιστάσεως ἐδύνατον.

Διαπεράσας δὲ παραδόξως τοὺς ἐλώδεις τόπους 80
 καὶ καταλαβὼν ἐν Τυρρηνίᾳ τὸν Φλαμίνιον στρα-
 τοπεδεύοντα πρὸ τῆς τῶν Ἀρρητίνων πόλεως, τότε
 274. μὲν αὐτοῦ πρὸς τοῖς ἔλεσι κατεστρατοπέδευσε, βου-2
 5 λόμενος τὴν τε δύναμιν ἀναλαβεῖν καὶ πολυπραγ-
 μονῆσαι τὰ περὶ τοὺς ὑπεναντίους καὶ τοὺς προ-
 χειμένους τῶν τόπων. πυνθανόμενος δὲ τὴν μὲν 3
 χώραν τὴν πρόσθεν πολλῆς γέμειν ὠφελείας, τὸν
 δὲ Φλαμίνιον ὀχλοκόπον μὲν καὶ δημαγωγὸν εἶναι
 10 τέλειον, πρὸς ἀληθινῶν δὲ καὶ πολεμικῶν πραγμά-
 των χειρισμὸν οὐκ εὐφυῆ, πρὸς δὲ τούτοις καταπεπι-
 στευκέναι τοῖς σφετέροις πράγμασιν, συνελογίζετο 4 256.
 διότι παραλλάξαντος αὐτοῦ τὴν ἐκείνων στρατοπε-
 δεῖαν καὶ καθέντος εἰς τοὺς ἔμπροσθεν τόπους τὰ
 15 μὲν ἀγωνιῶν τὸν ἐπιτωθασμὸν τῶν ὄχλων οὐ δυνή-
 σεται περιορᾶν δηουμένην τὴν χώραν, τὰ δὲ κατηλ-
 γηκῶς παρέσται προχείρως εἰς πάντα τόπον ἐπό-
 μενος, σπουδάζων δι' αὐτοῦ ποιήσασθαι τὸ προτέ-
 ρημα καὶ μὴ προσδέξασθαι τὴν παρουσίαν τοῦ τὴν
 20 ἴσῃν ἀρχὴν ἔχοντος. ἐξ ὧν πολλοὺς αὐτὸν ὑπελάμ- 5
 βανε παραδώσειν καιροὺς πρὸς ἐπίθρεσιν. πάντα δ'
 ἐμφρόνως ἐλογίζετο ταῦτα καὶ πραγματικῶς· οὐ γὰρ 81
 εἰκὸς ἄλλως εἰπεῖν, ὡς εἴ τις οἶεται κυριώτερόν τι
 μέρος εἶναι στρατηγίας τοῦ γινῶναι τὴν προαίρεσιν
 25 καὶ φύσιν τοῦ τῶν ἐναντίων ἡγεμόνος, ἀγνοεῖ καὶ
 τετύφωται. καθάπερ γὰρ ἐπὶ τῶν κατ' ἄνδρα καὶ 2
 ζυγὸν ἀγωνισμάτων δεῖ τὸν μέλλοντα νικᾶν συν-
 θεωρεῖν πῶς δυνατὸν ἐφικέσθαι τοῦ σκοποῦ καὶ
 τί γυμνὸν ἢ ποῖον ἔξοπλον μέρος φαίνεται τῶν
 30 ἀνταγωνιστῶν, οὕτως χρὴ καὶ τοὺς ὑπὲρ τῶν ὄχλων 3
 προεστῶτας σκοπεῖν οὐχ ὅπου τι τοῦ σώματος γυ-

μνόν, ἀλλὰ ποῦ τῆς ψυχῆς εὐχείρωτόν τι παραφαίνεται
 4 τοῦ τῶν ἐναντίων ἡγεμόνος, ἐπειδὴ πολλοὶ μὲν
 διὰ φάθυμίαν καὶ τὴν σύμπασαν ἀργίαν οὐ μόνον
 τὰς κοινὰς πράξεις, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἰδίους καταπρο-
 5 ἔενται βίους ἄρδην, πολλοὶ δὲ διὰ τὴν πρὸς τὸν
 οἶνον ἐπιθυμίαν οὐδ' ὑπνώσαι δύνανται χωρὶς
 275. 6 ἀλλοιώσεως καὶ μέθης, ἔνιοι δὲ διὰ τὰς τῶν ἀφρο-
 δισίων ὁρμὰς καὶ τὴν ἐν τούτοις ἐκπληξιν οὐ μόνον
 πόλεις καὶ βίους ἀναστάτους πεποιθήκασιν, ἀλλὰ καὶ
 7 τὸ ζῆν αὐτῶν ἀφήρηται μετ' αἰσχύνης. καὶ μὴν 10
 δειλία καὶ βλακεία κατ' ἰδίαν μὲν αὐτοῖς ὄνειδος
 ἐπιφέρει τοῖς ἔχουσι, περὶ δὲ τὸν τῶν ὄλων ἡγε-
 μόνα γενομένη κοινόν ἐστὶ καὶ μέγιστον συμπτω-
 8 μάτων. οὐ γὰρ μόνον ἀπράκτους ποιεῖ τοὺς ὑπο-
 ταττομένους, πολλάκις δὲ καὶ κινδύνους ἐπιφέρει 15
 9 τοὺς μεγίστους τοῖς πεπιστευκόσι. προπέτειά γε μὴν
 καὶ θρασύτης καὶ θυμὸς ἄλογος, ἔτι δὲ κενοδοξία
 καὶ τῦφος εὐχείρωτα μὲν τοῖς ἐχθροῖς, ἐπισφαλές-
 στατα δὲ τοῖς φίλοις. πρὸς γὰρ πᾶσαν ἐπιβουλήν, 257.
 10 ἐνέδραν, ἀπάτην ἔτοιμος ὃ γε τοιοῦτος. διόπερ εἴ 20
 τις δύναιτο συννοεῖν τὰ περὶ τοὺς πέλας ἀμαρτή-
 ματα καὶ τῆδέ που προσιέναι τοῖς ὑπεναντίοις, ἢ
 μάλιστα καὶ δι' ὧν εὐχείρωτος ἔσθ' ὁ προεστῶς
 τῶν πολεμίων, τάχιστ' ἂν τῶν ὄλων κατακρατοίη.
 11 καθάπερ γὰρ νεὼς ἐὰν ἀφέλῃ τις τὸν κυβερνήτην, 25
 τὸ ὄλον αὐτανδρὶ σκάφος ὑποχείριον γίνεται τοῖς
 ἐχθροῖς, τὸν αὐτὸν τρόπον ἐὰν τὸν προεστῶτα
 [πόλεμον] δυνάμεως χειρώσῃται τις κατὰ τὰς ἐπι-
 βολὰς καὶ συλλογισμούς, αὐτανδρὶ γίνεται πὸλ-
 12 λάκις κρατεῖν τῶν ἀντιταττομένων. ἃ δὴ καὶ τότε 30
 προιδόμενος καὶ συλλογισάμενος Ἀννίβας περὶ

τοῦ τῶν ἐναντίων ἡγεμόνος οὐ διεσφάλη τῆς ἐπιβολῆς.

Ὡς γὰρ θᾶττον ποιησάμενος ἀναζυγὴν ἀπὸ τῶν 82
κατὰ τὴν Φαισόλαν τόπων καὶ μικρὸν ὑπεράρας τὴν
5 τῶν Ῥωμαίων στρατοπεδείαν ἐνέβαλεν εἰς τὴν προ-
κειμένην χώραν, εὐθέως μετέωρος ἦν ὁ Φλαμίνιος 2
καὶ θυμοῦ πλήρης, δοξάζων ἑαυτὸν ὑπὸ τῶν ἐναν-
τίων καταφρονεῖσθαι. μετὰ δὲ ταῦτα πορθουμένης 3
τῆς χώρας, καὶ πανταχόθεν τοῦ καπνοῦ σημαίνοντος
276. τὴν καταφθορὰν αὐτῆς, ἐσχετλίαζε, δεινὸν ἡγούμενος
τὸ γινόμενον. διὸ καὶ τινῶν οἰομένων δεῖν μὴ προ- 4
χείρως ἐπακολουθεῖν μηδὲ συμπλέκεσθαι τοῖς πολε-
μίοις, φυλάττεσθαι δὲ καὶ προσέχειν τὸ πλῆθος τῶν
ἱππέων, μάλιστα δὲ καὶ τὸν ἕτερον ὕπατον προσ-
15 λαβεῖν καὶ πᾶσιν ἐπὶ ταῦτὸ τοῖς στρατοπέδοις ὁμοῦ
ποιήσασθαι τὸν κίνδυνον, οὐχ οἶον προσεῖχε τοῖς 5
λεγομένοις, ἀλλ' οὐδ' ἀνείχετο τῶν ἀποφαινομένων
ταῦτα, παρεκάλει δ' αὐτοὺς ἐν νῶ λαμβάνειν τί 6
λέγειν εἰκὸς τοὺς ἐν τῇ πατρίδι τῆς μὲν χώρας κατα-
20 φθειρομένης σχεδὸν ἕως πρὸς αὐτὴν τὴν Ῥώμην,
αὐτῶν δὲ κατόπιν τῶν πολεμίων ἐν Τυρρηνίᾳ στρα-
τοπεδεύοντων. τέλος δέ, ταῦτ' εἰπὼν, ἀναζεύξας 7
προῆγε μετὰ τῆς δυνάμεως, οὐ καιρὸν, οὐ τόπον
προορώμενος, μόνον δὲ σπεύδιον συμπεσεῖν τοῖς
25 πολεμίοις, ὡς προδήλου τῆς νίκης αὐτοῖς ὑπαρχού- 258.
σης· τηλικούτου γὰρ προενεβεβλήκει καταλειψμὸν 8
τοῖς ὄχλοις ὥστε πλείους εἶναι τῶν τὰ ὄπλα φερόν-
των τοὺς ἐκτὸς παρεπομένους τῆς ὠφελείας χάριν,
κομίζοντας ἀλύσεις καὶ πέδας καὶ πᾶσαν τὴν τοιαύ-
30 τὴν παρασκευὴν. ὃ γε μὴν Ἀννίβας ἅμα μὲν εἰς 9
τοῦμπροσθεν ὡς πρὸς τὴν Ῥώμην προῆει διὰ τῆς

Τυρρηνίας, εὐάνυμον μὲν πόλιν ἔχων τὴν προσαγο-
 ρευομένην Κυρτώνιον καὶ τὰ ταύτης ὄρη, δεξιὰν δὲ
 10 τὴν Ταρσιμέννην καλουμένην λίμνην· ἅμα δὲ προ-
 ἄγων ἐπυρπόλει καὶ κατέφθειρε τὴν χώραν, βουλό-
 μενος ἐκκαλέσασθαι τὸν θυμὸν τῶν ὑπεναντίων. 5
 11 ἐπεὶ δὲ τὸν Φλαμίνιον ἤδη συνάπτοντα καθεώρα,
 τόπους δ' εὐφρεῖς συνεθεώρησε πρὸς τὴν χρεῖαν,
 83 ἐγίνετο πρὸς τὸ διακινδυνεύειν. ὅντος δὲ κατὰ τὴν
 δίοδον αὐλῶνος ἐπιπέδου, τούτου δὲ παρὰ μὲν τὰς
 εἰς μῆκος πλευρὰς ἑκατέρας βουνούς ἔχοντος ὑψη- 10
 λούς καὶ συνεχεῖς, παρὰ δὲ τὰς εἰς πλάτος κατὰ
 μὲν τὴν ἀντικρὺ λόφον ἐπικείμενον ἐρυμνὸν καὶ
 δύσβατον, κατὰ δὲ τὴν ἀπ' οὐρᾶς λίμνην τελείως
 277. στενὴν ἀπολείπουσαν πάροδον ὡς εἰς τὸν αὐλῶνα
 2 παρὰ τὴν παρῳρείαν, διελθὼν τὸν αὐλῶνα παρὰ 15
 τὴν λίμνην τὸν μὲν κατὰ πρόσωπον τῆς πορείας
 λόφον αὐτὸς κατελάβετο καὶ τοὺς Ἴβηρας καὶ τοὺς
 3 Δίβυας ἔχων ἐπ' αὐτοῦ κατεστρατοπέδευσε, τοὺς δὲ
 Βαλιαρεῖς καὶ λογχοφόρους κατὰ τὴν πρωτοπορείαν
 ἐκπεριάγων ὑπὸ τοὺς ἐν δεξιᾷ βουνούς τῶν παρὰ 20
 τὸν αὐλῶνα κειμένων, ἐπὶ πολὺ παρατείνας, ὑπ-
 4 ἔστειλε, τοὺς δ' ἵππεις καὶ τοὺς Κελτοὺς ὁμοίως
 τῶν εὐωνύμων βουνῶν κύκλῳ περιαγαγὼν παρεξ-
 ἔτεινε συνεχεῖς, ὥστε τοὺς ἐσχάτους εἶναι κατ'
 αὐτὴν τὴν εἴσοδον τὴν παρὰ τε τὴν λίμνην καὶ τὰς 25
 παρῳρείας φέρουσαν εἰς τὸν προειρημένον τόπον.
 5 Ὁ μὲν οὖν Ἀννίβας ταῦτα προκατασκευασάμενος
 τῆς νυκτὸς καὶ περιειληφῶς τὸν αὐλῶνα ταῖς ἐν-
 6 ἑδραῖς τὴν ἡσυχίαν εἶχεν. ὁ δὲ Φλαμίνιος εἶπετο
 7 κατόπιν, σπεύδων συνάψαι [τῶν πολεμίων]· κατ- 30
 εστρατοπεδευκίως δὲ τῇ προτεραίᾳ πρὸς αὐτῇ τῇ 259.

λίμνη τελέως ὄψε τῆς ὥρας, μετὰ ταῦτα τῆς ἡμέρας
ἐπιγενομένης εὐθέως τὴν ἐωθινὴν ἤγε τὴν
πρωτοπορείαν παρὰ τὴν λίμνην εἰς τὸν ὑποκείμε-
νον ἀλῶνα, βουλόμενος ἐξάπτεσθαι τῶν πολεμίων.
5 οὔσης δὲ τῆς ἡμέρας ὁμιχλώδους διαφερόντως, Ἄν- 81
νύβας ἅμα τῷ τὸ πλεῖστον μέρος τῆς πορείας εἰς
τὸν ἀλῶνα προσδέξασθαι καὶ συνάπτειν πρὸς αὐτὸν
ἤδη τὴν τῶν ἐναντίων πρωτοπορείαν ἀποδοῦς τὰ
συνθήματα καὶ διαπεμψάμενος πρὸς τοὺς ἐν ταῖς
11 ἐνέδραις συνεπεχείρει πανταχόθεν ἅμα τοῖς πολε-
μίοις. οἱ δὲ περὶ τὸν Φλαμίνιον, φαραδόξου γενο- 2 7 /
μένης αὐτοῖς τῆς ἐπιφανείας, ἔτι δὲ δυσσυνόπτου
τῆς κατὰ τὸν ἀέρα περιστάσεως ὑπαρχούσης, καὶ
τῶν πολεμίων κατὰ πολλοὺς τόπους ἐξ ὑπερδεξίου
15 καταφερομένων καὶ προσπιπτόντων, οὐχ οἷον παρα-
βοηθεῖν ἐδύναντο πρὸς τι τῶν δεομένων οἱ ταξίαρ-
278. χοι καὶ χιλίαρχοι τῶν Ῥωμαίων, ἀλλ' οὐδὲ συννοῆ-
σαι τὸ γινόμενον. ἅμα γὰρ οἱ μὲν κατὰ πρόσωπον, 3
οἱ δ' ἀπ' οὐρᾶς, οἱ δ' ἐκ τῶν πλαγίων αὐτοῖς προσ-
20 ἐπιπτον. διὸ καὶ συνέβη τοὺς πλείστους ἐν αὐτῷ τῷ 4
τῆς πορείας σχήματι κατακοπῆναι, μὴ δυναμένους
αὐτοῖς βοηθεῖν, ἀλλ' ὡσανεὶ προδεδομένους ὑπὸ
τῆς τοῦ προεστῶτος ἀκρισίας. ἔτι γὰρ διαβουλευό- 5
μενοι τί δεῖ πράττειν ἀπώλλυντο παραδόξως. ἐν 6
25 ᾧ καιρῷ καὶ τὸν Φλαμίνιον αὐτὸν δυσχρηστούμενον
καὶ περικακοῦντα τοῖς ὄλοις προσπεσόντες τινὲς τῶν
Κελτῶν ἀπέκτειναν. ἔπεσον οὖν τῶν Ῥωμαίων κατὰ 7
τὸν ἀλῶνα σχεδὸν εἰς μυρίους καὶ πεντακισχιλίους,
οὔτ' εἴκειν τοῖς παροῦσιν οὔτε πράττειν οὐδὲν δυνά-
30 μενοι, τοῦτο δ' ἐκ τῶν ἰθισμῶν αὐτὸ περὶ πλείστου
ποιούμενοι, τὸ μὴ φεύγειν μηδὲ λείπειν τὰς τάξεις.

8 οἱ δὲ κατὰ πορείαν μεταξὺ τῆς λίμνης καὶ τῆς
 παρωρείας ἐν τοῖς στενοῖς συγκλεισθέντες αἰσχροῶς,
 9 ἔτι δὲ μᾶλλον ταλαιπώρως διεφθείροντο. συνωθού-
 μενοι [μὲν] γὰρ εἰς τὴν λίμνην οἱ μὲν διὰ τὴν παρά-
 στασιν τῆς διανοίας ὀρμῶντες ἐπὶ τὸ νήχεσθαι σὺν 5
 τοῖς ὄπλοις ἀπεπνίγοντο, τὸ δὲ πολὺ πλῆθος μέχρη
 μὲν τοῦ δυνατοῦ προβαῖνον εἰς τὴν λίμνην ἔμενε 260.
 10 τὰς κεφαλὰς αὐτὰς ὑπὲρ τὸ ὕγρον ὑπερίσχον· ἐπι-
 γενομένων δὲ τῶν ἰσπέων, καὶ προδήλου γενομένης
 ἀπωλείας ἐξάιροντες τὰς χεῖρας καὶ δεόμενοι ζω- 10
 γρεῖν καὶ πᾶσαν προῖέμενοι φωνὴν τὸ τελευταῖον
 οἱ μὲν ὑπὸ τῶν πολεμίων, τινὲς δὲ παρακαλέσαντες
 11 αὐτοὺς διεφθάρησαν. ἑξακισχίλιοι δ' ἴσως τῶν κατὰ
 τὸν ἀνάλωνα τοὺς κατὰ πρόσωπον νικήσαντες παρα-
 βοηθεῖν μὲν τοῖς ἰδίους καὶ περιστάσθαι τοὺς 15
 ὑπεναντίους ἠδυνάτου διὰ τὸ μηδὲν συνορᾶν τῶν
 γινομένων, καίπερ μεγάλην δυνάμενοι πρὸς τὰ ὄλα
 12 παρέχεσθαι χρεῖαν· αἰεὶ δὲ τοῦ πρόσθεν ὀρεγόμενοι
 προῆγον, πεπεισμένοι συμπεσεῖσθαι τισιν, ἕως ἔλα-
 θον ἐκπεσόντες πρὸς τοὺς ὑπερδεξίους τόπους. 20
 279. 13 γενόμενοι δ' ἐπὶ τῶν ἄκρων, καὶ τῆς ὁμίχλης ἤδη
 πεπτωκυίας συνέντες τὸ γεγονὸς ἀτύχημα καὶ ποιεῖν
 οὐδὲν ὄντες ἔτι δυνατοὶ διὰ τὸ τοῖς ὄλοις ἐπι-
 κρατεῖν καὶ πάντα προκατέχειν ἤδη τοὺς πολεμίους,
 συστραφέντες ἀπεχώρησαν εἰς τινα κώμην Τυρρη- 25
 14 νίδα. μετὰ δὲ τὴν μάχην ἀποσταλέντος ὑπὸ τοῦ
 στρατηγοῦ μετὰ τῶν Ἰβήρων καὶ λογχοφόρων Μαάρ-
 βα καὶ περιστρατοπεδεύσαντος τὴν κώμην, ποικίλης
 αὐτοῖς ἀπορίας περιεστῶσης, ἀποθέμενοι τὰ ὄπλα
 παρέδωκαν αὐτοὺς ὑποσπόνδους, ὥς τευξόμενοι τῆς 30
 σωτηρίας.

Τὰ μὲν οὖν περὶ τὸν ὅλον κίνδυνον τὸν γενόμενον ἐν Τυρρηνίᾳ Ῥωμαίοις καὶ Καρχηδουίοις τοῦτον ἐπετελέσθη τὸν τρόπον. Ἀννίβας δέ, πρὸς αὐτὸν ἐπαναχθέντων τῶν ὑποσπόνδων, ὁμοίως δὲ καὶ τῶν ἄλλων αἰχμαλώτων, συναγαγὼν πάντας, ὄντας πλείους τῶν μυρίων καὶ πεντακισχιλίων, πρῶτον μὲν διεσάφησεν ὅτι Μαάρβας οὐκ εἴη κύριος ἄνευ τῆς αὐτοῦ γνώμης διδοὺς τὴν ἀσφάλειαν τοῖς ὑποσπόνδοις, μετὰ δὲ ταῦτα κατηγορίαν ἐποιήσατο Ῥωμαίων. λήξας δὲ τούτων, ὅσοι μὲν ἦσαν Ῥωμαῖοι τῶν ἐαλωκότων, διέδωκεν εἰς φυλακὴν ἐπὶ τὰ τάγματα, τοὺς δὲ συμμάχους ἀπέλυσε χωρὶς λύτρων ἅπαντας εἰς τὴν οἰκείαν, ἐπιφθεγγόμενος τὸν αὐτὸν ὄν καὶ πρόσθεν λόγον ὅτι πάρεστι πολεμήσων οὐκ Ἰταλιώταις, ἀλλὰ Ῥωμαίοις ὑπὲρ τῆς Ἰταλιωτῶν ἐλευθερίας. τὴν δ' ἑαυτοῦ δύναμιν ἀνελάμβανε καὶ τῶν νεκρῶν τῶν ἐκ τῆς σφετέρας δυνάμεως τοὺς ἐπιφανεστάτους ἔθαψεν, ὄντας εἰς τριάκοντα τὸν ἀριθμὸν· οἱ μὲν γὰρ πάντες εἰς χιλίους καὶ πεντακοσίους ἔπεσον, ὧν ἦσαν οἱ πλείους Κελτοί. ταῦτα δὲ πράξας διανοεῖτο μετὰ τᾶδελφοῦ καὶ τῶν φίλων ποῦ καὶ πῶς δεῖ ποιεῖσθαι τὴν ὁρμὴν, εὐθαρσῆς ὢν ἤδη περὶ τῶν ὅλων.

Εἰς δὲ τὴν Ῥώμην προσπεσόντος ἤδη τοῦ γεγενημένου ἀτυχήματος, στέλλεσθαι μὲν ἢ ταπεινοῦν τὸ συμβεβηκὸς οἱ προεστῶτες τοῦ πολιτεύματος ἠδυνάτουν διὰ τὸ μέγεθος τῆς συμφορᾶς, λέγειν δὲ τοῖς πολλοῖς ἠναγκάζοντο τὰ γεγονότα, συναθροίσαντες τὸν δῆμον εἰς ἐκκλησίαν. διόπερ ἅμα τῷ τὸν στρατηγὸν εἰπεῖν τοῖς ὄχλοις ἀπὸ τῶν ἐμβόλων ὅτι „Λειπόμεθα μάχῃ μεγάλῃ“, τηλικαύτην συνέβη γε-

νέσθαι διατροπήν ὥστε τοῖς παραγενομένοις ἐφ' ἑκα-
 τέρων τῶν καιρῶν πολλῷ μείζον τότε φανῆναι τὸ
 9 γεγονὸς ἢ παρ' αὐτὸν τὸν τῆς μάχης καιρὸν. καὶ
 τοῦτ' εἰκότως συνέβη. πολλῶν γὰρ χρόνων ἄπειροι
 καὶ τοῦ δῆματος καὶ τοῦ πράγματος ὑπάρχοντες τῆς 5
 ὁμολογουμένης ἥτις οὐ μετρίως οὐδὲ κατὰ σχῆμα
 10 τὴν περιπέτειαν ἔφερον. οὐ μὴν ἦ γε σύγκλητος,
 ἀλλ' ἐπὶ τοῦ καθήκοντος ἔμενε λογισμοῦ καὶ δι-
 ενοεῖτο περὶ τοῦ μέλλοντος πῶς καὶ τί πρακτέον
 ἑκάστοις εἴη. 10

86 Κατὰ δὲ τοὺς τῆς μάχης καιροὺς Γνάιος Σερού-
 λιος ὁ προκαθήμενος ὕπατος ἐπὶ τῶν κατ' Ἀρίμινον
 2 τόπων — οὗτοι δ' εἰσὶν ἐπὶ τῆς παρὰ τὸν Ἀδρίαν
 πλευρᾶς, οὗ συνάπτει τὰ Γαλατικὰ πεδία πρὸς τὴν
 ἑλληνὴν Ἰταλίαν, οὐ μακρὰν τῆς εἰς θάλατταν ἐκβο- 15
 3 λῆς τῶν τοῦ Πάδου στομάτων — ἀκούσας εἰσβεβλη-
 κῶτα τὸν Ἀννίβαν εἰς Τυρρηνίαν ἀντιστρατοπεδεύειν
 τῷ Φλαμινίῳ, πᾶσι μὲν ἐπεβάλετο τοῖς στρατοπέδοις
 αὐτοὺς συνάπτειν, ἀδυνατῶν δὲ διὰ τὸ τῆς στρατιᾶς
 βάρος Γάιον Κεντήνιον κατὰ σπουδὴν δοὺς τετρα- 262.
 4 κισχιλίους ἵππεῖς προεξαπέστειλε, βουλόμενος, εἰ
 δέοινθ' οἱ καιροί, πρὸ τῆς αὐτοῦ παρουσίας τούτους
 5 καταταχεῖν. Ἀννίβας δέ, μετὰ τὴν μάχην προσαγγελ-
 θείσης αὐτῷ τῆς τῶν ὑπεναντίων βοηθείας, ἑξαπο-
 6 στέλλει Μάαθραν ἔχοντα τοὺς λογχοφόρους καὶ τι 25
 μέρος τῶν ἱππέων. οἱ καὶ συμπεσόντες τοῖς περὶ
 τὸν Γάιον ἐν αὐτῇ μὲν τῇ πρώτῃ συμπλοκῇ σχεδὸν
 τοὺς ἡμίσεις αὐτῶν διέφθειραν, τοὺς δὲ λοιποὺς
 εἰς τινα λόφον συνδιώξαντες τῇ κατὰ πόδας ἡμέρᾳ
 7 πάντας ἔλαβον ὑποχειρίους. ἐν δὲ τῇ Ῥώμῃ, τρι- 30
 ταίας οὔσης τῆς κατὰ τὴν μάχην προσαγγελίας,

281. καὶ μάλιστα τότε τοῦ πάθους κατὰ τὴν πόλιν ὥσ-
 ανεὶ φλεγμαίνοντος, ἐπιγενομένης καὶ ταύτης τῆς
 περιπετείας οὐ μόνον τὸ πλῆθος, ἀλλὰ καὶ τὴν σύγ-
 κλητον αὐτὴν συνέβη διατραπήναι. διὸ καὶ παρόντες 7
 5 τὴν κατ' ἐνιαυτὸν ἀγωγὴν τῶν πραγμάτων καὶ τὴν
 αἴρεσιν τῶν ἀρχόντων μειζόνως ἐπεβάλοντο βου-
 λεύεσθαι περὶ τῶν ἐνεστῶτων, νομίζοντες ἀντοκρά-
 τορος δεῖσθαι στρατηγοῦ τὰ πράγματα καὶ τοὺς
 περιεστῶτας καιροῦς.
- 10 Ἄννιβας δὲ κατατεταραχηκῶς τοῖς ὄλοις ἤδη τὸ 8
 μὲν συνεγγίζειν τῇ Ῥώμῃ κατὰ τὸ παρὸν ἀπεδοκί-
 μασεν, τὴν δὲ χώραν ἐπιπορευόμενος ἀδεῶς ἐπόρθει,
 ποιούμενος τὴν πορείαν ὡς ἐπὶ τὸν Ἀδρίαν. δια 9
 νύσας τε τὴν τε τῶν Ὀμβρων καλουμένην χώραν
 15 καὶ τὴν τῶν Πικέντων ἦκεν δεκαταῖος πρὸς τοὺς
 κατὰ τὸν Ἀδρίαν τόπους, πολλῆς μὲν λείας γεγυῶς 10
 ἐγκρατῆς, ὥστε μήτ' ἄγειν μήτε φέρειν δύνασθαι
 τὸ στρατόπεδον τὰς ὠφελείας, πολὺ δὲ πλῆθος ἀν-
 θρώπων ἀπεκταγκῶς κατὰ τὴν δίοδον· καθάπερ γὰρ 11
 20 ἐν ταῖς τῶν πόλεων καταλήψεσι, καὶ τότε παράγ-
 γελμά τι δεδομένον ἦν φονεύειν τοὺς ὑποπίπτοντας
 τῶν ἐν ταῖς ἡλικίαις. ταῦτα δ' ἐποίει διὰ τὸ προ-
 ὑπάρχον αὐτῷ μῖσος ἔμφυτον πρὸς Ῥωμαίους. ἐν 87
 ῶ καιρῷ καταστρατοπεδεύσας παρὰ τὸν Ἀδρίαν ἐν
 25 χώρᾳ πρὸς πάντα τὰ γεννήματα διαφερούση μεγά-
 λην ἐποιεῖτο σπουδὴν ὑπὲρ τῆς ἀναλήψεως καὶ 263.
 θεραπείας τῶν ἀνδρῶν, οὐχ ἦττον δὲ καὶ τῶν ἵπ-
 πων. ὡς ἂν γὰρ ὑπαίθρου τῆς παραχειμασίας γε- 2
 γεννημένης ἐν τοῖς κατὰ Γαλατίαν τόποις, ὑπὸ τε τοῦ
 30 ψύχους καὶ τῆς ἀνηλειψίας, ἔτι δὲ τῆς μετὰ ταῦτα
 διὰ τῶν ἑλῶν πορείας καὶ ταλαιπωρίας ἐπεγεγόνει

σχεδὸν ἅπασιν τοῖς ἵπποις, ὁμοίως δὲ καὶ τοῖς ἀνδρά-
 σιν ὁ λεγόμενος λιμόσφορος καὶ τοιαύτη καχεξία.
 282. 3 διὸ γενόμενος ἐγκρατῆς χώρας εὐδαίμονος ἐσωματο-
 ποίησε μὲν τοὺς ἵππους, ἀνεκτήσατο δὲ τὰ τε σώ-
 ματα καὶ τὰς ψυχὰς τῶν στρατιωτῶν· μετακαθ- 6
 ῶπλισε δὲ τοὺς Λίβυας εἰς τὸν Ῥωμαϊκὸν τρόπον
 ἐκλεκτοῖς ὄπλοις, ὡς ἂν γεγονῶς κύριος τοσοῦτων
 4 σκύλων. ἔξαπέστειλε δὲ κατὰ θάλατταν ἐν τῷ και-
 ρῷ τούτῳ καὶ τοὺς διασαφῆσοντας εἰς τὴν Καρχη-
 δόνα περὶ τῶν γεγονότων· τότε γὰρ πρῶτον ἤφατο 10
 θαλάττης, ἀφ' οὗ τὴν εἰσβολὴν ἐποίησατο τὴν εἰς
 5 Ἰταλίαν. ἐφ' οἷς ἀκούσαντες μεγαλείως ἐχάρησαν
 οἱ Καρχηδόνιοι καὶ πολλὴν ἐποιοῦντο σπουδὴν καὶ
 πρόνοιαν ὑπὲρ τοῦ κατὰ πάντα τρόπον ἐπικουρεῖν
 καὶ τοῖς ἐν Ἰταλίᾳ καὶ τοῖς ἐν Ἰβηρίᾳ πράγμασι. 15
 6 Ῥωμαῖοι δὲ δικτάτορα μὲν κατέστησαν Κόιντον
 Φάβιον, ἄνδρα καὶ φρονήσει διαφέροντα καὶ πεφυ-
 κότα καλῶς. ἔτι γοῦν ἐπεκαλοῦντο καὶ καθ' ἡμᾶς
 οἱ ταύτης τῆς οἰκίας Μάξιμοι, τοῦτο δ' ἔστι μέγι-
 στοι, διὰ τὰς ἐκείνου τάνδρῶς ἐπιτυχίας καὶ πράξεις. 20
 7 ὁ δὲ δικτάτωρ ταύτην ἔχει τὴν διαφορὰν τῶν ὑπά-
 των· τῶν μὲν γὰρ ὑπάτων ἑκατέρῳ δώδεκα πελέκεις
 8 ἀκολουθοῦσι, τούτῳ δ' εἴκοσι καὶ τέτταρες, κάκει-
 νοι μὲν ἐν πολλοῖς προσδέονται τῆς συγκλήτου πρὸς
 τὸ συντελεῖν τὰς ἐπιβολάς, οὗτος δ' ἔστιν αὐτο- 25
 κράτωρ στρατηγός, οὗ κατασταθέντος παραχρῆμα
 διαλύεσθαι συμβαίνει πάσας τὰς ἀρχὰς ἐν τῇ Ῥώμῃ
 9 πλὴν τῶν δημάρχων. οὐ μὴν ἀλλὰ περὶ μὲν τού-
 των ἐν ἄλλοις ἀκριβεστέραν ποιησόμεθα τὴν δια- 30
 στολήν. ἅμα δὲ τῷ δικτάτορι κατέστησαν ἱππάρ-
 χην Μάρκον Μινύκιον. οὗτος δὲ τέτακται μὲν ὑπὸ

τὸν αὐτοκράτορα, γίνεται δ' οἶονεὶ διάδοχος τῆς 264.
ἀρχῆς ἐν τοῖς ἐκείνου περισπασμοῖς.

Ἄννιβας δὲ κατὰ βραχὺ μεταθεὶς τὴν παρεμβο- 88
λὴν ἐνδιέτριβε τῇ παρὰ τὸν Ἀδρίαν χώρα καὶ τοὺς
5 μὲν ἵππους ἐκλούων τοῖς καλαιοῖς οἴνοις διὰ τὸ
288. πλῆθος ἐξεθεράπευσε τὴν καχεξίαν αὐτῶν καὶ τὴν
ψώραν, παραπλησίως δὲ καὶ τῶν ἀνδρῶν τοὺς μὲν 2
τραυματίας ἐξυγίασε, τοὺς δὲ λοιποὺς εὐέκτας παρ-
εσκεύασε καὶ προθύμους εἰς τὰς ἐπιφερομένας χρείας.
10 διελθὼν δὲ καὶ καταφθείρας τὴν τε Πραιτεττιανὴν 3
καὶ τὴν Ἀδριανὴν ἔτι δὲ τὴν Μαρρουκίην καὶ
Φρεντανὴν χώραν ὤρμησε ποιούμενος τὴν πορείαν
εἰς τὴν Ἰαπυγίαν. ἧς διηρημένης εἰς τρεῖς ὄνομα 4
σίας, καὶ τῶν μὲν προσαγορευομένων Δαννίων, (τῶν
15 δὲ Πενκετίων), τῶν δὲ Μεσσαπίων, εἰς πρώτην
ἐνέβαλε τὴν Δαννίαν. ἀρχάμενος δὲ ταύτης ἀπὸ 5
Λουκαρίας, οὐσῆς ἀποικίας Ῥωμαίων, ἐπόρθει τὴν
χώραν. μετὰ δὲ ταῦτα καταστρατοπεδεύσας περὶ τὸ 6
καλούμενον Οἰβώνιον ἐπέτρεχε τὴν Ἀργυριππανὴν
20 καὶ πᾶσαν ἀδεῶς ἐλεηλάτει τὴν Δαννίαν. ἐν ᾧ 7
καιρῷ καὶ Φάβιος μετὰ τὴν κατάστασιν θύσας τοῖς
θεοῖς ἐξώρμησε μετὰ τοῦ συνάρχοντος καὶ τῶν ἐκ
τοῦ καιροῦ καταγραφέντων τεττάρων στρατοπέδων.
συμμίξας δὲ ταῖς ἀπ' Ἀριμίνου βοηθούσαις δυνά- 8
25 μεσι περὶ τὴν Ναρνίαν, Γνάιον μὲν τὸν ὑπάρχοντα
στρατηγὸν ἀπολύσας τῆς κατὰ γῆν στρατείας ἐξαπ-
έστειλε μετὰ παραπομπῆς εἰς τὴν Ῥώμην, ἐντειλά-
μενος, εἴαν τι κατὰ θάλατταν κινῶνται Καρχηδόνιοι,
βοηθεῖν αἰεὶ τοῖς ὑποπίπτουσι καιροῖς, αὐτὸς δὲ μετὰ 9
80 τοῦ συνάρχοντος παραλαβὼν τὰς δυνάμεις ἀντεστρα-
τοπέδευσε τοῖς Καρχηδονίοις περὶ τὰς Αἰκας καλου-

μένας, ἀπέχων τῶν πολεμίων περὶ πεντήκοντα στα-
 89 δίους. Ἄννίβας δὲ συνεῖς τὴν παρουσίαν τοῦ Φα-
 βίου καὶ βουλόμενος ἐξ ἐφόδου καταπλήξασθαι
 τοὺς ὑπεναντίους, ἐξαγαγὼν τὴν δύναμιν καὶ συν-
 εγγίσας τῷ τῶν Ῥωμαίων χάρακι παρετάξατο. χρό- 5
 νον δὲ τινα μείνας, οὐδενὸς ἐπεξιόντος αὐτίς ἀν- 265.
 2 εχώρησεν εἰς τὴν ἑαυτοῦ παρεμβολήν. ὁ γὰρ Φάβιος
 διεγνωκῶς μήτε παραβάλλεσθαι μήτε διακινδυνεύειν,
 284. στοχάζεσθαι δὲ πρῶτον καὶ μάλιστα τῆς ἀσφαλείας
 τῶν ὑποταττομένων, ἔμενε βεβαίως ἐπὶ τῆς διαλή- 10
 3 ψεως ταύτης. τὰς μὲν οὖν ἀρχὰς κατεφρονεῖτο καὶ
 παρείχε λόγον ὡς ἀποδεδειλιακῶς καὶ καταπεπληγ-
 μένος τὸν κίνδυνον, τῷ δὲ χρόνῳ πάντας ἠνάγκασε
 παρομολογήσαι καὶ συγχωρεῖν ὡς οὔτε νουνεχέστερον
 οὔτε φρονιμώτερον οὐδένα δυνατὸν ἦν χρῆσθαι 15
 4 τοῖς τότε περιεστῶσι καιροῖς. ταχὺ δὲ καὶ τὰ πράγ-
 ματα προσεμαρτύρησε τοῖς λογισμοῖς αὐτοῦ. καὶ τοῦτ'
 5 εἰκότως ἐγένετο. τὰς μὲν γὰρ τῶν ὑπεναντίων δυνά-
 μεις συνέβαινε γεγυμνάσθαι μὲν ἐκ τῆς πρώτης ἡλι-
 κίας συνεχῶς ἐν τοῖς πολεμικοῖς, ἡγεμόνι δὲ χρῆσθαι 20
 συντεθραμμένῳ σφίσι καὶ παιδομαθεῖ περὶ τὰς ἐν
 6 τοῖς ὑπαίθροις χρείας, νενικημέναι δὲ πολλὰς μὲν
 ἐν Ἰβηρίᾳ μάχας, δις δὲ Ῥωμαίους ἐξῆς καὶ τοὺς
 συμμάχους αὐτῶν, τὸ δὲ μέγιστον, ἀπεγνωκότας πάν-
 τα μίαν ἔχειν ἐλπίδα τῆς σωτηρίας τὴν ἐν τῷ νικᾶν 25
 7 περὶ δὲ τὴν τῶν Ῥωμαίων στρατιάν τάναντία τοῦ-
 8 τοις ὑπῆρχε. διόπερ εἰς μὲν τὸν ὑπὲρ τῶν ὄλων
 κίνδυνον οὐχ οἷός τ' ἦν συγκαταβαίνειν, προδήλου
 τῆς ἐλαττώσεως ὑπαρχούσης· εἰς δὲ τὰ σφέτερα προ-
 τερήματα τοῖς λογισμοῖς ἀναχωρήσας ἐν τούτοις 30
 9 διέτριβε καὶ διὰ τούτων ἐχείριζε τὸν πόλεμον. ἦν

δὲ τὰ προτερήματα Ῥωμαίων ἀκατάτριπτα χορήγια
 καὶ χειρῶν πλήθος. διόπερ κατὰ τοὺς ἐξῆς χρό- 90
 νους ἀντιπαρήγεν τοῖς πολεμίοις ἀεὶ καὶ τοὺς εὐκαί-
 ρους προκατελάμβανε τόπους κατὰ τὴν ἐμπειρίαν.
 5 ἔχων δὲ κατὰ νότον τὰς χορηγίας ἀφθόνοους οὐδέ- 2
 ποτε τοὺς στρατιώτας ἠφίει προνομεύειν οὐδὲ χωρί-
 ξεσθαι καθάπαξ ἐκ τοῦ χάρακος, ἄθρους δ' ἀεὶ καὶ
 συνεστραμμένους τηρῶν ἐφήδρευε τοῖς τόποις καὶ
 καιροῖς. καὶ πολλοὺς τῶν πολεμίων ἀποσπασμένους 3
 10 ἀπὸ τῆς ἰδίας παρεμβολῆς ἐπὶ τὰς προνομὰς διὰ τὸ
 καταφρονεῖν ὑποχειρίους ἐλάμβανε καὶ κατέφθειρε 286.
 τῷ τοιοῦτῳ τρόπῳ. ταῦτα δ' ἐποίει, βουλόμενος 4
 ἅμα μὲν ἀφ' ὠρισμένου πλήθους ἐλαττοῦν ἀεὶ τοὺς
 285. ὑπεναντίους, ἅμα δὲ τὰς τῶν ἰδίων δυνάμεων ψυχὰς
 15 προητητημένας τοῖς ὅλοις διὰ τῶν κατὰ μέρος προ-
 τερημάτων κατὰ βραχὺ σωματοποιεῖν καὶ προσανα-
 λαμβάνειν. εἰς ὄλοσχερῆ δὲ κρίσιν ἐξ ὁμολόγου 5
 συγκαταβαίνειν οὐδαμῶς οἶός τ' ἦν. οὐ μὴν Μάρκῳ 6
 γε τῷ συνάρχοντι τούτων οὐδὲν ἤρεσκεν. σύμψηφον
 20 δὲ τοῖς ὄχλοις ποιῶν αὐτῶν τὸν μὲν Φάβιον κατελά-
 λει πρὸς πάντας, ὡς ἀγεννῶς χρώμενον τοῖς πράγ-
 μασιν καὶ νωθρῶς, αὐτὸς δὲ πρόθυμος ἦν παραβάλ-
 λεσθαι καὶ διακινδυνεύειν.

Οἱ δὲ Καρχηδόνιοι καταφθείραντες τοὺς προει- 7
 25 ρημένους τόπους ὑπερέβαλον τὸν Ἀπεννίνον καὶ
 κατάραντες εἰς τὴν Σαννίτιν χώραν, οὐσαν εὐδαί-
 μονα καὶ πολλῶν χρόνων ἀπολέμητον, ἐν τιαύτῃ
 περιουσίᾳ τῶν ἐπιτηδείων ἦσαν ὥστε μήτε χρωμέ-
 νους μήτε καταφθείροντας ἀνύειν δύνασθαι τὰς λείας.
 30 κατέδραμον δὲ καὶ τὴν Οὐνοαντανήν, Ῥωμαίων 8
 ἀποικίαν ὑπάρχουσαν· εἶλον δὲ καὶ πόλιν Οὐενου-

σίαν, ἀτείχιστον οὖσαν καὶ πολλῆς καὶ παντοδα-
 9 πῆς ἀποσκευῆς γέμουσαν. οἱ δὲ Ῥωμαῖοι κατόπιν
 μὲν εἶποντο συνεχῶς, μιᾶς καὶ δυεῖν ἡμερῶν ὁδὸν
 ἀπέχοντες, ἐγγίξειν γε μὴν καὶ συμπλέεσθαι τοῖς
 10 πολεμίοις οὐχ οἰοί τ' ἦσαν. διόπερ Ἀννίβας ὄρων
 τὸν Φάβιον φυγομαχοῦντα μὲν προδήλως τοῖς δ'
 ὄλοις οὐκ ἐκχωροῦντα τῶν ὑπαίθρων, ὥρμησε τολ-
 μηρῶς εἰς τὰ περὶ Καπύην πεδία, καὶ τούτων εἰς
 11 τὸν προσαγορευόμενον Φάλερνον τόπον, πεπει-
 σμένος δυεῖν θάτερον, ἢ μάχεσθαι τοῖς πολεμίοις
 ἀναγκάσειν ἢ πᾶσι δῆλον ποιῆσειν ὅτι κρατεῖ τῶν
 ὄλων καὶ παραχωροῦσι Ῥωμαῖοι τῶν ὑπαίθρων ἀ-
 12 τοῖς. οὗ γενομένου καταπλαγείσας ἤλπιζε τὰς πό-
 λεις ὁρμήσειν πρὸς τὴν ἀπὸ Ῥωμαίων ἀπόστασιν.
 13 ἕως γὰρ τότε δυσὶ μάχαις ἤδη λελειμμένων αὐτῶν
 οὐδεμία πόλις ἀπέστη τῶν κατὰ τὴν Ἰταλίαν πρὸς
 286. Καρχηδονίους, ἀλλὰ διετήρουν τὴν πίστιν, καίπερ
 14 ἔνιαι πάσχουσαι κακῶς. ἐξ ὧν καὶ παρασημῆναιτ' 267.
 ἂν τις τὴν κατάπληξιν καὶ καταξίωσιν παρὰ τοῖς
 συμμάχοις τοῦ Ῥωμαίων πολιτεύματος. 20
 91 Οὐ μὴν ἀλλ' ὃ γ' Ἀννίβας εἰκότως ἐπὶ τούτους
 2 κατήντα τοῖς λογισμοῖς. τὰ γὰρ πεδία τὰ κατὰ
 Καπύην ἐπιφανέστατα μὲν ἐστὶ τῶν κατὰ τὴν Ἰτα-
 λίαν καὶ διὰ τὴν ἀρετὴν καὶ διὰ τὸ κάλλος καὶ διὰ
 τὸ πρὸς αὐτῇ κείσθαι τῇ θαλάττῃ καὶ τούτοις χρῆσθαι 25
 τοῖς ἐμπορίοις, εἰς ἃ σχεδὸν ἐκ πάσης τῆς οἰκου-
 3 μένης κατατρέχουσιν οἱ πλείοντες εἰς Ἰταλίαν. πε-
 ριέχουσι δὲ καὶ τὰς ἐπιφανεστάτας καὶ καλλίστας
 4 πόλεις τῆς Ἰταλίας ἐν αὐτοῖς. τὴν μὲν γὰρ παρα-
 λίαν αὐτῶν Σενοεσανοὶ καὶ Κυμαῖοι καὶ Δικαι- 30
 αρχίται νέμονται, πρὸς δὲ τούτοις Νεαπολίται, τε-

λευταῖον δὲ τὸ τῶν Νουκερίων ἔθνος. τῆς δὲ 5
 μεσογαίου τὰ μὲν πρὸς τὰς ἄρκτους Καληνοὶ καὶ
 Τριανίται κατοικοῦσι, τὰ δὲ πρὸς ἕω καὶ μεσημβρίαν
 Δαύνιοι* καὶ Νωλανοί. κατὰ μέσα δὲ τὰ πεδία κεῖ- 6
 5 σθαι συμβαίνει τὴν πασῶν ποτε μακαριωτάτην γε-
 γονυῖαν πόλιν Καπύην. ἐπιεικέστατος δὲ καὶ παρὰ 7
 τοῖς μυθογράφοις ὁ περὶ τούτων τῶν πεδίων λέγε-
 ται λόγος· προσαγορεύεται δὲ καὶ ταῦτα Φλεγραῖα,
 καθάπερ καὶ ἕτερα τῶν ἐπιφανῶν πεδίων· θεοῦς
 10 γε μὴν μάλιστα περὶ τούτων εἰκὸς ἠροικέναι διὰ τὸ
 κάλλος καὶ τὴν ἀρετὴν αὐτῶν. ἅμα δὲ τοῖς προει- 8
 ρημένοις ὄχυρὰ δοκεῖ καὶ δυσέμβολα τελέως εἶναι
 τὰ πεδία· τὰ μὲν γὰρ θαλάττη τὸ δὲ πλεῖον ὕρσει
 μεγάλοις πάντη καὶ συνεχέσι περιέχεται, δι' ὧν εἰς-
 15 βολαὶ τρεῖς ὑπάρχουσι μόνον ἐκ τῆς μεσογαίου
 στεναὶ καὶ δύσβατοι, μία μὲν ἀπὸ τῆς Σαννίτιδος, 9
 287. (δευτέρα δ' ἀπὸ τῆς Λατίνης), ἡ δὲ κατάλοιπος
 ἀπὸ τῶν κατὰ τοὺς Ἰρπίνους τόπων. διόπερ ἔμελ- 10
 λον εἰς ταῦτα καταστρατοπεδεύσαντες ὥσπερ εἰς
 20 θέατρον οἱ Καρχηδόνιοι καταπλήξεσθαι μὲν τῷ πα-
 ραλόγω πάντας, ἐκθεατριεῖν δὲ τοὺς πολεμίους
 φυγομαχοῦντας, αὐτοὶ δ' ἐξ ὁμολόγου φανήσεσθαι
 τῶν ὑπαίθρων κρατοῦντες.

Ἄννιβας μὲν οὖν τοιούτοις χρησάμενος λογι- 92 268.
 25 σμοῖς καὶ διελθὼν ἐκ τῆς Σαννίτιδος τὰ στενὰ
 κατὰ τὸν Ἐριβιανὸν καλούμενον λόφον κατεστρα-
 τοπέδευσε παρὰ τὸν Ἄθυρνον ποταμὸν ὃς σχε-
 δὸν δίχα διαιρεῖ τὰ προειρημένα πεδία. καὶ τὴν 2
 μὲν παρεμβολὴν ἐκ τοῦ πρὸς Ῥώμην μέρος εἶχε,
 30 ταῖς δὲ προνομαῖς πᾶν ἐπιτρέχων ἐπόρθει τὸ πε-
 δίον ἀδεῶς. Φάβιος δὲ κατεπέπληκτο μὲν τὴν ἐπι- 3

βολήν καὶ τόλμαν τῶν ὑπεναντίων, τοσοῦτῳ δὲ
 4 μᾶλλον ἐπὶ τῶν κεκριμένων ἔμενε. ὁ δὲ συνάρο-
 χων αὐτοῦ Μάρκος καὶ πάντες οἱ κατὰ τὸ στρατό-
 πεδον χιλίαρχοι καὶ ταξίαρχοι νομίζοντες ἐν καλῷ
 τοῦς πολεμίους ἀπειληφέναι, σπεύδειν ᾤοντο δεῖν
 5 καὶ συνάπτειν εἰς τὰ πεδία καὶ μὴ περιορᾶν τὴν
 ἐπιφανεστάτην χώραν δηουμένην. Φάβιος δὲ μέχρι
 μὲν τοῦ συνάψαι τοῖς τόποις ἔσπευδε καὶ συνυπ-
 εκρίνετο τοῖς προθύμως καὶ φιλοκινδύνως διακειμέ-
 6 νοις, ἐγγίσας δὲ τῷ Φαλέργῳ ταῖς μὲν παρωρεί-
 10 αῖς ἐπιφαινόμενος ἀντιπαρήγε τοῖς πολεμίους, ὥστε
 μὴ δοκεῖν τοῖς αὐτῶν συμμάχοις ἐκχωρεῖν τῶν ὑπαί-
 7 θρων, εἰς δὲ τὸ πεδίον οὐ καθίει τὴν δύναμιν, εὐ-
 λαβούμενος τοῦς ὀλοσχερεῖς κινδύνους διὰ τε τὰς
 προειρημένας αἰτίας καὶ διὰ τὸ προφανῶς ἱπποκρα-
 15 τεῖν παρὰ πολὺ τοῦς ὑπεναντίους.

8 Ἄννιβας δ' ἐπειδὴ καταπειράσας τῶν πολεμίων
 288. καὶ καταφθείρας πᾶν τὸ πεδίον ἤθροισε λείας
 9 ἄπλετον πλῆθος, ἐρίνετο πρὸς ἀναζυγήν, βουλό-
 μενος μὴ καταφθεῖραι τὴν λείαν, ἀλλ' εἰς τοιοῦτον
 20 ἀπερείσασθαι τόπον, ἐν ᾧ δυνήσεται ποιήσασθαι
 καὶ τὴν παραχειμασίαν, ἵνα μὴ μόνον κατὰ τὸ παρὸν
 εὐωχίαν ἀλλὰ συνεχῶς δαψίλειαν ἔχη τῶν ἐπιτη-
 10 δείων τὸ στρατόπεδον. Φάβιος δὲ καὶ κατανοῶν
 αὐτοῦ τὴν ἐπιβολήν, ὅτι προχειρίζεται ποιεῖσθαι τὴν
 25 ἐπάνοδον ἢπερ ἐποίησατο καὶ τὴν εἴσοδον, καὶ θεω-
 ρῶν τοῦς τόπους στενοὺς ὄντας καὶ καθ' ὑπερβο-
 11 λὴν εὐφυεῖς πρὸς ἐπίθεσιν, ἐπ' αὐτῆς μὲν τῆς διεκ-
 βολῆς περὶ τετρακισχιλίους ἐπέστησε, παρακαλέσας
 269. χρῆσασθαι τῇ προθυμίᾳ σὺν καιρῷ μετὰ τῆς τῶν
 30 τόπων εὐφυΐας, αὐτὸς δὲ τὸ πολὺ μέρος ἔχων τῆς

δυνάμειος ἐπὶ τινα λόφον ὑπερδέξιον πρὸ τῶν στε-
 νῶν κατεστρατοπέδευσε. παραγενομένων δὲ τῶν 93
 Καρχηδονίων καὶ ποιησαμένων τὴν παρεμβολὴν ἐν
 τοῖς ἐπιπέδοις ὑπ' αὐτὴν τὴν παρώρειαν, τὴν μὲν
 5 λείαν αὐτῶν ἤλπισεν ἀδηρίτως περισυρεῖν, ὥς δὲ
 τὸ πολὺ καὶ τοῖς ὅλοις πέρας ἐπιθήσειν διὰ τὴν τῶν
 τόπων εὐκαιρίαν. καὶ δὴ περὶ ταῦτα καὶ πρὸς τού- 2
 τοῖς ἐγίνετο τοῖς διαβουλίαις, διανοούμενος πῆ καὶ
 πῶς χρήσεται τοῖς τόποις καὶ τίνες καὶ πόθεν πρῶ-
 10 τον ἐγχειρήσουσι τοῖς ὑπεναντίαις. Ἄννίβας δέ, 3
 ταῦτα πρὸς τὴν ἐπιούσαν ἡμέραν παρασκευαζομέ-
 νων τῶν πολεμίων, συλλογιζόμενος ἐκ τῶν εἰκό-
 των οὐκ ἔδωκε χρόνον οὐδ' ἀναστροφὴν ταῖς ἐπι-
 βολαῖς αὐτῶν, ἀνακαλεσάμενος δὲ τὸν ἐπὶ τῶν λει- 4
 15 τουργίων τεταγμένον Ἀσδρούβαν παρήγγειλε λαμ-
 πάδας δεσμεύειν ἐκ τῆς ξηρᾶς καὶ παντοδαπῆς ὕλης
 κατὰ τάχος ὡς πλείστας καὶ τῶν ἐργατῶν βοῶν
 ἐκλέξαντ' ἐκ πάσης τῆς λείας τοὺς εὐρωστοτάτους
 εἰς δισχιλίους ἀθροῖσαι πρὸ τῆς παρεμβολῆς. γενο- 5
 20 μένου δὲ τούτου συναγαγὼν ὑπέδειξε τοῖς λειτουρ- *faber*
 289. γοῖς ὑπερβολὴν τινα μεταξὺ κειμένην τῆς αὐτοῦ
 στρατοπεδείας καὶ τῶν στενῶν, δι' ὧν ἔμελλε ποι-
 εῖσθαι τὴν πορείαν, πρὸς ἣν ἐκέλευε προσελαύνειν
 τοὺς βοῦς ἐνεργῶς καὶ μετὰ βίας, ὅταν δοθῇ τὸ
 25 παρ' ἀγγέλμα, μέχρι συνάψωσι τοῖς ἄκροις. μετὰ δὲ 6
 τοῦτο δειπνοποιησαμένοις ἀναπαύεσθαι καθ' ὥραν
 παρήγγειλε πᾶσιν. ἅμα δὲ τῷ κλίνειν τὸ τρίτον μέ- 7
 ρος τῆς νυκτὸς εὐθέως ἐξῆγε τοὺς λειτουργοὺς καὶ
 προσδεῖν ἐκέλευσε πρὸς τὰ κέρατα τοῖς βοῦσι τὰς
 30 λαμπάδας. ταχὺ δὲ τούτου γενομένου διὰ τὸ πλη- 8
 θος, ἀνάψαι παρήγγειλε πάσας. καὶ τοὺς μὲν βοῦς

ἐλαύνειν καὶ προσβάλλειν πρὸς τὰς ἀκρωρείας ἐπ-
 9 ἔταξε, τοὺς δὲ λογχοφόρους κατόπιον ἐπιστήσας τού-
 τοις ἕως μὲν τινος συνεργεῖν παρεκελεύετο τοῖς
 ἐλαύνουσιν, ὅταν δὲ τὴν πρώτην ἄπαξ ὁρμὴν λάβῃ 270.
 τὰ ζῶα, παρατρέχοντας παρὰ τὰ πλάγια καὶ συγ- 5
 κρούοντας ἅμα τῶν ὑπερδεξίων ἀντέχεσθαι τόπων
 καὶ προκαταλαμβάνειν τὰς ἀκρωρείας, ἵνα παρα-
 βοηθῶσι καὶ συμπλέκωνται τοῖς πολεμίοις, εἴαν που
 10 συναντῶσι πρὸς τὰς ὑπερβολάς. κατὰ δὲ τὸν και-
 ρὸν τοῦτον αὐτὸς ἀναλαβὼν πρῶτα μὲν τὰ βαρέα 10
 τῶν ὅπλων, ἐπὶ δὲ τούτοις (τοῖς) ἵπποις, ἐξῆς δὲ
 τὴν λείαν, ἐπὶ δὲ πᾶσι τοῖς Ἰβηρας καὶ Κελτοὺς
 94 ἤκε πρὸς τὰ στενὰ καὶ τὰς διεκβολάς. τῶν δὲ Ῥω-
 μαίων οἱ μὲν ἐπὶ τοῖς στενοῖς φυλάττοντες ἅμα
 τῷ συνιδεῖν τὰ φῶτα προσβάλλοντα πρὸς τὰς ὑπερ- 15
 βολάς, νομίσαντες ταύτῃ ποιεῖσθαι τὴν ὁρμὴν τὸν
 Ἀννίβαν, ἀπολιπόντες τὰς δυσχωρίας παρεβοή-
 2 θουν τοῖς ἄκροις. ἐγγίζοντες δὲ τοῖς βουσίην ἠπο-
 ροῦντο διὰ τὰ φῶτα, μεῖζόν τι τοῦ συμβαίνοντος
 καὶ δεινότερον ἀναπλάττοντες καὶ προσδοκῶντες. 20
 3 ἐπιγενομένων δὲ τῶν λογχοφόρων, οὗτοι μὲν βρα-
 χέα πρὸς ἀλλήλους ἀκροβολισάμενοι, τῶν βοῶν
 αὐτοῖς ἐμπίπτοντων ἔμειναν διαστάντες ἐπὶ τῶν
 ἄκρων ἀμφοτέροι καὶ προσανείχον καταδοκοῦντες
 τὴν ἐπιφάνειαν τῆς ἡμέρας διὰ τὸ μὴ δύνασθαι 25
 4 γινῶναι τὸ γινόμενον. Φάβιος δὲ τὰ μὲν ἀπο-
 290. ρούμενος ἐπὶ τῷ συμβαίνοντι καὶ κατὰ τὸν ποιη-
 τὴν ὀισσάμενος δόλον εἶναι, τὰ δὲ κατὰ τὴν ἐξ ἀφ-
 χῆς ὑπόθεσιν οὐδαμῶς κρίνων ἐκκυβεύειν οὐδὲ πα-
 ραβάλλεσθαι τοῖς ἄλλοις, ἤγε τὴν ἡσυχίαν ἐπὶ τῷ 30
 5 χάρακι καὶ προσεδέχετο τὴν ἡμέραν. κατὰ δὲ τὸν

καιρὸν τοῦτον Ἀννίβας, προχωρούντων αὐτῷ τῶν πραγμάτων κατὰ τὴν ἐπιβολήν, τὴν τε δύναμιν διεκόμισε διὰ τῶν στενῶν μετ' ἀσφαλείας καὶ τὴν λείαν, λειοπότων τοὺς τόπους τῶν παραφυλαττόν-
 5 τῶν τὰς δυσχωρίας. ἅμα δὲ τῷ φωτὶ συνιδῶν τοὺς 6 ἐν τοῖς ἄκροις ἀντικαθημένους τοῖς λογχοφόροις ἐπαπέστειλέ τινὰς τῶν Ἰβήρων, οἱ καὶ συμμίζαντες κατέβαλον μὲν τῶν Ῥωμαίων εἰς χιλίους, ῥαδίως δὲ τοὺς παρὰ σφῶν εὐζώνους ἐκδεξάμενοι κατεβί-
 10 βασαν.

Ἀννίβας μὲν οὖν τοιαύτην ἐκ τοῦ Φαλέρνου 7 ποιησάμενος τὴν ἔξοδον, λοιπὸν ἤδη στρατοπεδεύων ἀσφαλῶς κατεσκέπτετο καὶ προυνοεῖτο περὶ τῆς χει- 271. μασίας ποῦ καὶ πῶς ποιήσεται, μέγαν φόβον καὶ
 15 πολλὴν ἀπορίαν παρεστακῶς ταῖς πόλεσι καὶ τοῖς κατὰ τὴν Ἰταλίαν ἀνθρώποις. Φάβιος δὲ κακῶς 8 μὲν ἤκουε παρὰ τοῖς πολλοῖς, ὡς ἀνάνδρως ἐκ τοιούτων τόπων προέμενος τοὺς ὑπεναντίους, οὐ μὴν ἀφίστατό γε τῆς προθέσεως. καὶ ἀναγκασθεὶς δὲ 9
 20 μετ' ὀλίγας ἡμέρας ἐπὶ τινὰς ἀπελθεῖν θυσίας εἰς τὴν Ῥώμην παρέδωκεν τῷ συνάρχοντι τὰ στρατόπεδα καὶ πολλὰ χωριζόμενος ἐνετείλατο μὴ τοσαύτην ποιείσθαι σπουδὴν ὑπὲρ τοῦ βλάψαι τοὺς πο-
 25 λεμίους ἢλίκην ὑπὲρ τοῦ μηδὲν αὐτοὺς παθεῖν δεινόν. ὣν οὐδὲ μικρὸν ἐν νῷ τιθέμενος Μάρκος ἔτι 10 λέγοντος αὐτοῦ ταῦτα πρὸς τῷ παραβάλλεσθαι καὶ τῷ διακινδυνεύειν ὄλος καὶ πᾶς ἦν.

Τὰ μὲν οὖν κατὰ τὴν Ἰταλίαν τοιαύτην εἶχε τὴν 95 διάθεσιν. κατὰ δὲ τοὺς αὐτοὺς καιροὺς ταῖς προ- 2
 30 ειρημέναις πράξεσιν Ἀσδρούβας ὁ τεταγμένος ἐπὶ 291. τῆς Ἰβηρίας στρατηγὸς κατηρτικῶς ἐν τῇ παραχει-

μασία τὰς ὑπὸ τὰδελφοῦ καταλειφθείσας τριάκοντα
 ναῦς καὶ δέκα προσπεληρωκὰς ἄλλας, ἀρχομένης
 τῆς θερείας ἀνήχθη τετταράκοντα ναυσὶ καταφρά-
 κτοις ἐκ Καινῆς πόλεως, προχειρισάμενος Ἀμίλκην
 3 τοῦ στόλου ναύαρχον. ἄμα δὲ καὶ τὴν πεζὴν ἐκ 5
 τῆς παραχειμασίας ἠθροικῶς δύναμιν ἀνέξενξε· καὶ
 ταῖς μὲν ναυσὶ παρὰ τὴν χέρσον ἐποιεῖτο τὸν πλοῦν,
 τοῖς δὲ πεζοῖς τὴν πορείαν παρὰ τὸν αἰγιαλόν,
 σπεύδων ἀμφοτέραις ἄμα ταῖς δυνάμεσι καταξενῦσαι
 4 πρὸς τὸν Ἰβηρα ποταμόν. Γνάιος δὲ τὰς ἐπιβολὰς 10
 συλλογιζόμενος τῶν Καρχηδονίων τὸ μὲν πρῶτον
 ἐπεβάλετο (κατὰ γῆν καὶ) κατὰ θάλατταν ἐκ τῆς
 5 παραχειμασίας ποιῆσθαι τὴν ἀπάντησιν. ἀκούων
 δὲ τὸ πλῆθος τῶν δυνάμεων καὶ τὸ μέγεθος τῆς
 παρασκευῆς τὸ μὲν κατὰ γῆν ἀπαντᾶν ἀπεδοκί- 15
 μασε, συμπληρώσας δὲ πέντε καὶ τριάκοντα ναῦς
 καὶ λαβὼν ἐκ τοῦ πεζικοῦ στρατεύματος τοὺς ἐπιτη-
 δειοτάτους ἄνδρας πρὸς τὴν ἐπιβατικὴν χρείαν ἀν-
 ήχθη καὶ κατῆρε δευτεραίος ἐκ Ταρράκωνος εἰς τοὺς
 6 περὶ τὸν Ἰβηρα ποταμόν τόπους. καθορισθεῖς δὲ 272.
 τῶν πολεμίων ἐν ἀποστήματι περὶ τοὺς ὄγδοήκοντα
 σταδίους προαπέστειλε κατασκευομένας δύο ναῦς
 ταχυπλοούσας Μασσαλιητικὰς· καὶ γὰρ προκαθ-
 ηγοῦντο καὶ προεκινδύνευον οὗτοι καὶ πᾶσαν ἀπο-
 7 τόμως σφίσι παρείχοντο τὴν χρείαν. εὐγενῶς γάρ, 25
 εἰ καὶ τινες ἕτεροι, κεκοινωνήκασιν Ῥωμαίοις πραγ-
 μάτων καὶ Μασσαλιῶται, πολλάκις μὲν καὶ μετὰ
 ταῦτα, μάλιστα δὲ κατὰ τὸν Ἀννιβιακὸν πόλεμον.
 8 διασαφούντων δὲ τῶν ἐπὶ τὴν κατασκοπὴν ἐκπεμ-
 φθέντων ὅτι περὶ τὸ στόμα τοῦ ποταμοῦ συμβαί- 30
 νει τὸν τῶν ὑπεναντίων ὄρμεν στόλον, ἀνήγετο

κατὰ σπουδὴν, βουλόμενος ἄφνω προσπεσεῖν τοῖς
πολεμίοις. οἱ δὲ περὶ τὸν Ἀσδρούβαν, σημηναύ- 96
των αὐτοῖς τῶν σκοπῶν ἐκ πολλοῦ τὸν ἐπίπλου
τῶν ὑπεναντίων, ἅμα τὰς πεζικὰς ἐξέταπτον δυνά-
292. μεις παρὰ τὸν αἰγιαλὸν καὶ τοῖς πληρώμασι παρ-
ἠγγελλον ἐμβαίνειν εἰς τὰς ναῦς. ἤδη δὲ καὶ τῶν 2
Ῥωμαίων σύνεγγυς ὄντων, σημήναντες πολεμικὸν
ἀνήγοντο, κρίναντες ναυμαχεῖν. συμβαλόντες δὲ
τοῖς πολεμίοις βραχὺν μὲν τινα χρόνον ἀντεποιή-
10 σαντο τῆς νίκης, μετ' οὐ πολὺ δὲ πρὸς τὸ κλίνειν
ᾤωρησαν. ἡ γὰρ ἐφεδρεία τῶν πεζῶν ἢ περὶ τὸν 3
αἰγιαλὸν οὐχ οὕτως αὐτοὺς ᾤνησε, θάρσος παριστά-
νουσα πρὸς τὸν κίνδυνον, ὥς ἐβλαψε τὴν ἐλπίδα
τῆς σωτηρίας ἐτοιμὴν παρασκευάζουσα. πλήν δύο 4
15 μὲν αὐτάνδρους νῆας ἀποβαλόντες, τεττάρων δὲ
τοὺς ταρσοὺς καὶ τοὺς ἐπιβάτας ἐφευγον ἐκκλί-
ναντες εἰς γῆν. ἐπικειμένων δὲ τῶν Ῥωμαίων αὐ- 5
τοῖς ἐκθύμως, τὰς μὲν ναῦς ἐξέβαλον εἰς τὸν αἰ-
γιαλόν, αὐτοὶ δ' ἀποπηδήσαντες ἐκ τῶν πλοίων
20 ἐσώζοντο πρὸς τοὺς παρατεταγμένους. οἱ δὲ Ῥω- 6
μαῖοι τολμηρῶς συνεγγίσαντες τῇ γῆ καὶ τὰ δυνά-
μενα κινεῖσθαι τῶν πλοίων ἀναδησάμενοι μετὰ χα-
ρᾶς ὑπερβαλλούσης ἀπέπλεον, νενικηκότες μὲν ἐξ
ἐφόδου τοὺς ὑπεναντίους, κρατοῦντες δὲ τῆς θα-
25 λάττης, εἴκοσι δὲ καὶ πέντε ναῦς ἔχοντες τῶν πο-
λεμίων.

Τὰ μὲν οὖν κατὰ τὴν Ἰβηρίαν ἀπὸ τούτων 7 278.
(ἐπι)κυδεστέρας εἰλήφει τοῖς Ῥωμαίοις τὰς ἐλπίδας διὰ
τὸ προειρημένον κατόρθωμα. οἱ δὲ Καρχηδόνιοι, 8
80 προσπεσόντος αὐτοῖς τοῦ γεγονότος ἐλαττώματος,
παραχρῆμα πληρώσαντες ἑβδομήκοντα νῆας ἑξαπ-

ἔστειλαν, κρίναντες ἀναγκαῖον εἶναι πρὸς πάσας τὰς
 9 ἐπιβολὰς ἀντέχεσθαι τῆς θαλάττης. αἱ τὸ μὲν
 πρῶτον εἰς Σαρδόν', ἐκεῖθεν δὲ πρὸς τοὺς περὶ
 Πίσας τόπους τῆς Ἰταλίας προσέβαλον, πεπεισμέ-
 νων τῶν ἐπιπλεόντων συμμίξιν ἐνθάδε τοῖς περὶ 5
 10 τὸν Ἀννίβαν. ταχὺ δὲ τῶν Ῥωμαίων ἀναχθέντων
 ἐπ' αὐτοὺς ἐξ αὐτῆς τῆς Ῥώμης ἑκατὸν εἴκοσι σκά-
 φεσι πεντηρικοῖς, πνθόμενοι τὸν ἀνάπλου οὔτοι
 μὲν αὐθις ἀπέπλευσαν εἰς τὴν Σαρδόνα, μετὰ δὲ
 11 ταῦτα πάλιν εἰς Καρχηδόνα. Γνάιος δὲ Σερουλίος 10
 ἔχων τὸν προειρημένον στόλον ἕως μὲν τινος ἐπ-
 293. ηκολούθει τοῖς Καρχηδονίοις, συνάψειν πεπεισμένος,
 12 πολὺ δὲ καθυστερῶν ἀπέγνα. καὶ τὸ μὲν πρῶτον
 τῆς Σικελίας Διλυβαίῳ προσέσχε· μετὰ δὲ ταῦτα κα-
 ταπλεύσας τῆς Λιβύης ὡς ἐπὶ τὴν τῶν Κερκινητῶν 15
 νῆσον καὶ λαβὼν παρ' αὐτῶν χρήματα τοῦ μὴ πορ-
 13 θῆσαι τὴν χώραν ἀπηλλάγη. κατὰ δὲ τὸν ἀνά-
 πλου γενόμενος κύριος νήσου Κοσσύρου καὶ φρου-
 ρὰν εἰς τὸ πολισματίον εἰσαγαγὼν αὐθις εἰς τὸ
 14 Διλύβαιον κατῆρε. καὶ τὸ λοιπὸν οὗτος μὲν αὐ- 20
 τοῦ συνορμίσας τὸν στόλον μετ' οὐ πολὺν χρόνον
 97 αὐτὸς ἀνεκομίσθη πρὸς τὰς πεζικὰς δυνάμεις· οἱ δ'
 ἐκ τῆς συγκλήτου πνθόμενοι τὸ γεγονός προτέ-
 ρημα διὰ τοῦ Γναίου περὶ τὴν ναυμαχίαν καὶ νο-
 μίσαντες χρήσιμον εἶναι, μᾶλλον δ' ἀναγκαῖον τὸ 25
 μὴ προῖεσθαι τὰ κατὰ τὴν Ἰβηρίαν, ἀλλ' ἐνίστα-
 σθαι τοῖς Καρχηδονίοις καὶ τὸν πόλεμον αὔξειν,
 2 προχειρισάμενοι ναῦς εἴκοσι καὶ στρατηγὸν ἐπι-
 στήσαντες Πόπλιον Σικίωνα κατὰ τὴν ἐξ ἀρχῆς
 πρόθεσιν, ἔξαπέστειλλον μετὰ σπουδῆς πρὸς τὸν 30
 ἀδελφὸν Γνάιον, κοινῇ πράξοντα μετ' ἐκείνου τὰ

κατὰ τὴν Ἰβηρίαν. πάνυ γὰρ ἡγωνίων μὴ κρατή-3
 σαντες Καρχηδόνιοι τῶν τόπων ἐκείνων καὶ περι- 274.
 ποιησάμενοι χορηγίας ἀφθόνοους καὶ χεῖρας ἀντι-
 ποιήσονται μὲν τῆς θαλάττης ὀλοσχερέστερον, συν-
 6 ἐπιθῶνται δὲ τοῖς κατὰ τὴν Ἰταλίαν, στρατόπεδα
 πέμποντες καὶ χρήματα τοῖς περὶ τὸν Ἀννίβαν.
 διόπερ ἐν μεγάλῳ τιθέμενοι καὶ τοῦτον τὸν πόλε- 4
 μον ἔξαπέστειλαν τὰς τε ναῦς καὶ τὸν Πόπλιον.
 ὃς καὶ παραγενόμενος εἰς Ἰβηρίαν καὶ συμμίζας τὰ-
 10 δελφῶ μεγάλην παρεῖχε χρεῖαν τοῖς κοινοῖς πράγ-
 μασιν. οὐδέποτε γὰρ πρότερον θαρρήσαντες δια- 5
 βῆναι τὸν Ἰβηρα ποταμόν, ἀλλ' ἀσμενίζοντες τῇ
 τῶν ἐπὶ τὰδε φιλίᾳ καὶ συμμαχίᾳ τότε διέβησαν
 καὶ τότε πρῶτον ἐθάρρησαν ἀντιποιεῖσθαι τῶν πέ-
 15 ραν πραγμάτων, μεγάλα καὶ ταῦτομάτου συνεργή-
 σαντος σφίσι πρὸς τοὺς περιεστῶτας καιρούς.

294. Ἐπειδὴ γὰρ καταπληξάμενοι τοὺς περὶ τὴν διά- 6
 βασιν οἰκοῦντας τῶν Ἰβήρων ἤκον πρὸς τὴν τῶν Ζα-
 κανθαίων πόλιν, ἀποσχόντες σταδίους ὡς τετταρά-
 2 κοντα περὶ τὸ τῆς Ἀφροδίτης ἱερὸν κατεστρατοπέ-
 δευσαν, λαβόντες τόπον εὐφυῶς κείμενον πρὸς τε 7
 τὴν ἀπὸ τῶν πολεμίων ἀσφάλειαν καὶ πρὸς τὴν ἐκ
 θαλάττης χορηγίαν· ὁμοῦ γὰρ αὐτοῖς συνέβαινε καὶ 8
 τὸν στόλον ποιεῖσθαι τὸν παράπλου. ἔνθα δὴ
 25 γίνεται τις πραγμάτων περιπέτεια τοιάδε. καθ' 98
 οὓς καιροὺς Ἀννίβας ἐποιεῖτο τὴν πορείαν εἰς Ἰτα-
 λίαν, ὅσαις πόλεσιν ἠπίστησε τῶν κατὰ τὴν Ἰβη-
 ρίαν, ἔλαβε παρὰ τούτων ὄμηρα τοὺς υἱεῖς τῶν
 ἐπιφανεστάτων ἀνδρῶν· οὓς πάντας εἰς τὴν Ζακαν-
 30 θαίων ἀπέθετο πόλιν διὰ τε τὴν ὀχυρότητα καὶ διὰ
 τὴν τῶν ἀπολειπομένων ἐπ' αὐτῆς ἀνδρῶν πίστιν.

2 ἦν δέ τις ἀνὴρ Ἰβηρ, Ἀβίλυξ ὄνομα, κατὰ μὲν τὴν
 δόξαν καὶ τὴν τοῦ βίου περίστασιν οὐδενὸς δεύτε-
 ρος Ἰβήρων, κατὰ δὲ τὴν πρὸς Καρχηδονίους εὐ-
 νοϊαν καὶ πίστιν πολὺ τι διαφέρειν δοκῶν τῶν ἄλ-
 3 λων. οὗτος θεωρῶν τὰ πράγματα καὶ νομίσας
 ἐπικυδαιότερας εἶναι τὰς τῶν Ῥωμαίων ἐλπίδας, συν-
 ελογίσατο παρ' ἑαυτῷ περὶ τῆς τῶν ὁμήρων προ-
 4 δοσίας συλλογισμὸν Ἰβηρικὸν καὶ βαρβαρικόν. πει-
 σθεὶς γὰρ διότι δύναται μέγας γενέσθαι παρὰ Ῥω- 275.
 μαίοις προσενεγκάμενος ἐν καιρῷ πίστιν ἕμα καὶ 10
 χρεῖαν, ἐγένετο πρὸς τῷ παρασπονδήσας τοὺς Καρ-
 χηδονίους ἐγχειρίσαι τοὺς ὁμήρους τοῖς Ῥωμαίοις.
 5 θεωρῶν δὲ τὸν Βάστορα τὸν τῶν Καρχηδονίων
 στρατηγόν, ὃς ἀπεστάλη μὲν ὑπ' Ἀσδρούβου κω-
 λύσων τοὺς Ῥωμαίους διαβαίνειν τὸν ποταμόν, οὐ 15
 θαρρήσας δὲ τοῦτο ποιεῖν ἀνακεχωρηκῶς ἐστρατο-
 πέδευε τῆς Ζακάνθης ἐν τοῖς πρὸς θάλατταν μέρεσιν,
 τοῦτον μὲν ἄκακον ὄντα τὸν ἄνδρα καὶ πρᾶον τῇ
 6 φύσει, πιστῶς δὲ τὰ πρὸς αὐτὸν διακείμενον, ποι-
 εῖται λόγους ὑπὲρ τῶν ὁμήρων πρὸς τὸν Βάστορα 20
 295. φάσκων, ἐπειδὴ διαβεβήκασι Ῥωμαῖοι τὸν ποταμόν,
 οὐκέτι δύνασθαι Καρχηδονίους φόβῳ συνέχειν τὰ
 κατὰ τὴν Ἰβηρίαν, προσδεῖσθαι δὲ τοὺς καιροὺς τῆς
 7 τῶν ὑποταττομένων εὐνοίας· νῦν οὖν ἡγγικότεων
 Ῥωμαίων καὶ προσκαθεζομένων τῇ Ζακάνθῃ, καὶ 25
 κινδυνευούσης τῆς πόλεως, εἰάν ἐξαγαγῶν τοὺς ὁμή-
 ρους ἀποκαταστήσῃ τοῖς γονεῦσι καὶ ταῖς πόλεσιν,
 ἐκλύσειν μὲν αὐτὸν τῶν Ῥωμαίων τὴν φιλοτιμίαν·
 τοῦτο γὰρ αὐτὸ καὶ μάλιστα σπουδάζειν ἐκείνους
 8 πρᾶξαι, κυριεύοντας τῶν ὁμήρων· ἐκκαλέσεσθαι δὲ 30
 τὴν τῶν Ἰβήρων πάντων πρὸς Καρχηδονίους εὐ-

νοιαν, προϊδόμενον τὸ μέλλον καὶ προνοηθέντα τῆς
 τῶν ὀμήρων ἀσφαλείας. τὴν δὲ χάριν ἀυξήσειν ἔφη
 πολλαπλασίαν, αὐτὸς γενόμενος χειριστῆς τοῦ πράγ-
 ματος. ἀποκαθιστάνων γὰρ εἰς τὰς πόλεις τοὺς 9
 6 παῖδας οὐ μόνον τὴν παρ' αὐτῶν εὐνοίαν ἐπισπά-
 σεσθαι τῶν γεννησάντων ἀλλὰ καὶ παρὰ τῶν πολ-
 λῶν, ὑπὸ τὴν ὄψιν τιθεὶς διὰ τοῦ συμβαίνοντος τὴν
 Καρχηδονίων πρὸς τοὺς συμμάχους αἴρεσιν καὶ με-
 γαλοψυχίαν. προσδοκᾶν δ' αὐτὸν ἐκέλευσε καὶ δώ- 10
 10 ρων πλήθος ἰδίᾳ παρὰ τῶν τὰ τέκνα κομιζομένων·
 παραδόξως γὰρ ἐκάστους ἐγκρατεῖς γινομένους τῶν
 ἀναγκαιοτάτων ἄμιλλαν ποιήσεσθαι τῆς εἰς τὸν κύ-
 ριον τῶν πραγμάτων εὐεργεσίας. παραπλήσια δὲ 11
 τούτοις ἕτερα καὶ πλείω πρὸς τὸν αὐτὸν τρόπον
 15 διαλεχθεὶς ἔπεισε τὸν Βώστορα συγκαταθέσθαι τοῖς
 λεγομένοις. καὶ τότε μὲν ἐπανῆλθε, ταξάμενος ἡμέ- 99
 ραν, ἣ παρέσται μετὰ τῶν ἐπιτηδείων πρὸς τὴν ἀνακο- 276
 μιδὴν τῶν παίδων. παραγεννηθεὶς δὲ νυκτὸς ἐπὶ 2
 τὸ τῶν Ῥωμαίων στρατόπεδον καὶ συμμίζας τισὶ
 20 τῶν συστρατευομένων ἐκείνοις Ἰβήρων διὰ τούτων
 εἰσῆλθε πρὸς τοὺς στρατηγούς. ἐκλογιζόμενος δὲ 3
 διὰ πλειόνων τὴν ἐσομένην ὁρμὴν καὶ μετάπτωσιν
 πρὸς αὐτοὺς τῶν Ἰβήρων, εἰὰν ἐγκρατεῖς γένωνται
 τῶν ὀμήρων, ἐπηγγείλατο παραδώσειν αὐτοῖς τοὺς
 25 παῖδας. τῶν δὲ περὶ τὸν Πόπλιον ὑπερβολῇ προ- 4
 296. θύμως δεξαμένων τὴν ἐλπίδα καὶ μεγάλας ὑπ-
 ισχονομένων δωρεάς, τότε μὲν εἰς τὴν ἰδίαν ἀπ-
 ηλλάγη, συνθέμενος ἡμέραν καὶ καιρὸν καὶ τόπον, ἐν
 ᾧ δεήσει τοὺς ἐκδεχομένους αὐτὸν ὑπομένειν. μετὰ 5
 30 δὲ ταῦτα παραλαβὼν τοὺς ἐπιτηδείους τῶν φίλων
 ἦκε πρὸς τὸν Βώστορα καί, παραδοθέντων αὐτῷ

τῶν παίδων ἐκ τῆς Ζακάνθης, νυκτὸς ποιησάμενος
 τὴν ἔξοδον, ὡς θέλων λαθεῖν, παραπορευθεὶς τὸν
 χάρακα τῶν πολεμίων ἤκε πρὸς τὸν τεταγμένον
 καιρὸν καὶ τόπον καὶ πάντας ἐνεχείρισε τοὺς ὁμή-
 6 ρους τοῖς ἡγεμόσι τῶν Ῥωμαίων. οἱ δὲ περὶ τὸν 6
 Πόπλιον ἐτίμησάν τε διαφερόντως τὸν Ἀβίλυγα καὶ
 πρὸς τὴν ἀποκατάστασιν τῶν ὁμήρων εἰς τὰς πα-
 τρίδας ἐχρήσαντο τούτῳ, συμπέμψαντες τοὺς ἐπιτη-
 7 δειούς. ὃς ἐπιπορευόμενος τὰς πόλεις καὶ διὰ τῆς
 τῶν παίδων ἀποκαταστάσεως τιθεὶς ὑπὸ τὴν ὄψιν 10
 τὴν τῶν Ῥωμαίων πραότητα καὶ μεγαλοψυχίαν παρὰ
 τὴν Καρχηδονίων ἀπιστίαν καὶ βαρύτητα καὶ προσ-
 παρατιθεὶς τὴν αὐτοῦ μετάθεσιν πολλοὺς Ἰβήρων
 8 παρώρμησε πρὸς τὴν τῶν Ῥωμαίων φιλίαν. Βώ-
 στωρ δὲ παιδικώτερον (ἢ) κατὰ τὴν ἡλικίαν δόξας 15
 ἐγχεχειρικένοι τοὺς ὁμήρους τοῖς πολεμίοις οὐκ εἰς
 9 τοὺς τυχόντας ἐπεπτώκει κινδύνους. καὶ τότε μὲν,
 ἤδη τῆς ὥρας κατεπειγούσης, διέλυον εἰς παραχει-
 μασίαν ἀμφοτέροι τὰς δυνάμεις, ἱκανοῦ τινος ἐκ
 τῆς τύχης γεγονότος συνεργήματος τοῖς Ῥωμαίοις 20
 τοῦ περὶ τοὺς παῖδας πρὸς τὰς ἐπικειμένας ἐπιβο-
 λάς. καὶ τὰ μὲν κατὰ τὴν Ἰβηρίαν ἐν τούτοις ἦν.
 100 Ὁ δὲ στρατηγὸς Ἀννίβας, ὄθεν ἀπελίπομεν, πυν- 277.
 θανόμενος παρὰ τῶν κατασκόπων πλεῖστον ὑπάρχειν
 σίτον ἐν τῇ περὶ τὴν Λουκαρίαν καὶ τὸ καλούμενον 25
 Γερούνιον χώρα, πρὸς δὲ τὴν συναγωγὴν εὐφυῶς
 2 ἔχειν τὸ Γερούνιον, κρίνας ἐκεῖ ποιεῖσθαι τὴν παρα-
 χειμασίαν, προῆγε ποιούμενος τὴν πορείαν παρὰ τὸ
 297. * Λίβυρον ὄρος ἐπὶ τοὺς προειρημένους τόπους.
 3 ἀφικόμενος δὲ πρὸς τὸ Γερούνιον, ὃ τῆς Λουκαρίας 30
 ἀπέχει διακόσια στάδια, τὰς μὲν ἀρχὰς διὰ λόγων

τοὺς ἐνοικοῦντας εἰς φιλίαν προυκαλεῖτο καὶ πίστει
 ἐδίδου τῶν ἐπαγγελιῶν, οὐδενὸς δὲ προσέχοντος,
 πολιορκεῖν ἐπεβάλετο. ταχὺ δὲ γενόμενος κύριος 4
 τοὺς μὲν οἰκήτορας κατέφθειρε, τὰς δὲ πλείστας
 οἰκίας ἀκεραίους διεφύλαξε καὶ τὰ τεῖχη, βουλόμε-
 νος σιτοβολίοις χρήσασθαι πρὸς τὴν παραχειμασίαν.
 τὴν δὲ δύναμιν πρὸ τῆς πόλεως παρεμβάλων ὤχνη- 5
 ρώσατο τάφρω καὶ χάρακι τὴν στρατοπεδείαν. γενό- 6
 μενος δ' ἀπὸ τούτων τὰ μὲν δύο μέρη τῆς δυνά-
 10 μεως ἐπὶ τὴν σιτολογίαν ἐξέπεμπε, προστάξας καθ'
 ἐκάστην ἡμέραν τακτὸν ἀναφέρειν μέτρον ἕκαστον
 τοῖς ἰδίοις, ἐπιβολὴν τοῦ τάγματος τοῖς προκεχειρι-
 σμένοις ἐπὶ τὴν οἰκονομίαν ταύτην, τῷ δὲ τρίτῳ 7
 μέρει τὴν τε στρατοπεδείαν ἐτήρει καὶ τοῖς σιτολο-
 15 γοῦσι παρεφῆδρευε κατὰ τόπους. οὕσης δὲ τῆς μὲν 8
 χώρας τῆς πλείστης εὐεφόδου καὶ πεδιάδος, τῶν δὲ
 συναγόντων ὡς ἔπος εἰπεῖν ἀναριθμητῶν, ἔτι δὲ
 τῆς ὥρας ἀκμαζούσης πρὸς τὴν συγκομιδὴν, ἄπλετον
 συνέβαινε καθ' ἐκάστην ἡμέραν ἀθροίζεσθαι τοῦ
 20 σίτου τὸ πλῆθος.

Μάρκος δὲ παρεληφῶς τὰς δυνάμεις παρὰ Φα- 101
 βίου τὸ μὲν πρῶτον ἀντιπαρήγε ταῖς ἀκρωρείαις,
 πεπεισμένος αἰεὶ περὶ τὰς ὑπερβολὰς συμπεσεῖσθαι
 ποτε τοῖς Καρχηδονίοις. ἀκούσας δὲ τὸ μὲν Γερού- 2
 25 νιον τοὺς (περὶ τὸν Ἀννίβαν) ἤδη κατέχειν, τὴν δὲ
 χώραν σιτολογεῖν, πρὸ δὲ τῆς πόλεως χάρακα βε-
 βλημένους στρατοπεδεύειν, ἐπιστρέψας ἐκ τῶν (ἀκρω- 278.
 ρειῶν) κατέβαινε κατὰ τὴν ἐπὶ τὰ πεδία κατατείνου-
 σαν ῥάχιν. ἀφικόμενος δ' ἐπὶ τὴν ἄκραν, ἣ κεῖται 3
 30 μὲν ἐπὶ τῆς Λαρινάτιδος χώρας προσαγορεύεται δὲ
 298. Καλήνη, κατεστρατοπέδευσε περὶ ταύτην, πρόχειρος

ὃν ἐκ παντὸς τρόπου συμπλέκεσθαι τοῖς πολεμίοις.
 4 Ἄννιβας δὲ θεωρῶν ἐγγίζοντας τοὺς πολεμίους τὸ
 μὲν τρίτον μέρος τῆς δυνάμεως εἶασε σιτολογεῖν,
 τὰ δὲ δύο μέρη λαβὼν καὶ προελθὼν ἀπὸ τῆς πό-
 λεως ἑκκαίδεκα σταδίους πρὸς τοὺς πολεμίους ἐπί 5
 τινος βουνοῦ κατεστρατοπέδευσε, βουλόμενος ἅμα
 μὲν κατακλήξασθαι τοὺς ὑπεναντίους, ἅμα δὲ τοῖς
 6 σιτολογοῦσι τὴν ἀσφάλειαν παρασκευάζειν. μετὰ δὲ
 ταῦτα, γεωλόφου τινὸς ὑπάρχοντος μεταξὺ τῶν στρα-
 τοπέδων, ὃς εὐκαίρως καὶ σύνεγγυς ἐπέκειτο τῇ τῶν 10
 πολεμίων παρεμβολῇ, τοῦτον ἔτι νυκτὸς ἐξαποστείλας
 6 περὶ δισχιλίους τῶν λογχοφόρων κατελάβετο. οὗς
 ἐπιγενομένης τῆς ἡμέρας συνιδὼν Μάρκος ἐξῆγε
 7 τοὺς εὐζώνους καὶ προσέβαλε τῷ λόφῳ. γενομένου
 δ' ἀκροβολισμοῦ νεανικοῦ, τέλος ἐπεκράτησαν οἱ 15
 Ῥωμαῖοι καὶ μετὰ ταῦτα τὴν ὅλην στρατοπεδείαν
 8 μετεβίβασαν εἰς τοῦτον τὸν τόπον. ὁ δ' Ἄννιβας
 ἕως μὲν τινος διὰ τὴν ἀντιστρατοπεδείαν συνείχεν
 9 τὸ πλεῖστον μέρος τῆς δυνάμεως ἐφ' αὐτόν. πλειό-
 νων δὲ γενομένων ἡμερῶν, ἠναγκάζετο τοὺς μὲν 20
 ἐπὶ τὴν νομὴν τῶν θρεμμάτων ἀπομερίζειν τοὺς
 10 δ' ἐπὶ τὴν σιτολογίαν, σπουδάζων κατὰ τὴν ἐν
 ἀρχῇ πρόθεσιν μήτε τὴν λείαν καταφθεῖραι τὸν τε
 σῆτον ὥς πλεῖστον συναγαγεῖν, ἵνα πάντων ἢ κατὰ
 τὴν παραχειμασίαν δαψίλεια τοῖς ἀνδράσιν, μὴ χεῖρον 25
 11 δὲ τοῖς ὑποζυγίοις καὶ τοῖς ἵπποις· εἶχε γὰρ τὰς
 πλείστας ἐλπίδας τῆς αὐτοῦ δυνάμεως ἐν τῷ τῶν
 ἱπέων τάγματι.

102 Καθ' ὃν δὴ καιρὸν Μάρκος συνθεωρήσας τὸ
 πολὺ μέρος τῶν ὑπεναντίων ἐπὶ τὰς προειρημένας 30
 χρείας κατὰ τῆς χώρας σκεδαννύμενον, λαβὼν τὸν

ἀκμαιότατον καιρὸν τῆς ἡμέρας ἐξῆγε τὴν δύναμιν
 καὶ συνεγγίσας τῇ παρεμβολῇ τῶν Καρχηδονίων τὰ 2 279.
 μὲν βαρέα τῶν ὄπλων ἐξέταξε, τοὺς δ' ἵππεῖς καὶ
 τοὺς εὐζώνους κατὰ μέρη διελὼν ἐπαφῆκε τοῖς προ-
 νομεύουσι, παραγγείλας μηδένα ζωγρεῖν. Ἄννιβας 3
 299. δὲ τούτου συμβάντος εἰς ἀπορίαν ἐνεπεπτώκει με-
 γάλην· οὔτε γὰρ ἀντεξάγειν τοῖς παρατεταγμένοις
 ἀξιόχρεως ἦν οὔτε παραβοηθεῖν τοῖς ἐπὶ τῆς χώρας
 διεσπαρμένοις. τῶν δὲ Ῥωμαίων οἱ μὲν ἐπὶ τοὺς 4
 10 προνομεύοντας ἐξαποσταλέντες πολλοὺς τῶν ἐσκε-
 δασμένων ἀπέκτειναν· οἱ δὲ παρατεταγμένοι τέλος
 εἰς τοῦτ' ἦλθον καταφρονήσεως ὥστε καὶ διασπᾶν
 τὸν χάρακα καὶ μόνον οὐ πολιορκεῖν τοὺς Καρχη-
 δουίους. ὁ δ' Ἄννιβας ἦν μὲν ἐν κακοῖς, ὅμως δὲ 5
 15 χειμαζόμενος ἔμενε, τοὺς πελάζοντας ἀποτριβόμενος
 καὶ μόλις διαφυλάττων τὴν παρεμβολήν, ἕως Ἄσ- 6
 δρούβας ἀναλαβὼν τοὺς ἀπὸ τῆς χώρας συμπεφευ-
 γότας εἰς τὸν χάρακα τὸν περὶ τὸ Γερούνιον, ὄντας
 εἰς τετρακισχιλίους, ἦκε παραβοηθῶν. τότε δὲ μι- 7
 20 κρὸν ἀναθαρρήσας ἐπεξῆλθε καὶ βραχὺ πρὸ τῆς
 στρατοπεδείας παρεμβάλων μόλις ἀπεστρέψατο τὸν
 ἐνεστῶτα κίνδυνον. Μάρκος δὲ πολλοὺς μὲν ἐν τῇ 8
 περὶ τὸν χάρακα συμπλοκῇ τῶν πολεμίων ἀποκτεί-
 νας, ἔτι δὲ πλείους ἐπὶ τῆς χώρας διεφθαρκώς, τότε
 25 μὲν ἐπανῆλθεν, μεγάλας ἐλπίδας ἔχων ὑπὲρ τοῦ μέλ-
 λουτος. τῇ δ' ἐπαύριον ἐκλιπόντων τὸν χάρακα 9
 τῶν Καρχηδονίων, ἐπέβη καὶ κατελάβετο τὴν ἐκεί-
 νων παρεμβολήν. ὁ γὰρ Ἄννιβας διαγωνιάσας τοὺς 10
 Ῥωμαίους μὴ καταλαβόμενοι νυκτὸς ἐρημον ὄντα
 30 τὸν ἐπὶ τῷ Γερονίῳ χάρακα κύριοι γένωνται τῆς
 ἀποσκευῆς καὶ τῶν παραθέσεων, ἔκρινεν αὐτὸς ἀνα-

χωρεῖν καὶ πάλιν ἐκεῖ ποιείσθαι τὴν στρατοπεδείαν.

11 ἀπὸ δὲ τούτων τῶν καιρῶν οἱ μὲν Καρχηδόνιοι ταῖς προνομαῖς εὐλαβέστερον ἐχρῶντο καὶ φυλακτικώτερον, οἱ δὲ Ῥωμαῖοι τάναντία θαρραλεώτερον καὶ προπετέστερον.

103 Οἱ δ' ἐν τῇ Ῥώμῃ, προσπεσόντος σφίσι τοῦ γεγονότος μειζόνως ἢ κατὰ τὴν ἀλήθειαν, περιχαρεῖς ἦσαν διὰ τὸ πρῶτον μὲν ἐκ τῆς προὑπαρχούσης ὑπὲρ τῶν ὅλων δυσελπιστίας οἴουσι μεταβολὴν **τινα** 280.
 2 πρὸς τὸ βέλτιον αὐτοῖς προφαίνεσθαι, δεύτερον δὲ 10
 300. καὶ διὰ τὸ δοκεῖν τὸν πρὸ τούτου χρόνον τὴν ἀπραγίαν καὶ κατάπληξιν τῶν στρατοπέδων μὴ παρὰ τὴν τῶν δυνάμεων ἀποδειλίαν, ἀλλὰ παρὰ τὴν τοῦ
 3 προειστώτος εὐλάβειαν γεγονέναι. διὸ καὶ τὸν μὲν Φάβιον ἠτιῶντο καὶ κατεμέμφοντο πάντες ὡς ἀτόλ- 15
 μως χρώμενον τοῖς καιροῖς, τὸν δὲ Μάρκον ἐπὶ τοσοῦτον ἠΰξον διὰ τὸ συμβεβηκὸς ὥστε τότε γενέσθαι
 4 τὸ μηδέποτε γεγονός· ἀντοκράτορα γὰρ κἀκείνον κατέστησαν, πεπεισμένοι ταχέως αὐτὸν τέλος ἐπιθήσειν τοῖς πράγμασι· καὶ δὴ δύο δικτάτορες ἐγε- 20
 γόνεισαν ἐπὶ τὰς αὐτὰς πράξεις, ὃ πρότερον οὐδέ-
 5 ποτε συνεβεβήκει παρὰ Ῥωμαίοις. τῷ δὲ Μάρκῳ διασαφηθείσης τῆς τε τοῦ πλήθους εὐνοίας καὶ τῆς παρὰ τοῦ δήμου δεδομένης ἀρχῆς αὐτῷ, διπλασίως παρωρμήθη πρὸς τὸ παραβάλλεσθαι (καὶ) κατατολμᾶν 25
 6 τῶν πολεμίων. ἦκε δὲ καὶ Φάβιος ἐπὶ τὰς δυνάμεις οὐδὲν ἡλλοιωμένος ὑπὸ τῶν συμβεβηκότων, ἔτι δὲ βεβαιώτερον μένων ἐπὶ τῆς ἐξ ἀρχῆς διαλήψεως.
 7 θεωρῶν δὲ τὸν Μάρκον ἐκπεφυσημένον καὶ πρὸς πάντ' ἀντιφιλονικοῦντα καὶ καθόλου πολὺν ὄντα 30
 πρὸς τῷ διακινδυνεύειν, αἴρεσιν αὐτῷ προύτεινε

τοιαύτην, ἢ κατὰ μέρος ἄρχειν ἢ διελόμενον τὰς
 δυνάμεις χρῆσθαι τοῖς σφετέροις στρατοπέδοις κατὰ
 τὴν αὐτοῦ προαίρεσιν. τοῦ δὲ καὶ λίαν ἀσμένως 8
 δεξαμένου τὸν μερισμόν, διελόμενοι τὸ πλῆθος χω-
 5 ρὶς ἐστρατοπέδευσαν ἀλλήλων, ἀπέχοντες ὡς δώδεκα
 σταδίους. Ἄννίβας δὲ τὰ μὲν ἀκούων τῶν ἀλισκο- 104
 μένων αἰχμαλώτων, τὰ δὲ θεωρῶν ἐκ τῶν πραττο-
 μένων ἤδει τὴν τε τῶν ἡγεμόνων πρὸς ἀλλήλους
 φιλοτιμίαν καὶ τὴν ὁρμὴν καὶ τὴν φιλοδοξίαν τοῦ 281.
 10 Μάρκου. διόπερ οὐ καθ' αὐτοῦ, πρὸς αὐτοῦ δὲ 2
 νομίσας εἶναι τὰ συμβαίνοντα περὶ τοὺς ἐναντίους,
 ἐγένετο περὶ τὸν Μάρκον, σπουδάξων τὴν τόλμαν
 ἀφελέσθαι καὶ προκαταλαβεῖν αὐτοῦ τὴν ὁρμὴν.
 301. οὐσῆς δὲ τινος ὑπεροχῆς μεταξὺ τῆς αὐτοῦ καὶ τῆς 3
 15 τοῦ Μάρκου στρατοπεδείας δυναμένης ἐκατέρους
 βλάπτειν, ἐπεβάλετο καταλαβεῖν ταύτην. σαφῶς δὲ
 γινώσκων ἐκ τοῦ προγεγονότος κατορθώματος ὅτι
 παρέσται βοηθῶν ἐκ χειρὸς πρὸς ταύτην τὴν ἐπι-
 βολήν, ἐπινοεῖ τι τοιοῦτον. τῶν γὰρ τόπων τῶν 4
 20 περὶ τὸν λόφον ὑπαρχόντων ψιλῶν μὲν, πολλὰς δὲ
 καὶ παντοδαπὰς ἐχόντων περικλάσεις καὶ κοιλότητας,
 ἐξέπεμψε τῆς νυκτὸς εἰς τὰς ἐπιτηδειοτάτας ὑπο-
 βολὰς ἀνὰ διακοσίους καὶ τριακοσίους, πεντακοσίους
 μὲν ἵππεῖς, ψιλοὺς δὲ καὶ πεζοὺς τοὺς πάντας εἰς
 25 πεντακισχιλίους. ἵνα δὲ μὴ πρὸ κατοπτευθῶσιν 5
 ὑπὸ τῶν εἰς τὰς προνομὰς ἐκπορευομένων, ἅμα τῷ
 διαυγάξειν κατελάμβανε τοῖς εὐζώνοις τὸν λόφον.
 ὁ δὲ Μάρκος θεωρῶν τὸ γινόμενον καὶ νομίσας 8
 ἔρμαϊον εἶναι παραντίκα μὲν ἐξαπέστειλε τοὺς ψι-
 30 λούς, κελεύσας ἀγωνίζεσθαι καὶ διαμάχεσθαι περὶ
 τοῦ τόπου, μετὰ δὲ ταῦτα τοὺς ἵππεῖς· ἐξῆς δὲ 7

τούτοις κατόπιον αὐτὸς ἤγε συνεχῆ τὰ βαρέα τῶν
 ὄπλων, καθάπερ καὶ πρότερον, ἐκάστων ποιούμενος
 105 παραπλήσιον τὸν χειρισμόν. ἄρτι δὲ τῆς ἡμέρας δια-
 φαινούσης, καὶ πάντων ταῖς τε διανοίαις καὶ τοῖς
 ὄμμασι περιεσπασμένων περὶ τοὺς ἐν τῷ γεωλόφῳ 5
 κινδυνεύοντας, ἀνύποπτος ἦν ἢ τῶν ἐνεδρευόντων
 2 ὑποβολή. τοῦ δ' Ἀννίβου συνεχῶς μὲν ἐπαποστέλ-
 λοντος τοῖς ἐν τῷ λόφῳ τοὺς βοηθήσοντας, ἐπομύ-
 νου δὲ κατὰ πόδας αὐτοῦ μετὰ τῶν ἱππέων καὶ τῆς
 δυνάμεως, ταχέως συνέβη καὶ τοὺς ἱππεῖς συμπεσεῖν 10
 3 ἀλλήλοις. οὗ γενομένου, καὶ πιεζομένων τῶν Ῥω-
 μαίων εὐζώνων ὑπὸ τοῦ πλήθους τῶν ἱππέων, ἅμα
 μὲν οὗτοι καταφεύγοντες εἰς τὰ βαρέα τῶν ὄπλων
 4 θόρυβον ἐποίουν, ἅμα δὲ τοῦ συνθήματος ἀποδο-
 θέντος τοῖς ἐν ταῖς ἐνέδραις, πανταχόθεν ἐπιφαι- 15
 νομένων καὶ προσπιπτόντων τούτων, οὐκέτι περὶ
 302. τοὺς εὐζώνους μόνον, ἀλλὰ περὶ πᾶν τὸ στρατεύμα
 5 μέγας κίνδυνος συνειστήκει τοῖς Ῥωμαίοις. κατὰ
 δὲ τὸν καιρὸν τοῦτον Φάβιος θεωρῶν τὸ γινόμενον
 καὶ διαγωνιάσας μὴ σφαλῶσι τοῖς ὄλοις, ἐξῆγε τὰς 292.
 δυνάμεις καὶ κατὰ σπουδὴν ἐβοήθει τοῖς κινδυ-
 6 νεύουσι. ταχὺ δὲ συνεγγίσαντος αὐτοῦ, πάλιν ἀνα-
 θαρρήσαντες οἱ Ῥωμαῖοι, καίπερ λεληκότες ἤδη τὴν
 ὄλην τάξιν, αὐτίς ἀθροιζόμενοι περὶ τὰς σημείας
 ἀνεχώρουν καὶ κατέφευγον ὑπὸ τὴν τούτων ἀσφά- 25
 λειαν, πολλοὺς μὲν ἀπολελωκότες τῶν εὐζώνων, ἔτι
 δὲ πλείους ἐκ τῶν ταγμάτων καὶ τοὺς ἀρίστους
 7 ἄνδρας. οἱ δὲ περὶ τὸν Ἀννίβαν καταπλαγέντες
 τὴν ἀκεραιότητα καὶ σύνταξιν τῶν παραβεβοηθηκό-
 των στρατοπέδων ἀπέστησαν τοῦ διωγμοῦ καὶ τῆς 30
 8 μάχης. τοῖς μὲν οὖν παρ' αὐτὸν γενομένοις τὸν

κίνδυνον ἦν ἐναργῆς ὅτι διὰ μὲν τὴν Μάρκου τόλμαν ἀπόλωλε τὰ ὄλα, διὰ δὲ τὴν εὐλάβειαν τοῦ Φαβίου σέσωσται καὶ πρὸ τοῦ καὶ νῦν· τοῖς δ' ἐν 9 τῇ Ῥώμῃ τότε ἐγένετο φανερὸν ὁμολογουμένως τί 5 διαφέρει στρατιωτικῆς προπετείας καὶ κενοδοξίας στρατηγικῆ πρόνοια καὶ λογισμὸς ἐστὼς καὶ νουνεχῆς. οὐ μὴν ἀλλ' οἱ μὲν Ῥωμαῖοι διδαχθέντες ὑπὸ 10 τῶν πραγμάτων καὶ βαλλόμενοι χάρακα πάλιν ἔνα πάντες ἐστρατοπέδευσαν ὁμόσε καὶ λοιπὸν ἤδη 10 Φαβίῳ προσεῖχον τὸν νοῦν καὶ τοῖς ὑπὸ τούτου παραγγελλομένοις. οἱ δὲ Καρχηδόνιοι τὸν μὲν με- 11 ταξὺ τόπον τοῦ βουνοῦ καὶ τῆς σφετέρας παρεμβολῆς διετάφρευσαν, περὶ δὲ τὴν κορυφὴν τοῦ καταληφθέντος λόφου χάρακα περιβαλόντες καὶ φυλακὴν 15 ἐπιστήσαντες λοιπὸν ἤδη πρὸς τὴν χειμασίαν ἀσφαλῶς ἠτοιμάζοντο.

Τῆς δὲ τῶν ἀρχαιρεσίῳ ἔρας συνεγγιζούσης, 106 εἶλοντο στρατηγούς οἱ Ῥωμαῖοι Λεύκιον Αἰμίλιον καὶ Γάιον Τερέντιον. ὧν κατασταθέντων οἱ μὲν 20 δικτάτορες ἀπέθεντο τὴν ἀρχήν, οἱ δὲ προὔπαρχον- 2 τες ὑπατοί, Γνάιος Σερουίλιος καὶ Μάρκος Ῥήγου- 308. λογος ὁ μετὰ τὴν Φλαμινίου τελευτὴν ἐπικατασταθεῖς, τότε προχειρισθέντες ὑπὸ τῶν περὶ τὸν Αἰμίλιον ἀντιστράτηγοι καὶ παραλαβόντες τὴν ἐν τοῖς ὑπαί- 25 θροῖς ἐξουσίαν ἐχείριζον κατὰ τὴν ἑαυτῶν γνώμην τὰ κατὰ τὰς δυνάμεις. οἱ δὲ περὶ τὸν Αἰμίλιον 3 βουλευσάμενοι μετὰ τῆς συγκλήτου τὸ μὲν ἐλλείπον 388. πλῆθος ἔτι τῶν στρατιωτῶν πρὸς τὴν ὄλην ἐπιβολὴν παραχοῆμα καταγράψαντες ἐξαπέστειλαν, τοῖς 4 30 δὲ περὶ τὸν Γνάιον διεσάφησαν ὀλοσχερῇ μὲν κίνδυνον κατὰ μηδένα τρόπον συνίστασθαι, τοὺς δὲ

κατὰ μέρος ἀκροβολισμοὺς ὡς ἐνεργοτάτους ποιέ-
 σθαι καὶ συνεχεστάτους χάριν τοῦ γυμνάζειν καὶ
 παρασκευάζειν εὐθαρσεῖς τοὺς νέους πρὸς τοὺς ὄλο-
 5 σκερεῖς ἀγῶνας, τῷ καὶ τὰ πρότερον αὐτοῖς συμ-
 πτώματα δοκεῖν οὐχ ἥκιστα γεγονέναι διὰ τὸ νεο- 5
 συλλόγοις καὶ τελέως ἀνασκήτοις κεχρησθαι τοῖς
 6 στρατοπέδοις. αὐτοὶ δὲ Λεύκιον μὲν Ποστόμιον,
 ἑξαπέλεκυν ὄντα στρατηγόν, στρατόπεδον δόντες
 εἰς Γαλατίαν ἑξαπέστειλαν, βουλόμενοι ποιεῖν ἀν-
 τιπερίσπασμα τοῖς Κελτοῖς τοῖς μετ' Ἀννίβου στρα- 10
 7 τευομένοις. πρόνοιαν δ' ἐποιήσαντο καὶ τῆς ἀνα-
 κομιδῆς τοῦ παραχειμάζοντος ἐν τῷ Λιλυβαίῳ στό-
 λου, διεπέμψαντο δὲ καὶ τοῖς ἐν Ἰβηρίᾳ στρατηγοῖς
 8 πάντα τὰ κατεπείγοντα πρὸς τὴν χρείαν. οὗτοι μὲν
 οὖν περὶ ταῦτα καὶ περὶ τὰς λοιπὰς ἐγίνοντο πα- 15
 9 ρασκευὰς ἐπιμελῶς. οἱ δὲ περὶ τὸν Γνάιον κοιμι-
 σάμενοι (τὰς) παρὰ τῶν ὑπάτων ἐντολὰς πάντα τὰ
 10 κατὰ μέρος ἐχείριζον κατὰ τὴν ἐκείνων γνώμην· διὸ
 καὶ τὸ πλείω γράφειν ὑπὲρ αὐτῶν παρήσομεν. ὄλο-
 σκερεῖς μὲν γὰρ ἢ μνήμης ἄξιον ἀπλῶς οὐδὲν ἐπρά- 20
 χθη διὰ τὴν ἐντολήν καὶ διὰ τὴν τοῦ καιροῦ περι-
 11 στασιν, ἀκροβολισμοὶ δὲ μόνον καὶ συμπλοκαὶ κατὰ
 μέρος ἐγίνοντο πλείους, ἐν αἷς εὐδοκίμων οἱ προ-
 εστῶτες τῶν Ῥωμαίων· καὶ γὰρ ἀνδρωδῶς καὶ νουν-
 εχῶς ἐδόκουν ἕκαστα χειρίζειν. 25

107 Τὸν μὲν οὖν χειμῶνα καὶ τὴν ἐαρινὴν ὥραν δι-
 ἔμειναν ἀντιστρατοπεδεύοντες ἀλλήλοις· ἤδη δὲ πα-
 ραδιδόντος τοῦ καιροῦ τὴν ἐκ τῶν ἐπετείων καρ-
 304. πῶν χορηγίαν, ἐκίνει τὴν δύναμιν ἐκ τοῦ περὶ τὸ
 2 Γερούνιον χάρακος Ἀννίβας. κρίνων δὲ συμφέρειν 30
 τὸ κατὰ πάντα τρόπον ἀναγκάσαι μάχεσθαι τοὺς

πολεμίους, καταλαμβάνει τὴν τῆς Κάννης προσαγο- 284.
 ρευομένης πόλεως ἄκραν. εἰς γὰρ ταύτην συν- 3
 ἔβαινε τὸν τε σίτον καὶ τὰς λοιπὰς χορηγίας ἀθροί-
 ζεσθαι τοῖς Ῥωμαίοις ἐκ τῶν περὶ Κανύσιον τόπων·
 6 ἐκ δὲ ταύτης αἰεὶ πρὸς τὴν χρεῖαν ἐπὶ τὸ στρατό-
 πεδον παρακομίζεσθαι. τὴν μὲν οὖν πόλιν ἔτι πρό- 4
 τερον συνέβαινε κατεσκάφθαι, τῆς παρασκευῆς δὲ
 καὶ τῆς ἄκρας τότε καταληφθείσης, οὐ μικρὰν συν-
 ἔπεσε ταραχὴν γενέσθαι περὶ τὰς τῶν Ῥωμαίων δυ-
 10 νάμεις· οὐ γὰρ μόνον διὰ τὰς χορηγίας ἐδυσχερή- 5
 στοῦντ' ἐπὶ τῷ κατειληφθαι τὸν προειρημένον τό-
 πον, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ κατὰ τὴν πέριξ εὐφυῶς κεί-
 σθαι χώραν. πέμποντες οὖν εἰς τὴν Ῥώμην συν- 6
 εχῶς ἐπυνθάνοντο τί δεῖ ποιεῖν, ὡς ἐὰν ἐγγίσωσι
 15 τοῖς πολεμίσι, οὐ δυνησόμενοι φυγομαχεῖν, τῆς
 μὲν χώρας καταφθειρομένης, τῶν δὲ συμμάχων
 πάντων μετεώρων ὄντων ταῖς διανοαῖς. (οἱ δ') ἐβου- 7
 λεύσαντο μάχεσθαι καὶ συμβάλλειν τοῖς πολεμίσι.
 τοῖς μὲν οὖν περὶ τὸν Γνάιον ἐπισχεῖν ἔτι διεσά-
 20 φησαν, αὐτοὶ δὲ τοὺς ὑπάτους ἐξαπέστελλον. συν- 8
 ἔβαινε δὲ πάντας εἰς τὸν Αἰμίλιον ἀποβλέπειν καὶ
 πρὸς τοῦτον ἀπερείδεσθαι τὰς πλείστας ἐλπίδας
 διὰ τε τὴν ἐκ τοῦ λοιποῦ βίου καλοκάγαθίαν καὶ
 διὰ τὸ μικροῖς πρότερον χρόνοις ἀνδρωδῶς ἅμα καὶ
 25 συμφερόντως δοκεῖν κειρικέναι τὸν πρὸς Ἰλλυρι-
 οὺς πόλεμον. προέθεντο δὲ στρατοπέδοις ὁκτώ δια- 9
 κινδυνεύειν, ὃ πρότερον οὐδέποτε ἔγεγόνει παρὰ
 Ῥωμαίοις, ἐκάστων τῶν στρατοπέδων ἔχοντος ἄν-
 δρας εἰς πεντακισχιλίους χωρὶς τῶν συμμάχων. Ῥω- 10
 30 μαῖοι γάρ, καθά ποιν καὶ πρότερον εἰρήκαμεν, αἰεὶ
 ποτε τέτταρα στρατόπεδα προχειρίζονται. τὸ δὲ στρα-

τόπεδον) πεζοὺς μὲν λαμβάνει περὶ τετρακισχιλίους,
 305. 11 ἵππεις δὲ διακοσίους. ἐπὶ δὲ τις ὀλοσχερεστέρα
 προφαίνεται χρεία, τοὺς μὲν πεζοὺς ἐν ἑκάστῳ στρα-
 τοπέδῳ ποιοῦσι περὶ πεντακισχιλίους, τοὺς δ' ἵπ-
 12 πεις τριακοσίους. τῶν δὲ συμμάχων τὸ μὲν τῶν 5
 πεζῶν πλήθος πάρισον ποιοῦσι τοῖς Ῥωμαῖκοῖς 285.
 στρατοπέδοις, τὸ δὲ τῶν ἵππέων ὡς ἐπίπαν τριπλά-
 13 σιον. τούτων δὲ τοὺς ἡμίσεις τῶν συμμάχων καὶ
 τὰ δύο στρατόπεδα δόντες ἑκατέρῳ τῶν ὑπάτων
 14 ἑξαποστέλλουσιν ἐπὶ τὰς πράξεις. καὶ τοὺς μὲν 10
 πλείστους ἀγῶνας δι' ἑνὸς ὑπάτου καὶ δύο στρα-
 τοπέδων καὶ τοῦ προειρημένου πλήθους τῶν συμ-
 μάχων κρίνουσι, σπανίως δὲ πᾶσι πρὸς ἕνα καιρὸν
 15 καὶ πρὸς ἕνα χρῶνται κίνδυνον. τότε (γε) μὴν οὕτως
 ἐκπλαγεῖς ἦσαν καὶ κατάφοβοι τὸ μέλλον ὡς οὐ μὴ- 15
 νον τέτταρσιν, ἀλλ' ὅκτι στρατοπέδοις Ῥωμαῖκοῖς
 ὁμοῦ προήρητο διακινδυνεύειν.

108 Διὸ καὶ παρακαλέσαντες τοὺς περὶ τὸν Αἰμί-
 λιον καὶ πρὸ ὀφθαλμῶν θέντες τὸ μέγεθος τῶν
 εἰς ἑκάτερον τὸ μέρος ἀποβησομένων ἐκ τῆς μάχης 20
 ἑξαπέστειλαν, ἐντειλάμενοι σὺν καιρῷ κρίνειν τὰ
 2 ὄλα γενναίως καὶ τῆς πατρίδος ἀξίως. οἱ καὶ πα-
 ραγενόμενοι πρὸς τὰς δυνάμεις καὶ συναθροίσαντες
 τὰ πλήθη τῆν τε τῆς συγκλήτου γνώμην διεσάφη-
 σαν τοῖς πολλοῖς καὶ παρεκάλουν τὰ πρέποντα 25
 τοῖς παρεστῶσι καιροῖς, ἐξ αὐτοπαθείας τοῦ Λευ-
 3 κίου διατιθεμένου τοὺς λόγους. ἦν δὲ τὰ πλεῖστα
 τῶν λεγομένων πρὸς τοῦτον τείνοντα τὸν νοῦν, τὸν
 ὑπὲρ τῶν νεωστὶ γεγονότων συμπτωμάτων· ὧδε
 γὰρ καὶ τῆδ' ἐπου συνέβαινε διατετράφθαι καὶ 30
 4 προσδεῖσθαι παραινέσεως τοὺς πολλούς. διόπερ

ἐπειρᾶτο συνιστάνειν ὅτι τῶν μὲν ἐν ταῖς προγεγε-
 νημέναις μάχαις ἐλαττωμάτων οὐχ ἓν οὐδὲ δεύτε-
 ρον, καὶ πλείω δ' ἂν εὗροι τις αἰτία, δι' ἃ τοιοῦ-
 306. τον αὐτῶν ἐξέβη τὸ τέλος, ἐπὶ δὲ τῶν νῦν καιρῶν 5
 οὐδεμία λείπεται πρόφασις, ἐὰν ἄνδρες ᾧσι, τοῦ
 μὴ νικᾶν τοὺς ἐχθρούς. τότε μὲν γὰρ οὔτε τοὺς 6
 ἡγεμόνας ἀμφοτέρους οὐδέποτε συνηγωνίσθαι τοῖς
 στρατοπέδοις οὔτε ταῖς δυνάμεσι κεχρησθαι γηγυ-
 μνασμέναις, ἀλλὰ νεοσυλλόγοις καὶ ἀοράτοις παντὸς
 10 δεινοῦ· τό τε μέγιστον, ἐπὶ τοσοῦτον ἀγνοεῖσθαι 7
 παρ' αὐτοῖς πρότερον τὰ κατὰ τοὺς ὑπεναντίους
 ὥστε σχεδὸν μηδ' ἰωρακότας τοὺς ἀνταγωνιστάς πα- 286.
 ρατάττεσθαι καὶ συγκαταβαίνειν εἰς τοὺς ὀλοσχε-
 ρεῖς κινδύνους. „οἱ μὲν γὰρ περὶ τὸν Τρεβίαν πο- 8
 15 ταμὸν σφαλέντες, ἐκ Σικελίας τῇ προτεραίᾳ πα-
 ραγενηθέντες, ἅμα τῷ φωτὶ τῇ κατὰ πόδας ἡμέρᾳ
 παρετάξαντο· τοῖς δὲ κατὰ Τυρρηνίαν ἀγωνισα- 9
 μένοις οὐχ οἶον πρότερον, ἀλλ' οὐδ' ἐν αὐτῇ
 τῇ μάχῃ συνιδεῖν ἐξεγένετο τοὺς πολεμίους διὰ
 20 τὸ περὶ τὸν ἄερα γενόμενον σύμπτωμα. νῦν γε 10
 μὴν πάντα τὰναντία τοῖς προειρημένοις ὑπάρχει-
 πρῶτον γὰρ ἡμεῖς ἀμφοτέροι πάρεσμεν, οὐ μόνον 109
 αὐτοὶ κοινωνήσοντες ὑμῖν τῶν κινδύνων, ἀλλὰ
 καὶ τοὺς ἐκ τοῦ πρότερον ἔτους ἄρχοντας ἐτοι-
 25 μους παρεσκευάκαμεν πρὸς τὸ μένειν καὶ μετέχειν
 τῶν αὐτῶν ἀγῶνων. ὑμεῖς γε μὴν οὐ μόνον ἰω- 2
 ράκατε τοὺς καθοπλισμούς, τὰς τάξεις, τὰ πλήθη
 τῶν πολεμίων, ἀλλὰ καὶ διαμαχόμενοι μόνον οὐ
 καθ' ἐκάστην ἡμέραν δεύτερον ἐνιαυτὸν ἤδη διατε-
 30 λεῖτε. πάντων οὖν τῶν κατὰ μέρος ἐναντίως ἐχόν- 3
 των ταῖς προγεγενημέναις μάχαις, εἰκὸς καὶ τὸ τέλος

4 ἐναντίον ἐκβήσεσθαι τοῦ νῦν ἀγῶνος. καὶ γὰρ ἄτο-
 πον, μᾶλλον δ' ὡς εἰπεῖν ἀδύνατον, ἐν μὲν τοῖς
 κατὰ μέρος ἀκροβολισμοῖς ἴσους πρὸς ἴσους συμ-
 πίπτοντας τὸ πλεῖον ἐπικρατεῖν, ὁμοῦ δὲ πάντας
 παραταξαμένους πλείους ὄντας ἢ διπλασίους τῶν
 5 ὑπεναντίων ἐλαττωθῆναι. διόπερ, ὦ ἄνδρες, πάν-
 των ὑμῖν παρεσκευασμένων πρὸς τὸ νικᾶν, ἐνδὸς
 προσδεῖται τὰ πράγματα, τῆς ὑμετέρας βουλήσεως
 καὶ προθυμίας, ὑπὲρ ἧς οὐδὲ παρακαλεῖσθαι κλείω
 307. 6 πρέπειν ὑμῖν ὑπολαμβάνω. τοῖς μὲν γε μισθοῦ 10
 παρὰ τισι στρατευομένοις ἢ τοῖς κατὰ συμμαχίαν
 ὑπὲρ τῶν πέλας μέλλουσι κινδυνεύειν, οἷς κατ' αὐ-
 τὸν τὸν ἀγῶνα καιρὸς ἐστὶ δεινότατος, τὰ δ' ἐκ τῶν
 ἀποβαινόντων βραχείαν ἔχει διαφορὰν, ἀναγκαῖος
 7 ὁ τῆς παρακλήσεως γίνεται τρόπος· οἷς δέ, καθ- 15
 ἄπερ ὑμῖν νῦν, οὐχ ὑπὲρ ἑτέρων ἀλλ' ὑπὲρ σφῶν
 αὐτῶν καὶ πατρίδος καὶ γυναικῶν καὶ τέκνων ὁ κίν-
 δυνος συνέστηκεν, καὶ πολλαπλασίαν τὰ μετὰ ταῦτα
 συμβαίνοντα τὴν διαφορὰν ἔχει τῶν ἐνεστῶτων ἀεὶ
 κινδύνων, ὑπομνήσεως μόνον, παρακλήσεως δ' οὐ 287.
 8 προσδεῖ. τίς γὰρ οὐκ ἂν βούλοιτο μάλιστα μὲν νι-
 κᾶν ἀγωνιζόμενος, εἰ δὲ μὴ τοῦτ' εἴη δυνατόν, τε-
 θνᾶναι πρόσθεν μαχόμενος ἢ ζῶν ἐπιθεῖν τὴν τῶν
 9 προειρημένων ὕβριν καὶ καταφθορὰν; διόπερ, ὦ
 ἄνδρες, χωρὶς τῶν ὑπ' ἐμοῦ λεγομένων, αὐτοὶ λαμ- 25
 βάνοντες πρὸ ὀφθαλμῶν τὴν ἐκ τοῦ λείπεσθαι καὶ
 τοῦ νικᾶν διαφορὰν καὶ τὰ συνεξακολουθοῦντα τού-
 τοις, οὕτως ἑαυτοὺς παραστήσεσθε πρὸς τὴν μάχην
 ὡς τῆς πατρίδος οὐ κινδυνευούσης νῦν αὐτοῖς τοῖς
 10 στρατοπέδοις, ἀλλὰ τοῖς ὄλοις. τί γὰρ ἐτι προσθείσα 30
 τοῖς ὑποκειμένοις, εἰ ἄλλως πως τὰ παρόντα κριθῆ,

περιγενηθήσεται τῶν ἐχθρῶν, οὐκ ἔχει. πᾶσαν γὰρ τὴν 11
 αὐτῆς προθυμίαν καὶ δύναμιν εἰς ὑμᾶς ἀπήρεισται,
 καὶ πάσας τὰς ἐλπίδας ἔχει τῆς σωτηρίας ἐν ὑμῖν.
 ὧν ὑμεῖς αὐτὴν μὴ διαψεύσητε νῦν, ἀλλ' ἀπόδοτε 12
 5 μὲν τῇ πατρίδι τὰς ἀρμοζούσας χάριτας, φανερόν δὲ
 πᾶσιν ἀνθρώποις ποιήσατε διότι καὶ τὰ πρότερον
 ἐλαττώματα γέγονεν οὐ διὰ τὸ Ῥωμαίους χείρους
 ἀνδρας εἶναι Καρχηδονίων, ἀλλὰ δι' ἀπειρίαν τῶν
 τότε μαχομένων καὶ διὰ τὰς ἐκ τῶν καιρῶν περιστά-
 10 σεις.“ τότε μὲν οὖν ταῦτα καὶ τοιαῦτα παρακαλέσας 13
 ὁ Λεύκιος διαφῆκε τοὺς πολλούς.

Τῇ δ' ἐπαύριον ἀναξεύξαντες ἤγον τὴν δύναμιν 110
 308. οὗ τοὺς πολεμίους ἤκουον στρατοπεδεύειν. δευτε-
 ραῖοι δ' ἐπιβαλόντες παρενέβαλον, περὶ πεντήκοντα
 15 σταδίου ἀποσχόντες τῶν πολεμίων. ὁ μὲν οὖν Λεύ- 2
 κιος συνθεασάμενος ἐπιπέδους καὶ ψιλούς ὄντας
 τοὺς πέριξ τόπους οὐκ ἔφη δεῖν συμβάλλειν ἱππο-
 κρατούντων τῶν πολεμίων, ἀλλ' ἐπισπᾶσθαι καὶ
 προάγειν μᾶλλον εἰς τόπους τοιούτους ἐν οἷς τὸ
 20 πλεόν ἔσται διὰ τῶν πεζικῶν στρατοπέδων ἢ μάχη.
 τοῦ δὲ Γαῖου διὰ τὴν ἀπειρίαν ὑπὲρ τῆς ἐναντίας 3
 ὑπάρχοντος γνώμης, ἦν ἀμφισβήτησις καὶ δυσχρη-
 στία περὶ τοὺς ἡγεμόνας, ὃ πάντων ἐστὶ σφαλερώ-
 τατον. τῆς δ' ἡγεμονίας τῷ Γαίῳ καθηκούσης εἰς 4
 25 τὴν ἐπιούσαν ἡμέραν διὰ τὸ παρὰ μίαν ἐκ τῶν ἐπι- 288.
 σμῶν μεταλαμβάνειν τὴν ἀρχὴν τοὺς ὑπάτους, ἀνα-
 στρατοπεδεύσας προῆγε, βουλόμενος ἐγγίσει τοῖς πο-
 λεμίσις, πολλὰ διαμαρτυρομένου καὶ κωλύοντος τοῦ
 Λευκίου. ὁ δ' Ἀννίβας ἀναλαβὼν τοὺς εὐζώνους 5
 30 καὶ τοὺς ἱππεῖς ἀπήντα καὶ προσπεσὼν ἔτι κατὰ
 πορείαν οὔσι παραδόξως συνεπλέκετο καὶ πολὺν

- 6 ἐν αὐτοῖς ἐποιεῖτο θόρυβον. οἱ δὲ Ῥωμαῖοι τὴν μὲν
 πρώτην ἐπιφορὰν ἐδέξαντο, προθέμενοί τινος τῶν
 ἐν τοῖς βαρέσι καθοπλισμοῖς· μετὰ δὲ ταῦτα τοὺς
 ἀκοντιστὰς καὶ τοὺς ἵππεις ἐπαφέντες ἐπροτέρουν
 κατὰ τὴν ὄλην συμπλοκὴν διὰ τὸ τοῖς μὲν Καρχηδο- 5
 νίοις μηδὲν ἐφεδρεῦειν ἀξιόλογον, τοῖς δὲ Ῥωμαίοις
 ἀναμεμιγμένας τοῖς εὐζώνοις ὁμόσε κινδυνεύειν τι-
 7 νὰς σπείρας. τότε μὲν οὖν ἐπιγενομένης νυκτὸς
 ἐχωρίσθησαν ἀπ' ἀλλήλων, οὐ κατὰ τὴν ἐλπίδα τοῖς
 8 Καρχηδονίοις ἐκβάσης τῆς ἐπιθέσεως· εἰς δὲ τὴν 10
 ἐπαύριον ὁ Λεύκιος οὔτε μάχεσθαι κρίνων οὔτε μὴν
 ἀπάγειν ἀσφαλῶς τὴν στρατιὰν ἔτι δυνάμενος τοῖς
 μὲν δυοῖ μέρεσι κατεστρατοπέδευσε παρὰ τὸν Αὔφι-
 δον καλούμενον ποταμὸν, ὃς μόνος διαρρεῖ τὸν
 9 Ἀπεννίνον — τοῦτο δ' ἔστιν ὄρος συνεχές, ὃ διείργει 15
 πάσας τὰς κατὰ τὴν Ἰταλίαν ῥύσεις, τὰς μὲν εἰς τὸ
 809. Τυρρηνικὸν πέλαγος, τὰς δ' εἰς τὸν Ἀδρίαν· δι'
 οὗ ῥέοντα συμβαίνει τὸν Αὔφιδον τὰς μὲν πηγὰς
 ἔχειν ἐν τοῖς πρὸς τὸ Τυρρηνικὸν κλίμασι τῆς Ἰτα-
 λίας, ποιεῖσθαι δὲ τὴν ἐκβολὴν εἰς τὸν Ἀδρίαν — 20
 10 τῷ δὲ τρίτῳ πέραν, ἀπὸ διαβάσεως πρὸς τὰς ἀνα-
 τολάς, ἐβάλετο χάρακα, τῆς μὲν ἰδίας παρεμβολῆς
 περὶ δέκα σταδίους ἀποσχών, τῆς δὲ τῶν ὑπεναν-
 11 τίων μικρῷ πλεῖον, βουλόμενος διὰ τούτων προκαθ-
 ἦσθαι μὲν τῶν ἐκ τῆς πέραν παρεμβολῆς προνο- 25
 μενόντων, ἐπικεῖσθαι δὲ τοῖς παρὰ τῶν Καρχη-
 δονίων.
- 111 Ἄννίβας δὲ κατὰ τὸν αὐτὸν καιρὸν θεωρῶν ὅτι
 καλεῖ τὰ πράγματα μάχεσθαι καὶ συμβάλλειν τοῖς
 πολεμίοις, εὐλαβούμενος δὲ μὴ διατέτραπται τὸ 30
 πλῆθος ἐκ τοῦ προγεγονότος ἐλαττώματος, κρίνας

προσδείσθαι παρακλήσεως τὸν καιρὸν συνῆγε τοὺς
 πολλούς. ἀθροισθέντων δέ, περιβλέψαι κελεύσας 2 289.
 πάντας εἰς τοὺς πέριξ τόπους, ἤρετο τί μείζον εὐ-
 ξασθαι τοῖς θεοῖς κατὰ τοὺς παρόντας ἐδύναντο
 5 καιρούς, δοθείσης αὐτοῖς ἐξουσίας, τοῦ παρὰ πολὺ
 τῶν πολεμίων ἱπποκρατοῦντας ἐν τοιοῦτοις τόποις
 διακριθῆναι περὶ τῶν ὅλων. πάντων δὲ τὸ φηθὲν 3
 ἐπισημηναμένων διὰ τὴν ἐνάργειαν „τούτου τοι-
 γαροῦν“ ἔφη „πρῶτον μὲν τοῖς θεοῖς ἔχετε χάριν·
 10 ἐκεῖνοι γὰρ ἡμῖν συγκατασκευάζοντες τὴν νίκην εἰς
 τοιοῦτους τόπους ἤχασι τοὺς ἐχθρούς· δεύτερον δ' 4
 ἡμῖν, ὅτι καὶ μάχεσθαι τοὺς πολεμίους συνηναγκά-
 σαμεν· οὐ γὰρ ἔτι δύνανται τοῦτο διαφυγεῖν· καὶ
 μάχεσθαι προφανῶς ἐν τοῖς ἡμετέροις προτερήμασι.
 15 τὸ δὲ παρακαλεῖν ὑμᾶς νῦν διὰ πλειόνων εὐθαρ- 5
 σεῖς καὶ προθύμους εἶναι πρὸς τὸν κίνδυνον οὐδα-
 μῶς μοι δοκεῖ καθήκειν. ὅτε μὲν γὰρ ἀπείρως 6
 διέκεισθε τῆς πρὸς Ῥωμαίους μάχης, ἔδει τοῦτο
 ποιεῖν, καὶ μεθ' ὑποδειγμάτων ἐγὼ πρὸς ὑμᾶς πολ-
 20 λούς διεθέμην λόγους· ὅτε δὲ κατὰ τὸ συνεχὲς τρισὶ 7
 μάχαις τηλικαύταις ἐξ ὁμολογουμένου νενικήκατε
 Ῥωμαίους, ποῖος ἂν ἔτι λόγος ὑμῖν ἰσχυρότερον
 παραστήσαι θάρσος αὐτῶν τῶν ἔργων; διὰ μὲν οὖν 8
 310. τῶν πρὸ τοῦ κινδύνων κεκρατήκατε τῆς χώρας καὶ
 25 τῶν ἐκ ταύτης ἀγαθῶν κατὰ τὰς ἡμετέρας ἐπαγγελ-
 λίας, ἀψευστούντων ἡμῶν ἐν πᾶσι τοῖς πρὸς ὑμᾶς
 εἰρημένοις· ὁ δὲ νῦν ἄγων ἐνέστηκεν περὶ τῶν πό-
 λεων καὶ τῶν ἐν αὐταῖς ἀγαθῶν. οὗ κρατήσαντες 9
 κύριοι μὲν ἔσεσθε παραχρηῖμα πάσης Ἰταλίας, ἀπαλ-
 30 λαγέντες δὲ τῶν νῦν πόνων, γενόμενοι συμπάσης
 ἔγκρατεῖς τῆς Ῥωμαίων εὐδαιμονίας, ἡγεμόνες ἅμα

- καὶ δεσπόται πάντων γενήσεσθε διὰ ταύτης τῆς
 10 μάχης. διόπερ οὐκέτι λόγων ἀλλ' ἔργων ἐστὶν ἡ
 χρεία· θεῶν γὰρ βουλομένων ὅσον οὐπω βεβαιώ-
 11 σειν ὑμῖν πέπεισμαι τὰς ἐπαγγελίας.“ ταῦτα δὲ καὶ
 τούτοις παραπλήσια διαλεχθεῖς, προθύμως αὐτὸν 5
 ἐπισημαινομένου τοῦ πλήθους, ἐπαινέσας καὶ δεξά-
 μενος αὐτῶν τὴν ὁρμὴν ἀφῆκε καὶ παραχρῆμα κατ-
 εστρατοπέδευσε, ποιούμενος τὸν χάρακα παρὰ τὴν
 αὐτὴν πλευρὰν τοῦ ποταμοῦ τῇ μείζονι στρατοπε- 290.
 δεῖα τῶν ὑπεναντίων. 10
- 112 Τῇ δ' ἐχομένη περὶ παρασκευὴν καὶ θεραπείαν
 παρήγγειλε γίνεσθαι πᾶσι. τῇ δ' ἐξῆς παρὰ τὸν
 ποταμὸν ἐξέταττε τὰ στρατόπεδα καὶ δῆλος ἦν μά-
 2 χεσθαι σπεύδων τοῖς ὑπεναντίοις. ὁ δὲ Λεύκιος
 δυσαρεστούμενος μὲν τοῖς τόποις, ὁρῶν δ' ὅτι τα- 15
 χέως ἀναγκασθήσονται μεταστρατοπεδεύειν οἱ Καρ-
 χηδόμιοι διὰ τὸν πορισμὸν τῶν ἐπιτηδείων, εἶχε
 τὴν ἡσυχίαν, ἀσφαλίσάμενος ταῖς ἐφεδρεῖαις τὰς
 3 παρεμβολάς. Ἄννίβας δὲ χρόνον ἱκανὸν μέλλας,
 οὐδενὸς ἀντεξιόντος, τὴν μὲν λοιπὴν δύναμιν αὐτῆς 20
 εἰς χάρακα κατέστησεν, τοὺς δὲ Νομάδας ἐπαφῆκε
 τοῖς ὑδρονομένοις ἀπὸ τῆς ἐλάττονος παρεμβολῆς.
 4 τῶν δὲ Νομάδων ἕως πρὸς αὐτὸν τὸν χάρακα προσ-
 πιπτόντων καὶ διακωλύοντων τὴν ὑδρείαν, ὃ τε
 Γάιος ἔτι μᾶλλον ἐπὶ τούτοις παρωξύνετο, τὰ τε 25
 πλήθη πρὸς τὸν κίνδυνον ὁρμὴν εἶχεν καὶ δυσχερῶς
 5 ἔφερε τὰς ὑπερθέσεις. βαρύτερος γὰρ δὴ πᾶσιν
 ἀνθρώποις ὁ τοῦ μέλλειν γίνεται χρόνος· ὅταν δ'
 ἄπαξ κριθῆ, ὅτι ἂν ἧ πάσχειν πάντων τῶν δο-
 311. 6 κούντων εἶναι δεινῶν ὑπομενετέον. εἰς δὲ τὴν 30
 Ῥώμην προσπεπτακότος ὅτι παραστρατοπεδεύουσιν

ἀλλήλοις καὶ συμπλοκαὶ γίνονται τῶν προκινδυνεύοντων ἅν' ἐκάστην ἡμέραν, ὄρθῃ καὶ περίφοβος ἦν ἡ πόλις, δεδιότων μὲν τῶν πολλῶν τὸ μέλλον 7 διὰ τὸ πολλάκις ἤδη προητηθῆσαι, προορωμένων 5 δὲ καὶ προλαμβάνοντων τὰ συμβησόμενα ταῖς ἐννοίαις, ἔὰν σφάλλωνται τοῖς ὅλοις. πάντα δ' ἦν 8 τὰ παρ' αὐτοῖς λόγια πᾶσι τότε διὰ στόματος, σημείων δὲ καὶ τεράτων πᾶν μὲν ἱερὸν, πᾶσα δ' ἦν οἰκία πλήρης, ἐξ ὧν εὐχαὶ καὶ θυσίαι καὶ θεῶν 10 ἱκετηρίαι καὶ δεήσεις ἐπέιχον τὴν πόλιν. δεινοὶ 9 γὰρ ἐν ταῖς περιστάσεσι Ῥωμαῖοι καὶ θεοὺς ἐξιλάσασθαι καὶ ἀνθρώπους καὶ μηδὲν ἀπρεπὲς μηδ' ἀγενεὺς ἐν τοῖς τοιούτοις καιροῖς ἠγείσθαι τῶν περὶ ταῦτα συντελουμένων.

15 Ὁ δὲ Γάιος ἅμα τῷ παραλαβεῖν τῇ κατὰ πόδας 113 ἡμέρᾳ τὴν ἀρχὴν, ἄρτι τῆς κατὰ τὸν ἥλιον ἀνατολῆς 291. ἐπιφαινομένης, ἐκίνει τὴν δύναμιν ἐξ ἑκατέρας ἅμα τῆς παρεμβολῆς καὶ τοὺς μὲν ἐκ τοῦ μείζονος χά- 2 ρακος διαβιβάζων τὸν ποταμὸν εὐθέως παρενέβαλε, 20 τοὺς (δ') ἐκ θατέρου συνάπτων τούτοις ἐπὶ τὴν αὐτὴν εὐθεΐαν ἐξέταττε, λαμβάνων πᾶσι τὴν ἐπιφάνειαν τὴν πρὸς μεσημβρίαν. τοὺς μὲν οὖν τῶν Ῥωμαίων 3 ἵππεις παρ' αὐτὸν τὸν ποταμὸν ἐπὶ τοῦ δεξιοῦ κέρατος κατέστησε, τοὺς δὲ πεζοὺς συνεχεῖς τούτοις ἐπὶ 25 τῆς αὐτῆς εὐθείας ἐξέτεινε, πυκνοτέρας ἢ πρόσθεν τὰς σημείας καθιστάνων, καὶ ποιῶν πολλαπλάσιον τὸ βάθος ἐν ταῖς σπείραις τοῦ μετώπου· τοὺς δὲ 4 τῶν συμμάχων ἵππεις εἰς τὸ λαιὸν κέρας παρενέβαλε· πάσης δὲ τῆς δυνάμεως προέστησε τοὺς εὐ- 30 ζώνους ἐν ἀποστάσει. ἦσαν δὲ σὺν τοῖς συμμάχοις 5 πεζῶν μὲν εἰς ὀκτὼ μυριάδας, ἵππεις δὲ μικρῶ

6 πλείους τῶν ἑξακισχιλίων. Ἀννίβας δὲ κατὰ τὸν
 αὐτὸν καιρὸν τοὺς μὲν Βαλιαρεῖς καὶ λογχοφόρους
 διαβιβάσας τὸν ποταμὸν προεβάλετο τῆς δυνάμεως,
 τοὺς δὲ λοιποὺς ἔξαγαγὼν ἐκ τοῦ χάρακος καὶ πε-
 312. ραιώσας κατὰ διττοὺς τόπους τὸ ρεῖθρον ἀντετάτ- 6
 7 τετο τοῖς πολεμίοις. ἐτίθει δ' ἐπ' αὐτὸν μὲν τὸν
 ποταμὸν, ἐπὶ τῶν εὐωνύμων, τοὺς Ἰβηρας καὶ Κελ-
 τοὺς Ἴππεις ἀντίους τοῖς τῶν Ῥωμαίων Ἴππεῦσι,
 συνεχεῖς δὲ τούτοις πεζοὺς τοὺς ἡμίσεις τῶν ἐν
 τοῖς βαρέσι καθοπλισμοῖς Λιβύων, ἑξῆς δὲ τοῖς 10
 εἰρημένοις Ἰβηρας καὶ Κελτούς. παρὰ δὲ τούτοις
 τὸ λοιπὸν μέρος ἔθηκε τῶν Λιβύων, ἐπὶ δὲ τοῦ
 8 δεξιοῦ κέρως ἐπέταξε τοὺς Νομαδικοὺς Ἴππεις. ἐπεὶ
 δὲ πάντ' ἐπὶ μίαν εὐθείαν ἔξέτεινε, μετὰ ταῦτα
 λαβὼν τὰ μέσα τῶν Ἰβήρων καὶ Κελτῶν τάγματα 15
 προῆγε καὶ τᾶλλα τούτοις ἐκ τοῦ κατὰ λόγον παρ-
 ἴστανε ζυγοῦντα, μηνοειδῆς ποιῶν τὸ κύρωμα καὶ
 9 λεπτύνων τὸ τούτων αὐτῶν σχῆμα, βουλόμενος ἐφ-
 εδρείας μὲν τάξιν ἐν τῇ μάχῃ τοὺς Λίβυας αὐτῶν
 ἔχειν, προκινδυνεῦσαι δὲ τοῖς Ἰβηροῖσι καὶ Κελτοῖς. 20
 114 Ἦν δ' ὁ καθοπλισμὸς τῶν μὲν Λιβύων Ῥωμαί-
 κός, οὗς πάντας Ἀννίβας τοῖς ἐκ τῆς προγεγεννη- 292.
 2 μένης μάχης σκύλοις ἐκλέξας κατακεκοσμήκει· τῶν
 δ' Ἰβήρων καὶ Κελτῶν ὁ μὲν θυρεὸς ἦν παραπλή-
 3 σιος, τὰ δὲ ξίφη τὴν ἐναντίαν εἶχε διάδεσιν· τῆς 25
 μὲν γὰρ οὐκ ἔλαττον τὸ κέντημα τῆς καταφορᾶς
 ἴσχυε πρὸς τὸ βλάπτειν, ἢ δὲ Γαλατικὴ μάχαιρα
 μίαν εἶχε χρειάν τὴν ἐκ καταφορᾶς, καὶ ταύτην ἔξ
 4 ἀποστάσεως. ἐναλλάξ (δὲ) ταῖς σπείραις αὐτῶν πα-
 ρατεταγμένων, καὶ τῶν μὲν Κελτῶν γυμνῶν, τῶν 30
 δ' Ἰβήρων λινοῖς περιπορφύροις χιτωνίσκοις κεκο-

σημμένων κατὰ τὰ πάτρια, ξενίζουσαν ἄμα καὶ καταπληκτικὴν συνέβαινε γίνεσθαι τὴν πρόσοψιν. ἦν δὲ τὸ μὲν τῶν ἱππικῶν πλῆθος τὸ σύμπαν τοῖς Καρχηδονίοις εἰς μυρίους, τὸ δὲ τῶν πεζῶν οὐ πολὺ πλείους τετρακισμυρίων σὺν τοῖς Κελτοῖς. εἶχε δὲ τὸ μὲν δεξιὸν τῶν Ῥωμαίων Αἰμίλιος, τὸ δ' εὐώνυμον Γάιος, τὰ δὲ μέσα Μάρκος καὶ Γνάιος οἱ τῷ πρότερον ἔτι στρατηγοῦντες. τῶν δὲ Καρχηδονίων τὸ μὲν εὐώνυμον Ἀσδρούβας εἶχε, τὸ δὲ δεξιὸν Ἄννων· ἐπὶ δὲ τοῖς μέσοις αὐτὸς ἦν Ἄννίβας, ἔχων μεθ' ἑαυτοῦ Μάγωνα τὸν ἀδελφόν. βλ. 8 πούσης δὲ τῆς μὲν τῶν Ῥωμαίων τάξεως πρὸς μεσημβρίαν, ὡς ἐπάνω προεῖπα, τῆς δὲ τῶν Καρχηδονίων πρὸς τὰς ἄρκτους, ἑκατέροις ἀβλαβῆ συνέβαινε γίνεσθαι τὴν κατὰ τὸν ἥλιον ἀνατολήν.

Γενομένης δὲ τῆς συμπλοκῆς τῆς πρώτης ἐκ τῶν 115 προτεταγμένων, τὰς μὲν ἀρχὰς αὐτῶν τῶν εὐζώνων ἔπισος ἦν ὁ κίνδυνος, ἄμα δὲ τῷ τοῦς Ἰβήρας καὶ Κελτοῦς ἱππεῖς ἀπὸ τῶν εὐωνύμων πελάσαι τοῖς Ῥωμαίοις ἐποίουν οὗτοι μάχην ἀληθινὴν καὶ βαρβαρικὴν· οὐ γὰρ ἦν κατὰ νόμους ἐξ ἀναστροφῆς καὶ μεταβολῆς ὁ κίνδυνος, ἀλλ' εἰσάπαξ συμπεσόντες ἐμάχοντο συμπλεκόμενοι κατ' ἄνδρα, παρακαταβαίνοντες ἀπὸ τῶν ἵππων. ἐπειδὴ δ' ἐκράτησαν οἱ παρὰ τῶν Καρχηδονίων καὶ τοῦς μὲν πλείστους ἀπέκτειναν ἐν τῇ συμπλοκῇ, πάντων ἐκθύμως καὶ γενναίως διαγωνιζομένων τῶν Ῥωμαίων, τοῦς δὲ λοιποῦς ἤλαννον παρὰ τὸν ποταμὸν φονεύοντες καὶ προσφέροντες τὰς χεῖρας ἀπαραιτήτως, τότε δὴ τὰ πεζικὰ στρατόπεδα διαδεξάμενα τοῦς εὐζώνους συνέπεσεν ἀλλήλοις. ἐπὶ βραχὺ μὲν οὖν τῶν Ἰβήρων

καὶ τῶν Κελτῶν ἔμενον αἱ τάξεις καὶ διεμάχοντο
 τοῖς Ῥωμαίοις γενναίως· μετὰ δὲ ταῦτα τῷ βάρει
 θλιβόμενοι κλίνοντες ὑπεχώρουν εἰς τοῦπίσω, λύ-
 6 σαντες τὸν μηνίσκον. αἱ δὲ τῶν Ῥωμαίων σπεῖραι
 κατὰ τὴν ἐκθυμίαν ἐπόμηναι τούτοις διέκοψαν ῥα- 5
 δίως τὴν τῶν ὑπεναντίων τάξιν, ἅτε δὴ τῶν μὲν
 Κελτῶν ἐπὶ λεπτὸν ἐκτεταγμένων, αὐτοὶ δὲ πεπυ-
 κνωκότες ἀπὸ τῶν κεράτων ἐπὶ τὰ μέσα καὶ τὸν
 7 κινδυνεύοντα τόπον· οὐ γὰρ ἅμα συνέβαινε τὰ κέ-
 ρατα καὶ τὰ μέσα συμπίπτειν, ἀλλὰ πρῶτα τὰ μέσα 10
 διὰ (τὸ) τοὺς Κελτοὺς ἐν μηνοειδεῖ σχήματι τεταγ-
 μένους πολὺ προπετωκέναι τῶν κεράτων, ἅτε τοῦ
 μηνίσκου τὸ κύρωμα πρὸς τοὺς πολεμίους ἔχοντος.
 8 πλὴν ἐπόμηνοί γε τούτοις οἱ Ῥωμαῖοι καὶ συντρέ-
 314. χοντες ἐπὶ τὰ μέσα καὶ τὸν εἰκοντα τόπον τῶν πο- 15
 λεμίων οὕτως ἐπὶ πολὺ προέπεσον ὥστ' ἐξ ἑκατέρου
 τοῦ μέρους κατὰ τὰς ἐκ τῶν πλαγίων ἐπιφανείας
 τοὺς Αἰβνας αὐτῶν γενέσθαι τοὺς ἐν τοῖς βαρέσι
 9 καθοπλισμοῖς· ὧν οἱ μὲν ἀπὸ τοῦ δεξιοῦ κέρατος
 κλίναντες ἐπ' ἀσπίδα καὶ τὴν ἐμβολὴν ἐκ δόρατος 20
 ποιούμενοι παρίσταντο παρὰ πλευρὰν τοῖς πολε-
 10 μίοις, οἱ δ' ἀπὸ τῶν εὐωνύμων ἐπὶ δόρυ ποιού-
 μενοι τὴν κλίσιν ἐξ ἀσπίδος ἐπιπαρενέβαλλον, αὐ-
 τοῦ τοῦ πράγματος ὃ δέον ἦν ποιεῖν ὑποδεικνύντος.
 11 ἐξ οὗ συνέβη κατὰ τὴν Ἀννίβου πρόνοιαν μέσους 25
 ἀποληφθῆναι τοὺς Ῥωμαίους ὑπὸ τῶν Διβύων κατὰ
 12 τὴν ἐπὶ τοὺς Κελτοὺς παράπτωσιν. οὗτοι μὲν οὖν
 οὐκέτι φαλαγγηδόν, ἀλλὰ κατ' ἄνδρα καὶ κατὰ σπεί-
 ρας στρεφόμενοι πρὸς τοὺς ἐκ τῶν πλαγίων προσ-
 116 πεπτωκότες ἐποιοῦντο τὴν μάχην· Λεύκιος δὲ καί- 30
 περ ὧν ἐξ ἀρχῆς ἐπὶ τοῦ δεξιοῦ κέρατος καὶ με-

τασχῶν ἐπὶ (τι) τοῦ τῶν ἱππέων ἀγῶνος ὅμως ἔτι
 τότε διεσφύζετο. βουλόμενος δὲ τοῖς κατὰ τὴν πα- 2
 ράκλησιν λόγοις ἀκολουθῶς ἐπ' αὐτῶν γίνεσθαι
 τῶν ἔργων καὶ θεωρῶν τὸ συνέχον τῆς κατὰ τὸν
 3 ἀγῶνα κρίσεως ἐν τοῖς πεζικοῖς στρατοπέδοις κεί- 294.
 μενον, παρικπεύων ἐπὶ τὰ μέσα τῆς ὅλης παρατά 3
 ξεως ἅμα μὲν αὐτὸς συνεπλέκετο καὶ προσέφερε τὰς
 χεῖρας τοῖς ὑπεναντίοις, ἅμα δὲ παρεκάλει καὶ παρ-
 ῶξυνε τοὺς παρ' αὐτοῦ στρατιώτας. τὸ δὲ παρὰ- 4
 10 πλήσιον Ἀννίβας ἐποίει· καὶ γὰρ οὗτος ἐξ ἀρχῆς
 ἐπὶ τούτοις τοῖς μέρεσιν ἐπέστη τῆς δυνάμεως. οἱ 5
 δὲ Νομάδες ἀπὸ τοῦ δεξιοῦ κέρατος προσπίπτοντες
 τοῖς ὑπεναντίοις ἱππεῦσι τοῖς ἐπὶ τῶν εὐωνύμων
 τεταγμένοις μέγα μὲν οὐτ' ἐποίουν οὐδὲν οὐτ'
 15 ἔπασχον διὰ τὴν ἰδιότητα τῆς μάχης, ἀπράκτους
 γὰρ μὴν τοὺς πολεμίους παρεσκεύαζον, περισπῶντες
 καὶ πανταχόθεν προσπίπτοντες. ἐπεὶ δ' οἱ περὶ τὸν 6
 Ἀσδρούβαν ἀποκτείναντες τοὺς περὶ τὸν ποταμὸν
 ἱππεῖς πλὴν παντελῶς ὀλίγων παρεβοήθησαν ἀπὸ
 315. τῶν εὐωνύμων τοῖς Νομάσιν, τότε προιδόμενοι τὴν
 ἔφοδον αὐτῶν οἱ σύμμαχοι τῶν Ῥωμαίων ἱππεῖς
 ἐκκλίναντες ἀπεχώρουν. ἐν ᾧ καιρῷ πραγματικὸν 7
 δοκεῖ ποιῆσαι καὶ φρόνιμον ἔργον Ἀσδρούβας· θεω-
 ρῶν γὰρ τοὺς Νομάδας τῷ τε πλήθει πολλοὺς ὄντας
 25 καὶ πρακτικωτάτους καὶ φοβερωτάτους τοῖς ἅπαξ
 ἐγκλίναςιν, τοὺς μὲν φεύγοντας παρέδωκε τοῖς Νο-
 μάσιν, πρὸς δὲ τὴν τῶν πεζῶν μάχην ἠγεῖτο, σπεύ-
 δων παραβοηθῆσαι τοῖς Λίβυσι. προσπεσῶν δὲ τοῖς 8
 Ῥωμαίκοις στρατοπέδοις κατὰ νότον καὶ ποιούμε-
 30 νος ἐκ διαδοχῆς ταῖς ἰλαῖς ἐμβολὰς ἅμα κατὰ πολ-
 λοὺς τόπους ἐπέφρωσε μὲν τοὺς Λίβυας, ἐταπεί-

νωσε δὲ καὶ κατέπληξε ταῖς ψυχαῖς τοὺς Ῥωμαίους.
 9 ἐν ᾧ καιρῷ καὶ Λεύκιος Αἰμίλιος περιπεσὼν βιαίους
 πληγαῖς ἐν χειρῶν νόμφ μετήλλαξε τὸν βίον, ἀνὴρ
 πάντα τὰ δίκαια τῇ πατρίδι κατὰ τὸν λοιπὸν βίον
 καὶ κατὰ τὸν ἔσχατον καιρὸν, εἰ καὶ τις ἕτερος, 5
 10 ποιήσας. οἱ δὲ Ῥωμαῖοι μέχρι μὲν ἐμάχοντο κατὰ
 τὰς ἐπιφανείας στρεφόμενοι πρὸς τοὺς κεκνκλωκό-
 11 τας, ἀντεῖχον· αἰὲ δὲ τῶν πέριξ ἀπολλυμένων, καὶ
 κατὰ βραχὺ συγκλειόμενοι, τέλος αὐτοῦ πάντες, ἐν
 οἷς καὶ Μάρκος καὶ Γνάιος, ἔπεσον, οἱ τὸ πρότερον 295.
 ἔτος ὑπατοὶ γεγονότες, ἄνδρες ἀγαθοὶ καὶ τῆς Ῥώ-
 12 μης ἄξιοι γενόμενοι κατὰ τὸν κίνδυνον. κατὰ δὲ
 τὸν τούτων φόνον καὶ τὴν συμπλοκὴν οἱ Νομάδες
 ἐπόμενοι τοῖς φεύγουσι τῶν ἱππέων τοὺς μὲν πλεί-
 στους ἀπέκτειναν, τοὺς δὲ κατεκρήμνισαν ἀπὸ τῶν 15
 13 ἱππῶν. ὀλίγοι δὲ τινες εἰς Οὐενουσίαν διέφυγον,
 ἐν οἷς ἦν καὶ Γάιος Τερέντιος ὁ τῶν Ῥωμαίων
 στρατηγός, ἀνὴρ αἰσχρὰν μὲν τὴν ψυχὴν ἀλυσιτελῆ
 δὲ τὴν ἀρχὴν τὴν αὐτοῦ τῇ πατρίδι πεποιημένος.
 117 Ἡ μὲν οὖν περὶ Κάνναν γενομένη μάχη Ῥω- 20
 μαίων καὶ Καρχηδονίων ἐπετελέσθη τὸν τρόπον
 316. τοῦτον, μάχη γενναιοτάτους ἄνδρας ἔχουσα καὶ τοὺς
 2 νικήσαντας καὶ τοὺς ἠττηθέντας. δῆλον δὲ τοῦτ'
 ἐγένετ' ἐξ αὐτῶν τῶν πραγμάτων. τῶν μὲν γὰρ
 ἑξακισχιλίων ἱππέων ἑβδομήκοντα μὲν εἰς Οὐενου- 25
 σίαν μετὰ Γαίου διέφυγον, περὶ τριακοσίουσ δὲ τῶν
 3 συμμάχων σποράδες εἰς τὰς πόλεις ἐσώθησαν· ἐκ
 δὲ τῶν πεζῶν μαχόμενοι μὲν ἐάλωσαν εἰς μυρίους —
 οἱ δ' ἐκτὸς ὄντες τῆς μάχης — ἐξ αὐτοῦ δὲ τοῦ κιν-
 δύνου τρισχίλιοι μόνον ἴσως εἰς τὰς παρακειμένας 30
 4 πόλεις διέφυγον. οἱ δὲ λοιποὶ πάντες, ὄντες εἰς

ἑπτὰ μυριάδας, ἀπέθανον εὐγενῶς, τὴν μεγίστην
 χρεῖαν παρεσχημένου τοῖς Καρχηδονίοις εἰς τὸ νικᾶν
 καὶ τότε καὶ πρὸ τοῦ (τοῦ) τῶν ἰππέων ὄχλου. καὶ 5
 δῆλον ἐγένετο τοῖς ἐπιγενομένοις ὅτι κρείττον ἐστι
 5 πρὸς τοῦς τῶν πολέμων καιροῦς ἡμίσεις ἔχειν πε-
 ζοῦς, ἰπποκρατεῖν δὲ τοῖς ὄλοις, μᾶλλον ἢ πάντα
 πάρισα τοῖς πολεμίοις ἔχοντα διακινδυνεύειν. τῶν 6
 δὲ μετ' Ἀννίβου Κέλτοὶ μὲν ἔπεσον εἰς τετρακισχι-
 λίους, Ἴβηρες δὲ καὶ Λίβυες εἰς χιλίους καὶ πεντα-
 10 κοσίους, ἰππεῖς δὲ περὶ διακοσίους. οἱ δὲ ζωορη- 7
 θέντες τῶν Ῥωμαίων ἐκτὸς ἐγένοντο τοῦ κινδύνου,
 καὶ διὰ τοιαύτην αἰτίαν. Λεύκιος ἀπέλιπε μυρίους 8
 πεζοῦς ἐπὶ τῆς ἑαυτοῦ παρεμβολῆς, ἵν' ἔάν μὲν
 Ἀννίβας ὀλιγορήσας τοῦ χάρακος ἐκτάξῃ πᾶσι, πα-
 15 ραπεσόντες οὗτοι κατὰ τὸν τῆς μάχης καιρὸν ἐγκρα- 296.
 τεῖς γένωνται τῆς τῶν πολεμίων ἀποσκευῆς, ἔάν δὲ 9
 προῖδόμενος τὸ μέλλον ἀπολίπη φυλακὴν ἀξιόχρεων,
 πρὸς ἐλάττους αὐτοῖς ὁ περὶ τῶν ὄλων γένηται κίν-
 20 δυνος. ἐάλωσαν δὲ τοιούτῳ τινὶ τρόπῳ. καταλι- 10
 πόντος Ἀννίβου φυλακὴν ἀρκοῦσαν ἐπὶ τοῦ χάρα-
 20 κος, ἅμα τῷ κατάρξασθαι τὴν μάχην κατὰ τὸ συν-
 ταχθὲν ἐπολιόρκουν οἱ Ῥωμαῖοι, προσβάλλοντες τοὺς
 ἀπολελειμμένους ἐν τῷ τῶν Καρχηδονίων χάρακι.
 τὸ μὲν οὖν πρῶτον ἀντεῖχον· ἤδη δ' αὐτῶν πιεζο- 11
 317. μένων, ἐπειδὴ κατὰ πάντα τὰ μέρη τὴν μάχην Ἀν-
 νίβας ἔκρινε, καὶ τότε παραβοηθήσας καὶ τρεψάμε-
 νος συνέκλεισε τοὺς Ῥωμαίους εἰς τὴν ἰδίαν παρεμ-
 βολὴν καὶ δισχιλίους μὲν αὐτῶν ἀπέκτεινε, τῶν δὲ
 λοιπῶν ἐγκρατῆς ἐγένετο ζωορία πάντων. ὁμοίως 12
 30 δὲ καὶ τοὺς ἐπὶ τὰ κατὰ τὴν χώραν ἐρύματα συμ-
 πεφευγότας ἐκπολιορκήσαντες οἱ Νομάδες ἔπαν,

ἦγον, ὄντας εἰς δισχιλίους τῶν εἰς φυγὴν τραπέντων ἰππέων.

- 118 Βραβευθείσης δὲ τῆς μάχης τὸν προειρημένον τρόπον, ἀκόλουθον εἰλήφει τὰ ὄλα κρίσιν τοῖς ὑπ' 5
 2 ἀμφοτέρων προσδοκωμένοις. Καρχηδόνιοι μὲν γὰρ 5
 διὰ τῆς πράξεως ταύτης παραχρῆμα τῆς μὲν λοιπῆς
 3 παραλίας σχεδὸν πάσης ἦσαν ἐγκρατεῖς· Ταραντῖνοι
 τε γὰρ εὐθέως ἐνεχείριζον αὐτούς, Ἀργυριππανοὶ
 δὲ καὶ Καπυανῶν τινες ἐκάλουν τὸν Ἀννίβαν, οἱ δὲ
 λοιποὶ πάντες ἀπέβλεπον ἤδη τότε πρὸς Καρχηδο- 10
 4 νίους· μεγάλας δ' εἶχον ἐλπίδας ἐξ ἐφόδου καὶ τῆς
 5 Ῥώμης αὐτῆς ἔσεσθαι κύριοι· Ῥωμαῖοί γε μὴν τὴν
 Ἰταλιωτῶν δυναστείαν παραχρῆμα διὰ τὴν ἤτταν
 ἀπεγνώκεισαν, ἐν μεγάλοις δὲ φόβοις καὶ κινδύνοις
 ἦσαν περὶ τε σφῶν αὐτῶν καὶ περὶ τοῦ τῆς πατρί- 15
 δος ἐδάφους, ὅσον οὐπω προσδοκῶντες ἤξειν αὐτὸν
 6 τὸν Ἀννίβαν. καὶ γὰρ ὥσπερ ἐπιμετρούσης καὶ
 συνεπαγωνιζομένης τοῖς γεγονόσι τῆς τύχης, συνέβη
 μετ' ὀλίγας ἡμέρας, τοῦ φόβου κατέχοντος τὴν
 πόλιν, καὶ τὸν εἰς τὴν Γαλατίαν στρατηγὸν ἀπο- 20
 σταλέντ' εἰς ἐνέδραν ἐμπεισόντα παραδόξως ἄρδην 297.
 ὑπὸ τῶν Κελτῶν διαφθαρήναι μετὰ τῆς δυνάμεως.
 7 οὐ μὴν ἢ γε σύγκλητος οὐδὲν ἀπέλειπε τῶν ἐνδε-
 χομένων, ἀλλὰ παρεκάλει μὲν τοὺς πολλοὺς, ἠσφα-
 λίζετο δὲ τὰ κατὰ τὴν πόλιν, ἐβουλεύετο δὲ περὶ 25
 τῶν ἐνεστῶτων ἀνδρωδῶς. τοῦτο δ' ἐγένετο φανε-
 8 ρὸν ἐκ τῶν μετὰ ταῦτα συμβάντων· ὁμολογουμένως
 γὰρ Ῥωμαίων ἠττηθέντων τότε καὶ παραχωρη-
 9 σάντων τῆς ἐν τοῖς ὅπλοις ἀρετῆς, τῇ τοῦ πολιτεύ-
 ματος ἰδιότητι καὶ τῷ βουλευέσθαι καλῶς οὐ μόνον 30
 2 ἀποκινήσαντο τὴν τῆς Ἰταλίας δυναστείαν, νικήσαν-

τες μετὰ ταῦτα Καρχηδονίους, ἀλλὰ καὶ τῆς οἰκου-
 μένης ἀπάσης ἐγκρατεῖς ἐγένοντο μετ' ὀλίγους χρό-
 νους. διόπερ ἡμεῖς ταύτην μὲν τὴν βύβλον ἐπὶ 10
 τούτων τῶν ἔργων καταστρέψομεν, ἃ περιέλαβεν
 5 Ἰβηρικῶν καὶ τῶν Ἰταλικῶν ἢ τετταρακοστὴ πρὸς
 ταῖς ἑκατὸν ὀλυμπιάσι δηλώσαντες· ὅταν δὲ τὰς 11
 Ἑλληνικὰς πράξεις τὰς κατὰ τὴν αὐτὴν ὀλυμπιάδα
 γενομένας διεξιόντες ἐπιστῶμεν τοῖς καιροῖς τούτοις,
 τότε ἤδη προθέμενοι ψιλῶς τὸν ὑπὲρ αὐτῆς τῆς
 10 Ῥωμαίων πολιτείας ποιησόμεθα λόγον, νομίζοντες 12
 οὐ μόνον πρὸς τὴν τῆς ἱστορίας σύνταξιν οἰκείαν
 εἶναι τὴν περὶ αὐτῆς ἐξήγησιν, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὰς
 τῶν πολιτευμάτων διορθώσεις καὶ κατασκευὰς με-
 γάλα συμβάλλεσθαι τοῖς φιλομαθοῦσι καὶ πραγμα-
 15 τικοῖς τῶν ἀνδρῶν.

2 VII 16

SEP 1 6 1921

